

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Gal. J. H. f.

ΚΤΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

ΕΚ ΘΕΑΤΡΟΥ ΕΝ ΟΞΟΝΙΑ.

Εται αψκζ'. 1727.

Prostant apud viduam *Jone Bowyer*, ad insigne Rosæ in vico vulgo
dicto *Pater-Noster-Row*, LONDINI.

BRITISH MUSEUM

BRITISH MUSEUM

BRITISH MUSEUM

BRITISH MUSEUM

BRITISH MUSEUM

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α.

ΕΝΝΟΙΑ ποτ' ἡμῖν ἐχέτο, δοτὶ δημοφροσύνῃ
 καταλυθῶσιν ὑπὸ τῆς ἀλλοτῆς, πῶς βελονοῦσιν
 πολιτείας μάλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ. δοτὶ τ'
 αὐτομαρχίᾳ, δοτὶ τε ολιγαρχίᾳ ἀντισηνταί ποτ'
 ὑπὸ δημοῦν ἢ δοτὶ τυραννείᾳ ἐπιχειροῦσάντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἢ
 παχὺ πᾶμπαν καταλυθῶσιν, οἱ δὲ, καὶν ὁποῦνταιν χρόνον ἀρ-
 χόντες ἀφ' ἑαυτῶν, θαυμάζονται ὡς σοφοὶ τε ὡς εὐτυχεῖς ἀν-
 δρες γεγενημένοι. Πολλοὶ δ' ἐδοκίμασαν καταμεμασμένους, ἢ
 ἐν ἰδίοις οἰκῶν τὰς μὲν, ἔχοντα καὶ πλείονας οἰκέτας, τὰς δ', καὶ
 πάνυ ὀλίγους, ἢ ὅμως ἕδὲ τοῖς ὀλίγοις, τῶν τοῖς πλείονας
 χεῖρόναι πελομένους τὰς δεσποτάς. Ἐπὶ δ' ἤτοι τοῖς ἐπὶ
 μὲν, ὅτι ἀρχόντες μὲν εἴσι καὶ οἱ βασιλεῖς τ' ἑσθλῶν, ἢ οἱ ὀλι-
 φοροὶ τ' ἱππῶν, ἢ πάντες δ' οἱ καλὲς νομῆς, ὅτι αὐτοὶ
 σωτῆρες ζῶσιν, ἐκίστως αὖ ἀρχόντες τῶν νομῶν ποτ' αὐτοὺς
 τοῖσιν ἑσθλῶν τὰς ἀγέλας ἐδοκίμασαν δεῖν μάλλον ἐξελθεῖν
 πείθεσθαι τοῖς νομικοῖς, ἢ τὰς ἀνθρώποις τοῖς ἀρχούσι. Παραβου-
 ταί τε γὰρ αἱ ἀγέλας οἱ αὖ αὐτὰς εὐθύνανται οἱ νομῆς, νύκτωρ
 ταί τε χεῖρα ἐφ' ὅποιαν αὖ αὐτὰς ἐφάδου, ἀπεχόμεναι τε ὡς
 αὖ αὐτὰς ἀπεφύγοι ἢ τοῖς καλῶν τοῖσιν, τοῖς κακοῖς
 ἐξ αὐτῶν, εἴσι ποτ' νομῆς χεῖρας ὄντας, ὅπως αὖ αὐτοὶ βάλου-
 νται. Ἐπὶ τούτοις οὐδεμίαν ποτὲ ἀγέλας ἠδὲ νομῆς οὐδεμίαν

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἐπὶ τὰς νομέας, ἔτε ὡς μὴ πείθῃς, ἔτε ὡς μὴ ᾔπτεται τὰ
 καρτῶ χρῆσθαι. Ἀλλὰ καὶ χαλεπότεραί εἰσιν αἱ ἀγέλαι πᾶ-
 σι τοῖς ἄλλοις, ἢ τοῖς ἀρχαυσί τε αὐτῶν, καὶ ὠφελουμύοις
 ὑπ' αὐτῶν ἄνθρωποι ὃ ἐπ' ἐθένας μᾶλλον σκίσσονται ἢ ἐπὶ
 τύτῃς, ἔς ἂν αἰσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ὀπιχειρῆντας. Οὔτε μὲν
 ρῆ ταῦτα ἐνεδυμέμυθα, ἔτις ἐγνώσκομεν περὶ αὐτῶν, ὡς ἀν-
 θρώπων πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ζώων εἴη ῥᾶον ἢ ἀνθρώπων
 ἄρχειν. Ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι Κύρος ἐχρῆτο Πέρσης, ὃς
 παμπόλλας μὲ ἀνθρώπους ἐκτίσας πειδομύοις αὐτῶν, παμ-
 πόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τέτῃς δὴ ἡναγκα-
 ζόμεθα μετανοεῖν, μὴ οὔτε τῶν ἀδυνατών, οὔτε τῶν χαλεπῶν
 ἔργων ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἢν τις ὀπισταμύως τέτο περὶ τῆς.
 Κύρω γὰρ ἴσμεν ἐτελήσαντας πείθεσθαι, τὰς μὲν, ἀπέχοντας
 παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τὰς δὲ, καὶ μυηῶν, τὰς δὲ, ἐσθ' ἐωρε-
 κότας πώποτε αὐτὸν, τὰς δὲ, καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἂν ἴδοιεν
 καὶ ὁμῶς ἦτερον αὐτῶν ὑπακίβειν. Καὶ γὰρ τοι ποσῶτον δύνειγκε τ'
 ἄλλων βασιλέων, καὶ τ' πατέροις δεχάς πῆρληφότων, καὶ τ' δι'
 ἑαυτῶν κτισσαμύων, ὥς ὁ μὲ Σκυθῆς, καίπερ παμπόλλων ὄν-
 των Σκυθῶν, ἄλλα μὲ ἐδεῖος δύναμι' ἂν ἔθνης ἐπάρξαι, ἀγαπῶν
 δ' ἂν, εἰ δ' ἑαυτῷ ἔθνης ἄρχων διαγένοιτο καὶ ὁ Θραξ Θρακῶν,
 ἔς ὁ Ἰλνυεῖς Ἰλνυεῶν καὶ τᾶλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀέκομεν
 τὰ γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἐπὶ καὶ νῦν αὐτόνομα (εἰ) λέγεται, καὶ λε-
 λύσθαι ἀπ' ἀλλήλων. Κύρος δὲ περὶ αὐτῶν ὡσαύτως ἔς τὰ ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα, ὀρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ,
 ἐκόντων μὲν ἡγήσατο Μήδων, ἐκόντων δὲ Ἰερξανίων· χαπεσρέ-
 ψατο δὲ Σύρις, Λαυρεῖος, Ἀργεῖος, Καππαδόκης, Φρύγας

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α΄.

ἀμφοτέρους, Λυδούς, Κάρους, Φοίνικας, Βαβυλωνίους· ἦρξεν
 δὲ καὶ Βακτριῶν καὶ Ἰνδῶν ἔκ τε Κελύων· ὡσαύτως ὃ Σακίων καὶ
 Παφλαγόνων, καὶ Μακεδονῶν, καὶ ἄλλων δὲ πᾶσι πολλῶν
 ἔθνων, ὧν οὐδ' αὖ τὰ ὀνόματα ἔχει τις εἰπεῖν. Ἐπῆρξεν δὲ καὶ
 Ἑλλήνων τῆς ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβάς δὲ ἐπὶ γαλάπῃ, ἔκ τε Κυ-
 πρίου καὶ Αἰγυπτίων. Καὶ τοῖσιν τέττοις τ' ἔθνεσιν ἦρξεν ἑαυτοῦ
 ὁμογλώττων ὄντων, ὅτε ἀλλήλους καὶ ὁμῶς ἡδυπόνη ἐφικέας
 μὲν ἴππῃ ποσαύτῳ γαῖ τῷ ἀφ' ἑαυτῶ φόβῳ, ὥστε καταπληῆσαι
 πάντας, καὶ μηδένα ἐπιχειρῆσαι αὐτοῖς· ἐδυπόνη δὲ ἐπιδυμίαν
 ἐμβαλεῖν ποσαύτῳ τῷ πάντας αὐτοῦ χρεΐζεσθαι, ὥστε αἰεὶ
 τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἀξιουμὴ κυβερνᾶσθαι. Αἰρησάμενος δὲ ποσαῦτα
 φύλα, ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ὅσιν, ὅποι αὖ ἀρξήται τις πο-
 ρεύεσθαι ὑπὸ τῆς βασιλείας, ἦν τε πρὸς ἑαυτὸν, ἦν τε πρὸς ἐαυτέ-
 ραν, ἦν τε πρὸς ἄρχον, ἦν τε πρὸς μεσημβρίαν. Ἡμεῖς μὲν
 δὴ, ὡς ἀξίον ὄντα θαυμάζεσθαι τῆτον τὸν ἄνδρα, ἐσκεψάμε-
 θα τίς ποτε ὦν γενεάν, καὶ ποῖαν τινα φύσιν ἔχων, καὶ ποῖα πνὴ
 παιδεία παρδιδεῖς, τοσούτον δύνεγκει εἰς τὸ ἀρχεῖν ἀνθρώπων.
 Οσα οὖν καὶ ἐπυθόμθα καὶ ἡδύτης δοκοῦμεν φεῖ αὐτῷ, ταῦ-
 τα περὶ σοφία διηγήσασθαι.

Π Ἀπὸς μὲν δὴ λέγει) ὁ Κύρος γενέας Καμβύσης, Περσῶν
 βασιλέως· (ὁ δὲ Καμβύσης ἕτος δὲ Περσίδων γενεῶν ἦν·
 οἱ δὲ Περσίδων ὑπὸ Περσέως κληΐζονται) μητρὸς δὲ ὁμολογεῖ)
 Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη Ἀσυάγους ἦν θυγά-
 τερ, δὲ Μήδων γενομένη βασιλέως. Φύναι δὲ ὁ Κύρος λέγεται,
 καὶ ἀδεσθαι ἐπὶ καὶ νῦν ὑπὸ τῆς βαρβαρίας, εἶδος μὲν καλ-

λης, ψυχὴν δὲ φιλενδοπότατος, καὶ φιλομαθέστατος, ὥστε πάντες ἢ πόρον ἀνατλήσαι, πάντες δὲ καρδίαν
 ὑπομένειν τὴν ἐπιμελῆσθαι ἐνεκα. Φύσιν μὲν δὲ τῆς ψυχῆς καὶ τῆς
 μορφῆς τοιαύτην ἔχον λαμπρύνεται ἐπαυδέουσι γε μὴν
 ἐν Περσῶν νόμοις. Οὗτοι δὲ δοκῶσιν οἱ νόμοι ἀρχεῖσθαι τὴν κοινὴν
 ἀρχὴν ἐπιμελόμενοι, ἔχον ὁμοίως καὶ ταῖς πλείστας πόλεις
 ἀρχονται. Αἱ μὲν γὰρ πλείσται πόλεις ἀφείσθαι παιδεύειν ὅπως
 τὴν ἐξελδοὺς τῆς ἐαυτῶν παῖδας, καὶ αὐτὰς τῆς πρεσβυτέρους ὅπως
 ἐξελδοὺς ἀναγεῖν, δοτᾶν αὐτοῖς μὴ κλέπειν, μὴ ἀρπά-
 ζειν, μὴ βία εἰς οὐκίαν παρῆναι, μὴ πῦρ οὐ μὴ δίκαιον, μὴ
 μακάρεν, μὴ ἀπεθεῖν ἀρχῆν, καὶ τὰλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύ-
 τως· ἢν δὲ τις τέτων τὴν παραβαίνειν, ζημίας αὐτοῖς ἐπέθε-
 σαν. Οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, παραβάντες, ἐπιμελονται ὅπως
 τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται, ὥστε πονηροῦ τι-
 νος ἔργου ἢ αἵματος ἐφίεσθαι. Ἐπιμελονται δὲ ὧδε· Ἐστὶ
 αὐτοῖς ἐλαφτέρα ἀγορὰ καλεμμένη, ἔνθα τὰ τε βασιλεία καὶ
 τὰ ἄλλα δεχέσθαι πεποιή, ἔρτεῦσθαι τὰ μὲν ὄνια, καὶ οἱ ἀγορεύειν,
 ὥστε αἱ τέτων φωναὶ ὥστε ἀπερχομένους ἀπελθάναι εἰς ἄλλον τό-
 πον ὥς μὴ μεγύνη ἢ τέτων τύρβη τῇ τῇ πεπαυμένῃ εἰκοσ-
 μία. Διήκει δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ, ἢ περὶ τὰ δεχέσθαι, εἰς τέσσαρα
 μέρη· τέτων δὲ ἔστι ἐν μὲν πῶσον, ἐν δὲ ἐφίεσθαι, ἄλλα τελείους
 ἀνδράσιν, ἄλλα τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἐπιχειροῦσιν. Νόμι
 δὲ εἰς τὰς ἐαυτῶν χώρας ἕκαστοι τέτων πάρεσιν, οἱ μὲν παῖδες,
 ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, πῶς ἂν ἐκά-
 στῳ περὶ ὧν, πῶς ἐν ταῖς τεταχμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δὲ αὐ-
 τὰς πρῶται. Οἱ δὲ ἐφίεσθαι καὶ κομῶνται περὶ τὰ δεχέσθαι σὺν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α'.

5

ταῖς χειρὶ καὶ ὀφθαλμοῖς, πλὴν τῶν χειρῶν καὶ ὀφθαλμῶν ἔτι ὅτε ἐπὶ τῇ
 ταῖς, ἢ μὴ φέρειν τὴν ἄρεσιν· ἔτι πολλάκις αἰτεῖται καλῶν.
 Ἀρχόντες δὲ ἐφ' ἑκάστῳ τῶν τῶν μερῶν εἰσι δώδεκα· (δώδεκα
 γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήκονται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς πικρῇ ἐν τῇ
 χειρῶν ἡγεμονίᾳ εἰσιν, αἱ αὖ δοκῶσι τῆς πῦδος βαλίστας
 αἱ ἀποδείκνυναι. Ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφ' ὧν, ἐν τῇ τελείᾳ ἀνδρῶν, οἱ
 αἱ αὐτὲς τῆς ἐφ' ὧν βαλίστας δοκῶσι ἀφ' ἑαυτῶν. Ἐπὶ δὲ τοῖς
 τελείοις ἀνδράσι, αἱ αὖ δοκῶσι ἀφ' ἑαυτῶν αὐτὴς μάλιστα τὴν
 ταχυμῆνα ποιῶντες, καὶ τὴν ὄψιν γαλῶντα ὑπὸ τῇ μεγίστῃ δέ-
 χῃ· εἰσι δὲ καὶ τῶν χειρῶν πρὸς αὐτῶν ἡγεμονίᾳ, αἱ πρὸς αὐ-
 τεύμασιν, ὅπως καὶ αὐτοὶ τὴν καλῶντα ἀποτελῶσι. Αὐτῶν δὲ
 ἡλικία πρὸς αὐτῶν ποιῶν, διηγεσθῆναι, ὡς μάλιστα ὅσον γέ-
 νῃ, ἢ ἐπιμέλονται ὡς αὐτῶν βαλίστας εἰεν οἱ πολῖται.

Οἱ μὲν δὲ πῦδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φωνῶντες, ἀφ' ἑαυτῶν
 μαθητὰς διηγεσθῆναι καὶ λέγειν ὅτι ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ,
 ὡς περὶ ἡμῶν οἱ τὰ γράμματα μαθησάμενοι. Οἱ δὲ ἀφ' ἑαυτῶν
 αὐτῶν ἀφ' ἑαυτῶν τὸ πλεῖστον μέγεθος τῇ ἡμέρᾳ διηγεσθῆναι αὐ-
 τοῖς. Γίγνεται γὰρ ὅτε παρὰ πρὸς ἀλλήλους, ὡς περὶ ἀνδράσι,
 ἐγκλήματα καὶ κλοπῆς, καὶ ἀρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπίστου, καὶ κα-
 χαλογίας, καὶ ἄλλων οἷων εἶδος. Οὗς δ' αὖ γράμματα τῶν πῶν
 καὶ τῶν, πρὸς αὐτῶν. Καλῶς γὰρ ὅτε ἐν αὐτοῖς ἐγκλήματα
 ἐν εὐεταῖσι, διηγεσθῆναι, καὶ ἐγκλήματα τῶν ἐκκα ἀνδράσι
 μισοῦν μὲν ἀλλήλους μάλιστα, διηγεσθῆναι, δὲ ἡμῶν, ἀφ' ἑαυ-
 τῶν καὶ αὐτῶν γράμματα διηγεσθῆναι μὲν γὰρ ἀποδείκναι, μὴ ἀπο-
 δείκναι δὲ, καλῶς οὖσι καὶ τῶν ἰσχυρῶς. Οἴονται γὰρ τῶν
 ἀφ' ἑαυτῶν, ὅτε πρὸς αὐτῶν μάλιστα ἀμελῶς ἔχει, καὶ πρὸς γο-

νέας, ἢ πατρίδα, ἢ φίλους. Ἐπειτα δὲ ἡ δοκὸς μάλιστα τῇ ἀχα-
ρισίᾳ ἢ ἀναισχυρίᾳ· ἢ γὰρ αὐτὴ μεγίστη δοκὸς εἶναι ὅτι πάντα τὰ
αἰσχρὰ ἡγεμίων. Διδάσκουσι δὲ τὰς παῖδας ἢ σωφροσύνη· μέγα
δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφροσύνη αὐτὰς, ὅτι καὶ τοὺς
πρεσβυτέρους ὁρῶσιν αἰὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφροσύνης ἀγέροντας.
Διδάσκουσι δὲ αὐτὰς ἔπειθεσθαι τοῖς ἀρχαῖς· μέγα δὲ ἔστι
τῷτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι τὰς πρεσβυτέρους ἔπειθομύρους
τοῖς ἀρχαῖς ἰσχυραῖς. Διδάσκουσι δὲ ἔγκρατεῖς εἶναι γαστρός ἔ-
ποτῷ· μέγα δὲ καὶ εἰς τῷτο συμβάλλεται, ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς
πρεσβυτέρους ἔπειθεσθαι ἀπόντας γαστρός ἐνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶ-
σιν οἱ ἀρχοντες· καὶ ὅτι ἔστι μὴτε σιτῆνται οἱ παῖδες, ἀλ-
λὰ πρὸς τῇ διδασκαλίᾳ, ὅταν οἱ ἀρχοντες σημήνωσι. Φέρον-
ται δὲ οἰκοθεν σίτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, χάρδαμον· πῖον
δὲ, ἢ πρὸς διψῇ, κώρηνα, ὡς δὲ τὸ ποταμὸν δρῦσαι·
Πρὸς δὲ τέτοις μανθάνουσι τοξόθεν ἔσθιον· Μέχρι μὲν δὴ
ἡ ἐπὶ ἀκαλῶς ἐτῶν δὲ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα περὶ τῶν
ἐκ τέτων δὲ εἰς τὰς ἐφήβους ἐξέρχονται. Οὗτοι δὲ αὖ οἱ ἐφη-
βοὶ ἀγέγονιν ὥδε·

Δέχεται, ἀφ' ἧς ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κομῶν) μὲν πρὸς τὰ
ἀρχεῖα, ὡς περὶ προίρη), καὶ φυλακῆς ἐνεκα τὴ πόλεως ἔσσωφρο-
σύνης (δοκὸς γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι) πρ-
έχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτὰς μάλιστα τοῖς ἀρχαῖς χεῖνται, ἢ
πὲρ δέονται ὑπὲρ τῆς κοινῆς· ἔσταν μὲν δὲ, πάντες μένουσι πρὸς τὰ
ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίη βασιλεὺς ἐπὶ θήρεσιν, ἐξάγῃ τὴν ἡμίσειαν τὴν
φυλακῆς· ποιεῖ δὲ τῷτο πολλὰς ἐμψύχους. ἔχει δὲ δὲ τὰς ἐξίον-
τας τὸς πρὸς τὴν φάρεσιν, καὶ ἐν κολεῇ κοπίδα ἢ σάγαριν· ἐπὶ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α'. 7

δὲ ἔ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφίεναι, τὰ δὲ, ἂν δέη,
ἐκ χειρὸς χεῖσθαι. Διὰ τῆτο ἡ δημοσία ἔ θηράν ἐπιμέλει-
ται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ ἔ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστὶ, ἔ αὐ-
τός τε θηρᾷ, καὶ τῷ ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν θηρῶν, ὅτι ἀλη-
θεστάτη δοκῇ αὐτῇ ἡ μελέτη τῆς πρὸς τὸν πόλεμον ^{τῆς} εἰς. Καὶ γὰρ
πρὸς ἀνίστασθαι ἐδίξεν, ἔ ψυχὴ καὶ γάλην ἀνέχεσθαι γυμναζέ-
ναι καὶ ὁδοιπορίας καὶ δρόμους ἀνάγκη ἡ καὶ τοξόσσει θηρίον, καὶ ἀ-
κοντίσσει ὅπως ἂν ᾤθεσθαι. Καὶ τῇ ψυχῇ ἡ πολλάκις ἀνάγκη
θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τὴ τῆς ἀλκίμων θηρίων ἐνδισπῇται·
πάειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσφι γιγνώμενοι, φυλάττειν καὶ τὸ ἐπιφε-
ρόμενον· ὥστε ἐ ράδιον εὐρεῖν τὴ ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεισι τῷ ἐν πολέμῳ
πρόντων. Εξέρχοντο ἡ ἐπὶ τῇ θήρᾳ, ἀειστοὶ ἔχοντες πλεῖον μὲν, ὥς
τὸ εἶδος, τῆς πάσης, τὰλλα ἡ ὁμοίον. Καὶ θηρῶντες μὲν, ἐκ αὐ-
τῶν ἀεισθήσασθαι· ἦν δὲ πὶ δέη θηρίων ἐνεκα ἰσχυροτάμενοι, ἡ ἄλλως
βεληθῶσι ἀφαιρέσαι πρὸς τῇ θήρᾳ, τὸ ἀειστοὶ τῶν δειπνήσαν-
τες, τῇ ὑπεραίαν αὐτῶν θηρῶσι μέλει δειπνῆσαι καὶ μίαν ἀμφω ταύ-
τας τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας ὅσοι διαπαντός.
Τῆτο ἡ ποιῶσι ἔ ἐδίξασθαι ἐνεκα, ἵνα ἔ εἴαν πὶ ἐν πολέμῳ δε-
ήσει, δύνωντο τῆτο ποιῶν. Καὶ ὅσον ἡ τῆτο ἔχουσιν οἱ τηλικῶτοι
ὅ, πὶ ἂν θηρᾷσιν· εἰ ἡ μὴ, τὸ χάρισμα. Εἰ δὲ τις αὐτὰς οἶε
ἡ ἐδίειν ἀνδρῶς, ὅταν χάρισμα μόνον ἔχουσιν ὑπὸ τῇ σίτῃ, ἡ πί-
νειν ἀνδρῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσι, ἀναμνησθήτω, πῶς μὲν ἡδὺ μάζα
ἔ ἄριστος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς ἡ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πίνειν. Αἱ δ'
αὐτῶν μένεται φυλαὶ διατρέψαι μελετῶσαι τὰ τε ἄλλα, ἃ παῖ-
δες ὄντες ἔμαθον, καὶ τοξόειν καὶ ἀκοντίζειν· καὶ ἀφαιρῶντες ὁρμητοὶ
ταῦτα πρὸς ἀλλήλους ἀφαιρῶσιν. Εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τέτοι

αἰῶνες, ὥς ἀθλα παρ' ἡμῶν· ἐν ᾗ δ' ἀν' ἑρῶ φυλῶν πλεῖσι ὥς
 διαημενέσασθαι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ εὐπιστότατοι, ἐπαμύνης οἱ πο-
 λῖται καὶ πρῶτον ἢ μόνον τὸ πλεῖστον ἀρχόντων αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσκι
 αὐτοὶ παρὰ ὅσκι, ἐπαμύνης. Χρῶνται δὲ τοῖς μέγεθος τὸ ἐφί-
 λωται αἱ δέχαι, ἢ πῃ ἢ φρεσὶν δέησι, ἢ κακῶς ἐξουσίᾳ,
 ἢ κησὶς ὑποφραμεν, ἢ καὶ ἄλλο π, ὅσα ἰσχύει ἢ τὰ χεῖρας ἐργα
 ἐστὶ. Ταῦτα μὲν δὲ οἱ ἐφίλοι παρ' ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ δέχαι
 ἐπὶ ἀφ' ἐκείνων, ἐξέρχονται εἰς τὰς τελείους ἀνδράς.

Αφ' οὗ δ' ἂν ἐξελεῖται χεῖρας ἐκ τῶν ἐφίλων, οὗτοι αὖ
 πέντε ὡς εἴπωσι ἐπὶ ἀφ' ἐκείνων ὡς Πρῶτον μὲν, ὡς οἱ ἐφί-
 λωται, παρέχουσιν ἑαυτοὺς τὰς δέχαις χεῖρας, ἢ πῃ δὲ παρ'
 τῶν καὶ, ὅσα φρεσὶν τῶν τῶν ἡδὴ ἐργα ἐστὶ καὶ ἐπὶ δυνα-
 μίᾳ. Ἦν δὲ που δέησι σφραγίσθαι, τῶν μὲν οἱ οὕτω πε-
 παρδύρῃσι ὁκέτι ἔχοντες ὅσκι παρὰ, σφραγίσθαι τὰ
 οὗ ἀν' ἐκείνων ὅπλα καὶ κούρῃσι, γὰρ οὗ τε περὶ τοῖς σφ-
 ρα, ὡς γὰρ ἐν τῇ ἀρετῇ, ὅσκι περὶ γράφονται οἱ Πέρσαι
 ἔχοντες ἐν δὲ τῇ δέξι, μὴ χεῖρας ἢ κοπίδα. Καὶ αἱ δέ-
 χαι δὲ πᾶσαι ἐκ τῶν καὶ δέχονται, πλεον οἱ ἑρῶ παρὰ δι-
 δασκαλοῖς. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πέντε καὶ ἑκὼν ἐπὶ ἀφ' ἐκείνων-
 σι, ἔπουν μὲν ἀν' οὗτοι πλεον πῃ ἢ πενήκοντα ἐπὶ γεγονότες
 ἀπὸ γενεῶν· ἐξέρχονται δὲ πλεον οὗ εἰς τὰς γεραῖας ὄν-
 τας τε καὶ καλῶς. Οἱ δ' αὖ γεραῖας ἐπὶ σφραγίσθαι
 μὲν ἔκτι ἐξω τῶν ἐαυτῶν, οἱ δὲ μέντοι, διὰ τῶν τὰ τε
 κοινὰ πᾶσι καὶ τὰ ἴδια. Καὶ γαίᾳ δὲ ἐπὶ κείναι, καὶ
 τὰς δέχαις, ἐπὶ πᾶσαι αἰετῶν καὶ ἢ πῃ, ἢ ἐν ἐφίλοις, ἢ
 ἐν τελείοις ἀνδράσι, ἐκίπῃ πῃ ἑρῶ παρὰ, φαίνοσι μὲν οἱ

φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος. Οἱ δὲ γε-
ραῖτεροι ἀκέσαντες, ἐκκρίνουσιν· ὁ δὲ ἐκκριθείς, ἀπμθ· τὸν
λοιπὸν βίον ἀγέληδ.

Ἰνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μι-
κρὸν ἐπαινέμε· νυνὶ γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθῇ, ἀγ·
τὰ περὶ ἐξηγημένα. Λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδε-
κα μυριάδας ^{ἑξήκοντα}· τέτων δὲ ὅσους ἀπελήλα· νόμῳ πμῶν καὶ
δεχῶν, ἀλλ' ἐξέσι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τὰς ἐαυτῶν παῖδας
εἰς τὰ κοινὰ τῆ δημοσύνης διδασκαλεῖα. Ἀλλ' οἱ μὲν δυνα-
μοὶ τρέφειν τὰς παῖδας ἀργῶντας, πέμπουσιν· οἱ ὅ μὴ δυνά-
μενοι, ἔ πέμπουσιν. Οἱ δ' ἂν παρδύωσι καὶ τοῖς δημοσίοις
διδασκάλοις, ἐξέσιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκόμεας· τοῖς ὅ
μὴ ἀγ· παιδευθεῖσιν ἕτως ἔκ ἐξέσιν. Οἱ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις
διατελέσωσι τὰ νόμῳ ποιῶντες, ἐξέσι τέτοις εἰς τὰς τελείας ἀν-
δρας συναυλίζεας, ὅ δεχῶν καὶ πμῶν μετέχειν· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν
τοῖς παισὶ μὴ ἀγ· τελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, ἔκ εἰσέρχονται εἰς
τὰς τελείας· οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγῶν· ἀνεπίληπτοι,
ἔτοι τῶ γεραιτέρων γίνον·). Οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραῖτεροι ἀγ· πάντων
τῶ καλῶν ἐληλυθότες κα· θίσανται· ὅ ἡ πολιτεία αὕτη, ἢ οἶον-
ται χρώμενοι βέλυστοι ἂν ^{ἔσιν}). Καὶ νυνὶ δὲ ἐπὶ ἐμμένῃ μαε-
τυεῖα καὶ τῇ μετρίᾳ διαίτης αὐτῶν, καὶ ὅ ἐκπονεῖας τῇ δαιταν.
Αἰχρὸν μὲν γὰρ ἐπὶ καὶ νυνὶ ἐστὶ Πέρσαις ὅ τὸ ἀποπλήυν, καὶ τὸ ἀπο-
μύθιας, καὶ τὸ φύσης μετὰς φαίνεσθαι· αἰχρὸν δὲ ἐπὶ καὶ τὸ
ἰόντα περὶ φασεργὴν γενέσθαι ἢ ὅ ἐρεῖσθαι ἐνεχε, ἢ καὶ ἄλλας πνός
ποιέει. Ταῦτα δὲ ὅτε ἂν ἐδιδύκωτο ποιεῖν, εἰ μὴ ὅ διαίτη με-
τρία ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονεῖντες ἀνήλυσκον, ὥστε ἄλλη

ποι δοποχωρεῖν. Ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχο-
μεν λέγειν· ὃ ἵνεκα ὁ λόγος ὠρμήθη, νῦν λέξομεν τὰς Κύ-
ρου θεσφάσεις, δεξάμενοι δὲ τὸ παιδός.

Κῦρος μὲν γὰρ μέχρι δώδεκα ἐτῶν, ἢ ὀλίγω πλεῖον, ταύτη
τῇ παιδείᾳ ἐπαιδεύθη, καὶ πάντων τῶν ἡλικίων ἀγαθέων ἐφαίνετο
ἔς εἰς τὸ ταχὺ μαθηάνειν ἅ δέοι, ἔς εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἔχα-
σαι ποιεῖν. Ἐκ τούτου δὲ χεῖρα μελεπέμεψατο Ἀσυσάγης τῷ ἑαυτοῦ
θυγατέρι, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκεε
καλὸν καὶ γαστὸν αὐτὸν (εἶ). Ἐρχεῖ δ' αὐτῇ τε ἡ Μανδάνη πρὸς
τὸν πατέρα, καὶ τὸν Κῦρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. Ὡς δὲ ἀφίκετο τά-
χιστα, καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀσυσάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα,
εὐθύς, οἷα δὴ παῖς φιλόσοργος ὢν φύσει, ἡπαύζετο τῷ αὐ-
τῷ, ὥσπερ ἂν εἰ τις πάλαι σιωτῆτραμμένον καὶ πάλαι φι-
λῶν ἀπαύζοιτο, καὶ ὁρῶν δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλ-
μῶν ὑπογραφῇ, καὶ χρώματι ἐντέλει, καὶ κόμῃσι περὶ
τοῖς, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις, (ταῦτα γὰρ πάντα Μηδι-
κά εἴσιν, καὶ οἱ πορφυρεῖ χιτῶνες, καὶ οἱ χιτῶνες, καὶ οἱ σρε-
πτοὶ περὶ τῇ δέρῃ, καὶ τὰ ψέλλια περὶ τῶν χειρῶν· ἐν Πέρ-
σεσι δὲ τοῖς οἴκοι, καὶ νῦν ἐπὶ πολὺν ἔδῃτες φαυλότεραι, ἔς δὲ αὐ-
τὴν εὐτελέστεραι) ὁρῶν δὴ τὸν κόσμον ὃν πάππος, ἐμβλέπων αὐτῷ, ἔλε-
γεν, Ω μῆτερ, ὡς καλὸς μοι ὁ πάππος. Ερωτώσης δὲ τῆς μητρὸς
αὐτὸν, πότερος δοκεῖ καλλίων αὐτῷ (εἶ), ὁ πατήρ ἢ ὁ πατήρ· ἀπεκρί-
νατο ἄρα ὁ Κῦρος, Ω μῆτερ, Περσῶν μὲν πολὺ καλλίσιος ὁ ἐμὸς
πατήρ, Μήδων μὲντοι, ὅσων ἐώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἔς ὅπῃ
θύραις, πολὺ ἔστω ὁ ἐμὸς πάππος καλλίσιος. Ἀνταπαύζο-
μενος δὲ αὐτὸν ὁ Ἀσυσάγης, καὶ σολὴν καλὴν ἐνέδουσε, καὶ σρεπτοῖς

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α. 11

καὶ ψελλίοις ἐπίμα καὶ ἐκόσμη· καὶ εἰ περ ἐξελαύνοντο, ἐφ' ἵππων χρυ-
 σοχαλίνῃ περιήγεν, ὥσπερ ἔα αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. Ο ἦ Κῦρος,
 ἅτε παῖς ὢν ἔα φιλόκαλος ἔα φιλότιμος ἤδειο τῇ εὐλοῇ· ἔα ἱπ-
 πεύειν μανθάνων, ὑπερέχουρεν· ἐν Πέρσῃσι γάρ, διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι
 καὶ πρέφειν ἵππους καὶ ἱπωδύειν, ἐν ὀρεινῇ ἔσθι τῇ χώρᾳ, καὶ
 ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν. Δειπνῶν ἦ ὁ Αἰσάγης σὺν τῇ θυ-
 γατρὶ καὶ τῷ Κῦρῳ, βελόμηνον τὴν παῖδα ὡς ἡδιστα δειπνεῖν,
 ἵνα ἦσαν τὰ οἰκαδὲ ποδοῖη, θεωρήσασιν αὐτὰ καὶ παρρησί-
 δας, καὶ παντοδαπὰ ἐμβάσματα καὶ βρώματα. Τὸν δὲ Κῦ-
 ρον ἔφασαν λέγειν, Ω πάππε, ὅσα τεύγματα ἔχεις ἐν τῇ
 δεῖπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοι εἴη πάντα τὰ λεγόμενα ταῦτα ἀφαι-
 ρεῖν τὰς χεῖρας, καὶ ἀπογυῖσθαι τούτων τῇ παντοδαπῶν
 βρωμάτων. Τί δέ; φάναι τὸ Αἰσάγην, Οὐ γὰρ πολὺ σοι δοκεῖ
 κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον εἶναι τὸ ἐν Πέρσῃσι; Τὸν δὲ Κῦρον
 πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι λέγεται, Οὐχί, ὦ πάππε· ἀλλὰ
 πολλὸ ἀπλυστέρα καὶ εὐδύτερα πρὸ ἡμῶν ἡ ὁδὸς ὅσῃ ὅπῃ τὰ
 ἐμπλησθῆναι, ἢ πρὸ ὑμῶν. Ἡμᾶς μὲν γὰρ ἄγροισι καὶ κρέασι
 εἰς τὸτο ἄγχι· ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῶν ἀπεύδετε, πολλὰς
 δὲ πῖνας ἐλιγμὸς ἀνω καὶ κατώ πλανώμενοι, μόλις ἀφικνεῖσθε
 ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἦκομεν. Ἀλλ', ὦ παῖ, φάναι τὸ Αἰσάγιον,
 ἐκ ἀχθόμενοι ταῦτα ἀειπλοῦντες· γαστήρ δ', ἔφη, καὶ
 σὺ γνώσῃ ὅτι ἡδεῖα ταῦτά ἐστιν. Ἀλλὰ καὶ σε, φάναι τὸ Κῦρον,
 ὦ πάππε, μυστηριώδην ταῦτα τὰ βρώματα ὀρώ. Καὶ τὸν
 Αἰσάγιον ἐπερέσθαι· Καὶ τινὶ δὴ σὺ τεκμαίρεσθαι, ὦ παῖ, ταῦ-
 τα λέγεις; Οἷ σέ, φάναι, ὀρώ, ὅταν μὲν εἴς ἄρτι ἀψῇ, εἰς ἑδὲν
 τὴν χεῖρα ἀποψώμενον· ὅταν ἦ τέτων τινὸς δίτης, εὐθὺς ἀπο-

καθαίρεις τ' χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι
 χαλαρὰ σοι ἀπ' αὐτῶν ἐγχεῖτο. Πρὸς ταῦτα δὴ τ' Ἀσυσάγην
 εἶπεν· εἰ ποῖνυ ἔγωγε γινώσκεις, ὦ παῖ, ἄλλα κρέα γε εὖωχῃ,
 ἵνα νεοθύας οἴκαδε ἀπέλθῃς. Ἀμα ὅ ταῦτα λέγοντα πολλὰ
 αὐτῷ πρὸς φέρειν, καὶ θύρεα καὶ τῆς ἡμέρας. Καὶ τὸν Κύρην,
 ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἶπεν· Ἡ δὲ δίδως, φάναι, μοι, ὦ
 πάππε, ταῦτα πάντα τὰ κρέα, ὅ, τι ἂν βέλωμαι αὐτοῖς χρῆ-
 σθαι; Νὴ Δία, φάναι, ἐγὼ σοι, ὦ παῖ. Ἐνταῦθα δὴ τ' Κύρον
 λαβόντα τῆς κρεῶν, ἀφαιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν πάππον θεραπευ-
 ταῖς ὀπλίζοντα ἐκάστω· Σοὶ μὲν τῆτο, ὅτι περὶ θυμῷ με
 ἰπιδύειν διδάσκεις· Σοὶ δέ, ὅτι μοι παλτὸν ἔδωκας· (τῆτο γὰρ
 νῦν ἔχω) Σοὶ δέ, ὅτι τὸν πάππον καλῶς θεραπεύεις· Σοὶ ὅ, ὅτι
 με τ' μητέρα τιμᾷς· τοιαῦτα ποιεῖν, ἕως διεδίδου πάντα ἃ
 ἔλαβε κρέα. Σάκα ὅ, φάναι τὸν Ἀσυσάγην, πῶ οἶνοχόω, ὃν ἐγὼ
 μάλιστα πιμῶ, ὅδ' ἐν δίδως; Ο δὲ Σάκας ἄρα καλὸς τε ὢν
 ἐτύγγανε, καὶ πιμὴν ἔχων περσάγειν τὰς δεομύρας Ἀσυσάγης,
 καὶ ἀποκωλύειν ἕς μὴ καμρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι περσάγειν. Καὶ
 τὸν Κύρην ἐπερέσθαι περσπετῶς, ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑπο-
 πλίστων, Διὰ τί, ὦ πάππε, τοῦτον ἔγωγε πιμᾷς; Καὶ τὸν Ἀ-
 συάγην σκώψαντα εἶπεν, Οὐχ ὁρᾷς, φάναι, ὡς καλῶς οἶ-
 νοχὸς καὶ εὐχημόνων; Οἱ δὲ τῆς βασιλείων τέτων οἶνοχοοὶ κομ-
 ψῶς τε οἶνοχοῖσι, καὶ καθαρίως ἐγχεοῖσι, καὶ δίδουσι τοῖς
 τεισὶ δακτύλοις ὀχνοῖτες πῶ φιάλῃ, καὶ περσπερῶν-
 σιν ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπιότατα πῶ μέλλοι πι-
 νειν. Κέλυσον δὴ, φάναι, ὦ πάππε, πῶ Σάκα καὶ ἐμοὶ
 δοῦναι τὸ ἔκπωμα, ἵνα καὶ γὰρ καλῶς σοι πῶν ἐγχεῖας, ἀνακ-

πίνωμεν σε, ἢν διώωμεν. Καὶ τὸν κελεύσας δοῦναι. Λαβόν-
 τα δὲ τὸν Κύρην, ἔτω μὲν εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα, ὥσπερ τὸν
 Σάκκον εἴωρα· οὕτω δὲ σήσαντα τὸ πρῶτον, ἀπυδάμως
 καὶ εὐχημόνως πως προσπνεύγειν καὶ ἐνδοῦναι τὴν Φιάλῃν τῇ
 Πάππῳ, ὥσε τῇ μητρὶ καὶ τῇ Αστυάγῃ πολὺν γέλῳα πῶσαι.
 Καὶ αὐτὸν ὃ τὸν Κύρην ἐκγελάσαντα ἀναπιδῆσαι πρὸς τὴν Πάπ-
 πον, ἥ φιλεῖντα ἅμα εἶπεν, Ω Σάκκ, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε τῇ
 πρῆς· τί τε γὰρ ἄλλα, φάναι, σε κάλλιον οἰνοχόσω, ἢ ἐκ
 πίωμαι αὐτὸς τὸ οἶνον. Οἱ γὰρ τὸν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὴν ἐνδο-
 δῶσι τὴν Φιάλην, δρῦσαντες ἀπ' αὐτῆς τὰ κυάθια, εἰς τὴν δρεϊσε-
 ραὴν χεῖρα ἐγχεάμενοι χαλαρρόφθοι· τῷ δὲ, εἰ φάρμακα ἐγ-
 χέοιεν, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. Ἐκ τῆς δὲ ὁ Αστυάγης ἐπισκώπτῳ
 ἔφη, Καὶ τί δὴ, ὦ Κύρε, τὰ ἄλλα μεμύμενος τὸν Σάκκον, ὅτε
 ἀπερρόφησας τὸ οἶνον; Οἱ γὰρ Δί', ἔφη, ἐδεδόκειν μὴ ἐν τῇ κρατῆρι
 φάρμακα μεμυγμένα εἶναι. Καὶ γὰρ ὅτε εἰσίας σὺ τὴν φίλῃς ἐν
 τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα αὐτὸν ὑμῖν ἐγ-
 χεάντα. Καὶ πῶς δὴ, ἔφη, σὺ, ὦ παῖ, τῆτο κατέγνωες; Οἱ γὰρ
 Δί', ἔφη, ὑμῶς εἴρων καὶ ταῖς γνώμας ἢ τοῖς σώμασι σφραγισ-
 μένης. Πρῶτον μὲν γὰρ, ἂν ἐκ ἑαυτῶν ἡμῶς τὴν παιδῆς ποιῇ, ταῦ-
 τα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. Πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκχεράγετε, ἐμμανθί-
 νετε ὃ ἐδὲ ἐν ἀλλήλων· ἤδετε δὲ καὶ μάλα γελοίως· ἐκ ἀκρω-
 μένοι ὃ τὸν ἄδοντες, ὠμνύετε ἄδειν ἄριστα. Λέγοντι ὃ ἕκαστος ὑμῶν
 τὸ ἑαυτοῦ ῥώμην, ἐπεὶ αἰασαίνετε ὀρεχσόμενοι, μὴ ὅπως ὀρεχθεῖσθε
 ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' ἐδ' ὀρεθῆσθαι, ἐδύνασθε. Ἐπιλέληκα δὲ ὃ πάντα-
 πασι, σὺ τε, ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἱ τε ἄλλοι, ὅτι σὺ ἀρχῶν. Τότε
 γὰρ δὴ ἐγώ γε καὶ πρῶτον κατέμαθον, ὅτι τῶτ' ἀρετὴ ἢ ἡ ἰσχυρά-

εία, ὃ ὑμεῖς τότε ἐποιεῖτε· ἐδέπολε γὰρ ἐσιωπᾶτε. Καὶ ὁ Αἰσά-
 γης εἶπεν, Οὐδὲ σὺς πατήρ, ὦ παῖ, πίνωι ἐ μεθύσεται; Οὐ
 μὰ Δί', εἶπεν. Ἀλλὰ πῶς ποῖς; Διψῶν πάυεται· ἄλλο δὲ
 κακὸν ἐδὲν πάχ· ἐ γὰρ οἶμα, ὦ πάππε, Σάκας αὐτὰ οἰο-
 χῶ. Καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν, Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, οὕτω τῷ
 Σάκα πολεμεῖς; Τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν, Ὅπ, νῆ Δία, φάναί,
 μισθὸ αὐτὸν· πολλάκις γὰρ με, πρὸς τὸν πάππον ἔπιθυ-
 μοῦντα προσδραμεῖν, οὕτω ὁ μαρώτατος ἀποκωλύει. Ἀλ-
 λὰ ἱκετεύω, φάναί, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἀρξαι
 αὐτῷ. Καὶ τὸν Αἰσάγην εἰπεῖν, Καὶ πῶς δὴ ἂν ἀρξαις αὐ-
 τοῦ; Καὶ τὸν Κῦρον φάναί, Σταῖς ἂν, ὥσπερ οὕτω, ἔπι
 τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὁπότε βούλοιο εἰπέναι ἐπ' ἄριστον, λέ-
 γοιμ' ἂν, ὅτι οὐπω δυνατὸν τῷ δέξισθαι ἐντυχεῖν· ἀπουδα-
 ζεῖ γὰρ πρὸς τινάς. Εἴθ' ὁπότεν ἤκη ἔπι τὸ δεῖπνον, λέ-
 γοιμ' ἂν, ὅτι λυῖται. Εἰ δὲ πάνυ ἀπουδαῖζοι φαγεῖν, εἴποιμ'
 ἂν, ὅτι ᾄδῃ ταῖς γυναιξίν· ἐς τὸ ᾄδειναι με τέτον, ὥσπερ
 ἔτος ἐμὲ ᾄδειναι, ἀπὸ σὲ κωλύων. Τοιαύτας μὲν αὐτοῖς εὐ-
 θυμίας ἔρειχεν ἔπι τῷ δείπνῳ· τὰς δὲ ἡμέρας, εἰ πινῶ αἰ-
 σδοῖτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον, ἢ τὴν μητέρα ἀδελφὸν, χα-
 λεπὸν ἢ ἄλλον φθάσαι τέτο ποιήσαντα· ὃ, πὶ γὰρ δυνάειτο ὁ
 Κῦρος, ὑφρέχαιεν αὐτοῖς χαλεζόμενον.

Ἐπειδὴ ὅτ' ἡ Μανδάνη ἔρρεσκευάζετο ὡς ἀπίστα πάλιν πρὸς
 τὸν ἄνδρα, ἐδεῖτο αὐτῆς ὁ Αἰσάγης χαλαλιπεῖν τὸν Κῦρον. Ἡ δὲ ἀ-
 πεκρίνατο, ὅτι βούλοιο μὲν ἂν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἀκού-
 τα μὲντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν νομίζεν· εἰ δὲ χαλαλιπεῖν. Ἐνθα
 δὴ ὁ Αἰσάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον, ὦ παῖ, ἦν μένης πρὸ ἐμοῦ,

παρῶτον τί τ' ἢ πρ' ἐμὲ εἰσόδου σοὶ ἐ Σάκκας ἀρξέει, ἀλλ' ὅπόταν
 βέλῃ εἰσέναι ὡς ἐμὲ, ὅπῃ σοὶ ἔσαι· καὶ χάριν σοὶ, ἔφη, μᾶλλον
 εἰσομαι, ὅσω ἂν πλεονάκις εἰσῆς ὡς ἐμὲ. Ἐπεὶ αὖ, ἵπποις τοῖς
 ἐμοῖς χεῖρη, καὶ ἄλλοις ὅποσιν ἂν βέλῃ καὶ ὅταν ἀπίης, ἔχων
 ἀπὸ ἐς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. Ἐπειτα δέ, ἐν τῷ δείπνῳ, ὅπῃ τὸ με-
 τείως σοὶ δοκῆν ἔχειν, ὁποῖαν βούλῃ ὁδὸν πορεύσῃ. Ἐπειτα,
 τὰ τε νῦν ἐν τῷ πατρὶ καὶ πατρὶ δίδωμί σοι, καὶ ἄλλα παν-
 τοδαπὰ συλλέξω, ἃ σὺ, ἐπειδὴν τὰ χεῖρα ἵππεύειν μάθῃς, διώξῃ,
 καὶ τοξόων καὶ ἀκοντίων καταβαλεῖς, ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄν-
 δρες. Καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίκτορας παρέξω· καὶ ἄλ-
 λα ὅσα ἂν βέλῃ, λέγων πρὸς ἐμὲ, ὅκ' ἀτυχήσεις. Ἐπεὶ δέ
 ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀσυσάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τ' Κῦρην, πότῃ
 βούλοιο μένειν, ἢ ἀπέναι. Ὁ δὲ ὅκ' ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ
 εἶπεν, ὅτι μένειν βέλαιο. Ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τ' μητρὸς,
 τίς τ' ἐπ' αὐτῇ λέγεται, ὅτι οἶκοι μὲν τῇ ἡλικίᾳ καὶ ἐμὲ καὶ
 δοκῶ κρατίστους εἶναι, ὦ μήτερ, ἐ τοξόων ἐ ἀκοντίων· ἐνταῦ-
 θα δ' εὖ οἶδα ὅτι ἵππεύων ἡτῶν ἐμὲ τ' ἡλικίᾳ καὶ τῷ τοῦ, εὖ ἴσθι,
 ἔφη, ὦ μήτερ, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιά. Ἦν δέ με καταλίπῃς ἐν-
 θαδέ, καὶ μάθω ἵππιδεῖν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσῃς ᾖ, οἷμά σοι
 ἐκείνοις τῆς ἀγαθότητος τὰ πεζικὰ ῥαδίως νικήσειν· ὅταν δὲ εἰς
 Μήδους ἔλθω ἐνθαδέ, πειράσομαι τὰ πάμπαν, ἀγαθῶν ἵπ-
 πῶν κρατίστους ὧν ἵππευς, συμμαχεῖν αὐτῷ. Τὴν δὲ μήτηρ
 εἶπεν, Τὴν δὲ διηροσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ ἐνθαδέ, ἐκεῖ
 ὄντων σοὶ τῇ διδασκαλίᾳ; Καὶ τὸν Κῦρην φάναι, Ἀλλ', ὦ
 μήτερ, ἀκρεβῶς ταύτῃ γε οἶδα. Πῶς σὺ οἶδα, εἶπεν πάλιν
 Μανδάνῃ; Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός με, ὡς ἤδη ἀκρε-

βουῶντα πῶς δικαιοσύνην, καὶ ἄλλοις χάρις διδάζειν. Καὶ
 ποῖναι, φαίνας, ὅτι μᾶ ποτὲ δίκη πληγὰς ἔλαβον, ὡς οὐκ
 ὀρθῶς διγίγασαι. Ἦν ὃ ἡ δίκη τοιαύδε· Παῖς μέγας μικρὸν ἔχων
 χιτῶνα, ἔπερην παῖδα μικρὸν, μέγαν ἔχοντα χιτῶνα, ἐκδύσας
 αὐτὸν, ἥ μὲν ἑαυτῷ ἐκείνον ἡμφίεσε, ἥ ὃ ἐκένε αὐτὸς ἐνέδυ.
 Ἐγὼ γὰρ τέτοις διγάζων, ἔγνω βέλτιον ^{τῆ} ἀμφοτέρω τὸν
 ἀεμιόζοντα ἑκάτερον ἔχειν χιτῶνα. Ἐν δὲ τούτῳ με ἔπαρσεν
 ὁ διδάσκαλός, λέγων ὅτι ὁπότε μὲν κατασταθείη τοῦ ἀε-
 μιόζοντος κερτῆς, ἔτω δέοι ποιεῖν ὁπότε δὲ κερταῖ δέοι ὁπο-
 τέρου ὁ χιτῶν εἴη, τὸτ' ἔφη σκεπτεῖν ^{τῆ}, τίς κτῆσις δικαία ἐστὶ
 πότρεα ἢ βία ἀφελόμενον ἔχειν, ἢ ἢ ποιησάμενον, ἢ πριά-
 μενον κεκτῆσθαι. Ἐπειτα ὃ ἔφη τὸ μὲν νόμιμον, δίκαιον ^{τῆ}.
 τὸ δὲ ἀνόμιμον, βίαιον. Σιωπῶν νόμος οὗτος ἐκείνου δὲ τὸν δι-
 χασιῶν πῶς ψῆφον πῆσθαι. Οὕτως ἐγὼ σοι, ἔφη, ὦ μήτερ,
 τάγε δίκαια παντάπασι οἶδα ἀκριβῶς· ἦν δὲ π' ἄρα παρσο-
 δέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, ἔτ' ἐποδιδάξει. Ἀλλ' ἔταυ-
 τὰ, ἔφη, ὦ παῖ, πῶς τε τὰ πάππῳ δίκαια καὶ ἐν Πέρσαις
 ὁμολογεῖται. Οὗτος μὲ γὰρ ἔν Μήδοις πάντων δεσπότην ἑαυ-
 τὸν πεποίηκεν· ἐν Πέρσαις ὃ τὸ ἴσον ἔχειν δίκαιον νομίζεται.
 Καὶ ὁ σὺς πατὴρ τέταρτον μὲ ποιεῖ, ἀ ποιεῖ τῇ πόλει
 τεταγμένον ὃ λαμβάνει μέτρον ὃ αὐτῷ ἔχῃ ἡ ψύχη, ἀλλ' ὁ νό-
 μος εἴς. Ὅπως ἐν μὴ ἀπολῇ μαστιγόμενος, ἐπειδὴ οἵκοι εἴς,
 ἀν' ὅσας τὰς μαθῶν ἡκίς ἀντὶ τῷ βασιλικῷ τὸ τυραννικόν,
 ἐν ᾧ ὅστις τὸ πλέον οἶσθαι χρῆναι ἀπάντων ἔχει. Ἀλλ' ὅγε
 σὺς πατὴρ, εἶπεν ὁ Κύρης, δεινότερός ἐστιν, ὦ μήτερ, διδάσκει
 μείον ἢ πλείον ἔχει. Ἡ ἔχ' ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι ἐ Μήδοις ἀπαντᾷ

δεδίδαχεν ἑαυτῷ μεῖον ἔχειν; Ὡς γάρ οἱ, ὡς ὁ σὺς γε πατὴρ
ἔτε ἄλλον ἐδύνατο, ἔτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψει).

Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κῦρος· τέλος δ' ἡ μὴ
της ἀπήλθε, Κῦρος δ' ἡ κατέμεινε, καὶ αὐτὸς ἐτρέφετο. Καὶ ταχὺ
μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέραιε, ὥς οἰκείως διακείσθαι· ταχὺ δ'
τὴς πατέρας αὐτοῦ ἀνέστητο παροισίων, καὶ ἐνδηλος ὦν ὅτι ἡσπά-
ζετο αὐτοῦ τὴς ὑφ' ὧς· ὥς καὶ εἰς τὴν βασιλείαν δέοιτο, τὴς πα-
δας ἐκέλευον Κῦρος δεῖσθαι διαπράττειν σφίσιν. Ὁ δ' Κῦ-
ρος, ὁ, πὶ δέοιτο αὐτὸς οἱ παῖδες, ἀλλὰ τὴν φιλοφροσύνην καὶ φι-
λοφροσύνην, ὡς πάντος ἐποιεῖτο διαπράττειν. Καὶ ὁ Αἰσά-
νης δ', ὁ, πὶ δέοιτο αὐτὸς ὁ Κῦρος, ἐδὲν ἐδύνατο ἀντιλέγειν, μὴ
ἐχρεώσθαι. Καὶ γὰρ ἀδελφότητος αὐτὸς, οὐδέποτε ἀπέλειπε
τὴν πάππον, οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο· δῆλός τε ἦν πᾶσιν ὅτι
ἐφοβεῖτο, μὴ οἱ ὁ πάππος ἀποθάνοι. Καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἰ-
πνος δέοιτο Αἰσάνης, πρῶτος ἡδυνάτο Κῦρος, ὅς πάντων ἀοκ-
νότητά ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὁ, πὶ οἶοιτο χρεώσθαι· ὥς παν-
τάπασι ἀνεκλήσθαι τὴν Αἰσάνην.

Καὶ ἦν μὲν ἴσως ὁ Κῦρος πολυλογώτερος, ἅμα μὲν ἀλλὰ
τὴν παιδείαν, ὅτι ἡναγκαζέτο ὑπὸ τῷ διδασκάλῳ καὶ διδόν-
ται λόγον ὧν ἐποίει, καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, ὅποτε δικά-
ζοι· ἐπὶ δὲ καὶ ἀλλὰ τὸ φιλομαθὲς εἶναι, πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰεὶ
τὴς παρόντας ἀνέσθαι, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι· καὶ ὅσα αὐτὸς
ὑπὸ ἄλλων ἐρωτῶτο, ἀλλὰ τὸ ἀγλῆδες εἶναι, ταχὺ ἀπεκρίνετο·
ὥς ἐν πάντων τέτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ. Ἀλλ'
ὡς περὶ γὰρ ἐν σώμασιν, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὁμοίως ἐμ-
φαίνεται πὶ αὐτοῖς νεαρὸν, ὁ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν· ἔτι καὶ

Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας ἡ θράσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἀπλότης καὶ φιλοσοφία· ὥστε ἐπιθυμίαν τις εἶχεν ἐπὶ πλείω ἀκούειν αὐτοῦ, ἢ σιωπῶντι πρῆναι. Ὡς δ' ὡρῆγεν ὁ χρόνος αὐτὸν, σὺν τῷ μεγέθει, εἰς ὥραν ἔπρεσθον γενέσθαι, ἐν τῷ δὴ τοῖς μὲν λόγοις βραχυτέροις ἐχρήτο, καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιότερα· αἰδοῦς δ' ἐνεπίμπλατο, ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι, ὅποτε στυγχαῖνοι τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τὸ σκυλακῶδες, τὸ πᾶσιν ὁμοίως θεωροῦσθαι, οὐκέτι ὁμοίως θεωροῦσθαι εἶχεν. Οὕτω δὲ ἡσυχαιότερον ἦν, ἐν δὲ ταῖς σιωπαῖσι πάνπαν ὀπίσθαι. Καὶ γὰρ ὅσα ἀγωνίζονται πολλάκις ἡλικίαι πρὸς ἀλλήλους, ἔχουσιν ἀκρίστων ἡδὲ ὦν, ταῦτα πρὸς ἀλλήλους στυγχαῖναι, ἀλλ' ἄρα εὖ ἡδὲ ἑαυτὸν ἡττοῦσθαι ὄντα, ταῦτα ἐξήνεχε, φάσκων καλλίον αὐτῶν ποιῆσθαι. Καὶ κατήχευεν ἡδὲ ἀναπνοῶν ὅτι στυγχαῖναι ἢ διακοινοῦσθαι, ἢ ἀποξυνοῦσθαι ἀπὸ τῆς ἰπποσύνης, ἢ πᾶσι ἐποχῶν ὦν· ἡττοῦσθαι δὲ, αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ μάλιστα ἐχέειν. Ὡς δ' οὐκ ἀπεδίδρασκεν, ἐκ τῆς ἡττοσύνης, εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ἢ ἡττοῦσθαι, ἀλλ' ἐκαλινθεῖτο ἐν τῷ πειθεσθαι αὐτοῖς βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἰπποτικῇ τοῖς ἡλικιώταις· ταχὺ δὲ παρήει, ἀπὸ τῆς ἐραν τοῦ ἔργου· ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ πειθεσθαι θηρία ἀνηλώκει, διώκων καὶ βάλλων καὶ χαλακαίνων· ὥστε ὁ Ἀστυάγης ὅσκιετ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. Καὶ ὁ Κύρου ἀγαθόμηνον ὅτι βελόμηνον οὐ διώκοντο οἱ ζῶντα παρέχειν, πολλάκις ἔλεγε πρὸς αὐτόν, ὦ πάτερ, τί σε δεῖ θηρία ζητῶντα πειθεσθαι ἔχειν; Ἀλλ' ἦν ἐμὲ ἐκπέμπης ὅτι θήραν σὺν τῷ γείῳ, νομῶ, ὅσα αὖ ἴδω θηρία, σέ μοι ταῦτα τρέφειν. Ἐπιθυμῶν δὲ σφόδρα ἐξέ-

ναί ὅτι πλεὺς θήρεσιν, ὁκέθ' ὁμοίως λιπαρῶν ἐδυάτο, ὥσπερ
 πῆς ὦν, ἀλλ' ὀκνηρότερον παροσθή. Καὶ ἃ πρόθεν τῷ Σάκῃ
 ἐμέμφετο, ὅτι ἔπειτα αὐτὸν πρὸς τὸν πάππον, αὐτὸς ἦδη
 Σάκῃς ἐαυτῷ ἐγένετο· ἔτι παροσθή, εἰ μὴ παροσθίδι, εἰ κα-
 ρὸς εἴη· καὶ τῷ Σάκῃ ἐδεῖτο πάντως σημεῖναι αὐτῷ, ὅποτε ἐν
 καίρῳ εἴη εἰσέναι, καὶ ὅποτε ὅκ' ἐν καιρῷ· ὥστε ὁ Σάκῃς ἦδη
 ὑπερφίλῃ αὐτὸν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.

Επεὶ δ' ἐν ἔγνω ὁ Ἀσυσάγκης σφόδρα αὐτὸν ἐπιθυμῶντα τῷ
 ἔξω θήρας, ἐκπέμπει αὐτὸν σὺν τῷ γείῳ, καὶ φύλακας συμπέμπει
 ἐφ' ἵππων πρεσβυτέρους, ὅπως ἀπὸ τῶν θυγατρῶν φυλάττειν αὐ-
 τὸν, καὶ εἰ τῷ ἀγρίῳ τι φανείη θηρίων. Ὁ ἐν Κύρῳ τῷ ἐπορῶν
 προθύμως ἐπυθάνετο, ὁποίοις ἔχῃ θηρίοις πελάζειν, καὶ ὁποῖα
 χεῖρ γαρρῶντα διώκειν. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι ἄρκτοι τε πολλοὺς
 ἦδη πλησιάζουσιν διεφθίρειν, καὶ λέοντες καὶ χάπροι καὶ πρῶδάλεις·
 αἱ δὲ ἔλαφοι, ἔδωκεν, καὶ ἀγριοὶ οἶες, καὶ οἱ ὄνοι οἱ ἀγριοί,
 ἀσινεῖς εἰσιν. Ἐλεγον δὲ ἔτι το, πᾶς θυγατρῆς ὅτι θεοὶ φυλάττειν
 ὅθεν ἦτιον ἢ τὰ θηρία· πολλοὺς γὰρ ἦδη αὐτοῖς τοῖς ἵπ-
 ποις κατακρημνισθῆναι. Καὶ ὁ Κύρῳ ταῦτα πάντα ἐμύθησε
 παροθύμως· ὥς δ' εἶδεν ἔλαφοι ἐκπηδήσασθαι, πάντων ἐπαλαδό-
 μῳ ὧν ἤκουεν, ἐδίωκεν, ὅθεν ἄλλο ὄρεων, ἢ ὅποι ἐφάγε.
 Καὶ πῶς ἀφ' ἡμετέρων αὐτῷ ὁ ἵππος πίπῃ εἰς γόνατα, καὶ μι-
 κροῦ καὶ κείνον ἐξετραχίλισεν· ἔτι μὲν δὲ ἐπέμεινεν ὁ Κύ-
 ρῳ μόλις πῶς, καὶ ὁ ἵππος ἐξάουετο. Ὡς δὲ εἰς τὸ πεδῖον ἦλ-
 θεν, ἀκοντίσας χεῖρας ἀλλήλῃ πλεὺς ἔλαφοι, χαλόν τι χεῖμα καὶ
 μέγα. Οἱ μὲν δὲ ὑπερέχον· οἱ δὲ φύλακες παροσελάσαν-
 τες, ἐλοιδόρουν αὐτοῖς, καὶ ἔλεγον εἰς οἶον κύδιμον ἔλθαι καὶ

ἔφασαν χατερεῖν αὐτὰ τῷ πάπῳ. Ο ἦν Κύρος εἰσήκε, χαλα-
 βεσθικῶς, καὶ ἀκέων ταῦτα ἠνιάτο. Ως δ' ἤσθετο κραυγῆς, ἀνε-
 πήδησεν ἐπὶ τ' ἵππων, ὥσπερ ἐνθεσιῶν καὶ ὡς εἶδεν ἐκ τ' ἐνδοτύχαι χα-
 προν προσφερόμενον, ἀντίος ἐλαύνει καὶ διαλενόμενος εὐτόχως,
 βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ χατέχε τ' χεῖρας. Εὐταῦτα μὲν τοι ἦδη
 καὶ ὁ θεῖος αὐτὰ ἐλοιδορεῖτο, τ' θρασυήλια ὀρέων. Ο δ', αὐτὰ λοι-
 δορρυμένε, ὁμως ἐδεῖτο, ὅσα αὐτὸς ἔλαβε, ταῦτα εἶσαι αὐτὸν
 δάναι εἰσκομίσαντα τῷ πάπῳ. Τὸν ὃ θεῖον εἰπεῖν φασίν, Ἀλλ'
 ἦν αἰδοῦμαι ὅτι ἐδίωκες, ἐ σὺ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμοὶ λοιδορήσεται,
 ὅτι σε εἶων. Καὶ βέβλη', φάναι αὐτὸν, μασιγώσάτω, ἐπειδάν γε
 ἐγὼ δῶ αὐτῷ. Καὶ σὺ γε εἰ βέβλη', ἔφη, ὦ θεῖε, τιμωρησάμενος
 ὁ, τι βέβλη', τί το ὁμως χεῖριστά μοι. Καὶ ὁ Κυαξάρης μῆτοι τε-
 λούτων εἶπε, Ποίει ὅπως βέβλη' σὺ γὰρ νῦν γε ἡμῶν ἔοικας βα-
 σιλῆς (ἔϊ). Οὕτω δὴ ὁ Κύρος εἰσκομίσας τὰ θηρία, ἐδίδου τε
 τῷ πάπῳ, καὶ ἔλεγεν ὅτι αὐτὸς ταῦτα θηράσειεν ἐκείνῳ. Καὶ
 τὰ αἰκόνηλα ἐδείκνυε μὲν ἐ, κατέθηκε ὃ ἡματωμένα, ὅπως ὤρετο
 τὸν πάπῳ ὄψεας. Ο δὲ Ασυάγης ἄρα εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ,
 δέχομαι μὲν ἐγώ γε ἡδέως, ὅσα μοι δίδως· ἐ μῆτοι δέομαί γε
 τέτων ὄρενός, ὥστε σὲ κινδυεύειν. Καὶ ὁ Κύρος ἔφη, Εἰ τοί-
 νυν μὴ σὺ δέη, ἰκετεύω, ὦ πάππε, ἐμοὶ δὸς αὐτὰ, ὅπως ἐγὼ
 ἀφαιδῶ ταῖς ἡλικιώταις. Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη ὁ Ασυάγης, ἐ ταῦ-
 τα λαβὼν διαδίδου ὅτῳ σὺ βέβλη', καὶ τ' ἄλλων ὅποσα ἐθέλεις.
 Καὶ ὁ Κύρος λαβὼν, ἐδίδου τε ἄρα τοῖς παῖσι, καὶ ἅμα ἔλεγει·

Ὡ παῖδες, ὡς ἄρα ἐφλυαρεῖμεν, ὅτε τὰ ἐν τῷ ὄρεσιν
 θηρία ἐθηρώμεν ὅμοιον γὰρ ἐμοί γε δοκεῖ (ἔϊ), αἰὼνός ἐστις δεδε-
 μένα ζῶα θηρώει. Πρῶτον μὲν γὰρ ἐν μικρῷ χωρίῳ ἦν· ἔπειτα

καὶ μικρὰ καὶ ψευδεῶς· ἔτι τὸ μὲν αὐτῶν, χρόνον ἦν· τὸ δὲ κα-
 λῶν. Ταῦτα δ' ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ λευκῶσι θηρία, ὡς μὲν καλὰ, ὡς δὲ
 μεγάλα, ὡς δὲ λιπρὰ ἐφάνετο. Καὶ αἱ μὲν ἑλαφοὶ ὡσπερ πτηνῶν,
 ἤλλοντο πρὸς τὸ ἑρπύλλον· οἱ δὲ κύνες, ὡσπερ τὰς ἀνδρας φασὶ τὰς
 ἀνδρείας, ὁμόσφι ἐφέροντο· ὑπὸ δὲ τῇ πλατύτητι ἐδὲ ἀμαρτεῖν οἶον-
 τε ἦν αὐτῶν· χαλκίῳ δὲ, ἔφη, ἔμοιρε δοκῆς ἔτετινκότες ταῦτα
 εἶ), ἢ ζῶντα ἐκεῖνα τὰ περικυκλωμένα. Ἀλλὰ ἄρα αὖν, ἔφη,
 ἀφείναι καὶ ὑμᾶς οἱ πατέρες ὅτι τιτὸν θήρα; Καὶ ῥαδίως γ' αὖν,
 ἔφαθ', εἰ Ἀστυάγης κελύοι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Τίς αὖν ἐν ὑμῶν
 πρὸς Ἀστυάγην μνησθεῖν; Τίς γὰρ αὖν, ἔφαθ', σὺ γε ἰκανώτερος
 πείσῃ; Ἀλλὰ μὰ τὸ Δία, ἔφη, ἐγὼ μὲν ἐκ οἷο' ὅστις ἀνθρώπος
 γεγήμεναι· ἐδὲ γὰρ λέγειν οἷός τ' εἰμὶ, ἐδὲ ἀναβλέπειν πρὸς
 τὸν πάππον ἐκ τῆ ἴσου ἐπὶ δυνάμει. Ἦν δὲ ποσειδὼν Ἰπποδ-
 δῶ, δέδοικα, ἔφη, μὴ παντάπασιν βλάβῃς καὶ ἡλίθιου γένω-
 μαί. Παιδάριον δὲ ὦν, δεινότερον λαλῶν ἐδόκουν εἶ). Καὶ οἱ
 παῖδες εἶπον, Πονηρὸν λέγεις τὸ πρῶγμα, εἰ μηδὲ ὑπὲρ ἡ-
 μῶν, αὖν πὶ δέη, δυνήσῃ πρῶτην, ἀλλ' ἄλλου πινὸς ἡμᾶς τὰ
 ὅτι σοὶ ἀνάγκη δεῖσθαι. Ἀκέσας δὲ ταῦτα ὁ Κύρος, ἐδήχ-
 θη καὶ σιγῇ ἀπελθὼν, ἀφ' ἑλυσσάμεντο ἑαυτὰς πολέμῳ,
 εἰσῆλθεν, Ἰπποκλυδῶς ὅπως αὖν ἀλυπότατα εἶποι πρὸς τὸν
 πάππον, καὶ ἀφ' ἑλυσσάμεν αὐτῷ τε καὶ τοῖς πασι ὦν ἐδέοντο.
 Ἡξῆστο οὖν ὥδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ πάππε, ἦν τις ἀποδράση τῇ οἰκετῶν καὶ
 λάβῃς αὐτόν, τί αὐτῷ γένηται; Τί δὲ ἄλλο, ἔφη, ἢ δῆσαι ἐρ-
 γάζεσθαι ἀναγκάσῃ; Ἦν δὲ αὐτόματός σοι πάλιν ἐπέλθῃ, πῶς
 ποιήσεις; Τί δὲ, ἔφη, ἢ μαστιγᾶσαι αὐτόν γε, ἵνα μὴ αὐθις

τῆτο ποιῇ, ἐπεὶ αἰ ἐξαρχῆς πάλιν αὐτῷ χρῆσομαι; Ωρεα ἔν, ἔφη
 ὁ Κύρος, πῶς οὐκ ἀνέχεται σοι εἶναι ὅτι μάστιγός εἰς με, ὡς βε-
 λυόμηνον γε ὅπως δόποδ' ᾶν, λαβὼν τὰς ἐμούςς ἡλικιώτας ἐπὶ
 θῆραν. Καὶ ὁ Αἰσάγης, Καλῶς, ἔφη, ἐποίησας παρρησιῶν
 ἐνδοθεν γὰρ ἀπαγορεύω σοι μὴ κινεῖσθαι. Χαίρειν γάρ, ἔφη, εἰ ἐνε-
 χα κρεαδίῳ τῇ θυγατρὶ τὸν παῖδα δόποδε κολήσοιμι. Αἰε-
 σάς ταῦτα ὁ Κύρος, ἐπείγετο μὲν καὶ ἔμεινεν ἀνιερῆς δὲ καὶ
 σκυθρωπὸς ὢν, σιωπῇ διῆγεν. Οἱ μὲντοι Αἰσάγης, ἐπεὶ ἔγνω
 αὐτὸν λυπούμενον ἰχυρῶς, βουλόμηνος αὐτῷ χεῖρ' ἵστασθαι, ἔξά-
 γη ἐπὶ θῆραν καὶ περὶ πολλοὺς καὶ ἰσχυρὰς σιναλίστας, καὶ
 τὰς παῖδας, καὶ σιναλίστας εἰς τὰ ἰσχυρὰ χεῖρα τὰ θη-
 ρεία, ἐποίησε μεγάλῃ θῆραν. Καὶ βασιλικῶς δὲ αὐτὸς πα-
 ρών, ἀπηγόρευε μηδὲνα βάλλειν, πρὶν Κύρος ἐμπλησθῇ
 βάλλων. Οὗ δὲ Κύρος οὐκ εἶα κωλύειν. Ἀλλ' εἰ βούλει, ἔφη,
 ὦ πάτερ, ἡδέως με θηρᾶν, ἄφες πάντας σὺ καὶ ἐμὲ διώ-
 κειν καὶ ἀφ' ἀγῶνιζέσθαι, ὅπως ἔχαστος τὰ κράτιστα δύνατο. Εν-
 ταῦθα δὴ ὁ Αἰσάγης ἀφίησι καὶ αἰς ἔφεατο σὺ ἀμιλλω-
 μένοις ἐπὶ τὰ θηρῆα, καὶ φιλονεικεῖν καὶ διώκοντας, καὶ ἀκον-
 τίζοντας. Καὶ τῷ Κύρῳ ἡδέτο, ἐδυναμύνει σιγαῖν ὑπὸ τῷ ἡδο-
 νῆς, ἀλλ', ὥσπερ σκύλακι γυναιῶ, ἀνακλάζοντι, ὅποτε πλη-
 σιάζοι θηρῆα, καὶ πῶς οὐκ ἀνέχεται ὀνομαστὶ ἔχαστος. Καὶ τὸ μὲν
 καταγελῶντα αὐτὸν ὁρῶν εὐφραίνετο, τὸν δὲ πῶς καὶ ἐπαυμένῃ
 αὐτὸν ἡδάνετο ἐπὶ ὅπως ἐν φθονεῶς. Τέλος δὲ αὖν, πολλὰ
 θηρῆα ἔχων ὁ Αἰσάγης ἀπῆλθε. Καὶ τοιοῦτον ἔπαινος ἡδὲ τῇ τότε
 θῆρῃ, ὥς αἰ, ὅποτε οἶόν τε εἴη, σιναλίσται τῷ Κύρῳ, καὶ ἄλλας
 τε πολλοὺς πρὸς ἀμύμονας, καὶ τὰς παῖδας, Κύρος εἶχε. Τὸν

μὲν δὴ πλείους χρόνον ἔτιω διῆγεν ὁ Κύρος, πᾶσιν ἡδονῆς μὲν
 καὶ ἀγαθοῦ πινος συναιπίος ὢν, κακῶς δὲ οὐδέν.

Ἀμφὶ δὲ τὰ πέντε ἢ ἑκαίδεκα ἔτη αὐτῷ γενομένων, ὁ υἱὸς τῷ
 Ἰ Αὐυρίων βασιλέως, γαμῆν μέλλων, ἐπεθύμησεν αὐτὸς θη-
 ράσαι εἰς τῆτον ἢ χρόνον. Ἀκίων ἔν ἐν τοῖς μύθοις τοῖς τε αὐ-
 τῶν ἔ τοῖς Μήδων πολλὰ θηρία ^{ἔει}), ἅτε ἀθήρευτα ὄντα ἀφ' ὧν
 τὸν πόλεμον, ἐνταῦθα ἐπεθύμησεν ἵζεσθαι. Ὅπως οὖν ἀσφα-
 λῶς θηρώη, ἰππέας τε προσέλαβε πολλὰς ἔ πελταστὰς, οἵτινες
 ἔμελλον αὐτῷ ἐκ τῷ λασίῳ τὰ θηρία ἵζεσθαι εἰς τὰ ἐργασίμα
 τε καὶ εὐήλατα. Αφικόμενος δὲ ὅπου ἦν αὐτῷ τὰ φρέγια ἔ ἡ φυ-
 λακῇ, ἐνταῦθα ἐδείπνιοποιεῖτο, ὡς περὶ τῇ ὑπεραίᾳ θηράσων.
 Ἦδη δὲ ἐσπέρας γυομένης, ἡ ἀγαδοκῇ τῇ περάδει φυλακῇ ἔρ-
 χεται ἐκ πόλεως, ἔ πεζοὶ καὶ ἰππεῖς. Ἐδοξεν οὖν αὐτῷ πολ-
 λὴ στρατιὰ παρεῖναι, δύο μὲν φυλακαὶ ὁμοῦ ἔσται, πολλοὶ δὲ
 ἔς αὐτὸς ἔχων ἦκεν ἰππέας ἔ πεζύς. Ἐβαλδύσατο ἔν κράτιστον
^{ἔει}) λεηλατῆσαι ἐκ τῷ Μηδικῇ καὶ λαμπρότερόν τε ἂν φα-
 νηῖναι τὸ ἔργον τῆς θήρας, καὶ ἰερείων πολλῶν ἀφθονίαν ἐνό-
 μιζε γυῖσθαι. Οὕτω δὲ περὶ αἰασαῖς, ἦγε τὸν στρατόν καὶ
 τὴς μὲν πεζύς καταλείπει ἀδρόας ἐν τοῖς μύθοις, αὐτὸς δὲ
 τοῖς ἰπποῖς προσελάσας περὶ τὰ Ἰ Μήδων φρέγια, τὴς μὲν
 βελτίστους καὶ πλείους ἔχων μὴ ἑαυτῷ, ἐνταῦθα κατέμεινε,
 ὡς μὴ βοηθοῖεν οἱ φεγυροὶ τῷ Μήδων ἔπει τὴς καταθέοντα
 τὴς δὲ ἔπιπιδείους ἀφῆκε καὶ φυλας ἄλλας ἄλλοτε καταθεῖν
 καὶ ἐκέλευε πεδωκαλομήδης ὅτῳ τις ἐντυγχάνοι, ἐλαύνειν
 περὶ ἑαυτόν. Οἱ μὲν δὲ ταῦτα ἔθεσθηον.

Σημαινάντων δὲ τῷ Αὑυάγῃ, ὅτι πολέμοι εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ,

ἐκβοηθεῖ ὃ αὐτὸς παρὰ τὰ ὄρεα σὺν τοῖς παρὶ αὐτόν· ὃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὡσαύτως παρὰ τοῖς παρὰ τοὺς ἰπποτάταις καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ ἐσήμανε πᾶσιν ἐκβοηθεῖν. Ὡς δὲ εἶδον πολλοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῆς Αἰουρίων σωτεταγμένων, καὶ οὗτοι ἰππέας ἡσυχίαν ἄγοντας, ἔφησαν καὶ οἱ Μῆδοι. Ὁ δὲ Κύρου ὄρων ἐκβοηθούντας καὶ οὗτοι ἄλλοις παροτρύνει, ἐκβοηθεῖ καὶ αὐτὸς, παρῶτον τότε ὄπλα ἐκδύς, οὐποτε οἰόμενον· οὕτως ἐπεθύμει αὐτοῖς ἐξοπλίσασθαι. Καὶ γὰρ μάλα χαλὰ ἦν, καὶ εὖ ἀρμόττοντα αὐτῷ, ἃ ὁ πᾶππος παρὰ τὸ σῶμα ἐπεποίητο. Οὕτω δὲ ἐξοπλίσαντο, παρῶτασε τῷ ἵππῳ. Καὶ ὁ Αἰουάγης ἰδὼν, ἐθαύμασε μὲν τίνος κελεύσματος ἦκοι· ὁμοῦ δὲ εἶπεν αὐτῷ μένειν παρὰ αὐτῷ. Ὁ δὲ Κύρος, ὡς εἶδε πολλὰς ἰππέας ἀντίοις, ἤρετο, Ἦ ἔτσι, ἔφη, ὃ πᾶππε, πολέμοι εἰσιν, οἱ ἐφεσκήχασιν τοῖς ἵπποις ἡρέμα; Πολέμοιοι μὲν τοι, ἔφη. Ἡ καὶ ἐκείνοι, ἔφη, οἱ ἐλαύνοντες; Καὶ ἐκείνοι μὲντοι. Νῆ τὸν Δί, ἔφη, ὃ πᾶππε, ἀλλ' οὐκ οὐκ πονηροί γε φαινόμενοι καὶ ἐπὶ πονηρῶν ἱππαρίων, ἄγουσιν ἡμῶν τὰ χεῖματα· ὁκοῦν καὶ ἐλαύνειν πινὰς ἡμῶν ἐπ' αὐτὰς. Ἀλλ' ἔχ' ὁρᾷς, ἔφη, ὃ παῖ, ὅσον τὸ εἶφον ἐκ τῆς ἰππέων ἔθηκε σωτεταγμένον; οἱ, ἦν ἐπ' ἐκείνους ἡμεῖς ἐλαύνωμεν, ὑποτεμνόμεναι πάλιν ἡμᾶς ἐκείνοι· ἡμεῖς δὲ οὐπω ἰσχύς πάρεσιν. Ἀλλ' ἦν σὺ μένης, ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἀναλαμβάνης τὰς προσβοηθούσας, φοβήσονται ἔτσι, καὶ ἔκκησονται οἱ δὲ ἄγοντες ἀφίσσουσιν εὐθὺς τιμὴν λείαν, ἐπειδὴν ἴδωσιν πινὰς ἐπ' αὐτὰς ἐλαύνοντας.

Ταῦτ' εἰπὼν, ἔδοξε π λέγειν τῷ Αἰουάγῃ. Καὶ ἅμα θανμάζων ὡς καὶ ἐφρόνει καὶ ἐρηγόρει, κελεύει τὸν υἱὸν λαβόντα

τάξιν ἵππων ἐλάσσει ἐπὶ τὰς ἀγοαῖς ἢ λαίῳ. Ἐγὼ δ', ἔφη,
 ἐπὶ τούτῳ, ἢν ἐπὶ σὲ κινῶν, ἐλῶ ὥστε ἀνεγχεσθῆναι ἡμῶς
 παροῖχεν τὸν νομῶ. Οὐπω δὲ ὁ Κυαξάσης, λαβὼν ἑξ ἑ-
 ρωμύρων ἵππων τε καὶ ἀνδρῶν, παρυσταύνει. Καὶ ὁ Κύρῳ,
 ὡς εἶδεν ὀρμημύροις, σπασσομεῖ εὐθύς καὶ αὐτὸς παρ-
 τῷ ἡγήτο ταχέως, καὶ ὁ Κυαξάσης μύθοι ἐφάρπετο, καὶ
 οἱ ἄλλοι δὲ οὐκ ἀπελείποντο. Ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς πελάζον-
 τας οἱ λεηλατῶντες, εὐθύς ἀφέντες τὰ χεῖματα ἔφυγον. Οἱ
 δ' ἀμφὶ τὸν Κύρον ὑπετέμνοντο, καὶ οὓς μὲν χατελάμ-
 βδουον εὐθύς ἔπαμον, παρτῷ δὲ ὁ Κύρῳ ἴσοι δὲ πρὸς αλ-
 λάξοντες αὐτῷ ἐφθασον, χατόπισ τήνους ἐδίωκον, ἔκ ἀνέ-
 σον, ἀλλ' ἤρηνον πᾶσι αὐτῶν. Ὡς περὶ δὲ κύνων γενναῖον, ἀπει-
 ρος, ἀπειροσώτως φέρεται πρὸς χάπριν, ἔπειτα ὁ Κύρος ἐφάρπετο,
 μόνον ὁρῶν τὸ πᾶν ἢ ἀλυσκόμενον, ἄλλο δ' ἔδεν προκινῶν. Οἱ
 δὲ πολέμοι, ὡς ἑώραν ποινῶντας τὰς σφετέρας, προκινῶν τὸ σί-
 φος, ὡς παυσωμύροις τὴν διωγμῶ, ἐπεὶ σφᾶς ἴδον παρυσταύ-
 σοντας. Ὁ δὲ Κύρος ἔδεν μᾶλλον αἰνεί, ἀλλ' ὑπὸ τῇ χερμασίᾳ
 ἀναγκαστὴν τὸν γέρον, ἐδίωκε καὶ ἰσχυρὰν τὴν φυγὴν τοῖς πολε-
 μίοις ἐποίει, χατέχων. Καὶ ὁ Κυαξάσης μέντοι ἐφάρπετο, ἴσους
 μὲν ἔκ ἀντιμύροις ἢ πατέρων καὶ οἱ ἄλλοι δὲ εἶποντο, παρ-
 μόπερσι ὄντες, ἐν τῷ τοῖστω, εἰς τὸ διώκειν, καὶ οἱ μὴ πᾶν πρὸς
 τὰς ἐνδοτήεις ἀλκίμοι ὄντες. Ὁ δὲ Ασυάγης, ὡς ἑώρα τὰς μὲν
 ἀπειροσώτως διώκοντας, τὰς δὲ πολέμους ἀνδρούς τε καὶ τεταγμέ-
 νους ἀπαιτῶντας, δέσας σφᾶς τε τῶν ὑπὲρ καὶ ὑπὸ Κίρῳ, μὴ εἰς σφᾶς
 σιδηραμένους ἀπείκτως ἐμπεσόντες παύσιν τι, ἡγήτο εὐθύς πρὸς
 τὰς πολέμους. Οἱ δ' αὖ πολέμοι, ὡς εἶδον τὰς Μήδους παρ-

καθηγέτας, διαλεινάμενοι οἱ μὲν τὰ παλτά, οἱ δὲ τὰ τόξα, ἔστη, ὥς ἂν ἐπειδὴ εἰς τόξομα γε ἀφίκοντο σησομένης, ὥστε τὰ πλείστα εἰώθασιν ποιεῖν. Μέλει γὰρ ποσότης, ὅποτε ἐγγύτατα γίγνουντο, προσήλωνον ἀλλήλοις, καὶ ἠεροβολίζοντο πολλάκις μέλεις ἐσπέρας. Ἐπεὶ δὲ ἑώρων τὰς μὲν σφετέρους φυγῇ εἰς αὐτὰς φερομένης, τὰς δ' ἀμφὶ Κῦρον ὁμῶς ἐπ' αὐτὰς ἐπορμένης, τὸν δὲ Ἀσυσάλῳ σὺν τοῖς ἵπποις ἐντὸς γιγνόμενον ἤδη τοξόματος ἐκκλίνουσι ἑ φεύγουσιν. Οἱ δὲ, ἅτε ὁμόθεν διώκοντες, ἦσαν πολλὰς ἀνακράτους· καὶ τὰς μὲν ἀλίσκομεν ἐπαγον, καὶ ἵπποις καὶ ἀνδράσιν, τὰς δὲ πίπτοντας κατέκτανον· καὶ ἑ πρῶτον ἔστησαν πρὶν ἢ πρὸς τοῖς πεζοῖς τῷ Ἀσυσάλῳ ἐγένοντο. Ἐνταῦθα μὲν τοὶ δεισάντες μὴ καὶ ἀνδρῶν τις μείζων ὑπαίη, ἐπαχον. Ἐκ τούτου δὲ ἀνήγαγεν ὁ Ἀσυσάλῳ, μάλα χαίρων τῇ ἱπποκρατίᾳ· καὶ τὸν Κῦρον οὐκ ἔχον ὅ, τι χρὴ λέγειν· αἶπρον μὲν εἰδὼς ὅτι τὸ ἔργον, μακρόμενον δὲ γινώσκων τῇ τόλμῃ. Καὶ γὰρ τότε ἀπιδόντων οἵκαδ' ἑ ἄλλων, μόνος ἐκείνος ὑδὲν ἄλλο ἢ τὰς πεπληγότας περὶ λαύων ἔθεατο· καὶ μόλις αὐτὸν ἀφελκυσάμενος οἱ ὅτι τούτοις ταχθέντες, προσήγαγον τῷ Ἀσυσάλῳ, μάλα ὁππρῶτον ποιεῖμενον τὰς προσύγοντας, ὅτι εἴωρα τὸ πρόσωπον ἑ πίπτοντος ἠγριωμένην ὅτι τῇ θεᾷ τῇ αὐτῇ. Ἐν μὲν δὲ Μήδοις ταῦτα ἐχρήματο· καὶ οἱ τε ἄλλοι πάντες τῷ Κῦρον ἀπὸ σώματος ἔχον καὶ ἐν λόγῳ, ὅτι ἐν ὁδοῖς ὁ τε Ἀσυσάλῳ, καὶ πρῶτον πρὶν αὐτὸν, τότε ὑπερῆξεπέπληκτο ἐπ' αὐτῷ.

Καμβύσης δὲ, ὁ δὲ Κῦρος πατήρ, ἤδετο μὲν πυνθανόμενον ταῦτα· ἐπειδὴ δὲ ἤκουσεν ἀνδρὸς ἤδη ἔργα ἀφ' ὁρατομένην τὸν Κῦρον, ἀπεκάλει, ὅπως τὰ ἐν Πέρσῃς ὁπλῶμα ἀπο-

τελοίη. Καὶ τὸν Κύρου δὴ ἐνταῦθα λέγεται εἰπεῖν, ὅτι ἀπέ-
 ναι βούλοιο, μὴ ὁ πατήρ τι ἄχθοιο, καὶ ἡ πόλις μέμφοι-
 το. Τῷ οὖν Ασυάγῃ ἐδόκει ἀναγκαῖον εἶ) ἀποπέμψαι αὐτόν.
 Εἶθ' αὖ δὴ ἵππους τε αὐτῷ δούς, οὓς αὐτὸς ἐπεθύμει λαβεῖν,
 καὶ ἄλλα συσπιδάσας πωλυτοδαπὰ, ἀπέπεμπε, καὶ ἀγὰ τὰ
 φιλεῖν αὐτόν, καὶ ἄρμα ἐλπίδας μεγάλας ἔχων ἐν αὐτῷ, ἀν-
 δρα ἔσοσθαι ἰσχυρὸν καὶ φίλους ὠφελεῖν, καὶ ἐχθροὺς ἀνίστηναι.
 Απώντα δὲ τὸν Κύρου πρὸς ὑπερμπον ἄπαντες, καὶ παῖδες, καὶ
 ἡλικίες, καὶ ἄνδρες, καὶ γέροντες, ἐφ' ἵππων, καὶ Ασυάγης
 αὐτός· καὶ ὁδὸν αὖ ἐφασάν ὅτι οὐ δακρύουσιν ἀποστέφε-
 σθαι. Καὶ Κύρου δὲ αὐτόν σὺ πολλοῖς δακρύοις λέγεται
 ἀποχωρῆσαι. Πολλὰ δὲ δῶρα ἀγιδουῖαι αὐτόν φασι τοῖς
 ἡλικιώταις, ὧν Ασυάγης αὐτῷ ἐδεδώκει τέλει ᾧ, καὶ ἣν εἶ-
 χε σολὴν πῦν Μηδικῶν ἐκδυῖται δουλεύειν, δηλῶν ὅτι τοῦ-
 τον μάλιστα ἠπαύετο. Τοὺς μὲντοι λαβόντας καὶ δεξαμέ-
 νοις τὰ δῶρα λέγει) Ασυάγῃ ἀπενεγκεῖν. Ασυάγῃ δὲ δεξάμενον
 Κύρῳ ἀποπέμψαι· τὸν δὲ πάλιν τε ἀποπέμψαι εἰς Μήδην ᾧ
 εἰπεῖν, Ω πάππε, εἰ βέλῃ με ᾧ πάλιν ἵεναι ὡς σὲ μὴ αἰχρύν-
 μενον, ἔα ἔχειν εἰ τῷ τι ἔγωγ δέδωκα. Ασυάγῃ δὲ ταῦτα ἀπέ-
 σαντα ποιῆσαι, ὥστε ὁ Κύρος ἐπέσειλει.

Εἰ δὲ καὶ παλαιὸς λόγος μνησθῆναι, λέγειται, ὅτι Κύρος
 ἀπῆει, καὶ ἀπηνάλαβοντο αὐτὸν ἀπὸ δακρύων, τὰς συγχυεῖς φιλεῖν-
 τας τὸν Κύρου τῷ σώματι, ἀποπέμψας αὐτόν, νόμῳ Περσικῷ (καὶ
 γὰρ νῦν ἐπὶ τῷ ποιεῖσι Πέρσαι) ἀνδρα δὴ πᾶσι τῷ Μήδων, μά-
 λα χαλὸν καὶ χαλὸν ὄντας, ἐκπέπληχθαι πολὺν δὲ χρόνον ὅτι
 τῷ χάλλει τῷ Κύρου ἠνέκα δὲ εἴωρε τὰς συγχυεῖς φιλοφρονή-
 σαι.

αὐτὸν, ἐπὶ λείψανον· ἐπεὶ δὲ οἱ ἄλλοι ἀπῆλθον, προσελ-
θὼν τῷ Κύρῳ, καὶ εἰπὼν, Εἰ μὲ μόνον ὑ γινώσκεις, ὦ Κύρι, τὴν
συγγραὴν; Τί δέ, εἰπὼν τὸν Κύρῳ; Ἡ καὶ σὺ συγγραὴς εἶ;
Μάλιστα, φάναι. Ταῦτ' ἄρα, εἰπὼν τὸν Κύρῳ, καὶ ἐπεσθῆναι
μοι· πολλὰ κίς γὰρ δοκῶ σε γινώσκειν τὸτο ποιῆντα. Προσελ-
θὼν γὰρ σοὶ αἰεὶ βουλόμην, ἔφη, καὶ τὰς θεάς, ἡ γυναικί μου.
Ἀλλ' οὐκ ἴδεις, φάναι τὸν Κύρῳ, συγγραὴν γε ὄντα· ἅμα δὲ
προσελθόντα φιλήσῃ αὐτήν. Καὶ τὸ Μῆδον φιληθέντα, ἐξ-
ἰδὼς, Ἡ ἔν Πέρσῃ νόμος ὅστις ἔστι συγγραὴς φιλεῖν; Μά-
λιστα, φάναι, ὅταν γε ἴδωσιν ἀλλήλους ἀφ' ἡρόνου, ἢ ἀπώσι
ποι ἀπ' ἀλλήλων. Ωρῶς αὖν εἴη σοὶ ἔφη ὁ Μῆδον, πάλιν φι-
λεῖν ἐμὲ· ἀπέχεσθαι γὰρ, ὡς ὁρᾷς, ἦδη. Οὕτω ἔτι τὸν Κύρῳ
πάλιν φιλήσαντα, ἀποπέμπειν, καὶ ἀπέναι. Καὶ ὁδὸν τε οὖ-
πο πολλὴν διεληλύδαί αὐτοῖς, καὶ τὸν Μῆδον ἦκει πάλιν
ἰδρυνῆναι τῷ ἵππῳ. Καὶ τὸν Κύρῳ ἰδόντα, Ἀλλ' ἢ φάναι, ἐπε-
λάδου τί ὦν ἐβούλευ εἰπὼν; Οὐ μὰ Δία, φάναι· ἀλλ' ἦκει
ἀφ' ἡρόνου. Καὶ τὸν Κύρῳ εἰπὼν, Νῆ Δί', ὦ σύγγρας, δι' ὀλί-
γου γε. Ποίῃ ὀλίγῃ, εἰπὼν τὸν Μῆδον; Οὐκ οἶδα, φάναι, ὦ
Κύρι, ὅτι καὶ ὅσον σκαρδαμύτῃ ἡρόνος, πένυ πολὺς μοι δο-
κᾷ εἶναι, ὅτι ἔχ' ὁρᾷ σε τότε τοῖστον ὄντα; Εὐχόμεθα δὲ τὸν Κύ-
ρῳ γινώσκειν τε ἐκ τῆς παλαιᾶς διακρίσεως, καὶ εἰπὼν αὐτῷ ἀπὸι-
να θοῖρεν, ὅτι παρὲς αὐτοῖς ὀλίγον χρόνον· ὥστε ὁρᾷν σοὶ
ἔξοχα, καὶ βούλη, ἀσκαρδαμυχταί.

Ο μὲν οὖν Κύρῳ ὕπαισιν ἀπῆλθον εἰς Πέρσας, ἐπ' αὐτὸν μὲν
λέγεται ἐπὶ τῶν τοῖς παλαιῶν χρόνων. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον οἱ παῖδες
ἐπὶ αὐτῷ, ὡς ἰδρυνῆναι μαμαδικῶς ἐν Μύδοις ἦσαν. Ἐπὶ

ὃ ὅτι ἐδίδοντο αὐτὸν ἑώραν, ὥσπερ αὐτοὶ, ἡδέως, καὶ πίκοιτα, καὶ ἔ-
ποτ' ἐν ἑορτῇ εὐαγρία παρρηγύοιτο, ὅπως δύναιτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ
ἑαυτὸν μέριμνα ἡδαικόντο, ἢ προσδεόμενον ἔπρὸς τέτοις ὃ καὶ τὸ λ-
λα κραταβύοντα αὐτὸν ἑώραν παρὲς ἅπαντα ἑαυτῶν. οὕτως
δὴ πάλιν ὑπεπέησαν οἱ ἡλικίαι αὐτοῦ. Ἐπεὶ δὲ, διαλθὼν τὸ παι-
δείαι τῶντιν, ἤδη ἐπέλθοι εἰς τὰς ἐφίσεις, ὅν τινα αὐτὸν ἐδόκει
κρατρεύειν, καὶ μελετῶν αὐτὸν ἄρση, ἔχαστεράν αὐτὸν ἔδει, καὶ αἰδοῦ-
μενος τὰς πρεσβυτέρους, καὶ παιδόμενος τοῖς ἀρχουσι.

Περὶ οὖν δὲ τῶν χρόνων, ὃ μὲν Ἀσυσάγης ἐν τοῖς Μήδοις ἀπο-
θνήσκει· ὃ δὲ Κυαξάσης ὁ τῶν Ασυσάγων παῖς, τὸ δὲ Κύριον μητρὸς
ἀδελφός, τὴν ἀρχὴν ἔλαβε τῶν Μήδων. Οὗ δὲ τῆς Ασυρίαν βα-
σιλεύς, κρατιστέραν αὐτῶν μὲν πάντας Σύριος, φύλιν ἢ με-
κρόν, ὑπεύκοον δὲ πεποιημένον τὸν Αἰθιοπίαν βασιλέα, ὑπε-
κόοις δὲ ἔχων ἤδη καὶ Ἰρρακίους, πολιορκῶν δὲ καὶ Βακτρίους,
ἐνόμει, εἰ τὰς Μήδοις ἀδελφεὺς ποιήσειε, πάντων γε αὐτῶν τὴν
εἰς ῥαδίαν ἀρεθόν· ἰσχυρότατον γὰρ τῆς ἐγγυὲς φύλων τῶν ἐπὶ ἐδο-
κεῖν. Οὕτω δὲ ἀγαπέμεντα παρὰ τὰς ὑφ' ἑαυτὸν πάν-
τας, ἔπρὸς Κροῖσον τὸν Λυδῶν βασιλέα, ἔπρὸς τὸν Καρμα-
δικῶν, καὶ παρὰ Φρύγας ἀμφοτέρους, καὶ πρὸς Κᾶρας, καὶ
Παφλαγονίας, καὶ Ἰνδοὺς δὲ, καὶ πρὸς Κίλικας, τὰ μὲν καὶ ἀγα-
θαίτων πρὸς αὐτὰς Μήδους καὶ Πέρσας, λέγοντες ὡς μεγάλα τε
εἴη τῶντα ἔθνη ἔχοντα, ἔστωσαν εἰς τὸ αὐτὸ, ἔστωσαν
μίας ἀλλήλους πεποιημένοι εἶεν, καὶ σπουδαίοντες εἰς ἑαυτοὺς, καὶ κα-
θυπαύοντες, εἰ μή τις αὐτοὺς φθάσει ἀδελφεύειν, ὅτι ἂν ἐκστα-
τῶν ἐλθὼν ἴοντες κρατιστέραν αὐτῶν. Οἱ μὲν δὲ καὶ τοῖς λό-
γοις τέτοις παιδόμενοι, συμμαχίαν αὐτοῖς ποιοῦνται· οἱ δὲ, καὶ

δώρις καὶ χεῖμασι ἀναπειθόμενοι· πολλὰ γὰρ καὶ θῦτα
 ἦν αὐτοῖς. Κυαξάρης δὲ ὁ τῷ Ασράγῃ παῖς, ἐπεὶ ἠδάνετο
 τῷ τ' Ὀπιδουλίῳ καὶ τῷ Πόξασιδουλίῳ αὐτῶν συνισταμένῳ
 ἐφ' ἑαυτὸν, αὐτὸς τε εὐθέως ὅσα ἐδωάτο παρὰ τοὺς ἀνδράσι,
 καὶ εἰς Πέρσας δὲ ἐπεμπε πρὸς τε τὸ κοινόν, καὶ πρὸς Καμ-
 βύσιον τὸν τῷ ἀδελφίῳ ἔχοντα, καὶ βασιλεύοντα ἐν Πέρ-
 σαις. Ἐπεμπε δὲ καὶ πρὸς Κύρῳ, δεόμενον αὐτὸν περὶ
 αὐτῶν ἀρχόντα ἐλθεῖν τῷ ἀνδράσι, εἰ πῶς πέμποι στρατιᾶς
 τὸ Περσῶν κοινόν. Ἡδὴ γὰρ ὁ Κύρῳ, ἀφ' ἐτελεσθῶς τὰ ἐν
 τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη, ἐν τοῖς ἀνδράσι ἦν. Οὕτω δὴ δεξα-
 μένῃ τῷ Κύρῳ, οἱ βαλδύοντες γεραίτεροι αἰρουῦνται αὐτὸν ἀρ-
 χόντα τῆς εἰς Μήδαις στρατείας. Ἐδοσαν δὲ αὐτῷ ἀφ' ἀκοσίους
 τῷ ὁμοτίμῳ προσελεύεσθαι· τῷ δ' αὖ ἀφ' ἀκοσίων ἐκάστω,
 τέσσαρας ἀνδράς ἐκ τῷ ὁμοίῳ ἔδοσαν προσελεύεσθαι· γίγνον-
 ται μὲν δὴ οὗτοι χίλιοι· τῷ δ' αὖ χιλίων τέττων ἔδοσαν
 προσελεύεσθαι ἐκάστω ἐκ τῷ δήμῳ τῷ Περσῶν δέκα μὲν πελ-
 τασαῖς, δέκα δὲ σφενδονήτας, δέκα δὲ τοξότας. Καὶ οὕτως
 ἐγένοντο μύριοι μὲν τοξόται, μύριοι δὲ πελτασάι, μύριοι
 δὲ σφενδονῆται· χωρεῖς δὲ τούτων οἱ χίλιοι ὑπάρχον. Τοσαύ-
 τη μὲν δὴ στρατῷ τῷ Κύρῳ ἐδόθη. Ἐπειδὴ δὲ ἤρξε τάχιστα,
 ἤρξατο μὲν πρῶτον ἀπὸ τῷ γένει· χαλλιερησαμένους ὅ, τότε
 προσήρθετο οὗτο ἀφ' ἀκοσίους. Ἐπεὶ δὲ προσείλοντο καὶ ἔπειτα δὴ
 τὰς τέσσαρας ἐκάστω, συνέλεξεν αὐτὰς, ὅς ἐλεξεν ὁ Κύρῳ ἐν
 αὐτοῖς τότε πρῶτον ταύτας·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσεβόημι μετὰ ὑμᾶς, καὶ νῦν πρῶτον
 “ δοκίμασας, ἀλλ' ἐκ πάντων ὁρᾶν ὑμᾶς, αἱρεῖτε χαλὰ ἢ πόλιν νο-

" μίλεις, προθύμως αὐτὰ ἐκποιήσας· αὐτὸ δ' αἰχρὰ ἡγήται· ἢ),
 " παντελὲς τῶν ἀπεχόμενος. Ὡν δ' ἕνεκα αὐτὸς τε καὶ ἄλλων
 " εἰς τὸδε τὸ τέλος χρεῖσθαι, καὶ ὑμᾶς πείθειν, δηλώσαι ὑμῖν
 " βέλομαι. Εγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι εἶδεν χεῖρας ἡμῶν
 " ἐγένοντο· ἀσκήντες γὰρ καὶ κενὸι διατέλεθ', ἀπὸς ἔργα ἀρετῆς
 " νομίζοντες. Ο, π μέντοι προσεκήσαντο τοῖσιν ὄντες, ἢ δ' ἤ Περ-
 " σῶν κοινῶς ἀγαθόν, ἢ αὐτοῖς, τῆτο ἐκέπιδύναμαι χαλιδεῖν. Καί-
 " τοι ἔγνωτε οἶμαι εἰδεμένην ἀρετὴν ἀσκήσας ὑπ' ἀνθρώπων, ὥς μη-
 " δὲν πλέον ἔχωσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν. Ἄλλ' οἱ τε τῶν
 " παλαιῶν ἡδονῶν ἀπεχόμενοι, ἔχ, ἵνα μηδέποτε εὐφρανηθῶσι,
 " τῆτο θεωρήσιν, ἄλλ' ὅπως διὰ ταύτην τ' ἐγκαταίειαν πολλὰ
 " πλάσια εἰς τ' ἔπειτα χρόνον εὐφραίνωνται, ἔγωγε θεωροῦμαι
 " ζῶνται· οἱ τε λέγειν θεωροῦμεν δεινοὶ γενέας, ἔχ, ἵνα εὖ
 " λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπί-
 " ζοντες τὰ λέγειν εὖ πείθοντες πολλὰς ἀνθρώποις, πολλὰ καὶ
 " μεγάλα ἀγαθὰ ἀποθεάξεσθαι. οἱ τε αὖ τὰ πολεμικά· ἀ-
 " σκῶντες, ἔχ, ὥς μαχόμενοι μηδέποτε παύσωνται, τῆτ' ἐκ-
 " ποιήσιν, ἀλλὰ νομίζοντες ὅτι εἴ τοι, τὰ πολεμικά· ἀγαθὰ γε-
 " νόμενοι, πολὺν μὲν ὄλεον, πολλὴν δ' εὐδαιμονίαν, μεγάλας δὲ
 " τιμὰς καὶ αὐτοῖς καὶ τῇ πόλει φειάψειν. Εἰ δέ τις ταῦτα
 " ἐκποιήσας, πρὶν τινα χρεπὸν ἀπ' αὐτῶν κομίσσασθαι, πε-
 " ρεῖδον αὐτοὺς γῆρα ἀδυμᾶτες γενομένης, ὅμοιον ἔμοιγε δο-
 " κῶσι πεπονθέναι, οἷον εἰ τις γεωργὸς ἀγαθὸς θεωροῦμην
 " γενέας καὶ εὖ σπείρων, ὅτε εὖ φυτεύων, ὅποτε αὐτὸν χρεπῶσθαι
 " ταῦτα δεοί, ἐφ' ἣν τ' ἡμερὸν ἀσπυγόμενοι εἰς τ' ἡμῶν πάλαι κα-
 " τάρρεν. Καὶ εἰ τις ἀθλητὴς πολλὰ πανύσας, ὅτε ἀξιόνομος γυμνα-

ἡμεῖς, ἀφ' ὧντος διαλέσμεν, ὅς' ἂν ἔτος ἔμοιγε δοκῇ δι-
 καίως ἀναιῖλος εἶναι ἀφροσύνης. Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, μὴ πεί-
 θωμεν ταῦτα· ἀλλ' ἐπειδὴ συνίσταται ἡμῖν αὐτοῖς ἀπὸ παίδων
 ἀγχομένοι ἀσκηλαὶ ὄντες τῷ χαλῶν καὶ χαλῶν ἔργων, ἴωμεν ἐπὶ
 τῆς παλαιότητος, ὅς' ἐγὼ σιφῶς ἐπίσταμαι, αὐτὸς ἰδὼν, ἰδιώταις
 οἷός τις ὡς πρὸς ὑμῖν ἀγωνίζεσθαι. Οὐ γάρ ποτε ἔτοι ἰχθυοὶ εἰσι
 ἀγωνισταί, οἳ ἂν τοξόωσιν, ἢ ἀκοντίζωσιν, ἢ ἰπποδύωσιν ἐπιση-
 μόνως, ἢν δὲ περὶ πονήσας δέη, τότε λείπεται· ἀλλ' ἔτοι ἰδιῶται
 εἰσι καὶ τῆς πόλεως· ὅσδε γε οἴπτες, ἀγρυπνήσας δέον, ἢ ἡμῶν
 τότε· ἀλλὰ καὶ ἔτοι ἰδιῶται εἰσι κατὰ τὸ ὕπνον· ὅσδε γε οἳ
 ταῦτα μὲν ἰχθυοὶ, ἀπαίδευτοὶ δὲ ὡς καὶ καὶ συμμάχους καὶ
 πολεμικούς χεῖρας· ἀλλὰ καὶ ἔτοι δῆλον ὅτι τῷ μεγίστῳ παρδου-
 μῶτων ἀπείρως ἔχουσιν. Ὑμεῖς δ' ὅτε κτὶ μὲν δῆπου, ὅσα πρὸς οἳ
 ἄλλοι ἡμέτερα, διώκατε χεῖρας· πόλεως δ' ὅτε τῷ ἰδέσθαι ἡγεμό-
 νους νομίζετε· ἡμῶν δ' ὅσα πρὸς ὅψιν διαχεῖσθε· ὑδροποσίαν δ'
 ῥῶτον τῷ λείοντων φέρετε· καὶ ἡμῶν δ' πάντων καὶ πολεμικώτατον
 κτήμα εἰς τὰς ψυχὰς συγκεκόμεσθε· ἐπαγόμενοι γὰρ μῶλλον
 ἢ τοῖς ἄλλοις ἀπαισι χαίρετε. Τῆς δ' ἐπαίης ἐργασίας ἀνάγκη
 ὅτι τότε πάντα μὲν πόλεον, πάντα δὲ κίνδυνον ἰδέσθαι ὑποδύ-
 σθαι. Εἰ δ' ταῦτα ἐγὼ λέγω πρὸς ὑμῖν, ἄλλως γιγνώσκων,
 ἡμῶν δ' ὅσα πρὸς ὅψιν διαχεῖσθε· ὅς' ἂν μὴ τοῖσιν ἀποδίδεται πρὸς
 ὑμῖν, ἐκ ἐμὲ τὸ ἐλλείπειν ὕψος. Ἀλλὰ περὶ τοῖς τῷ πάσῃ, καὶ
 τῷ ὑμῶν εἰς ἐμὲ εἰνός, καὶ τῷ τῷ πολεμίων ἀνός, μὴ ψεύ-
 σεν με θύτας τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας. Ἀλλὰ χαρροῦντες
 ὁρμώμεθα, ἐπειδὴ ἔτι ἐμπροσθεν ἡμῖν γογγύει τὸ δοῦναι τῷ ἄλλο-
 τῶν πόνον ἐπίσταν. Νεῦν γὰρ ἔρχεται μὲν οἳ πολέμιοι, ἀγ-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Α.

“χορτες ἀδύκων χειρῶν· καλῆσι ᾗ ἡμᾶς οἱ φίλοι ὁπαύειν. Τί
 “οὐκ ὄντι ἢ τῷ ἀλέξασθαι δικαιοτέρον, ἢ τῷ τοῖς φίλοις ἀσπέν
 “χάλλιον; Ἀλλὰ μὲν ἀφ’ οὗτο ὑμᾶς ἔχ’ ἡκιστα οἶμαι γάρ-
 “ρεῖν, τὸ μὴ πῆρημεληκότα με τῷ θεῶν τιμῇ ἐξοδὸν ποιῆσθαι.
 “Πολλὰ γάρ μοι συνόντες, ἐπίσταδε ἢ μόνον τὰ μεγάλα, ἀλλὰ
 “ἔτι τὰ μικρὰ πειρώμενον, δὲν θεῶν ὁρμαῖας αἰεῖ. Τέλος, ἔφη,
 “Τί δέ; λέγειν ἔτι; Ἀλλ’ ὑμεῖς μὲν τὸς ἀνδρας ἐλόμβροι καὶ
 “ἀναλαβόντες, ἔτι τὰλλα πῶσαισθαι ἀνδρῶν, ἴτε εἰς Μήδοις·
 “ἐγὼ δ’ ἐπανελθὼν πρὸς τὸν πατέρα, πρέμει δὴ, ὅπως τὰ τῶ
 “πολεμίων ὡς τάχιστα μαθῶν οἷά ὄντι, πῶσαισθαι ὑμῶν ὅ,
 “πὶ ἂν διώωμαι, ὅπως ὡς χάλλιστα, σὺν θεῷ, ἀγωνιζώμεθα.”
 Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπεισαν.

Κύρος ᾗ ἐλθὼν οἷονδε, καὶ προσευξάμενος Ἑστὶ πατέρω, ἔτι
 Διὶ πατέρω, καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ὡρμαῖας ὅτι τιμῇ στρατείας
 συμπερὶν πεμπε ᾗ αὐτὸν καὶ ὁ πατήρ. Ἐπεὶ δὲ ἐξωτὴς οἰκίας
 ἐγύοντο, λέγονται ἀσπραπὴ καὶ βρογνταὶ αὐτὰ αἰσιοὶ γυῖσθαι.
 Τῶτων ᾗ φανέντων, ἐδὲν ἐπὶ ἄλλο οἰωνιζόμενοι ἐπορεύοντο, ὡς
 ὁδὸν αὖν λήσαντα τὰ ἔτι μεγίστα θεῶν σημεῖα.

Προϊόντι ᾗ τῷ Κύρῳ ὁ πατήρ ἤρχετο λόγῳ τοιῦδε· Οἱ μὲν, ὦ
 παῖ, θεοὶ ἰλεῶτε καὶ εὐμενεῖς πέμπτεσσι σε, καὶ ἐν ἱερῶν δῆλον καὶ ἐν
 ἐρανοῖς σημείοις· γινώσκεις ᾗ καὶ αὐτός. Ἐγὼ γάρ σε ταῦτα
 ὁπίσθας ἐδιδάξαμην, ὅπως μὴ δι’ ἄλλων ἐρμηνέων τὰς τῶ θεῶν
 συμβολὰς συνείης, ἀλλὰ αὐτός, καὶ ὁρᾷ τὰ ὁρᾶ, ἔτι ἀκῶν τὰ
 ἀκῶν, γινώσκεις, καὶ μὴ ὁπί μάντεσιν εἴης, οἱ, εἰ βέλονται, σε
 ἐξαπαλῶν, ἔτερε λέγοντες ἢ τὰ πρὸ τῶ θεῶν σημαίνοντα.
 μηδ’ αὖ, εἰ ποτε ἄρα ἀνὲν μάντεως γέναιο, δὲ πρὸς θεοῖς ση-

μέοις ὅ, τι χεῖρό· ἀλλὰ ἀφ' ἧς μαντικῆς γιγνώσκων τὰ πῶτα τῶν
 θεῶν συμβεβλυόμενα, τέτοις πείθοιο. Καὶ μὲν δὴ, ὦ πάτερ, ἔφη ὁ
 Κῦρος, ὅπως γ' αἰ ἴλεω οἱ θεοὶ ὄντες ἡμῖν συμβεβλῦεν ἐφέ-
 λωσιν, ὅσον δυνάμει καὶ τὸν σὸν λόγον ἀφελέσω ἐπιμελέ-
 μινος. Μέννημαι γὰρ ἀκίους ποτέ σε, ὅτι εἰκότως αἰ καὶ πῶτα
 τῶν θεῶν θεωρετικώτερος εἴη, ὥσπερ καὶ πῶτα ἀνθρώπων, ὅστις
 μὴ, ὅποτε ἐν λόγοις εἴη, τότε κολακίδει, ἀλλ' ὅτε ἀριστα πράτ-
 τοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῶτο· καὶ τῶν φίλων δὲ ἔφη-
 δα χρῆναι ὡσαύτως ἐπιμελεῖσθαι. Οὐκ οἶδ' ἔφη, ὦ παῖ,
 ἀφ' ἧς ἐκείνας τὰς ἐπιμελείας ἡδίων μὲν ἔρχη πρὸς τὰς θεὰς
 δεησομένῳ· ἐλπίζεις δὲ μᾶλλον τεύξεσθαι ὢν αἰ δέη, ὅτι
 στυγνὴν σαυτῷ δοκεῖς εἰς πόπον ἀμελήσεις αὐτῶν. Πάνυ
 μὲν οὖν, ἔφη, ὦ πάτερ, ὡς πρὸς φίλοις μοι τὰς θεὰς ὄντας
 ἔγωγε ἀφίκεμαι. Τί γάρ, ἔφη, ὦ παῖ, μέμνησαι ἐκείνας,
 ἃ ποτε ἐδόκει ἡμῖν; ὡς, ἂν εἰς δεινότητα οἱ θεοὶ, μαθόντας
 ἀνθρώπους βέλιον πράξαι, ἢ ἀνεπισήμονας αὐτῶν ὄντας, καὶ ἐργα-
 ζομένους μᾶλλον ἀνύθειν, ἢ ἀργεῖν, καὶ ἐπιμελεσμένους ἀσφαλέ-
 ερον αἰ διαγείναι, ἢ ἀφυλακτεῖν τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐν ἑαυτοῖς
 οἷς οὐδ', ἔγωγε ἡμῖν ἐδόκει δέειν καὶ αἰτεῖσθαι τὰ ἀγαθὰ πῶτα τῶν θεῶν.
 Ναὶ μὰ Δία, ἔφη ὁ Κῦρος, μέμνημαι μὲν τοι ταῦτα ἀκί-
 ους σε· ὅτι γὰρ ἀνάγκη ἦν πείθεσθαι καὶ λόγῳ τέτῳ. Καὶ γὰρ οἶδά
 σε λέγοντα αἰ, ὡς οὐδὲ γέμεις εἰς αἰτεῖσθαι πῶτα τῶν θεῶν ἔτε,
 ἰπποδύειν μὴ μαθόντας, ἰππομαχῶντας νικᾶν ἔτε, μὴ ὀπισθα-
 μένους τοξόειν, τοξόοντας κρατεῖν τῶν ἐπισταμένων τοξόων· ἔτε,
 μὴ ὀπισθαμένοις κυβερναῖν, σῶζειν εὐχεσθαι ναῦς κυβερνῶντας· ἔτε,
 μὴ ἀπείρουτάς γε σῖτον, εὐχεσθαι καλὸν αὐτοῖς σῖτον φέρεσθαι· ἔτε,

μὴ φυλαττομένους γε ἐν πολέμῳ, σωτηρίαν αἰτεῖσθαι· ὥστ' αὖ γὰρ
 τὰς τ' ἡσὼν ἡσυχίαν πάντα τὰ τοιαῦτα εἶ)· τὰς δ' ἀγέμεναι ἐν-
 χόμενους ὁμοίως ἐφησθαι εἰκός εἶ) ὥστ' αὖ ἡσὼν ἀτυχεῖν, ὥσπερ καὶ
 πρὸς ἀνθρώπων ἀποσεκτεῖν τὰς πρὸς νόμον δεομένους. Εκείνων δ' ἡ
 ἐφη, ὦ παῖ, ἐπελάθῃς, ἂν ποτε ἐγὼ καὶ σὺ ἐλογιζόμεθα; ὥς ἱκανὸν
 εἶναι καὶ χαλὸν ἀνδρὶ ἔργον, εἴ τις δύναιτο ἐπιμελεσθῆναι ὅπως αὐ-
 τὸς τε χαλὰς καὶ γὰρος δοκίμως γένοιτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ὅπως αὐ-
 τὸς τε (καὶ οἱ οἰκέ) ἱκανῶς ἔχουσιν. Τὸ δ' ἡ, τέττε μεγάλα ἔργα ἔσως
 ὄντω, ἐπίστασθαι ἀνθρώπων ἄλλων περὶ αἰδέσθαι, ὅπως ἔξουσιν
 ἅπαντα τὰ ἐπιτήδεια ἔκπλεω, καὶ ὅπως ἔσονται πάντες οἴκους δεῖ,
 τοῦτο θαυμαστὸν δήπου ἐφαίνετο ἡμῖν εἶ). Ναὶ μὰ Δί', ἐφη,
 ὦ πατέρ, μέμνημαι καὶ τέττο σὺ λέγοντος· συνεδόκη' ἔν καὶ ἐμοί,
 ὑπερμέγεθες εἶ) ἔργον, τὸ χαλῶς ἄρχειν. Καὶ νῦν γ' ἐφη, ταῦτά
 μοι δοκῇ ταῦτα, ὅταν πρὸς αὐτὸ τὸ ἄρχειν σκοπῶν λογίζωμαι.
 Οταν μέντοι γε πρὸς ἄλλας ἀνθρώπους ἰδὼν χαλιανοήσω, οἳ οἱ τε
 ὄντες διαγίγνοι' ἀρχοντες, καὶ οἳ οἱ ὄντες ἀνταγωνισαὶ ἡμῶν ἔσονται,
 πάνυ μοι δοκῇ αἰσχρὸν εἶ), τὸ τοιούτους αὐτοὺς ὄντας ὑποπλήξαι,
 καὶ μὴ ἐθέλειν ἰέναι αὐτοῖς ἀνταγωνισμένους· ἔς, ἐφη, ἐγὼ αἰδά-
 νομαι, ἀρξάμενος δὲ τὸ ἡμετέρων φίλων τέτων, ἡγεμένους,
 δεῖν τ' ἀρχοντα τ' ἀρχομένων διαφέρειν τὰ καὶ πολυτελέστερον
 δεῖπναι, καὶ πλεον ἔνδον ἔχειν χρυσίον, καὶ πλείονα χρῶνον καθεύ-
 δειν, καὶ πάντα δὲ πονώτερον τ' ἀρχομένων διάγειν. Εγὼ δ' οἶμαι,
 ἐφη, τ' ἀρχοντα καὶ τὰς ῥαδιουργεῖν χρῆται διαφέρειν τ' ἀρχομένων,
 ἀλλὰ τὰς περὶ αἰδέσθαι τε καὶ φιλοπονέω περὶ αἰδέσθαι. Ἀλλὰ τοι
 ἐφη, ὦ παῖ, ἐνὶ ἑστίῃ, ἂν καὶ πρὸς ἀνθρώπους ἀγωνισέαι, ἀλλὰ περὶ
 αὐτὰ τὰ πράγματα, ὧν καὶ ῥαδίον εὐπόρως περὶ αἰδέσθαι. Αὐτίκα

δῆπρ οἶδα, ἔφη, ὅπ' εἰ μὴ ἔξει ἡ στρατιὰ τὰ θηπιόδεια, κα-
 ταλύσεται σε εὐθύς ἡ ἀρχή. Οὐκ ἔν ταῦτα μὲν, ἔφη, ὦ πα-
 τερ, Κυαξάρης φησὶ παρέξειν τοῖς ἐντεῦθεν πᾶσι ἰσὺσιν, ὅπο-
 σοι ἂν ᾖσι. Τέτοις δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, σὺ πισδύων ἔρχη τοῖς πα-
 ρὰ Κυαξάρη χεῖμασιν; Εἰωγε, ἔφη ὁ Κύρῳ. Τί δέ; ἔφη,
 οἶδα ὅποσα αὐτὰ ὄβρι; Μὰ τὸν Δία, ἔφη ὁ Κύρῳ, ἐ μὲν δὴ.
 Ομως δὲ τούτοις, ἔφη, πισδύεις τοῖς ἀδελφοῖς; Οπ δὲ πολ-
 λῶν μὲν σοι δέησθ, πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα νῦν ἀνάγκη δαπα-
 νᾶν, ἐκείνο οὐ γνώσκεις; Γινώσκω, ἔφη ὁ Κύρῳ. Εὰν οὖν,
 ἔφη, θηπιόπη αὐτὸν ἢ δαπάνη, ἢ καὶ ἐκὼν ψεύσεται, πῶς σοι
 ἔξει τὰ τῆς στρατίας; Δῆλον ὅπ' ἐ χαλῶς. Αὐτὰρ, ὦ πάτερ, ἔφη,
 σὺ εἰ ἐνορᾷς τινα πόρην καὶ ἀπ' ἐμοῦ ἂν περσγυρόμενον, ἕως
 ἔπ' ἐν φιλίᾳ ἐσμέν, λέγε. Εἰωτᾷς, ἔφη, τοῦτο, ὦ παῖ, εἰ τις
 ἂν ἀπὸ σοῦ πόρῳ περσγυροίτο; Ἀπὸ τίνῳ δὲ μᾶλλον εἰ-
 κός ὄβρι πόρην περσγυρέσθαι, ἢ ἀπὸ τοῦ διώαμιν ἔχοντῳ;
 Σὺ δὲ πεζυῶ μὲν διώαμιν ἔχων ἐνθ' ἐνδὲ ἔρχη, ἀνθ' ἧς, εὖ
 οἶσθ' ὅπ', πολλαπλασίαν ἄλλω ὄβρι ἂν δέξαιο· ἰππικὸν δὲ
 σοι, ὅπρ' κράτιστον, τὸ Μήδων σύμμαχόν ἔσαι. Ποῖον οὖν ἔθ-
 νῳ τῆς πέριξ ἐδοκᾷ σοι καὶ χρεΐζεσθαι βουλόμενον ὑμῖν
 ὑπερηγήσειν, καὶ φοβούμενον μή τι πάθῃ; Ἀ χεῖρ σε κοι-
 νῇ σὺν Κυαξάρη σκοπέεσθαι, μήποτε θηπιόπη τί ὑμᾶς ὦν δεῖ
 ὑπάρχειν· καὶ ἔθους δὲ ἐνεκα μηχανᾶσθαι περσόδου πόρην.
 Τόδε δὲ μάλιστα πάντων μέμνησός μοι, μηδέποτε ἀναμνην-
 τὸ πορίζεσθαι τὰ θηπιόδεια, ἔς τ' ἂν ἡ χρεῖα σε ἀναγκάσῃ
 ἀλλ' ὅτε μὲν μάλιστα εὐπορῆς, τότε πρὸ τῆς ἀπορίας μάλ-
 λον μηχανῶ. Καὶ γὰρ τάδε μᾶλλον σφ' ὧν ἂν δεῖ, μὴ ἀπο-

εἶν δοκῶν, καὶ ἔπ' ἀνάγκῃ ἔσθ' παρὰ τοῖς σαρπητώ-
ταις· ἐκ τούτων δὲ μᾶλλον καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων αἰδοῦς τούτων
καὶ ἦν τις βέλη τῇ δυνάμει εὖ ποιῆσαι ἢ χαλῶς, μᾶλλον, εἰς
ὧν ἔχωσι τὰ δέοντα οἱ σαρπηῶται, ὑπερηστούσι σοι· καὶ πει-
σικωτέρως, σάφ' ἴσθι, λόγοις διμήσθ' τότε λέγειν, ὅταν πρὸ καὶ
ἐνδείκνυται μάλιστα διμήσθ' καὶ εὖ ποιῆν ἰκανὸς ὢν καὶ χαλῶς.
Αλλ', ἔφη, ὦ πάτερ, ἄλλως τέ μοι χαλῶς δοκεῖ ταῦτα λέ-
γειν πάντα, καὶ ὅτι ἂν μὲν αὖ νῦν λήφονται οἱ σαρπηῶται, οὐ-
δεὶς αὐτῶν ἐμοὶ τέτων χάριν εἴσεται· (ἴσασι γὰρ ἔφ' οἷς αὐ-
τοὺς Κυαξάρης ἀγεται συμμάχας) ὅ, τι δ' αὖ πρὸς τοῖς εἰ-
σημύοις λαμβάνῃ τις, ταῦτα καὶ τιμὴν νομοῦσι, καὶ χάριν
τούτων πλείω εἰς εἶδέναι τὰ διδοῖν. Τὸ δ' ἔχοντα δύ-
ναμιν, ἢ ἔστι μὲν φίλοις εὖ ποιουῦτα ἀντωφελεῖσθαι, ἔστι δὲ
ἐχθροῖς ἔχοντα πειράσθ' τι κτᾶσθαι ἀπ' αὐτῶν, ἐπεὶ αἰμελεῖν
ἔ' ποιεῖ, οἷός τί, ἔφη, ἦσαν τέτοιο εἶναι αἰχρὸν, ἢ εἰ τις ἔχῃ ἤ
ἀγρὸς, ἔχων ὃ ἐργάζετο οἷς ἂν ἐργάζοιτο, ἐπεὶ αἰμελεῖν τὴν γῆν ἀε-
γρὸς ἀνωφέλητον εἶναι; Ὡς ἔν' ἐμῷ, ἔφη, μηδέποτε ἀμελήσοντος
ἔ' τὰ ἐπιτήδεια τοῖς σαρπηῶταις συμμηχανᾶσθαι, μήτ' ἐν φι-
λία, μήτ' ἐν πολεμῷ, ὥπως ἔχει τὴν γνώμην.

Τί γ' ἔφη, τ' ἄλλων, ὦ παῖ, ὧν ἐδόκ' ποτ' ἡμῖν ἀναγ-
καῖον εἶναι μὴ ᾤσασθαι, μέμνησαι; Οὐ γ' ἔφη, μέμνη-
μαι; ὅτε ἐγὼ ἤμ' πρὸς σε ἦλθον ἐπ' ἀγύρειον, ὅπως δ' ἀποδοίην
τὰ φάσκοις με σαρπηγῆν πεπαρδυκέναι· σὺ δὲ ἅμα διδούς
μοι, ἐπηρώτας ὧδέ πως, Ἀρά γε, εἶπες, ὦ παῖ, ἐν τοῖς σαρ-
πηγαῖς ἔργοις καὶ οἰκονομίας τί σοι ἐπεμνήσθ' ὁ ἀνὴρ, ὦ τὸν
μυθὸν φέρεῖς; ὅθεν μὲντοι οἱ σαρπηῶται ἦγον τῇ ἐπιτηδείᾳ

δέον), ἢ αἰὲν αἰὲν οὐκ). Ἐπεὶ δ' ἐγὼ σοι, λέγων πάλῃ, εἶπον
 ὅτι ἐδ' ὅτι καὶ πάλῃ τότε ἐπεμνήσθην, ἐπῆρξες με πάλιν, εἰ τι ὑγείας
 μοι πέρι ἔλεξε καὶ ῥώμης· ὡς δέῃσιν καὶ τέτῳ, ὥσπερ ἔδ' ὑπὲρ
 τῆς στρατηγίας, τῆς στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι. Ὡς ὃ καὶ ταῦτα ἀπέ-
 φησα, ἐπῆρξες με αὖ πάλιν, εἰ τινα ἐπιμέλειαν ἐδίδαξέ με,
 ὡς αὖ ἔχαστα τῶν πολεμικῶν ἔργων κράτιστοι ἀνὴρ σύμμαχοι γέ-
 νοιντο. Αποφῆσαντες δέ μου καὶ τέτο, ἀνέκρινάς αὖ σὺ καὶ τό-
 δε, εἰ τι μ' ἐπαίδουσιν ὡς ἀνὴρ δυναίμην στρατῷ περὶ
 μίαν ἐμβαλεῖν· λέγων, ὅτι τὸ πᾶν ἀφάρεται ἐν παντὶ ἔργῳ
 περὶ μίαν ἀδυσμίας. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τέτο ἀνένδον, ἤλεγχες
 αὖ σὺ, εἰ τινα λόγον ποιήσαιτο διδάσκων πάλῃ τῆς πείθεσθαι τῷ
 στρατῷ, ὡς αὖ τις μάλιστα μηχανώτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο
 παντάπασι ἀρρήτον ἐφαίνετο, τέλος δὴ με ἐπῆρξες, ὅ, τι ποτε δι-
 δάσκων, στρατηγίαν φαίη με διδάσκειν. Καὶ γὰρ δὴ ἐνταῦθα ἀπέ-
 κρινάμην, ὅτι τὰ τακτικά. Καὶ σὺ γελάσας διηγήσας μοι, πῶς
 ἡθίεις ἔχασον, ὅτι ἐδὲν ὄφελος εἴη στρατῷ τακτικῶν, ἀνδρῶν
 ἐπιπαιδείων. Τί δ' ἀνδρῶν ἔστι ὑγαίνειν; Τί δ' ἀνδρῶν ἔστι
 εὐσημένους εἰς πόλεμον τέχνας; Τί δ' ἀνδρῶν ἔστι πείθεσθαι;
 Ὡς δὲ μοι χαίλαφάνες ἐποίησας, ὅτι μικρόν τι μέρος εἴη στρατηγίας τὰ
 τακτικά, ἐπερσμένους με, εἰ τι τέτῳ σὺ με διδάξαι ἰκανὸς εἴης,
 ἀπὸντα με ἐκείλδους τοῖς στρατηγικοῖς ἀνδράσι νομιζομένοις
 (εἰ) διαλέγεσθαι, ἔδ' ἐπὶ τῶν πᾶσι τέτῳ γίγνεται). Ἐκ τέτῳ
 δὴ σὺν τῷ τέτῳ ἐγὼ, ὡς μάλιστα φρονίμους πάλῃ τέτῳ ἤκων
 (εἰ). Καὶ πάλῃ μὲν τρυφῆς, ἐπείδ' ἡν ἰκανὸν (εἰ) ὑπάγεσθαι, ὅ,
 τι Κυαζάρης ἐμελλε πρῆξαι ἡμῶν πάλῃ δὲ ὑγείας, ἀκούων
 τε καὶ ὁρῶν ὅτι καὶ πόλεις αἱ χερίζουσαι ὑγαίνειν ἰατροῦς αἰ-

ρημῶται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῆς στρατιᾶς ἔπαινον ἔχοντες ἔξ-
 γασιν, ἔγω καὶ ἐγὼ, ἐπεὶ ἐν τῇ τέλει τέττω ἐγρηγόμην, εὐδυνέ-
 τόν ἐπεμελήθην· καὶ οἶμαί, ἔφη, ὦ πάτερ, πάνυ ἱκανὸς
 τὴν ἰατρικὴν τέχνην ἔχειν ἄνδρας μετ' ἐμαυτῆ. Πρὸς τῷ-
 το δὴ ὁ πατὴρ εἶπεν, Ἀλλ', ὦ παῖ, ἔφη, ἔτοι μὲν, ὅς λε-
 γεις, ὥσπερ ἱματίων βαλάντιον εἰσὶ πινες ἀχευαί, ἔγω καὶ ἰα-
 τρῶν, ὅταν πινὲς νοσήσῃσι, τότε ἰῶνται τέτοιοι σοὶ δὲ τούτου
 μεγαλοπρεπεστέρα ἔσαι ἢ τῆς ὑγείας Ἀθμείλεια· ἔ-
 γω γὰρ τὴν ἀρχὴν μὴ χράμνεν τὸ στρατόμα, τούτῃ σοὶ δεῖ μέ-
 λειν. Καὶ τίνα δὴ, ἔφη, ὦ πάτερ, ὁδὸν ἰὼν, τέτοιο πρᾶττεν
 ἱκανὸς ἔσομαι; Ἀν μὲν δῆπου χρόνον πᾶσι μέλλῃς ἐν τῇ αὐ-
 τῇ μένειν, ὑγινοῦ δὲ πρῶτον στρατοπέδῳ μὴ ἀμελήσῃ· τί-
 τε δὲ οὐκ ἂν ἀμάρτοισι, εἴαν πρὸς μέλη σοι. Καὶ γὰρ λέγοντες
 οὐδὲν παύοντα οἱ ἄνθρωποι πᾶσι τε τῆς νοσηρῶν χωρίων καὶ
 τῆς ὑγινοῦ μάστιγες ὅσα φεῖς ἐκατέρωθεν αὐτῶν παρίστανται
 τὰ τε σώματα καὶ τὰ χρώματα. Ἐπειτα δὲ, ὅτι τὰ χωρία μό-
 νον ἀρκέσει σκέψασθαι, ἀλλὰ μνήσθητι πῶς πειρᾶ σὺ ἐπιμελεῖ-
 σθαι σεαυτοῦ, ὅπως ὑγαίνῃς. Καὶ Κύρου εἶπε, Πρῶτον μὲν πει-
 ρῶμαι, ἢ Δία, μηδέποτε ὑπερμπλάσθαι· δύσφορον γὰρ
 ἔπειτα δὲ ἐκπονώ² τὰ εἰσιόντα· ἔγω γὰρ μοι δοκῶ ἢ τε ὑ-
 γία μᾶλλον πρᾶττεν, καὶ ἰσὺς πρᾶττεν. Οὕτω τοί-
 κω δὲ, ἔφη, ὦ παῖ, καὶ τῆς ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι. Ἡ καὶ δε-
 λή, ἔφη, ἔσαι, ὦ πάτερ, σωμασκεῖν τοῖς στρατιώταις; Οὐ μὰ
 Δί', ἔφη ὁ πατὴρ, ὅ μόνον γε, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Δεῖ γάρ δῆ-
 που στρατῶν, εἰ μέλλῃ πρᾶττεν τὰ δεόντα, μηδέποτε παύ-
 σθαι ἢ τοῖς πολεμίοις χρεοπιομένῳ κακῶ, ἢ ἑαυτῇ ἀγα-

γὰρ ὧς χαλεπὸν μὲν καὶ ἓνα ἀνθρώπων ἀργὸν τρέφειν,
 πολὺ δὲ ἔτι, ὥς πᾶς, χαλεπώτερον οἶκον ὅλον· πάντων δὲ χα-
 λεπώτατον στρατιᾶν ἀργὸν τρέφειν. Πλείστα γὰρ τὰ ἐσθίον-
 τα ἐν στρατιᾷ, καὶ ἀπ' ἐλαχίστων ὁρμώμενα, καὶ οἷς ἀν λά-
 βῃ διαψιλέσθαι χρωόμενα· ὥστε ὁδὲ ποτε παροσκήκει στρατιὰν
 ἀργεῖν. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὥς πάντες, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὥσπερ ἐγὼ
 γεωργὸς ἀργὸς ἐδὲν ὄφελος, ἤτις ἐδὲ στρατιηγὸς ἀργὸς ἐδὲν ὄφε-
 λος (εἶ). Τὸν δὲ γε ἐργάτην στρατιηγὸν ἐγὼ, ἔφη, ἀναδέχομαι (ἦν
 μή τις θεὸς βλάβῃ). ἅμα δὲ τὰ ἐπιπιδεῖα μάλιστα ἔχοντες τῆς
 στρατιῶντος ἀποδείξαι, καὶ τὰ σώματα ἀριστα ἔχοντας παροσκηδαι-
 σαι. Ἀλλὰ μέντοι τὸ γε μελετᾶσαι, ἔφη, ἔχοντες τὴν πολεμι-
 κῶν ἐργων, ἀγωνίας ἀν' ἑκάστῃ μοι δοκεῖ, ὥς πάντες, προσηπὼν ἐλά-
 σους, καὶ ἀθλὰ παροσθίειν, μάλιστα ἀν' ποιῶν εὖ ἀσκεῖσθαι ἔχοντες,
 ὥστε, ὅποτε δεῖτο, ἔχειν ἀν' ἡρεσκόμενοις χρῆσθαι. Κάλλιστα
 λέγεις, ἔφη, ὥς πᾶς τῷ γὰρ ποιήσας, σάφ' ἴδι, ὥσπερ χορὸς, τὰς
 τάξεις αἰεὶ τὰ προσηκόντα μελετῶσας θεῶσιν. Ἀλλὰ μήν, ἔφη
 ὁ Κύριος, αἷς τε τὸ προθυμίαν ἐμβαλεῖν στρατιώταις ἐδὲν μοι δοκεῖ
 ἰκανώτερον (εἶ), ἢ τὸ δύνασθαι ἐλπίδας ἀγαθὰς ἐμποιεῖν ἀνθρώ-
 ποις. Ἀλλ', ἔφη, ὥς πᾶς, τῆτο γε τοῦτόν ἐστι, οἷόν περ εἰ τις κύναις
 ἐν θήρᾳ ἀνακαλοῖτο αἰεὶ τῇ κλήσῃ, οἷα περ ὅταν τὸ θηρίον ὁρᾷ.
 Τὸ μὲν γὰρ παρ' ὅτον παροθύμους, εὖ οἶδ' ὅτι, ἔχει ὑπακείσας
 ἦν δὲ πολλάκις ψεύδῃ) αὐτάς, τελευτῶσαι, ἐδ' ὅπου αἱ ἀλη-
 θῆς ὁρᾷν χαλῇ, πείθονται αὐτῷ. Οὕτω δὲ περὶ τὴν ἐλπίδαν ἔχει
 ἦν πολλάκις παροσδοκίας ἀγαθῶν ἐμβαλὼν ψεύδῃται τις, τε-
 λευτῶν, ἐδ' ὅπου αἱ ἀληθεῖς ἐλπίδες λέγῃ ὁ τοῦτος, πείθειν
 δύναται. Ἀλλὰ ἔτι μὲν αὐτὸν λέγειν, ἀ μὴ σαφέως εἰδείν, φεί-

δεῖται δὲ, ὦ παῖ· ἄλλοι δ' εἰσὶ λέγοντες ταυτὸ ἀφροσύ-
 τειν εἶναι· τίς δ' αὖτε παρέστηται εἰς τὰς μεγίστας κινδύνους δι-
 ὡς μάλιστα ἐν πίστι ἀφροσύνην. Ἀλλὰ, καὶ μαὶ τ' Δία, εἴφην
 ὁ Κύριος, ὦ πάτερ, καὶ καλῶς μοι δοκεῖ λέγειν, ὅτι ἐμοὶ ἔστις
 υἱόν. Τοῦ γὰρ μὲν παιδομύθους παρέχεσθαι τὰς σπουδαιότα-
 ται ἀπείρους μοι δοκῶ ἔχειν, ὦ πάτερ. Σὺ τε γὰρ με εὐθύς
 τῆτο ἐκ πατρὶς ἐπαυδάς, σαυτὰ πείθεαι ἀναγκάζων· ἐπι-
 τα ταῖς διδασκαλοῖς παρέδωκας, καὶ ἐνέωσι αὖ ταυτὸ τῆ-
 το ἔθεσθαι. Ἐπεὶ δὲ, ὡς ἐν τοῖς ἐφήροις ἡμεῖς, ὁ ἀρ-
 χαν ἡμεῖς αὖτε τῆτοι ἰσχυρῶς ἐπιμελῶτο· καὶ οἱ νόμοι δὲ οἱ
 πολλοὶ δοκοῦσι μοι δύο ταῦτα μάλιστα διδάσκειν, ἀρχειν τε
 καὶ ἀρχεῖσθαι. Καὶ τοίνυν κατόνοον παρὶς τῆτοι, ἐν ἅπασιν
 ὁρᾷ μοι δοκῶ τὸ πρῶτον πείθεσθαι μάλιστα ὅν, τὰ τὸν μὲν
 παιδομύθον ἐπαρεῖν τε καὶ πρᾶν, τὸν δ' ἀπειθεῖντα αἰμαί-
 ζειν τε καὶ καλεῖσθαι. Καὶ ὅτι μὲν γὰρ τὸ ἀνάγκη πείθεσθαι,
 εἴφην, αὐτῇ, ὦ παῖ, ἡ ὁδὸς ὅσῃ· ὅτι δ' τὸ πολὺ κρείττονι τού-
 τε, τὸ ἐκόντας πείθεσθαι, ἄλλη συντομιώτερος ὁδὸς ὅσῃ. Οὐ
 γὰρ εἰς ἡγήσονται περὶ τῆ συμφέροντος· ἑαυτοῖς φρονιμώτε-
 ρον ἑαυτῶν εἶναι, τούτοις οἱ ἄνθρωποι ὑποφρόνως πείθονται.
 Γνοίης ὅτι αἱ ὅτι τῆς αὐτῆς ἔχουσιν ἐν ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ
 ὅτι καὶ ἐν τοῖς κτήνεσιν, ὡς πρῶτον τὰς ὁπαισίνους ὅς, ἡ
 καὶ πρᾶν καλεῖται καὶ ἐν θάλαττῃ δὲ, ὡς πρῶτον τὰς κυ-
 βερνήτας οἱ συμπλέοντες πείθονται καὶ ἔς γ' αἱ ἰομύζοντες
 βέλιναι ἑαυτῶν ὁδοὺς ἐκδίδουσι, ὡς ἰσχυρῶς τῆτοι οὐδ' ὀφθαλ-
 μιστοὶ γέλουν· ὅσῃ δ' αὖτε παιδομύθοι καλὸν ἡ λήψασθαι,
 αὐτὴ ζημίαις πᾶσι τι γέλουν ἵκεν, ὅτι δόξας ἐπαίεσθαι.

Οὐδὲ γὰρ τὰ δῶρα ὑπὲρ τοῦ ἑαυτοῦ χαλεπὸν ἐκὼν ὁδοὺς λαμ-
 βάνει. Λέγεις σὺ, ἔφη, ὦ πατέρ, εἰς τὸ πειθομένους ἔχειν ἐδὲν
^{τῷ} εἰ) αἰνσιμώτερον τῷ φρονημώτερον δοκεῖν ^{τῷ} εἰ) τῷ δ' ἐχθροῖσι.
 Λέγω γ' οὖν, ἔφη. Καὶ πῶς δὴ τις, ὦ πατέρ, ποιαὶ τὴν δόξαν
 περὶ αὐτῶν τάχιστα πρὸς ἀνδράσι; Οὐκ ἔστι, ἔφη, ὦ
 παῖ, σωφρομώτεροι οὐδὲ ὥν ἂν βούλη δοκεῖν φρονημώ-
^{τῷ} εἰ), ἢ τὸ γινώσκειν περὶ τέτων φρονημον. Καθ' ἑνὶ ὃ ἐκαστος περὶ
 τέτων σκοπῶν, γνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω. Ἦν γὰρ βούλη,
 μὴ ὥν ἀγαθὸς γεωργός, δοκεῖν ^{τῷ} εἰ) ἀγαθός, ἢ ἱππῶς, ἢ ἰατροῦ, ἢ
 αὐλητῆς, ἢ ἄλλ' ὁποῦν, ἐννόη, πόσα γε ἂν δεοί σε μηχανᾶ-
 σθαι, τῷ δοκεῖν ἐνεχε. Καὶ εἰ δὲ πείσας ἐπαμύνῃ τε σε πολ-
 λές, ὅπως δόξαν λάβῃς, καὶ χαλῶσθαι καλὰς ἐφ' ἐλάττω αὐ-
 τῷ κτήσατο, ἄρτι τε ὀξυπατεχνῶς εἴης ἂν, καὶ ὀλίγῳ ὑπερῶν,
 ὅπου ἂν πείσας δοίης, ὀξυπατεχνῶς τ' ἂν εἴης, καὶ πλεονέ-
 κτεινόν φάιναιο. Φρονημώτερος δὲ περὶ τῶν συμμοίσεων μέλλοιτο
 πῶς ἂν τις τὰ ὄντα γινώσκῃ; Δηλονότι, ἔφη, ὦ παῖ, ὅσα μὲν
 ὄντα μαθόντα εἰδέσθαι, μαθόντων ἂν, ὥσπερ τὰ πακτικὰ ἐμάθης
 ὅσα δὲ ἀνθρώποις οὔτε μαθητὰ, οὔτε παρορρατὰ ἀνθρωπίνῃ
 παρορρατῇ, ἀλλ' ἀνθρώποις ἂν παρὰ θεῶν πυνθανόμενοι, φρο-
 νημώτεροι ἄλλων ἂν εἴης· ὅ, τι ὃ γινώσκῃς βέλτερον ὢν παρὰ
 θεῶν, ἀνθρώποις ἂν τέττα ὥς ἂν παρὰ θεῶν. Καὶ γὰρ
 τὸ ὑπὲρ μελέεσθαι τέττα, ἢ ἂν δέη, φρονημώτερου ἀνδρός, ἢ τὸ
 ἀμελεῖν. Ἀλλὰ μέντοι ὑπὲρ τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῷ δ' ἐχθροῖσι
 (ὅπως ἐμαίγετο ἐν τοῖς μεγίστοις δοκῶν εἶναι) δηλονότι ἢ αὐτῇ
 ὁδῷ, ἢ περὶ εἰς ὑπὸ τῷ φίλῳ σέβασθαι ἐπιθυμοῖν. Εὖ γ' οἶ-
 μαί σε δεῖν ποιεῖν φρονημώτερον ^{τῷ} εἰ). Ἀλλὰ τέττα μὲν, ἔφη, ὦ παῖ,

χαλεπὸν, τὸ αἰεὶ διυλάσθαι εὖ ποιεῖν, ὅς ἂν τις ἐθέλῃ· τὸ δὲ συνη-
δομῆρόν τε φαίνεσθαι, ἢν τι ἀγαθὸν αὐτοῖς συμβαίνει, καὶ συνα-
χθόμενον, ἢν ἢ κακὸν, καὶ συνεπικουρεῖν προθυμώμενον ταῖς
ἀπορίαις αὐτῶν, ὥς προφοβούμενοι μὴ ἢ σφαλῶσι, καὶ προνοεῖν
πειρώμενοι ὡς μὴ σφαλῶσι, ἐπὶ ταῦτά πως δὲ μᾶλλον συμ-
σφομαρτεῖν. Καὶ ἐπὶ τῷ περὶ τῶν ὧν, ἢν ἢ ἐν ἑσέσι ὧσι, τὰ ἀε-
χοντα δεῖ τὸ ἥλιος πλεονεκτεῖντα φανερόν ἐστι. ἢν δὲ ἐν χειμῶνι,
ὅς ψυχρὰς ἢν δὲ δὴ μοχθεῖν, τὸ πόνων πάντα γὰρ ταῦτα εἰς τὸ
φιλεῖσθαι ὑπὸ τῷ δαχμονίῳ συλλεγεσθαι. Λέγεις σὺ, ἔφη,
ὦ πάτερ, ὡς καὶ καρτερώτεροι δεῖ περὶ πάντα τὰ ἀεχοντα τῷ
δαχμονίῳ ἐστίν. Λέγω γὰρ σὺν, ἔφη. Θάρρει μέντοι, ἔφη, ὦ
παῖ· εὖ γὰρ ἴδαι τῆτο, ὅτι τῷ ὁμοίῳ σωματίῳ οἱ αὐτοὶ πόνοι ἐκ
ὁμοίως ἀπύονται, ἀρχοντός τε ἀνδρός ὥς ἰδιώτης· ἀλλ' ἐπικεφίξαι
τὴν ἢ πρὸς τὰς πόνας τὰ ἀεχοντα, καὶ τὸ αὐτὸν εἶδέναι, ὅτι ὁ λου-
γανός, ὅς πᾶν ποιοῖν. Οπότε δὲ, ὦ πάτερ, ἥδη ἔχοιεν ἢ τὰ ἐπιτή-
δεια οἱ στρατιῶται, ὑγιαίνειν τε, ποιεῖν δὲ δύναντο, τὰς δὲ πολε-
μαίας τέχνας ἡσυχάζοντες εἶναι, φιλοτίμως δὲ ἔχοιεν περὶ τὸ
ἀγαθὸν φαίνεσθαι, τὸ δὲ πείθεσθαι αὐτοῖς ἥδιον εἴη τῷ ἀπει-
θεῖν, ὅτι ἂν ἥδη πνιγαῦτα σωφρονεῖν ἂν τις σοὶ δοκοῖν ἀφω-
γῆσθαι βουλόμενος περὶ τὰς πολέμους ὡς τάχιστα. Ναὶ
μὰ Δί', ἔφη, εἰ μέλλοι γε πλεῖον ἔχειν· εἰ δὲ μὴ, ἔγωγ' αἶψα
οἰοίμην καὶ αὐτὸς βελτίων εἶναι, καὶ τοὺς ἐπόμενους βελτίους
ἔχειν, πόσω δὲ ἂν μᾶλλον φυλαττοίμην ὥσπερ καὶ τὰ ἄλ-
λα, ἃ ἂν οἰώμεθα πλείους ἡμῖν ἀξία ἐστίν, ταῦτα πειρώμεθα ὡς
ἐν ἐχθροπύτῳ ποιεῖσθαι. Πλέον δὲ ἔχειν, ὦ πάτερ, πολέμους
πῶς ἂν τις δύναίτο μάχισθαι; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἔκτι τῆτο φαῦ-

λαι, ὃ παῖ, ἐστὶ ἀπλὴν ἔργον ἰσχυρῶς· ἀλλ' οὐκ ἴσθ' ὅτι θεῖ τῶν
 μέλλοντα τῆτο ποιήσειν, καὶ ὁπότερον εἴποι, ἢ κεραιώσῃ, καὶ δο-
 λερὸν, καὶ ἀπατήσαν, καὶ κλέπην, καὶ ἀδελφόν, καὶ ἐν παντὶ
 πλεονέκτην ἢ πολέμιον. Καὶ ὁ Κῦρ^Θ Πηλεΐδαν εἶπεν, ὦ
 Ηράκλειε, οἷόν σου λέγεις, ὃ πάτερ, δεῖν αἰσθῆναι με γηράδας. Οἷος
 εἶμι, ἔφη, ὃ παῖ, διχνομήτορος τοῦ καὶ νομιμώτατος ἀνδρὸς ἑσῆς. Πῶς
 μὴν, ἔφη, παῖδας ὄντας ἡμῶς καὶ ἐφίλους τάνθρωπῶν τέτων ἐφ-
 θιάμετε; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη, ἢ νῦν γε, πρὸς τὰς φίλους τε καὶ
 πρὸς τὰς πόλεις; ὅπως δὲ γε τὸς πολέμιους δύνασθε κακῶς
 ποιῆν, ἐκ οἷοι μανθάνοντας ὑμῶς πολλὰς χυκαργίας; Οὐ
 δεῖν' ἔγωγ', ἔφη, ὃ πάτερ. Τίνος μὴν, ἔφη, ἐνεχθῇ ἐμμελῶς τε
 τοῦδε; Τίνος δ' ἐνεχθῇ, ἀκοντίζεν; Τίνος δ' ἐνεχθῇ, πολλὸν ὥς
 ἀγρίαις πλέγμασι καὶ δρύγμασι; Τί δὲ, ἐλάφους ποδαῖγρας καὶ
 αἰσπεδῶνας; Τί δὲ λέυσι καὶ ἀεκοῖς καὶ περδαλέσσιν ὅσιν εἰς
 τὸ ἴσον καὶ δασύμυροι ἐμάχεσθε, ἀλλὰ μετὰ πλεονεξίας πι-
 νός· αἰεὶ ἐπιεργάσθε ἀγανίζεσθαι πρὸς αὐτά; Ἡ οὐ γνώσκεις
 ὅτι ταῦτα πάντα κακουργίαι τινὲς, καὶ αἰπύται, καὶ δολώσεις,
 καὶ πλεονεξίαι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρ^Θ, θοερίαν γε
 ἀνθρώπων δὲ εἰ καὶ δόξαίμινε βούλεσθαι ἔξαιπατῆσά τι-
 ναί, πολλὰς πληγὰς οἶδα λαμβάνων. Οὐδὲ γὰρ τοῦδε, οἷμα,
 ἔφη, εὐδὲ ἀκοντίζεν ἀνδρῶν ἐκτελέσμενον ὑμῖν,
 ἀλλ' ὅππῃ σαρπὼν βούλῃ ἐδιδάσκειται· ἵνα γε νῦν μὲν μὴ
 χυκαργήσῃτε πρὸς φίλους, εἰ δὲ ποτε πόλεμος γένοιτο, δύ-
 νασθε καὶ ἀνδρῶν ταραχέσθαι. Καὶ ἔξαιπατῆν δὲ καὶ πλεο-
 πατῆν ὅσιν ἐν ἀνθρώποις ἐπαφθόμενοι ἡμῶς, ἀλλ' ἐν θοερίαις,
 ἵνα μὴ ὅτι τούτοις τὰς φίλους βλάψῃσιν· εἰ δὲ ποτε πόλε-

μας ἤκουτο, μηδὲ τίποτε ἀγόμενασι ἔσθαι. Οὐκ οὖν, ἔφη, ὃ πύ-
 πρ, ἔπειθ' ἡρώμα' ἐστὶ ἀμφοτέρ' ἱστάσθαι, εὖ τε πῶν καὶ κακῶς
 ἀνθρώποις, καὶ διδάσκειν ἀμφοτέρω ταῦτα ἔσθαι ὅν ἀνθρώποις.
 Ἀλλὰ λέγε, ἔφη, ὃ πύπρ, ἐπὶ τῷ ἡμετέρῳ συνημένῳ ἡμέτερος πύπρ
 αὐτῆς διδάσκαλος τῷ πύπρῳ, ὃς ἐδίδασκεν ἀρεὰς τὴν πύπρην πῶν
 τε διοικοῦνται, ὥσπερ καὶ σὺ καλεῖσαι, καὶ ἀδικίαν καὶ ψεύδειν,
 καὶ ψεύδειν καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, καὶ ἐξαπατᾶν καὶ μὴ διαβάλλειν,
 καὶ διαβάλλειν καὶ μὴ πλεονεκτεῖν, καὶ πλεονεκτεῖν. Διόριξε δὲ τί-
 των ἅ τε πρὸς τὴν φίλως ποιητέον, καὶ ἅ τε πρὸς τὴν ἐχθρῶς καὶ ἐπὶ
 τῷ πρὸς αὐτῶν ἐδιδάσκειν, ὡς τὴν φίλως διοικῶν ἐπὶ ἐξαπατᾶν,
 ἐπὶ γε ἀγαθῶν καὶ κλέπειν τὰ τῷ φίλῳ, ἐπὶ γε ἀγαθῶν. Καὶ ταῦτα
 διδάσκοντα ἀνάγκη καὶ γομνάζειν οὐ πρὸς ἀλλήλους τὴν πύπρην
 ταῦτα ποιεῖν ὥσπερ καὶ ἐν πάλῃ φασὶ τὴν Ἑλληνικὴν διδάσκειν
 ἐξαπατᾶν, καὶ γομνάζειν δὲ τὴν πύπρην πρὸς ἀλλήλους τὴν
 διοικᾶν ποιεῖν. Γενόμενοι οὖν τῆς οὕτως εὐφυῆς καὶ πρὸς
 τὸ εὖ ἐξαπατᾶν, καὶ πρὸς τὸ εὖ πλεονεκτεῖν, ἴσως δὲ καὶ πρὸς τὸ
 φιλοκερδεῖν ὅσα ἀφύεις ὄντες, ὅσα ἀπείχοντο ἐσθ' ἅπασιν φί-
 λων, τὸ μὴ ἐχθρῶν πλεονεκτεῖν αὐτῶν περὶ αὐτῶν. Ἐγένετο οὖν ἐκ
 τούτου ῥήματα, ἣ καὶ νῦν ἡρώμα' ἐπὶ, ἀπλῶς διδάσκειν τὴν παι-
 δας, ὥσπερ τὴν οὐκ ἐπὶ πρὸς ἡμῶς αὐτῶν διδάσκομεν ἀλη-
 θεῖν, καὶ μὴ ἐξαπατᾶν, μηδὲ κλέπειν, μηδὲ πλεονεκτεῖν ἐπὶ
 δὲ αὐτῶν ταῦτα ποιοῖεν, καλεῖται. ὅπως σὺν ταῖς ἐσθ' ἐδιδ-
 αίνης, πρᾶντες πολῖται γένοιτο. Ἐπεὶ δὲ ἔχειται πῶν ἡλικίαν,
 ἥπρ' οὐ πῶν ἔχειται ὅση, καὶ τὰ πρὸς τὴν πολέμειαν νόμιμα ἐδιδ-
 κα ἀπλοῦς ἐπὶ διδάσκειν. Οὐδὲ γὰρ ἐπὶ ἐξασχληθῶν
 δοκῶν πρὸς τὴν ἀγροὶ πολῖται ἡμέτεροι, ἐπὶ αὐτῶν ἀλλήλους

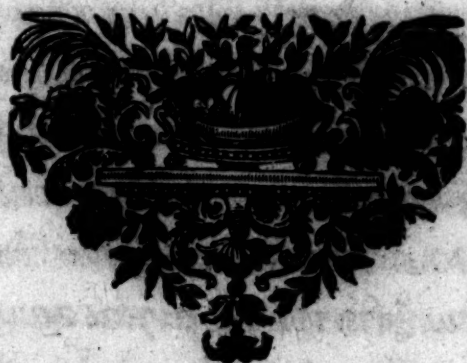
σιν τετραμμένοι· ὥσπερ γε καὶ περὶ ἀφροδισίων ἐ διαλεγόμενοι
 πρὸς τὰς ἀγαν νέας, ἵνα μὴ πρὸς τῇ ἰχυρεῇ ἐπιθυμίᾳ αὐτοῖς
 ραδιεργίας ποροχρησόμενης, ἀμέτρως αὐτῇ χερῶντο οἱ νέοι. Νῦν
 Δί, ἔφη, ὥς τῶν μὲν ὀψιμαδῶν με ὄντα τέτων τ' πλεονεξίων, ὃ
 πατέρ, μὴ φείδῃς, εἴ τι ἔχεις, διδάσκειν ὅπως πλεονεκτήσω ἐγὼ τ'
 πολεμίων. Μηχανὴ τοίνυν, ἔφη, ὅποση ἐστὶ δύναμις, τεταγμένοις
 τοῖς σκευῶν ἀτάκτως λαμβάνειν τὰς πολεμίας· καὶ ὀπλισμένοις,
 ἀόπλεις· καὶ ἐρηγοροῖσι, κηλεύουσι· καὶ φανεράς σοι οἶσας, ἀφανές
 ὦν αὐτὸς ἐκείνοις· ἔν ἐν θυχωρίαις αὐτὰς γυγιομένης, ἐν ἐρυμ-
 νῶ αὐτὸς ὦν, ὑποδέξῃ. Καὶ πῶς αὖν, ἔφη, τίς τοιαῦτα, ὃ πατέρ,
 ἀμαρτάνουσι δύνατο αὖν τὰς πολεμίας λαμβάνειν; Οὔ, ἔφη,
 ὃ παῖ, πολλὰ μὲν τέτων ἀνάγκη ὅτι ἔν ὑμῶν καὶ τὰς πολεμίας
 πάχειν. Σίτωποιεῖσθαι τε γὰρ ἀνάγκη ἀμφοτέρους, κοιμᾶσθαι τε
 ἀμφοτέρους, καὶ ἔωθεν ἐπὶ τὰ ἀναγκαῖα χερδὸν ἅμα πάντας δια-
 χωρεῖν δεῖσθαι· ἔν ταῖς ὁδοῖς, ὅποια αὖν ὦσι, τοιαύταις ἀνάγκη
 χερᾶσθαι· ἀ χερῇ σε πάντα χαλιανοῦντα, ἐν ᾧ μὲν αὖν ὑμῶν γνώσκεις
 ἀδινεσάτους γυγιόμενης, ἐν τέτῳ μάλιστα φυλάττεσθαι· ἐν ᾧ δὲ
 αὖν τὰς πολεμίας αἰφάνῃ εὐχειρωτοτάτους γυγιόμενης, ἐν τέ-
 τῳ μάλιστα ἐπιτήδεσθαι. Πότερην δὲ, ἔφη ὁ Κῦρ, ἐν τού-
 τοις μόνον ὅτι πλεονεκτεῖν, ἢ καὶ ἐν ἄλλοις πῶς; Καὶ πολὺ γε
 μᾶλλον, ἔφη, ὃ παῖ· ἐν τέτοις μὲν γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πᾶν πάν-
 τες ἰχυρεὰς φυλακὰς ποιουῦνται, εὐδότες ὅπ' δέονται. Οἱ δὲ
 ἔξαπατῶντες τὰς πολεμίας διώδονται, καὶ θαρσύνονται ποιήσαι-
 τες, ἀφυλάκτως λαμβάνειν· καὶ διώξαι παραδόντες ἑαυτὰς,
 ἀπίκτους ποιῶνται· καὶ ἐς θυχωρίαν φυγὴν ὑπαγαγόντες, ἐν-
 ταῦθα ἐπιτήδεσθαι. Δεῖ γὰρ, ἔφη, ὃ παῖ, φιλομαδῶσε τέτων

πάντων ὄντα, ἔχ, οἷς ἂν μάθοις, τέτοις μόνοις χρῆσθαι, ἀλλὰ
 καὶ αὐτὸν ποιητὴν εἶναι τῆς πρὸς τὰς πολέμιας μηχανημάτων
 ὥσπερ καὶ οἱ μουσικοὶ ἔχ, οἷς ἂν μάθῃσι, τέτοις μόνον χρῆ-
 νται, ἀλλὰ καὶ ἄλλα μέλη περῶνται ποιεῖν. Καὶ σφόδρα γὰρ
 καὶ ἐν τοῖς μουσικοῖς τὰ νέα καὶ ἀνδραγαθὰ εὐδοκίμει, πολὺ δὲ καὶ
 ἐν τοῖς πολεμικοῖς μᾶλλον τὰ κατὰ μηχανήματα εὐδοκίμει.
 ταῦτα γὰρ μᾶλλον καὶ ἔξαπατᾷ διώκονται τὰς πολέμιας.
 Εἰ δὲ σύ γε, ἔφη, ὦ παῖ, μηδὲν ἄλλο μετενέγκῃς ἐπ' ἀνδρά-
 πος, ἢ τὰς μηχανάς, αἷς καὶ πάνυ ὥπῃ τοῖς μικροῖς θηρίοις
 ἐμμελῶ, ὅτε οἷς ἂν, ἔφη, πρὸς πάνυ ἐλάσαι τῆς πρὸς
 ὅτε πολέμοις πλεονεξίας; Σὺ μὲν γὰρ ὅπῃ τὰς ὀρνίθας ἐν
 τῇ ἰχυροτάτῳ χειμῶνι ἀνιστάμεθα, ἐπορεύε νυκτός· καὶ πρὶν
 κινῆσθαι τὰς ὀρνίθας ἐπεποιήντο σοι ὅπῃ τούτῳ αἱ πάντα αὐ-
 ταῖς, καὶ τὸ κεκατημῆρον χωρεῖν ἔδειξας τῇ ἀκαπτῇ ὀρ-
 νίθας δὲ ἐπεπαίδοντό σοι, ὥστε σοὶ μὲν τὰ συμφέροντα ὑποπρε-
 ττεῖν, τὰς δὲ ὁμοφύλας ὀρνίθας ἔξαπατᾷν αὐτὸς δὲ ἐνέδουρας,
 ὥστε ὁρᾷν μὲν αὐτάς, μὴ ὁρᾶσθαι δὲ ὑπ' αὐτῆς· εἶχες δὲ ὅπῃ
 μέλαινα τῇ φθάνειν ἔλκων τὰ πετεινὰ πρὸς τὴν φυγὴν. Πρὸς
 δὲ αὐτὸν λαγῶν, ὅπῃ μὲν ἐν σκότει νέμεται, τὴν δὲ ἡμέραν
 ἀποδιδράσκει, κυῶας ἔπρεφες, αἱ τῇ ὁσμῇ αὐτὸν ἀνδύεισκον.
 Ὅπῃ δὲ παχὺ ἐφωγῇ, ἐπεὶ εὐρεθείη, ἄλλας κυῶας εἶχες ἐπι-
 τεποδουμένας πρὸς τὰ κατὰ πόδας αἰρεῖν. Εἰ δὲ καὶ ταύτας
 ἀποφύγοις, τοὺς πόδας αὐτῆς ἐμμελῶντων, καὶ πρὸς οἷα χω-
 ρεῖα φύγειν αἰσθύνεται οἱ λαγῶν, ἐν τέτοις τὰ δίκτυα δυσ-
 ὅρατα ἐνέπετάνηκε, ἵνα ἐν τῇ σφόδρα φύγει, αὐτὸς ἑαυ-
 τὸν, ἐμπέσῃ, ἐπείδῃ. Τὴν δὲ μηδὲν ἐπιδείξει ἀφ' αὐτῆς, οἷ-

πὺς τῷ γυμνασίῳ χεδίστης, οἱ ἐγγράφει παρὸ ἐμελλόν δογμ
σάσαι· καὶ αὐτὰς μὲν σὺ ὅπῃδτι προεργῇ ἐδῶν ὑπερλῦση τῷ
 λαῷ βούῃ, ἐξέπληθης αὐτῶν, ὥστε αἰφρόνως αἰλίσκεισθαι τὰς
 ἢ ἐμπεριθεῖν σιγαῖν διδάξας ἐνερθεύοντας, λαιθαίνεν ἐπὶ αἷς.
 Ὡς οὖν αὖ φερόμεν, εἰ τοιαῦτα ἐξηλήσται καὶ ἐπὶ τοὺς ἀν-
 δράπους μηχανάσθαι, οἷα οἷοι ἐγώ γε εἰ τινὰ λίποις ἀν-
 τὶ πόλεμῳ. Ἡ δὲ ποτε ἀρετὴ αἰάγῃ γήνηται καὶ ἐν τῷ
ισχυρῶ, καὶ ἐκ τοῦ ἐμφαντοῦς, καὶ ὠπλισμένους ἀμφοτέ-
 ρους μάχῃ συνάπῃ, ἐν τῷ τοιαύτῳ δὲ, ὃ πᾶς, αἱ ἐκ
 πολλοῦ πυρετασθασμένοι πλεονεξίαι μέγα διώδονται. Ταύ-
 τας δὲ ἐγὼ λέγω αἷα, ὅταν τῇ σφραγίδι εὖ μὲν τὰ σώ-
 ματα ἡσυχάζῃ, εὖ δὲ αἱ ψυχαὶ πεδωγμέναι, εὖ δὲ αἱ
 πολεμακαὶ τέχαι μεμελετημέναι αἷν. Εὖ δὲ χερὶ καὶ τῷτο εἰ-
 δέναι, ὅτι ὅποσος ἀνὴρ αἰετοῖς σοὶ πείθεσθαι, καὶ ὁπῶνι πάντες
 αἰετοῖς σοὶ πρὸ ἐκείνῃ βουλεύεσθαι. Μὴ ποτε αὖ αἰφρο-
 νίας ἔχῃ, ἀλλὰ τῆς μὲν νυκτὸς προεσκόπει τί σοι ποιήσου-
 σι οἱ δεξιόχειροι, ἐπειδὴν ἡμέρῃ γένηται· τῆς δὲ ἡμέρας, ὅ-
 πως τὰ εἰς σὺντα κράλῃται ἔξει. Ὅπως δὲ χερὶ τῶσιν εἰς μά-
 χην ἐργασθῇ, ἢ ὅπως ἀγῇ ἡμέρας ἢ νυκτὸς, ἢ γενὰς ἢ πλα-
 τείας ἐδῶν, ἢ ὀρεκτὰς ἢ πεδινὰς· ἢ ὅπως σφραγισθεύεσθαι, ἢ
 ὅπως φυλακτὰς νυκτερινὰς ἢ καὶ ἡμερῶν χεδίσταις, ἢ ὅ-
 πως πρὸς πολέμους προεσάγῃ, ἢ ἀπάγῃ ἀπὸ πολέμου,
 ἢ ὅπως αὐτῶν πόλεον πόλεμον ἀγῇ, ἢ ὅπως πρὸς τὰς
 ἀγῇ ἢ ἀπάγῃ, ἢ ὅπως νάπας ἢ ποταμούςς ἀφαιρῇ, ἢ ὅ-
 πως ἀπὸ πόντος φυλάσσειν, ἢ ὅπως ἀπὸ πόντος ἢ ποταμῶν καὶ
 εἰ γε δὴ οὐ κατὰ κέρους ἀγῇ οἱ πολέμοι ἀποφύγειν,

πῶς χρὴ ἀντιπαρδισάναι· καὶ εἰ σοὶ ὅτι φάλαγγος ἄνοι-
 π' ἄλλοθεν ποθεν οἱ πολέμοι φανείην, ἢ κατὰ πρόσωπον, ὅ-
 πως χρὴ ἀντιπράγειν· ἢ ὅπως τὰ τῶν πολέμων αἱ τις μάλιστα
 αἰσθάνοιτο, ἢ ὅπως τὰ σὰ ἥμισυ οἱ πολέμοι εἰδέειν· ταῦτα δὲ
 πάντα τί αἱ ἐγὼ λέγοιμί σοι; Οὐαὶ τε γὰρ ἐγὼ ἤδεν, πολλάκις
 αἰκήκτοας· ἄλλως τε εἰ τις ἐδόκη τὴν τέτων ὀπίσσω, ἐδενὸς αὐ-
 τῆς ἡμέληκας, ὅσδ' ἀδαὴς γεγήμεται. Δὲ οὖν παρὰ τὰ συμ-
 βαινόντα, οἶμα, τέτοις χρῆσθαι, ὁποίοις αἱ σοὶ αἰεὶ συμφέρειν
 τέτων δοκῇ. Μάτε δέ με, ὦ παῖ, καὶ τὰδε, ἔφη, τὰ μέγιστα·
 ὥστε γὰρ ἰσορῶ καὶ οἰωνὸς μήτ' ἐν σαυτῷ μηδέποτε, μηδ' ἐν τῇ
 στρατῷ, κινδυνύσης· κατανοῶν, ὡς ἄνθρωποι μὲν αἰσχυῶνται
 πρὸς εἰσέζοντες, εἰδότες ὅτι ἐδὲν λυτὸ ποίας ἔσαι αὐτοῖς τὰ-
 γαθόν. Γνοίης δ' αἱ αὐτῶν τῆς γιγνομένης. Πολλοὶ μὲν γὰρ
 ἤδη πόλεις ἐπεισαν, καὶ ταῦτα οἱ δοκῶντες σφώπατοι ^(ἔι), πό-
 λεμον ἀεσθῶν παρὰ τέτους, ὑφ' ὧν οἱ πεισθέντες ὀπίσσω
 ἀπώλοντο. Πολλοὶ δὲ πολλοὺς πύξηνσαν ἤδη καὶ ἰδιώτας καὶ
 πόλεις, ὑφ' ὧν αἰξήθεντων τὰ μέγιστα κακὰ ἔπαθεν. Πολ-
 λοι δὲ, οἷς ὅξιν φίλοις χρῆσθαι, καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ πάσχειν,
 τέτοις δούλοις μᾶλλον βεληθέντες ἢ φίλοις χρῆσθαι, ὥς αὐ-
 τῆς τέτων δίκην ἔδοσαν. Πολλοῖς δ' ὅσα ἤρκεσεν αὐτοῖς τὸ
 μέγεθος ἔχουσι ζῆν ἡδέως, ὅτι θυμίσαντες ὅτι πάντων κύριοι ^(ἔι),
 ἀλλὰ ταῦτα καὶ ὧν εἶχον ἀπέτυχον· πολλοὶ ὅτι τὸν πολυδύκτον
 χρυσὸν κησάμενοι, ἀλλὰ τέτον ἀπώλοντο. Οὕτως ἢ γε ἀν-
 θρωπίνη σοφία ἐδὲν μᾶλλον οἶδε τὸ ἀριστον αἰσθῆσθαι, ἢ εἰ κλη-
 ρέμεντο, ὅ, π λάρχαι, τέτό τις πρὸς αἰσθῆται. Θεοὶ δὲ, ὦ παῖ, αἰεὶ

ὄντες πάντα ἴσαι, τὰ γεγνημένα, καὶ τὰ ὄντα, καὶ ὃ, π ὅξ
 ἐχέου αὐτῶν λυθόσεται· καὶ τῇ συμβουλευομένων ἀνθρώ-
 πων οἷς ἀν ἴλεω ὥσι, προσημαίνουσιν ἅ τε χεὶ ποιῆν, καὶ ἅ
 ἔ χεῖ. Εἰ δὲ μὴ πᾶσιν ἐέλθουσι συμβουλίῃν, ὅδ' ἐν θαυ-
 μασιόν· ἔ γὰρ ἀνάγκη αὐτοῖς ἔσθιν, ὥν ἀν μὴ γέλωσιν, ἴπ-
 μελῆσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Β΄.

ΤΟΙΑΥΤΑ μὲν δὴ ἀφίκοντο ἀγλαηγόμενοι
μέχρι τῶν ὀρέων τῆς Περσίδος· ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἀε-
τὸς δεξιὸς φανεὶς παρεγγεῖτο, παρευξάμενοι
θεοῖς καὶ ἥρωσι, τοῖς Περσίδα γλυπτοῖς χατέχουσι,
ἵλεως ἔς εὐμυθεῖς πέμπειν σφᾶς, ἔτι δέβανον τὰ ὄρια. Ἐπει-
δὴ δὲ δέβηξ, παρρηχάτο αὐτοῖς θεοῖς, τοῖς Μηδῶν γλυπτοῖς χατέ-
χουσι, ἵλεως καὶ εὐμυθεῖς δέχεσθαι αὐτὰς. Ταῦτα δὲ ποιήσαν-
τες, ἀπαπασάμενοι ἀλλήλους, ὥσπερ εἰκὸς, ὁ μὲν πατὴρ πάλιν εἰς
Πέρσας ἀπῆλθε, Κύρου δὲ εἰς Μήδους πρὸς Κυαξάρεν ἐπορεύετο.
Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο ὁ Κύρος εἰς Μήδους πρὸς τὸν Κυαξάρεν, παρ-
τόν μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ἀπαπασάντο ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἤρετο τὸν
Κύρον ὁ Κυαξάρες, πόσον τι ἀγίοιο σθένος ἔσται. Οὗτος δὲ ἔφη,
πεισμενέας μὲν, οἱ καὶ παρόντι ἐφοίτων πρὸς ὑμᾶς μεθοφόροι·
ἄλλοι δὲ καὶ τῶν ὁδοιπόρων ἐξελθόντων παρσέχονται τῶν
ὁμοτίμων. Πόσοι πνέες; ἔφη ὁ Κυαξάρες. Οὐκ ἂν ὁ δριμύτης
σε, ἔφη ὁ Κύρος, ἀκούσαντα εὐφρανεῖ· ἀλλ' ἐκείνο ἐνόη-
σεν, ὅτι ὀλίγοι ὄντες οὗτοι οἱ ὁμότιμοι χαλκὺ μύθοι πολλῶν ὄν-
των τῶν ἄλλων Περσῶν ῥαδίως ἀρχουσι. Ἀτὰρ, ἔφη, δὴ τι
αὐτῶν; ἢ μάτῳ ἐφοβήθης, οἱ δὲ πολέμοι οὐκ ἔρχονται; Ναὶ
μαὶ Δί', ἔφη, καὶ πολλοί γε. Πῶς τοῦτο σαφές; Οἱ, ἔφη,
πολλοὶ ἤκοντες αὐτόθεν, ἄλλοι ἄλλον τρόπον, πάντες ταυ-

τὰ λέγουσιν. Αγωνισέον ἄρα ἡμῖν πρὸς τοὺς ἄνδρας. Ανάγκη γὰρ, ἔφη. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, οὐ καὶ τὴν δυνάμιν ἐλεξάς μοι, εἰ οἶδα, πόση τις ἢ περισσούσα, καὶ πάλιν τὴν ἡμετέραν; ὅπως εἰδότες ἀμφοτέρως, πρὸς ταῦτα βουλώμεθα, ὅπως ἀν' αἰετα ἀγωνιζόμεθα. Ακουε δέ, ἔφη ὁ Κυαξάρχης.

Κροῖσος μὲν ὁ Λυδὸς ἄγειν λέγεται μυρία μὲν ἵππείας, πελτασὰς δὲ καὶ τοξότας πλείους ἢ τετρακισμυρία. Ἀρτάμαν δὲ τὸν τῆς μεγάλης Φρυγίας ἀρχόντα, λέγουσιν ἵππείας μὲν εἰς ὀκτακισμυρία ἄγειν, λογχοφόρους δὲ σὺν πελτασταῖς ἢ μείους τετρακισμυρίων. Αἰβαίον ᾧ, τὸν τῆς Καππαδοκῆς βασιλέα, ἵππείας μὲν εἰς ἑξακισμυρία, τοξότας ᾧ καὶ πελτασὰς οὐ μείους τρισμυρίων. τὸν Ἀργεῖον δὲ Μάραγδον ἵππείας τε εἰς μυρία, καὶ ἄρματα εἰς ἑκατὸν, καὶ σφειδοντήν, ἀμπολύ τι χεῖμα. Τοὺς μὲντοι Ἑλλήωνας, τὴς ὃν τῇ Ἀσίᾳ οἰκοῦντας, εὐδὲν πῶ σιφές λέγεται εἰ ἔπονται. οὗν δὲ Διὸς Φρυγίας, τῆς παρ' Ἑλλάσποντος, συμβαλεῖν φασὶ Γαβαῖον, ἔχοντα εἰς Καύσρου πεδίον ἑξακισμυρία μὲν ἵππείας, πελτασὰς δὲ εἰς μυρία. Κάρος μὲντοι καὶ Κίλικας καὶ Παφλαγονίας παρὰλληθέντας οὐ φασιν ἔπεσθαι. Ο δὲ Ασσύριος, ὁ Βαβυλωνία τε ἔχειν καὶ τὴν ἄλλω Ασσυρίαν, ἐγὼ μὲν οἶμαι ἵππείας μὲν ἄξιον ἢ μείον διςμυρίων ἄρματα δ', εὖ οἶσθ', ἢ πλείω χιροσίων. πεζοὺς δὲ, οἶμαι, παμπόλλους. εἰώθει γοῦν, ὅποτε δεῦρ' ἐμβαλεῖ. Σὺ, ἔφη ὁ Κῦρος, πόλλοις λέγεις, ἵππείας μὲν εἰς ἑξακισμυρία εἶναι, πελτασὰς ᾧ καὶ τοξότας πλείον ἢ ἑκασι μυριάδας. Ἀγε δὴ, τῆς οἷς

δυνάμειος ἢ πληθύνει φῆς εἶναι; Εἰσὶν, ἔφη, Μῆδων ἰππεῖς
 μὲν πλείους τῆς μυριάς· πελῶσαι δὲ καὶ τοξόται γένοιντ' ἀν
 ὡς ὑπὸ τῆς ἡμετέρας καὶ ἐξακισμύριοι. Λεωρῶν δ', ἔφη,
 ἢ ὁμόρων ἡμῖν, ἄρ' ἔσονται ἰππεῖς μὲν τετρακισχίλιοι, πεζοὶ δ' ὀκτω-
 μύριοι. Λέγεις σὺ, ἔφη ὁ Κύρος, ἰππεῖας μὲν ἡμῖν ἑξήκοντα
 τείτοι μέρος ἢ τῶν πολεμίων ἰππευκῶν, πεζῶν δ' ἑκατὸν ἀμφὶ τὸς
 ἡμῖς. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κυραξάρης, ὀλίγες νομίζεις Περσῶν
 εἶναι, ἔς σὺ φῆς ἄγειν; Ἀλλ' ἔγωγε ἀνδρῶν περσοῦν ἡμῖν, ἔφη ὁ
 Κύρος, εἴτε καὶ μὴ, αὐτῆς βυλδοῦ ἔχοντες τὴν μάχην μοι, ἔφη, λή-
 ξον ἐκείνων, ἥ τις ἐστὶ. Σχεδὸν, ἔφη ὁ Κυραξάρης, πάντων ἡ αὐτή.
 Τοξοὶ γάρ εἰσι καὶ ἀκοντισαὶ οἱ τῶν ἐκείνων καὶ οἱ ἡμέτεροι. Οὐκ ἔν,
 ἔφη ὁ Κύρος, ἀκροβολίζεσθαι ἀνάγκη ἐστὶ τοῖσιν γε τῶν ὀπλῶν
 ἐνίων. Ἀνάγκη γὰρ οὖν, ἔφη ὁ Κυραξάρης. Οὐκ ἔν ἐν τούτῳ μὲν,
 ἔφη ὁ Κύρος, τῶν πλειόνων ἡ νίκη· πολὺ γὰρ ἂν γαίτην οἱ ὀλίγοι
 ὑπὸ τῆς πολλῶν πιεσόμενοι ἀναλωθῆιεν, ἢ ὑπὸ τῆς ὀλίγων
 οἱ πολλοί. Εἰ δ' ἔτις ἔχῃ, ἔφη, ὦ Κύρε, τί ἂν ἄλλο τις κρεῖτ-
 τον εὖρε, ἢ πέμπειν εἰς Πέρσας, καὶ ἅμα μὲν διδάσκειν αὐ-
 τὰς, ὅτι εἰ τι πείσονται Μῆδοι, εἰς Πέρσας τὸ δεινὸν ἦξει, ἅμα
 δ' αὐτῶν πλεῖον σφάττουμα; Ἀλλὰ τούτο μὲν, ἔφη ὁ Κύρος, εὖ
 ἴδω, ὅτι ἔδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθους γε οὐκ ἂν ὑφ' ἡ-
 βαλοῖμθα τὰς πολεμίας. Τί μὲν ἄλλο ἐνοεῖς ἀμείνον τέ-
 τε; Εγὼ μὲν ἂν, ἔφη ὁ Κύρος, εἰ σὺ εἴλω, ὡς τάχιστα ὅπλα
 ἐποιέμην πᾶσι Πέρσαις τοῖς περσοῦσιν, οἳ ἄπ' ἐρχονται ἔχοντες
 οἱ ἄρ' ἡμῶν, οἱ δ' ὁμοπύμων χαλκὸν καὶ μύθοι. Ταῦτα δ' ἐστὶ, γινώσκω
 μὲν περὶ τὰ σέρναι, γέροντες δ' εἰς τὴν δόξιν ἐρεῖν, κοπὴς δ' ἢ σάλα-
 ρος εἰς τὴν δεξιάν· καὶ ταῦτα περὶ ἀποδόσεως, ἡμῖν μὲν ποιήσεις

τὸ ὁμότε τοῖς ἐνδυτοῖς ἵεναι ἀσφαλές· τῷ πολεμίοις δὲ τὸ
 φύγειν, ἢ τὸ μένειν, αἵρεσκέστερον. Τάπιομεν δὲ, ἔφη, ἡμῶς
 μὲν αὐτὰς ὅπῃ τὰς μένοντα· οἷγε μὲν τ' ἂν αὐτῶν φύγωσι, τῶ-
 ντες ὑμῖν καὶ τοῖς ἵπποις νέμομεν, ὥς μὴ χολάζωσι μήτε φύ-
 γειν, μήτ' ἀναστρέφειν. Κύρῳ μὲν ἕτως ἔλεξε· τῷ δὲ Κυ-
 αξάρῃ ἐδόξε τε εὖ λέγειν, καὶ τῷ μὲν πλείους μεταπέμπεσθαι
 ὅσπερ ἐμμένητο, παρέσκευάζετο δὲ ὅπλα τὰ περὶ τῶν ἡμῶν.
 Καὶ σχεδὸν τε ἔτοιμα ἦν, καὶ τῷ Περσῶν οἱ ὁμότιμοι παρῆσαν,
 ἔχοντες τὸ ἀπὸ Περσῶν στρατόμα. Ἐνθα δὴ εἰπεῖν λέγεται ὁ
 Κύρῳ, σωμαγαγὼν αὐτὸς, τὰδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ ὑμᾶς ὁρῶν, αὐτὰς μὲν χρῆσθαι πλομένους
 “ ἕτω, καὶ ταῖς ψυχαῖς πρὸς σκευασμένους, ὥς εἰς χεῖρας συμ-
 “ μίξοντας τοῖς πολεμίοις, τὰς δὲ ἐπομῆδας ὑμῖν Πέρσαις γι-
 “ νώσκων ὅτι ἕτως ὠπλισμένοι εἰσιν, ὥς ὅτι περὶ σωματὰ ταχέει-
 “ τες μάχεσθαι, ἔδωκα μὴ, ὀλίγοι πάντες, καὶ ἔρημοι συμμαχῶν
 “ συμπύπτοντες πολεμίοις πολλοῖς, πάθοιτέ τι. Νῦν οὖν, ἔφη,
 “ σώματα μὲν ἔχοντες ἀνδρῶν ἡκέτε καὶ μεμπτή· ὅπλα δὲ ἔσται
 “ αὐτοῖς ὅμοια τοῖς ἡμετέροις. Τὰς γεμίω ψυχὰς αὐτῶν
 “ θῆγειν, ἡμέτερον τὸ ἔργον. Λεχρίτος γάρ ἐστιν οὐκ αὐτὸν μό-
 “ νον ἀγαθὸν (εἶ), ἀλλὰ καὶ τῷ δὲ χρυμῶν ὅπῃ μελεῖσθαι, ὅπως
 “ ὡς βέλτεροι ἔσονται.” Ο μὲν ἕτως εἶπεν· οἱ δὲ ἡδίσταντο μὲν
 πάντες, νομίζοντες μετὰ πλείονων ἀγωνιῆσθαι· εἰς δὲ αὐτῷ
 καὶ ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἀλλὰ θαυμάσαι μὲν, ἔφη, ἴσως δόξω λέγειν, εἰ Κύ-
 “ ρῳ συμβουλεύσω τι εἰπεῖν ὑπὲρ ἡμῶν, ὅταν τὰ ὅπλα λαμ-
 “ βάνωσιν οἱ ἡμῖν μέλλοντες συμμαχεῖσθαι. Ἀλλὰ γινώσκω

“ἄρ, ἔφη, ὅτι οἱ τῆς ἰσχυρωτάτων καὶ εὖ καὶ χαλῶς ποιεῖν λόγοι,
 “ἔτοι καὶ μάλιστα ἐνδύονται ταῖς ψυχαῖς τῆς ἀκούοντων καὶ
 “δῶρα ἢ διδῶσιν οἱ τοῖστοι, καὶ μείω τυγχάνη ὄντα, ἢ τὰ
 “ᾧ τῶν ὁμοίων, ὅπως μείζοντα αὐτὰ τιμῶνται οἱ λαμβά-
 “νοντες. Καὶ νῦν, ἔφη, οἱ Πέρσαι παρὰ κληθέντες ὑπὸ Κύρου
 “πολὺ μᾶλλον ἠδῆσονται, ἢ ὑφ’ ἡμῶν παρὰ κληθέντες εἰς
 “τὰς ὁμοίαις χαλῶσιν, βεβαιότερος σφίσιν ἡγήσονται
 “ἔχειν τὸτο, ὑπὸ βασιλείᾳ τε πατρὸς καὶ ὑπὸ στρατηγῶ γιγνώ-
 “μενον, ἢ εἰ ὑφ’ ἡμῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοῦτο ἄγουντο. Ἀπεῖναι
 “μέντοι ὁδοὶ τὰ ἡμέτερα χεῖρ· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ δεῖ τῆς αἰ-
 “δρωῖν θῆγειν πάντως τὸ φρόνημα. Ἡμῖν γὰρ ἔσται τὸτο χεῖρ-
 “σιμον, ὅ, τι ἂν ἔτοι βελτίονες γένωνται.” Οὕτω δὴ ὁ Κύρος
 χαταθείς τὰ ὅπλα εἰς τὸ μέσον, καὶ συγκαλέσας πάντας τοὺς
 Περσῶν στρατιώτας, ἔλεξε τοιαύτῃ·

“Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ ἐφυτε ἐν τῇ αὐτῇ ὑμῖν χώρᾳ, καὶ
 “ἐτράφητε ἐν ταῖς σώματά γε ἡμῶν ἐδὲν χεῖρνα ἔχετε, ψυχὰς
 “τε ἐδὲν κακίονας ὑμῖν παροσέκει ἡμῶν ἔχειν. Τοῖστοι δ’ ὄν-
 “τες, ἐν μὲν τῇ πατρίδι ἐμετείχετε τῆς ἴσων ἡμῖν, ἐκ ὑφ’
 “ἡμῶν ἀπελαθέντες, ἀλλ’ ὑπὸ τῇ πατρίδι ἀνάγκη ὑμῖν
 “εἶναι πορεύεσθαι. Νῦν δὲ ὅπως μὲν ταῦτα ἔχετε, ἐμοὶ με-
 “λίστ’, σὺν τοῖς θεοῖς· ἔξεσι δὲ ὑμῖν, εἰ βούλεσθε, λαβοῦσιν
 “ὅπλα οἷά περ ἡμεῖς ἔχομεν, καὶ εἰ τι χεῖρνες ἡμῶν ἐστέ, εἰς
 “τὸν αὐτὸν ἡμῖν κίνδυνον ἐμβαίνειν καὶ τι ἐν τήνῃ χαλῶν
 “καὶ χαθὼν γίγηται, τῆς ὁμοίαν ἡμῖν ἀξιοῦσθαι. Τὸν μὲν
 “αὖτε παρὰ δὲν χεῖρνον, ὑμεῖς τε τοξόται καὶ ἀκοιτισαὶ ἦτε, καὶ
 “ἡμεῖς καὶ εἰ τι χεῖρας ἡμῶν ταῦτα ποιεῖν ἦτε, ἐδὲν θαυμα-

“σὸν· ἔγδ’ ἦν ὑμῖν χολή, ὥσπερ ἡμῖν, τὸ τοῦτο ἐπιμελεῖσθαι.
 “Εν δὲ τῇδε τῇ ὀπλίᾳ, ἔδεν ἡμεῖς ὑμῶν παροξύνεσθαι. Θάραξ
 “μὲν γὰρ τοῦτο τὰ σέρεα ἀρμόζων ἐχάσω ἔσται, γέροντος δὲ ἐν τῇ
 “ἀγίᾳ, ὃ πάντες εἰδίμεθα φοβεῖν, μάχεσθαι δὲ ἢ σάχεαι
 “ἐν τῇ δεξιᾷ, ἣ δὴ πάμεν τὰς ἐναντίας δεινὰ, ἔδεν φυλαχόμεναι
 “μὴ πὶ πάντας ἐξαμάρτωμεν. Τί ἔν’ αὖ ἐν τέτοις ἕτερος ἐπέ-
 “ρε ἡμῶν διαφέρει, πλὴν ἐν τόλμῃ; ἦν ἔδεν ὑμῖν παροξύνεσθαι
 “τοῦτο ἡμῶν παρέχεσθαι. Νίκης τε γὰρ ἐπιθυμεῖν, ἢ τὰ χα-
 “λὰ πάντα καὶ τὰ ἀγαθὰ κτάσθαι καὶ σώζει, τί μᾶλλον ἡμῖν
 “ἢ ὑμῖν παροξύνεσθαι; Κράτους τε, ὃ πάντα τὰ τῷ ἡπτόν τοις κρείτ-
 “τοις δωρεῖται, τί εἰκὸς ἡμῶς μᾶλλον ἢ καὶ ὑμῶς τέτοις δεῖσθαι;
 “Τέλος εἶπεν, Ἀκηκόατε πάντα· ὁρᾶτε τὰ ὅπλα πάντα, ὃ μὲν
 “χρηῖζον, λαμβανέτω ταῦτα, καὶ ἀπογραφέτω πρὸς τὸ τα-
 “ξίαρχον εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἡμῖν· ὅτω δὲ ἀρχὴ ἐν μεσοφύρῃ
 “χώρᾳ ^{ἐν} εἶ, χαλαρῶνται ἐν τοῖς ὑπηρετικοῖς ὅπλοις.” Οἱ μὲν οὐ-
 “τως εἶπεν· Ἀκούσαντες δὲ οἱ Πέρσαι ἐνόμισαν, εἰ ποῖα χαλαρήναι
 ὥστε τὰ ὁμοία ποιοῦντες τὸ αὐτῶν τυγχάνειν, μὴ θελήσαντες ταῦ-
 “τα ποιεῖν, δικαίως αὖ ἀφ’ παντός ἑ αἰών· ἀμνηστώντες βιο-
 “τάειν· καὶ ἔτω δὴ ἀπογράφονται πάντες, ἀνελθόντες τε τὰ
 ὅπλα πάντες.

“Εἰ δὲ οἱ πολέμοι ἐλέγοντο μὲν παροξύνεσθαι, στήσαντες δὲ ἔδε-
 “πον, ἐν τῷ ἐπειράτο ὁ Κύριος ἀσκεῖν μὲν τὰ σώματα τῷ μὲν
 “ἑαυτὸς πρὸς ἰσχυρὸν, διδάσκειν δὲ τὰ τεχνικά, δίδωκεν δὲ ταῖς ψυ-
 “χαῖς εἰς τὰ πολεμικά. Καὶ πρῶτον μὲν λαβὼν τοῖς Κυνεῖ-
 “ρε ὑπηρετίας, παροξύνει ἐχάστας τῶν στρατιωτῶν ἰσχυρῶς, ὅτι ἔδει-
 “το, πάντα πεποιημένον πολεμικῶν· τὸ δὲ πολεμικὸν αἶμα, ἔδεν

αὐτοῖς ἄλλο ἐλελοίπει, ἢ ἀσκεῖν τὰ ἀμφὶ τὸν πόλεμον· ἐκείνο
δοκῶν καλίστα μαθηκέναι, ὅτι ἔτσι καλῆς ἐκείνου γίγνεται, οἱ
ἀν' ἀφ' ἐμῶν τοῖς πολλοῖς παρέσχετο τὸ ἵεν, ὅτι ἐν ἔργον τρέ-
πονται. Καὶ αὐτῶν δὲ τῶν πολεμικῶν παλαιῶν καὶ τὸ τόξον
μελετᾶν καὶ ἀκοντῶν, κατέλιπε τῆτο μόνον αὐτοῖς, τὸ σιμὸν
μαχάρι καὶ γέρριον καὶ θώρακι μάχεσθαι. Ωστε εὐθύς αὐτῶν
παρεσκεύασε τὰς γνώμας, ὡς ὁμοῦτε ἴτεον εἴη τοῖς πολεμίοις,
ἢ ὁμολογητέον μηδεὶς ἀξίως εἶναι συμμάχας τῆτο δὲ χαλε-
πὸν ὁμολογησάμεν, οἱ πῆνες ἀν' εἰδῶσιν ὅτι ἐδὲ δι' ἐν ἄλλοις τρέ-
φονται, ἢ ὅπως μάχονται ὑπὲρ τῶν τρεφόντων. Ἐπὶ δὲ παρὸς
τάτοις ἐννοήσας ὅτι παρὸς ὁπόσων ἀν' γένωνται ἀνθρώποις φιλο-
νεκίαι, πολὺ μᾶλλον ἐθέλουσι ταῦτα ἀσκεῖν, ἀγωνιάς τε αὐ-
τοῖς παρέσχετο ἀπάντων, ὁπόσα ἐγνώσκον ἀσκεῖσθαι ἀγαθὸν
εἶναι ὑπὸ στρατιωτῶν. Ἀ δὲ παρέσχετο, τὰ δὲ ἦν ἰδιώτη μὲν,
ἑαυτὸν παρέσχετο εὐπειθῆ τοῖς ἀρχουσι, καὶ ἐθελόπονοι, καὶ
φιλοκίνδυνοι μετ' εὐταξίας, καὶ ὁπλισμένοι τῶν στρατιω-
τικῶν, καὶ φιλόκαλον παρὸς ὅπλα, καὶ φιλόπονοι ὅτι πᾶσι τοῖς
τοιούτοις πενταδάρχω δέ, αὐτὸν ὄντα οἶόν τις τὸ ἀγαθὸν ἰδιώ-
την, καὶ τὸ πεντάδα, εἰς τὸ δυνάτον, τοιαύτην παρέσχετο δεκά-
δάρχω δέ, τὸ δεκάδα ὡσαύτως ὅτι λοχαγῶν, τὸ λόχον ὡς δ' αὐ-
τῶν ταξιαρχῶν ὡς δ' αὐτῶν ἐκείνῳ τὸ ἄλλων δέχονται, ἀνε-
πίκτικον αὐτὸν ὄντα ὁπλισμένον εἰς τῶν ὑφ' αὐτῶν δέχοντων,
ὅπως ἐκείνοι αὐτῶν ἀν' ἀρχουσι ἡρέξουσιν τὰ δέοντα ποιοῦντας.
Ἀθλα δὲ πρόσφιν, τοῖς μὲν ταξιαρχαῖς, οἱ κρατίστους δόξαιεν
τὰς τάξεις παρέσκεύασαι, χιλιάρχους ἑσάδας τῶν ὅτι λοχαγῶν,
οἱ κρατίστους δόξαιεν τὰς λόχους ἀποδεικνύσαι, εἰς τὰς τῶν ταξιαρ-

χῶν χώρας ἐπαναθήσεσθαι· τῆς δ' αὖ δεξιᾶς τῶν τοῦ κρα-
 τίσου, εἰς τὰς τῆς λοχαγῶν χώρας καταστήσεσθαι· τῶν δ' αὖ
 πεμπαδαρχῶν, ὡσαύτως εἰς τὰς τῆς δεξιᾶς τῶν γεμῶν
 ἰδιωτῶν τὰς κρατισθούσας, εἰς τὰς τῆς πεμπαδαρχῶν. Ὑπὲρ
 χε δὲ πᾶσι τούτοις τοῖς ἄρχουσι, παρῶτον μὲν θεωρεῖσθαι
 ὑπὸ τῆς δόξης τῶν ἐπὶ αὐτοῖς καὶ ἄλλων πραγμάτων, αἵ πρέπου-
 σαι ἐλάσεις, συμπαρέειποντο. Επανέτενε δὲ καὶ μέζονας ἐλ-
 πίδας τοῖς ἀξιότοις ἐπαίνου, εἰ πὶ ἐν τῇ ὁπλῶντι χερσὶ ἀγαθὸν
 μέζον φαίνοιτο. Περιεῖπε δὲ νικητήρια καὶ ὅλαις ταῖς τάξε-
 σιν, καὶ ὅλοις τοῖς λόχοις· καὶ ταῖς δεξιᾶσιν ὡσαύτως καὶ ταῖς
 πεμπασίαις, ἐὰν φαίνωνται εὐπιστότατοι τοῖς ἄρχουσιν ἔσσαι, καὶ
 παρθυμότατα ἀσκήσουσι τὰ περὶ αὐτοὺς. Ἦν δ' αὖταίς τὰ νι-
 κητήρια, οἷα δὴ εἰς πλῆθος πρέπει. Ταῦτα μὲν δὴ θεωρεῖσθαι
 τε, καὶ ἡσυχῇ ὑπὸ τῆς στρατίας. Σκηναὶς δὲ αὐτοῖς κατασκήνου-
 σαι, πλῆθος μὲν, ὅσοι ταξίαρχοι ἦσαν· μέγεθος δὲ, ὥστε ἱκανὰς εἶναι
 τῇ τάξει ἐλάσει· ἡ δὲ τάξις ἦν ἐκατὸν ἄνδρες. Εσκήνου μὲν δὴ
 ἔτι καὶ τάξεις. Ἐν δὲ τῇ ὁμοσκησίᾳ ἐδόκει μὲν αὐτοῖς ὠφελεῖσθαι
 πρὸς τὸ μέλλοντα ἀγῶνα τῆτο, ὅτι ἐν αὐτῇ ὁμοίως τρε-
 φομένων· καὶ ὅτι ἐν αὐτῇ πρὸς φασίς μειονεξίας, ὥστε ὑφίεσθαι
 τε πινὰ, κακίῳ τε ἑτέρῳ ἑτέρῳ εἶναι πρὸς τὰς πολεμίας. Ὁφε-
 λείεσθαι δὲ ἐδόκει αὐτοῖς καὶ πρὸς τὸ γινώσκειν ἀλλήλους
 ὁμοσκηνοῦντας. Ἐν γὰρ τῇ γινώσκειν, καὶ τὸ ἀγῶνα
 εἶναι πᾶσιν ἐδίδκει μᾶλλον ἐγγίνεσθαι· οἱ δὲ ἀγνοήσαντες ῥα-
 διουργεῖν πως μᾶλλον δοκοῦσιν, ὥσπερ οἱ ἐν σκοτεινότητι. Ἐδό-
 κουν δὲ αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ τὰς τάξεις ἀκριβοῦς μέγα ὠφε-
 λείεσθαι διὰ τὴν ὁμοσκησίαν. Εἴχοι γὰρ οἱ μὲν ταξίαρχοι

ὑφ' ἑαυτοῖς τὰς τάξεις κεκοσμημένας, ὥσπερ ὁπότε εἰς ἓνα πορεύοιτο ἡ τάξις· οἱ ᾗ λοχαγοὶ, τὴς λόχους· ὡσαύτως οἱ δεκάδαρχοι, τὰς δεκάδας· καὶ οἱ πεμπάδαρχοι, τὰς πεμπάδας. Τὸ ᾗ ἀκριβεῖν τὰς τάξεις σφόδρα ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν (ἔϊ), ἥ εἰς τὸ μὴ παρελθεῖν, καὶ εἰς τὸ, εἰ παρελθεῖν, ῥᾷτον καταστῆναι· ὥσπερ γε καὶ λίθων καὶ ξύλων ἃ ἂν δέη συναρμολογεῖν, ἔστι, καὶ ὅπως καταβεβλημένη τῇ τύχῃ, συναρμολογεῖται ταῦτα εὐπετῶς, ἢν ἔχη γνώρισμα, ὥς εὐδελον (ἔϊ), ὅξ ὁποίας χώρας ἔχουσιν αὐτῶν ὅση. Ἐδόκει ᾗ ὠφελεῖσθαι αὐτὰ ὁμῶς τεσφόρμητοι καὶ πρὸς τὸ ἥπιον ἀλλήλους ἂν ἐθέλαιν ἀπολείπειν· ὅτι ἑώρα καὶ τὰ θηρία, τὰ ὁμῶς τεσφόρμητα, δεινὸν ἔχοντα πόσον, ἢν τις αὐτὰ λαβασθῇ ἀπ' ἀλλήλων.

Ἐπεμέλειτο ᾗ καὶ τῷδε ὁ Κύρος, ὅπως μήποτε ἀνδρωτοὶ γυνόμηντοι ὅτι τὸ ἀρεῖσιν καὶ τὸ δεῖπνον εἰσίοιεν. Ἡ γὰρ ὅτι θύραν αὐτὸς ἐξάγων, ἰδρῶτα αὐτοῖς πᾶρχειν, ἢ παυρίας τοιαύτης ἐξουρίσκειν, αὐτὸς ἰδρῶτα ἐμελλον πᾶρχειν· ἢ καὶ πρᾶξαι εἰ τι δεόμενος τύχοι, ἔτις ἐξηγεῖτο τῆς περὶ τῆς ὥρας, ὥς μὴ ἐπανόοιεν ἀνδρωτοί. Τῷτο γὰρ ἡγεῖτο ἥ πρὸς τὸ ἡδέως ἐοδῆν ἀγαθὸν (ἔϊ), ἥ πρὸς τὸ ὑγιαίνειν, καὶ πρὸς τὸ δύνασθαι τι ποιεῖν. Καὶ πρὸς τὸ ἀλλήλους ᾗ πραότερος (ἔϊ) ἀγαθὸν ἡγεῖτο τὴς πόνης (ἔϊ), ὅτι καὶ οἱ ἴπποι συμπονέοντες ἀλλήλοις, πραότεροι συνεστήκασιν. Πρὸς γεμῖν τὴς πολεμίοις μεγαλοφρονέστεροι γίνονται, οἱ αὖ ξυνειδῶσι ἑαυτοῖς εὖ ἡσυχότες.

Κύρος δὲ αὐτὰ σκηπὶν μὲν κατασκευάσατο, ὥς ἱκανὸν ἔχειν οὐς καλοῖν ὅτι τὸ δεῖπνον. Ἐτάλει δὲ ὡς τὰ πολλὰ τῶν ταξιαρχῶν οὐς καμρὸς αὐτῷ δοκῶν εἶναι· ἔστι δὲ ὅτε

καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν δευτέρων πινὰς καὶ τῶν πεμπιπιδεύων
ἐκάλει· ἔστι δὲ ὅτε καὶ τῶν στρατιωτῶν· ἔστι δὲ ὅτε ἐπὶ τῶν πεμ-
πιπιδά ὅλῳ, καὶ δευτέρῳ ὅλῳ, ἐπὶ λόχον ὅλον, καὶ τάξιν ὅλην.
Ἐκάλει δὲ καὶ ἐπὶ πινὰς ἰδοὶ τοιοῦτό τι ποιήσαντας, ὃ πάν-
τας ἐκέλευε ποιεῖν. Ἦν δὲ τὰ μὲν ὠραπῆμα αἰεὶ ἴσκι αὐτῶν
τε καὶ τοῖς καλουμένοις ἐπὶ τὸ δεῖπνον. Καὶ τοὺς ἀμφὶ τὸ
στράτευμα δὲ ὑπερέτας ἰσομοίρως αἰεὶ πάντων ἐποίησεν· οὐδὲν γὰρ
ὑπὸν τιμᾶν ἀξίον ἐδόκει αὐτῶν εἶναι τοὺς ἀμφὶ τὰ στρατιωτι-
κὰ ὑπερέτας οὔτε κηρύκων, ἔτε πρέσβειων. Καὶ γὰρ πιστὸς
ἦγετο δεῖν (εἶ) τέτοις, καὶ ὑπερήμοις τῶν στρατιωτικῶν, ἐπὶ συνε-
τοῖς, πρὸς δὲ σφοδρούς, καὶ ταχεῖς, καὶ αἰόνοις, καὶ ἀταρά-
χης. Πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὅσα οἱ βέλτεροι νομιζόμενοι ἔχου-
σιν, ἐγίνωσκεν ὁ Κύρου δὲν τὰς ὑπερέτας ἔχειν, καὶ τῆτο ἀσκεῖν,
ὥς μηδὲν ἀναίνοιντο ἔργον, ἀλλὰ πάντα νομίζουσι πρέπειν αὐ-
τοῖς πράττειν, ὅσα αὖν ὁ ἄρχων πρὸς αὐτοὺς.

Αἰεὶ μὲν ἐπὶ ἐπέμελλετο ὁ Κύρος, ὁπότε συσκηνοῖεν, ὅπως εὐχα-
ριστότατοί τε ἅμα λόγοι ἐμβληθήσονται, καὶ προεμῶντες εἰς τὰ γὰρ.
Ἀφίκετο δὲ ἐν ἐπὶ τῷδε ποτὶ τὸν λόγον· Ἀρά γε, ἔφη, ὦ ἄνδρες,
ἐνδεέστεροί τι ἡμῶν εἰσὶ τῆτο φαίνοιντο (εἶ) οἱ ἕτεροι, ὅτι ἐπεπαι-
δοῦνται τὸ αὐτὸν τρόπον ἡμῖν; ἢ οὐδὲν ἄρα διοίσουσιν ἡμῶν, ἔτε ἐν
ταῖς συνουσίαις, ἔτε ὅταν ἀγωνίζεσθαι πρὸς τὰς πολεμίας δέη; Καὶ
ὁ Ὑστάτης ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλ' ὁποῖοι μὲν ἴσκι εἰσὶ τὰς πο-
λεμίας, ἔγωγε ὁπίσταμαι· ἐν μέντοι τῇ συνουσίᾳ δύσκολοι,
καὶ μὰ τὰς θεάς, ἐμοὶ αὐτῶν ἤδη φαίνονται. Πρῶτον μὲν γε, ἔφη,
Κυαξάρης ἐπεμψεν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην ἱερεῖα, καὶ ἐχρύετο ἐκείνῳ
ἡμῶν πρὸς κρέα, ἢ καὶ πλείον, τὰ ἀποφερόμενα. Καὶ ἤρξατο μὲν

δὴ ἀπ' ἐμῷ ὁ μάγειρος, τὴν πρώτην φείδον φεικόμενος ὅτε τὸ
 δεύτερον εἰσῆι φειοίσων, ἐκέλευσα ἐγὼ διπλὸν τὴν τελευταίαν ἀρ-
 χεῖν, καὶ ἀνάπαλιν φεικόμενος. Ανακραγὼν ἔν τις τῶν κτ' μέσων τὴν
 κύκλον κατακειμένων στραπτῶν, Μαὶ Δί', ἔφη, τὸ μὲν ὕδεν
 ἴσον ὄσιν, εἴ γε ἀφ' ἡμῶν τῆς ἐν μέσῳ ὕδης ὕδρεποτε ἀρξεται.
 Καὶ ἐγὼ ἀκούσας ἠχθέσθην τε εἰ τι μείον δοκοῖεν ἔχειν, καὶ ἐλά-
 λεσσα εὐθύς αὐτὸν πρὸς ἐμέ. Οὗ δὲ μάλα τῆτό γε εὐτάκτως
 ὑπήκυσεν. Ὡς τὸ τὰ φεικόμενα ἦκε πρὸς ἡμᾶς, ἄτε, οἶμαι,
 ὑπάτης λαμβάνοντες, τὰ μικρότατα λελειμμένα ἦν· ἐνθαῦθα
 δὴ ἐκείνος πάνυ ἀνιαιθεὶς δῆλος ἐγένετο, ὥς ἔειπε πρὸς ἑαυτὸν, Τῆς τύ-
 χης, τὸ ἐμὲ καὶ κληθέντα δεῦρο τυχεῖν. Καὶ ἐγὼ εἶπον, Αλ-
 λά μὴ φροντίζε· αὐτίκα γὰρ ἀφ' ἡμῶν ἀρξεται, καὶ σὺ πρῶ-
 τος λήψῃ τὸ μέγιστον. Καὶ ἐν ποσούτῳ φεικόμενος τὸ τρίτον,
 ὅπως δὴ λοιπὸν ἦν τῆς φεικόμενης· καὶ κέντος ἔλαβε μετ' ἐμὲ
 ὁ δεύτερος. Ὡς δ' ὁ τρίτος ἔλαβε, καὶ ἔδοξε αὐτὸν μείζον
 ἑαυτοῦ λαβεῖν, καὶ ἀλλάλλει ὁ ἔλαβεν, ὥς ἕτερον ληψόμενος.
 Καὶ ὁ μάγειρος οἰόμενος αὐτὸν ὅσδ' ἐν τι δεῖσθαι ὄψου, ὥ-
 χετο παραφέρων πρὶν λαβεῖν αὐτὸν ἕτερον. Ἐνθαῦθα δὲ οὐ-
 πω βαρέως ἦνεγκε τὸ πρῶτον, ὥς ἀνήλωτο μὲν αὐτῷ ὁ εἰ-
 λήφει ὄψον, ὃ δὲ ἐπ' αὐτῷ λοιπὸν ἦν τοῦ ἐμβαλεῖσθαι, τοῦ-
 τό πως, ὑπὸ τοῦ ἐκπεπληχθαι τε καὶ ὀρεγίζεσθαι τῇ τύ-
 χῃ, δυσφοροῦμενος ἀνέστρεψεν. Οὗ μὲν δὴ λοχαγὸς, ὁ ἐγ-
 γύατα ἡμῶν, ἰδὼν, συνεκρότησε τε τὸ χεῖρε, καὶ τὰ γέλω-
 τι νύφρανετο. Ἐγὼ μέντοι, ἔφη, πρῶτος ποιοῦμι βῆθαι·
 ὅσδ' εἰ γὰρ αὐτὸς ἠδυνάμην κατέχευε τὸν γέλωτα. Τοιοῦτον
 μὲν δὴ σοι, ὦ Κύρε, ἔνα τῆς ἐταίρων Ἰπιδεινῶνα, ἔφη. Ἐπὶ

μὲν δὴ τούτῳ, ὥσπερ ἐκός, ἐγέλαισαν. Ἀλλ' οὐδέ τις ἔλεξε τῶν ταξιαρχῶν,

Οὗτος μὲν δὴ, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὡς ἔοικεν, ἔτω δυσκόλῳ ἐνέτυχεν. Εγὼ δ', ὡς σὺ διδάξας ἡμᾶς τὰς τάξεις ἀπέπεμψας, καὶ ἐκέλευσας διδάσκειν τὸ ἐαυτοῦ ἔχουσιν τάξιν, ἀπὸ τῶν σὺ ἐμαίβομεν, ἔτω δὴ καὶ ἐγὼ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι ἐποίουν, ἐλθὼν ἐδιδάσκον ἕνα λόχον. Καὶ γήσας τὸν λοχαγὸν παρόντων, καὶ τάξας δῆτα ἐπ' αὐτῷ ἄνδρα νεαρίαν, καὶ τὰς ἄλλας, ἣ ὥμῳ δεῖν, ἔπειτα σὰς ἐκ τῶν ἐμπροσθεν, βλέπων εἰς τὸν λόχον, ἦνίκα μοι ἐδόκη καμρὸς εἶναι, παροίεναι ἐκέλευσα. Καὶ ὁ ἀνὴρ σοὶ ὁ νεαρίας ἐκεῖνος παρελθὼν τὸν λοχαγὸν ἐμπροσθεν, παρότερος ἐπορεύετο. Καὶ γὰρ ἰδὼν εἶπον, ὦ ἄνθρωπε, τί ποιεῖς; Καὶ ὁς ἔφη, Παρέρχομαι, ὥσπερ σὺ κελεύεις. Καὶ γὰρ εἶπον, Ἀλλ' ἐγὼ ἔσέ σε μόνον ἐκέλευον, ἀλλὰ πάντας, προίεναι. Καὶ ὁς ἀκέσας τῆτο, μεταστραφεὶς πρὸς τὰς λοχίτας εἶπεν, Οὐκ ἀκέετ', ἔφη, προσάψοντ' οὐ προίεναι πάντας; Καὶ οἱ ἄνδρες πάντες παρελθόντες τὸν λοχαγὸν ἦσαν πρὸς ἐμέ. Ἐπεὶ δ' ὁ λοχαγὸς αὐτὰς ἀνεχώρει, ἐδυσφόρεν τε, καὶ ἔλεγον, Ποτέρῳ ῥῆν πείσαις; νῦν γὰρ ὁ μὲν κελεύει παροίεναι, ὁ δὲ ἐκ εἶ. Εγὼ μέντοι ἐνεγκὼν τῶντα πρῶτως, ὁρᾶρχῃς αὐτὸν καὶ αὐτῶν εἰσας, εἶπον, μηδέναι τὸ ὀπίσθεν κινεῖν, πρὶν ἂν ὁ πρόσθεν ἡγήται. ἀλλὰ τῆτο μόνον ὁρᾶν πάντας, τὸν πρόσθεν ἔπειτα. Ὡς δ' εἰς Πέρσας τις ἀπὼν ἦλθε παρὸς ἐμέ καὶ ἐκέλευσέ με τὴν ἐπιστολὴν δεῖναι, ἣν ἔγραψα οἴκαδε, καὶ γὰρ (ὁ γὰρ λοχαγὸς ἦδ' ὅπως ἐκεῖνο ἢ ἐπιστολὴ) ἐκέλευσα αὐτὸν δραμόντ' ἐνεγκεῖν τὴν ἐπιστολὴν· ὁ μὲν δὴ ἔπρεχεν· ὁ δὲ νεαρίας ἐκεῖνος εἶπελο τῷ λοχαγῷ, σὺ αὐτῷ τῷ θούρῳ καὶ τῇ κοπίδι· ὁ δὲ ἄλλος δὲ πᾶς λόχος, ἰδὼν ἐκεῖνον, συνέ-

πρὸς ἑ. ἔπειτα οἱ ἄνδρες φέροντες τὴν ἐπιστολήν. Οὕτως, ἔφη, ὅγε
 ἐμὸς λόχος ἀκριβοῖται πάντα τὰ παρὰ σέ. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι, ὡς εἶ-
 χος, ἐγέλων ἐπὶ τῇ δορυφορίᾳ τῇ ἐπιστολῇ. Ο ἦ Κῦρος εἶπεν, Ω
 Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, οἷός ἑσθ' ἡμεῖς ἔχομεν ἄνδρας ἐταίρους· οἳ γε
 εὐφραδέπυλοι μὲν ἔτις εἰσιν, ὥς ἐστι) αὐτῶν ἔμμελ' ὅψω παμ-
 πόλλας φίλους ἀνακτίσας· πιθανοὶ δ' ἔτις εἰσὶ τινες, ὥς πρὶν
 εἰδέναι τὸ παρστατόμενον, πρότερον πείθον). Εγὼ μὲν ἔκ οἶδα
 ποῖός τις πινὰς ἔστι μᾶλλον εὐξας, ἢ ποιήτης σφαλιώτης ἔχεν. Ο
 μὲν δὲ Κῦρος ἅμα γελῶν, ἔτις ἐπῆνεσθε τὴν σφαλιώτην.

Εν τῇ τῇ σκηπῇ ἐτύγχευε τις ὢν τῇ ταξιαρχῶν, Αἰγλαϊτάδας
 ὄνομα· ἀνὴρ, τῇ τέλει, τῇ σφυροτότερον ἀνθρώπων· ἔτος ὡδ
 πως εἶπεν· Η γὰρ οἷς, ἔφη, ὦ Κῦρε, τέτις ἀληθῆ λέγειν ταῦτα;
 Ἀλλὰ τί μὴν βεβλόμενοι, ἔφη ὁ Κῦρος, ψεύδοιται; Τί δ' ἄλ-
 λο γε, ἔφη, εἰ μὴ γέλωτα ποιεῖν ἐθέλοντες; ὥς ἐξ ἐλέγχοί τε
 ταῦτα, καὶ ἀλαζονεύονται. Καὶ ὁ Κῦρος, Εὐφρόνη, ἔφη· μὴ λέγε
 ἀλαζόνος ἐστὶ) τέτις. Ο μὲν γὰρ ἀλαζὼν ἐμοίγε δοκεῖ ὄνομα κεῖν
 ἐπὶ τοῖς προσηγορευμένοις καὶ πλασιωτέροις ἐστὶ), ἢ εἰσι, καὶ ἀνδρειοτέ-
 ροις, καὶ ποιήσιν ἂν μὴ ἱκανοὶ εἰσιν ὑπὸ χρεμέτοις· ἔτι ταῦτα, φανε-
 ροῖς γηνομήτοις, ὅτι ἔλαβον τι ἔνεχα καὶ κερδαίνειν ποιεῖσι. Οἱ
 δὲ μηχρῶν μὲν γέλωτα τοῖς συνῆσι, μῆτε ἐπὶ τῇ ἑαυτῶν κέρ-
 δει, μῆτε ὅτι ζημία τῇ ἀκούοντων, μῆτε ὅτι βλάβη μηδεμιᾶ,
 πῶς ἔχ' οὗτοι ἀσείροι ἂν καὶ εὐχάριες διακρίνοιντο ὀνομαζοῖντο
 μᾶλλον ἢ ἀλαζόνες; Ο μὲν δὲ Κῦρος ἔτις ἀπελογίσαστο
 παρὰ τῇ τῇ γέλωτα παρὰ τῶν. Αὐτοῖς δὲ ὁ λοχαγός, ὁ τῇ τῇ
 λόχος χερσὶν ἀνηγαγμένος, ἔφη, Η που ἂν, ὦ Αἰγλαϊτάδα,
 εἰ γε κλαίειν ἐπερώμῃσέ σε ποιεῖν, σφόδρα ἂν ἡμῖν ἐμέμφε

(ὥσπερ ἔνιοι ἔν ἐν ῥήματι καὶ ἐν λόγοις οἰκτερὰ ἅπαντα λογοποιῶντες εἰς δάκρυα περῶνται ἄγεω) ὁπότε γε νῦν καὶ αὐτὸς εἰδὼς ὅτι εὐφραίνειν μὲν ἡ σε βυλόμην, βλάβη δ' ἔσθ' ἐν, ὅμως ἔτι καὶ ἐν πολλῇ ἀλγίᾳ ἡμᾶς ἔχεις. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἀγλαϊτάδης, ἔν δικαίως γε· ἐπεὶ ἔν αὐτῇ τῇ κλαίει καὶ διζέοντο τὰς φίλους, πολλαχῇ ἔμοιγε δοκῇ ἐλάττονος ἀξία ἀφαιρούμεθα ὁ γέλωτα αὐτοῖς μηχανώμενος. Εὐρήσεις δὲ καὶ σὺ, ἢν ὁρθῶς λογίῃ, ἐμὲ ἀληθῆ λέγοντα. Κλαύμασι μὲν γε καὶ πατέρες υἱοῖς σωφροσύνην μηχανῶνται, ἔν διδάσκαλοι παῖσιν ἀγαθὰ μαθήματα· καὶ νόμοι γε πολῖτας ἀφ' ὧν κλαίοντας καὶ διζέον, εἰς διημοσιεύειν πρὸς τὴν πόλιν τὰς δὲ γέλωτα μηχανώμενους ἔχεις ἂν εἴπῃς ἢ σώματα ὠφελοῦντας, ἢ ψυχὰς οἰκονομητικωτέρας ποιοῦντας ἢ πολιτικωτέρας; Ἐκ τούτων ὁ Ἰσαάκης ὥδε πῶς εἶπε· Σὺ, ἔφη, ὦ Ἀγλαϊτάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ, εἰς μὲν τοὺς πολέμους γὰρ ῥῶν δαπανήσεις τούτο τὸ πολλὸν ἀξίον, καὶ κλαίοντας ἐκείνοις πειράσῃ καὶ διζέον· ἡμῖν δὲ πάντως, ἔφη, καὶ τοῖςδε τοῖς φίλοις τούτοις τῇ ὀλίγῃ ἀξίᾳ γέλωτα ὑποδραψιδύσῃ. Καὶ γὰρ οἶδ' ὅτι πολὺς σοι ὅστις ἀποκείμεθα· ἔτε γὰρ αὐτὸς χρώμεθα ἀνήλωχας αὐτὸν, ὅδε μὲν φίλοις γε, ὅδε ξένοις ἐκὼν εἶ) γέλωτα παρέχεις· ὥστε ὅδε μὲν σοι πρὸς φασίς ὅστις, ὡς αὐτὸς ἀρεκτέον σοι ἡμῖν γέλωτα. Καὶ ὁ Ἀγλαϊτάδης εἶπε, Καὶ σὺ δ' αὖ, ὦ Ἰσαάκη, γέλωτα πρὸς ποιῇς ὅστις ἐμοῦ; Καὶ ὁ λοχαγὸς εἶπε, Ναὶ μὰ Δί', ἀνίστα· ἄρα ὅστις ἐπεὶ ἐκ γε σοῦ πῦρ, οἶμα, ῥῶν ἂν ἡς ἐκτερίψῃ, ἢ γέλωτα ὅστις ἀγαθοί. Ἐπὶ τούτῳ μὲν δὴ οἱ τε ἄλλοι ἐγέλασαν, ἢ τὸ ποῖν εἰδότες αὐτῇ, καὶ αὐτὸς ὁ Ἀγλαϊτάδης ἐπεμεδίασε. Καὶ

ὁ Κύρῳ ἰδὼν αὐτὸν φαιδρῶνεντα, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ λοχαγε, ὅπ' ἀνδρα ἡμῖν τὸν σπουδαῖότατον ἀγαφθείρεις, γελᾶν ἀναπείθων, ἔταυτ', ἔφη, ἔγω πολέμοιόν ὄντα τῷ γέλῳ. Ταῦτα μὲν δὴ ὠταῦθ' ἔληξεν. Ἐκ δὲ τούτου Χρυσάνταις ὥδε ἐλέξεν·

Ἀλλ' ἔγωγ', ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἐνοοῦ ὅπ' ὀξεληλύθασιν μὲν σὺν ἡμῖν οἱ μὲν καὶ βελτίονος, οἱ δὲ καὶ μείονος ἀξιοί· ἢν δὲ τι γένηται ἀγαθόν, ἀξιόσπεσι πάντες ἔτοι ἰσομοιρεῖν. Καί τοι ἔγωγε ὅδ' ἐν ἀνισώτερον νομίζω τῷ ἐν ἀνθρώποις (εἶ), ἔ τῷ ἴσων τὸν τε χαλκὸν καὶ τ' ἀγαθὸν ἀξιόσπαι. Καὶ ὁ Κύρῳ εἶπε πρὸς τῷτο, Ἀρ' οὖν, πρὸς τῶν θεῶν, κραπίσιν ἡμῖν, ἄνδρες, ἐμβαλεῖν πρὸς τήν τε βελήν εἰς τ' σφαλόν, πότρεα δοκᾷ, ἢν ἴ ἐκ τ' πόνων δῶ ὁ θεὸς ἀγαθόν, ἰσομοίρους πάντας ποιεῖν, ἢ σκοπεῖν τὰ ἔργα ἐλάσθε, πρὸς ταῦτα ἔ τὰς πρῶτας ἐλάσθω πρὸς τήν τε; Καὶ τί δεῖ, ἔφη ὁ Χρυσάνταις, ἐμβαλεῖν λόγον πρὸς τήν τε, ἀλλ' ἐχὶ πρὸς πεῖν ὅπ' ἔγω ποιήσεις; Ἡ ἔ σὺ ἔ τὴν ἀγῶνας, ἔφη, πρὸς τήν τε καὶ τὰ ἀθλά; Ἀλλὰ μὴ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, ἐχ' ὅμοια ταῦτα ἐκείνοις. Ἀ μὲν γὰρ ἀν σφαλόμενοι κτήσων, κοινὰ, οἶμαι, ἐαυτοῖς κτήσονται (εἶ). τ' ὁ δὲ χαλκὸν τ' σφαλείας ἐμὴν ἴσως ἔτι οἶκοθεν νομίζουσιν εἶναι ὥστε ἀγατάποιοντα ἐμὲ τὴν ἐπιστάσαν ἔδεν, οἶμαι, ἀδικεῖν νομίζουσιν. Ἡ καὶ οἶδ', ἔφη ὁ Χρυσάνταις, ψηφίσασθαι αἰν τὸ πλῆθος συνελθόν, ὥστε μὴ ἴσων ἐκαστὸν τυγχάνειν, ἀλλὰ τὰς κραπίσθας καὶ τιμᾶς καὶ δώρεας πλεονεκτεῖν; Ἐγωγ', ἔφη ὁ Κύρῳ, οἶομαι, ἀμα μὲν ὑμῶν στυμνοροδούντων, ἀμα δὲ καὶ αἰχρὸν ὃν αἰνιλέγειν, μὴ ἐχ' τ' πλείστα ἔ πονέντα, καὶ ἀφελέντα τὰ κοινόν, τῷτοι καὶ

μεγίστων ἀξιώσασθαι. Οἶμαι δὲ, ἔφη, ὅτε τοῖς χακίστοις σύμφορον φανεῖται τὰς ἀγαθὰς πλεονεκτεῖν. Ο ἦ Κῦρος ἐβόλετο καὶ αὐτῶν ἐνεκα τῶν ὁμοτίμων γενέσθαι τῆτο τὸ ψήφισμα. Βελτίους γάρ εἰναι ὅτε αὐτὰς ἠγεῖτο εἶναι, εἰ εἰδέειεν ὅτι ἐκ τῶν ἔργων ὅτε αὐτοὶ κρινόμενοι, τῶν ἀξίων τούτοις. Καί τις οὖν αὐτὰ ἐδόκει εἶναι νυνὶ ἐμβαλεῖν περὶ τούτου ψήφον, ἐν ᾧ καὶ οἱ ὁμόλμοι ὥκνησαν πρὸς τὸ ὅχλῳ ἰσομοιεῖαν. Οὕτω δὲ συνεδόκει τοῖς ἐν τῇ σπητῇ ἐμβαλεῖσθαι περὶ τούτου λόγον, καὶ συναγορεύειν ταῦτα ἑφαξ χρηναί, ὅσπασιν ἀνὴρ οἶοιτο εἶναι.

Ἐπιηλάσας ὁ δὲ ταξιαρχῶν τις εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἄνδρα καὶ ὅς δὴ με οἶδα ὅς συνεδρῶ, ὥστε μὴ εἰκὴ ἔτις ἰσομοιεῖαν εἶ). Ἄλλος δ' αὖτις τῶτον, τίνα λέγοι. Ο δ' ἀπεκρίνατο, Ἐστὶν, ἡ Δί', ἀνὴρ σίσκηνος ἐμὸς, ὅς ἐν παντὶ μαζούρῳ πλέον ἔχειν. Ἄλλος δ' αὖ ἐπῆρετο αὐτὸν, Ἡ καὶ τῶν πόρων; Μαὶ Δί', ἔφη, ἐμὴ δὴ ἀλλὰ τῆτο γε ψευδόμυθος ἐάλωκα. Καὶ γὰρ πόρων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων, πάνυ πρῶτος αἰεὶ εἶμι τὸν βουλόμυθον πλέον ἔχειν. Ἀλλ' ἐγὼ μὲν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὡς ἄνδρες, γινώσκω τοὺς τοιοῦτους ἀνθρώπους, οἷον καὶ νυνὶ ὁδε λέγεις, εἴ τις δεῖ ἐνεργὸν καὶ πειθόμενον ἔχειν τὸ στρατόμαχον, ὁ δὲ ταξιαρχῶν εἶ) ἐκ τῆς στρατίας. Δοκῶ γάρ μοι τὸ μὲν πολὺ τῶν στρατιωτῶν εἶ), οἷον ἑπεί, ἢ ἂν τις ἠγῆται ἄγειν δ', οἶμαι, ὅτι πειθεῖσθαι, οἱ μὲν χαλὰ καὶ χαλαροὶ, ὅτι τὰ χαλὰ καὶ χαλαρὰ, οἱ δὲ πονηροὶ, ὅτι τὰ πονηρὰ. Καὶ πολλὰς τῶν πλείονας ὁμογνώμονας λαμβάνουσιν οἱ φαῦλοι, ἢ οἱ ἀπαιδεῖται. Ἡ γὰρ πονηρία καὶ τῶν πονηρῶν ἡδονῶν πορευόμενοι, ταῦτα ἔχοντες συμπεθεῖσθαι πολλὰς αὐτῇ ὁμογνωμασίᾳ ἢ δὲ δρεπὴ πρὸς ὁρῶν ἀγασσά, ἐπὶ πάντι δεινὸν ἐστὶν ἐν τῇ πονηρίᾳ.

ἤκη εὐκὴ συνεπισπᾶσθαι· ἄλλως τε καὶ ἦν ἄλλοι ὦσι, ὅτι τὸ
 πορνεῖν καὶ τὸ μαλακὸν ἀντιπαύσασθαι. Καὶ τοίνυν ἡ μὲν
 πνευ βλακεία καὶ ἀπορία μόνον κακοὶ ὦσι, τῆς ἐξου νομίζω,
 ὡς περ κοφῆναι, διαπάνη μόνον ζημεῖν τοὺς κοινωνούς· οἱ δὲ αὖ
 τῆς μὲν πόνοι κακοὶ ὦσι κοινωνοί, πρὸς δὲ τὸ πλεονεκτεῖν σφο-
 δροὶ καὶ ἀναίχυντοι, ἔτσι καὶ ἡγεμονικοὶ εἰσι πρὸς τὰ πονηρὰ
 πολλάκις γὰρ διώδονται τὴν πονηρίαν πλεονεκτοῦσαν ἀπο-
 δεκνυμένα· ὥς περ πάντα πασιν ἐξαίρετέοι οἱ τοιοῦτοι ἡμῖν εἰσι. Καὶ
 μηδὲ μέντοι σκοπήτε, ὅπως ἐκ τῆς πολιτῆς ἀντιπληρώσετε τὰς
 τάξεις· ὧς περ ἴππους, οἱ αὖ ἀριστοὶ ὦσι, ἐχ οἱ αὖ πα-
 τεύονται, τῆς ζητεῖτε, ἔτσι καὶ ἀνθρώπους ἐκ πάντων, οἱ αὖ
 ὑμῖν μάλιστα δοκῶσι συνεχεῖν τε ὑμᾶς καὶ συγκοσμήσειν,
 τῆς λαμβάνετε. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τὰδε πρὸς τὸ ἀγαθόν
 ἔτε γὰρ ἄρμα δῆπε ταχὺ γένοιτ' αὖν, βραδέων ἵππων ἐόντων,
 ἔτε δίκαιον, ἀδίκων συνεζυγμῶν· ὅθεν γε οἱκῶ διώαται
 εὖ οἰκεῖσθαι, ποτηρῆς οἰκέταις χρώμενος· ἀλλὰ ἔ ἐνδεόμενον
 οἰκετῆρ, ἥ τιον σφάλλεται, ἢ ὑπὸ ἀδίκων παρὰ πόρον. Εὖ
 δὲ ἴσε, ὦ ἄνδρες, ἔφη, φίλοι, ὅτι ὅθεν τοῦτο μόνον ὠφελή-
 σουσιν οἱ κακοὶ ἀφαιρῶντες, ὅτι κακοὶ ἀπέσονται, ἀλλὰ καὶ
 τῆς καταμυρόντων ὅσοι μὲν ἀνεπίμειλαντο ἤδη κακίας, ἀπο-
 καταρῶνται πάλιν αὖτις· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τοὺς κακοὺς ἰδόντες
 ἀπμαδέντας, πολὺ εὐθυμότερον τῆς ἀρετῆς ἀντὶ γέγονται. Ο
 μὲν οὕτως εἶπε· τοῖς δὲ φίλοις ἅπανσι συνεδόξε ταῦτα, καὶ οὕ-
 τως ἐποίοιεν.

Ἐκ δὲ τῆς πάλιν αὖ καὶ σκώμματος ἦρχεν ὁ Κύρῳ. Κατα-
 νοήσας γὰρ τινα τῶν λοχαγῶν σύνδεσποι ἀγόμενοι, καὶ παύσασθαι

πεποιημένον, ἄνδρα ὑφ' ὁρασύν τε καὶ ὑπέραισρον, ἀνακαλέ-
 σαις τ' λοχαγὸν ὀνομασί, εἶπεν ὧδε· Ὁ Σαμβαύλα, ἔφη, ἀλλ' ἢ
 καὶ σὺ, καὶ τ' Ἑλληνικὸν τρόπον, ὅτι χαλὸν ἐστὶ, φειάγεις τὴν το
 μεράκιον, τὸ πῶς ἀλακείμενόν σοι; Νῆ τ' Δί', ἔφη ὁ Σαμ-
 βαύλας, ἡδομαι ἔ συνὼν τέτῳ, καὶ θεώμενος αὐτόν. Αἰκισαντες
 δὲ ταῦτα οἱ αἰσικηναί, προσεβλέψαν· ὥς δὲ εἶδον τὸ πρόσωπον
 τῷ ἀνδρὶ ὑφ' ὁράλλον αἰσικη, ἐγέλασαν πάντες. Καὶ τις εἶ-
 πε, Πρὸς τῇ θεῶν, ὦ Σαμβαύλα, πόῃ ποτέ σε ἐργῶ ἀνὴρ
 οὗτ' ἀνῆρηται; Καὶ ὅς εἶπεν, Εγὼ ὑμῖν, καὶ τὸν Δία, ὦ
 ἄνδρες, ἐρῶ. Ὅσοις γὰρ αὐτὸν ἐκάλεσα, εἴτε νυκτὸς, εἴ-
 τε ἡμέρας, ἐ πώποτε μοι οὐτ' ἀρχλίαν προσφασίσαιτο, οὐ-
 τε βάδην ὑπὸ κούσιν, ἀλλ' αἰεὶ πρέχων· ὅσοις τε φράσαι
 τι αὐτῷ προσέταξα, ὅδ' ἐν ἀνδρῶν πώποτε εἶδον αὐτὸν ποι-
 οῦντα. Πεποίηκε δὲ καὶ τοὺς δώδεκα ἅπαντας τοιοῦτοις, ἐ λό-
 γῳ, ἀλλ' ἐργῶ ἀποδεικνύς, οἷς δεῖ εἶναι. Καὶ τις εἶπε, Κα-
 πείτω τοῖς ἐντα ἐ φιλεῖς αὐτόν, ὥστε τὴν συγχρηεῖς; Καὶ
 ὁ αἰσικὸς ἐκέν' πρὸς τὴν εἶπε, Μὰ Δία, ἔφη· οὐ γὰρ
 φιλόπονος ὅστις· ἐπεὶ ἥκει ἀν' αὐτῷ, εἰ ἐμὲ ἐθέλε φιλεῖν,
 τοῦτο ἀντὶ πάντων τῇ γυμνασίῳ. Τοιαῦτα μὲν δὴ, καὶ γε-
 λοῖα καὶ ἀποδαῖα, καὶ ἐλέγετο καὶ ἐφράπιετο ἐν τῇ σκηνῇ.
 Τέλος ὅ, τὰς τρίτας ἀποδὰς ποιήσαντες, καὶ εὐξάμενοι τοῖς
 θεοῖς τὰ ἀγαθὰ, τ' σκηνὴν εἰς κοίτην διέλυον. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ
 Κύρης συνέλεξε τὴν στρατιάν πάντας, καὶ ἐλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲ ἀγὼν ἡμῖν ἐγγύς· προσέρχονται γὰρ οἱ
 “ πολέμοι. Τὰ δ' ἀθλὰ τ' νίκης, ἢν μὲν ἡμεῖς νικῶμεν, δῆλον
 “ ὅτι οἱ τε πολέμοι ἀν' ἡμέτεροι, καὶ τ' πολέμων ἀγαθὰ πάν-

“τα· ἦν δ’ ἡμεῖς αὐτοῖσι μάλα, (τῆτο γὰρ αἰεὶ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν
 “δεῖ) καὶ ἔγωγε τὰ τ’ ἠπλομένων ἀγαθὰ πάντα τοῖς νεώτεροις αἰεὶ ἀν-
 “λα πρόκειν). Οὕτω δὲ, ἔφη, δεῖ ὑμᾶς γιγνώσκειν, ὡς, ὅταν τῷ
 “ἄνθρωποι κοινωνοὶ πολέμου γινόμενοι, ἐν ἐαυτοῖς ἔχουσιν ἔχαστοι,
 “ὡς, εἰ μὴ αὐτὸς τις περὶ θυμὸν δῖοςται, οὐδὲν ἐσόμενον τῷ
 “δόντων, ταχὺ πολλὰ τε καὶ χαλὰ ἀφ’ αὐτοῦ φέρονται· οὐδὲν
 “γὰρ αὐτοῖς δρεγέται τῷ φέρειναι δομῆσαν· ὁπόταν δὲ
 “ἔχαστος ἀφαιρηθῇ, ὡς ἄλλοι ἔσται ὁ φέρων καὶ ὁ μαχό-
 “μενος, καὶ αὐτὸς μαλακίζηται, τοῖς τοῖσιν, ἔφη, εὖ ἴστε,
 “ὅτι πᾶσιν ἅμα πάντα ἥξει τὰ χαλεπὰ φερόμενα. Καὶ ὁ θεὸς
 “ἔγωγε πῶς ἐποίησε· τοῖς μὴ θέλουσιν ἐαυτοῖς περὶ θυμὸν ἐκπο-
 “νεῖν τὰ γὰρ, ἄλλοις αὐτοῖς Ἰπτακτῆρας δίδωσι. Νυνὶ οὖν,
 “ἔφη, λεγέτω τις, ἐνθαδὲ ἀνιστάς, πῶς αὐτὸς τῆτο, ποτέρως
 “ἂν πλεὺς δρεγέτω οἶεται ἀσκεῖσθαι μάλλον σὺν ἡμῖν, εἰ μέλ-
 “λοι ὁ πλείεστα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν ἐθέλων πλείους καὶ
 “πρὸς τούτοις, ἢ ἂν εἰδῶμεν ὅτι οὐδὲν ἀφ’ αὐτοῦ φέροι κα-
 “κὸν εἶναι· ὁμοίως γὰρ πάντες τῷ ἴσων τούτοις.” Ενταῦ-
 “θα δὲ ἀνιστάς ὁ Χρυσάντας, εἰς τῷ ὁμοτίμῳ, ἀνὴρ οὐτε μέ-
 “γας, οὐτε ἰσχυρὸς ἰδεῖν, φερόσκει δὲ ἀφ’ αὐτοῦ, ἔλεξεν ὡδὲ·

“Ἀλλ’ οἶμαι μὲν, ἔφη, ὦ Κύρε, ἐδὲ ἀφαιρούμενόν σε ὡς δεῖ
 “ἴσον τῶν χαλκῶν τοῖς ἀγαθοῖς ἔχειν, ἐμβαλεῖν τῆτον τ’ λόγον,
 “ἄλλ’ ἀποπειρώμενον εἰ τις ἄρα ἔσται ἀνὴρ, ὅστις ἐθέλῃ Ἰπ-
 “δεῖσθαι ἐαυτὸν, ὡς ἀφαιρούται, μηδὲν χαλκὸν καὶ ἀγαθὸν ποιῶν, ἀ-
 “λλ’ ἄλλοι τῷ δρεγέτῃ χαλκὸν πράξωσι, τῶν ἰσομοιρεῖν. Εἰ γὰρ δὲ,
 “ἔφη, εἰ μὲν μὲν ἔτε ποσὶ ταχὺς, ἔτε χερσὶν ἰσχυρὸς· γιγνώσκω δὲ
 “ὅτι εἴς ὧν αὐτὸς ἐγὼ τῷ ἐμῷ σώματι ποιῶν, ἐκ αὐτὸν κριθεῖν ἔτε

“πρῶτος, ἔτε δεύτερος, οἶομαι ὅτι ἔδδ' ἡλιος, ἴσως ὅτι ἔδδ' ἡ-
 “ριος. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο σαφῶς ἐπίσταμαι, ὅτι εἰ μὲν οἱ δυνατοὶ ἐπ-
 “ρωμένως ἀνπλήψον) τὰ πραγμαμάτων, ἀγαθὸς πρὸς μοι μέισται
 “ποσῶτον μέρος, ὅσον αὖν δίκαιον ἢ· εἰ δ' οἱ μὲν πτωχοὶ μηδὲν ποιήσουσιν,
 “οἱ δ' ἀγαθοὶ καὶ δυνατοὶ ἀθύμως ἔξουσι, δέδωκα, ἔφη, μὴ ἄλλος
 “πρὸς μάλλον, ἢ ὅτι ἀγαθὸς, μετέξω πλέον μέρος, ἢ ἐγὼ βέλ-
 “μαι.” Χρυσάντας μὲν δὴ ἔτας εἶπεν. Ἀνέστη δ' ἐπ' αὐτῷ Φε-
 “ραύλας, Πέρσης, τὸ δημοτὴν, Κύρου ποῖς ἐπὶ οἴκῳ σινηθῆς ἐ-
 “δρεσὸς ἀνῆς, καὶ τὸ σῶμα ἐκ ἀφύης, ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐκ ἀγλῆς ἀν-
 “δρὶ εἰκῶς, καὶ ἔλεξε ταῖα δὲ·

“Ἐγὼ, ἔφη, ὦ Κύρε, καὶ πάντες οἱ σφράντες Πέρσαι, ἡγοῦμαι
 “μὲν ἡμᾶς ἐπὶ ὅτι ἴσα νῦν ὁρμῶμεθα πάντας εἰς τὸ ἀγαθόν, ἔσθαι
 “πρὸς δρετῆς. Οὐδὲν γὰρ ὁμοίᾳ μὲν τροφῇ πάντας ἡμᾶς τὸ σῶ-
 “μα ἀσκοιῶντας, ὁμοίᾳ δὲ σινησίᾳ πάντας ἀξιωματικούς, τὰ
 “ὅτι αὐτὰ χαλὰ πᾶσι ἡμῖν περικείμενα. Τό, περὶ τοῖς ἀγ-
 “χοῖς πείθεσθαι, ὅν κοινῶν κῆται· καὶ ὅς αὖν φανῇ τῆτο ἀπρο-
 “φασίως ποιῶν, τῆτον ὁρῶ πρὸς Κύρου τιμῆς τυγχάνοντα· τό,
 “τ' αὖ πρὸς τὰς πολεμίας ἀλκίμων εἶναι, ὅς τῳ μὲν προσήκον,
 “τῳ δ' ὅτι, ἀλλὰ πᾶσι καὶ τῆτο περικείμεν) χάλλισον εἶναι). Νῦν
 “δὲ, ἔφη, ἡμῖν καὶ δέδεικται μάχη, ἣν ἐγὼ ὁρῶ πάντας ἀνδρώ-
 “πας φύσει ἐπισταμνύς, ὥσπερ γε καὶ τὰλλα ζῶα θησαύσαι πρὸς
 “μάχην ἔκαστα, ἔδδ' ὅτι ἐνὸς ἄλλου μαθύνει, ἢ πρὸς τὴν φύ-
 “σεως· οἷον, ὁ βοῦς, κέρρει πάμειν· ὁ ἵππος, ὁ πλῆθ' ὁ κύων,
 “σομάλι· ὁ χάπρος, ὁ δόντι. Καὶ φυλάττει δὲ, ἔφη, θησαύσαι)
 “ταῦτα πάντα ἀφ' ὧν μάλιστα δὲ καὶ ταῦτα, εἰς ἐδρεὶς διδασ-
 “χάλα πάποτε φοιτῶσιν. Καὶ ἐγὼ ἐκ παρλῆς εὐδύς μὲν πρὸ-

“βάλλουσι ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ κυρίου, ὅτε αὐτοὶ πληγῶνται· καὶ εἰ μὴ
 “ἄλλο μὴδὲν ἔχουσιν, τὴν χεῖρα προσέχουσιν, ἐκποδίζουσιν, ὅ, τι ἰδοιμὴν
 “μὴν, τὸ πῶς ποιοῦνται· ὅτε τὸ ἐποίησιν ἐκ διδασκόμενος, ἀλλὰ καὶ ἐπ’
 “αὐτῷ τέττω παρόμενος, εἰ παροβαλλόμενος. Μάχαται γε μὴν
 “εὐθύς παρὶόντων ἡσπαζόντων, ὅπως ἴδοιμιν, ἐδὲ πρὸ ἐνός ἐδὲ τῆς
 “μαχῆς, ὅπως δέοι λαμβάνειν, ἀλλὰ, ἢ παρὰ τὴ φύσεως, ὡς ἐγὼ
 “φημι. Εποίησιν γοῦν καὶ τῆς καλυπόμενος, ἐκ διδασκόμενος·
 “ὥστε καὶ ἄλλα δεῖν αἰ, εἰργόμενος καὶ ὑπὸ πατρὸς καὶ ὑπὸ
 “μητρὸς, ὑπὸ τῆς φύσεως παρὰ τὴν ἡλικίαν. Καὶ, καὶ
 “μα, Δία, ἐπαίον γε τῇ μαχαίρᾳ πᾶν ὅ, τι δυναίμην λα-
 “βάνειν. Οὐ γὰρ μόνοι φύσιν ἦν, ὥστε τὸ βαδίζειν καὶ τεύχειν,
 “ἀλλὰ καὶ ὑδὲν, πρὸς τὴν πεφυκέναι, τῆς ποιεῖν ἐδόκη μοι (εἶ).
 “Επεὶ οὖν, ἔφη, αὐτὴ ἡ μάχη καὶ ἀλγίη, ἐν ἧ παροθυμίας
 “μᾶλλον ἢ τέχνης ἔργον δεῖν, πῶς ἡμῖν ἐχ’ ἰδέσθαι πρὸς τὰς δε-
 “ξας ὁμοτίμως ἀγωνισέον; ὅπως γε τὰ μὲν ἀθλα τῆς ἀρετῆς
 “ἴσα παρέρχεται, παροβαλλόμενοι ὅ, ὅσα ἴσα εἰς τὸν κίνδυνον
 “ἵσμεν, ἀλλ’ οὗτοι μὲν ἐν ἡμῶν βίον, ὅς βίῳ ἡδίστος, ὅς μόνος·
 “ἡμεῖς δὲ ἐπίπονον μὲν, ἀπμον ὅ, ὥστε, οἶμα, χαλεπώτατος.
 “Μάλιστα ὅ, ὡς ἄνδρες, τῆς με εὐθύμως εἰς τὴν ἀγῶνα τὴν πρὸς
 “τὰς δεξας παροεμα, ὅτι Κύρος ἔσαι ὁ κρῖνον, ὅς ἐκ φθόνου κρῖνει·
 “ἀλλὰ σὺν θεῶν ὁρῶ λέγειν, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκῇ Κύρος, ὅς πι-
 “νας αὐτὸν ὅ, πᾶν εἶναι ἡδὺν διδόντα μᾶλλον, ἢ αὐτὸν ἔχον-
 “τα. Καὶ τοι, ἔφη, οἶδα ὅτι ἔτοι μέγα φρονοῦσιν ὅτι πεπαί-
 “δνται δὲ ἐκ πρὸς λυμὸν, ἐκ πρὸς δόλος, καὶ πρὸς ῥήγος καρ-
 “τερῶν· κακῶς εἰδότες ὅτι καὶ ταῦτα ἡμεῖς ὑπὸ κρείττονι δι-

“δασκάλης πεπαυμένῃ, ἢ ἔτοι. Οὐ γάρ ἐστι διδάσκαλος τῶν
 “τῶν ὑδὲις κρείττων τ’ ἀνάγκης, ἢ ἡμᾶς καὶ λίσσασθαι αὐτὰ
 “ἐδίδαξε. Καὶ ποιεῖν μὲν ἔτοι δὴ τὰ ὄπλα φέροντες ἐμελέτων,
 “ἃ ἐστὶ πᾶσιν ἀνθρώποις εὐσημένα, ὥς ἂν εὐφορώτατα εἴη· ἡμεῖς
 “δὲ γε, ἔφη, ἐν μεγάλοις φορτίοις καὶ βαδίξεν ἔς τεύχεα ἡναγ-
 “χαζόμεθα· ὥς νῦν ἐμοὶ δοκεῖ τὰ τ’ ὀπλων φορήματα πλε-
 “ονίς μᾶλλον εἰκέναι ἢ φορτίοις. Ως οὖν ἐμὲ γε καὶ ἀγωνισ-
 “μῶς, καὶ, ὅποῖός τις ἂν ᾖ, καὶ τ’ ἀξίαν πμῆδος ἀξιόσυντος, ἔ-
 “πως, ἔφη, ᾧ Κύρε, γήγνωσκε. Καὶ ὑμῖν δ’, ᾧ ἄνδρες δημόται,
 “παρανῶ ὀρμῆδος εἰς εἶν ταύτης τῆς μάχης πρὸς τὴν πεπα-
 “δυμῶς τὸς δὲ· νῦν γὰρ, ἔφη, ἄνδρες εἰλημμένοι εἰσὶν ἐν δη-
 “μοτικῇ ἀγωνίᾳ.” Φεραύλας μὲν δὴ ἔτως εἶπεν· ἀνίστατο δ’ καὶ
 “ἄλλοι πολλοὶ ἐκαστέρῃσι σωματορδύοντες. Εδύξε δ’ οὖν καὶ τ’
 “ἀξίαν ἐκαστον πμῆδος, Κύρον δ’ τ’ κρινόντα (ἔϊ). Ταῦτα μὲν δὴ
 “ἔτω πρὸς κεχωρήκεσαν.

Εχάλεσε δ’ ἐπὶ δεῖπνον ὁ Κύρος καὶ ὅλην ποτὲ τάξιν σὺν τῷ
 ταξίαρχῳ, ἰδὼν αὐτὸν τὰς μὲν ἡμίσεις τ’ ἀνδρῶν τ’ τάξεως ἀν-
 πιτάξοντα ἐκαστέρῳ εἰς ἐμβολὴν, θώρακας μὲν δὴ ἀμφοτέρω
 ἔχοντας ἔς γέρρα ἐν ταῖς δεξιτέραις· εἰς δ’ τὰς δεξιὰς νάρθηκας
 παχεῖς τοῖς ἡμίσειν ἔδωκε, τοῖς δ’ ἐτέροις εἶπεν, ὅτι βάλλειν
 δέησιν ἀνακειμένους ταῖς βώλοις. Επεὶ δ’ παρεσκευασμένοι ἔτως
 ἔστη, ἐπήρατο αὐτοῖς μάχεσθαι. Ενθαῦτα δὴ οἱ μὲν ἐβαλλον
 ταῖς βώλοις, καὶ ἐστὶν οἱ ἐτύγχοντο ἔς θώρακων ἔς γέρρων, οἱ δ’ ἔς
 μηρῶν καὶ κνήμῃδος. Επεὶ δ’ ὁμῶς ἐγύοντο, οἱ τὰς νάρθηκας ἔχα-
 ρτες ἔπαυον τ’ μὲν μηρῶν, τ’ δ’ χεῖρας, τ’ δ’ κνήμας· τῶν δ’ ὀπί-
 κληπόντων ἐπὶ βώλῃς ἔπαυον τὰς πρᾶχίλους καὶ τὰ νῶτα. Τέλος

δὲ τρεῖς ἄμφοι ἐδίωκον οἱ ναρθηκοφόροι, παίοντες σιμὴν πολλὴν
 γέλωτι καὶ παιδιᾷ. Ἐν μέσῳ γεμῖον οἱ ἑτέρωθεν
 τὰς ναρθηκας, ταυτὰ ἐποίησαν τὰς ταῖς βώλοισι βάλλοντες.
 Ταύτῃ δ' ἀγαθὴς ὁ Κύρος, ὃ μὲν ταξίαρχος ἔδεικνυτο, τῶν
 δὲ ἑτέρων, ὅτι ἅμα τὴν ἐργασίαν ἔχοντο, ἅμα δ' εὐθυμούντο, ἅμα
 δὲ οὐκ ἔδεικνυτο τῇ τῇ Περσῶν ὀπλίῳ. Τέτοις δ' ἡγεῖται
 ἐκείνους τὴν δὲ δειπνον αὐτὰς, καὶ ἐν τῇ σκηνῇ ἰδὼν πιας αὐτῶν
 ἐπιδεδουμένους, ἃ μὲν πια ἀντιπλήμνον, τὸν δὲ χεῖρα, ἥρπαι πῖ
 παῖδων. Οἱ δ' ἔλεγον ὅτι πληγεῖν ταῖς βώλοισι. Ο δὲ πάλιν
 ἐπηρώτα, πότερον ἐπεὶ ὁμῶς ἐγένοντο, ἢ ὅτε πρὸς ὅσῳ ἦσαν. Οἱ δ'
 ἔλεγον, ὅτε πρὸς ὅσῳ ἦσαν. Ἐπεὶ δ' ὁμῶς ἐγένοντο, παιδιὰν ἔφαθ' (εἰ)
 καλλίστην αἱ ναρθηκοφόροι οἱ δ' αὖ συγκεισμένοι τοῖς ναρθηκῶν
 ἀνέχεσθαι, ὅτι ἔσφις γε δοκοῖν παιδιὰν (εἰ) τὸ ὁμῶς παμεῖν.
 ἅμα δὲ ἐπεδύκνυτο τὴν ναρθηκοφόρων ταῖς πληγαῖς καὶ ἐν χερσὶ καὶ
 ἐν πεσυχῇ, ἐνίοι δ' ἐν προσώποις. Καὶ τότε μὲν, ὥσπερ εἰκός,
 ἐγέλων ἐπ' ἀλλήλοις. Τῇ δ' ὑπεραίρα μεσὸν ἦν τὸ πεδῖον πᾶν τῇ
 τῆς μίμνουσιν καὶ αἰεὶ, ὅποτε μὴ ἄλλο τι σπουδαϊότερον
 παρ' αὐτοῖς, ταύτῃ τῇ παιδιᾷ ἐχρῶντο.

Ἄλλων δὲ πότε ἰδὼν ταξίαρχον ἄγοντα πῶς τάξιν ὑπὸ
 τῷ ποταμῷ ἐπὶ τὸ ἄριστον ἐφ' ἑνός, καὶ ὅποτε δοκοῖν αὐ-
 τῷ κατὰ εἶναι, πρὸς ἀγγέλλοντα τὸν ὑπερῶν λόχον πρὸς ἑαίν,
 καὶ τὸν τρίτον, καὶ τὸν τέταρτον, εἰς μέτωπον. Ἐπεὶ δὲ ἐν μέ-
 τῶπι οἱ λοχαγοὶ ἐγένοντο, πρὸς ἑαίν εἰς δύο ἄγειν τὸν λό-
 χον. Ἐκ τῆς δὲ πρῆτοις οἱ δευτέρου εἰς μέτωπον. ὅπο-
 τε δὲ αὐτὸς εἶδεν αὐτῷ κατὰ εἶναι, πρὸς ἑαίν εἰς τῆς
 ἄγειν τὸν λόχον. ἔτω δὲ οἱ πεμπάδαρχοι αὐτὸς πρὸς ἑαίν, ὡς εἰς

πένταρχος ἴοι ὁ λόχος· ἐπειδὴ δὲ ὅπῃ τῇ θύρᾳ τὴ σκιῇ ἐχέουσιν,
 παρὰ γαίλας αὐτοὶ εἰς ἓνα ἵεναι, ὥτως εἰσῆγε τὸν πορφυρὸν λόχον,
 καὶ τὸν δεύτερον τέτατον κατ' ἕρπον ἐπεσθαι ἐκέλευε· καὶ τὸν τρίτον
 καὶ τὸν τέτατον ὡσαύτως παρὰ γαίλας, ἠγείτο εἰπὼν· οὕτως
 δὲ εἰσαγαγὼν κατέκλινεν ὅπῃ τὸ δειπνόν, ὥσπερ εἰσεπορεύοντο
 τοῦτον ὁ Κύρεος ἀγαθὸς εἰς τῆς τε παρόπτης, καὶ τῆς διδασκα-
 λίας, καὶ τῆς ἡμελείας, ἐκάλεσεν αὐτὸν καὶ ταύτην τὴν τάξιν
 ὅπῃ τὸ δειπνόν σὺν τῷ ταξίαρχῳ. Παρῶν δὲ τις ὅπῃ τὸ δειπνόν
 κεκλημηδύς· ἄλλος ταξίαρχος, Τίμω δ' ἐμὴν, ἔφη, ὦ Κύρε,
 τάξιν ἔχου καλεῖς εἰς τὴν σκηνήν; καὶ μὴν ὅταν γε παρῇ ὅπῃ τὸ
 δειπνόν, ταῦτα πάντα ποιεῖ· καὶ ὅταν τέλει ἡ σκηνὴ ἔχῃ, ἔξ-
 ἀγὰ μὲν ὁ οὐραγὸς τοῦ τελευταίου λόχου τὸν λόχον, ὑστάτους
 ἔχων τὰς πορφυροὺς εἰς μάχην τεταγμηδύς· ἔπειτα δὲ ὁ οὐρα-
 γὸς τῶν ἐτέρων λόχων ὅπῃ τέλει, καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ τέταρτος
 ὡσαύτως· ὅπως καὶ ὅταν δὴ ἀπαύγειν ἀπὸ πολεμίων, ὁπίσταν-
 ται ὡς δεῖ ἀπέναι. Επειδὴ δὲ καταστῶμεν εἰς τὸν δρόμον,
 ἔνθα πορεύεσθαι, ὅταν μὲν πρὸς ἑὸν ἴωμεν, ἐγὼ ἡγοῦμαι,
 καὶ ὁ πορφυρὸς λόχος, πορφυρὸς, καὶ ὁ δεύτερος ὡς δεῖ, καὶ ὁ
 τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, καὶ αἱ τῶν λόχων δεκάδες καὶ πεμπά-
 δες, ἕως ἂν παρὰ γαίλας ἐγὼ· ὅταν δ', ἔφη, πρὸς ἐσπέρην ἴω-
 μεν, ὁ οὐραγὸς τε καὶ οἱ τελευταῖοι πορφυροὶ ἀφηγῶνται. Ἐμοὶ
 μέντοι ὅμως πείθονται ὑπέρω ἰόντι, ἵνα ἐδίξωνται καὶ ἐπαῖς, καὶ
 ἀφηγείας, ὁμοίως πενδομήδροι. Καὶ ὁ Κύρεος ἔφη, Ἡ καὶ αἰεὶ
 τὸτο ποιεῖτε; Ὅποσάκις γε, ἔφη, καὶ δειπνοποιέμεθα, καὶ Δία.
 Καλῶ τάνημι, ἔφη, ὑμᾶς, ἀλλὰ μὲν ὅτι τὰς τάξεις μελετᾶτε καὶ
 πορευόμενοι ὥς ἀπύοντες, ἀλλὰ καὶ ὅτι καὶ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἀλλὰ καὶ

ὅτι τὰ τε σώματα ἀσπαυόμενοι ἀσκεῖτε, καὶ τὰς ψυχὰς ὠφελᾶτε διδασκόντες. Ἐπεὶ ἔν πάντοι διπλᾶ ποιεῖτε, διπλῶ ὑμῖν δῆμον ἔσ' εὐαγγέλιον παρέχων. Μα' Δί', ἔφη ὁ ταξίαρχος, μήτοις ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· εἰ μὴ καὶ διπλᾶς τὰς χατέρας ἡμῖν ᾤξῃς. Καὶ τότε μὲν δὴ ἔτι τὸ τέλος τ' οὐκ ἔτι ἐποίησαντο. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ὁ Κύρος ἐκέλευσε ταῦτα καὶ τὰς τάξεις, ὥσπερ ἔφη, καὶ τῇ ἄλλῃ. Αἰδανόμενοι δὲ ταῦτα καὶ οἱ ἄλλοι, τολοῖπὸν πάντες αὐτοὺς ἐμιμῶντο.

Ἐξέτασιν ὃ ποτὲ τὸ Κύρου πάντων ποιημένων ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ σιωτάξιν, ἦλθε πρὸς Κυαξάρην ἄγγελος, λέγων ὅτι Ἰνδῶν παρὲν πρὸς εὐρίαν· Κελδῆ δ' ἐν σε ἐλθεῖν ὡς τάχιστα. Φέρω δέ σοι, ἔφη ὁ ἄγγελος, ἔσολω καὶ χαλλίστω πρὸς Κυαξάρην βέλτε· γὰρ σε ὡς εὐκοσμοῦναι καὶ λαμπεροῦναι προσελθεῖν, ὡς ὁμοφρονῶν τῇ Ἰνδῶν ὅπως αὖν προσήσῃς. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κύρος παρήγγειλε πρὸς πρῶτον τεταγμένῳ ταξίαρχῳ εἰς μέτωπον ἔσθαι, ἔφ' εἰδὸς ἄγοντα πρὸς τάξιν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντα ἑαυτόν· καὶ τὸ δευτέρῳ ἐκέλευσε ταῦτα τῷτον παραγγεῖλαι, καὶ ἄρ' πάντων ἔτι πρὸς διδόναι ἐκέλευσεν. Οἱ ὃ πενδόμενοι ταχὺ μὲντοι ᾤρηγγελλον, ταχὺ δὲ τὰ παραγγελόμενα ἐποίουν· ἐν ὀλίγῳ δὲ χρόνῳ ἔρρετο τὸ μὲν μέτωπον ὑπὲρ ἀλκοσίαν, (ποσῆτοι γὰρ ἦσαν οἱ ταξίαρχοι) τὸ δὲ βάθρον ἔφ' ἐκείν. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν, ἔπειθ' ἐκέλευσεν ὡς αὖν αὐτὸς ἡγήται· καὶ εὐθὺς προελάζων ἡγήτα. Ἐπεὶ δὲ κατενόησε πρὸς ἀγῶν, πρὸς πρῶτον τὸ βασιλεῖον φέρουσαν, σπουτέραν ἔσθαι, ἢ ὡς ἐπὶ μετώπῳ πάντας ἵσθαι, πρὸς ἀγγέλου πρὸς πρῶτον χιλιεὺς ἐπελάς κατὰ χώραν, καὶ ὃ δὲ πρῶτον καὶ ἔραν ταύτης ἀκολουθεῖν, καὶ δια-

παντός ἔτος, αὐτὸς μὲν ἦρχετο καὶ ἀναπαύομενος, αἱ δ' ἄλλαι
 χλαιοὶ καὶ ἕρην ἔχουσι τοῖς ἑμπαρομένοις ἔπαιον. Ἐταρ-
 ψε δ' ἡ ὑπερέτας δύο ἐπὶ σῶμα τ' αἰχμᾶς, ὅπως εἴης ἀγροῖν,
 σημεύουσι τὸ δεῖν ποιεῖν. Ὡς δὲ ἀφίκοιτο, ὅππῃ τὰς Κυαζά-
 ρας θύρας, παρήγγειλε τῷ πρώτῳ τῷ ξιάρχῳ, ἵ τ' αἶξιν εἰς δώ-
 δεκα τάπειν βιάδος, τὰς δ' δωδεκάρχους ἐν μετώπῳ καὶ διατόνῳ
 πολεῖν τὸ βασιλείον, ἡ τῷ δευτέρῳ τῷ ξιάρχῳ ἐκείλῳσι πῆλιν γαίλαν,
 ἡ ἀγροῖν ἔτος. Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν, ὁ δ' εἰσὶν πρὸς τὴν
 Κυαζάρεν ὅν τῇ Περσικῇ σολῇ ἔδει τι ὑβερμένη. Ἰδὼν δὲ αὐ-
 τὸν ὁ Κυαζάρες, τῷ μὲν τάχ' ἦδη, τῇ δ' φανότατι τ' σολῇ ἦρχ-
 ῆσθαι, ἔειπε, Τί τῆτο, ὦ Κύρε; οἷον πεπότηκας, ἢ τὰ φανεῖς τοῖς
 Ἰνδοῖς; Ἐγὼ δ', ἔφη, ἐκλάμψαι σε ὡς λαμπρότατον φαῖναι.
 ἡ γὰρ ἐμοὶ κόσμος αἶν ἦν τοῦτο, ἐμῆς ὄντα ἀδελφῆς υἱόν, ὅππε-
 γαλοπρεπέτατον φαίνεσθαι. Καὶ ὁ Κύρος πρὸς ταῦτα ἔειπε, Καὶ
 πατέρως αἶν, ὦ Κυαζάρεν, μάλλον σε ἐκώσμων, εἴπερ προσφύει-
 δαι ἐνδύς, ἔ ψέλλια λαβὼν, ἡ στρατὸν πολεῖν μετ' ἐμῶς, χαλῇ κε-
 λούσῃ ὑπήκουόν σοι, ἢ νῦν ὅτε σὺν τασπύτῃ ἔ ταιαύτῃ διωκέ-
 μεν ἔτος ὀξέως σοι ὑπαυκάω, ἀλλὰ τὸ σὲ πρᾶν, ἰδρῶτι ἡ σπουδῇ
 ἔ αὐτὸς κεκορημένος, ἔ σὲ κορμῶν, ἡ τὰς ἀλλῶν ἐπιδεικνύς
 σοι ἔτῳ πειθομένους; Κύρος μὲν ἦν ταῦτα εἶπαι, ὁ δ' ὁ Κυαζάρες
 νομίσας αὐτὸν ὀξέως λέγειν, ἐκείλῳσι ἄγειν τὰς Ἰνδούς. Οἱ δ'
 Ἰνδοὶ εἰσελθόντες ἔλεξαν ὅτι πέμψει σφᾶς ὁ Ἰνδοῦ βασιλεὺς,
 ἡ κελύσσειν ἐρωτᾶν, ὅτι ὅτι ὁ πόλεμος ἐπὶ Μήδους τε ἡ τῷ Ασ-
 σιδῶν ἐπὶ δὲ σα ἀκόσμηται, ἐκείλῳσι αὐτὸν ἐλθόντα πρὸς τὴν Ασ-
 σιδῶν ἔ ἐκείνῳ τὰ αὐτὰ ταῦτα πηγεῖν. τέλος δ' αὐτὸν ἀμφότε-
 ροι ὑμῖν εἶπαι ὅτι ὁ Ἰνδοῦ βασιλεὺς, τὸ δίκαιον ἐκπράττειν,

φραίνετο δ' αὖτις ἀντιμετρήσει. Περὶ δὲ αὐτῶν ὁ Κυρὸς ἔφη· ἔγωγε
 Εμὲ πάντων αἰνέετε, ὅτι ἐκ ἀνδράων τ' Ἀσπίου ἔδει· ἐνάντι δὲ
 ἰλδόντες πυνθάνεσθε ὅς τις ἐστὶ Παρὸν δὲ Κύρος ἔφη· τὸ Κῦ
 ἀξάρην. Ἡ δὲ ἐγὼ, ἔφη, εἶπα ὅ, πρὸς τὸν νόμον· καὶ ὁ Κυρὸς ἔφη
 ἐκείνου. Ἰμῶς μὲν ποῖον, ἔφη, ἀπὸ γαλακτὸς τῆς Ἰνδῆ βασιλῆ
 τὰδε· (εἰ μὴ τι ἄλλο δοκῇ Κυρῶς) ὅπως φαίμεν ἡμεῖς, ἅτι φη
 σὶν ὑφ' ἡμῶν ἀνδρῶνται ὁ Ἀσπίου, ἀνδρῶν αὐτῶν τ' τῆς Ἰν
 δῶν βασιλῆα διχάζειν. Οἱ μὲν δὲ ταῦτα αἰνέουσιν ἄλλοι. Ἐπει
 δὴ δὲ οἱ Ἰνδοὶ ἐξῆλθον, ὁ Κύρος πρὸς τὸν Κυρῶν ἔφη· δόνη
 τοῦδε

Ὁ Κυρὸς ἔφη, ἐγὼ μέντοι ἦλθον εὐδὲι τὰς πόλεις ἔχον
 ἰδοὶα χρημάτων οἴκαθεν· ὅπως εἴ τις, τῶν πάντων ἐλθέτω λα
 πὰ ἔχω· ἀνέλωκα δὲ, ἔφη, εἰς τοὺς στρατοὺς· ἰδοὶα ἴσως
 θαυμάζεις σὲ, πῶς ἀνέλωκα ἐγὼ, σὲ αὐτὸς θεέφρων. Εὐ
 ἰδοί, ἔφη, ὅπως εὐδὲι ἄλλο ποιῶν, ἢ πρὸς καὶ χαλεζόμην
 ὅταν πινὰ ἀγασθῶ τῆς στρατιωτῶν. Δοκῇ γάρ μοι, ἔφη, πῶ
 τας μὲν, ὅς αἱ Ἰνδοὶ (βούλη) ἀγασθῶν συνεγὼς ποιῶνται ὅπως
 ἰσοσῶν πρᾶγματι, ἴδοιαι εἰ) εὐ τε λέγοντα ὅς εὐ ποιῶντα παρρη
 μῶν, μᾶλλον ἢ λυπῶντα καὶ ἀκαγαλίζοντα· ὅς δὲ δὴ τῆς εἰς
 τὸν πόλεμον ἔργων ποιῶνται αἱ Ἰνδοὶ βούλοιντο συνεγὼς παρρη
 μοις, τοῦτοις παντάπασιν ἐμοὶ γε δοκῇ ἀγασθῶν θεοετόν εἰ)
 καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Φίλος γὰρ, ὅς ἐχθρὸς, δὲ τῆς μέλ
 λοντος ἀποφασίσαις συμμάχαις ἴστω, καὶ μήτε δὴ τοῖς
 ἀγασθῶν τῶ ἀεχθῶντος φθοιήσοντας, μήτε ὅς τοῖς κακοῖς πρᾶ
 δῶντας. Ταῦτ' οὖν ἐγὼ οὕτω παρρησάσκω, χρημάτων δὲ
 καὶ ἀπορροήσας. Πρὸς μὲν οὖν αὖ πάντας ὁρᾷ, ὅς ἀνδρῶν

δαπανῶντα πολλὰ, ἀποπὼν μοι δοκῶ^{τῆς} εἶ). σκοπεῖν δ' ἀξιώκοι-
 νῃ καὶ σὲ καὶ ἐμέ, ὅπως σὲ μὴ ὀφθαλμὸς χεῖματα. Ἦν γὰρ
 σὺ ἀφθονὰ ἔχης, οἶδ' ὅτι καὶ ἐμοὶ εἴη λαμβάνειν ὁπότε δεοί-
 μιν, ἄλλως τε καὶ εἰ εἰς τοιοῦτόν τι λαμβάνοιμε, ὃ μέλλει
 εἰ σοὶ δαπανηθῆν βέλκον^{τῆς} εἶ). Εὐαγχος ἂν ποτὲ σε μέμνημαι
 αἰκούσας, ὡς ὁ Αἰσχύλος χαλκιδεὺς σὲ νῦν, ὅτι ἀκούει τὰς πο-
 λεμίας παροσιόντας ἐφ' ἡμῶς· καὶ ἔτε στρατεύματα πέμποι, ἔτε
 τ' δασιμόν, ὃν ἔδει, ἀπάγοι. Ποιῶ γὰρ ταῦτα, ἔφη, ὦ Κῦρε,
 ἐκείνος· ὥστε ἐγὼ τε δότεῶ, πότερόν μοι κρεῖττον στρατεύεσθαι
 καὶ πειθεσθαι ἀνάγκη αὐτῷ παροδεῖναι, ἢ λυσιτελεῖν ἐά-
 σαι ἐν τῷ παρόντι, μὴ καὶ τῆτον πολέμον παρὰ τοῖς ἄλλοις
 παροδεῖναι. Καὶ ὁ Κῦρε^{ος} ἐπήρετο, Αἱ δ' οἰκίσσεις αὐτῷ
 πότερόν ἐν ἐχθροῖς χωρίοις εἰσὶν, ἢ ἐν εὐεφόδοις; Καὶ ὁ Κυ-
 αξάρης ἔπεν, Αἱ μὲν οἰκίσσεις ἐπ' αὐτὸν ἐν ἐχθροῖς· ἐγὼ γὰρ
 τίττε ὅτε ἡμέλειον ὄρη μέντοι ὄσιν, ἐνθα διώκονται ἀνὰ πελ-
 γῶν, ἐν τῷ παραχεῖμα ἐν ἀσφαλὲς εἶναι, τὴ μὲν αὐτός γε
 ὑποχρεῖται γενεῖσθαι, μηδὲ ὅσα ἐνταῦθα διώκονται ὑπεκ-
 κομίσασθαι, εἰ μὴ τις πολιορκίῃ παροκαθήμηναι, ὥσπερ
 ὁ ἐμὸς πατὴρ ποτὲ ἐποίησεν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρε^{ος} λέγει τά-
 δε, Ἀλλ' εἰ θέλεις ἐμὲ πέμψαι, ἰππέας μοι παροδεῖς, ὅποσοι
 δοκοῦσιν ἱκανοὶ^{τῆς} εἶ), οἷμα ἂν, σὺν τοῖς θεοῖς, ποιῶσιν αὐτὸν καὶ
 τὸ στρατεύμα πέμπειν, καὶ δαπεῖναι τ' δασιμόν σοι· ἐπὶ δ' ἐλπίζω
 εἰ φίλον αὐτὸν μάλλον ἡμῖν ἔσεσθαι ἢ νῦν ἐστὶ. Καὶ ὁ Κυαξάρης
 ἔπε, Καὶ ἐγὼ ἐλπίζω ἐκείνοις ἐλθεῖν παρὰ σε μάλλον ἢ παρὰ
 ἡμῶς. Ἀκούω γὰρ καὶ σπουδαιότηας τινος τῇ παύσει αὐτῷ σοι γε-
 νεῖσθαι, ὥστε ἴσως ἂν εἰ πάλιν ἐλθοῖεν παρὰ σε· ὑποχρεῖται δ' ἐλθόν-

μύρων πινῶν αὐτῶν, πῶντ' αἰ προσχθίη, ἢ ἡμεῖς βουλόμεθα.
 Οὐκ ἔν δοκῇ σοι, ἔφη ὁ Κύρου, σύμφορον ἔῃ, τὸ λαληθῆναι
 ἡμῶς ταῦτα βελούοναι; Μαλλον γ' αἰ ἔν, ἔφη ὁ Κυαξάρης,
 καὶ ἔλθοι τις αὐτῶν εἰς χεῖρας, καὶ εἰ τις ὁρμῶτο ἐπ' αὐτὸς, ἀπα-
 ρουσιάζοιτο αἰ λαμβάνοντο. Ἀκκε ποίνυν, ἔφη ὁ Κύρου,
 ἦν τι σοὶ δόξω λέγειν. Εγὼ πολλάκις δὴ σὺν πᾶσι τοῖς μετ' ἐμὲ
 Πέρσαις τεθέραικα ἀμφὶ τὰ ὄρια τ' οἷος χώρας καὶ τ' Ἐλμε-
 νίων, καὶ ἰπώεας δὲ ἤδη πινὰς προσλαβὼν τῶν ἐνθάδε ἐταίρων
 ἀφικόμην. Τὰ μὲ ποίνυν ὁμοία ποιῶν, ἔφη ὁ Κυαξάρης, ὅτε
 αἰ ὑποπίθιοιο· εἰ γ' πολὺ πλείων ἡ δυνάμεις φαίνοιτο ἢς εἰώθεις
 ἔχων θηρᾶν, τῶτο ἤδη ὑποπτιον αἰ γήνοιτο. Ἀλλ' ἔστιν, ἔφη ὁ Κύ-
 ρος, καὶ πρόσφατον κατασκαυάσκει ἔνθαδε ἐκ ἀπίθανον· ἔν τις
 ἐκείσε ἔξαγγείλη ὡς ἐγὼ βελομένη μεγάλῃ θήρῃ ποίησαι,
 καὶ ἰπώεας, ἔφη, αὐτοῖν αἰ σε ἐκ τ' φανερεῖ. Κάλλις, ἔφη, λέ-
 γεις, ὁ Κυαξάρης· ἐγὼ δὲ σοι ὅτε ἐτελήσω δίδοναι πάλιν με-
 τερίαις πινὰς, ὡς βελομένης πρὸς τὰ φερούεα ἐλθεῖν τὰ πρὸς
 τῇ Λαυρείᾳ. Καὶ γὰρ πρ' ὄντι, ἔφη, βέλομαι ἐλθὼν κατα-
 σκαυάσκει αὐτὰ ὡς ἐχρῶτατα. Ὅποτε δὲ σὺ παρεληλυθῆς
 σὺν τ' ἔχεις δυνάμει, καὶ θηρῶς ἔν δὴ δύο ἡμέρας, πέμψαιμι
 αἰ σοι ἰκανοὺς ἰπώεας καὶ πεζοὺς τῶν πρ' ἐμοὶ ἡθροισμένων, οὓς
 σὺ λαβὼν, εὐθύς αἰνίαις· καὶ αὐτὸς δὲ ἔχων πλὴν ἄλλῃ δυνά-
 μει πειρώμεν μὴ πρόσσω ὑμῶν ἔσται, ἵνα, εἴπου καμρὸς εἴη, ἐπι-
 φανέω.

Οὕτω δὴ ὁ μὲν Κυαξάρης εὐθέως πρὸς τὰ φερούεα ἡθρο-
 ῖεν ἰπώεας τε καὶ πεζοὺς, καὶ αἰμᾶξας δὲ ὅτε προσέπεμπε πλὴν
 ὅτι τὰ φερούεα ὁδόν. Ὁ δὲ Κύρου· εὐθέως ἐδύετο ἐπὶ τῇ πο-

εἶπε, καὶ ἅμα αἰμυλῶν ἦεν τοὺς Κυαξάρειον τῶν νεωτέρων ἐπὶ-
 πύει. Οὗ δὲ πάλιν πολλῶν βουλευμένων ἐπεώται, ὃ πολλοὺς
 ἔδοξε αὐτοῖς. Περικληρυδότης δ' ἤδη τῷ Κυαξάρει σὺν
 δυνάμει καὶ πεζικῇ καὶ ἱππικῇ πῶν πρὸς τὰ φρούρια ὁ-
 δόν, γίνεσθαι τῷ Κύρῳ τὰ ἱερὰ ἐπὶ τὸν Αρμύριον ἵεναι κα-
 λαί. καὶ ἔτιος ὁξυγὰρ δὴ ὡς εἰς θήσαν ἤρσιουσιν αὐμῶνος. Περικ-
 ληρυς δ' αὐτὰς εὐθύς ἐν τῷ περὶ τῶν χωρίων ὑπαίσει) λαγῶς· αἰ-
 τὸς δ' ἐπιπλάμυρος αἰσῶς ὡς χυλῆδε ἢ λαγῶν φύγονται, ἐπιφε-
 ρόμενος ἑκατέρω τε αὐτοῖν, καὶ σπουδαίους ὄξησε, καὶ ἀπένεγκαν
 ἐπὶ λόφον πρὸς τὸν πρῶτον, ἐχρήστο τῇ ἀγρᾷ ὅ, π' ἤθελεν. Ἰδὼν ἔτι
 ὁ Κύρῳ τὸ σημεῖον, ἤδη τε καὶ περὶ σελήνησε Δία βασιλέα,
 καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἡγρόντας, Ἡ μὲν θήρα καλὴ ἔσται, ὡς ἀνδρεῖς,
 ἢν θεὸς θέλῃ. Ὡς δ' πρὸς τοῖς ἐρίοις ἐγένοντο, εὐθύς, ὡς περ εἰώ-
 ζει, ἐθήρα· καὶ τὸ μὲν πλῆθος τῶν πεζῶν καὶ τῶν ἱππέων
 ὄγμυλοι αἰσῶν, ὡς ἐπὶ τοῖς τὰ θήρα ἐξαισῶν· οἱ δὲ ἀει-
 σοὶ καὶ πεζοὶ καὶ ἱππεῖς διέσπασαν, καὶ τὰ ἀνιστάμενα ὑπεδέ-
 χοντο καὶ ἐδίωκον, καὶ ἥρουν πολλὰς καὶ οὐκ, καὶ ἐλάφοις, καὶ
 δορυφόροις, καὶ ὄνοις αἰγείοις· πολλοὶ γὰρ ἐν τέτοις τοῖς τόποις
 οἱ καὶ πῶν ἐπὶ γίνονται. Ἐπεὶ δ' ἔληξεν τῆς θήρας, περὶ-
 μέζας πρὸς τὰ ὄρη τῶν Αρμυρίων ἐδειπνοποίησαντο καὶ τῇ
 ὑπερβία αὐτοῖς ἐθήρα, προσελθὼν πρὸς τὰ ὄρη, ὡς ὠρεγέτο. Ἐ-
 πεὶ δ' αὖ ἐληξεν, ἐδειπνοποιεῖτο. Τὸ δὲ παρὰ Κυαξάρει
 στρατόμα ὡς ἤδετο πρὸς τὸν, ὑποπέμψας πρὸς αὐτοὺς,
 εἶπεν ἀπένεγκας αὐτοῖς δεῖπνοποιεῖσθαι ὡς δύο πρὸς αὐτοῖς
 ποῦτο περὶ τοῦ ὡς συμβαλεῖται πρὸς τὸ λαμβάνειν· ἐπεὶ δὲ
 δεπνήσειεν, εἶπε τῷ ἀρχόντι αὐτῶν παρεῖναι πρὸς αὐτόν. Με-

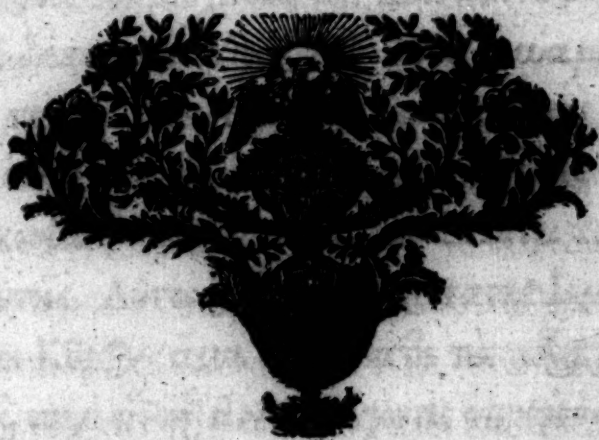
τὰ τὸ δεῖπνον δὲ τὰς ταξιάρχους ἐπέλθ'· ἐπεὶ δὲ ᾤρηται, ἔλα-
 ξεν ὥδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ Ἀρμύριος πρόβαθεν μὲν ἔς σύμμαχος ἦν καὶ
 “ ὑπήκοος Κυαξάρει· νῦν δὲ, ὡς ἤδειο τὰς πολέμους ἐπώντας,
 “ χαταφρονῶ, καὶ ἔτε σφάττωμα πέμπω ἡμῖν, ἔτε τὸν δασιμόν
 “ ἀποδίδωσι· νῦν οὖν τέτον δέῃ θηροῦσθαι, ἢ διωκόμεθα. Ὡς δέ
 “ μοι ἐν δοχῇ, ἔφη, ποιεῖσθαι. Σὺ μὲν, ὦ Χρυσάνθε, ἐπειδὴν ἀπο-
 “ κοιμηθῆς ὅσον μέτριον, λαβὼν τὰς ἡμέρας Περσῶν τῆς σὺν ἡμῖν,
 “ ἴδι τ' ὀρεσὶν ἔς χαλὰ λαβεῖν τὰ ὄρη, εἰς ἃ φασι αὐτὸν, ὅταν τινα
 “ φοβηθῇ, χαλὰ φεύγει. Ἡγεμόνας δὲ σοι ἐγὼ δώσω. Φασὶ μὲν ἐν
 “ ἔδασει ταῦτα τὰ ὄρη εἶναι, ὥς· ἐλπίς ὑμᾶς μὴ ὀφθῆναι· ὁμοῦς
 “ ὅτι εἰ προπέμποις πρὸς τὸν στρατὸν ἐκ τῶν ἀνδρῶν, λησταῖς
 “ εὐκότως καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὰς σελᾶς, ἔτοιμά σοι, εἰ ποιν ἐντυγ-
 “ χάνοιεν τὸν Ἀρμύριον, εἰς μὲν ἂν συλλαμβάνοντες αὐτῶν κω-
 “ λούοιεν τὸν ἐξαγγελῶν, εἰς δὲ μὴ δύναντο λαμβάνειν, ἀποσοφέν-
 “ τες ἂν ἐμποδῶν γίγνοιτο τὸ μὴ ὀρεῖν αὐτὰς τὸ ὅλον σφάττωμα,
 “ ἀλλ' ὡς περὶ κλοπῶν βεβλῦεαι. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, ἔγω ποίει·
 “ ἐγὼ δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τὰς ἡμέρας μὲν τὸ πεζῶν ἔχων, ἀπαιτῶ δὲ
 “ τὰς ἰππέας, πορεύσομαι ἀπὸ τῆς πεδίας εὐθὺς πρὸς τὰ βασι-
 “ λεια. Καὶ ἦν μὲν ἀνδρῶν, δῆλον ὅτι μάχεσθαι θέσθαι· ἦν δ' ἂν
 “ ὑποχωρῇ τῇ πεδίᾳ, δῆλον ὅτι μεταθεῖν θέσθαι· ἦν δ' εἰς τὰ ὄρη
 “ φεύγει, ἐνταῦθα δὲ, ἔφη, σὸν ἔργον μηδένα ἀφίεναι τὸ πρὸς σε
 “ ἀφικνεσμένων. Νόμιζες δ' ὥσπερ ἐν θήρᾳ ἡμᾶς μὲν τὰς θηρῶν
 “ τῶνδε ἔσεσθαι, σὲ δὲ τὸ ἐπὶ ταῖς ἀγκυρῇ. Μέννησο ἐν ἐκείνῳ, ὅτι
 “ φθάσειν δεῖ πεφευγμένους τὰς πόδας πρὶν κωῖσθαι τὰ θηρία.
 “ Καὶ λεληθέναι δὲ τὰς θηρῶν τῶνδε τεταγμένους, εἰ μέλλουσιν

“ μὴ λυποσέφειν τὰ προσφερόμενα. Μὴ μέντοι, ἔφη, ὦ Χερ-
 “ σάντα, ἔτις αὖ ποῖς, ὥσπερ ἐνίοτε διὰ τὴν φιλοδηρίαν· πολλάκις
 “ γὰρ ὅλην τὴν νύκτα αὖπνος πραγμαδιύη· ἀλλὰ νῦν ἑάσαι χεῖ-
 “ ρες ἀνδρας τὸ μέτεριον ἀποκοιμηθῆναι, ὡς αὖν διωὼν ἵκωνο-
 “ μαχῆν. Μὴδὲ γε σὺ, ὅτι ἔχῃς ἡγεμόνας ἔχων ἀνθρώπους πλανᾷ
 “ ἀνὰ τὰ ὄρη, ἀλλ’ ὅπῃ αὖν τὰ δηρία ὑφηγῆται, ταύτῃ μέλαιθεις,
 “ μήτοις ἔτι νῦν ἔτις τὰ δύσβατα πορεύεαι, ἀλλὰ κέλευε σὺ τες ἡγε-
 “ μόνους, εἰὰ μὴ πᾶν πολὺ ἐλθέσων ἡ ὁδὸς ἧς τὴν ῥάσῃν ἡγεῖσθαι.
 “ Στρατιᾷ γὰρ ἡ ῥάσῃ ταχίση. Μὴδὲ γε, ὅπῃ σὺ εἰδίσαι τέχῃν
 “ ἀνὰ τὰ ὄρη, μήτοις δρόμῳ ἡγήσῃ, ἀλλ’ ὡς αὖν δυνήσῃ σοι ὁ στρα-
 “ τὸς ἑπεῖθ’, τῷ μέσῳ τὴν σπευδῆς ἡγεῖσθαι. Ἀγαθὸν γὰρ ἔστι τὴν δυνατω-
 “ τάτων καὶ περὶ δύνων ὑπομύροντας πινὰς ἐνίοτε περὶ κελύεσθαι·
 “ ἐπειδὴν γὰρ πρὸς τὴν τὸ κέρας, πρὸς ξυλικὸν εἰς τὸ σπεύδειν, πᾶν-
 “ τας περὶ τες βαδίζοντας τέχοντας ὁρᾷς.”

Χερσάντας μὲν δὴ ταῦτα αἰέσας, καὶ ὁπγανρωθεὶς τῇ ἐν-
 πολῇ Κύρῳ, λαβὼν τες ἡγεμόνας, ἀπελθὼν, καὶ περὶ ἀγγείλας
 αἱ ἔδει τοῖς σὺν αὐτῷ μέλλουσι πορεύεσθαι, ἀνεπαύετο. Ἐπεὶ
 δὲ ἀπεκοιμήθη ὅσον ἐδόκῃ μέτεριον (ἔτι), ἐπορεύετο ὁπὶ τὰ ὄρη.
 Κύρος γὰρ ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἀγγελον περὶ ἐπεμπε περὶ τὸν
 Αἰρενίον, προειπὼν αὐτῷ λέγειν ὥδε· Κύρος, ὦ Αἰρενίε, κε-
 λυδὲ ἔτις ποιεῖν σε, ὅπως ὡς τάχιστα ἔχων ἀπίης καὶ τὴν δασμὸν
 ἔτις τὸ στρατεύμα. Ἡν δ’ ἐρωτᾷ ὅπως εἰμὶ, λέγε ταλῆθῃ, ὅπῃ ἐπὶ
 τοῖς ἐρείοις. Ἡν δ’ ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἐρχομαι, λέγε καὶ ταῦτα
 ταλῆθῃ, ὅπῃ ἐκ οἶδα. Ἡν γὰρ ὅποσοι ἐσμέν πυνθάνῃ, συμπε-
 πειν πινὰ κελυδε καὶ μαθεῖν. Τὸν γὰρ δὴ ἀγγελον, ἐπισείλας ταῦ-
 τα, ἐπεμψε νομίζων φιλικώτερον (ἔτι) ἔτις, ἢ μὴ προειπόντα.

πορεύεσθαι. Αὐτὸς ὁ συνταξάμενος ἢ ἄριστον καὶ πρὸς τὸ ἀνύειν
τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸ μάχεσθαι, εἴ τι δέοι, ἐπορεύετο. Περεῖπε
ὁ τοῖς στραπῶταις μηδένα ἀδικεῖν· καὶ εἴ τις Αἰθυμίων τῶ ἐν-
τυγχάνοι, θαρρύν τε ὥσθ' ἀγγέλλειν, καὶ ἀγορὰν τ' βελόμηνον
ἀγειν, ὅπου ἂν ὦσιν, εἴ τις σπία ἢ ποτὰ τυγχάνοι πωλεῖν βου-
λόμην.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ.

Ο Μέν δὴ Κύρου ἐν τέτοισι ἦν· ὁ δὲ Ἀρμένιος, ὡς
 ἤκουσεν ὅτι ἀγγέλλε τὰ παρὰ τοῦ Κυροῦ, ἐξεπλάγη,
 ἐννοήσας ὅτι ἀδικοίη καὶ τὸ δασιμόν λείπων, καὶ τὰ
 στρατεύματα ἐπέμπων. Καὶ τὸ μέγιστον ἐφοβεί-
 το, ὅτι ὀφθήσεσθαι ἐμελλε τὰ βασιλείᾳ οἰκοδομεῖν δεχόμε-
 νος, ὡς αὖν ἱκανὰ διπομάχεσθαι εἴη. Διὰ πάντα δὲ ταῦτα ὀκ-
 νῶν, ἅμα μὲν διέπεμπεν ἀνδρούρων καὶ αὐτὰ δύναμιν, ἅμα δὲ
 ἐπέμπεν εἰς τὰ ὄρη καὶ νεώτερον υἱὸν Σάβαριν, καὶ τὰς γυναῖ-
 χας, πλὴν τε ἑαυτοῦ καὶ τῶν υἱῶν, καὶ τὰς θυγατέρας καὶ κόσμον
 δὲ καὶ κατασκευὰς καὶ πλείους ἀξίαν συναπέπεμπε, πρὸς πομ-
 ποῦς δοῦς αὐτοῖς. Αὐτὸς δὲ ἅμα μὲν κατασκευομένους ἐπέμ-
 πε τί ποσὶ τοῖς Κύρου, ἅμα δὲ συνέταττε τὰς παρὰ τὸν ὄμιλόν
 Ἀρμενίων καὶ τὰς πρὸς ἄλλους, λέγοντες ὅτι καὶ δὴ αὐτὸς ἕως
 ὁμῶς ἐνταῦθα δὴ ἐκέπτετο εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἀλλ' ὑπεχώρη-
 σεν· καὶ τέτοιο εἶδον αὐτὸν ποιήσαντες οἱ Ἀρμένιοι, διεδίστρασκον ἥδη
 ἔχοντας ὅτι καὶ ἑαυτοῦ, βεβλόμενοι τὰ ὄντα ἐκποδῶν ποιήσας. Ὁ
 δὲ Κύρος ὡς εἶδεν ἀφαιρόντων καὶ ἐλαυνόντων τὸ πεδίον μετὸν,
 ὑποπέμπων ἔλεγεν ὅτι οὐδενὶ πολέμας εἴη τῶν μενόντων· εἰ δὲ
 πῶς φεύγοντες λήψοιτο, προσήγορεύοντι ὅτι ὡς πολέμῳ χεῖροι-
 το. Οὕτω δὲ οἱ μὲν πολλοὶ κατέμεινον, ἦσαν δὲ οἱ ὑποχώσαντες
 οὐκ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ. Ἐπεὶ δὲ οἱ σὺν ταῖς γυναῖξιν ἀφαιρόντες ἐπέσπον

εἰς τὰς ἐν τῷ ὄρει, κραυγὴν τε εὐθὺς ἐποίουν, καὶ φεύγοντες ἠλίσκοντο πολλοὶ αὐτῶν. Τέλος ᾧ καὶ ὁ παῖς, καὶ αἱ γυναῖκες, ἔς αἱ θυγατέρες ἐάλωσαν, καὶ τὰ χεῖμαλα ὅσα σὺν αὐτοῖς ἀγρόμηναι ἐτύγχανεν. Ο δὲ βασιλεὺς αὐτῷ ὡς ἤδετο τὰ γνησίμηναι, δαυρῶν ποῖ τρέποιστο, ἐπὶ λόφον πρὸς καταφύγη. Ο δὲ αὖ Κύρος ταῦτα ἰδὼν, ὤρεϊσάταί τὸν λόφον τῇ παρεντι στρατεύματι, καὶ πρὸς Χρυσάντῳ πέμψας ἐκέλευε φυλακὴν τῷ ὄρει χάλασιν ἡκεν. Τὸ μὲν δὴ στρατεύμα ἠδροῖζετο τῷ Κύρῳ· ὁ δὲ πέμψας πρὸς τὸν Αρμυρίῳ κήρυκα, ἤρετο ὧδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Αρμυρίε, πότερα βούλει αὐτὸ μένων τῇ λιμῇ καὶ τῇ δίψῃ μάχεσθαι, ἢ εἰς τὸ ἰσοπέδον καταβαῖς ἡμῖν ἀμμάχεσθαι; Απεκρίνατο ὁ Αρμυρίῳ ὅτι ὁδοιτέροις βούλοιστο μάχεσθαι. Πάλιν ὁ Κύρῳ πέμψας ἠρώτα, Τί ἐν κείνῃσιν αὐτόν, καὶ ἐκ καταβαίνεις; Αποκρίν, ἔφη, ὅ, ἡ χεὶρ ποιεῖν. Αλλ' ἐδὲν, ἔφη ὁ Κύρος, δαυρεῖν σε δεῖ· ἔξεσι γάρ σοι ἐπὶ δίκῃ καταβαίνειν. Τίς δὲ, ἔφη, ὁ διακίζων; Δηλονότι ὧ ὁ θεὸς ἐδωκε καὶ αἰνὸν δίκης σοι χεῖρσθαι ὅ, τι καὶ βούλοιστο. Ἐνταῦθα δὴ ὁ Αρμυρίῳ, γνησίων τὴν ἀνάγκην, καταβαίνει καὶ ὁ Κύρῳ λαβὼν εἰς τὸ μέσον καὶ κέῃον καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ὁμοῦ ἤδη πᾶσιν ἔχων τὴν δυνάμιν.

○ Ἐν τῇ τῷ δὴ τῷ χεῖνι ὁ πρῶτος παῖς ὁ Αρμυρίε, Τιγράνης, ὃς ἀποδημίας πρὸς πωροσῆς, ἐς καὶ συνθηρὸς ποτὲ ἐγγεγνήντο τῷ Κύρῳ· καὶ ὡς ἤκεσε τὰ γεγενημένα, εὐθὺς πορεύεται πρὸς τὸν Κύρῳ, ἥπερ εἶχεν. Ως δὲ εἶδε πατέρας, καὶ μητέρας, καὶ ἀδελφάς, καὶ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα αἰχμαλώτως γεγενημένην, ἐδάκρυεν, ὥσπερ εἰκός. Ο δὲ Κύρῳ ἰδὼν αὐτὸν, ἄλλο μὲν

εὐδοκεῖ ἐφιλοφρονησάτω αὐτοῖς, εἶπε δ' ὅτι, Εἰς χαμερὴν ἦκες,
 ὅπως σὺ τῆς δίκης ἀκούσης παρὼν τῆς ἀμφὶ τῶ πατρὸς. Καὶ
 εὐθὺς συνεκράλει τὰς ἡγεμόνας τὰς τε τῆς Περσῶν καὶ τὰς τῆς
 Μήδων· ἀφειλάει δὲ καὶ εἰς Αἰμενίων τῆς ἐνάντιον παρὼν
 καὶ τὰς γυναῖκας, ἐν ταῖς ἀρμαμάξαις παρῶσας, ἐκ ἀπῆλθον,
 ἀλλ' εἰς ἀκέρειν. Οποῦτε ὅ καλῶς εἶχεν, ἤρχετο δ' λόγῳ· καὶ ὦ
 Αἰμενίε, ἔφη, ποῦτοι μὲν σοὶ συμβαλῶν, ἐν τῇ δίκῃ τάλιθῃ
 λέγειν, ἵνα σοὶ εἴη γε ἀπὴ τὸ εὐμολογώτατον· τὸ γὰρ ψευδόμενον
 φαίνεται, εὖ ἴδω δὲ καὶ ὅτι συγγνώμης πινὸς τυγχάνειν ἐμποδὼν
 μάλιστα ἀνθρώποις γίγνεται. Ἐπειτα δὲ, ἔφη, συνίστασι μὲν σοὶ
 καὶ οἱ παῖδες καὶ αἱ γυναῖκες αὐτὰ πάντα ὅσα ἐπιδόξας, καὶ Ἀρ-
 μηρίων οἱ παρῶντες· ἦν δὲ αἰδοῦνται σε ἄλλα ἢ τὰ γιγνό-
 μενα λέγοντα, νομίζουσι σε ὡς αὐτὸν καταδικάζειν σαυτὲ πάν-
 τα τὰ ἔρχεται παθεῖν, ἦν ἐγὼ τάλιθῃ πύθωμαι. Ἀλλ' ἐρώ-
 τα, ἔφη, ὦ Κύρε, ὅ, τι βέλτε, ὡς τάλιθῃ ἐρεῖντος· τέτε ἐνε-
 χα ὡς γενέσθω ὅ, τι βέλτεται. Λέγε δὴ μοι, ἔφη, ἐπολέμησας
 ποτὲ Ἀσυσάγῃ τῷ τ' ἐμῆς μητρὸς πατρὶ, καὶ τοῖς ἄλλοις Μήδοις;
 Ἐγὼ γάρ, ἔφη. Κρατήεις δ' ὑπ' αὐτῶν, σιωμολόγησας δασμὸν
 οἴσιν, καὶ σὺ αἰδύεσθαι ὅπως ἐπαγγέλλοι, ὡς ἐρύματα μὴ ἔξεν;
 Ἡ ταῦτα. Νῦν οὖν λέγε· τί ἔτε τ' δασμὸν ἀπήγαγες, ἔτε σφα-
 τεύμα ἐπεμψας, ἐτείχεζες τε τὰ ἐρύματα; Καὶ ὅς ἔφη, Ἐλβ-
 θερίας ἐπεδύμεν· χαλὸν γάρ μοι δοκεῖ (εἶ) καὶ αὐτὸν ἐλβύθερον
 (εἶ), ὡς πασι ἐλευθερίαν χαλαριτεῖν. Καὶ γάρ ἐστιν, ἔφη ὁ Κύρος,
 χαλὸν μάχεσθαι, ὅπως μὴ πολὲ τις δοῦλος μέλλοι γενέσθαι· ἦν
 ὅτι ἢ πολέμῳ κρατηθεῖς, ἢ ὡς ἄλλον πινὰ τρέπον δαλωθεῖς, ἐπι-
 χειρῶν τις φαίνοι· τὰς δεσποτίας ἀποστρεφῖν ἐαυτῶν, τῶτον σὺ, πρῶ-

πος εἶπε, πότερον ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα εἰς χαλὰν παρέχοντα πιαῖς,
 ἢ ὡς ἀδικεῖντα, ἢν λάβης, κολάζεις; Κολάζω, ἔφη· ὃ γὰρ εἴς σὺ
 ψύδεσθαι. Λέγε δὴ σαφῶς, ἔφη ὁ Κῦρος, ὧδε κατ' εἰς ἐκα-
 στον. Ἡν ἄρχων τις τύχη, καὶ αἰμάετη, πότερον εἰς ἀρχὴν, ἢ
 ἄλλον χαρίσης αὐτ' αὐτῷ; Ἄλλον χαρίσημι, ἔφη. Τί δέ, ἢ
 χρήματα πολλὰ ἔχει, εἰς πλετεῖν, ἢ πένητα ποιεῖς; Αἰφαιρέ-
 μαί, ἔφη, ἃ αὐτὸν ἔχων τυγχάνη. Ἡν δ' ἢ πρὸς πολέμους αὐτὸν
 γιγνώσκεις ἀφιστάμενοι, τί ποιεῖς; Κατακαίνω, ἔφη· τί γὰρ δεῖ,
 ἐλεγχθέντα ὅτι ψύδωμαι, ἀποθανεῖν, μᾶλλον ἢ τὰ ληθῇ λέ-
 γοντα; Εὐζῶτα δὴ ὁ μὲν πᾶς αὐτῷ ὡς ἤκουσε ταῦτα, παρέσπα-
 σατο τ' ἴππεσιν, καὶ τὰς πέπλους χατερρήξατο· αἱ δ' ἡγεῖσθαι ἀνα-
 39. βόησαι ἐδρύοντο, ὡς αἰχμηταὶ τῶν πατρῶν, καὶ ἀπὸ πολλο-
 των πάντων σφῶν ἦδη. Καὶ ὁ Κῦρος σιωπῆσαι κελεύσας, πάλιν
 εἶπεν, Εἰεν· τὰ μὲν δὴ σὰ δίκαια, ταῦτα, ὦ Αἰγυπτιῶν· ἡμεῖς
 δὲ τί συμβελεύεις ἐκ τέτων ποιεῖν; Ο μὲν δὴ Αἰγυπτίος ἐσιώ-
 πα, ἀπορῶν πότερα συμβουλεύοι τῷ Κῦρι χαλακαίνεν αὐτὸν,
 ἢ τὰ ναίτια διδάσκει ὧν αὐτὸς ἔφη ποιεῖν. Ο δ' ἡγεῖσθαι αὐτῷ Τι-
 γράνης ἐπήετο τὸν Κῦρον, Εἰπέ μοι, ὦ Κῦρε, ἔφη, ἐπεὶ ὁ πα-
 τὴρ ἀπορῶν ἔοικεν, ἢ συμβελεύσω πρὸς αὐτῷ ἃ οἰμὴ σοι βέλ-
 λιστα εἴη; Καὶ ὁ Κῦρος, ἡδημῶς, ὅτε συνεθήκει αὐτῷ ὁ Τι-
 γράνης, σοφιστὴν τινα αὐτῷ συνόντα καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ
 τοῦ Τιγράνου, πάνυ ἐπεθύμει αὐτῷ ἀκῆσαι, ὃ, ἢ ποτὲ ἐργή-
 η, παρὰθύμως ἐκέλευε λέγειν, ὃ, ἢ γινώσκαι.

Εγὼ τοίνυν, ἔφη ὁ Τιγράνης, εἰ μὲν ἀγασαί σε πατρὸς ἢ ὅσα
 βεβέβλῳ, ἢ ὅσα πέπραχε, πάνυ σοι συμβελεύω τέτοιαι μεμειδῆς·
 εἰ δέ τοι σοι δοκῇ πάντα ἡμαρτήκεναι, συμβελεύω σοι αὐτὸν μὴ

μιμῶσαι. Οὐκ ἔφη ὁ Κύριος, τὰ δίκαια ποιῶν, ἥκιστα ἀνὴρ
 ἀμαρτάνοντα μιμῶμεν. Ἔστιν, ἔφη, ταῦτα. Κολασέοι αὖτ'
 εἴη, χαλὰ γὰρ τὸν λόγον, τὴν παλῆρα· εἴπερ τὸ ἀδικεῖντα δίκαιον κο-
 λάζειν. Πότερα δ' ἡγή, ὦ Κύριε, ἀμεινον ἔϊναι σὺν τῷ σὺ ἀγαθῷ
 τὰς τιμωρίας ποιῆσαι; ἢ σὺν τῇ σῇ ζημίᾳ; Ἐμαυτὸν ἄρα, ἔφη, 8
 ἔτι γὰρ ἀνὰ τιμωρήμεν. Ἀλλὰ σὺ μέντοι, ἔφη ὁ Τιγράνης, με-
 γάλα γὰρ ἀνὰ ζημιόιο, εἰ τῆς σεαυτοῦ χαλᾶκαίνου; τότε, ὅποτε σοὶ
 πλείους ἀξιοὶ εἴεν κεκτῆσθαι. Πῶς δ' ἀνὰ, ἔφη ὁ Κύριος, τότε πλείους
 ἀξιοὶ γίγνονται ἄνθρωποι, ὅποτε ἀδικεῖντες ἀλίσκονται; Εἰ τότε,
 οἶμαι, σώφρονες γίγνονται. Δοκδὲ γάρ μοι, ὦ Κύριε, ἔτις ἔχειν
 αἰεὶ τὴν σωφροσύνης ἐξ ἄλλης ἀρετῆς ἐδὲν ἐφελος ἔϊναι. (τί γὰρ ἀνὰ,
 ἔφη, χεῖρόν τι ἀνὰ τίς ἰσχυρῶς ἢ ἀνδρείῳ, μὴ σώφρονι, ἢ ἰππι-
 κῷ; τί δὲ, πλουσίῳ; τί δὲ, δυνάτῃ ἐν πόλει;) σὺ δὲ σω-
 φροσύνη καὶ φίλος πᾶς, χεῖροσιν, ἢ θεράπων πᾶς, ἀγα-
 θός. Τὴν οὖν, ἔφη, λέγεις, ὡς ἔστι ὁ σὸς πατὴρ ἐν τῇδε τῇ μιᾷ
 ἡμέρᾳ ἐξ ἀφρονῶν σώφρων γεγέννηται. Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.
 Πάθημα ἄρα σὺ λέγεις τὴν ψυχῆς εἶναι τὴν σωφροσύνην, ὥσ-
 περ λύπην, οὐ μάθημα· ἐπεὶ γὰρ ἀνὰ δῆπου, εἴ γε φρόνιμοι δεῖ
 γενέσθαι τὸν μέλλοντα σώφρονα ἔσεσθαι, ὥσπερ χεῖμα ἐξ ἀ-
 φρονῶν σώφρων ἀνὰ τίς γένοιτο. Τί δ', ἔφη, ὦ Κύριε, οὐπω
 ἥδου καὶ εἶς ἀνδρᾶ δι' ἀφροσύνης μὲν ὁπχειροῦντα κρείττονι
 ἑαυτοῦ μάχεσθαι, ἐπειδὴν ὅτι ἡττηθῇ, εὐδὲς πεπανμημένοι τῆς
 πόλεως τῆτοι ἀφροσύνης; Πάλιν δ', ἔφη, ἔτις ἐώρακας πό-
 λιν ἀντιπατισμένην πόλεως πόλιν ἑτέραν, ἥτις ἐπειδὴν ἡττη-
 θῇ, ὥσπερ χεῖμα ταύτην, ἀνὰ τῇ μάχεσθαι, πείθεσθαι θέλει;
 Ποῖαν δ', ἔφη ὁ Κύριος, καὶ σὺ τῇ πατρὸς ἡττημένην λέγων, ἔτις

ἰχυρίζῃ σωφροσύνης αὐτοῖς· Ἐν ἧ, ἢ Δί, ἐαυτὰ σίνοιδεν ἐλθυ-
 ρείας μὲν ὀπισθιμύσας, δοῦλος δ' ὡς ὁδεπώποτε γενόμενος·
 ἃ δὲ ὤηθη χεῖρας λαθεῖν, ἢ φθᾶσαι, ἢ ἀποδιδάσκαται, ὁδὲν
 τύτων ἰκανὸς γενόμενος ἀφ' ὧν ὁδεξάσας. Σὲ δὲ οἶδεν, ἃ μὲν ἐξ-
 λήθης ἐξαπατήσας αὐτοῖς, ἔπως ἐξαπατήσονται, ὥσπερ ἂν τις
 τυφλὸς ἢ κωφὸς καὶ μολ' ὅπῃ φρονέτω ἐξαπατήσας· ἃ δὲ
 ὤηθης λαθεῖν χεῖρας, οὕτω σὲ οἶδε λαθόντα, ὥς ἃ ἐνόμη-
 ζεν ἐαυτὰ ἐχρὲς χεῖρα δόποιεσθαι, ταῦτα εἰς τὰς αὐτὰς ἐλα-
 θες παρεχόμενοις καὶ δάσας· τάχει δὲ τοσούτον πεισθίμου αὐτῷ,
 ὥς ὅτε ὁδεξάσας ἐφθασας ἐλθὼν σὺν πολλῷ σύλῳ, πρὸν τῶ-
 τον πῶς πᾶρ' ἐαυτὰ διδάμην ἀδιδάσκαται. Ἐπειτα δὸς σοι,
 ἔφη ὁ Κύρος, καὶ ἡ τοιαύτη ἡπία σωφρονίζεν ἰκανὴ εἶναι ἀνθρώ-
 πους, τὸ γινώσκειν ἄλλας ἐαυτῶν βελτίους ὄντας· Πολύ γε μάλ-
 λον, ἔφη ὁ Τιγράνης, ἢ ὅταν μάχη τις ἡπληθῇ. Ο μὲν γὰρ ἰχοὶ
 κρατῆρες ἔσιν ὅτε ὤηθη τὸ σῶμα ἀσκήσας ἀναμαχεῖσθαι καὶ
 πόλεις γε αἰεῖσθαι, συμμαχίας προσλαβῆσθαι, οἶοντα ἀνα-
 μαχεσθαι ἂν ἔς, δι' ἂν βελτίους πινὲς ἐαυτῶν ἡγήσων, τέτοις
 πολλάκις καὶ ἀνδρ' ἀνάγκης ἐθέλῃσι πείθεσθαι. Σὺ, ἔφη, εἰσὶν
 καὶ οἷός τις ὕβρις καὶ γινώσκειν τὰς ἐαυτῶν σωφροσύνας· ὅδε
 τὰς κλέπτας, τὰς μὴ κλέποντας· ὅδε τὰς ψευδομένους, τὰς ἀλη-
 θῆ λέγοντας· οὐδὲ τὰς ἀδικούντας, τὰς τὰ δίκαια ποιοῦντας· οὐκ
 οἶδα, ἔφη, ὅτι καὶ νῦν ὁ σὸς πατὴρ ἐψεύσατο, καὶ ἐκ ἐξημεπέδου
 τὰς πρὸς ἡμᾶς συνθήκας, εἰδὼς ὅτι ἡμεῖς ἐδ' ὅπῃ ὦν Ἀστιάδης
 συνέλειο παρὰ δαίνομεν; Ἀλλ' ἐδ' ἐγὼ τῆτο λέγω, ὡς τὸ γινώσκει
 μόνον τὰς βελτίους, σωφρονίζεις, ἀνδρ' ἔδιδον διδόναι ὑπὸ τῇ
 βελτίονων, ὥσπερ ὁ ἐμὸς νῦν πατὴρ δίδωσιν. Ἀλλ' ἔφη ὁ Κύρος,

ὁ γε σὺς πατὴρ πέποιθε μὲν εἶναι ὅτι μὴ ἔπω χυλόν· φοβέσθαι μὲν
 ταὶ εὖ οἶδ' ὅτι μὴ πάντα τὰ ἔρχεται πάντα. Οἷον αὖτις, ἔφη ὁ
 Τιγράνης, μᾶλλον καταδουλεύειν ἀνθρώπους τῷ ἰχυρῷ φόβῳ;
 Οὐκ οἶδ' ὅτι οἱ μὲν, τῷ ἰχυροῖά τ' ἐκαλέσθη νομίζοντες, σι-
 δῆρ' ἀνθρώποι, ὅμως ἐθέλεις, καὶ πάλιν μάχεσθαι τοῖς αὐτοῖς;
 εἰς δ' ἂν σφόδρα φοβηθῶσιν ἄνθρωποι, τέτοις ὅδε πῶς
 θανάτοις ἀντιβλέπουν διώκονται; Λέγεις, σὺ, ἔφη, ὡς ὁ φόβος
 ἔργῳ κατακτείνει μᾶλλον κατὰ τὴν ἀνθρώπων; Καὶ σὺ γε,
 ἔφη, οἶδα ὅτι ἀληθῆ λέγω· ὅπως γὰρ ὅτι οἱ μὲν φοβού-
 μνοι μὴ φύγῃσι πατεῖν, καὶ οἱ μέλλοντες μάχεσθαι, διότι
 μὴ ἡττηθῶσιν, ἀδύμως ἀφίσχονται καὶ οἱ πλείοντες, μὴ ναυαγί-
 σωσι, καὶ οἱ δεκτεῖν ἔδεσθον φόβου, ἔτοι μὲν ἔτι σῶν, ἔθ'
 ὑπὸ δυνάμει τυγχάνειν διὰ τὸ φόβον· οἱ δὲ ἤδη μὲν φυγάδες, ἤδη
 δ' ἡττημένοι, ἤδη δ' ἀδύμως ἐσθ' ὅτε δυνάμει μᾶλλον τὸ εὐδαι-
 μονίων ἐδίειν τε καὶ χαλιδεῖν. Ἐπὶ δὲ φανερώτερον καὶ ἐν τοῖςδε,
 οἷον φόρημα ὁ φόβος· ἐννοίᾳ γὰρ φοβούμενοι μὴ ληφθέντες ἀποθνή-
 σκωσι, καταποθνήσκουσιν ὑπὸ τοῦ φόβου· οἱ μὲν, ῥιπθόντες ἑαυτοῖς·
 οἱ δ', ἀπαγχόμενοι· οἱ δ', ἀποσφαττόμενοι· ἔτι πάντων τῶν φει-
 νῶν ὁ φόβος μάλιστα καταπλήθει τὰς ψυχάς. Τὸν δ' ἑμὸν πα-
 τέρα, ἔφη, νῦν πῶς δοκεῖ διακτείνειν τὴν ψυχὴν, ὅς ἐμόνους φεί-
 ῃ ἑαυτῷ, ἀλλὰ καὶ φείδῃ ἐμῷ, καὶ φείδῃ γυναικός, ἔπειτα πάντων τῶν
 τέκνων δευτέρως φοβῶν; Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἀλλὰ νῦν μὲν ἐμοί-
 γε ἔδεν ἀπιστῶν ἔτι τῷ πατρί διακτείνειν· δοκεῖ μὲν μοι ἔτι αὐτὸν ἀν-
 δρῶς εἶναι, καὶ εὐτυχῆσαι ἐξυβρίσαι, ἔπειτα πάλιν παρὰ πῆξαι καὶ
 ἀνελεῖν, πάλιν αὖ μέγα φροῦσαι, ἔπειτα πάλιν αὖ πρᾶγμα πα-
 ρεχεῖν. Ἀλλὰ νῦν μὰ Δί', ἔφη, ὦ Κύρε, ἔχει μὲν παρὰ

φάσεις τὰ ἡμέτερα ἀμαρτήματα, ὥς ἀπιστεῖν ἡμῖν ἔξει
 δε σοι καὶ φροῦρια ἐντειχίζειν, καὶ τὰ ἐχθρὰ κατέχειν, καὶ ἄλ-
 λο ὃ, πᾶν βούλη πρὸν λαμβάνειν. Καὶ μέντοι, ἔφη, ἡμᾶς
 μὲν ἔξεις ὅθεν πὶ τούτοις μέγα λυπουμένους· μεμνησόμεθα
 γὰρ ὅτι ἡμεῖς αὐτῷ αἰποὶ ἔομεν. Εἰ δέ πῃ τῷ ἀναμαρτήτων
 πατριδῶν τὴν δαχίλῃ, ἀπιστῶν αὐτὸς φανείης, ὅρα μὴ ἅμα
 τε εὖ ποιήσης, καὶ ἅμα οὐ φίλον νομίσωσί σε. Εἰ δὲ αὖ φυ-
 λαττόμεθα τὸ ἀπεχθάνεσθαι, μὴ ἑπὶ αὐτοῖς ζυγὰ τοῦ
 μὴ ὑβρίσαι, ὅρα μὴ ἐκείνοις αὖ δέησῃ σε σωφροσύνη ἐπὶ μάλ-
 λον ἢ ἡμᾶς νῦν ἐδέχθη. Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεοὺς, ἔφη,
 ποιούτοις μὲν ἔγωγε ὡς ἡδέταίς, οὓς εἰδείλω ἀνάγκη ὡς ἡγε-
 ποιῶτας, ἀηδῶς ἂν μοι δοκῶ χρῆσθαι· οὓς δὲ γινώσκω δο-
 κοῖλω ὅτι εὐνοία καὶ φιλία τῇ ἐμῇ τὸ δέον συλλαμβάνοιεν, τέ-
 πος ἂν μοι δοκῶ καὶ ἀμαρτάνοντας ῥᾶον φέρειν, ἢ τοὺς μισῶν-
 τας μὲν, ἐκπλεῶν ὅτι πάντα ἀνάγκη διαπονέμεναι. Καὶ ὁ Τιγράνης
 πρὸς ταῦτα, Φιλίαν δ', ἔφη, ὡς πῶς ἂν ποιεῖ λάβοις τοσαύ-
 την, ὅσην σοι πρὸ ἡμῶν ἔξει κτήσαδ' νῦν; Παρ' ἐκείνων οἶομαι,
 ἔφη, ὡς τὸ μὴδεπώποτε ἔτω πολέμων γεγνημένων· εἰ ἐθε-
 λοιμε εὐεργετῆσαι αὐτοὺς, ὥσπερ σὺ κελδύεις με νῦν εὐεργετῆσαι ὑμᾶς.
 Ἡ καὶ δύναμις ἂν, ἔφη, ὦ Κῦρε, ἐν τῷ πρὸντι εὐρεῖν νῦν ὅτῳ ἂν
 χρεῖσαιο ὅσα πρὸ ἐμῷ πατεῖ; Αὐτίκα, ἔφη, ἦν πῃ εἰς ζῆν
 τὸ μὴδὲν ἡδικοχρότων, τίνα σοι τέττε χάρις οἶε ἀντὶ ἐσέσθαι;
 τίς ἢ, ἂν αὐτῶν τέκνα καὶ γυναῖκα μὴ ἀφαιρῇ, τίς σε τέττε ἐνεκα
 φίλῳ μᾶλλον ἢ ὁ νομίζων παροσέκειν ἑαυτῷ ἀφαιρεθῆναι;
 τίς δὲ Ἀρμένιων βασιλεῖα εἰ μὴ ἔξει, οἶδά τίνα λυπούμενον
 μᾶλλον ἢ ἡμᾶς; Ὀκοῦν καὶ τέττο, ἔφη, δῆλον, ὅτι ὁ μά-

λιστα λυπέμεντο· εἰ μὴ βασιλὺς εἴη, ἔτ' καὶ λαβὼν τ' ἀρ-
χὴν, μεγίστη αἰ σοὶ χάριν εἶδειν. Εἰ δέ τι σοί, ἔφη, μέλει ἢ
ὅς ὥς ἡκιστα τεταραγμένα τὰδε καταλιπεῖν ὅταν ἀπίης, σκό-
πει, ἔφη, πότῃρ' αἶν οἱ ἡμετέρας ἔχειν τὰ ἐνθάδε, κακῆς
γενομένης ἀρχῆς, ἢ τῆς εἰσθίας καταμυμούσης· εἰ δέ τι σοί
μέλει καὶ τὸ ὥς πλείστη στρατιὰν ὀξάγῃ, τίνα αἶν οἱ μάλ-
λον ὀξετάσαι ταύτῃ ὁρθῶς τὸ πολλὰς αὐτῇ κεχρημέναι;
εἰ δὲ καὶ χημάτων δέησιν, τίνας αἶν ταῦτα νομίζεις ἐκποι-
σαι κρείττον τὸ καὶ εἰδότε καὶ ἔχοντες πάντα τὰ ὄντα; Ω γάρ γε,
ἔφη, Κύρε, φύλαξαι μὴ ἡμᾶς ἀποβαλὼν, σαυτὸν ζημιώ-
σης πλείω ἢ ὁ πατὴρ ἡδυμήδης σε βλάβῃ. Ο μὲν τοιαῦτα
ἔλεγεν·

Ο δὲ Κύρος ἀκέων ὑπερδέξας, ὅτι ἐνόμισε πρᾶνεσθαι πάν-
τα αὐτῷ, ὅσα πρὸς ὑπέχετο Κυραξάρεϊ παρέξειν· ἐμέμνητο γὰρ
εἰπὼν ὅτι καὶ φίλον οἰοῖτο μᾶλλον αὐτὸν ἢ παρέδεν ποιήσεν.
Εκ τούτων δὴ τὸν Ἀρμένιον ἐρωτᾷ, Ἦν δὲ δὴ ταῦτα πείθωμαι
ὑμῖν, λέγε μοι σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, πόσῃ μοι στρατιὰν συμπέμ-
ψεις, πόσα δὲ χημάτια συμβαλῇ εἰς τὸ πόλεμον; Πρὸς ταῦτα δὴ
λέγει ὁ Ἀρμένιος, Οὐδὲν, ἔφη, ὦ Κύρε, ἔχω ἀπλῆστερον εἰπεῖν, ἐδὲ
δικαιότερον, ἢ δεῖξαι μὲ ἐμὲ πᾶσι τ' δύνανται τ' εἶσιν, σὲ δὲ ἰδόντα,
ὅσῃ μὲ αἶν σοὶ δοκῇ στρατιὰν ἄγειν, τ' ὃ καταλιπεῖν, τ' χώρας φυ-
λακὴν. Ὡσαύτως δὲ περὶ χημάτων, δηλώσαι μὲ ἐμὲ δικαίον σοὶ
πάντα τὰ ὄντα· σὲ δὲ τέτων αὐτῷ γινώσκω ὅποσα τε αἶν βέλη φέρε-
αί, καὶ ὅποσα αἶν βέλη καταλιπεῖν. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἰδοὺ, δείξιν
μοι ὅποση σοὶ δυνάμεις ἐστὶ, λέξον δὲ καὶ πόσα χημάτια. Ἐνταῦθα δὴ
λέγει ὁ Ἀρμένιος, Ἰππεῖς μὲ ποίνουσι τ' Ἀρμενίων εἰσὶν εἰς ὀκτακισ-

λίας, πεζοὶ δ' εἰς τέσσαρας μυριάδας· χρήματα δ', ἔφη, σὺν τοῖς
 θησαυροῖς, οἷς ὁ πατήρ χατέλιπεν, ἔστιν, εἰς αἰγύριον λογαδέντα,
 τάλαντα πλείονα τῆς πενταχλίου. Καὶ ὁ Κῦρος ἀνέμελλησεν, ἀλλ'
 εἶπε, Τῆς μὲν τοίνυν στρατίας, ἐπέ σοι, ἔφη, οἱ ὄμοροι Χελδαῖοι πο-
 λεμῆσι, τὰς ἡμέρας μοι σύμπεμπε· τὸ δὲ χρημάτων, ἀντὶ μὲν
 τῆς πεντήκοντα τάλαντων, ὧν ἔφερες δαυμὸν, διπλασίονα Κυ-
 αζάρει δαπόδος, ὅπ' ἔλιπες τὴν φορὰν· ἐμοὶ δ', ἔφη, ἄλλα ἐπα-
 τοὶ δάνεισον· ἐγὼ δὲ σοι ὑπαρχνύμαι, ἂν θεὸς εὖ διδοῖ, ἀνθ' ὧν αὖ
 ἐμοὶ δαυείσης, ἢ ἄλλα πλείονος ἀξία εὐεργετήσῃς, ἢ τὰ χρήμα-
 τα ἀπαριθμήσῃς, ἢν διώωμαι· ἢν δὲ μὴ διώωμαι, ἀδιώατος
 ἂν φοβοίμην, οἶμαι, ἀδικῶ δ' ὅκ' ἂν δικαίως κεινοίμην.
 Καὶ ὁ Αἰσχύριος, Πρὸς τῆς θεῶν, ἔφη, ὦ Κῦρε, μὴ ἔτι λέ-
 γῃς· εἰ δὲ μὴ, οὐ γάρρουντά με ἔξεις· ἀλλὰ νόμιζε, ἔφη, ἂν
 ἀνὰ χαταλίπης, μηδὲν ἥτιον σὺ εἶναι ὧν ἂν ἔχων ἀπής. Εἶπεν,
 ἔφη ὁ Κῦρος· ὥς δὲ πλὴν γυναῖκα δαπολάβῃς, πόσα ἂν μοι
 χρήματα δῷς; Ὅποσα ἂν διωαίμην, ἔφη. Τί δὲ ὥς τοὺς
 παῖδας; Καὶ ἀντὶ τούτων, ἔφη, ὅποσα ἂν διωαίμην. Οὐκοῦν,
 ἔφη ὁ Κῦρος, ταῦτα μὲν ἤδη διπλάσια τῶν ὄντων. Σὺ δ', ἔφη,
 ὦ Τιγράνη, λέξον μοι ἵπποσιν ἂν πλείονα, ὥς τὴν γυναῖκα δαπο-
 λαβεῖν. (Ὁ δ' ἐτύγχευε νεότατος τε ὢν, καὶ ὑποφιλῶν τὴν γυναῖ-
 κα.) Εγὼ μὲν, ἔφη, ὦ Κῦρε, καὶ τὴν ψυχὴν περιαίμην, ὥς μή-
 ποτε λατρεύσῃ ταύτῃ. Σὺ μὲν τοίνυν, ἔφη, ἀπάγου τὴν σὴν
 ὁδὸν γὰρ εἰληφθῇ ἐγὼ γε αἰχμαλώτην ταύτῃ νομίζω, σὲ γε
 μὴ πώποτε φυγόντος ἡμᾶς. Καὶ σὺ δ', ὦ Αἰσχύριε, ἀπάγε πᾶ-
 ντε γυναῖκα καὶ τὰς παῖδας, μηδὲν αὐτῆς χάλαθεις· ἵνα ἐ-
 δῶσιν ὅπ' ἐλθέμενοι πρὸς σε ἀπέχοντες. Καὶ νῦν μὲν, ἔφη, δεπ-

νείτε πρ' ἡμῶν δειπνήσαυτες δὲ ἀπελαύνετε ὅπως ὑμῶν θυμός.
Οὕτως δὴ χαλόμεναν.

Διασκηνομένῳ δὲ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἐπῆρετο ὁ Κύρου, Εἰ-
πέ μοι, ἔφη, ὦ Τιγράνη, ποῦ δὴ ἐκένος ὄσιν ὁ ἀνὴρ, ὃς συνε-
δύρα ἡμῶν. Ἐσὺ μοι μάλα ἐδόκεις θαυμάζειν αὐτόν. Οὐ γὰρ,
ἔφη, ἀπέκτενεν αὐτὸν ἑτοσὶ ὁ ἐμὸς πατήρ; Τί λαβὼν ἀδικαιῶ-
τα; Διαφθείρειν αὐτὸν ἔφη ἐμέ. Καίτοι, ὦ Κύρε, ἔγω καλὸς
καὶ γαδὸς ἦν ἐκένος, ὡς καὶ ὅτε δόκω δέξασθαι ἐμεῖς, προσκα-
λέσας με εἶπε, Μὴ πὺν, ὦ Τιγράνη, ἔφη, ὅτι δόκω δέξαι με,
χαλεπήνης τὰ πατρί. οὐ γὰρ κακονοία πῶς τῷτο ποιεῖ, ἀλλ'
ἀγνοία. ὅποσα δ' ἀγνοία ἀνδρῶν ἐξαμαρτάνουσι, πάντα ἀ-
κούσια τῷτ' ἐγώ γε νομίζω. Οὐ μὲν δὲ Κύρου δὴ τούτοις εἶ-
πε, Φεύ τὰν ἀνδρὸς. Οὐ δὲ Αἰρμένιος ἐλεξεν οὕτως, Ω Κύρε,
ὅτι οἱ ταῖς ἑαυτῶν γυναῖξιν λαμβάνοντες στυγερὰς ἀλλοτεῖνας
ἀνδρας, οὐ τῷτο αἰσιμώμενοι αὐτοὺς κατακτείνουσιν ὡς ἀφρο-
σύνας ποιεῖν τὰς γυναῖκας. ἀλλὰ νομίζοντες ἀφαιρῆσαι αὐ-
τοὺς πῶς πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, ἀλλὰ τῷτο ὡς πολέμοις αὐτοῖς
χρῶνται. Καὶ ἐγὼ ἐκείνῳ, ἔφη, ἐφθόνησα, ὅτι μοι ἐδόκει τὸν
ἐμὸν υἱὸν ποιεῖν αὐτὸν μάλλον θαυμάζειν ἢ ἐμέ. Καὶ ὁ Κύρου
εἶπεν, Ἀλλὰ ναὶ μὰ τὰς θεάς, ἔφη, ὦ Αἰρμένιε, ἀνδρώπωνά μοι
δοκεῖς αἰμαρτέν. καὶ σὺ, ὦ Τιγράνη, συγγνώσκε τῇ πατρί. Τότε
μὲν δὲ τοιαῦτα ἀγλαχθέντες καὶ φιλοφρονηθέντες, ὡς περ εἰκός,
ἐκ συναλλαγῆς, αἰναδάντες ὅτι τὰς ἀρμαμάξας σὺν ταῖς γο-
ναιξιν, ἀπῆλαινον εὐφραυνόμενοι.

Ἐπεὶ δ' ἦλθον οἱ χεῖρ, ἐλεγον τῷ Κύρου ὁ μὲν πρὸ σο-
φίας, ὁ δὲ πρὸ καρτερίας, ὁ δὲ πρὸ πρᾶότητος, ὁ δὲ πρὸ καὶ τὸ

χάλλῳ καὶ τὸ μέγεθῳ. Ἐνθα δὴ ὁ Τιγράνης ἐπήετο τὴν
 γυναικα, Καί σοι, ἔφη, ὦ Αρμενία, χαλὸς ἐδόκει ὁ Κύρῳ εἶ-
 ναι; Ἀλλὰ μὰ Δί', ἔφη, οὐκ ἐκείνον ἐθεώμην. Ἀλλὰ τίνα
 μὲν; ἔφη ὁ Τιγράνης. Τὸν εἰπόντα, ἡ Δία, ὡς τῆς αὐτῆς ψυ-
 χῆς αἶν πείαιτο, ὥστε μὴ με δουλεύειν. Τότε μὲν δὴ, ὥσπερ εἶκος,
 ἐκ τοῖστων αἰνεπαύοντο σὺν Ἀλλήλοισι.

Τῇ δ' ὑπεραία ὁ Αρμένιος Κύρῳ μὲν καὶ τῇ στρατιᾷ πάσῃ ξένια
 ἐπεμπε· παρέειπε δὲ τοῖς ἑαυτοῦ, εἰς δεήσοι στρατεύεσθαι, εἰς τρίτην
 ἡμέραν παρεῖναι· τὰ δὲ χεῖμαλα αὖν εἶπεν ὁ Κύρῳ διπλάσια
 ἀπηρεύμεσθαι. Οἱ δὲ Κύρῳ, ὅσα εἶπε λαβὼν, τὰ ἄλλα ἐπεμψεν·
 ἤετο δὲ πότερος ἔσται ὁ τὸ στρατεύμα ἄγων, ὁ ποῖς, ἢ αὐτός. Εἰ-
 πέτην δὲ ἅμα, ὁ μὲν πατρὸς ἕπως, ὁπότερον αἶν σὺ κελεύῃς· ὁ δὲ
 ποῖς οὕτως, Ἐγὼ μὲν οὐκ ἀπολείφομαι σου, ὦ Κύρῳ, οὐδ' αἶ
 σκιδνοφόρον με δεή σοι συνακολουθεῖν. Καὶ ὁ Κύρῳ ὀπιγελά-
 σας εἶπε, Καὶ ἐπὶ πόσῳ αἶν ἐθέλῃς, ἔφη, ἢ γυναικα σε ἀκῶσαι,
 ὅτι σκιδνοφορεῖς; Ἀλλ' οὐδὲν, ἔφη, ἀκῶσαι δεήσῃ αὐτῷ· ἄξιον
 γάρ· ὥστε ὅσῃν ἔξῃσαι αὐτῇ ὅ, τι αἶν ἐγὼ παρέσθω. Ὡρα αἶν,
 ἔφη, συσκιυάζεσθαι ὑμῖν εἶναι. Νόμιζέ, ἔφη, συνεσκιυασμένους
 παρέσεσθαι ὅ, τι αἶν ὁ πατὴρ δῶ. Τότε μὲν δὴ ξενισθέντες οἱ
 στρατιῶται ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δὲ ὑπεραία λαβὼν ὁ Κύρῳ τὸν Τιγράνιν, καὶ τῇ Μή-
 δων ἱππέων τοὺς χαρπύους, καὶ τῇ ἑαυτοῦ φίλων ὁπόσοις και-
 ρὸς ἐδόκει εἶναι, ὡς ἐλαύνων τὴν χώραν κατεφεῖτο, σκοπῶν δὲ
 τετραδὴν φερούμενον. Καὶ ἐπ' ἄκρην πῆλθον, ἐπηρεῖται τὸν Τι-
 γράνιν, ποῖα αἶν εἶναι τῇ ὁρέῳ ὁπόθεν οἱ Χαλδαῖοι κατα-
 γέοντες λήιζονται. Καὶ ὁ Τιγράνης ἐδείκνυεν. Οἱ δὲ πάλιν ἤρετο,

Νῦν ὃ ἑαυτὰ τὰ ὄρη ἔρημά ἐστιν; Οὐ μὰ Δί', ἔφη, ἀλλ' αἰὲ σκο-
ποὶ εἰσιν ἐκένων, οἱ συράμενοι τοῖς ἄλλοις ὅ, τι αὖ ὀρώσι. Τί ἔν,
ἔφη, ποῖουσιν, ἐπὶν αἰδοῦνται; Βοηθήσιν, ἔφη, ἐπὶ τὰ ἄκρα, ὡς
αὖ ἐκτος δύνῃ). Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Κύρου ἠκηκόει σκοπῶν δὲ
καταφύλλων πολλῶν τῆς χώρας τοῖς Αἰρυνίοις ἐξημὼν καὶ δόρον ἔ-
σαν ἀπὸ τὸν πόλεμον. Καὶ τότε μὲν ἀπῆλθον ἔτι τὸ στρατό-
πεδον, καὶ δεκνήσαντες ἐκοιμήθησαν. Τῇ δ' ὑπερβία αὐτὸς τε ὁ
Τιγράτης παρὶν συνεσθλασμένῳ καὶ εἰς τετρακυχλίους
ἰππεῖς συνελέγοντο αὐτῶν, καὶ τοξόται εἰς τοὺς μυρίους, καὶ πελ-
τασταὶ ἄλλοι ποσῆτοι. Ο ὃ Κύρου, ἐν ᾧ συνελέγοντο, ἐθύετο
ἐπεὶ ὃ καλὰ ἦν τὰ ἱερὰ αὐτῶν, συνεχάλεσε τὰς τε τῶν Περσῶν ἡγε-
μόνας, καὶ τὰς τῶν Μήδων. Ἐπεὶ ὃ ὁμῆ ἦλ', ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὄρη ἑαυτὰ, ἀ ὀρώμεν, Χαλδαίῳν
“ εἰ δὲ ταῦτα χαλασάδοιμεν, καὶ ἐπ' ἄκρα γένοιτο τὸ ἡμέτερον
“ φρέσιν, σωφρεσιν ἀνάγκη αὖ εἴη πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀμφοτέροις,
“ τοῖς τε Αἰρυνίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις. Τὰ μὲν ἔν ἱερὰ καλὰ
“ ἡμῖν ἀνθρωπίνῃ ὃ παρὰ θυμῷ εἰς τὸ παρὰ χθῆναι ἑαυτὰ εἶδεν
“ ἔγω μέγα σύμμαχον αὖ γένοιτο ὡς τάχος. Ἦν γὰρ φράσω-
“ μεν πρὶν τὰς πολέμους συλλεγῶναι ἀναβάντες, ἢ παντά-
“ πασιν ἀμαχεὶ λάβοιμεν αὖ τὸ ἄκρον, ἢ ὀλίγοις τε καὶ ἀδε-
“ νέσι χρησάμεθα αὖ πολέμοις. Τῶν οὖν πόρων ὁδοὶς ῥάων,
“ ἔδδ' ἀκινδυνώτερον, ἔφη, ὅστις νῦν χαρτερῆσαι ἀπεύδοντας.
“ Ἰτε ἔτι ἐπὶ τὰ ὄπλα. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ὦ Μῆδοι, ἐν ἀριστερᾷ ἡμῶν
“ προθύεσθε ὑμεῖς ὃ, ὦ Αἰρυνῖοι, οἱ μὲν ἡμίσεις ἐν δεξιᾷ, οἱ
“ δὲ ἡμίσεις ἐμπαρῶν ἡμῶν ἡγεῖσθε ὑμεῖς δὲ, ὦ ἰππεῖς,
“ ἐπὶ πρὸν ἔπεσθε, ἀφ' ἐκαστοῦ μοῖρου καὶ ὠδοῦντες ἀνῶ ἡμᾶς ἦν

“δέ τις μαλακύνῃται, μὴ ἐπιτρέπείε.”. Ταῦτ’ εἰπὼν ὁ Κύρου, ἠγείτο, ὁρδίοις ποιησάμεν τὰς λόχας. Οἱ δὲ Χαλδαῖοι, ὡς ἔγνωζ’ ὅτι ὁρμήν ἄνω ἔχ’, εὐθύς ἐσήμαινόν τε τοῖς ἑαυτῶν, καὶ συνεβόων ἀλλήλοις, καὶ συνηθοίζοντο. Ο ὦ Κύρου πρηνυγία, Ἄνδρες Πέρσαι, ἡμῖν σημαίνεσι σπεύδειν. Ἡ γὰρ φθάσωμεν ἄνω γενόμενοι, ἔδεν τὰ τ’ πολεμίων ἐνότης).

Εἶχον ὦ οἱ Χαλδαῖοι γέρεα τε ἑ παλτά δύο· καὶ πολεμικώτατοι ὦ λέγονται ἔτοι τ’ παρ’ ἐκείνῳ τ’ χώραν ἔει· καὶ μάθοι στρατεύοντα, ὅποῦν τις αὐτῶν δέη, ἀλλὰ τὸ πολεμικώτατοι καὶ πένητες ἔει· καὶ γὰρ ἡ χώρα αὐτοῖς ὁρεινή τέ ἔστι καὶ ὀλίγη ἡ τὰ χεῖμαλα ἔχουσα. Ως δὲ μάλιστα ἐπλησίαζον οἱ ἀμφὶ τὸν Κύρου τῶν ἄκρων, ὁ Τιγράνης σὺν τῷ Κύρῳ πορεύμενός ἐπεν, Ω Κύρε, ἄρ’ οἶδ’, ἔφη, ὅτι αὐτὰς ἡμᾶς αὐτίκα μάλα δεήσει μάχεσθαι; ὡς οἱ γε Ἀρμένιοι ἐμὴ δέξονται τὰς πολέμους. Καὶ ὁ Κύρου εἰπὼν ὅτι εἰδείη τοῦτο, παρηγγύησε τοῖς Πέρσαις παρρησιαάζεσθαι, ὡς αὐτίκα δεήσον ἐπιδιώκειν, ἐπειδὴν ὑπάγωσι τὰς πολέμους ὑποφύγοντες οἱ Ἀρμένιοι, ὥς ἐγγὺς ἡμῖν γενέσθαι. Οὕτω δὴ ἠγορεύτο μὲν οἱ Ἀρμένιοι· τῶν δὲ Χαλδαίων οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ταχὺ ἀλαλάξοντες ἔθεον, ὥσπερ εἰώθεον, ἐπ’ αὐτὰς· οἱ δὲ Ἀρμένιοι, ὥσπερ εἰώθεζ’, ὅκ’ ἐδέχοντο. Ως ὦ διώκοντες οἱ Χαλδαῖοι εἶδον ἐνδυτίοις μαχαροφόροις ἱεμέροις ἄνω, οἱ μὲν πῆες αὐτοῖς πῆελάσαντες ταχὺ ἀπέστησκον, οἱ δ’ ἔφασγον, οἱ δὲ πῆες καὶ ἐάλωσαν αὐτῶν. Ταχὺ δὲ ἔχετο τὰ ἄκρα. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἄκρα εἶχον οἱ ἀμφὶ τὸν Κύρου, κατεώρεον τε τῶν Χαλδαίων τὰς οἰκήσεις, καὶ ἠδοκίμοντο φεύγοντας αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐγγύς οἱ-

κλήσεων. Ο δὲ Κύρου, ὡς πάντες οἱ στρατιῶται ὁμοῦ ἐγένοντο, ἀριστοποιήσαι παρήγγειλεν. Ἐπεὶ ᾗ ἡρσήμεσαν, καταμαθῶν ἔνθα σκοπαὶ ἦσαν αἱ τῇ Χαλδαίων ἐρυμνὸν τε ὄν καὶ ἔνυδρον, εὐθὺς ἐτείχισε φρέεον· καὶ τὴν Τιγράνιν ἐκέλευσε πέμπειν ὑπὲρ τῶν πατέρων, καὶ κελεύειν πῶς αὐτοὺς ἔχοντα ὅποσοι εἴεν τέκτονες τε καὶ λιθοδόμοι. Ἐπὶ μὲν δὴ τὸν Αἰρμύριον ὥχετο ἄγγελος· ὁ δὲ Κύρος τοῖς παρῶσιν ἐτείχισεν.

Ἐν ᾗ τότε προσάγει τῷ Κύρῳ τὰς αἰχμαλώτους δεδεμένους, τὰς δὲ πινὰς ἔτετρωμένους. Ὡς ᾗ εἶδεν, εὐθὺς λυεῖν αὐτὰς ἐκέλευσε τὰς δεδεμένους, τὰς δὲ τετρωμένους, ἰατρὰς χαλῆσας, θεραπεύειν ἐκέλευσεν. Ἐπειὰ ἔλεξε τοῖς Χαλδαίοις, ὅτι ἂν ἦκοι ἔτε ὑπολέσαι ὑπὸ θυμῷ ἐκείνης, ἔτε πολεμεῖν δεόμενοι, ἀλλ' εἰρήνῃ ποιῆσαι βελόμενος Αἰρμύριοις καὶ Χαλδαίοις. Πρὶν γὰρ ἔν ἔχεα τὰ ἄκρα, οἷσι ὅτι ἔδεν εἰδῆτε εἰρήνης· τὰ μὲν γὰρ ὑμέτεροι ἀσφαλῶς εἶχε, τὰ δὲ τῇ Αἰρμυρίων ἦγεε καὶ ἐφέρετε· ἰὺν δ' ὁρᾶτε δὴ εἰ οἶω ἐσέ. Ἐγὼ οὖν ἀφήμι ὑμᾶς αἵμαδε τὰς εἰρημνίας, ἔδωμι ὑμῖν σὺν τοῖς ἄλλοις Χαλδαίοις βελεύσας, εἴτε βέλεαδε πολεμεῖν ἡμῖν, εἴτε φίλοι εἶ. Καὶ γὰρ πόλεμον αἰσῆαδε, μηκέτι ἦκετε δεῦρο ἄνδρ' ὅπλων, εἰ σωφρονεῖτε· ἦν δὲ εἰρήνης δοκῆτε δεῖσθαι, ἄνευ ὅπλων ἦχετε· ὡς ᾗ χαλῶς ἔξει τὰ ὑμέτεροι, ἦν φίλοι γένηαδε, ἐμοὶ μελήσει. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ μὲν ἐπαγγέσαντες, πολλὰ δὲ δεξιωσάμενοι τὸν Κύρον, ὥχοντο αἵμαδε.

Ο δὲ Αἰρμύριος ὡς ἤκουσε πῶς τε κλήσιν τῷ Κύρῳ, καὶ πῶς ᾤοντο, λαβὼν τὰς τέκτονας καὶ τὰλλα, ὅσων ᾤετο δεῖν, ἦκε πρὸς τὸν Κύρον ὡς ἐδυνάτο τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ εἶδε τὸν Κῦ-

ρον, ἔλεξεν, ὦ Κύρε, ὡς ὀλίγα δυνάμειροι παροῦσιν ἀνδρω-
ποι φεῖ τῷ μέλλοντι, πολλὰ ἐπιχειροῦμεν θεάσθαι. Νυνὶ
γὰρ δὴ ἔγωγε ἐλευθερίαν μὲν μηχανώσασθαι ἐπιχειρήσας, δοῦ-
λος, ὡς ἔδεπόποτε, ἐγενόμην· ἐπεὶ δὲ ἐάλωμεν, σιφῶς δόπο-
λωλέναι νομίσαντες, νυνὶ ἀναφανιόμεθα σεσωσμένοι, ὡς ὅδε-
πόποτε. Οἱ γὰρ ὅδεπόποτε ἐπαύοντο πολλὰ κακὰ ἡμῶς
ποιοῦντες, νυνὶ ὁρῶ τούτους ἔχοντας ὥσπερ ἐγὼ νῦν ἔμην. Καὶ
τῷτο θύπτω, ἔφη, ὦ Κύρε, ὅτι ἐγὼ, ὥς ἀπελάσαι Χαλδαίοις
δὴ τῶν τῶν ἄκρων, πολλαπλάσια ἂν ἔδωκα χεῖματα ὧν
σύ νυνὶ ἔχεις ἢ ἐμοί· καὶ ἂν ὑποχρῆσθαι ποιήσῃν ἀγαθὰ ἡμῶς,
ὅτ' ἐλάμβανες τὰ χεῖματα, δόποτε τέλεσά σοι ἦδῃ· ὥς καὶ
παροσφείλοντές σοι ἄλλας χάριτας ἀναπεφίναμεν, αἷς ἡμεῖς
γε, εἰ μὴ κακοὶ ἔσμεν, αἰχμηοί μιν ἂν σοι μὴ δόποδιδόναι· ὧ καὶ
δόποδιδόντες, ἔδδεν ἄξιον ἔδ' ἔπω πρὸς εὐεργετῇ χαλιδάμβανό-
μιν τοσούτοι ποιῶντες. Ο ἦν Ἀρμένιος ταῦτ' ἔλεξεν.

Οἱ δὲ Χαλδαῖοι ἦκον δέομενοι τῷ Κύρῳ εἰρήνῃ σφίσι ποιῆ-
σαι. Καὶ ὁ Κύρῳ ἐπῆρετο αὐτοὺς, Ἀλλου τα, ἔφη, ὦ Χαλ-
δαῖοι, ἢ τούτε γε ἔνεκα, εἰρήνης νυνὶ ἐπιθυμεῖτε, ὅτι νομίζετε
ἀσφαλές εἶσθαι δυνάσθαι ζῆν, εἰρήνης γινώσκοντες, ἢ πολεμεῖντες;
ἐπεὶ ἡμεῖς τ' ἄλλα ἔχομεν. Εἶπασαν οἱ Χαλδαῖοι. Καὶ ὅς, Τί
οὔν, ἔφη, εἰ καὶ ἄλλα ὑμῶν ἀγαθὰ παροσγίνονται ἀλλὰ τί νυνὶ
εἰρήνῃ; Εἰπὲν αὖν, ἔφασαν, μᾶλλον εὐφρανοίμεθα. Ἀλλο π
οὔν, ἔφη, ἢ ἀλλὰ τὸ γῆς ἀπομύζειν ἀγαθῆς, καὶ πέντες νο-
μίζετ' εἶναι; Συνέφασαν καὶ τοῦτο. Τί οὔν; ἔφη ὁ Κύρῳ,
βέλοισθ' ἂν δόποτελοῦντες ὅσα πρὸς οἱ ἄλλοι Ἀρμένιοι, ὅζει-
ναι ὑμῶν τῷ Ἀρμενίᾳ γῆς ἐργάζεσθαι ὅποσιν ἂν βέλῃατε; Εἶπα-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ'. 101

σαν οἱ Χαλδαῖοι, Εἰ παύοιμεν μὴ ἀδικήσαθ. Τί ὃ σὺ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, βάλαιο ἀντὶ τῶν δούλων ἔσαν γὰρ ἐπερὶ γυνήδεσ, εἰ μέλλοιεν τὰ νομιζόμενα παρὰ σοὶ δοῦναι οἱ ἐξαζόμενοι; Εφη ὁ Ἀρμένιος πολλὰ ἀντὶ τούτου πείσασθαι, πολὺ γὰρ ἀνὰ αὐξάνουσι πάλιν παρὰ σοὶ. Τί οἱ ὑμεῖς, ἔφη, ὦ Χαλδαῖοι; ἐπεὶ ὅσην ἀρχὴν ἔχετε, ἐθέλοιτ' ἀντὶ τῶν νόμων ταῦτα τοὺς Ἀρμενίοις, εἰ ὑμῖν μέλλοιεν οἱ νόμοις τὰ δίκαια δοῦναι; Εφασαν οἱ Χαλδαῖοι, πολλὰ γὰρ ἀνὰ ὠφελείας, ἔδεν πονήσας. Σὺ ὃ, ἔφη, ὦ Ἀρμένιε, ἐθέλοις ἀντὶ τῶν νόμων νομοῖς χρῆσθαι, εἰ μέλλοις, μικρὰ ὠφελῶν Χαλδαίοις, πολὺ πλείω ὠφελήσονται; Καὶ σφόδρα ἀντὶ, ἔφη, εἴπερ οἰοῦμαι ἀσφαλῶς τέμνειν. Οὐκοῦν, ἔφη, ἀσφαλῶς ἀντὶ νόμοις, εἰ τὰ ἀκρεῖα ἔχετε σύμμαχα; Εφη ὁ Ἀρμένιος. Ἀλλὰ μὴ Δί', ἐφασκε οἱ Χαλδαῖοι, ἔκ ἀντὶ ἡμεῖς ἀσφαλῶς ἐξαζοίμεθα μὴ ὅτι πάλιν τούτων, ἀλλ' ὅτι ἀντὶ ἡμετέραν, εἰ ἔτοι τὰ ἀκρεῖα ἔχειν. Εἰ οἱ ὑμῖν ἀντὶ, ἔφη, τὰ ἀκρεῖα σύμμαχα εἰν; Οὕτως ἀντὶ, ἐφασκε, ἡμῖν χαλῶς ἔχει. Ἀλλὰ μὴ Δί', ἔφη ὁ Ἀρμένιος, ἔκ ἀντὶ ἡμῖν νῦν χαλῶς ἔχει, εἰ ἔτοι παρὰ τῶν παλιν τὰ ἀκρεῖα, ἄλλως τε καὶ τετειχοσμένα. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Οὕτως τούτων ἐγὼ ποιῶ, ἔφη, ἀδελφοίς ὑμῶν τὰ ἀκρεῖα παρὰ τῶν παλιν, ἀλλὰ ἡμεῖς φυλάξομεν αὐτά, καὶ ἀδικῶσιν ὑμεῖς ὁποῖον, σὺν τοῖς ἀδικημένοις ἐσόμεθα ἡμεῖς.

Ὡς οἱ ἤκουσαν ταῦτα ἀμφοτέρω, ἐπῆνσαν, καὶ ἔλεγον ὅτι οὕτως ἀντὶ εἰς μόνως εἰς μὴν βαβαία. Καὶ ὅτι ταῦτοις ἐδοσαν καὶ ἔλαβον πάντες τὰ πιστά, καὶ ἐλάττω μὲν ἀμφοτέρω ἀπ' ἀλλήλων ἐκαστὸς συνετίθεντο, βασιλείας οἱ εἶναι, καὶ ἐπεργασίας, καὶ βασιλείας καὶ στρατηγίαν δὲ κοινῶν, εἰ τις

ἀδικοίη ὁποτέρουσι. Οὕτω μὲν τότε διεπράχθη καὶ νῦν
 δὲ ἐπὶ οὕτω ἀγαμύουσιν αἱ τότε γενομένηαι συνθήκαι Χαλ-
 δαίοις καὶ τῷ πλὴν Ἀρμενίαν ἔχοντι. Ἐπεὶ δὲ αἱ συνθήκαι ἐγε-
 νοντο, εὐθὺς συνετείχζον τε ἀμφοτέρω περὶ πόλιν ὡς κοινὸν
 φρούριον, καὶ τὰ ὀππότερα συνεισῆγον. Ἐπεὶ ὅτι ἑαυτοὶ παροῦσαι,
 συνδείπνοις ἔλαβεν ἀμφοτέρω περὶ ἑαυτὸν, ὡς φίλοις ἦδη.
 Συνδειπνούντων δὲ εἶπε τις τῶν Χαλδαίων ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις
 σφῶν πᾶσιν εὐκταὶ ταῦτα εἴη· εἰσὶ δὲ πῆρες τῶν Χαλδαίων οἱ ληι-
 ζόμενοι ζῶσι, καὶ ἐδ' αὖν ἐπίσταντο ἐργάζεσθαι, ἐδ' αὖν διυλάντο,
 εἰδομένοι δὲ πὸ πολέμου βιοτύειν· αἱ γὰρ ἐκπύζοντο καὶ ἐμμεθο-
 φόρου, καὶ πολλάκις μὲν παρὰ τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ, (καὶ γὰρ,
 ἔφασι, πολὺ χρυσὸν ὁ αὐτοῦ) πολλάκις δὲ καὶ παρὰ Ἀσσυρίῳ.
 Καὶ ὁ Κύρος ἔφη, Τί ἐν ἐκείνῳ καὶ νῦν παρὰ ἐμοὶ μεθοφορεῖται; ἐγὼ
 γὰρ δώσω ὅσῳ τις ἄλλος πλείονα δήποτε ἔδωκε. Συνέφασαν
 οἱ, καὶ πολλοὺς γε ἔσεσθαι ἔλεγον τὰς ἐγγεγραμμένας. Καὶ ταῦτα μὲν
 δὴ ἔτω συνωμολογῆτο.

Ο δὲ Κύρος ὡς ἤκουσεν ὅτι περὶ τῶν Ἰνδῶν πολλάκις οἱ Χαλ-
 δαῖοι ἐπορεύοντο, ἀναμνηθεὶς ὅτι ἦλθον παρὰ αὐτῷ χατὰ κε-
 φύρῃσι εἰς Μήδους τὰ αὐτῶν πρᾶγματα, καὶ ὤχετο περὶ
 τοὺς πολεμίους, ὅπως αὐτὸν καὶ τὰ ἐκείνων χατὰ δώσω, ἐβούλετο
 μαθεῖν τὸν Ἰνδὸν τὰ αὐτῶν πεπραγμένα. Ἡρξάτο οὖν λόγου
 τοιοῦδε· ὦ Ἀρμενίε, ἔφη, ἔσμεν οἱ Χαλδαῖοι, εἰπατέ μοι,
 εἴ τινα ἐγὼ τῶν ἐμῶν ἀποστέλλωμεν πρὸς τὸν Ἰνδόν, συμπέμψαι
 αὖ μοι τῶν ὑμετέρων, οἵπινες αὐτῶν πλὴν τε ὁδὸν ἡγοῖντο αὖν, καὶ
 συμπράττοιεν ὥστε γενέσθαι ἡμῖν παρὰ τῷ Ἰνδῶν αὐτῶν βέλους;
 ἐγὼ γὰρ χρήματα μὲν παροσχέμεσθαι ἐπὶ αὐτῶν βελοίμεθα ἡμῖν, ὅπως

ἔχω καὶ μυθὸν ἀφθόνως δίδοναι οἷς ἂν δέη, καὶ τιμᾶν καὶ δω-
ρεῖσθαι τῇ στρατιωτικῇ τὰς ἀξίας· τούτων γὰρ δὴ ἐνεκα βέλομαι
ὡς ἀφθονώτατα χεῖματα ἔχειν. Δεῖσθαι δὲ τούτων νομίζων,
τῷ μὲν ὑμετέρῳ ἡδὺ μοι φεῖσθαι· (φίλος γὰρ ὑμῶς ἤδη νο-
μίζω) πῶς δὲ τῷ Ιησοῦ ἡδέως ἂν λάβοιμε, εἰ διδοίη. Ο αὖ
ἄγγελος, ὃν κελύω ὑμῶς ἡγεμόνας δοῦναι καὶ συμπεράσσει-
ρας γινώσκειν, ἐλθὼν ἐκείσε, λέξει ὧδε, Επεμψέ με Κύριος,
ὃ Ιησοῦς, πρὸς σέ· φησὶ δὲ προσδεῖσθαι χημαίων, προσδεχό-
μενος καὶ ἄλλῃ στραταίᾳ οἰκοῦν ἐκ Περσῶν· (καὶ γὰρ προσ-
δέχομαι, ἔφη) ἢ αὖ αὐτῷ πέμψῃς ὅποσα σοι περὶ χαρεῖ,
φησὶν, ἢ θεὸς ἀγαθὸν τέλος δίδω αὐτῷ, πειράσσειν ποιῆ-
σαι, ὥστε σὲ νομίζειν χαλῶς βεβουλόσθαι χειρὶ αὐτοῦ.
Ταῦτα μὲν ὁ παρ' ἐμοῦ λέξει· τοῖς δὲ παρ' ὑμῶν ὑμεῖς αὖ
ἐπισέλλετε ὅ, τι ὑμῖν δοκεῖ συμφέρον εἶναι. Καὶ ἢ μὲν λά-
βοιμεν, ἔφη, παρ' αὐτοῦ, ἀφθονώτερος χρησόμεθα· ἢ δὲ μὴ
λάβωμεν, εἰσόμεθα ὅτι ἐδεμίαν αὐτῷ χάριν ὀφείλομεν, ἀλλ'
ἔξέσθαι ἡμῖν, ἐκείνῳ ἐνεκα, πρὸς τὸ ἡμέτερον συμφέρον πᾶν-
τα πύχεσθαι. Ταῦτ' εἶπεν ὁ Κύριος, νομίζων ὅτι ἰόντας Αρμε-
νίων καὶ Χαλδαίων ταῦτα λέξεν πρὸς αὐτοῦ, οἷα αὐτὸς ἐπε-
θύμει πάντας ἀνθρώπους καὶ λέγειν καὶ ἀκούειν πρὸς αὐτοῦ.
Καὶ τότε μὲν δὴ, ὅποτε χαλῶς ἔρχε, ἀφελύσαντες πλὴν σκηλῶν,
ἀνεπαύοντο.

Τῇ οὖν ὑπεραίᾳ ὃ, τε Κύριος ἐπεμπε τὸν ἄγγελον, ἐπισείλας
ὅσα πρὸς ἔφη, καὶ ὁ Αρμηνίος ὅτι οἱ Χαλδαῖοι συνέπεμπον ἕως ἱε-
ρωπάτης ἐνόμίζον (ἔτι) καὶ συμπεράσσειν καὶ εἰπεῖν πρὸς Κύριον τὰ
προσέχοντά. Εἰς τὴν οὖν τῆς οὖν Κύριος ὁπτελέσας τὸ φερόμενον καὶ

φύλαξεν ἰσχυροῖς καὶ τοῖς ὀπλιταῖσι πᾶσι, ἔδραμον αὐτῷ κα-
ταλιπὼν Μῆδον, ὃν ἔκτε Κυαξάρης ἀνὴρ μάλιστα χειροῦσθαι, ἀ-
πῆκε συλλαβὴν τὸ ἔταρον στρατόμα. ὅσοι τε ἦλθεν ἔχων καὶ ὁ
πρὸ Ἀρμενίων προσέλαβε, καὶ τὸς πρὸς Χαλδαίους, εἰς τετρακα-
χλίους, αἱ ὧντο καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων κρήνητος (εἶ).

Ὡς δὲ κατέβη εἰς τὴν οἰκουμένην, εὐδείς ἔμενον ἐνδοῖν Ἀρ-
μενίων, ἔτε εἰνὴρ, ἔτε γυνή, ἀλλὰ πάντες ὑπὸ πάντων, ἡδόμενοι
τῇ εἰρήνῃ, καὶ φέροντες καὶ ἄγοντες εἰς πᾶσι τοῖς ἀξίους εἶχε. Καὶ
ὁ Ἀρμενίων τέτοις ὡς ἦχθετο, ἔπως αὖ νομίζων καὶ τὸν Κύρου
μᾶλλον ἡδέσθαι τῇ ὑπὸ πάντων τιμῇ. Τέλῳ δὲ αὖ ὑπὸ
πάντων ἔκ Ἀρμενίων, τὰς θυγατέρας ἔχεσθαι, καὶ τὴν νεώ-
τερον υἱόν. Ἐσὺν ἄλλοις δώροισι καὶ τὸ χρυσίου ἐκόμμετο, ὃ πρὸ-
τερον ἐκ ἡγελέ λαβεῖν ὁ Κύρος. Καὶ ὁ Κύρος ἰδὼν, εἶπεν, ὦ
μέγας, ἡμεῖς ὑμᾶς ποίησθε μετὰ πλεονέκτου εὐεργεσίῃ. ἀλλὰ σὺ, ὦ γυ-
ναῖς, ἔχουσι ταῦτα τὰ χρηματικά ἀφ' ὧν, ἀπὸς, καὶ τῷ Ἀρμε-
νίῳ μηκέτι δὲ αὐτὰ κατεργάζαι. ἔκπεμψον δὲ τὸν σὸν υἱόν ὡς
καλλίστα ἀπ' αὐτῶν κατασκευάσασθαι τὴν στρατείαν. ἀπὸ δὲ
τῶν λοιπῶν κατὰ καὶ σωτῆ, ἔκ τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν θυγατέρων, καὶ
τοῖς υἱοῖς, ὃς πᾶσι κεκτημένοι καὶ κακοσημεῖται καλλίον καὶ ἥδιον τοῖς
αἰῶσι ἀφ' ὧν εἰς τὴν γυνή, ἔφη, δέκατοι τὰ σώματα, ὅταν
ἐκείνης τελευτήσῃ, καὶ ἀφ' ὧν. Οἱ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἀπῆλθον.
ὁ δὲ Ἀρμενίων συμπερὶ πέμπε, καὶ ὁ ἄλλοι πάντες ἀν-
δρωποὶ, ἀντανασταίνοντες τὸν εὐεργεσίαν, τὸν ἀνδρῶν τοῖς ἀγαθοῖς.
Καὶ τῶν ἐπὶ τοῖς, ὅς ἐκ τῆς χώρας ἐξέπεμψαν. Συναπέ-
σθαι δὲ αὐτοὺς ὁ Ἀρμενίων καὶ στρατὸν πλείονα, ὡς εἰρήνης οἴκῳ
ἔσθαι. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος ἀπῆκε καὶ χρηματισμένον, ὅς ἐκ ἑλπίδας

μότον χρήματα, ἀλλὰ πολὺ πλείονα τέτων ἐτοιμασέμενος ἀφ' ἑαυτὸν τρέποι, ὥστε λαμβάνειν ὅποτε θέοιτο. Καὶ τότε ἤ ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν τοῖς μεθοείοις. Τῇ δ' ὑπεραίῳ τὸ μὲν στρατόμα καὶ τὰ χρήματα ἐπέμψα πρὸς Κυαζάρειον, (ὃ δὲ πλῆστον ἦν, ὥσπερ εἶπεν) αὐτὸς ἰὼν Τυγράνη καὶ Περσῶν τοῖς αἰείοις ἐθήρεσσι ὅπερ ἐπιτυγχάνοιεν θηρίοις, καὶ εὐφραίνετο. Ἐπεὶ δ' ἀφίκετο εἰς Μήδους, τὰ χρήματα ἔδωκε τοῖς ἐαυτοῦ παξιάρχοις, ὅσα ἐδόκει ἐκείνῳ ἱκανὰ εἶναι, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι ἔχοιεν πρᾶν ἐπὶ πινυαῖς ἀγαρντο τῇ ὑφ' ἑαυτῆς ἐνόμζε γὰρ, εἰ ἕκαστος τὸ μέρος ἀξίεπαυμον ποιήσκει, τὸ ὅλον αὐτῷ χαλῶς ἔχειν. Καὶ αὐτὸς ἰὼν ἐντι πρὸς χαλὸν ἰδοὶ εἰς πλὴν στρατοῦν, τέτο κτῶν ἐδωρεῖτο τοῖς ἀξιώτατοις νομίζων, ὃ, πὶ χαλὸν καὶ αἰσθὼν ἔχει τὸ στρατευμα, τέτοις ἀπασι αὐτὸς κεκοσμησάμενος. Ἡνίκα δ' αὐτοῖς διεδίδου ὣν ἔλαβεν, ἔλαβεν ὡδὲ πως εἰς τὸ μέσον τῇ παξιαρχῶν, καὶ λοχαγῶν, καὶ πάντων εἰς ἐπίμα.

“ Ἄνδρες φίλοι, ὅσα ἡμῖν εὐφροσύνη τις πρὸς παρῆναι, καὶ ὅτι εὐπορία τις παρογεγνήται, καὶ ὅτι ἔχομεν ἀφ' ὧν πρᾶν ἔχομεν εἰς ἀνὶ βελώμεια, καὶ πρᾶσθαι ὡς ἀνὶ ἕκαστος ἀξίῳ ἦ. Πάντως δὴ ἀναμνησκώμεθα τὰ ποῖα ἀπὸ ἐργῶν τέτων τῶν ἀγαθῶν ἔστιν αἵτια· σκοπέμενοι γὰρ εὐρήσετε, τό, τὸ ἀγρυπνήσαι, ὅπερ ἔδδ', καὶ τὸ ποῆσαι, καὶ τὸ ἀπεῖσαι, καὶ τὸ μὴ εἶσαι τοῖς πολεμίοις. Οὕτως αὖτε καὶ τοιοῦτον ἄνδρας ἀγαθὸς εἶναι, γινώσκοντες ὅτι τὰς μεγάλας ὑδονὰς καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ μεγάλα ἢ πειρῶν, καὶ ἢ καρτερίᾳ, καὶ οἱ ἐν τῇ καμρῷ πόνοι καὶ κίνδυνοι πρὸς ἔχονται.”

Κατοκυῶν δὲ ὁ Κύρῳ ὡς εὖ μὲν αὐτῷ ἔχον τὰ σέματα

τα οἱ στραπῶται πρὸς τὸ δυνάσασθαι στρατιωτικούς πόνοις φέ-
 ρειν, εὖ δὲ τὰς ψυχὰς, πρὸς τὸ καταφρονεῖν τῶν πολεμίων, ὅπ-
 σήμονες δὲ ἦσαν τὰ παροπλίζοντα τῇ ἐαυτῶν ἑκάς ὅπλῳ, ὅπλῳ
 καὶ πρὸς τὸ πείθεσθαι δὲ τοῖς ἀρχουσιν ἐώρα πάντας εὖ παρε-
 σκιδασμένους· ἐκ τούτων ἐν ἐπεθύμῳ τι ἤδη τῶν πρὸς τὰς πολε-
 μίας πράττειν· γινώσκων ὅτι ἐν τῷ μέλλειν, πολλάκις τοῖς
 ἀρχεσι καὶ τῇ καλῇ τῷ στρατοῦ ἀλλοιοῦται· ἐπὶ δὲ ὁρῶν ὅτι
 φιλοτίμως ἔχοντες ἐν οἷς ἀντηγωνίζονται πολλοὶ ὅτι φθόνως
 εἶχον πρὸς ἀλλήλους τῷ στρατῶν, ὅτι τῶνδε ἐνεκα ἔξάγειν αὐ-
 τὰς ἐβόλετο εἰς τὴν πολεμίαν ὡς τάχιστα· εἰδὼς ὅτι οἱ κοινοὶ
 κίνδυνοι φιλοφρόνως ποιῶσιν ἔχειν τὰς συμμάχους πρὸς ἀλ-
 λήλους, καὶ σέκετι ἐν τούτῳ οὔτε τοῖς ἐν ὅπλοις κοσμημένοις
 φθονῶσιν, οὔτε τοῖς δόξης ἐφιεμένοις, ἀλλὰ μᾶλλον καὶ ἐπαμ-
 νῶσι καὶ ἀσπαζόμεναι οἱ τοιοῦτοι τὰς ὁμοίας· νομίζοντες σιωε-
 γὰς αὐτὰς τῷ κοινῷ ἀγαθῷ (ἔῃ). Οὕτω δὲ πρῶτον μὲν ἔξω-
 πλισε τὴν στρατιάν, καὶ κατέταξεν ὡς ἐδυνάτο χεῖλιστα τε
 καὶ ἄριστα· ἔπειτα δὲ συνεκάλεσε μυριάρχους, καὶ χιλιάρχους,
 καὶ ταξίαρχους, καὶ λοχαγούς· ἔτοι γὰρ ἀπολελυμένοι ἦσαν
 τὰ καταλέγεσθαι ἐν τοῖς τακτικοῖς ὄρεθμοις· καὶ ὁπότε δεοί
 ἢ ὑπακούειν τῷ στρατηγῷ ἢ πρὸς ἀγγέλλειν τι, οὐδὲ ὡς ὁδοὶ
 ἀναρχὸν κατελείπετο, ἀλλὰ δωδεκαδάρχους καὶ ἑξαδάρχους
 πάντα τὰ καὶ λειπόμηναι διεκοσμεῖτο. Ἐπεὶ δὲ σιωήλθον οἱ
 ὁπκαίριοι, πρὸς αὐτοὺς, ἐπεδείκνυε τε αὐτοῖς τὰ κα-
 λῶς ἔχοντα, καὶ ἐδίδασκεν ἢ ἑκάστον ἰσχυρὸν ἢ τῶν συμμαχι-
 κῶν. Ἐπεὶ δὲ καὶ κείνοις ἐπαύσθη ἐρωτικῶς ἔχειν τὰ ἤδη ποιῆν
 τῇ, εἶπεν αὐτοῖς νῦν μὲν ἀπέναι ὅτι τὰς τάξεις, καὶ διδάσκειν

ἕκαστοι τὰς ἑαυτοῦ ἀπὲρ αὐτὸς ἐκείνοις, καὶ πειρᾶσθαι αὐ-
 τοὺς ὀπθυμίαν ἐμβαλεῖν πᾶσι τῷ στρατεύεσθαι, ὅπως εὐθυ-
 μότατοι πάντες ἐξορμῶνται, καθὼς ὃ πρῆναι ἐπὶ τὰς Κυαζά-
 ρας θύρας. Τότε μὲν δὴ ἀπόντες οὕτως ἐποίουν· τῇ δὲ ὑπε-
 ρείᾳ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ παρήσαν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὰς θύρας.
 Σὺν τούτοις οὖν ὁ Κύρου εἰσελθὼν πρὸς τὴν Κυαζάρην, ἤρξα-
 το λόγῳ τοιούτῳ·

“Οἶδα ῥῆ, ἔφη, ὦ Κυαζάρη, ὅτι ἀ μέλλω λέγειν, σοὶ πά-
 “λαι δοκῇ εἰδέν ἦθλον ἢ ἡμῖν· ἀλλ’ ἴσως αἰσχύνῃ λέγειν ταῦτα, μὴ
 “δοκῆς, ἀχθόμενος ὅτι τρέφεις ἡμᾶς, ἐξόδῳ μεμνηθεῖς. Ἐπεὶ ἐν σὺ
 “σιωπᾷς, ἐγὼ λέξω ὑπὲρ σε καὶ ὑπὲρ ἡμῶν. Ἡμῖν γὰρ δοκῇ πᾶσιν,
 “ἐπεὶ περὶ παρεσκευασμένα, μὴ ἐπειδὴν ἐμβάλλωσιν οἱ πόλεμοι
 “εἰς τὴν σὴν χώραν, τότε μάχεσθαι, μὴ δὲ ἐν τῇ φιλίᾳ κατὰ θυμὸν
 “ἡμᾶς ὑπομύειν, ἀλλ’ ἰέναι ὡς τάχιστα εἰς τὴν πολεμίαν. Νῦν
 “ῥῆ γὰρ ἐν τῇ σῇ χώρᾳ ὄντες, πολλὰ τὴν σὴν σινομήθια ἀκόντες·
 “ἦν δ’ εἰς τὴν πολεμίαν ἰωμεν, τὰ ἐκείνων χαλκῶς ποιήσομεν ἡδὲ
 “μυθοί. Ἐπειτα νῦν ῥῆ σὺ ἡμᾶς τρέφεις, πολλὰ δαπανῶν· ἦν δ’
 “ἐκστρατιδωμένα, θρεψόμεθα ἐκ τῆς πολεμίας. Ἐπὶ ὃ εἰ ῥῆ μαίζων
 “πῶς ἡμῖν κίνδυνος ἐμελλεν ^{τῇ}εἶ) ἐκδὲ ἢ ἐνθάδε, ἴσως τὸ ἀσφαλέ-
 “στατον ἦν ἂν αἰρετέον. Νῦν ὃ ἴσοι μὲν ἐκείνοι ἐσσι), εἰάν τε ἐν-
 “θάδε ὑπομύωμεν, εἰάν τε εἰς πλὴν ἐκείνων ἰόντες ὑποδυτῶμεν
 “αὐτοῖς· ἴσοι δὲ ἡμεῖς ὄντες μαχόμεθα, ἦν τε ἐνθάδε ὀπιόν-
 “τας αὐτὰς δεχόμεθα, ἦν τε ἐπ’ ἐκείνους ἰόντες πλὴν μάχην
 “συνάπλωμεν. Πολὺ μὲντοι ἡμεῖς βελτίοσι καὶ ἐρρωμενέ-
 “ραις ταῖς ψυχαῖς τῇ στρατιωτῶν χησόμεθα, ἦν ἰωμεν Ἀθῆ-
 “ναις ἐχθροῖς, καὶ μὴ ἀκόντες δοκῶμεν ὁρᾶν τὰς πολεμίας· πο-

“ λὺ δὲ καὶ κείνοι μᾶλλον ἡμᾶς φοβηθήσονται, ὅταν ἀκούσω-
 “ σιν ὅτι ἔχῃ ὡς φοβούμενοι πίνουσιν αὐτὰς οἴκοι καὶ θήμιοι,
 “ ἀλλ’ ἐπεὶ αἰσθάνομεθα πρῶτοντας, ἀπαντῶμεν τε αὐτοῖς, ἵν’
 “ ὡς τάχιστα συμμίσθωμεν, καὶ οὐκ ἀναμνησόμεν ἕως ἂν ἡ ἡμε-
 “ τερα χώρα κακῶται, ἀλλὰ φθάνοντες ἥδη διῆμεν τὴν ἐκεί-
 “ νων γῆν. Καίτοι, ἔφη, εἴ τι ἐκείνης γῆς φοβερώτερος ποιήσεται,
 “ ἡμᾶς ὅ αὐτὰς γὰρ ῥαλεωτέρως, πολὺ τῆτο ἡμῖν ἐγὼ πλεονέχ-
 “ τηια νομίζω· ὅτι ἡ κίνδυνον ἔσται ἡμῖν γῆς ἐλάττω λογίζουσα,
 “ τοῖς ὅ πολέμοις μείζω, πολὺ ἂν μᾶλλον. Καὶ ὁ πατήρ αἰεὶ
 “ λέγει, καὶ σὺ φῆς, καὶ οἱ ἄλλοι ὅ πάντες ὁμολογεῖσιν, ὡς αἱ μᾶ-
 “ λαι κρίνουν μᾶλλον ταῖς ψυχαῖς ἢ ταῖς τ’ σωματικαῖς ῥώμας.”
 Ο γὰρ ἔστω· ἔπειτα· Κυαξάρης ὅ ἀπεκρίνατο,

Ἀλλ’ ὅπως μὲν, ὦ Κύρε, καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, ἐγὼ ἄχ-
 δομαι πρέφω ὑμᾶς, μηδ’ ὑπονοεῖτε· τὰ γε μέντοι ἵεναι εἰς
 τὴν πολέμιαν, ἥδη καὶ ἐμοὶ βέλποιν εἶναι δοκεῖ πρὸς πάντας.
 Ἐπεὶ τοίνυν, ἔφη ὁ Κύρε, ὁμογνωμονοῦμεν, συσχυαζώμε-
 θα, καὶ ἵν’ τὰ τῶν θεῶν ἡμῖν γὰττον συγχυαταιῇ, ὀξίζωμεν ὡς
 πᾶσι. Ἐκ τῆς τοῖς μὲν στρατιώταις εἰπὼν συσχυαζέσθαι ὁ
 Κύρε, ἔδωκε, πρῶτον μὲν Διὶ βασιλεῖ, ἔπειτα ὅ καὶ τοῖς ἄλ-
 λοις θεοῖς· καὶ ἥ τεῖτα ἰλεως καὶ εὐμενεῖς ἔντας, ἡγεμόνας γίνε-
 σθαι τῇ στρατῷ, καὶ πρῶτον αἰσῶν, καὶ συμμάχους, καὶ
 συμβέλους τ’ αἰσῶν. Συμπρεσβῆναι ὅ καὶ ἡρώας γῆς Μιδίας
 οἰκίτορας καὶ κηδεμόνας. Ἐπεὶ δ’ ἐχαλλίεσθαι τε ὅ αἰσῶν ἦν αὐ-
 τῷ τὸ στρατόμα πρὸς τοῖς ἀείροις, τότε δὴ αἰωνοῖς χρηστέμεν
 αἰσῶν, ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολέμιαν. Ἐπεὶ ὅ τάχιστα διέβη τὰ ὄρη,
 ἐκδ’ αὐτῷ ὁ Γῆν ἐλάσκετο χραῖς, καὶ θεὸς θυπῆς, καὶ ἡρώας Λατυ-

ρίας οἰκνότερος εὐμενίζετο. Ταῦτα δὲ ποιήσας, αὖθις Διὶ πατ-
 ρὶ ὤφειλε, ὥς ἔειπεν ἄλλος θεὸς ἐφαίνετο, ἐδιδόξεν ἡμέλῃ.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα χαλῶς εἶχεν, εὐθὺς τὴν μὲν πεζοὺς πορευ-
 ούμενοι οὐ πολλὴν ὁδὸν, ἐστρατοπεδίασεν τοῖς δὲ ἵπποις
 καταδρομὴν ποιήσαντες, πρὸς ἐλάλῃ πολλῇ καὶ πεντακ-
 λείαν. Καὶ τοιοῦτον δὲ μεταστρατοπεδίασεν οἱ, καὶ ἔχοντες
 ἀφθονὰ τὰ ὄππῃδεια, καὶ δομοῖτες πλὴν χώρου, ἀνέμῃ
 οὐ πολέμοις. Ἡνίκα δὲ πορεύοντες ἐλέγοντο οὐκ ἐλπίδ' ἡ-
 μερῶν ἀπέχειν ὁδόν, τότε δὲ ὁ Κύριος λέγει, Ω Κουαξάρη,
 ὦρα δὴ ἀπ' αὐτῶν, καὶ μήτε τοῖς πολεμίοις δοκεῖν, μήτε τοῖς
 ἡμετέροις, φοβημένοις μὴ ἀντιπροσέσθαι· ἀλλὰ δὴλοι ὦμεν ὅτι
 ἐκ ἀκόντες μαχόμεθα. Ἐπεὶ ὁ ταῦτα συνέδοξε τῷ Κουαξάρῃ, ἔ-
 παρ' ὃν αἰὲν συνεταγμένοι πορεύεσθαι τοῦτον κατ' ἡμέραν, ὅσον ἐδό-
 κει αὐτοῖς χαλῶς ἔχειν. Καὶ δειπνοὶ μὲν αἰὲν κατὰ φῶς ἐποιέοντο,
 πυρὰ δὲ ἥνικα ἐκ ἔκαστον ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐμπαρῶν μὲντοι ὁ
 στρατοπέδῳ ἔκαστον, ὅπως ὁρῶν τι εἴ τινας νυκτὸς πορεύοιεν, διὰ τὸ
 πῦρ, μὴ ὁρῶντο ὅτι ὑπὸ τῷ πορεύοντων. Πολλάκις δὲ ὁ ἐπαρ' ὃν
 στρατοπέδῳ ἐπυρπόλῃ, ἀπάτης ἕνεκα τῶν πολεμίων· ὥς ἔστιν ὅτε
 καὶ κατασκοποὶ ἐνέπιπτον εἰς τὰς παρὰφυλακὰς αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ
 ὅτι αὐτῶν τὰ πυρὰ τῶν, ἔτι πόρρω ὅτι στρατοπέδῳ οἰόμενοι τῶν).

Οἱ μὲν ἦν Ασσύριοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς, ἐπειδὴ ἐγγὺς ἀλλήλων τὰ
 στρατεύματα ἐγένετο, τὰ φρονιὰ πρὸς ἐλάλῃ· ὅτι καὶ νῦν ὅτι
 ποιοῦσιν οἱ βασιλεῖς βασιλεῖς, ὅπου τὸν στρατοπεδύονται (τὰ-
 φρονιὰ πρὸς ἐλάλῃ) εὐπετὶς ἀλλὰ τῇ πολυχειρίᾳ) ἴσασιν γὰρ ὅτι
 ἱππικὸν στρατεύμα ἐν νυκτὶ περὶ χῶδός ἐστι καὶ δύσχευτον, ἀλ-
 λως τε ὁ βασιλεὺς. Πεντακλόμενος γὰρ ἔχουσιν τὴν ἵππων ὅτι

ταῖς φάτναις· καὶ εἴ τις ἐπ' αὐτὰς ἴοι, ἔξῃον μὲν νυκτὸς λῦσαι ἵππους, ἔξῃον δὲ χαλινῶσαι, ἔξῃον δὲ ἐπιστάξαι, ἔξῃον δὲ ἐπιθωρακίσαι· ἀναβάντας δὲ ἐφ' ἵππων ἐλάσαι καὶ τὰ στρατοπέδου παντάπασι ἀδυνάτον. Τύτων δὲ ἕνεκα πάντων καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ἐκεῖνοι τὰ ἐρύματα περὶβάλλοντα· καὶ ἅμα αὐτοῖς δοκῶ, τὸ ἐν ἐχυρῷ ^(ἔϊ), καὶ ὀξυσίαν παρέχειν ὅταν βούλωνται μὴ μάχεσθαι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιούμετες ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγίνοντο. Ἐπεὶ δὲ περσιόντες ἀπείχον ² ὅσον ὠδυσσέγγυον, οἱ μὲν Ἀσσύριοι ἔτις ἐστρατοπεδεύοντο ὥσπερ εἴρη, ἐν περσιτεταφρυμῶ μὲν, χαλκῶ δὲ· ὃ δὲ Κύρως, ὡς ἐδύνατο ἐν ἀφανεστάτῳ, κώμας τε καὶ γεωλόφους ἐπιπερσίδεν ποιησάμενος· νομίζων πάντα τὰ πολεμικὰ, ἐξαίφνης ὀρώμενα, φοβερώτερα τοῖς ἐνδοκείοις ^(ἔϊ). Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν νύκτα, ὥσπερ ἔπρεπε, περφυλαχὰς ποιησάμενοι ἐκείνῳ ἐκοιμήθησαν.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Ἀσσύριος καὶ ὁ Κερσίσιος καὶ οἱ ἄλλοι ἡγεμόνες ἀνέπαυον τὰ στρατάματα ἐν τῷ ἐχυρῷ· Κύρως δὲ καὶ Κυαξάρης σιωπαζάμενοι περσίδενον, ὡς, εἰ περσίδεν οἱ πολέμοι, μαχόμενοι. Ὡς δὲ δῆλον ἐγένετο ὅτι οὐκ ὀξίοιεν οἱ πολέμοι ἐκ τῶ ἐρύματος, οὐδὲ μάχην ποιήσουσιν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ μὲν Κυαξάρης χαλίσας τὸν Κύρῳ ἐπαίτας τις ὁπληαίης, ἔλεξε τοιάδε· Δοκῶ μοι, ἔφη, ὦ ἄνδρες, ὥσπερ τυγχάνομεν σιωπεύοντες, ἔτις ἴσται περὶ τὸ τῶ ἀνδρῶν ἔρυμα, καὶ δηλὸν ὅτι γέλομεν μάχεσθαι. Οὕτω γάρ, ἔφη, ἐπειδὴ μὴ αὐτεπεξίωσιν ἐκεῖνοι, οἱ μὲν ἡμέτεροι μᾶλλον θαρρήσουσιν ἐν ἀπάσῃ· οἱ πολέμοι δὲ τὸ τὸλμαν ἰδόντες ἡμῶν, μᾶλλον φοβηθήσουσιν. Τύτω μὲν δὲ ἔτις ἐδόκεν. Ὁ δὲ Κύρως ἔφη, Μηδαμῶς πρὸς τῷ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Γ. 111

θεῶν, ὡς Κυαξάρη, ἔγω ποιήσωμεν. Εἰ γὰρ ἤδη ἐκφανέντες πορ-
 σύμβια ἢ σὺ κελούεις, νῦν τε προσιόντες ἡμᾶς οἱ πολέμοι θεάσον-
 ται ἐδὲν φοβέμενοι, εἰδότες ὅτι ἐν ἀσφαλῆ εἰσι ἔμνηδεν παθεῖν.
 ἐπειδὴν τε μνηδὲν ποιήσαντες ἀπίωμεν, πάλιν χαθροῶντες ἡμῶν
 τὸ πλῆθος πολὺ ἐνδεέστερον ἔσται αὐτῶν, χαλῖα φρονήσεις, καὶ αὐριον
 ἐξίσαι πολὺ ἔρρωμενεσέρας ταῖς γνώμας. Νῦν δ', ἔφη, εἰδότες
 ἤδη ὅτι πάρεσμεν, ἐχ' ὁρῶντες ὅτι ἡμᾶς, εὖ τῆτο ἐπίσω, ἐχ' χαλῖα φρο-
 νῆσιν, ἀλλὰ φροντίζουσι τί ποτε τῆτ' ἐστὶ, καὶ διαλεγόμενοι παρὶ
 ἡμῶν, ἐγὼ οἶδ' ὅτι ὅθεν παύονται. Οὔτιν δ' ἐξίσαι, τότε δεῖ
 αὐτοῖς ἅμα φονεῖς τε ἡμᾶς γενέσθαι ἔπειτα εὐθύς ὁμόσει, ἐί-
 ληφότας αὐτὰς ἐνθα πάλαι ἐβλόμβια. Λέξας δ' ἔγω Κύ-
 ρη, συνέδοξε καὶ ταῦτα Κυαξάρη καὶ τοῖς ἄλλοις. Καὶ τότε ἤδη
 δειπνοποιησάμενοι, ἔφυλαχας χαλῖα σπῆμαι, καὶ πυρὰ πολ-
 λὰ παρὰ τῆν φυλακῶν καύσαντες, ἐκοιμήθη. Τῇ δ' ὑπεραίῳ
 παρὰ Κύρῳ μὲν ἐσεφθονωμένῳ ἔδυε, πρὸ γαίης δὲ καὶ τοῖς
 ἄλλοις ὁμοτίμοις ἐσεφθονωμένοις πρὸς τὰ ἱερὰ πρῆναι. Ἐπεὶ
 δὲ τέλει εἶχεν ἡ θυσία, συγκαλέσας αὐτὰς, ἔλεξεν·

“Ἄνδρες, οἱ μὲν θεοὶ, ὡς οἱ τε μάντις φασὶ, ἔμοι συνδοχῆ,
 “μάχην τ' ἔσεσθαι προαγγέλλουσι, καὶ νίκην διδόναι, καὶ σωτηρίαν
 “προὔπιχεν) ἐν τοῖς ἱεροῖς. Ἐγὼ δ' ὑμῖν ἤδη παραινῶν ὁποῖος τι-
 “ιας χρεὶ) ἐν τῷ τοῦδε, αὐχνοίμην ἂν· οἶδα γὰρ ὑμᾶς ταῦτα
 “ἐπίσης ἐμοὶ ἐπισταμένους, καὶ ταῦτα μεμελετηκότας τε ἔα ἀκηκοότας
 “καὶ ἀκρόντας διὰ τέλους, ἅπας ἐγὼ, ὥστε καὶ ἄλλους εἰκότως ἂν δι-
 “δάσκωτε τὰδε. Εἰ δ' μὴ τυγχάνετε χαλῖα νενοηκότες, ἀκρόσασθε.
 “Οὐς γὰρ νεωστὶ συμμάχους τε ἔχομεν καὶ πειρώμεθα ἡμῖν αὐτοῖς
 “ὁμοῖος ποιῆν, τέττας δὲ ὑμᾶς ὑπομνησκέειν ἐφ' οἷς τε ἐτρεφό-

“ ῥῆθαι ὑπὸ Κουζάρως, ἃ τε ποικίλουν, ἐφ’ ἃ τε αὐτὸς ᾤεται
 “ κληρώμεν, ὥστε ἀσμενοὶ ἀνταγωνισαὶ ἡμῖν ἔφαθ’ ἔσεσθαι. Καὶ
 “ πέπεισ’ αὐτὸς ὑπομνήσκετε, ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα διέξει ὢν ἄξιος
 “ ἐκαστός ἐστιν. Ως γὰρ αἱ ἀνδραποὶ ὀψιμαθείς γενέσθαι, εἰδὲν θαυ-
 “ μαστόν ἐστι πῶς αὐτῶν ἐς τὸ ὑπομνήσασθαι δεοί. Ἀλλ’ ἀγαπήτων ἐ-
 “ ἴξ’ ὑποβολῆς δύναντο ἀνδρες ἀγαθοὶ εἶναι. Καὶ τοῦτο μέντοι
 “ παρὰ πάντας, ἅμα καὶ ὑμεῖς αὐτῶν πᾶσι λήψαθε. Οὐ μὲν γὰρ
 “ διωκέμενος ἐν τῇ τοιῷδε ἐς ἄλλοις βελτίους ποιεῖν, εὐκότως αἱ
 “ ἥδη καὶ ἐαυτῷ στενευθεῖν τελέως ἀγαθὸς ἀνὴρ ὢν ὁ δὲ τὴν τέττον
 “ ὑπομνήσιν αὐτὸς μόνος ἔχων, καὶ τέττον ἀγαπῶν, εὐκότως αἱ
 “ ἡμετέλῃ αὐτὸν νομίζοι. Τούτοις δ’ ἕνεκεν ὅτι ἐγὼ, ἔφη, αὐ-
 “ τοῖς λέγω, ἀλλὰ ὑμῶς κελύει λέγειν, ἵνα καὶ δύναιται ὑμῖν
 “ πεισῶνται. ὑμεῖς γὰρ καὶ πλησιάζετε αὐτοῖς, ἐκαστος τῷ ἐαυ-
 “ τῷ μέρει. Εὖ δ’ ὁπίσασθε, ἔφη, ὥς αὖν γαίρρουσ’ ἔσται
 “ ὑμῶς αὐτὸς ὁπιδεννύπτε, καὶ τέτοις καὶ ἄλλας πολλὰς ἐ λό-
 “ γῳ, ἀλλ’ ἔργῳ γαίρρεῖν διδάξετε. Τέλος εἶπε ἀπὸντοῖς ἀρι-
 “ στῶν ἐσεφικωμένους, καὶ σπονδαῖς ποιησαμένους ἦκειν εἰς τὰς
 “ τάξεις αὐτοῖς σεφάνοις. Ἐπεὶ δ’ οὗτοι ἀπῆλθον, αὐτὸς τοὺς
 “ ἑταίρους παρεσκεύασε, καὶ τέτοις αὖ τοιαῦτα ἔλεξεν

“ Ἄνδρες Πέρσαι, ὑμεῖς καὶ τῇ ὁμοσίμῳ γεγονότες, καὶ ὅτι
 “ λελεγεμένους ἐσθε, οἱ δοκεῖτε καὶ μὴ ἄλλα τοῖς κρηπίστοις ἑμοῖσι
 “ εἶναι, τῇ δ’ ἡλικίᾳ ἐφρονιμώτεροι. Καὶ τοῖσιν χώρων ἔχει
 “ εἰδὲν ἡπὶον ἐν πᾶσι τῇ περσικῇ ὑμεῖς γὰρ ὅπῃθεν ὄντες τέως τ’
 “ ἀγαθὸς ὢν, ἐφορῶντες καὶ ἀπικελύοντες αὐτοῖς, ἐπὶ κρείττε-
 “ ποιοῖτε· εἴτε πῶς μαλιστακίζοιτο, καὶ τέττον ὁρῶντες ἐκ αὖ ἐπι-
 “ τρέποντε αὐτὰ. Συμφέρει δ’ ὑμῖν, εἴς τιν’ καὶ ἄλλῳ, τὸ ν-

“καὶ, καὶ ἀφ’ ἧς ἡλικίας καὶ ἀφ’ τοῦ βάρους τῆς σολῆς. Ἀν δὲ
 “ἀρεῖ ὑμᾶς καὶ οἱ ἔμπροσθεν ἀνακαλουῦντες ἐπεὶ αὐτοὶ ἤθελον
 “γῶσιν, ὑπακούετε αὐτοῖς· καὶ ὅπως μὴ ἐν τούτῳ αὐτοῖς
 “ἡττηθῆσθε ἀντιπαρεκκελευόμενοι αὐτοῖς, ὅτι οἱ ἡγεῖστές εἰσι
 “τῆς πολέμου. Καὶ ἀπὸντες, ἔφη, δεικνύοντες καὶ ὑμεῖς, ἡκε-
 “τε σὺν τοῖς ἄλλοις ἐκτεφύρωμένοι εἰς τὰς τάξεις.” Οἱ μὲν δὲ
 ἀμφὶ Κῦρον ἐν τούτοις ἦν· οἱ δ’ Ἀσύριοι καὶ δὴ ἡρισκότες ἐξή-
 σαν τε θρασείως, καὶ ἡρετάτην ἐρρωμένην. Παρέταθ’ ὅτι αὐτὸς
 ὁ βασιλεὺς, ἐφ’ ἁρμάτος ἡρελαύνων, καὶ τοιαύτην ἡρεκελεύετο
 “Ἄνδρες Ἀσύριοι, νῦν δεῖ ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι. Νῦν
 “γὰρ περὶ ψυχῶν τῶν ὑμετέρων ὁ ἀγὼν καὶ περὶ γῆς ἐν ἧς ἔφυ-
 “τε, καὶ περὶ οἴκου ἐν οἷς ἐτρέφεσθε, καὶ περὶ γυναικῶν καὶ καὶ
 “τέκνων, καὶ περὶ πάντων ὧν κέκτησθε ἀγαθῶν. Νικῶντες
 “μὲν γὰρ ἀπάντων τέτων ὑμεῖς, ὥσπερ πρόσθεν, κύριοι ἔσθε· οἱ
 “δὲ ἡττηθῆσθε, εὖ ἴστε ὅτι παρὰ τὴν ἐξουσίαν πάντες τοῖς πολε-
 “μίοις· ἃ τε ἐν ἡλικίᾳ ἐρῶντες, μένοντες μάχεσθε. Μωροὶ γὰρ
 “τὸ κρατεῖν βελομένους, τὰ τυφλὰ δὲ σώματος ἐξ ἀόπλων ἀχαι-
 “ρα ζῶντα ἐναντία τάττει τοῖς πολέμοις φεύγοντας. Μωρὸς δὲ
 “καὶ εἰ τις ζῆν βελόμενος φεύγει ἐπιχειροῖ· εἰδὼς ὅτι οἱ μὲν
 “νικῶντες σὺνταί, οἱ δὲ φεύγοντες δοσθῆσκει μάλλινον τῷ με-
 “ρόντων. Μωρὸς δὲ καὶ εἰ τις χρημάτων ἐπιθυμῶν, ἡπείων πρόσθ’.
 “Τίς γὰρ οἶδε ὅτι οἱ μὲν νικῶντες τὰ τε ἑαυτῶν σὺνταί, καὶ τὰ
 “τῷ ἡττημένῳ παρὰ τὴν ἐξουσίαν· οἱ δὲ ἡττημένοι ἅμα ἑαυ-
 “τῶν τε καὶ τὰ ἑαυτῶν πάντα ἀποδίδουσιν.” Οἱ μὲν δὲ Ἀσ-
 σύριοι ἐν τούτοις ἦν.

Οὗτος Κυαξάρης πέμπων πρὸς τὸν Κῦρον ἔλεγε ὅτι ἡδὴ καὶ

εἴη ἄγαν ἐπὶ τὰς πολέμους· εἰ γὰρ νῦν, ἔφη, ἐπὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ ἔξω
 ὧς ἐρύμαλος, ἐν ᾧ ἂν παρορώμεν, πολλοὶ ἔσονται· μὴ ἐν ἀνα-
 μύωμεν ἕως ἂν πλείους ἡμῶν γένωνται, ἀλλ' ἴωμεν ἕως ἐπὶ οἴο-
 μῖθα εὐπετῶς αὐτῶν κρατήσῃ ἂν. Ο ὦς αὖ Κῦρος ἀπεκρίνατο,
 ὦ Κυμαξάρη, εἰ μὴ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἔσονται οἱ ἠπληθέντες, εὖ
 ἴδω ὅπῃ ἡμᾶς μὲν ἐρεῖσι, φοβεμύμους τὸ πλῆθος, τοῖς ὀλίγοις ἐπιχει-
 ρῆσαι· αὐτοὶ δ' ἔτι νομίσουσιν ἠπληθεῖς· ἀλλ' ἄλλης σοι μάχης δεή-
 σειν, ἢ ἂν ἄμεινον ἴσως βεβλῦσαιτο ἢ νῦν βεβλῦσθαι, παρὰ
 δόντες ἐαυτοῖς ἡμῖν ταμείεας, ὥσθ' ὅποσους ἂν βεβλώμῃ αὐ-
 τῶν μάχεσθαι. Οἱ μὲν δὴ ἄγγελοι ταῦτα ἀκούσαντες ὤχοντο.

Εν τούτῳ δ' ἦλθε Χρυσάντας τε ὁ Πέρσης καὶ ἄλλοι πῖνες
 τῶν ὁμοτῶν αὐτομόλοις ἄγοντες. Καὶ ὁ Κῦρος, ὡς εἶκος,
 ἡρώτα τοὺς αὐτομόλους τὰ ἐκ τῶν πολέμων. Οἱ δ' ἔλεγον
 ὅπῃ ὀξιοῖεν τε ἤδη σὺν τοῖς ὅπλοις, καὶ πῶς αὐτοὶ αὐτὰς ὁ βα-
 σιλεὺς ἔξω ὦν, καὶ πῶς ἀπεκλῦντο μὲν δὴ τοῖς αἰεὶ ἔξω ἔσι πολ-
 λά τε καὶ ἰσχυρά, ὡς ἔφασαν λέγειν τοὺς ἀκούοντας. Ἐνταῦθα
 εἶπεν ὁ Χρυσάντας, Τί δ', ἔφη, ὦ Κῦρε, εἰ καὶ σὺ συγ-
 χαλέσεις, ἕως ἐπὶ ἔξισι παρακελύσαιτο, εἰ ἄρα καὶ σὺ ἀμεί-
 νους ποιήσῃς τοὺς στρατιώτας; Καὶ ὁ Κῦρος εἶπεν, ὦ Χρυ-
 σάντα, μηδὲν σε λυποῦντων αἱ τῷ Ασυρείῳ παρακλύσεις·
 οὐδέ μιν γὰρ οὕτως ἔσαι καλὴ παραίνεσις, ἢ τις τοὺς μὴ ὄν-
 τας ἀγαθούς αὐθιμερῶς ἀκούσαντας ἀγαθούς ποιήσει· ὅσα
 ἂν σὺν τοῖς γε, εἰ μὴ ἔμπαρθεν τοῦτο μεμελετηκότες
 εἴεν· οὐδ' ἀκοντισαῖς, οὐδὲ μὲν ἵππας γε· οὐδὲ μὲν τὰ
 γε σώματα ἰκανῶς ποιεῖν, ἢ μὴ παρὰ δὲν ἡσυχότες ὦσι. Καὶ ὁ
 Χρυσάντας εἶπεν, Ἀλλ' ἀρκεῖ τοι, ὦ Κῦρε, εἰ τὰς ψυχὰς αὐ-

πῶν ἡρακελδυσάμηνος ἀμείνους ποιήσης. Ἡ δὲ δύναμις αὐτῆς, ἔφη ὁ
 Κύριος, εἰς λόγον ῥηθῆναι αὐθημερὸν αὐτὸς μὲν ἐμπλήσας τὰς
 ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν, ἢ δὲ τῶν αἰσθητῶν κωλύσαι, περὶ τῶν
 δὲ ὡς χρὴ, ἐπαίνους μὲν ἐνεκα, πάντας μὲν πόνον, πάντας δὲ κιν-
 δυον ὑποδύεσθαι, λαβεῖν δὲ ἐν ταῖς γνώμας βεβαίως τῆτο, ὡς
 αἰρετώτερον ὅτι μαχηόμενος ἀποθνήσκειν μᾶλλον ἢ φεύγοντας
 σωθῆναι; Ἀρ' οὐκ, ἔφη, εἰ μέλλῃσι τοιαῦτα διάνοιαι ἐγγυή-
 σεας ἀνθρώποις καὶ ἑμμοιοὶ ἔσεας, περὶ τὸν μὲν νόμος ὑπάρχει δὲ
 τοιούτους, δι' ὧν τοῖς μὲν ἀγαθοῖς ἐνὶ ἡμῶς καὶ ἐλδοθέριος ὁ βίος πα-
 ρασκευαδῆσθαι, τοῖς δὲ κακοῖς ταπεινός τε καὶ ἀλγευδὸς ἔσται αἰ-
 νῶτος ὁ αἰὼν ἐπανακείσθαι; Ἐπειτα διδασκάλους, οἷμαί, δεῖ ἔσ-
 χοντας ὑπὲρ τούτοις γενέσθαι, οἱ πινες δείξασί τε ὁρθῶς καὶ διδά-
 ξασί καὶ ἐδιδάσκει τῶντα δοῦναι, ἕως αὖ ἐγγυήται αὐτοῖς τῆς μὲν
 ἀγαθῆς καὶ εὐκλεῆς εὐδαιμονεσάτης τῇ ὅντι νομίζουσιν, τῆς δὲ
 κακῆς καὶ δυσκλεῆς ἀθλιωτάτης πάντων ἡγεσθαι. Οὕτω γὰρ
 δεῖ ἀνατεθῆναι τῆς μέλλοντος τῆς δὲ τῆς πολέμιων φόβου καὶ
 μάθῃσιν κρείττονα ἡρῆξεσθαι. Εἰ δέ τοι ἰόντων εἰς μάχην σὺν
 ὅπλοις, ἐν ᾧ πολλοὶ καὶ τῆς παλαιῶν μαθημάτων ἐξίστανται,
 ἐν τῇτω διωθήσεται τις ἀπορῶν ψυδῆσθαι ὡς αἰσθητῶν ἀνδρῶν
 πολεμικοὺς ποιῆσαι, πάντων αὖ ῥᾶσον εἶναι καὶ μαθεῖν καὶ δι-
 δάξαι πῶς μεγίστη τῆς ἐν ἀνθρώποις ἀρετῆς. Ἐπειδὴ ἔγωγ',
 ἔφη, ὅθ' αὖ τούτοις ὁπίσθεν ἐμμόνοις ἔσεσθαι, οὐς νῦν ἔ-
 χοντες παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἡκούμεν, εἰ μὴ καὶ ὑμεῖς εἰσὶν
 παρὸντας, οἱ καὶ ὡς ἀδείγμα αὐτοῖς ἔσεσθαι οἷοις χρὴ εἶναι, καὶ
 ὑποβάλλειν δυνήσεσθαι ἢ τι ἐπιλαυθάνωνται. Τὸς δὲ ἀπαυδύ-
 τως πακτάπασιν ἀρετῆς θαυμάζοιμε' αὖν, ἔφη, ὦ Χρυσαῖνος, εἰ

τι πλέον ἂν ὠφελήσκει λόγος χαλῶς ῥηθεὶς εἰς ἀνδραγαθίαν, ἢ
τὴς ἀπαιδευτῆς μυσηκῆς ᾄσμα χαλῶς ἀδιδέν εἰς μυσηκὴν. Οἱ
μὲν τοιαῦτα διελέγοντο.

Ο δὲ Κυαζάρης πάλιν πέμπων ἔλεγεν ὅτι ἔξαμαρτάνοι
ἀγατέων, καὶ ἔκ ἄγαν ὡς τάχιστα ἐπὶ τὴς πολεμίας. Καὶ ὁ
Κῦρος ἀπεκρίνατο δὴ τότε τοῖς ἀγγέλοις, Ἀλλ' εὖ μὲ ἴστω, ἔφη,
ὅτι ἔγω εἰσὶν ἔξω ὅσους ἔδω· καὶ ταῦτα ἀπαγγέλλετε αὐτοῖς εἰ ἀπα-
σιν· ὁμῶς γ' ἐπεὶ ἐκένω δοκῶ, ἄξω ἡδὴ. Ταῦτα εἰπὼν, ἔκ προσυ-
ξάμηνος τοῖς θεοῖς, ἔξῃσε τὸ σράτευμα. Ὡς δ' ἡρξάτο ἄγειν
ἐπὶ θεῶν, ὁ μὲ ἠγείτο, οἱ δ' ἔκοντο, εὐτάχτως μὲ, διὰ τὸ ἐπίστα-
σθαι τε ἔκ μεμελετηκέναι ἐν τάξει πορεύεσθαι· ἐρρωμένως γ', διὰ τὸ
φιλονείκως ἔχειν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀφ' τὸ τὰ σώματα ἐκ-
πεπονηῖσθαι, καὶ ἀφ' τὸ πάντας ἀρχοντας τὴς πορευομένης
εἶναι· ἡδέως δὲ, ἀφ' τὸ φρονίμως ἔχειν· ἠπίσταντο γάρ, καὶ ἐκ
πολλῶν οὕτως ἐμεμαθήκεσαν, ἀσφαλέςτατον ἔειναι καὶ ῥᾶστον τὸ
ὁμόσπειν τοῖς πολέμοις, ἄλλως τε καὶ τοξόταις, καὶ ἀκοντι-
σταῖς, καὶ ἰππεῦσιν.

Εὖς δ' ἐπὶ βελῶν ἔξω ἦσαν, παρηγγύα ὁ Κῦρος· σιῶ-
θημα, ΖΕΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΣ ΚΑΙ ΗΓΕ-
ΜΩΝ. Ἐπεὶ γ' πάλιν ἦκε τὸ σιῶθημα ἀνταποδιδόμενον,
ἔξῃσεν αὖ Διοσκούρης παῖνα τὸν νομιζόμενον· οἱ δὲ θεο-
σκόως πάντες συνεπύχθησαν μεγάλη τῇ φωνῇ· ἐν τῇ ταύτῃ
γάρ, οἱ δεισιδαίμονες ἦσαν τὴς ἀνθρώπων φοβούμεται. Ἐπεὶ
δ' ὁ παῖν ἐγέρθη, ἅμα πορεύόμενοι οἱ ὁμόπλοι φαιδροὶ, καὶ
πεποδόμενοι, θεωροῦντες ἀλλήλους, ὀνομάζοντες παρεσῆ-
ταις, ὀπισθεῖταις, λέγοντες πρὸς τὸ, Ἀγετε ἄνδρες φίλοι, Ἀγετ'

ἄνδρες ἀγαθοί, παρειαλόμην ἀλλήλους ἐπαυθαι. Οἱ δ' ὅπ-
 ωδεν, αὐτῶν ἀκούσαντες, ἀνὶ παρακελεύοντο τοῖς παρόυσιν ἡγε-
 νῆσαι ἐρρωμένως. Ἦν δὲ μετὸν τὸ στρατόμακρ' Κύρου παρ-
 θυμίας, φιλοθυμίας, ῥώμης, θάρσεως, παρακελευσμοῦ, σπ-
 φροσύνης, παύδοϋς· ὅπως οἶμαι δεσπότατον τοῖς ὑπεικουσίοις.
 Τῶν δ' Ἀσσυρίων οἱ μὲν διὰ τῆς ἀρμάτων παρμαχῆτες, ὡς
 ἐγγὺς ἦδη παρσεμύγνυε τὸ Περσικὸν πλῆθος, ἀνέβαινον ἐπὶ τὰ
 ἀρμάτια, καὶ ἀνεχώρει παρὸς τὸ ἐαυτῶν πλῆθος· οἱ ᾗ τοξόται, καὶ
 ἀκοντισαί, ἔσφειδονήλαι αὐτῶν ἀφίσταν τὰ βέλη πολλὰ πρὸς
 ἐξικνεῖσθαι. Ὡς δ' ἐπιόντες οἱ Πέρσαι ἐπέβηζ' ἧ ἀφισμένῃσι βελῶν,
 ἐφ' ἡγεγῆστο δὴ ὁ Κύρου· ἄνδρες ἄριστοι, ἦδη θάρσιόν τις ἰὼν ὅπ-
 δεικνύτω ἐαυτὸν καὶ πρὸς ἡγεγῆσθαι. Οἱ μὲν δὴ παρεδίδοζ' ἑταῖοι ὑπὸ
 ᾗ παρθυμίας καὶ μένης καὶ τῇ σπουδῇ συμμύξαι, δρόμου τοῖς
 ἡγεγῆσθαι συνεφείπετο ᾗ καὶ πᾶσαι ἡ φάλαγγς δρόμῳ. Καὶ αὐτὸς
 δὲ ὁ Κύρου ὁπλαζόμενος ἔβανεν, δρόμῳ ἡγεῖτο· καὶ ἅμα
 ἐφ' ἡγεγῆστο, Τίς ἐφείπε; Τίς ἀγαθός; Τίς πρῶτος ἄνδρα χα-
 παβαλῆ; Οἱ ᾗ ἀκέσαντες, τὸ αὐτὸ ἑταῖοι ἐφ' ἡγεγῆστο καὶ ἀφ' ἡ
 πάντων δὴ, ὡσπερ πρὸς ἡγεγῆσθαι, ἕτως ἐχώρει· Τίς ἐφείπε; Τίς ἀγα-
 θός; Οἱ μὲν δὴ Πέρσαι ἕτως ἔχοντες ὁμόσε ἐφείροντο· οἱ γεμῆν πο-
 λέμιοι ἐκέτι ἐδυνάμειο μένειν, ἀλλὰ στραφέντες ἐφ' ἡγεγῆστο εἰς τὸ
 ἔρυμα. Οἱ δ' αὖ Πέρσαι καὶ τὰς εἰσοδάς ἐπὶ μῆτοι, ὡς ἐμμένον
 αὐτῶν, πολλοὺς ἀπέκτειναν· τὸς δ' εἰς τὰς τάφρους ἐμπίπτον-
 τας ἐπεισσηπῶντες ἐφ' ἡγεγῆστο, ἄνδρας ὁμῶς καὶ ἰπῶας· ἔνια γὰρ
 τῆς ἀρμάτων εἰς τὰς τάφρους ἡναγχαλῆν φεύγοντα συνεπα-
 σθῆν. Καὶ οἱ τῆς Μήδων ᾗ ἰπῶεις, ὀρῶντες ταῦτα, ἤλαυνον εἰς
 τὸς ἰπῶας τῆς πολεμίων· οἱ δ' ἐνέκλιναν ἔς τέρας. Ἐνθα δὴ καὶ

ἵππων διαγμὸς ἦν καὶ ἀνδρῶν, καὶ φόνος ἔξ ἀμφοτέρων. Οἱ δ' ἐντοὺς ἔ' ἐρύματ' ἑτ' Ἀστυρίων ἐσπικότες ὅππ' τῆς κεφαλῆς τῆς τὰ φρενυ, τοξόειον μὲν καὶ ἀκοντίζεν εἰς τὰς δ' ἀκτείνοντας ἔτε ἐφρένεν, ἔτ' ἐδύκντο, ἀλλ' τε τὰ δεινὰ ὀρεάματα καὶ ἀλλ' τ' φόβον. Τάχα δ' ἔ' χαλαμαδόντες τ' Περσῶν πινὰς ἀλκακοφῶν πρὸς τὰς εἰσόδους τῆ ἐρύματος, ἐτ' ἀποιντο ἔ' ἀπὸ τ' κεφαλῶν ἐφάρον. Ἰδοῦσαι δ' αἱ γυναῖκες τῆς Ἀστυρίων καὶ τ' συμμάχων φυγὴν ἦδη ἔ' ἐν τῇ στρατοπέδῳ, ἀνέκραγον, ἔ' ἔθρον ἐκ πεπληγμέναι, αἱ μὲν ἔ' τὰ τέκνα ἔ' χεσσαι, αἱ δ' ἔ' νεώτεραι χαλαρρήγνυμυται τὰς πέπλας, καὶ δρυπιδόμυται, καὶ ἐκιδύσσαι πάντας ὅτ' ἐντυγχάνοιεν, μὴ φύγειν χαλασιπόντας αὐτάς, ἀλλ' ἀμύναι καὶ τέκνοις καὶ ἐαυταῖς καὶ σφίσι αὐτοῖς. Εἴθα δὴ καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς σὺν τοῖς πισιδάτοις σάντες ἐπὶ τὰς εἰσόδους, καὶ ἀναδάντες ὅππ' τὰς κεφαλὰς, καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο, καὶ τοῖς ἄλλοις π' ἔρεκελδύνοντο. Ως δ' ἔ' γινώ ὁ Κύρης τὸ γιγνόμενον, δείσας μὴ εἰ καὶ βιάσαιντο εἶσω, ὀλίγοι ὄντες ὑπὸ πολλῶν σφαλεῖν τι, παρεγγύησεν ὅππ' πόδα ἀνάγειν ἔξω βελῶν, καὶ πείθεσθαι. Εἴθα δὴ ἔ' γινώ τις ἂν τὰς ὁμοτίμοις καὶ πεπομφυμυμοῖς ὡς δεῖ ταχὺ μὲν γ' αὐτοὶ ἐπείθοντο, ταχὺ δὲ ἔ' τοῖς ἄλλοις παρήγγελλον. Ως δ' ἔξω βελῶν ἐγένοντο, ἔ'ρησαν καὶ χώραν πολλὰ μᾶλλον χρεῖ, ἀκρηβῶς εἰδότες ὅπου ἔδει ἔ'χασαν γενέσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ΄.

ΜΕΙΝΑΣ δὲ ὁ Κύρῳ μέτρεον χρόνον αὐτῷ
 σὺν τῷ στρατῷ, καὶ δηλώσας ὅτι ἑτοιμοί
 εἰσι μάχεσθαι, εἴ τις ὀξέρεχτο, ὡς ἑδὲ ἐξήκει,
 ἀπήγαγεν ὅσον ἐδόκει χαλῶς ἔχειν, καὶ χαλ-
 στρατοπεδούσας τοὺς φυλακὰς τε χαλῶς ἐπαιμῶνος, ἔς σκοπὸν προ-
 πέμψας, τὰς εἰς τὸ μέσον συνεκάλεσε τὰς ἐαυτοῦ στρατιώτας, καὶ
 ἔλεξε τοιαῦτα· “ Ἄνδρες Πέρσαι, πρῶτον μὲν τὰς θεὰς ἐγὼ τε ἐπαμνῶ
 “ ὅσον δύναμαι, ἔς ὑμῖν πάντες, οἷμαι· ἵκεν τε γὰρ τελευτήκαμεν
 “ καὶ σωτηρίας. Τούτων μὲν ἔν τε καὶ χαρισθήμεθα, ὧν ἂν ἔχωμεν, τοῖς
 “ θεοῖς ἀποτελεῖν. Ἐγὼ δὲ σύμπαντας μὲν ὑμῖν ἤδη ἐπαμνῶ (τὸ
 “ γὰρ γεγεννημένον ἔργον σύμπαντι ὑμῖν χαλὸν ἀποτετέλεσται)
 “ ὧν δὲ ἕκαστος ἀξίος, ἐπειδὴν πρὸ ὧν παροικήσει πύθωμαι, τότε
 “ τὸ ἀξίαν ἐκείνῳ ἔστω καὶ λόγῳ καὶ ἐργῷ περὶ ἡμῶν ἀποδιδόναι. Τὸν
 “ δὲ ἐμὲ ἐγγύστατα ταξίαρχον Χερσάντῳ ἑδὲν παρὰ ἄλλων δέομαι
 “ πυνθάνεσθαι, ἀλλ’ αὐτὸς οἶδα οἷός ἐστιν· τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ὅσα περὶ
 “ οἷμαι καὶ ὑμῖν πάντες, ἐποίησεν· ἐπεὶ δὲ ἐγὼ παρηγγύησα ἐπα-
 “ νάγειν, χαλῶς ὀνομασθὲν αὐτὸν, ἀνατεταμένους ἔστω· τὸ μὲν
 “ χαίρειν, ὡς πάντων πολέμιον, ὑπήκουσέ τε με εὐθύς, καὶ ἀφείς
 “ ὃ ἐμελλε ποιεῖν, τὸν κελεύοντα ἔπειθε· αὐτὸς τε γὰρ ἐπα-
 “ νήγαγε, καὶ τοῖς ἄλλοις μάλιστ’ Ἀπασσέχῳ παρηγγύα· ὥς
 “ ἐφθασεν ἔξω βελῶν πῦρ τάξιν ποιήσας πρὶν τὰς πολεμίας

“κατανοήσαί τε ὅτι ἀναχωρεῖμεν, καὶ τόξα ἐντένασθαι, καὶ τὰ
 “παλτὰ ἐπαφέναι· ὥς· αὐτὸς τε ἀβλαβής, ἐκ τῆς ἐαυτοῦ ἀν-
 “δρας ἀβλαβής, ἀλλὰ τὸ πείθεσθαι παρέχεται. Ἄλλοις δὲ, ἔφη,
 “ὁρῶ τετραμήνους, πρὶν ὥν ἐγὼ σκεψάμεθα ἐν ὁποίᾳ χρόνῳ
 “ἐπύθνηται, τότε τὴν γνώμην πρὶν αὐτῶν ἀποφανῆμαι. Χρυ-
 “σάντων δὲ, καὶ ἐργάτων τῶν πολεμικῶν, καὶ φρόνιμοι, καὶ ἀγ-
 “χεῖς ἱκανοὶ ἐς ἀσχεῖν, χλιαρχία μὲν ἦδη τιμῇ· ὅταν δὲ ἕτερος
 “πᾶσι ἀγαθὸν ὁ θεὸς δῶ, ἔτε τότε θαλήσομαι αὐτῷ. Καὶ πάν-
 “τας δὲ ὑμᾶς βέλομαι, ἔφη, ὑπομνήσαι· ἀλλὰ γὰρ νῦν εἴδετε ἐν
 “τῇ μάχῃ τῇδε, ταῦτα ἐνδυμένους μὴποτε παύσασθε, ἵνα
 “παρ’ ὑμῶν αὐτοῖς αἰεὶ κέρητε, πότερον ἢ δόξῃ μᾶλλον ἢ ἐν
 “φυγῇ σώζῃ τὰς ψυχὰς, καὶ πότερον οἱ μάχεσθαι θέλοντες, ῥᾶτι
 “ἀπαλλάτθωσιν ἢ οἱ ἐκ ἐθέλοντες, καὶ ποῖον τινα ἴδωσιν τὸ νικᾶν
 “παρέχῃ ταῦτα γὰρ νῦν ἀεὶ κριναὶ· ἀνδρῶν τε αὐτῶν
 “ἔχοντες, καὶ ἀεὶ γενησόμενοι τῷ πλεονεκτηματι. Καὶ ταῦτα μὲν,
 “ἔφη, αἰεὶ ἀφαινούμενοι, βελτίους ἀν’ ἐπὶ νῦν δὲ, ὡς ἐς θεο-
 “φιλέας, καὶ ἀγαθοὶ, καὶ σώφρονες ἄνδρες, δειπνοποιεῖσθε, καὶ
 “σπασθε τοῖς θεοῖς ποιεῖσθε, καὶ παῖσι ἐξάρχετε, ἐς ἅμα τὸ
 “ᾧ γε γηλόμενοι πρηνεῖτε.”

Εἰπὼν ταῦτα, ἀναβὰς εἰς τὸν ἵππον ἦλθε· καὶ πρὸς
 Κναξάριον ἐλθὼν, καὶ στενωπὰς ἐκείνῳ κοινῇ, ὡς ἐαυτοῦ, καὶ
 ἰδὼν τὰς καὶ ἐργάμεθα· εἰ τι δέοιτο, ἀπῆλθεν εἰς τὸ ἐαυτοῦ
 στρατόμαχον. Καὶ οἱ μὲν δὴ ἀμφὶ Κῦρον δειπνοποιοῦμενοι, καὶ
 φυλακὰς κατασκευάζοντες ὡς ἐπὶ, ἐκοιμήθησαν. Οἱ δὲ Λατύριοι,
 ἅτε καὶ τετρωμένοι τε ἀσχεῖν, καὶ χρόνῳ σὺν αὐτῶν τῶν βελτίστοις,
 ἠδύμενοι μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀποδύσαντες αὐτῶν τὸ νυκτὶ

ἐκ τῆ στρατοπέδου. Ορώντες ὃ ταῦτα ὁ, τε Κροῖσος καὶ οἱ ἄλ-
 λοι σύμμαχοι αὐτοῦ, ἠτύμιον· πάντες μὲν γὰρ ἦν χαλεπαί-
 αθυμίαν δὲ πᾶσι πλείστη παρέειχεν ὅτι τὸ ἡγεμόνον φύλον τῆς
 στρατῶς διεφθάρηαι, ἔδοκει ταῖς γνώμας· ἔτι δὲ ἐκλείπουσι
 τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀπέρχονται νυκτός. Ως δὲ ἡμέρᾳ ἐγένε-
 τό, καὶ ἔρημον ἀνδρῶν ἐφάνη τὸ τ' πολεμίων στρατόπεδον, εὐθὺς
 διαβιβάς ὁ Κύρος τὰς Πέρσας πρῶτας· χαλαλέλειπτο ὃ ὑπὸ τ'
 πολεμίων πολλὰ μὲν παρόδατα, πολλοὶ δὲ βέες, πολλὰ δὲ
 ἄμαξαι πολλῶν ἀγαθῶν μετὰ· ἐκ δὲ τῆς διέδοκτον ἦδη
 καὶ οἱ ἀμφὶ Κυραξάρη Μῆδοι πάντες, καὶ ἡλιστοποιοῦντο
 ἐνταῦθα. Ἐπεὶ ὃ ἡλίσθησαν, συνεχώλεσεν ὁ Κύρος τὰς ἑαυτῶν
 τάξεις, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα· Οἷά μοι δοκοῦμεν καὶ ὅσα
 ἀγαθὰ, ὦ ἄνδρες, ἀφῆναι, ἵων ἡμῖν ταῦτα διδόντων. Νῦν
 γὰρ ὅτι μὲν οἱ πολεμοὶ φοβούμενοι ἡμῶς ἀποδεδράχα-
 σιν, αὐτοὶ ὁρᾶτε· οἵπνες δὲ ἐν ἐρύματι ὄντες ἐκλιπόντες τῆ-
 το φύγασιν, πῶς τῆς οἶεται ἂν τις μέναι ἰδόντας ἡμῶς ἐν
 τῷ ἰσοπέδῳ; Οἵπνες δὲ ἀπειροὶ ἡμῶν ὄντες οὐχ ὑπέμεναν,
 πῶς νῦν γ' ἂν ὑπομείνοισιν, ἐπεὶ ἠτήλωται, καὶ πολλὰ χα-
 χαῖ ὑφ' ἡμῶν πεποιήσιν; Ων δὲ οἱ βέλτεροι ἀπολώλασι,
 πῶς οἱ φαιλότεροι ἐκείνων μάχεσθαι ἂν ἡμῖν ἐξέλθοισιν; Καὶ τις
 εἶπε, Τί ἐν ἐδωκομεν ὡς τάχιστα, χαλαρήλων γε ἔτι τ' ἀγα-
 θῶν ὄντων; Καὶ ὅς εἶπεν, Οἱ ἰππεῶν παροδεδράχθαι· οἱ μὲν γὰρ
 κράτιστα τοῦ πολεμίου, ἐς μάλιστα καμρὸς ἦν ἢ λαβεῖν ἢ ἀπο-
 κτεῖναι, οὗτοι ἐφ' ἰππεῶν νέοντα· ἐς ἡμεῖς πρέποδα μὲν σὺν
 ἱπποῖς ἱκανοί, διώκοντες ὃ αἰεὶν ἔχ ἱκανοί. Τί ἐν, ἐφάει, ἐκ ἐλ-
 λῶν Κυραξάρη ταῦτα λέγεις; Καὶ ὅς εἶπε, Συνέπεσθε τούτων μοι

πάντες, ὡς εἰδὴ ὅτι πάντες ὑμῖν ταῦτα δοκῶ. Ἐκ τούτων εἰποντο τε πάντες καὶ ἔλεγον οἷα ἐπιτήδεια ἐδόκειν εἶναι ὑπὲρ ὧν ἐδέοντο.

Καὶ ὁ Κυαξάσης ἅμα μὲν, ὅτι ἐκείνοι ἤρχοντο τῷ λόγῳ, ὥσπερ ὑπεφθόνη· ἅμα δὲ ἴσως χαλῶς ἐδόκει ἔχειν αὐτῷ μὴ πάλιν κινδυνεύειν (καὶ γὰρ αὐτός τε παρὲς εὐθυμίαν ἐτύγγα- νεν ὧν, καὶ τῆς ἄλλων Μήδων ἐώρεα πολλὰς τὸ αὐτὸ τῆτο ποι- οῦντας) εἶπε δὲ οὕτω ὧδε, “ Ἀλλ’, ὦ Κύρε, ὅτι μὲν μάλιστα αἰ- “ θρώπων μελετᾶτε ὑμεῖς οἱ Πέρσαι παρὰ μηδεμίαν ἡδονὴν “ ἀπλήτως ἀφαιρῶντες, καὶ ὀρέων καὶ ἀκέων οἶδα· ἐμοὶ δὲ δο- “ κὲ τῆς μεγίστης ἡδονῆς πολὺ μᾶλλον συμφέρειν ἐγκρατῆ εἶ- “ ναι. Μαίζω δὲ ἡδονὴν τί παρέχει ἀνθρώποις εὐτυχίας, ἢ “ νῦν ἡμῖν παρὰγεγένηται; Ἦν μὲν τοίνυν, ἐπεὶ εὐτυχοῦμεν, “ σωφρόνως ἀφαιρῶμεν αὐτῇ, ἴσως διωαίμῃ ἂν ἀκιν- “ δυνῶς εὐδαίμονοι ᾖμεν γηράν· εἰ δὲ ἀπλήτως χρώμεθα τῇ “ τῇ, ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ πειρασόμεθα διώκειν, ὁρᾷτε μὴ πά- “ θωμεν ἄρτι πολλοὺς μὲν λέγουσιν ἐν θαλάτῃ πεπονθέναι, “ ἀλλὰ τὸ εὐτυχὲς οὐκ ἐθέλοντας παύεσθαι πλέοντας ἕως ἂν “ ἀπόλωνται· πολλοὺς δὲ νίκης τυχόντας, ἑτέρας ἐφιερμύους, “ καὶ τὴν παρὰθεν ἀποβαλεῖν. Καὶ γὰρ εἰ μὲν οἱ πολέμοι “ ἥτις οὗτοι ὄντες ἡμῖν ἐφύγον, ἴσως ἂν καὶ διώκειν τοὺς ἥτις “ ἀσφαλῶς εἶχε· νῦν δὲ κατανόησον πόσῳ αὐτῶν μέρει πάν- “ τες μαχεσάμενοι νενικήκαμεν· οἱ δὲ ἄλλοι ἅμαχοι εἰ- “ σιν· οὓς εἰ μὲν μὴ ἀναγκάσοιμεν μάχεσθαι, ἀγνοοῦντες “ καὶ ἡμᾶς καὶ ἑαυτοὺς, δι’ ἀμαθίαν καὶ μαλακίαν ἀπία- “ σιν· εἰ δὲ γινώσκονται ὅτι καὶ ἀπίοντες ὄσθ’ ἢ ἥτιον κινδυνεύ- “ σιν ἢ μένοντες, ὅπως μὴ ἀναγκάσωμεν αὐτοὺς, καὶ εἰ μὴ

“βέλονται, ἀγαθὸς γινέσθαι. Ἰδοὶ γὰρ ὅτι ἐσὺ μάλλον τὰς
 “ἐκείνων γυναικας ἢ παῖδας ὀπιθυμεῖς λαβεῖν, ἢ ἐκείνοι σῶ-
 “σαι. Εἰνόει δ’ ὅτι καὶ αἱ σύες ἐπιδιδάν ὀφθαλμοῖς, φύγῃσι ἢ πλ-
 “λαὶ οὔσαι σὺν τοῖς τέκνοις· ἐπιδιδάν δὲ τις αὐτῶν θηρῶν τι τῶν
 “τέκνων, ἐκέπτε φύγῃ, ἐπὶ ἢν μία τύχη οὔσα, ἀλλ’ ἵεται ἐπὶ
 “τὴν λαμβάνειν περὶ ὁμίον. Καὶ νῦν μὲν ὀπιθυμεῖτε λαβεῖν
 “ἐαυτὰς εἰς ἔρως, πρὸς ἡμῖν ταμείεσθαι, ὥστε ὁπόσοις ἐβ-
 “λόμῃα αὐτῇ μάχεσθαι· εἰ δὲ ἐν εὐρυχωρίᾳ πρὸς μὲν αὐ-
 “τοῖς, καὶ μαθήσονται, χωρὶς γενόμενοι, οἱ μὲν κατὰ πρὸς ὁ-
 “πον ἡμῖν, ὥσπερ νῦν, ἐναντιέσθαι, οἱ δὲ ἐκ πλαγίας, ἢ ἄλ-
 “λοι ἐκ τῆς ἑτέρας πλαγίας, οἱ δὲ καὶ ἐπιδιδάν· ὅρα μὴ πολλῶν
 “ἐχέσῃ ἡμῖν καὶ ὀφθαλμοῖς καὶ χερσὶν δεήσοι. Πρὸς δὲ ἐπὶ,
 “ἔφη, ἐβλομήτω ἂν ἐγὼ γε νῦν ὁρῶν Μήδοις εὐθυμεμενέας,
 “ἐξανασησας ἀναγκάζειν κινδυνεύοντας ἵεναι.”

Καὶ ὁ Κύριος ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλλὰ μηδένα σὺ γε ἀ-
 ναγκάσεις, ἀλλὰ τοὺς ἐθέλοντάς μοι ἑπεσθαι δός· καὶ ἴσως
 ἂν σοὶ καὶ τῇ σὺν φίλων τούτων ἐχέσῃ ἡκοίμεν ἄγοντες ἐφ’
 οἷς πάντες εὐθυμήσεσθε. Τὸ μὲν γὰρ πληθὺν ἡμεῖς γε τῇ
 πολέμων οὐ διωξόμεθα· (πῶς γὰρ ἂν καὶ καταλάβοιμεν;) ἢ
 ἢν δὲ τι ἢ ἀπεχισμένον τῷ στρατόματι λάβωμεν, ἢ τι ὑπο-
 λειπόμηνον, ἡξομεν πρὸς σε ἄγοντες. Εἰνόει δὲ, ἔφη, ὅτι καὶ
 ἡμεῖς, ἐπειδὴ σὺ ἐδέξῃ, ἤλθομεν, σοὶ χερσὶν ὁδοῦν·
 ἢ σὺ αὖν ἡμῖν δίκην· εἰ ἀντιπαρῆσθαι· ἵνα ἢ ἐχόντες τι οἱ-
 καδὲ ἀφικνῶμεθα, καὶ μὴ εἰς τὸν σὸν θησαυρὸν πάντες ὀρώμεν.
 Εὐταῦθα δὲ ἔλεξεν ὁ Κυαξάρης, Ἀλλ’ εἴγε μέντοι ἐθέλων τις
 ἐποίητο, καὶ χεῖρ ἐγὼ γε σοὶ εἰδείω ἂν. Σύμπεμψον τοίνυν

μοι τῇ αἰξιοπίσῳ τέτῳ τινα, ὃς ἔρεϊ αὐτὸν ἐν ὀπισθέλῳ. Δα-
βὼν δὲ ἴδὼς, ἔφη, ὄντινα ἐθέλῃς τέτῳ. Εἰτα δὲ ἐπύχρῳεν ὁ
Φήσας ποτὲ συγγενὴς αὐτοῦ εἶναι, καὶ φιληθεὶς, πατρῷον. Εὐθύς
ἔπειτα ὁ Κύρου εἶπεν, Ἀρεῖ, ἔφη, ἔμοιγε ἔπος. Καὶ αὐτὸς τοί-
νυν, ἔφη, σοὶ ἐπέσθω. Καὶ λέγε σὺ, ἔφη, τὸ θέλοντα εἶναι με-
τὰ Κύρου. Οὕτω δὲ λαβὼν τὸν ἄνδρα ἔξῃει. Ἐπεὶ δὲ ἔξῃλ-
θεν, εὐθύς ὁ Κύρος εἶπε, Νυνὶ δὲ σὺ δηλώσεις εἰ ἀληθῶς ἔλε-
γες, ὅτε ἔφης ἠδεδῶκέ με θεώμενος. Οὐκοῦν ἀπολείψωμαι σε,
ἔφη ὁ Μῆδος, εἰ τέτο λέγεις. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Οὐκ ἂν ἔ-
λοις περὶ θυμῷς λέξεις; Καὶ κείνος ἐπαμύσας, Νῆ τὸν Δί, ἔφη,
ἕως ἂν γε ποιήσω καὶ σὲ ἠδέως ἐμὲ θεῶαθ. Τότε δὲ ἐκπεμφθεὶς
ὑπὸ τοῦ Κυραξάρου, τὰ τε ἄλλα περὶ θυμῷς ἀπήγγελε τοῖς Μῆ-
δοις, καὶ προσετίθει ὅτι αὐτὸς γε ἐκ ἀπολείψειτο ἄνδρὸς δεινῷ
καὶ καλλίστῳ, καὶ τὸ μέγιστον, ἀπὸ θεῶν γεγονότας.

Πρατίνους δὲ ταῦτα τοῦ Κυρα, θεῶς πως ἀφικνῶν) ἀπὸ γε-
γενῶν ἀγγελοι. Οἱ δὲ Τεραῖνοι ὁμοῦ μὲν τῇ Λαυρίῳ εἰσὶν, ἐθ-
νος δ' ἐπὶ πολὺ. διὸ καὶ ὑπήκοοι τῇ Λαυρίῳ ἦν. ἔφραστοι δὲ καὶ τότε
ἐδόκεν εἶναι, ὅτι καὶ ἐπὶ δοκῆσι. διὸ ὅτι ἐχρῶντο αὐταῖς οἱ Λαυρίοι,
ὥσπερ ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς Σκιρίταις. ἔδεν φειδόμενοι αὐ-
τῶν ἢ ἐν πόνοις, ἢ ἐν κινδύνοις. Καὶ δὲ ὅτι τότε ὁπλοφυλακεῖν
αὐτοὺς ἐκέλευον ὡς χιλίους ὄντας ἰππέας, ἵνα εἴη ὁπλοὺς δεινὸν εἶναι,
ἐκείνοι περὶ ἑαυτῶν τέτ' ἔχουσιν. Οἱ δὲ Τεραῖνοι, ἅτε μέλλοντες
ὑπὸ τοῖς πορθέσθαι, καὶ τὰς ἀμάξας τὰς ἑαυτῶν καὶ τὰς οἰκέτας
ὑπάτας εἶναι. Στεφάνου) καὶ δὲ αἱ καὶ τῇ Ἀσίᾳ ἔχουσιν οἱ παλ-
λοὶ μὴ ὥστε καὶ οἰκέσι. καὶ τότε δὲ ἐστρατεύοντο οἱ Τεραῖνοι ἑαυτοῖς.
Εὐνοήσαντες δὲ οἱ αὐτοὶ περὶ τῆς Λαυρίῳ, καὶ ὅτι καὶ

τεθναίῃ μὲν ὁ ἀρχὸν αὐτῆς, ἡγήμενος δὲ εἶναι, φόβος δὲ πολὺς
 εἴη ἐν τῷ στρατόμαχῳ, οἱ τε σύμμαχοι αὐτῶν ὡς ἀδύνατοι ἔχουσιν
 καὶ ἀπολείπονται ταῦτα ἐνθυμηθέντες ἔδοξε αὐτοῖς νῦν χα-
 λὸν εἶναι ἀποστῆναι, εἰ θέλουσιν αἱ ἀμφὶ Κῦρον συνεπιθέσθαι.
 Καὶ πέμπουσιν ἀγγέλους πρὸς Κῦρον· ὅτι γὰρ τῆς μάχης
 τὸ τότε ὄνομα μέγιστον ἦν ξέστο. Οἱ δὲ πεμφθέντες λόγουσι Κύρῳ
 ὅτι μισοῖεν τὰς Λατυρίας δικαίως, νῦν τε εἰ βούλουτο ἵσταναι ἐπὶ
 αὐτὰς, καὶ σφίσι σύμμαχοι ὑπαρξάντων καὶ ἡγήσωντο· ἅμα δὲ
 πρὸς τῆς διπλῆς τὰ τῶν πολεμίων ὡς ἔχει, οἷα δὲ ἐπαίρων
 βουλόμενοι ὡς μάλιστα στρατεύεσθαι αὐτοὶ. Καὶ ὁ Κῦρος
 ἐπήρετο αὐτούς, Καὶ δοκεῖτε ἂν, ἔφη, ἡμῶς ἐπὶ καταλαβῆναι αὐ-
 τὰς, πρὶν ἐν τοῖς ἐσθύμασι εἶναι; ἡμεῖς μὲν γὰρ, ἔφη, μάλα συμ-
 φοραὶ τῶτο ἡγήμεθα εἶναι, ὅτι ἐλαδον ἡμῶς ἀποδράντες. Ταῦτα
 δὲ ἔλεγε βουλόμενος αὐτὰς ὡς μέγιστον φρονεῖν ἐπὶ σφίσιν. Οἱ
 δὲ ἀπερίφραστο ὅτι καὶ αὐτοὺς εἶπεν, εἰ εὐζῶνοι προσβούλουτο, χαλὰ
 λήψουσι· ὑπὸ γὰρ τῇ ὀχλῇ καὶ τῇ αἵμαξῳι χαλῇ προσβέσθαι
 αὐτὰς· καὶ ἅμα, ἔφασαν, ἅτε πλεονεκτησάντων νύκτα ἀγρυ-
 πνήσαντες, νῦν μικρὸν προσθέντες ἐστρατοπεδεύουσι. Καὶ ὁ Κῦ-
 ρος ἔφη, Ἐχετε οὖν ὥν λέγετε πιστὸν τι, ἡμῶς δοῦναι, ὡς ἐ-
 ληθαίετε; Ομηροῖς γ', ἔφασαν, ἐθέλομεν ἐλάσαντες αὐτί-
 χα τῆς νυκτὸς ἀναγῆναι· μόνον καὶ σὺ ἡμῖν γινώσκων τε πιστὰ ποίη-
 σον, καὶ δεξιὰν δὸς, ἵνα φέρωμεν καὶ τοῖς ἄλλοις ταῦτα, ἅπερ ἂν
 αὐτοὶ λαβόμεναι παρὰ σέ. Ἐκ τούτου τὰ πιστὰ δίδωσιν αὐτοῖς, ἡ
 μὲν, εἰάν ἐμπροσθέν αὐτῶν λέγουσιν, ὡς φίλοις καὶ πιστοῖς χρη-
 σάσθαι αὐτοῖς, ὡς μὲν Πελοπὼν μὲν Μήδων μάλιστα ἔχειν παρὰ
 αὐτοῖς. Καὶ νῦν αἱ ἐπὶ ἰδίῳ ὅσῃ Ἱερσμίαις καὶ πιστευομένοις καὶ

Δολαὶς ἔχοντες, ὥσπερ καὶ Περσῶν καὶ Μήδων οἱ ἂν δοκῶσι
ἀξιοὶ εἶναι.

Ἐπειδὴ δ' ἐδείκνησαν, ἔζηγε τὸ σράτθμα ἐπὶ φάτος οἰ-
τῷ, καὶ τὰς Τρκαλίας περικύβειν ἐκέλευσεν, ἵνα ἅμα ἴοιεν. Οἱ
μὲν δὴ Πέρσαι πάντες, ὥσπερ εἰκὸς, εὐθύς ἔξω ἦσαν, καὶ Τιγρά-
νης ἔχων τὸ ἐαυτοῦ σράτθμα· τῷ δὲ Μήδων ἐξήεσαν οἱ μὲν, ἀφ' ὧν
τὸ παρὶ Κύρῳ ὄντι παῖδες ὄντες φίλοι γενέσθαι· οἱ δὲ, ἀφ' ὧν
ἐν θήραις συγγυρόμενοι, ἀγαθὴν αὐτῷ τὴν πρόπον· οἱ δὲ, ἀφ' ὧν
χάριν εἶδεναι ὅτι μέγαν αὐτοῖς φόβον ἀπεληλακέναι ἐδόκει· οἱ δὲ,
ὥς ἐλπίδας ἔχοντες, διὰ τὸ ἀνδρᾶ φαίνεσθαι ἀγαθόν, καὶ εὐτυχὴ καὶ
μέγαν ἐπὶ ἰσχυρῶς ἔσεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ, ὅτε ἐτρέφετο ἐν Μή-
δοις, εἰ πινὶ ἀγαθὸν σιμῶμεθαξεν, ἀντιχερίζεσθαι ἐβούλον-
το (πολλοῖς δὲ πολλὰ ἀφ' ὧν φιλενδρωπία περὶ τῆς πάππου
ἀγαθὰ διεπέθεκτο) πολλοὶ δ' ἐπεὶ τὰς Τρκαλίας εἶδον, καὶ
λόγῳ διεδόθη ὡς ἠγῆσαντο ὅτι πολλὰ ἀγαθὰ, ἔξήεσαν καὶ
τῆ λαβεῖν τι ἔνεχα. Οὕτω δὴ καὶ Μήδοι σχεδὸν ἅπαντες ἐξήλ-
θον, πλὴν ὅσοι σὺν Κυαξάρει ἔτυχον σκηπῆντες· οὗτοι δὲ κα-
τέμειναν, καὶ οἱ τέτων ἰσχυροὶ. Οἱ δὲ ἄλλοι πάντες φαι-
δρῶς καὶ περὶ θυμῶς ἐζωρμῶντο, ἅτε οὐκ ἀνάγκη, ἀλλ' ἐγε-
λούσοι καὶ χεῖλος ἔνεχα ἐξιώντες. Ἐπειδὴ δὲ ἔξω ἦσαν, περὶ
τοῖς μὲν περὶ τὰς Μήδοις ἐξελθὼν ἐπήνεσε τε αὐτὰς, καὶ ἐπύ-
ξατο, μάλιστα μὲν θεὸς αὐτοῖς ἰλεως ὄντας ἠγείσθαι καὶ σφί-
σιν, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς διυνηθῆναι χάριν αὐτοῖς ταύτης τῆς
περὶ θυμίας λυποδύναμι. Τέλει δ' αὖ ἐπεὶ ὅτι ἠγῆσαντο μὲν
αὐτοῖς οἱ πρῶτοι, ἐκείνους δὲ ἐπεσθαι σὺν τοῖς ἰσχυροῖς ἐκέλευ-
σε· καὶ ὅπου ἂν ἢ ἀναπαύωνται ἢ ὁπῆχῃσι τῆς πορείας, ἐκέ-

λάβειν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν ᾧρελάυνειν πᾶς, ἵνα εἰδῶσι τὸ αἶμα
καίριον.

Εκ τῆς ἡγεῖας ἐκέλευσε τὰς Τρηαίους. Καὶ οἱ ἠρώτων, Τί
ἔχεις ἀναμνήεις, ἔφαξ, τὰς ὁμήρους εἰς αὐτὰ ἀγάζομεν, ἵνα καὶ σὺ
ἔχῃς τὰ πιστὰ ᾧρ' ἡμῶν πορεύῃ; Καὶ ὁ Διοκρίτας λέγει, Εἰ-
ποῦ γὰρ, φάναι, ὅτι ἔχουμεν πάντες τὰ πιστὰ ἐν ταῖς ἡμετέραις ψυ-
χαῖς καὶ ταῖς ἡμετέραις χερσίν. Οὕτω γὰρ δοκῶμεν ᾧρεσθαι, ὥς,
εἰάν μ' ἀληθεύητε, ἱκανοὶ εἶναι ὑμᾶς εὖ ποιεῖν· εἰάν ὅμως ἔξαπα-
τᾶτε, ἔγωγε νομίζομεν ἔχειν, ὥς μὴ ὑμᾶς ἐφ' ὑμῖν γενέσθαι, ἀλ-
λὰ μάλλον, εἰάν οἱ θεοὶ βέλων, ὑμᾶς ἐφ' ἡμῖν γενέσθαι. Καὶ
μέντοι, ἔφη, ὦ Τρηάιοι, ἐπειδὴ φασὶ ὑμᾶς πορεύεσθαι
τοὺς ὑμετέρους, ἐπειδὴ ἴδωτε αὐτοὺς, σημαίνετε ἡμῖν ὅτι οἱ
ὑμέτεροί εἰσιν, ἵνα φειδῶμεθα αὐτῶν. Ἀκούοντες ταῦτα οἱ Τρ-
εαῖοι, πλὴν μὲν ὁδὸν ἠγοῦντο, ὥσπερ ἐκέλευε, πλὴν δὲ ῥώμῃ
τῆς ψυχῆς ἐθαύμαζον· καὶ ἔτι τὰς Λαυρῆας, ὅδ' ἔτι τὰς Λυ-
δοὺς, ὅδ' ἔτι τὰς συμμάχους ἑαυτῶν ἐπὶ ἐφορῶντο, ἀλλὰ μὴ πει-
σάμενοι ὁ Κύρος μικρὰν πᾶν ἑαυτῶν οἶοιτο ῥοπήν εἶναι τὸ παρόν-
των καὶ δυνάμεων.

Πορευομένων δὲ, ἐπεὶ νύξ ἐγένετο, λέγει φῶς τῷ Κύρῳ καὶ
τῷ στρατῷ· ὅτι ἔτι ἔστιν ὡς φάναι, ὥστε πᾶσι φεί-
κῃ μὲν πρὸς τὸ θεῖον ἐγγίγνεσθαι, θάλασσαν δὲ πρὸς τὰς πολε-
μίας. Ὡς ὅτε εὐζωνοὶ τε καὶ ταχὺ ἐπορεύοντο, εὐχότως πολλὰ τε
ὁδὸν διήυσαν, καὶ ἅμα κνέφαί τε πλησίοι γίγνοιτο ὅτε ὁ Τρηαίων
στρατὶς. Ὡς δ' ἐγνωσθῇ οἱ ἄγγελοι, λέγουσι τῷ Κύρῳ ὅτι ἔ-
τι εἰσιν οἱ σφέτεροι· τῷ τε γὰρ ὑμῶν εἶναι, γινώσκων ἔφαξ, καὶ
τῷ πλήθει τῶν πυρῶν. Εκ τῆς πέμπτης ἑτέροι αὐτῶν πρὸς αὐτὰς,

προσέξας λέγει, οἱ φίλοι εἰσὶν, ὡς τάχιστα ὑπαντᾶν τὰς δεξιὰς ἀναλείνανταί. Συμπέμπει δὲ πινας καὶ τὴν αὐτὰν, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοῖς Τριχωνίοις ὅτι ὡς ἂν δεῶσιν αὐτὰς περὶ σφετεροθύμοις, ὑποκαί αὐτοὶ ποθήσονται. Οὕτω δὲ ὁ μὲν μὲν τὴν ἀγγέλων παρὰ Κύρου, ὁ δὲ περὶ αὐτῶν πρὸς τὰς Τριχωνίας.

Ερῶ δὲ ἐκείνῃ τὰς Τριχωνίας ὁ Κύρου δὲ, πὶ ποθήσονται, ἐπέμπε τὸ σράττωμα καὶ ἡρώδουσι πρὸς αὐτὸν οἱ τὴν Μήδων προεστειότες καὶ ὁ Τριγρῆς, καὶ ἐρωτᾶσι τὴν δὲ ποιεῖν. Οἱ δὲ λέγει αὐτοῖς, Τῶν ἐκ τῶν πλουσίων Τριχωνίων σράττωμα, (ὃ δὲ) ὁ ἑταῖρος τὴν ἀγγέλων πρὸς αὐτὰς, (ὃ δὲ) ἡμετέρων πῆλιν οὐκ αὐτὰς, ἐξόντες, οἱ φίλοι εἰσὶν, ὑπαντᾶν τὰς δεξιὰς ἀναλείνανταί πάντας. Εάν μὲν οὖν ἔσταις ἴσως, δεξιὰς αὐτὰς καὶ ὅν ἂν ἡ ἐχθρὸς, καὶ ἄμα γάρ-ρῃστε εάν δὲ ὅπλα αἰσῶνται, ἢ φόβῳ ἐπιχειρῶσι, τέττω, ἔφη, πρῶτον αὐτοὺς παρὰ δὲ μηδὲν λείπει. Οἱ μὲν τοιαῦτα ἡρώδουσι. Οἱ δὲ Τριχωνιοὶ ἀκούσαντες τὴν ἀγγέλων, ἡρώδουσι τε, (ὃ δὲ) ἀναπαύσαντες ὅτι τὰς ἱκανοὺς ὡς ἠρῶσαν, τὰς δεξιὰς, ὡς ἠρῶτο, περὶ αὐτῶν οἱ δὲ Μήδων καὶ οἱ Πέρσων ἀντιδεξίαντό τε αὐτὰς καὶ ἐγαύρῃων. Εκ τέρτου δὲ λέγει ὁ Κύρου, ἡμεῖς μὲν δὲ, ὡς Τριχωνιοί, ἡδὲ ὑμῶν πιστόμενοι καὶ ὑμῶν δὲ χεῖρ πρὸς ἡμῶν οὕτως ἔχω. Τέτο δὲ, ἔφη, ἡρῶν περὶ τὸν ἔπαυτε, ὅπου οὐκ ἐπὶ ἐκείνῃ εἴδατε εἴδατε αἱ ἐχθρὸς εἰσι τῶν πολέμεων, καὶ τὸ αὐτὸν αὐτῶν. Οἱ δὲ ἀπακλώσαντο ὅτι ὀλίγον πάλιν ἢ περὶ αὐτῶν. Ἐνταῦθα δὲ λέγει ὁ Κύρου, ἡμεῖς δὲ, ἔφη, ὡς αὐτοὺς Πέρσων καὶ Μήδων, καὶ ὑμῶν ὡς Τριχωνιοί, (ἡδὲ γὰρ καὶ περὶ ὑμῶν ὡς αὐτῶν καὶ κοινοὺς ἀφελόμενοι) εἰ καὶ εἴδατε καὶ ὅτι ὅν ποτὶ εἰσὶν, εἴδατε περὶ αὐτῶν.

" μὲν, πρῶτον ἀν' ἐφ' ἡλεσπονημάτων τύχομεν (ἴσμεσι γὰρ
 " οἱ πολέμοι ἐφ' αἷ' ἤκομεν) ἢ δὲ κατὰ τὸ καρτερεῖν ἐμβα-
 " λόμενοι ἴωμεν ῥώμῃ καὶ θυμῷ ἐπὶ τοὺς πολεμέους, αὐτί-
 " χα μάλ' ὅφρα δὲ ὡς περ δούλων ἀποδοῖρασκόντων καὶ εὐση-
 " μύων, τὰς μὲν ἐκτεθνήκοντας αὐτοῖς, τὰς δὲ φεύγοντας, τὰς δὲ
 " ἔδδ' ταῦτε φρονεῖν δυναμένους. Ἡτλημύροι τε γὰρ ἔφον' ἡμῶς, καὶ
 " ἔτε οἰόμενοι ἦξεν, ἔτε συντεταγμένοι, ἔτε μάχεσθ' ἡρεσά-
 " αμενοι, κατελημμένοι ἔσονται). Εἰ ἔν' ἡδὲως βυλοῖμθα ἔδει-
 " πῆσαι καὶ νικτρεῦσαι καὶ βιολύσειν τὸ ἀπὸ τῶδε, μὴ δώμεν αὐ-
 " τοῖς χολὴν μήτε βυλόμεσθαι, μήτε πῶς περ ἀσπασίως μὴδὲν
 " ἀγασθὼν ἑαυταῖς, μὴδὲ γινώσκαι κάμειν ὅτι ἀνθρωποὶ ἴσμεν
 " ἀλλὰ γέρρα ἔδει καπὶδαι καὶ συζαίρειν ἀπαντα καὶ πληγὰς ἡκεν
 " νομιζόντων. Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, ὦ Ἰρχάνιοι, ὑμῶς αὐτὰς προ-
 " πετάσαντες ἡμῶν, πῶς πορεύεσθε ἔμπροσθεν, ὅπως τ' ὑμείρων
 " ὅπλῳ ὀρωμύμων λαιγάνωμεν ὀπιπλείστον χρόνον. Επειδὴ δ'
 " ἐγὼ πρὸς τὰ στρατεύματα γένωμαι τ' πολέμων, πρὶν ἐμοὶ μὲν
 " καὶ αὐτοῖς ἐκαστοὶ τάξω ἱππέων, ὡς, εἴαν τι δέη, χρῶμαι μέ-
 " νων πῶς τὸ στρατόπεδον. Ὑμῶν δ' οἱ μὲν ἄρχοντες ἔδει πρὸς
 " τερσι ὅν τάξει ἐλαύνετε ἀνδρόσι, εἰ σωφρονεῖτε, ἵνα μὴ ποτὲ
 " ἀνδρὶ πῃ ἐντυχόντες ἀποδοικῶντες· τὰς δὲ νεωτέρους ἐφίστα
 " διώκειν· ἔπειτα δ' ἡγεμόνων· τὴν γὰρ ἀσφαλέστατον καὶ ὡς ἐλα-
 " χύς τις ἐφ' ἐπὶ πολέμων λέγεται. Ἡν δ' (τὸ πολλὰς δὴ συμβεβη-
 " κὸς κρατῆς) πῶς τύχῃσι αἰστανέσθαι γίγνηται, φυλάξασθαι
 " δεῖ τὸ ἐφ' ἀετῶν τεταπείσθαι ὡς ὁ τῆτο ποιῶν ἐκείνῳ ἀνέ-
 " βη· ἀλλὰ σπουδὴς, καὶ ἔστι τὰ βυλομύμων ἡδὴ χρῆσθαι
 " τάτῃ ὡς ἀπορροπῇ. Εκείνο δ' ἔστι γινώσκαι, ὅτι ἔδει βῆ κατ-

“δαλεώτερον τῷ νικᾶν. Ο γὰρ κρατὶς ἅμα πάντα συνήπαχε,
 “ἢ τὰς ἀνδρας, ἢ τὰς γυναῖκας, ἢ τὰ χεῖματα, ἢ πᾶς ἅμα
 “τὴν χώραν. Πρὸς ταῦτα τοῦτο μόνον ὀρεῖται, ὅπως τὴν νί-
 “κην διασώσωμεν· ἐν γὰρ ταύτῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἀεπάζων ἔχε-
 “ται. Καὶ τῷτο ἅμα διώκοντες μέμνητε, ἥκειν πάλιν ὡς ἐμὲ
 “ἐπὶ φωτὸς ὄντω· ὡς σκότοις γενομένου οὐδέν· ἐπὶ πορρο-
 “δέξομεθα.

Ταῦτα εἰπὼν ἀπέπεμπεν εἰς τὰς τάξεις ἐκείτους, καὶ ἐκέλευ-
 σεν ἅμα πορρομήνους τοῖς αὐτοῦ ἔχουσιν δεκάδαρχοις ταῦτα
 σημαίνειν· (ἐν μετώπῳ γὰρ οἱ δεκάδαρχοι ἦσαν, ὥστε ἀκούειν)
 τοὺς δὲ δεκαδάρχους τῇ δεκάδῃ ἔχουσιν κελθεῖν παραγγέλ-
 λειν. Ἐκ τῆς πορρομουῦτο μὲν οἱ Τρηαῖοι, αὐτοὺς δὲ τὸ μέσον
 ἔχων σὺν τοῖς Πέρσαις ἐπορεύετο· τὰς δὲ ἰππέας ἐκατέρωθεν,
 ὥσπερ εἰκὸς, παρέταξε. Τῶν δὲ πολεμίων, ἐπεὶ σαφὲς ἐγίνετο,
 οἱ μὲν ἐθαύμαζον τὰ ὀρμήματα, οἱ δὲ ἐγίνωσκον ἤδη· οἱ δὲ ἠγ-
 γελλον, οἱ δὲ ἐβόων, οἱ δὲ ἔλυνον ἰππεύς· οἱ δὲ σιωπεσθαιζοντο,
 οἱ δὲ ἐρρίπιεν τὰ ὄπλα ἀπὸ τῆς ὑποζυγίων, οἱ δὲ ὠπλίζοντο·
 οἱ δὲ ἀνεπήδων ὑπὲρ τὰς ἰππεύς, οἱ δὲ ἐχαλῖεν· οἱ δὲ τὰς γυ-
 ναῖκας ἀνεβίβαζον ἐπὶ τὰ ὀχήματα· οἱ δὲ τὰ πλείους ἀξια-
 ἐλάμβανον, ὡς διασωσόμενοι, οἱ δὲ καταρῦλλοντες τὰ ποταῦ-
 τα ἠλίσκοντο· οἱ δὲ πλείοι εἰς φυγὴν ὤρμων. Οἶσθαι δὲ καὶ
 καὶ ἄλλα πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ποιεῖν αὐτὰς· πλεονέμα-
 χετο οὐδείς, ἀλλ' ἅμα χηρὰ ἀπώλοντο. Κρηῖσθαι δὲ ὁ Λυδῶν
 βασιλεὺς, ὡς φέρεται ἦν, τὰς τε γυναῖκας ἐν ταῖς ἀρμα-
 μάξαις παραπέμψατο τῆς νυκτός, ὡς ἂν ῥᾶον πορεύοντο
 κατὰ τὸ ψύχος, καὶ αὐτὸς ἔχων τὰς ἰππέας ἐπηκολούθει. Καὶ

¶ Φρύγα ταυτά φασι ποιῆσαι, τοὶ τῆς πρ' Ἑλλάποντον ἀρχοῖ-
 τε Φρυγίας. Ὡς δ' ἄρ' ἔειπεν τῷ Φαίλῳ τῶν κ' χαλαλαμβά-
 νοντων ἑαυτῆς, πυθόμενοι τὸ γινόμενον, ἔφθον δὴ καὶ αὐτοὶ
 κατὰ κράτος. Τὸν δὲ τῷ Καππαδοκῶν βασιλέα καὶ τὸν τῷ
 Αἰθαίοι ἐπὶ ἐγγὺς ὄντας καὶ ὑποσάντας ἀθροαίσις κατα-
 καίνισαν οἱ Τυρκοὶ. Τὸ δ' πλείστον ἦν τῷ Λαοφρονόωντος Λαυ-
 εῖων καὶ Αἰθαίων· ἐν γὰρ τῇ ἑαυτῶν ὄντες χώρα, ἀστυονώτα-
 τα πρὸς τὴν πορείαν εἶχον. Οἱ μὲν δὲ Μῆδοι καὶ Τυρκοὶ οἷα
 δὴ εἰκὸς κρατῶντες, τοιαῦτα ἐποίουν διώκοντες. Ο δ' Κῦρος τῆς
 πρ' ἑαυτῶν ἰσχύος καταλειφθέντας περικλείων ἐκέλευσε τὸ
 στρατόπεδον, καὶ εἰ τινας σὺν ὅπλοις ἐξιώντας ἴδων, χαλακαίνειν
 τοῖς δ' ὑπομύουσιν ἐκήρυξεν, ὅποσοι τῷ πολέμῳ στρατιῶν
 ἦσαν ἰππεῖς, ἢ πελτασταί, ἢ τοξόται, ἀποφέρειν τὰ ὅπλα συν-
 δεδεμένα, τῆς δ' ἰπποσύνης ἐπὶ ταῖς σκηναῖς χαλαλιπεῖν· ὅστις δ' μὴ
 ταῦτα ποιήσῃ αὐτίκα τ' κεφαλῆς σερρήσεται· τὰς δ' κοπίδας
 περὶ χεῖρας ἔχοντες, ἐν τάξει περὶ στασιάζειν. Οἱ μὲν δὲ τὰ ὅπλα
 ἔχοντες, ἐρρίπην ἀποφέροντες εἰς ἐν χωρίον ὅποι ἐκέλευσε· καὶ
 ταῦτα μὲν οἷς ἐπέταξεν ἔκαστον.

Ο δ' Κῦρος ἐνενόησεν ὅτι ἦλθον μὲν ἔτε σῖτα ἔτε ποτὰ ἔχον-
 τες, ἀνεὺ δ' ὕδατος ἔτε στρατεύεσθαι δυνατόν, ἔτε ἄλλο ὕδεν ποιῆν.
 Σκοπῶν δὲ ὡς αὖν ταῦτα τάχιστα καὶ χαλίστα γένοιτο, ἐνθυμεί-
 ῃ ὅτι ἀνάγκη πᾶσι τοῖς στρατιώταις εἶναι τινὰ ὅτῳ καὶ σκηνῆς
 μελήσει, καὶ ὅπως τὰ ἐπιπύλαια παρεσκευασμένα τοῖς στρατιώ-
 ταῖς εἰσιῶσιν ἔσται. Καὶ τοίνυν ἔγνω ὅτι τέτοις εἰκὸς μάλιστα
 πάντων ἐν τῷ στρατοπέδῳ καὶ χατεῖληφθαι αὖ ἦν, διὰ τὸ ἀμφὶ
 συσκευασίαν ἔχειν· ἐκέρυττε δὲ παρῆναι πάντας τῆς ἐπιτροπῆς·

εἰ δὲ πρὶν μὴ εἶη Ἰππότερος, ἢ προσβύτατοι ἀπὸ σκηνῆς· τῷ δὲ
 ἀπειθῆναι πάντεσσι τὰ χαλεπὰ ἀνείπεν. Οἱ δὲ, ὁρῶντες καὶ τὴς
 δεσπόζουσας πειθόμενους, ταχὺ ἐπαίδοντο. Ἐπεὶ ὃ παρεγγύοντο, πρῶ-
 τον μὲν ἐκέλευσε καταδίξασθαι αὐτῶν οἷς ἐστὶ πλέον ἢ δυοῖν μη-
 νῶν ἐν τῇ σκηνῇ τὰ ὀππότερα. Ἐπεὶ δὲ τέττες εἶδεν, αὐτοὺς ἐκέ-
 λευσεν οἷς μινὸς ἦν· ἐν δὲ τῷ τῷ σχεδὸν σύμπαντες ἐκαδίζοντο.
 Ἐπεὶ ὃ ταῦτα ἔμαθεν, εἶπεν ὧδε αὐτοῖς, “ Ἀγετε τοίνυν, ἔφη,
 “ ὦ ἄνδρες, οἱ πῆρες ὑμῶν τὰ μὲν κακὰ μισεῖτε, ἀγαθὰ δὲ π-
 “ ροῦ πρὶν ἡμῶν βούλεσθ’ ἂν τυγχάνειν, Ἰππμελήθητε πρῶ-
 “ θυμῶς ὅπως διπλάσια ἐν τῇ σκηνῇ ἐκράσῃ σιτὰ καὶ ποτὰ παρ-
 “ εσκευασμένα ἢ τοῖς δεσπότηταις καὶ τοῖς οἰκέταις, ἢ ἂν κατ’
 “ ἡμέραν ἐποιεῖτε· καὶ τὰλλα δὲ πάντα ὅποσα καλὴν δυνά-
 “ τα παρέξει, ἑτοίμα ποιεῖτε· ὥς αὐτὰ καὶ μάλα παρῆσιν ὅπο-
 “ τεροι ἂν κρατῶσι, καὶ ἀξιόσους ἐκπλεῶ ἔχειν πάντα τὰ ἐπι-
 “ τέμεια. Ἴστε οὖν ὅτι συμφέροι ἂν ὑμῖν ἀμέμπτως δέχεσθαι
 “ τοὺς ἄνδρας.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀκούσαντες, πολλῇ σπουδῇ
 τὰ παρηγγελμῆα ἔθεον. Ο ὦ δὲ αὖ συγκαλέσας τοὺς
 ταξιαρχοὺς ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, γινώσκωμεν ὅτι νῦν ἔξεστι ἡμῖν πρῶ-
 “ τεροι τῶν ἀπόντων συμμάχων δρῆσαι τυχεῖν, καὶ τοῖς μά-
 “ λα ἐσπουδαμένοις σιτίοις καὶ ποτοῖς χρῆσθαι· ἀλλ’ ἔμοι δο-
 “ κος τῶν ἂν τὸ ἀρεῖον πλέον ὠφελησάτω ἡμᾶς ἢ τὸ τῶν συμμά-
 “ χων Ἰππμελεῖς φθολῶσαι, ὅθ’ ἂν αὐτῇ ἡ εὐτυχία ἰχυροτέ-
 “ ρως τοῦτοι ποιῆσαι ὅσον εἰ δυναίμεθα τὴς συμμάχους πρῶ-
 “ θυμοις ποιεῖσθαι. Εἰ δὲ τῶν νυνὶ διακόντων καὶ κατακαπόν-
 “ των τὴς ἡμετέρας πολέμους, καὶ μαχομένων εἰς πρὶν ἐναυπῆται,

“ τούτων δόξαμι οὕτως ἐμμελὲς ὥστε καὶ πρὸν εἶδέναι ἔ, π πρᾶτ-
 “ τισιν, ἡρεσκότες φαίνεσθαι, ὅπως μὴ αἰχρεοὶ μὲν φανέμεθα,
 “ ἀδυνεῖς δὲ ἐσόμεθα, συμμαχῶν ἀπορριπύτες. Τὸ δὲ τῆς πο-
 “ νομῶν καὶ παιδευομένων ὀπμιελιθῆναι ποτα, ὅπως εἰσόν-
 “ τες τὰ ἐπιτήδεια ἔξωσι, αὐτὴ αὖ ἡμῖς ἡ δαίτη πλείων εὐφρα-
 “ νειεν, ὡς ἐγὼ φημι, ἢ τὸ πῶμα χεῖμα τῇ γαστρὶ χαρίσασθαι. Εὐ-
 “ νοήσατε δὲ, ἔφη, ὡς εἰ μὴ δὲ ἐκείνους αἰχρυντέον ἦν, ἐδ’ ὡς ἡμῖν
 “ πωροπικὴ ἔτε πληρομονῆς ποτε, ἔτε μέθης· ἔ γάρ πο πλεπέ-
 “ πωρεται ἡμῖν αὖ βελόμβια, ἀλλ’ αὐτὰ πάντα νῦν ἀκμάζει
 “ ἐπιμελείας δεόμενα. Ἐχομεν γὰρ ἐν τῇ στρατοπέδῳ πολεμίοις
 “ πολλαπλασίους ἡμῶν αὐτῶν, καὶ τέττες λελυμένους· ἔς καὶ φυ-
 “ λαίησας ἴσως ἐπὶ προσπικῇ, ἔ φυλαίησιν, ὅπως ὥσι καὶ οἱ ποιήσων-
 “ τες ἡμῖν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐπὶ δὲ οἱ ἱππεῖς ἡμῖν ἀπεισι, φροντίδια
 “ παρῆχοντες ὅπως εἰσὶ καὶ ἔλθωσιν, εἰ πῶμα μὲν ἔσιν. Ωστε, ὦ ἀν-
 “ δρες, νῦν μοι δοκεῖ τοιῶτον οἷτοι προσπρέσας δεῖν ἡμᾶς καὶ τοιῶτον
 “ ποῖον, ὁποῖον τις οἶε) μάλιστα σύμφορον εἶ) πρὸς τὸ μῖντε ὕ-
 “ πνε, μῖντε ἀφροσύνης ἐμπίπλασθαι. Ἐπὶ ὃ ἔ χεῖμα ἡμῖν ἐγὼ οἶδα
 “ ὅτι πολλαὶ ἐν τῇ στρατοπέδῳ ἐσιν, ὧν ἐκ ἀγνοῶς ὅτι δυνατὸν ἡμῖν
 “ (κοινῶν αὐτῶν ὄντων τοῖς συγχωρηθῆναι) νοσφίσας ὁπόσα αὖ
 “ βελώμεθα· ἀλλ’ ἔ μοι δοκεῖ τὸ λαβεῖν κερδαλεώτερον εἶ)
 “ ἔ δικαίως φαινομένης ἐκείνοις, τέτω πείας ἐπὶ μάλλον αὐ-
 “ τὴς ἢ νῦν ἀσπαζέσθαι ἡμᾶς. Δοκεῖ δὲ μοι, ἔφη, καὶ τὸ νείμεναι τὰ
 “ χεῖμα ἡμῖν, ἐπειδὴν ἔλθωσι, Μήδοις καὶ Υἱοῖς καὶ Τυγρῆναι
 “ ἐπιτρέψαι· καὶ π μείον ἡμῖν δαῖσιν), κέρδος ἡγήσασθαι· διὰ
 “ γὰρ τὰ κέρδη ἡδίων ἡμῖν πῶμα μὲν εἶσιν. Τὸ μὲν γὰρ νῦν πλεο-
 “ νεκτεῖσθαι, ὀλιγοχρήνιον αὖ ἡμῖν τὸν πλεον πῶμα· τὸ δὲ,

“ταῦτα προσημύρας, ἐκείνα κήσασθαι ὅθεν ὁ πλεῖτος φύεται,
 “τῷδ’ ὡς ἐγὼ δοκῶ, ἀενναότερον ἡμῖν διώαιτ’ ἂν ἢ πλεῖτον
 “καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις πρέχων. Οἶμαι δ’, ἔφη, καὶ αἱκοί
 “ἡμᾶς τέττε ἐνεκεν ἀσκήν ἐ γαστρος κρείττοις ^ἢ εἰ καὶ ἀκαίρων
 “κερδῶν, ἴν’, ὁπότε δέοι, διωαίμθα αὐτοῖς συμφέρος χρηστῶς
 “πῶ δ’ ἂν ἐν μείζουσι ἢ νῦν παρόντων ἐπιδειξαίμθα ἢ παρδείαν,
 “ἐγὼ μὲν ἔχ’ ὁρῶ.”

Ο μὲν οὕτως εἶπε· σιωεῖπε δ’ αὐτῷ Ἰσάππας, ἀνὴρ Πέρ-
 σης τῆρ’ ὁμοτίμων, ὧδε· Δεινὸν γάρ τ’ ἂν εἴη, ὃ Κῦρε, εἰ ἐν
 θῆρα μὲν πολλαῖς ἄσται καρτεροῦμεν, ὅπως θηρίον τι ὑπο-
 χείριον ποιησώμεθα, καὶ μάλα μικρὸν ἴσως ἄξιον· ὁλοὺν δὲ
 ὅλον περὶ ὁμοῖοι θηρᾶν, εἰ ἐμποδὼν τι ποιησώμεθα γενέσθαι
 ἡμῖν, ἃ τῆρ’ μὲν χαλκῶν ἀνθρώπων ἄρχει, τοῖς δ’ ἀγαθοῖς
 πείθεται, ὅσα ἂν μὴ πρέποντα, ἡμῖν δοκοῖμεν ποιεῖν. Ο
 μὲν Ἰσάππας δὴ οὕτω σιωεῖπεν· αἱ δ’ ἄλλοι πάντες ταῦτα
 σιωήνου. Ο δὲ Κῦρ ^ᾧ εἶπεν, Ἀγετε δὴ, ἔφη, ἐπειδὴ ὁμο-
 νοοῦμεν ταῦτα, πέμψατε δὴ λόχου πέντε ἀνδρας ἕκαστος
 τῆρ’ ἀπουδαμοτάτων· οὗτοι δὲ πειθόμενοι εἰς μὲν ἂν ὁρῶσι προ-
 σκυόντας τὰ βηπίδια, ἐπαυνοῦντων· εἰς δ’ ἀμελοῦντας, κο-
 λαζόντων ἀφειδέεργον ἢ ὡς δεσπόται. Οὔτοι μὲν δὴ ταῦτα
 ἐποίου.

Τῶν δὲ Μήδων πνὲς ἤδη οἱ μὲν αἱμάξας προσημύρας κα-
 ταλαμβάνοντες καὶ δόποςρέψοντες προσηλαυνον μετὰς ὧν
 εἶδετο ἡ στρατιά, οἱ δὲ ἐν ἀγρομαῖξας γυναικῶν ἢ βελτίων, ἢ
 μὲν, γησιῶν, τῆρ’ δὲ, καὶ παλλακίδων, ἀπὸ τὸ χάλλος συμ-
 πειραγομένων· καὶ ταύτας εἰληφότες προσηγον. Πάντες γάρ

ἐπὶ καὶ νῦν οἱ χατὰ τὴν Ἀσίαν στρατὸμόρφοι ἔχοντες τὰ πλεί-
στα ἄξια στρατεύονται, λέγοντες ὅτι μᾶλλον μάχωντ' ἂν, εἰ τὰ
φίλτατα πρὶν· τέτοις γὰρ φασιν ἀνάγκη εἶναι περὶθύμως
ἀλεξέειν. ἴσως μὲν οὖν ἔτι εἰς ἴσως δὲ καὶ ποιῶσιν αὐτὰ τῇ
ἡδονῇ χαριζόμενοι.

Ο δὲ Κύρου, ὁρῶν τὰ τῆς Μήδων ἔργα ἔς Ἰρκακίαν, ὡς-
περὶ χατεμέμφετο αὐτὸν καὶ τὰς σὺν αὐτῷ, ὅτι οἱ ἄλλοι τῶ-
ν τ' ἡρόνον ἀκμάζειν τε μᾶλλον ἑαυτῷ ἐδόκεν καὶ περὶ-
κταῶσθαι, αὐτοὶ δ' ἐν δεινότερα χώρα ὑποκαταμύειν. Καὶ
γὰρ δὴ οἱ ἀπάγοντες, λυποδευκύνοντες Κύρῳ ἂν ἦγον, πάλιν ἀπὸ
λαυνον, μεταδιώκοντες τὰς ἄλλας· ταῦτα γὰρ ἔφασαν σφίσι
περὶστέρα χθαμὴ ποιεῖν ὑπὸ τ' ἀρχόντων. Δακνόμενος δὲ ὁ Κύ-
ρος ἐπὶ τέτοις, ταῦτα μὲν ὁμῶς χατεχώριζε· συνεκρίλει ὅ-
τι πάλιν τὰς ταξιαρχίας, καὶ εἰς ὅπου ἐμελλεν εἶναι ἔξακούεσθαι
τὰ λεγόμενα, εἶπε τὰςδε·

“Οπὶ μὲν, ὦ ἄνδρες φίλοι, εἰ χαλαροῖται τὰ νῦν περὶ-
“φαινόμενα, μεγάλη μὲν εἴη ἅπασι Πέρσαις ἀγαθὰ γένοιτο,
“μέγιστα δ' εἴη εἰκότως ἡμῖν, δι' ὧν περὶστέλλεται, πάντες, οἶμαί,
“γινώσκωμεν· ὅπως δ' εἴη αὐτῶν ἡμεῖς κύριοι γενοίμεθα, μὴ
“αὐτάρχεις ὄντες κτήσασθαι αὐτὰ, εἰ μὴ ἔσται οἰκτεῖον ἰππι-
“κὸν Πέρσαις, τοῦτο ὁκέει ἐγὼ ὁρῶ. Εἰνοῦτε γὰρ δὴ, ἔφη,
“ἔχομεν ἡμεῖς οἱ Πέρσαις ὅπλα, οἷς δακνόμεν τὰς πολεμίας
“πρὸς περὶ ὁμοῦσι ἰόντας· καὶ δὴ τρεπόμενοι, ποίοις ἢ ἰππέας, ἢ
“τοξόταις, ἢ πελτασταῖς, ἢ ἀκονισταῖς, ἀνδρῶν ἰππων ὄντες διωκί-
“μεθα εἴη φεύγοντας ἢ λαβεῖν, ἢ χατακαίνειν; Τίνες δ' εἴη
“φοβοῖντο ἡμᾶς περὶσσότερον χακουρῆν ἢ τοξόταις, ἢ ἀκον-

"πισταί, ἢ ἱππεῖς, εὖ εἰδότες ὅτι οὐδεὶς αὐτοῖς κίνδυνος ὑφ'
 "ἡμῶν κακὸν τι παθεῖν μᾶλλον ἢ ὑπὸ τῆς πεφυκότων δέν-
 "δρων; Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐκ εὐδηλον, ἔφη, ὅτι οἱ νυνὶ
 "πρόντες ἡμῖν ἱππεῖς νομίζουσι ταῦτα πάντα ὑποχείρια γι-
 "γνόμενα ἔχει ἥτιον ἑαυτῶν ἢ ἡμέτερα; Ἰσως δὲ καὶ Δία καὶ
 "μᾶλλον. Νυνὶ μὲν οὖν ἔγωγε ταῦτα ἔχει κατ' ἀνάγκην. Εἰ
 "δὲ ἡμεῖς ἱππικὸν κηπουρίμεθα μὴ χεῖρον τέτων, ἢ παντάπα-
 "σιν ἡμῖν καταφθάνει ὅτι τοὺς τ' αὖ πολεμίας διυναίμεθα
 "ἀνδρὺς τούτων ποιεῖν ἀπὲς καὶ νυνὶ σὺν τέτοις, τέτοις τε ἔχει-
 "μεν ἂν τότε μετειώτερον πρὸς ἡμᾶς φερόντας; ὁπότε γὰρ
 "ἢ παρῆναι ἢ ἀπέειναι βούλωντο, ἥτιον ἂν ἡμῖν μέλοι, εἰ αὖ-
 "τοὶ ἀνδρὺς τούτων ἀρκοῖμεν ἡμῖν αὐταῖς. Εἶπον. Ταῦτα μὲν
 "δὴ, οἶμαι, οὐδεὶς ἂν ἀντιγνωμαῖσται μὴ οὐχὶ τὸ πᾶν λήθ-
 "εσθαι τῆς Περσῶν γενέσθαι οἰκείον ἱππικόν. Ἀλλ' ἐπεὶ ἴσως
 "ἐννοεῖτε, πῶς ἂν τῆτο γένοιτο. Ἀρ' οὐ σκεψώμεθα, εἰ βουλοί-
 "μεθα καλεσθῆναι ἱππικόν, τί ἡμῖν ὑπαρξείη, καὶ τίνα ἐνδεῖ.
 "Οὐκὲν ἵπποι μὲν οὖν πολλοὶ ἐν τῇ στρατιᾷ κατελημμένοι,
 "καὶ χαλκοὶ οἷς πείθονται, καὶ πᾶσι ὅσα δὲ ἵππους ἔχουσι
 "χεῖνται. Ἀλλὰ μὴν καὶ οἷς γε δεῖ ἀνδρᾶς ἱππίας χεῖνται ἔχο-
 "μεν, θώρηκας μὲν, ἐρύματα δὲ σιμμάτων, παλτά δὲ, οἷς καὶ
 "μελίσσας καὶ ἔχοντες χρώμεθα ἂν. Τί δὴ τὸ λειπόν; Δηλο-
 "νότι ἀνδρῶν δεῖ. Οὐκὲν τῆτο μάλιστα ἔχομεν. Οὐδὲν γὰρ οὐ-
 "τως ἡμέτερόν ἐστιν ὡς ἡμεῖς ἡμῖν αὐταῖς. Ἀλλ' ἐρεῖ τις ἴσως
 "ὅτι οὐκ ἐπιστάμεθα. Μαὶ Δί'. οὐδὲ γὰρ τῆς ἐπιστημῆς
 "νυνὶ, πρὶν μαθεῖν, οὐδεὶς ἠπίσταντο. Ἀλλ' εἰποι ἂν τις ὅτι παῖ-
 "δες ὄντες ἐμαίνεσθαι. Καὶ πότερον οἱ παῖδες εἰσι φετιμώτε-

“ ἔρη, ὥστε μαθεῖν τὰ φραζόμενα καὶ δεικνύμενα, ἢ οἱ ἄνδρες;
 “ πότερσι δέ, εἰάν μάθωσι, ἰσχυρότεροι τοῖς σώμασι ἐκπονεῖν,
 “ οἱ παῖδες ἢ οἱ ἄνδρες; Ἀλλὰ μὲν χολή γε ἡμῖν μανθάνειν
 “ ὅση ἔτε παισὶν, ἔτε ἄλλοις ἀνδράσιν· ἔτε γὰρ τοξόειν ἡμῖν
 “ μαθητέον ὥσπερ τοῖς παισὶ παρὰ πατρίδα γὰρ τῆτο· ἔτε μὲν
 “ ἀκοντίζων ἑπιστάμεθα γὰρ τοῦτο· ἀλλ’ ὅδ’ ἔτι μὲν ὥσπερ
 “ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνδράσι, τοῖς μὲν γεωργίᾳ ἀσχολίαν παρ-
 “ ἔχειν, τοῖς δὲ τέχνῃ, τοῖς δὲ ἄλλα οἰκείᾳ· ἡμῖν δὲ στρα-
 “ τείεσθαι οὐ μόνον χολή, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη. Ἀλλὰ μὲν
 “ ἔχ’ ὥσπερ ἄλλα πολλὰ τῆς πολεμικῆς, χαλεπὰ μὲν, χεῖ-
 “ σιμα δέ· ἰπποκὴ δὲ ὅσα ἐν ὁδῷ μὲν ἡδίστη ἢ αὐτὸς τοῖν πο-
 “ δοῖν πορεύεσθαι; ἐν δὲ σπουδῇ, ἔχ’ ἡδὺ ταχὺ μὲν φίλῳ πα-
 “ ραιγεῖνός, εἰ δέοι, ταχὺ δέ, ἔτε ἄνδρα ἔτε θῆρα δέοι διώκον-
 “ τα καταλαβεῖν; Εκείνο δ’ ὅσα εὐπετές, τὸ, ὅ, τι αἱ δὲ ὄπλον
 “ φέρειν, τ’ ἰπποὶν τοῦτο συμφέρειν; ἐκὲν ταυτὸ γ’ ὅσον ἔχειν
 “ τε καὶ συμφέρειν. Ο γὰρ μάλισ’ αἱ τις φοβηθείη, μὴ,
 “ εἰ δέοι, ἐφ’ ἵππου κινδυνεύειν πρῶτερον ἡμῶς πρὶν ἀκρί-
 “ βουν τὸ ἔργον τῆτο, καὶ παῖδα μῖτε πεζοὶ ἐπὶ ὤμῃ, μῖτ’ ἵπ-
 “ ποῖς ἰσχυροί· ἀλλ’ ὅδ’ ἔτι αἰμύχανον· ὅπου γὰρ αἱ βελώ-
 “ μεθα, ἔξεται ἡμῖν πεζοῖς εὐδὺς μάχεσθαι· ὅδ’ ἔτι γὰρ τῶν
 “ πεζικῶν ἀπομαθησόμεθα, ἵπποειν μαθόντες.” Κύρου μὲν
 “ ἔπος εἶπε· Χρυσάνῳ δὲ παραγορεύων αὐτῷ, ὥδε ἔλεξεν·

“ Ἀλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ἔπος ἐπιθυμῶ ἵπποειν μαθεῖν, ὡς νο-
 “ μάζω, εἰάν ἵπποδὺς γένωμαι, ἄνθρωπος κῆνός ἐσθλός. Νῦν μὲν
 “ γὰρ ἔγωγε ἀγαπήσιν, ἔξωσιν τῷ θέν’ ὀρμηθεὶς ἀνδράπῳ, μόνον
 “ τῇ κεφαλῇ προχῶν, αἱ τε θηρίων παρὰ θηρίων ἰδὼν θυγῶ δια-

“ τεινόμενος φθάσαι, ὥς τε ἀκοντίσαι ἢ τοξεύσαι πρὶν πάντι πρὸς αὐτόν
 “ αὐτὸ γένεσθαι· ἦν δὲ ἵππῳ δὲ γένωμαι, δυνήσομαι μὲν ἄνδρα εἶξαι
 “ ὅφρως μή τις καθαρῶς δυνήσομαι, δὲ, θηρία διώκων, τὰ μὲν
 “ ἐκ χειρὸς πάμπαν καθάλαμβάνων, τὰ δὲ ἀκοντίζων ὥσπερ ἐση-
 “ κότα· καὶ γὰρ εἰ ἀμφοτέρω τάχιστα ἦ, ὅμως δὲ πλησίον γίγνηται
 “ ἀλλήλων, ὥσπερ τὰ ἐσηκότα ἔσαι. Εἰ γὰρ δὲ μάλιστα δοκῶ,
 “ ἔφη, ζῶν ἐξηλωκέναι ἵππο κεκένταυρος, εἰ ἐγένοντο· ὥς τε προ-
 “ βελύεσθαι μὲν ἄνθρωπος φρονήσει, ταῖς δὲ χερσὶ τὸ δέον πα-
 “ λαμᾶσθαι, ἵππῳ δὲ τάχιστα ἔχειν ἐς ἰσχύ, ὥς τε τὸ μὲν φευ-
 “ γον αἰρεῖν, τὸ δὲ ὑπομῖνον ἀνατρέπειν· ὁκοῦμαι πάντα κα-
 “ γὰρ ταῦτα ἵππῳ δὲ γένεσθαι, συγκομίζομαι παρὰ ἐμαυ-
 “ τόν. Προνοεῖν μὲν γε ἔξω πάντα τῇ ἐμῇ ἀνθρωπίνῃ γνώμῃ,
 “ ταῖς δὲ χερσὶν ὀπλοφορήσω, διώξομαι δὲ τὰ ἵππῳ, τὸν δὲ
 “ ἐνδυπτόν ἀνατρέψομαι τῇ τῷ ἵππου ῥώμῃ· ἀλλ’ ἐς συμπε-
 “ φυκὸς δεδήσομαι, ὥσπερ οἱ ἵππο κένταυροι· ἔχουσιν τὸ γὰρ
 “ κρείττον ἢ συμπεφυκέναι. Τοὺς μὲν γὰρ ἵππο κεκένταυρος οἱ-
 “ μαί εἰς πολλοὺς μὲν ἀπορεῖν τῷ ἀνθρώποις εὐρημῶν ἀγα-
 “ θῶν ὅπως δεῖ χρῆσθαι, πολλοὺς δὲ τῷ ἵππῳ ἡδέων πεφυκότων,
 “ πῶς αὐτῶν χρὴ ἀπολαύειν· ἐγὼ δὲ, ἦν ἵππῳ μάλιστα, ὅταν μὲν
 “ εἴπῃ τῷ ἵππῳ γένωμαι, τὰ τῷ ἵππο κεκένταυρου δῆπου ἀγα-
 “ θῶς ἐξομαι· ὅταν δὲ κατὰ βῶ, δειπνήσω, καὶ ἀμφιέσομαι,
 “ καὶ καθυδύσσω, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· ὥς τε τί ἄλλο ἢ
 “ ἀμειρετὸς ἵππο κένταυρος καὶ πάλιν σωφύεσθαι γίγνομαι;
 “ Εἰ δὲ, ἔφη, καὶ τὸδε πλεονεκτήσω ὅτι ἵππο κεκένταυρος· ὁ μὲν γὰρ
 “ δυοῖν ὀφθαλμοῖν θεωρεῖται, καὶ δυοῖν ὥταιν ἔχουσιν· ἐγὼ δὲ
 “ δὲ τέσσαρσι μὲν ὀφθαλμοῖς τεκμαροῦμαι, τέσσαρσι δὲ ὥσιν

“πρωταίειόμαί· πολλὰ γάρ φασιν ἀνθρώποις καὶ ἵπποι τοῖς
 “ὀφθαλμοῖς θεωρῶντα δηλοῦν, πολλὰ δὲ τοῖς ὡς θεω-
 “κούντα σημαίνειν. Ἐμὲ μὲν οὖν, ἔφη, γράφε τῷ ἵππῳ
 “Ἰππομουῶντων”. Νῆ Δί’, ἔφασαν οἱ ἄλλοι πάντες, καὶ
 ἡμᾶς γε. Ἐκ τούτου δὴ ἔφη ὁ Κύρου· Τί οὖν; ἔφη, ἐπεὶ
 σφόδρα ἡμῖν ταῦτα δοκεῖ, εἰ καὶ νόμον ἡμῖν αὐτοῖς ποιησά-
 μεθα, αἰχρὸν εἶναι οἷς ἂν ἵπποις ἐγὼ πορίσω, ἂν τις φορῇ
 πεζῇ ἢ ἡμῶν προδύμῳ, εἴαν τε πολλῶν, εἴαν τε ὀλίγων ὁδὸν
 δεῖν διελθεῖν; ἵνα ἔ παντάπασιν ἵπποκενταύρους οἶωνται ἡμᾶς οἱ
 ἀνθρώποι εἶναι. Ο μὲν ἔτιωσ ἐπῆρετο οἱ ᾗ πάντες συνεπήνεξ·
 ὥστε ἔτι καὶ νῦν ἔξ ἐκείνων οὕτω χρώνται Πέρσαι, καὶ ἑοεῖς ἂν τῷ
 χαλῶν καλῶν ἐκὼν ὀφθείη Περσῶν ἐδαμὲν πεζὸς ἰών. Οἱ δὲ
 δὴ ἐν τέτοις τοῖς λόγοις ἦσαν.

Ἡνίκα δ’ ἦν ἔξω μέσου ἡμέρας, θεωρήλαμον οἱ Μῆδοι
 ἵππεις καὶ οἱ Τρεχάνιοι, ἵπποις τε ἄγοντες αἰχμαλώτους καὶ ἄν-
 δρας· ὅσοι γὰρ τὰ ὅπλα παρεδίδουσιν, ὅκ ἀπέκτεινον. Ἐπεὶ
 δὲ θεωρήλασαν, θεωρῶν μὲν αὐτῶν ἐπιυπαίνετο ὁ Κύρου· εἰ
 σῶοι πάντες εἶεν αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ τῷτ’ ἔφαθ’, ἐκ τῶν ἡρώτων ὃ, τι
 ἔπραξαν. Οἱ ᾗ διηγέοντο ἅπτε ἐποίηθ’, ἔως ἀνδρείως ἔχαστα ἐμε-
 γαληγόρεν. Ο ᾗ δῆκε πάντα ἡδέως ὅσα ἐβέλοντο λέγειν· ἔπει-
 τα ᾗ ἔ ἐπῆνεσεν αὐτὸς ἔτιωσ, Ἀλλὰ καὶ δηλοῖ, ἔφη, ἐς ὅς ἀνδρες
 ἀγαθοὶ ἐγχεσθε· καὶ γὰρ μέγας φαίνεσθε, καὶ χαλκίαι, ἔ γρηγότε-
 ροι, ἢ θεωρεῖν, ἰδεῖν. Ἐκ ᾗ τῶν ἐπιυπαίνετο ἡδὴ αὐτῶν καὶ πόσιν
 ὁδὸν διήλαθ’, ἔ εἰ οἰκοῖτο ἡ χώρα. Οἱ δ’ ἔλεγον ὅτι καὶ πολλὴν
 διελάσασιν, ἔ πᾶσα οἰκοῖτο ἡ χώρα, ἔ μεσὴ εἴη ἔ οἶον, καὶ αἰ-
 γῶν, ἔ βοῶν, καὶ ἵππων, καὶ σίτου, καὶ πάντων ἀγαθῶν. Δυσοῖν ἂν,

ἔφη, ἐπιμελητέον ἡμῖν εἶναι, ὅπως τε κρείττους ἐσόμεθα τῷ ἔχοντι
 αὐτὰ, ὥς αὐτοὶ μενῶσιν οἰκιστὴν μὲν γὰρ χώρα πολλὴ ἀξιὸν
 κτῆμα· ἐρήμη δὲ ἀνθρώπων ἔσται, ἐρήμη δὲ τῷ ἀγαθῷ γίγνεται.
 Τοὺς μὲν αὖ αἰμινομήνης οἶδα, ἔφη, ὅτι ἀπεκτείνετε, ὀρ-
 θῶς ποιῶντες· (τῆτο γὰρ μάλιστα σώζει τὴν ἵκην) τὰς δὲ παλαι-
 δόνας, αἰχμαλώτους ἐλάβετε· ἔς εἰ ἀφίεμεν, τῆτ' αὖ σύμφο-
 ρον αἶν, ὡς ἐγὼ φημι, ποιήσασκεν. Πρῶτον μὲν γὰρ νεὶ ἐκ αἶν
 φυλάττεσθε· ὅσδ' ἐφυλάττειν τέττας ἡμᾶς θεοί, ἐσθ' αἶν σποποιῶν
 τέτοις· (ὃ γὰρ λιμῶ γε δήπου δαπακτενόμεν αὐτὰς) ἔπειτα δὲ
 ὥς τέττας ἀφέντες, πλείους αἰχμαλώτοις χρῆσόμεθα. Εἰν γὰρ
 κρατῶμεν τῆς χώρας, ἅπαντες ἡμῖν οἱ ἐν ταύτῃ οἰκοῦντες,
 αἰχμαλῶται ἔσονται· μᾶλλον δὲ τέττας ζῶντας ἰδόντες ὥς ἀφε-
 γέντας μενοῦσι καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πείθεσθαι αἰρήσονται μᾶλ-
 λον ἢ μάχεσθαι. Εγὼ μὲν ἔν οὕτω γινώσκω· εἰ δὲ ἄλλος τις
 ὀρθῶς ἀμεινον, λεγέτω. Οἱ δὲ, ἀκούσαντες, σιωπῶντες ταῦτα
 ποιεῖν. Οὕτω δὲ ὁ Κύρου καλέσας ὅτ' αἰχμαλῶτας λέγει
 ταῦτα· “ Ἄνδρες, ἔφη, νῦν τε, ὅτι ἐπέθεσθε, τὰς ψυχὰς παρει-
 “ ποιήσατε· τῷ τε λοιπῷ, ἢν ἔτιω ποιῆτε, ἐσθ' ὅτιεν κρατοὶ ἔσται
 “ ὑμῖν, ἀλλ' ἢ ἐχ' ὁ αὐτὸς ἄρξει ὑμῖν, ὥσπερ καὶ παρότερον· οἱ-
 “ κήσατε δὲ τὰς αὐτὰς οἰκίας, καὶ χώραν τὴν αὐτὴν ἐργάσεσθε,
 “ καὶ γυναιξὶ ταῖς αὐταῖς σιωικήσετε, καὶ παῖδων τῶν ὑμετέ-
 “ ρων ἄρξετε, ὥσπερ νῦν. Ἡμῖν μέντοι ἔμαχεσθε, ὅσδ' ἄλ-
 “ λω ὅσδ' ἐνί· αἶν δὲ καὶ ἄλλω ὑμᾶς ἀδικῇ, ἡμεῖς ὑπὲρ ὑμῖν
 “ μαχόμεθα· ὅπως δὲ μηδὲ ἐπαγγέλλῃ μηδεὶς ὑμῖν στρα-
 “ τῶν, τὰ ὅπλα παρὸς ἡμᾶς κομίσασθε· καὶ τοῖς μὲν κομίζε-
 “ σιν ἔσται εἰρήνη, καὶ ἂν λέγοιεν, ἀδόλως· ὅποσιν δὲ αἶν τὰ

“πολεμικὰ μὴ διασπίνονται ὅπλα, ἔτι τούτοις ἡμεῖς καὶ δὴ
 “σεραθυσόμεθα. Εἰν δὲ τις ὑμῶν, καὶ ἰὼν ὡς ἡμᾶς εὐνοϊκῶς,
 “ἢ παρῆσαν τι ἢ διδάσκων φαίνεται, τῆτον ἡμεῖς ὡς εὐεργέ-
 “τιν καὶ φίλον, ὅχ ὡς δοῦλον, παύεσθαι. Ταῦτ' αὖ, ἔφη,
 “αὐτοὶ τε ἴτε, ἢ τοῖς ἄλλοις ἀγγέλλετε. Αὐ δ' ἄρα, ἔφη,
 “ἡμῶν βουλομένων ταῦτα, μὴ παύονται τινες, ἔτι τούτοις
 “ἡμᾶς ἄγετε, ὅπως ἡμεῖς ἐκείνων, μὴ ἐκείνοι ἡμῶν ἄρχουσιν.”
 Ο μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ παροτρυνήσαντες τε καὶ ταῦτα ἔφα-
 σαν ποιῆσαν.

Επεὶ δὲ ἐκείνοι ὄχοντο, ὁ Κύρου εἶπεν, Ὡρα δὴ, ὦ Μῆδοι
 καὶ Αρμενιοὶ, δεῖν πᾶσιν ἡμῖν· πρὸς κοδίασαι δὲ ὑμῖν τὰ
 ὀππότεα, ὡς ἡμεῖς βέλτεσθαι ἐδιδυμάμεθα. Ἀλλ' ἴτε, καὶ ἡμῖν
 πέμπετε τὰ πεποιημένων σίτου τὸ ἡμῶν· ἱκανὸς δὲ ἀμφοτέ-
 ροις πεπίνειν· ὅσον δὲ μὴ πέμπετε, μηδὲ πίνειν· ἱκανὰ γὰρ ἔχο-
 μεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖς πρὸς κοδίασμένα. Καὶ ὑμεῖς δ', ἔφη, ὦ
 Τυρκάριοι, διαγράψαι αὐτὰς ἐπὶ τὰς σκηναίς, τὰς μὲν ἀρχοντας ἐπὶ
 τὰς μεγάλας, (γινώσκετε ὅτι) τὰς δ' ἄλλας ὡς ἀνδοκῆ χαλλίστε
 ἔχειν· ἢ αὐτοὶ ὅτι δεῖν πίνετε, ὅπως ἡδίστον ὑμῖν· ἢ γὰρ ἀκέραιοι αἱ
 σκηναί· πρὸς κοδίασαι δὲ ἐνθάδε ὡσπερ καὶ τούτοις. Τῆτο δ'
 ἴτε ἀμφοτέροι, ὅτι τὰ μὲν ἔξω ὑμῖν ἡμεῖς νυκτοφυλακήσομεν,
 τὰ δ' ἐν ταῖς σκηναῖς αὐτοὶ ὀρεῖτε, καὶ τὰ ὅπλα ἐντίθεσθαι· οἱ γὰρ
 ἐν ταῖς σκηναῖς ἔσονται φίλοι ἡμῖν. Οἱ μὲν δὴ Μῆδοι καὶ οἱ ἀμφὶ Τι-
 γραίνην ἐλθόντες, (ἦν γὰρ πρὸς κοδίασμένα) καὶ ἡμᾶς μετὰ λα-
 βόντες ἐλθέμενοι· καὶ οἱ ἴπποι αὐτῶν εἶχον τὰ ὀππότεα· καὶ
 τοῖς Πέρσας διέπεμπον τὰ ἄρτων ἐλάτοις τὰς ἡμέρας· ὅσον δὲ
 καὶ ἐπεμπον καὶ οἶνον, οἷοι μὲν ἔχον τὰς ἀμφὶ Κύρου, ὅτι ἔφη

ἄφθονα ταῦτα ἔχεν. Ο ἵ Κῦρος ταῦτα ἔλεγεν, ὅψον ῥῆ ἑ λι-
μὸν, πῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. Ο ῥῆ ἐν Κῦρος δει-
πνίσας τὰς Πέρσας, ἐπειδὴ συνεσκότασε, κατὰ περὶ παῖδας καὶ
καὶ δεκάδας πολλὰς αὐτῶν διέπεμπε· καὶ ἐκέλευσε κύκλῳ τοῦ
στρατοπέδου κρύπτεν, νομίζων ἅμα ῥῆ φυλακὴν ἔσεσθαι εἰάν τις
ἔξωθεν παροῖη, ἅμα δὲ, εἰάν τις ἔξω χεῖματα φέρων ἀποδι-
δράσκη, ἀλώσεσθαι αὐτόν· καὶ ἐγγύετο ἕτως· πολλοὶ μὲν γὰρ ἀπε-
διδράσκον, πολλοὶ δὲ ἐάλωσαν. Ο ἵ Κῦρος τὰ μὲν χεῖματα
τὰς λαβόντας εἶα ἔχεν, τὰς δὲ ἀνθρώπους ἐκέλευεν ἀποσφά-
ξαι· ὥστε τὰ λοιπὰ τοῦ στρατοῦ βουλόμηντο αἱ εὖρες ῥαδίως τὸν
νύκτωρ πορεύομενον. Οἱ μὲν δὲ Πέρσαι ἕτω δῖηγον· οἱ δὲ Μῆ-
δοι καὶ ἔπινον, καὶ εὐωχοῦντο, καὶ νύκτεοντο, καὶ πάσης εὐθυμίας
ἐνεπίμπλαντο· πολλὰ γάρ καὶ τοιαῦτα ἐάλω, ὥστε μὴ δύνασθαι
ἔργει τὰς ἐρηγορήσας.

Ο ἵ Κυαξάσης ὁ τῶν Μήδων βασιλεὺς τῷ μὲν νύκτα ἐν ἧ ἔξ-
ῆλθεν ὁ Κῦρος, αὐτὸς τε ἐμεθύσκετο μεθ' ὧν πρῆσκήναι, ὡς ἐπ'
εὐτυχίᾳ, καὶ τὰς ἄλλας τῶν Μήδων ἔπειτο πρῆναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ,
πλὴν ὀλίγων, ἀκίων θόρυβον πολὺν· οἱ γὰρ οἰκέται τῶν Μήδων,
ἅτε τῶν δεσποτῶν ἀπεληλυθότων, ἀνειμύτως καὶ ἔπινον καὶ ἐθού-
ρουν, ἄλλως τε καὶ ἐκ τοῦ Ασσυρίου στρατεύματος καὶ οἶνον καὶ ἄλ-
λα πολλὰ τοιαῦτα εἰληφότες. Ἐπεὶ ἡμέρα ἐγγύετο, καὶ ὅτι
θύρας τοῦ στρατοῦ ἦκε, πλὴν οἷός τις καὶ συνεδείπνου, ἐπὶ τὸ στρατό-
πεδον κενὸν ἦκουεν· οἱ δὲ τῶν Μήδων καὶ τῶν ἰππέων, ἐώρα δὲ, ἐπεὶ
ἔξῃλθεν, ἕτως ἔχοντα· ἐνταῦθα δὲ ἐβριμοῦτό τε τῷ Κῦρῳ καὶ
τοῖς Μήδοις, τῷ καταλιπόντι αὐτὸν ἔρημον οἴχεσθαι· καὶ εὐ-
θύς, ὡς αὖτε λέγει· ὡμὸς καὶ ἀγνώμων, κελθεῖ τῷ στρατόντων

πινά, λαβόντα τὰς σφ' ἐαυτῶ ἰππέας, πορεύεσθ' ὡς τάχιστα πρὸς
 τὸ ἀμφὶ Κύρον σφάτευμα, καὶ λέγειν τὰδε, Ωμυη μὲν ἔγωγε
 ἐστ' ἀν' σέ, ὦ Κύρε, ἕτως ἀπεγνωσώς περὶ ἐμῷ βεβλόμεσθαι
 εἰ ὃ Κύρῳ ἕτω γηνώσκοι, ὅτε ἀν' ὑμῶς γε, ὦ Μῆδοι, ἐτελῆ-
 σαι ἕτως ἔρημοι ἐμὲ καταλιπεῖν. Καὶ νῦν, εἰ μὲν Κύρῳ
 βέβληται· εἰ δὲ μὴ, ὑμεῖς γε τὴν ταχίστην πάρεσθε. Ταῦτα ἐπέ-
 σελθεν. Ο ὃ παρομόμιος πορεύεσθαι, ἔφη, Καὶ πῶς, ὦ δέσπο-
 τα, ἐγὼ εὐρήσω ἐκείνης; Πῶς ὃ Κύρῳ, ἔφη, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ,
 ἐφ' ἧς ἐπορεύοντο; Οπὲν δ' ἰ, ἔφη, ἀκίω ἀφεςπικόας τῇ πο-
 λεμέων Τερχάρκας πινὰς, καὶ ἐλθόντας δεῦρο, οἵχεσθαι ἡγου-
 μένας αὐτῶν. Αἰέσας ταῦτα ὁ Κυαξάρης, πολὺ μᾶλλον ἐπὶ τῷ
 Κύρῳ ὠργίζετο, μολὲν εἶπεν αὐτῷ ταῦτα· ὅτι πολλῇ σπουδῇ μᾶλ-
 λον ἐπεμπεν ἐπὶ τὰς Μήδας, ὡς ψιλώσων αὐτόν· καὶ ἰχυρότερον
 ἐπὶ, ἢ πείθεσθαι, τοῖς Μήδοις ἀπειλῶν ἀπεκράλη· ὅτι τῷ πεμπο-
 μῶν ὃ ἠπείλησεν, εἰ μὴ ἰχυρῶς ταῦτα ἀπαγγεῖλοι.

Ο μὲν δὴ πεμπόμενος ἐπορεύετο, ἔχων τὰς ἐαυτοῦ ἰππέας ὡς
 ἐχθρόν· ἀνιῶμενος ὅτι καὶ αὐτὸς ἐκ ἐπορεύθη μὲν ὅτι Κύρε. Ἐν ὃ τῇ
 ὁδῷ πορευόμενοι, ἀγαχιζομένων ὁδῶν τρεῖς πινί, ἐπλανώοντο· ὅτι
 ἐπείθεσθαι ἀφίκοντο εἰς τὸ ὅτι Κύρε σφάτευμα, πρὶν ἐντυχόντες
 ἀποχωρεῖσι πρὸ τῶν Λαυρείων, ἵνα γὰρ αὐτὰς ἡγεῖσθαι· καὶ ἕτως
 ἀφικνῶν, τὰ πυρὰ καταδόντες, περὶ μέσας νύκτας. Ἐπεὶ δ' ἐγέ-
 νοντο πρὸς τὰ στρατοπέδω, οἱ φύλακες, ὥσπερ εἰρημῶν ἦν ὑπὸ
 Κύρε, ἐκ εἰσαφῆκαν αὐτὰς πρὸ ἡμέρας. Ἐπεὶ ὃ ἡμέρα ὑπεφαί-
 νετο, πρῶτον μὲν τὰς μάγας καλέσας ὁ Κύρῳ, πρὸ τοῖς θεοῖς
 νομιζόμενα ἐπὶ ταῖς τοῖς αἰσίοις ὁρμασίαις ἐκέλευσε. Καὶ
 οἱ μὲν ἀμφὶ ταῦτα ἔχον· ὁ δ' ὃ, συγκαλέσας τὰς ὁμοτίμους, εἶπεν,

Ἄνδρες, ὁ μὲν θεὸς παρφαίνει πολλά ἀγαθὰ, ἡμεῖς δὲ, ὦ Πέρσαι, ἐν ταῖς πύρροις ὀλίγοι ἐσμεν ὥστε ἐγκρατέως εἶναι αὐτοῖς. Εἴτε γὰρ ὅσα ἀνὰ χερσὶν αὐτῶν μὴ φυλάξομεν ταῦτα, πάλιν ἀλλότεια ἔσται· εἴτε χαλαρὰ ἐσμεν πρὸς αὐτῶν φύλακας ὅτι τοῖς ἐφ' ἡμῖν γυγνομένοις, αὐτοῖς ἐδδεδίμην ἔχοντες ἰσχυρὰ ἀναφθονόμεθα. Δοκῇ οὖν μοι ὡς τάχιστα ἵστασθαι πρὸς ὑμῶν εἰς Πέρσας, καὶ διδάσκειν ἅπας ἐγὼ λέγω, καὶ καλεῖσθαι ὡς τάχιστα πέμπειν στρατόν, ἵνα ἐπιθυμοῦσι Πέρσαι τὴν δόξαν τῆς Ἀσίας καὶ τὴν χερσὶν γενέσθαι ἐφ' ἑαυτοῖς. Ἰδοὺ μὲν οὖν, ἔφη, σὺ δὲ πρεσβύτατος, καὶ ἐλθὼν ταῦτα λέγε, καὶ ὅτι οὐκ ἀνὰ πέμπωσι στρατιώταις, ἐπεὶ οὐκ ἔλθωσι παρ' ἡμῶν, ἐμοὶ μελήσει περὶ τῆς τροφῆς αὐτοῖς. Ἀλλ' ἔχουμε ἡμεῖς, ὅσους μὲν αὐτὰ, κρύπτει ὃ τέτων μηδὲν· ὃ, πὲρ τέτων ἐγὼ καλῶς καὶ νομῶνως πέμπω εἰς Πέρσας ποιοίμεν ἂν, τὰ μὲν πρὸς θεοὺς, τὸν πατέρα ἑρώτα· τὰ δὲ πρὸς τὸ κοινόν, τὰς δούλεις. Περὶ ψαίτων δὲ καὶ ὀπιήρας ὧν περὶ ἡμῶν, καὶ φερεῖται ὧν ἐρωτῶμεν. Καὶ σὺ μὲν, ἔφη, συσχεδιάζεις, καὶ τοὺς λόχους περὶ πόλεμον ἄγεις.

Ἐκ τέτων δὲ καὶ τῆς Μήδης ἐκείνης, καὶ αἶμα ὃς Κυραξίας ἀγγελος ἀφίσταται, καὶ ἐν πᾶσι τῇ τε πρὸς τὴν Κύρον δούλῃ καὶ τὰς πρὸς τῆς Μήδης ἀπειλὰς αὐτῆς ἔλεγε· καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἀπέναι Μήδης κελεύει, εἰ καὶ ὁ Κύρος μένει βέλεται. Οἱ μὲν δὲ Μῆδοι ἀκούσαντες τῆς ἀγγελίας ἐτόλμαν, δοκροῖτες μὲν πῶς καὶ καλῶντος ἀπειθεῖν, φοβόμενοι δὲ πῶς ἀπειλεῖται ὑπακούειν, ἄλλως τε καὶ εἰδότες τὴν ὁμιλίαν αὐτῆς. Ὁ δὲ Κύρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ, ὦ ἀγγελε ὅτι Μῆδοι, ἔδην, ἔφη, γαυμάζω εἰ

Κυαξάρης πολλὰς μὲν πολέμους τότε ἰδὼν, ἡμῶς δ' ἐκ εἰδῶς δ', π
 ῥάπειρεν, ὁκνῶν δὲ ἡμῶν ὅτι παρὶς αὐτοῦ· ἐπειδὴ δ' αἰσθη-
 ται πολλὰς μὲν τῶν πολέμων ἀπολώλους, πάντας δὲ ἀπελη-
 λαμύμενος, πρῶτον μὲν παύσῃ φοβούμενος, ἐπειὶ αὖ γνώσεται ὅτι νῦν
 ἔρημος ἐγένετο, ἥνυχθ' οἱ φίλοι αὐτοῦ τὰς ἐκείνου ἐχθρὰς ἀπολ-
 λύουσιν. Ἀλλὰ μὴν μέμψέως γε πῶς ἔσμεν ἄξιοι, εὖ τε ποιῶντες
 ἐκείνον, καὶ ὁδοὺς ταῦτα αὐτοματίσαντες; Ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐκεί-
 νον ἐπεισάμην με λαβόντα ὑμᾶς ὀξυελεῖν· ὑμεῖς δὲ ἐχ' ὥς
 ἐπιθυμῶντες τὸ ἐξόδου ἠρωτήσατε, εἰ ὀξίοιτε, καὶ νῦν δεῦρο ἤκει·
 ἀλλ' ὡς ἐκείνους κελαιδέντες ἐξέναι, ὅτω ὑμῖν μὴ ἀχθομύμε-
 ναι. Καὶ ὁ δὲ γὰρ ἐν αὐτῇ σαφῶς οἶδ' ὅτι ὑπὸ τῇ ἀγαθῇ πεπαι-
 θήσῃ, καὶ σὺν τῇ φόβῳ λήγουσι ἀπεισι. Νῦν μὲν ἔφη, σὺ ὦ ἀγ-
 γελε ἀνάπαυσαι, ἐπεὶ πεπότηχθας· ἡμεῖς τε, ὦ Πέρσαι, ἐπεὶ καὶ
 προσδεχόμεθα πολέμους ἥτοι μαχεμένους γε ἢ πεισομύμενος παρ-
 ἔσεσθαι, ταχθώμεν ὡς χάλλιστα· ἔτω γὰρ ὀρῶμεν εἰς πλεον
 πρηνύπην ὣν χρῆζομεν. Σὺ δ', ἔφη, ὁ τῶν Τερχάνων ἀρχων,
 ὑπόμενον παρσάξας τοῖς ἡγεμόσι τῶν σκωθίων ἐξοπλίζεν
 αὐτοὺς. Ἐπεὶ δ' αὖτα ποιήσας ὁ Τερχάνιος προσῆλθε, λέγων ὁ Κῦ-
 ρος, Ἐγὼ δ', ἔφη, ὦ Τερχάνιε, ἥδομαι αἰδομένομνος ὅτι ἐμὸν
 φιλίαν ἐπιδεικνύμενος πάρεαι, ἀλλὰ καὶ ξύνεσιν φαίνῃ μοι ἔχειν.
 Καὶ νῦν ὅτι συμφέρει ἡμῖν τὰ αὐτὰ δήλον· ἐμοὶ τε γὰρ πολέμοι
 Λασύριοι, σοὶ τε νῦν ἐχθρόντες εἰσιν ἢ ἐμοί· ἔτῳς ἐν ἡμῖν ἀμφοτέ-
 ροις βελαυέον, ὅπως τῶν μὲν νῦν σκωθίων μηδεὶς ἀποστασὶ ἡμῖν
 συμμαχῶν, ἄλλως δ', εἰάν διωκόμεθα, παρσληφόμθα. Τὰ δὲ
 Μήδου ἤκυσας ἀποκλαῖντος τὰς ἰσπείας· εἰ δ' ἔτοι ἀπίασι, πῶς
 ἡμεῖς μόνοι περὶ οἱ μενεμεν; Οὕτως ἐν δὲ ποιῶν ἐμὲ καὶ σὲ, ὅπως

ὁ δ' ἀποχαλῶν ἔτος καὶ αὐτὸς μένειν βεληήσεται ἄρ' ἡμῖν. Σὺ μὲν
 οὖν σκηνὴν εὐρών, δὸς αὐτῷ, ὅπου χάλλισα λήξῃ πάντα τὰ
 δέοντα ἔχων· ἐγὼ δ' αὖ περὶ σωμα ἔργον τι αὐτῷ περὶσάξω,
 ὅπερ ἥδιον περὶξῃ ἢ ἄπεισι· καὶ ἀγγέλεω δὲ αὐτῷ ὅποσα ἐλ-
 πὶς γενέσθαι ἀγαθὰ πᾶσι τοῖς φίλοις, ἢν τὰ δέοντα εὖ γένη-
 ται· ποιήσας μέντοι ταῦτα ἦκε πάλιν παρ' ἐμέ. Ο μὲν δὴ
 Τερχόσιον ὤχετο τὸν Μῆδον ἐπὶ σκηνὴν ἄγων· ὁ δὲ εἰς Πέρ-
 σας ἰὼν, παρὶν συνεσθλασμένον· ὁ δὲ Κύρῳ αὐτῷ ἐπέσει-
 λε πρὸς μὲν Πέρσας λέγειν ἅ καὶ περὶ αὐτὸν ἐν τῷ λόγῳ δεδήλωται,
 Κυαξάρει δ' ἀποδίδειν τὰ γράμματα. Αναγνώσας δέ σοι, ἔφη,
 καὶ ἂν ἐπισέλλω, βέλομαι· ἵνα εἰδῶς αὐτὰ ὁμολογῇς, εἴαν τις
 σὲ πρὸς ταῦτα ἐρωτᾷ. Εὐνὴν δ' ἐπὶ τῇ ἐπιστολῇ τάδε·

“ΚΥΡΟΣ ΚΥΑΞΑΡΕΙ ΧΑΙΡΕΙΝ. Ἡμεῖς σὲ ἔτε
 “ἐρημον κατελίπομεν, (οὐδεὶς γὰρ ὅταν ἔχθρων κρατῇ, τότε
 “τῆς φίλων ἐρημος γίνεται) ἐδὲ μὴν ἀποχωρῶντες γε ἀπὸ σὲ
 “οἴομεθα ἐν κινδυνῷ σε καθεστάναι· ἀλλ' ὅσω πλείον σὲ ἀπέ-
 “χομεν, τοσούτω πλείονά σοι πλὴν ἀσφάλειαν ποιῆν νομίζο-
 “μεν· οὐ γὰρ οἱ ἐγγύτατα τῆς φίλων κατὰ πόλιν, μάλιστα
 “τοῖς φίλοις πλὴν ἀσφάλειαν παρέχουσιν, ἀλλ' οἱ τοὺς ἐχ-
 “θροὺς μήκιστον ἀπελθάνοντες, μᾶλλον τοὺς φίλοις ἐν ἀκιν-
 “δυνῷ καθεστᾶσι. Σκέψαι δὲ καὶ οἷά ὄντι μοι περὶ σὲ, οἷος ὢν
 “περὶ ἐμὲ, ἐπεὶ αἰ μοι μέμφη. Εγὼ μὲν γέ σοι ἤγαγον συμ-
 “μάχους, ἐχ' ὅσοις σὺ ἔπεισας, ἀλλ' ὅποσους ἐγὼ πλείους ἐδυ-
 “νάμην· σὺ δὲ μοι ἔδωκας μὲν ἐν τῇ φιλίᾳ ὄντι ὅποσους πεί-
 “σας δυναθεῖν· νῦν δ' ἐν τῇ πολεμίᾳ ὄντος, ἐπὶ τὸν θάλλοντα,
 “ἀλλὰ πάντας ἀποκαλεῖς. Τοιγαρὶν τότε μὲν ὁμοῦ ἀμφοτέ-

“ ῥοις ὑμῖν χάριν ὀφείλει, καὶ ὃ ἀναγκάζεις σὲ μὲν ἐπιλα-
 “ ῖσθαι, τοῖς δὲ ἀκολουθήσασιν πειράσθαι πᾶσαν τὴν χάριν δόπο-
 “ διδόναι. Οὐ μέντοι ἐγὼ γε σοὶ δύναμαι ὁμοίος γενέσθαι· ἀλλὰ
 “ καὶ νυνὶ πέμπων ὑπὲρ σθένος εἰς Πέρσας, ὅπως ἔλλω, ὅποσοι
 “ ἀνὶ ἴσῳσι ὡς ἐμὲ, ἦν τι σὺ αὐτῷ δέῃ, πρὶν ὡς ἡμᾶς ἐλθεῖν, σοὶ
 “ ὑπάρχειν, ἔχῃ ὅπως ἀνὶ ἐγέλῳσιν, ἀλλ’ ὅπως ἀνὶ βέλῃ, χεῖρ δὲ
 “ αὐτοῖς. Συμβελθὼν δέ σοι, καί περ νεώτερος ὢν, μὴ ἀφαιρέσθαι
 “ ἀ’ ἀνὶ δῶς· ἵνα μὴ σοὶ ἐχθραὶ ἀντὶ χαρίτων ὀφείλωνται· μηδὲ
 “ ὅταν τινα βέλῃ πρὸς σε ταχὺ ἐλθεῖν, ἀπειλήντα μεταπέμπε-
 “ σθαι· μηδὲ φάσκοντα ἔρημον εἶναι, ἀλλὰ πολλοῖς ἀπειλῆν, ἵνα
 “ μὴ διδασκῇς αὐτὸς σὲ μὴ φροντίζειν. Ἡμεῖς δὲ πειρασόμεθα
 “ πρῆναι, ὅταν τάχιστα διαπραξώμεθα ἃ σοὶ τ’ ἀννομίζομεν ὅτι
 “ ἡμῖν περὶ χθὲν κοινὰ γενέσθαι ἀγαθὰ. Εὐρώσο.”

Ταῦτ’ αὖτε δὴ δόδος, καὶ ὃ, τι ἀνὶ σε τέτων ἐρωτᾷ, ἥ περ γέ-
 γραπται, σύμφαδι. Καὶ γὰρ ἐγὼ ἐπιστέλλω σοι περὶ τῆς Περ-
 σῶν ἥ περ γέγραπται. Τέτω μὲν οὖν ἔτι εἰπὼν, καὶ δὲ τῆς ὑπὲρ
 πολὴν, ἀπέπεμψε· περὶ τελευτάμετος ἔτι ἀπεύδειν, ὥστε οἶδεν
 ὅτι συμφέρει ταχὺ πρῆναι.

Ἐκ τούτου δὴ ἔωρα μὲν ἐξωπλισμένοι ἦδη πάντες καὶ τὰς
 Τρηαῖν καὶ ἐπὶ ἀμφὶ Τροάδι· καὶ οἱ Πέρσαι δὲ ἐξω-
 πλισμένοι ἦσαν· ἦδη δὲ πινες τῆς περὶ πόλιν καὶ ἱπποῖς ἀπήγα-
 γον, καὶ ὅπλα ἔφερον· ὃ δὲ τὰ μὲν παλτά, ὅπερ καὶ τὰς πρόαδεν,
 καταβάλλειν ἐκέλευσε, καὶ κατακαίειν, οἷς τέτο ἔργον ἦν, ὅπως
 μὴ αὐτοὶ δέοντο· τὰς δὲ ἱπποὺς ἐκέλευσε φυλάττειν μένοντας τὰς
 ἀγαρόντας, ἕως ἂν τι σημαυθεῖν αὐτοῖς· τὰς δὲ ἀρχοντας τῆς ἱπ-
 πείας καὶ Τρηαίων χαλῆους, τοιαύτῃ ἐλέξεν·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, μὴ θαυμάζητε, ἔφη, ὅτι
 “ πολλάκις ὑμᾶς συγκαλῶ· καὶ γὰρ ὄντα ἡμῖν τὰ παρ-
 “ ὄντα πολλὰ αὐτῶν ἀσιμύτακτά ᾖ· ἀ δὲ ἂν ἀσιμύτακτα
 “ ἦ, ἀνάγκη ταῦτα αἰεὶ παρέχεσθαι παρέχειν, ἕως ἂν χώ-
 “ ραν λάβῃ. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἡμῖν πολλὰ τὰ αἰχμάλωτα
 “ χεῖματα, καὶ ἄνδρες ἐπ’ αὐτοῖς· ἀλλὰ δὲ τὸ μὲν ἡμᾶς εἰ-
 “ δέναι πῶσα τούτων ἐχάσου ᾖ ἡμῶν, μήτε τούτοις εἰδέναι
 “ ὅσις ἐχάσω αὐτῶν δεσπότης, περιερίοντες μὲν δὴ τὰ δεόντα
 “ ἐπ’ αὐτοῖς ὁρᾶν αὐτῶν πολλοὺς, ἀπορροῦντας δὲ ὅ, τι χρὴ
 “ ποιεῖν, σχεδὸν πώποτε· ἵνα οὖν μὴ οὕτως ἔχῃ, διορίσατε αὐ-
 “ τὰ καὶ ὅσις μὲν ἐλαβε σκηνὴν ἔχουσιν ἱκανὰ καὶ σῖτα καὶ
 “ ποτὰ, καὶ οὗτοι ὑποηρετήσοντας, καὶ σρωμνὴν καὶ ἐσθῆτα,
 “ καὶ τὰ ἄλλα οἷς οἰκείται σκηνὴ χαλῶς στρατιωτικὴ, ἐν ταῦ-
 “ θα μὲν οὐδὲν ἄλλο δεῖ προσγεῖσθαι ἢ τὸν λαβόντα εἰ-
 “ δέναι ὅτι τούτων, ὡς οἰκείων, ἐπιμελεῖσθαι δεοί· ὅσις δὲ εἰς
 “ ἐνδεόμενά που κατεσκήνωσε, τούτοις ὑμεῖς σπεψάμενοι,
 “ τὸ ἐλλείπον ἐμπληρώσατε. Πολλὰ δὲ καὶ περὶ τὰ οἰ-
 “ δα ὅτι ἔσται· πλείω γὰρ ἀποκτεῖν ἢ κατὰ τὸ ἡμέτερον
 “ πληῖον ἔχον οἱ πολέμοι. Ἡλθον δὲ πρὸς με καὶ χε-
 “ μάτων τιμίαι οἱ τε τῆς Ἀσυρείων βασιλέως καὶ ἄλλων δυ-
 “ ναστῶν, οἱ ἔλεγον ὅτι χρυσίον εἴη πᾶσι σφίσιν ἐπίσημον, δασιμῆς
 “ πινὰς λέγοντες· ὅτι ταῦτα ἐν κηρύττετε πάντας ἀποφέρειν πρὸς
 “ ὑμᾶς, ὅπου ἂν κατέλθῃτε· καὶ φόβον ἐπιτίθεσθε τῶν μὴ ποιῶντι
 “ τὸ πρὸς ἀγγελλόμενον· ὑμεῖς ὅτε λαβόντες διαδίδετε, ἰππῶς μὲν τὸ
 “ διπλῆν, πεζῶν δὲ τὸ ἀπλῆν· ἵνα ἐχθρῶν, ἢν τινῶν περὶ δεσποῦντε, καὶ
 “ ὅτε ὠνήσεσθε. Τὴν δ’ ἀγορὰν πλεονεχῶς ἐν τῇ στρατοπέδῳ κηρύξατε

“μὴ ἥδη, ἔφη, μὴ ἀδικεῖν μηδένα, πολλῶν ὃ τὰς χαρπύλους ἐμ-
 “πόρευς ὃ, πῦρ ἔχας πρᾶσιμον· ἐ ταῦτα διαρριμένους, ἄλλα
 “ἀγαν, ὅπως οἰκῆται ἡμῖν τὸ στρατόπεδον.” Καὶ ταῦτα μὲν εὐθὺς
 ἐκήρυττοι· οἱ δὲ Μῆδοι καὶ Τρῳάδιοι εἶπον ὧδε, Καὶ πῶς ἂν, ἔφαθ’,
 ἡμεῖς ἀνεν σὲ ἐ τῶν διαρριμμένων ταῦτα; Οὐδ’ ἐν Κῦρος πρὸς
 τῷτον τὸ λόγον ὧδε παροπνέχθη· “Ἡ γὰρ ἔτις, ἔφη, ὃ ἀνδρῶν
 “γινώσκετε, ὡς ὃ, πῦρ ἀνὴρ δέησι πρᾶχθῆναι, ἐπὶ πάνσι πάντοι ἡμῶς
 “δείσιν πρῆναι, καὶ ἔτι ἐγὼ ἀρχέσω ὑμῖν πρᾶχθῆναι πρὸ ὑμῶν
 “ὃ, πῦρ ἀνὴρ δέη, ἔτι ὑμεῖς πρὸ ἡμῶν; Καὶ πῶς ἂν ἄλλως πλείω
 “μὲν πρᾶγματ’ ἔχομεν, μείω δὲ ἀπαρριμμένα, ἢ ἔτις;
 “Ἀλλ’ ὁρᾶτε, ἔφη· ἡμεῖς μὲν γὰρ διαφυλάξομεν ὑμῖν τὰδε, καὶ
 “ὑμεῖς ἡμῖν ἐπιστεύσατε χαλῶς ἀπαρριμμένα· ὑμεῖς δὲ
 “αὐτὸ διαρριμάτε, καὶ ἡμεῖς πείσομεν ὑμῖν χαλῶς διαρριμμέ-
 “κῆναι· ἐν ἄλλοις δέ γε αὐτὸ ἄλλο πῦρ ἡμεῖς περριμμένα κοινὸν
 “ἀγαθὸν πρᾶχθῆναι. ὁρᾶτε γὰρ δὴ, ἔφη, νυνὶ πρῶτον, ἵπποι
 “ὅσοι ἡμῖν παρέειν, οἱ δὲ πρᾶχθῆναι τῆς οὐκ εἰ μὴ εἰσομεν
 “ἀναμύδατος, ὠφελήσασιν μὲν ἐδὲν ἡμῶς, πρᾶγματ’ ὃ πρ-
 “ἔξωσιν ἐπιμελεῖσθαι· ἦν δ’ ἵππεας ἐπ’ αὐτὰς καταστήσωμεν, ἅμα
 “πρᾶγματ’ ἀπαρριμμένα καὶ ἵππων ἡμῖν αὐτοῖς πρᾶ-
 “χθῆναι. Εἰ μὲν ἔν ἄλλας ἔχετε, οἷς πῶς ἂν δώτε αὐτὰς,
 “μὴ ὦν ἂν καὶ κινδυνεύοιτε ἥδιον (εἰ πῦρ δέοι) ἢ μὴ ἡμῶν, ἐκείνοις
 “δίδετε· εἰ μέντοι ἡμῶς βέλεσθε πρᾶχθῆναι μάλιστα ἔχειν, ἡμῖν
 “αὐτοῖς δότε. Καὶ γὰρ νῦν ὅτε ἀνδρῶν ἡμῶν πρᾶχθῆναι ἐκ-
 “διωδύσατε, πολλὸν μὲν φόβον ἡμῖν πρᾶχθῆναι μὴ πῦρ πᾶν-
 “τε, μάλιστα δὲ ἀνδρῶν ἡμῶς ἐποίησατε ὅπ’ ἐ παρῆμει ὅ-
 “που περ ὑμεῖς· ἦν δὲ λαβόμεν τοὺς ἵππους, ἐφόμεθα ὑμῖν

“καὶν μὲν δοκῶμεν ὠφελεῖν πλείονα ἢ τῇ ἰπῶν σωμα-
 “γωνιζόμενοι, οὕτω παροδυμένας ὁδοὺν ἐλλείφομεν ἢν δὲ πε-
 “ζοὶ γυρόμενοι δοκῶμεν καμεινότερας αὖν παρῆναι, τὸ κατὰ
 “βῆναι, ἐν μέσῳ, καὶ εὐθύς πεζοὶ ὑμῖν παρῆσόμεθα· τὴς δὲ
 “ἰπῶν μνηχνησόμεθα οἷς αὖν παρὰ δίδόμεν.” Ο μὲν οὕ-
 τως ἔλεξεν· οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Ἀλλ’ ἡμεῖς μὲν, ὦ Κύρε, οὐ-
 τε ἄνδρας ἔχομεν οὐδ’ ἀναδιδάσκουμεν αὖν ἢ τῇς ἰπῶν τού-
 τας, οὔτε, εἰ ἔχομεν, σὲ ταῦτα βουλομένης οὐκ αὖν ἄλλο ἀν-
 τὶ τούτων αἰροίμεθα. Καὶ νῦν, ἔφασαν, λαβὼν τῆς ἰπῶν,
 ποίει ὅπως ἄριστον δοκεῖ σοι εἶναι. Ἀλλὰ δέχουμά τε, ἔφη, καὶ
 ἀγαθῇ τύχῃ ἡμεῖς τε ἰπῶν γενοίμεθα, καὶ ὑμεῖς διέλθοιτε
 τὰ κοινά. Πρῶτον μὲν σὺν, ἔφη, τοῖς θεοῖς ἐξαίρετε ὅ, τι αὖν οἱ
 μάγοι εἰρηγῶν· ἐπεὶ δὲ Κυαξάρει ἐξέλτε ὅποι’ αὖν οἶηδε
 αὐτῷ μάλιστα χαρίζεσθαι. Καὶ οἱ γελάσαντες εἶπον ὅτι γυναι-
 κας αὖν καλὰς ἐξαίρετόν εἴη. Γυναικὶς τε πόινω ἐξαίρετε,
 ἔφη, καὶ ὅ, τι ἄλλο αὖν δοκῇ ὑμῖν. Επειδὴν δ’ ἐκείνῳ ἐξέλητε, ὦ
 Τρεχάνιοι, τῆς ἐμοὶ ἐφελκσίς τις ἐπισπομένης πάντας ἀμέμ-
 πης ποιεῖτε εἰς διώαμεν. Ὑμεῖς δ’ αὖ, ὦ Μῆδοι, τῆς παρόντος
 συμμάχου γυρόμενης τέτης πμᾶτε, ἵπως εὖ βεβηλευσθῇ ἡγή-
 σων ἡμῖν φίλοι γυρόμενοι. Νείμαίε δ’ πάντων τὸ μέρος καὶ τὰ
 παρὰ Κυαξάρου ἤκοντι ἀγγέλω, αὐτῷ τε καὶ τοῖς μετ’ αὐτῷ· καὶ
 σπουδασθῆναι δ’ ἀπὸ χαλῆτε, ὥς καὶ ἐμοὶ τὴν σπουδὴν· ἵνα ἔ-
 Κυαξάρει μᾶλλον εἰδὼς πρὶν ἐκείνῳ ἀπαγγέλη τὰ ὄντα. Πέ-
 σαις δ’, ἔφη, τοῖς μετ’ ἐμοῦ, ὅσα αὖν παρὰ γένηται, ὑμῖν
 χαλῶς κατεσπιδασμένων, ταῦτα δέχεσθαι· καὶ γὰρ, ἔφη, μά-
 λιστα πῶς ἡμεῖς οὐκ ἐν· χλιδῇ τετραμμεθα, ἀλλὰ χωρὶς πῶς

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Δ'. 151

ὥς ἴσως ἂν ἡμῖν καταγελῶντε, εἰ τι σεμνὸν ἡμῖν φερεται·
ὥσπερ, ἔφη, οἶδα ὅτι πολλὰ γέλωτα ὑμῖν παρέξομαι καὶ
ὅτι τῷ ἵππῳ χαθήμενοι· οἶμαι δὲ, ἔφη, καὶ ὅτι τῇ γῆς κα-
ταπίπτοντες.

Ἐκ τούτου οἱ μὲν ἦσαν ὅτι πλὴν λήξαι, μάλιστ' ἐπὶ τῷ
ἵππῳ γελῶντες· ὁ δὲ τοὺς ταξίαρχας καλέσας, ἐκέλευε τὰς
ἵππους λαμβάνειν, καὶ τὰ τῷ ἵππῳ σκῆπη, καὶ τοὺς ἵππο-
κόμους, καὶ ἀειδημένους λαβεῖν κληρωσάμενους εἰς τάξιν
ἴσοις ἐκείνοις. Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἀνείπειν ἐκέλευσεν, εἰ τις εἴη
ἐν τῷ Λατυρίῳ ἢ Σύρων ἢ Αραβίων στρατόματι ἀνὴρ δοῦ-
λος, ἢ Μήδων, ἢ Περσῶν, ἢ Βακτριανῶν, ἢ Καραῶν, ἢ Κιλικίων, ἢ
Ελλήνων, ἢ ἄλλοθεν ποθεν βεβιασμένος, ἐκφαίνεσθαι. Οἱ δ' ἀκέσαν-
τες τὸ κηρύγματος, ἄσμενοι πολλοὶ προσεφάνη· ὁ δ', ἐκλεξά-
μενος αὐτῷ τὰς τὰ εἶδη βελτίους, ἔλεγεν ὅτι ἐλθόντες αὐτὸς
ὄντας δέσφ' ὅπλα ὑποφέρειν αἱ ἂν αὐτοῖς δίδωσι· τὰ δὲ ἐπιτήδεια
ὅπως ἂν ἔχωσιν, ἔφη αὐτῷ μελήσειν. Καὶ εὐθὺς ἄγων πρὸς τὰς
ταξίαρχας, συνέστησεν αὐτῶν· καὶ ἐκέλευσε τὰ γέρρα καὶ τὰς ψι-
λάς μαχαίρας τέτοις δίδοναι, ὅπως ἔχοντες σὺν τοῖς ἵπποις ἔσονται,
καὶ τὰ ἐπιτήδεια τέτοις ὥσπερ καὶ τοῖς μετ' ἐαυτῶν Πέρσαις λαμ-
βάνειν· αὐτὸς δ', τὰς θώρακας καὶ τὰ ξυστὰ ἔχοντας, αἰεὶ ἐπὶ τῷ ἵπ-
πῳ ὀχέειν· καὶ αὐτὸς ἔτι ποιῶν κατήρχεν· ἐπὶ δ' τὰς πεζὰς τῶν ὁμο-
τίμων ἀνθ' ἐαυτῶν ἔχασον χαλιδάσαι· ἄλλοι δ' ἄρχοντα τῶν ὁμοτίμων.

Οἱ μὲν δὲ ἀμφὶ ταῦτα ἔχον· Γωβρύας δ' ἐν τέττα πρῶτῳ ὁ Ασ-
σίριος, πρεσβύτης ἀνὴρ, ἐφ' ἵππου, σὺν ἵππικῇ θεραπείᾳ· εἶχον δ'
πάντες τὰ ἐφ' ἵππων ὅπλα. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ τὰ ὅπλα πρὸς
λαμβάνειν τεταγμένοι ἐκέλευον πρὸς δίδοναι τὰ ξυστὰ, ὅπως

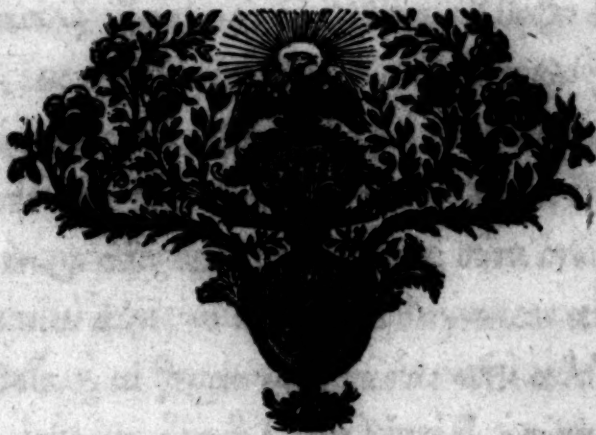
χαλακαίοιεν ὥσπερ ἔ τ' ἄλλα. Ο ἱ Γωδρύας εἶπει ὅτι Κύρον πρῶ-
 τον βέλοισι ἰδεῖν· καὶ οἱ ὑπρέται τὰς μὲν ἄλλας ἱππέας αὐτῷ χα-
 τέλιπον, τ' ἱ Γωδρύας ἄγχοι πρὸς τ' Κύρον. Ο ἱ, ὡς εἶδε τ' Κυ-
 ρον, ἔλεξεν ὧδε. “Ω δέσποια, ἐγὼ εἰμι τὸ μὲν γένος Λαυρέιος·
 “ἐχθρὸς ἱ τῆχος ἰσχυρὸν, ἔ χώρας ἐπάσχω πολλῆς· ἔ ἵππον εἰς
 “χιλίαν πρὸ τ' Λαυρείω βασιλῆς πρὸς ἡμῶν, καὶ φίλος ἦν ἐκεί-
 “νω ὡς μάλιστα· ἐπεὶ ἱ ἐκείνος μὲν τέθνηκεν ὑφ' ὑμῶν, ἀνὴρ
 “ἀγαθὸς ὢν, ὁ δὲ παῖς ἐκείνος τ' ἀρχὴν ἔχων, ἐχθιστος ὢν ἐμοί,
 “ἦ καὶ πρὸς σε, καὶ ἐκείνης πρὸς ἀπὸ πρὸς καὶ δίδωρά σοι ἐμαυ-
 “τὸν δὲλλον καὶ σύμμαχον, σὲ ἱ πρῶτον αἰτήσασθαι μοι γένεσθαι
 “καὶ παῖδα οὕτως ὡς δυνάτοισι σὲ ποιεῖμαι. Απαῖς δὲ εἰμι
 “ἀφρένων παίδων. Ος γὰρ ἦν μοι μόνον καλὸς, ὧ δέσποτα,
 “καὶ ἀγαθὸς, καὶ ἐμὲ φίλων καὶ τιμῶν ὥσπερ ἀνὴρ εὐδαίμονα
 “πατέρα παῖς τιμῶν πρὸς, τοῦτον ὁ νυνὶ βασιλεὺς οὐκ ἔχων,
 “χαλεπώτερον τῷ τότε βασιλέως, πατρὸς δὲ τῷ νυνὶ, ὡς δυν-
 “σονται πρὸς θυγατέρας πρὸς ἐμῷ πατρὶ· (ἐγὼ μὲν ἀπεπεμψά-
 “μινα, μέγα φρονῶν ὅτι δῆξει τῆς βασιλείας θυγατὸς ὁ φοί-
 “μινα τὸν ἐμὸν υἱὸν γαμέτω) ὁ δὲ νυνὶ βασιλεὺς ὅτι δῆξει
 “αὐτὸν πρὸς χαλεπῶς, καὶ ἀνὴρ αὐτῷ πρὸς αἰὰ κρατῶν, ὡς
 “πολὺ κρείσσων αὐτῷ ἵππῳ δὲ ἡγεμῶν ἐσται· ὁ μὲν ὡς φίλος
 “συνοδὸς· φονεῖσθαι δ' ἄρκετε, διώκοντες ἀμφοτέρω, ὁ μὲν
 “νυνὶ ἄρχων ἔχων ἀκοντίστας ἡμάρτει· (ὡς μήποτε ὧ φελεῖ) ὁ
 “δ' ἐμὸς παῖς βαλὼν, (ὧδὲν δέον) χαλαράλλῃ πρὸς ἀρχὴν.
 “Καὶ τότε μὲν αἰσθηθεὶς ἄρχων χαλεπῶς ἔτις ὑπὸ σκότειν τ' φθό-
 “νον· ὡς ἱ πάλιν λέοντες πρὸς τυχεῖς ὁ μὲν αὐτῷ ἡμάρτει, (σὺ-
 “δὲν, οἶμαι, θαυμαστὸν παθὼν) ὁ δ' αὐτῷ ἐμὸς παῖς αὐτῷ τυ-

“χαὶν χατεργάσατο τὸν λέοντα, καὶ εἶπεν, Λεὼ βέβληκα δις
 “ἐφεξῆς, καὶ καταβέβληκα θήρας ἑκατέρωθεν· ἐν ταύτῃ δὲ
 “ἵκετι χατέχεν ὁ ἀνὴρ τὸν φθόνον, ἀλλ’ αἰχμὴν ᾤδρα πινος
 “τῆς ἐπομβρίας ἀρπάσας, πάντας εἰς τὰ σέρνα, τὴν μόνον μοι καὶ
 “φίλον παῖδα ἀφείλετο τὴν ψυχὴν. Καὶ γὰρ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν
 “ἀντὶ νυμφίης ἐκομισάμην, καὶ ἔθαψα πηλικῆτος ὡς ἄρτι γε-
 “νειάσκοντα τὴν ἀρετὴν παῖδα τὸν ἀγαπητόν· ὃς κατεκτανὼν,
 “ὡς περ ἐχθρὸν ἀπολέσας, ἔτε μετ’ ἀμελόμενος πρόποτε φανε-
 “ρὸς ἐγένετο, ἔτε ἀντὶ τῆς κακῆς ἐργῆς πηλὴς πινος ἠξίωσε τὸν κα-
 “τῆς. Ὁ γε μὴν πατήρ αὐτοῦ ἐσυνώκτισέ με, καὶ δῆλος ἦν σιν-
 “αχθόμενος μετὰ τῇ συμφορᾷ. Ἐγὼ μὲν ἔην, εἰ μὲν ἔζη ἐκεῖνος,
 “οὐκ αἶ ποτε ἦλθον πρὸς σε ἵππῃ τῇ ἐκένε κακῶ (πολλὰ γὰρ
 “φιλικὰ ἔπαθον ὑπὸ ἐκένε, καὶ ὑπηρετήσα ἐκένω) ἐπεὶ δὲ εἰς
 “τὴν ἐμὴν παῖδος φονέα ἡ δόχη αὐτῇ ᾤδρα κεν, οὐκ αἶ ποτε ἐγὼ
 “τάτῃ δυνάμει εὖ τις γενέσθαι, εἰδὲ ἔτος με εὖ οἶδ’ ὅτι φίλον
 “αἶ ποτε ἠγάσασθαι. Οἶδε γὰρ ὡς ἐγὼ πρὸς αὐτὸν ἔχω, καὶ ὡς
 “πρόσθεν φαιδρῶς βιοτεύων, νυνὶ ἀγέκμενος ἐρημος ὢν, καὶ
 “ἀγὰ πένθους τὸ γῆρας ἀγέγων. Εἰ μὲν οὖν ἐμὲ σὺ δέχη, καὶ
 “ἐλπίδα πᾶν λάβοιμε τῇ φίλῃ πατρὶ πτωχείας αἶ τινα μὲν
 “σὲ τυχεῖν, καὶ ἀποδοῖναι αἶ πάλιν δοκῶ μοι, καὶ οὐτ’ αἶ ζῶν
 “ἐπὶ αἰχμαλωσίῃ, ἔτε ἀποδοθήσων, ἀνὴρ μὲν αἶ τελευτᾷ δα-
 “κῶ.” Ὁ μὲν ἔτιωσ’ ἔπειτα Κύρῳ δὲ ἀπεκρῖνάτο,

Ἀλλ’ ἦν περ, ὦ Γαβρύα, καὶ φρογῶν φαίη ὅσα περ λέγεις πρὸς
 ἡμᾶς, δέχου καὶ τε ἱκέτιόν σε, καὶ πτωρήσεν τὸν φονέα σὺν θεοῖς
 ὑπαχθόμενος. Λέξον δέ μοι, ἔφη, εἴαν σοι ταῦτα ποιῶμεν, καὶ τὰ
 τείχη ἐὼμεν ἔχειν σε, καὶ τὴν χώραν καὶ τὰ ὄπλα ἐπὶ δυνάμει ἦν περ

πρὸς αὐτὸν εἶχες, σὺ ἡμῖν πᾶν πρὸς τούτων ὑπηρετήσεις; Ο ὃς εἶπε, Τὰ
 μὲν τέχνη, ὅταν θέλῃς, οἶκόν σοι παρὲξ ἔστω· δασυμόν τε τὴν χώραν ὄν-
 τας ἔφερον ἐκείνῳ, σοὶ δὲ ποίω· καὶ ὅπως ἂν δέησιν στρατεύειν, συστρα-
 τεύσωμαι σοι, τὸ ἐν τῇ χώρᾳ δύναμιν ἔχων. Εἰς δέ μοι, ἔφη, καὶ
 θυγάτηρ παρ' ἑνός, ἀγαπητή, γάμους ἥδη ὠραία, ἣν ἐγὼ παρὰ αὐτὸν
 μὲν ὥμην· τὰ νῦν βασιλεύοντι γυναικί. Τρέφειν· νῦν δέ με αὐτὴ τε
 ἡ θυγάτηρ, πολλὰ τροφίμη, ἐκέτευσε μὴ δέσσειν αὐτὴν τῇ δ' ἀδελ-
 φῇ Φονδί, ἐγὼ τε ὡσαύτως γινώσκω. Νῦν δέ σοι δίδωμι βε-
 λούσια καὶ περὶ ταύτης ἔτι, ὥσπερ ἂν ἔγωγε βελούσιον περὶ σὲ
 φαίνομαι. Οὕτω δὲ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἐπὶ τέτοις, ἔφη, ἐγὼ ἀλη-
 θεύομενος δίδωμί τε σοὶ τὴν ἐμὴν καὶ λαμβάνω τὴν σὴν δεξιάν· θεοὶ
 δὲ ἡμῖν μαρτυρὲς ἔστωσαν. Ἐπεὶ ὃ ταῦτα ἐπαράχθη, ἀπένειμα τε
 ἐκέλευσε τὴν Γωρύαν ἔχειν τὰ ὅπλα, ἃ ἐπήρετο πόσις τις ὁδὸς ὡς
 αὐτὸν εἶη, ὡς ἤξων. Ο δ' ἔλεγεν, Ἦν αὐριοὶ ἱερεῖς πρώτῃ, τῇ ἑτέρᾳ ἂν
 αὐλίζοιο παρ' ἡμῖν. Ο μὲν δὲ Γωρύας ὤχετο, ἡγεμόνια χαλκίαντων.
 Οἱ δ' Μῆδοι παρ' ἡμῖν, ἃ μὲν οἱ μάγοι ἐφαζὺ τοῖς θεοῖς ἐξελεῖν,
 λαποδόντες τοῖς μάγοις· Κύρω δ' ἔξηνεγκότες τὴν χαλκίαν σκη-
 νίῳ, καὶ τὴν Σισίδα γυναικί, ἡ χαλκίαν δὲ λέγεται τὴν ἐν τῇ
 Ἀσίᾳ γεγενηθεῖσαν, καὶ μεσουεγὰς ὃ δὺο τὰς κρατίστας· δούτε-
 ρον δέ, Κυαξάρει τὰ δούτερα· τοιαῦτα δ' ἄλλα, ὣν εἰδέοντο,
 ἐκπληρώσαντες ἑαυτοῖς, ὡς μηδενὸς δεόμενοι στρατεύοντο· πάν-
 τα γὰρ ἦν πολλά. Πρὸς ἑλθόν δὲ καὶ οἱ Υερχάριοι ὧν εἰδέον-
 το· ἰσομοῖρον δ' ἐποίησαντο καὶ τὸν Κυαξάρει ἀγγελὸν· τὰς
 δὲ πρῶτας σκηναίς, ὅσαι ἦσαν, Κύρω παρὲδδσαν, ὡς τοῖς Πέρ-
 σαις γήρουντο. Τὸ δ' ἐν νόμισμα ἐφαζὺ, ἐπειδὴν ἅπαν συναχθῆναι,
 ἀφ' ὧν εἶπεν καὶ δίδωκεν.

Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐπισταζάν τε καὶ ἔλεξαν· ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευσε
 τὰ μὲν Κυαζάρης ἀγαλακτόντας φυλάττειν, ἕς ἴδῃ οικειοτάτης
 αὐτῶν ὄντας· καὶ ὅσα δὲ ἐμοὶ δίδοτε, ἠδέως, ἔφη, δέχομαι· χερί-
 σεταί μοι αὐτοῖς ὑμῶν ὁ μάλιστα δεόμενος. Φιλόμυθος δὲ τις
 τῶν Μήδων εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ, ὦ Κῦρε, τὴν μουσεργῶν ἀκέραιαν
 ἐσπέραις, ὣν σὺ νυνὶ ἔχεις, ἥκιστα τε ἠδέως, καὶ ἦν μοι δῶς αὐ-
 τῶν μίαν, στρατεύεσθαι ἂν μοι δοκῶ ἥδιον ἢ οἴκοι μένεναι. Οὗ δὲ
 Κῦρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐγώ γε, ἔφη, καὶ δίδωμι, καὶ χάριν οἶο-
 μά σοι πλείω ἔχειν ὅτι με ἤπιστας, ἢ σὺ ἐμοὶ ὅτι λαμβάνεις·
 ἔτι γὰρ ἐγὼ ὑμῖν διψῶ χερίζεσθαι. Ταύτῃ μὲν οὕτω ἔλαβεν
 ὁ αἰτήσας.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε΄.

ΚΑΛΕΣΑΣ ὃ ὁ Κύρος Ἀργίαςτην Μῆδον, (ὃς ἦν αὐτοῦ ἐκ παιδὸς ἐταῖρος, ὃ καὶ τὴν σοφὴν ἐκδύς ἔδωκε τῇ Μηδικῇ, ὅτε παρὰ Ἀσυσάγης εἰς Πέρσας ἀπῆι) τῆτον ἐκέλευσε διαφυλάξαι αὐτὴν τὴν τε γυναῖκα καὶ τὴν σκηνὴν. ἦν δὲ αὕτη, ἡ γυνὴ Ἀβραδάτα ἔσσιον βασιλέως· ὅτε δὲ ἠλίσκετο τὸ τῷ Ασυρίων στρατοπέδον, ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ὅς ἐστι ἐτυχεῖν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ὢν, ἀλλὰ παρὰ τῇ Βακτριανῶν βασιλείᾳ προσβύων ὥχρετο· ἔπεμψε δὲ αὐτοὶ ὁ Ασύριος παρὶ συμμάχας· ἕσσιος γὰρ ὢν ἐτύγχευε παρὰ τῇ Βακτριανῶν βασιλῇ. ταύτῃ ἐν ἐκέλευσε ὁ Κύρος διαφυλάττειν τὴν Ἀργίαςτην, ἕως ἂν αὐτὸς λάβῃ. Κελεύόμενος δὲ ὁ Ἀργίαςτης ἐπήρετο, Εἰραχας δὲ, ἔφη, ὦ Κύρε, τὴν γυναῖκα, ἣν με κελεύεις φυλάττειν; Μαὶ Δί', ἔφη ὁ Κύρος, ἐκ ἔχωγε. Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἡνίκα ἐξηρέμῃ σοι αὐτήν· καὶ δῆτα ὅτε μὲν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτῆς τὸ πρῶτον, καὶ διέγνωμεν αὐτήν (χαίρει γὰρ ἐκείνη, καὶ αἱ θεράπαινοι πάσαι παρὶ αὐτῇ· ἐποίησαν οὐσίαν ταῖς δούλαις εἶχε δὲ ἐσθῆτα) ἐπεὶ δὲ, γινώσκοντες βεβήκομεν ποῖα εἴη ἡ δέσποινα, πάντας περὶ ἐβλέψαμεν, ταχὺ πάντες καὶ παῶν ἐφάνετο παρὰ τῶν ἄλλων, καί τις καὶ ἀπὸ τῆς, κεκαλυμμένη τε ἐκ εἰς γὰρ ὀρώσα. Ως δὲ ἀναστῆναι αὐτὴν ἐκέλευσάμεν, σιωπῆσθαι μὲν αὐτῇ πάσαι αἱ ἀμφ' αὐτῇ· δῖνε γὰρ

ὃ ἐνταῦθα, παρῶτον μὲν, πρὸ μεγέθους, ἔπειτα δὲ, τῇ ῥώμῃ, καὶ
 τῇ δρετῇ, καὶ τῇ εὐρημοσίῃ, καίπερ ἐν ταπεινῷ σχήματι ἐσηκῆα.
 Δῆλα δὲ ἦν αὐτῇ ἔτι τὰ δάκρυα χαλασαίνοντα τὰ μὲν καὶ τὰ πέ-
 πλων, τὰ δὲ ἐπὶ τὰς πόδας. Ως δ' ἡμῶν ὁ γεραίτερος εἶπε, Θάρ-
 ρει, ὦ γυνὴ· χαλὸν μὲν γὰρ ἔσθ' ἀγαθὸν ἀκρόμεν καὶ τὸ σὸν ἀν-
 δρα εἶναι, νῦν μέντοι ἐξαίρῃμεν ἀνδρὶ σε εὖ ἴσθι ὅτι ἔτε τὸ εἶδος
 ἐκείνης χεῖρσιν, ἔτε δὲ γνώμῃν, ἔτε δὲ δυνάμει· ἀλλ', ὡς ἡμεῖς
 γε νομίζομεν, εἴ τις ἔστι ἄλλος ἀνὴρ, ἔσθ' ὁ Κύρως ἀξίος ὅτι θαυ-
 μάζεσθαι, ὅ σὺ ἔσθι τὸ ἀπὸ τούτου. Ως αὖτε τὸτο ἤκουσεν ἡ γυνὴ,
 πρὸς αὐτὴν ῥήξατό τε δὲ ἀνώγει πέπλον, καὶ ἀνωδύρατο· συλα-
 βήσαντες δὲ αὐτὴν καὶ αἱ δμῶαί. Ἐν ταύτῃ δὲ ἐφάνη μὲν αὐτῇ τὸ
 πλεῖστον μέρος τῶν προσώπων, ἐφάνη δὲ ἡ δέρη καὶ αἱ χεῖρες·
 καὶ εὖ ἴσθι, ἔφη, ὦ Κύρε, ὡς ἐμοί τε ἔδοξε καὶ τοῖς ἄλλοις πα-
 σι τοῖς ἰδοῦσι μήπω φησὶν μηδὲ γράσσειν γυναικῶν. ἀπὸ θνη-
 τῶν ποταυνῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἀλλὰ πῶς οὕτως, ἔφη, ἔσθ' οὐ θεά τις
 αὐτῇ. Καὶ ὁ Κύρως ἔφη, Ναὶ μὰ Δία, πολὺ γε ἤτιον, εἰ
 ποταυνὴ ὅστις οἶαν σὺ λέγεις. Τί δαί; ἔφη ὁ νεανίσκος. Ὅτι,
 ἔφη, καὶ νῦν σοὶ ἀκούσας ὅτι καλὴ ὅστις, εἰ πεισθήσομαι ἐλ-
 θεῖν θεασόμενός, ὅ πάντῃ μοι χολῆς οὔσης, δέδοικα μὴ πολὺ
 θεῖον ἐκείνη με αὐτῇ ἀναπέσει καὶ πάλιν ἐλθεῖν θεασόμενον·
 ἐκ δὲ τούτου ἴσως ἀν' ἀμελήσας ὧν με δεῖ πράττειν, χαροί-
 μιν ἐκείνῃ θεώμενός.

Καὶ ὁ νεανίσκος ἀναγελάσας εἶπεν· Οἶοι γὰρ, ἔφη, ὦ Κύ-
 ρε, ἰσχυρὸν εἶναι χάλλος ἀνθρώπου ἀναγκάζειν τὸ μὴ βελόμενον
 πράττειν πρὸς τὸ βέλτεον; Εἰ μέντοι τούτο, ἔφη, οὕτως ἐπε-
 φύκει, πάντας ἀν' ἀναγκάζειν ὁμοίως. Ὁρα, ἔφη, τὸ πῦρ, ὡς

πάντας ὁμοίως καίει· (πέφυκε γὰρ τοῦτοι) τῷ δὲ χαλῶν, τῷ μὲν ἐρώσι, τῷ δὲ ἑ· καὶ ἄλλος γε ἄλλῃ. Ἐγέλῃσιον γὰρ, ἔφη, ὅτι καὶ ἐγὼ ἕκαστος ὡς αὖ βέλπται. Αὐτίκα δὲ ὅτε ἐγὼ ἀδελφὸς ἀδελφῆς, ἄλλος δὲ ταύτης· ὅδ' ἐπατὴρ θυγατρὸς, ἄλλ' οὐ δὲ ταύτης. Καὶ γὰρ φόβ' οὐ καὶ νόμος ἱκανὸς ἐρωτᾶ κωλύειν. Εἰ δέ γ', ἔφη, νόμ' οὐ τεύει μὴ ἐσθίωντας μὴ πενήν, καὶ μὴ πίνοντας μὴ διψῆν, μηδὲ ριγυῖν τῷ χειμῶν', μηδὲ γαίλασθαι τοῦ θέρους, ὅδ' εἰς αὖ νόμ' οὐ δουπτεῖν ἀφ' ὧν ἔξασθαι ἀνθρώποις ταῦτα πείθεσθαι· πέφυκας γὰρ ὑπὸ τύτῳ κρατεῖσθαι. Τὸ δὲ ἐρᾶν, ἐγέλῃσιον ὅτι· ἕκασ' οὐ γουὶ τῷ κατ' αὐτὸν ἐρᾶ, ὥσπερ ἱματίων καὶ ὑποδημάτων. Πῶς αὖν, ἔφη ὁ Κύρ', εἰ ἐγελούσιον ὅτι τὸ ἐραδιῦναι, οὐ καὶ πύσαισθαι ὅτι ὅταν τις βούληται; Ἀλλ' ἐγὼ, ἔφη, ἐώρεκα καὶ κλαίοντας ὑπὸ λύπης δι' ἐρωτᾶ, καὶ δουλαδόντας γε τοῖς ἐρωμηίοις· καὶ μάλ' αὖ κακὸν νομίζοντας, πρὶν γε ἐρᾶν, τὸ δουλαδύνειν, ὅτε δίδοντας γε πολλὰ, ὡς ἐβέλπιον αὐτοῖς εὔρεσθαι· καὶ εὐχρηδύνειν ὥσπερ καὶ πνέει ἄλλης νόσε ἀπαλλαγήναι, καὶ ἐδυναμύνει μείντοι ἀπαλλάττεσθαι, ἀλλὰ δεδεμμένους ἰχυροτέρους τῇ ἀνάγκῃ ἢ εἰ σιδήρῳ ἐδέδειτο. Παρέχουσι γὰρ ἑαυτοὺς τοῖς ἐρωμηίοις πολλὰ ὅτε εὐκὴ ὑπηρετῆντας· καὶ μείντοι ἐπὶ δ' ἀποδράσκειν ὅτι χειρῶσι, τοιαῦτα κακὰ ἔχοντες, ἀλλὰ καὶ φυλάττειν τὸς ἐρωμηίους, μή ποι' ἀποδράωσι.

Καὶ ὁ νεανίσκος εἶπε πρὸς αὐτὰ· Ποιῶσι γὰρ, ἔφη, αὐτὰ· εἰσὶ μείντοι οἱ τοῦτοι, ἔφη, μοχθηροί· δίοπτ' οἶμα, ὅτε εὐχοῖ μ' αἰεὶ, ὡς ἄθλιοι ὄντες, ἀποθανεῖν· μυρία δ' ἐσὼν μηχανῶν ἀπαλλαγῆς ἔβριε, ἐκ ἀπαλλάττειν. Οἱ αὐτοὶ δὲ γε ἔτοι καὶ κλέπειν

ἐπιχειροῦσι, ἔτι ἀπέχουσι τὸ ἀλλοτρίον· ἀλλ' ἐπειδὴν π' ἀρπά-
σουσιν ἢ κλέψουσιν, ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι οὐ παύσῃς, ὡς ἐκ ἀναγκαῖον
τὸ κλέπειν, αἰτιᾷ τ' κλέπῃσι καὶ ἀρπάζουσιν, καὶ ὁ συγγνώμης,
ἀλλὰ κολάζεις; Οὕτω μέντοι, ἔφη, καὶ οἱ καλοὶ οὐκ ἀναγ-
χάζουσιν ἐξ ἑαυτῶν, ὅσοι ἐφίεσθαι ἀνθρώπους ὡς μὴ δὲ· ἀλλὰ
τὰ μοχθηρὰ ἀνθρώπων παύων, οἷμαι, ἑκδυμῶν ἀρετῇ ἐστὶ,
καὶ πεῖρα ἐρεῖται αἰπῶνται· οἱ δὲ καλοὶ καὶ γὰρ, ἑκδυμῶντες
καὶ χερσὶ καὶ ἰσχυρῶν ἀγαθῶν ἔτι γυναικῶν καλῶν, ὅπως ἀπάν-
των τέτων ῥαδίως θυμολύται ἀπέχεσθαι, ὥστε μὴ ἀπιδεῖσθαι αὐτῶν
ὡς τὸ δίκαιον. Ἐγὼ γ' οὖν, ἔφη, ταύτην ἐπερωτῶ, καὶ πάν-
μοι καλῆς δοξάσης εἶναι, ὅπως παύσῃ σοὶ εἶμα, καὶ ἰσχυρῶν, καὶ
τὰλλα τὰ ἐμοὶ παρορκοῦντα ἀποτελῶ. Ναί, μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦ-
ρος· ἴσως γὰρ γὰρ τῶν ἀπὸ τῆς ἡ ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἔρως πέφυκε
συγκιναλῆσθαι ἀνθρώπων. Καὶ πῦρ γάρ ται ἔστι σιγῶντα μὴ
εὐθὺς καίεσθαι, καὶ τὰ ξύλα οὐκ εὐθὺς ἀναλάμπει· ὁμοίως δ'
ἔγωγε οὔτε πῦρ ἐκὼν εἶναι ἀπιομαι, οὔτε τὰς καλὰς ἐσορῶ.
Οὐδὲ γὰρ σοὶ συμβελεύω, ἔφη, ὦ Ἀργαστα, ἐν τοῖς καλοῖς ἔαν
τινὶ ὅψιν ἐνδιατεῖναι· ὡς τὸ μὲν πῦρ τὰς ἀπιομύρους καίει, οἱ
δὲ καλοὶ καὶ οὐδ' ἀπογενεωμύρους ὑφάπλουσι, ὥστε αἰσθῆσθαι
τὰ ἔρωσι. Θάρρει, ἔφη, ὦ Κῦρε, ὅσοι ἐν μηδέποτε παύσωσιν
γεωμύρος, ὅ μὴ κρατηθῶν, ὥστε ποιεῖν τι ὡς μὴ χεῖρ ποιεῖν. Καλ-
λιστα, ἔφη, λέγεις· φύλαττε τοῖνυν, ἔφη, ὥσπερ σε καλεῖται, ἔτι
ἐπιμελεῖσθαι αὐτῆς· ἴσως γὰρ ἂν καὶ πάντες ἡμῶν ἐν καμῶν τι γένοιτο
αὐτῇ ἡ γυνή. Τότε μὲν δὴ ταῦτα εἰπόντες διελύθη.

Ο ὅ νεανίσκος, ἄμα μὲν ὅσον ὑπερχαλῆν τ' ὑπαίχθη, ἄμα δ'
αἰσθόμενος τ' καλοκαίριαν αὐτῆς, ἄμα δ' ἡγερεῖται αὐτῆς καὶ

δίομενος χαρίζεσθαι αὐτῇ, ἅμα δ' αἰδομένομηνος ἐκ ἀχάριστον εἶναι,
 ἀλλ' αὐτεπιμελεμένην ληθ' ἔφη αὐτῆς οὐκ ἔτι, ὥς καὶ εἰπόντι εἶναι
 αὐτῇ τὰ δέοντα, καὶ εἰ ποτε αἰδενήσκειν, ὥς μηδεὶς αὖν δεόντο· ἐκ
 πάντων τῶντοι ἡλίσκετο ἔρωτι, ἥ ἴσως ἐδὴ θαυμαστὸν ἔπαχε. Καὶ
 ταῦτα μὲν δὴ ἔτις ἐπράττειτο. Βυλόμομος δ' ὁ Κύρως ἐθέλοντος
 μένειν μὴ ἑαυτὸς τὰς τε Μῆδοις καὶ τὰς συμμάχοις, συγκαλέσει
 πάντας τὰς θησαυροφύλακας ἐπὶ τῇ σιωπῇ, ἔλεξε τοιαύδε·

“ Ἄνδρες Μῆδοι καὶ πάντες οἱ παρόντες, ἔγωγε ὑμᾶς οἶδα σα-
 “ φῶς ὅτι ἔτε χρημάτων δέομνοι σὺν ἐμοὶ εἰσῆλθετε, ἔτε Κυ-
 “ αἰξάρη νομίζοντες τὸτο ὑπηρετεῖν· ἀλλ' ἐμοὶ βυλόμομος τῶ-
 “ το χαρίζεσθαι, καὶ ἐμὲ πμῶντες, καὶ νυκτοπορεῖν καὶ καθυ-
 “ ποδίσαι σὺν ἐμοὶ ἡγελησάμε. Καὶ χάριν τέτοιαν ἐγὼ ὑμῖν ἔχω
 “ μὲν, εἰ μὴ αἰδικῶ, δόποδιδόναι δ' ἔπειτα ἀξίαν διῶαμι ἔχειν
 “ μοι δοκῶ. Καὶ τοῦτο μὲν ὅσα ἀίχμυομαι λέγων· τὸ δὲ, ἦν
 “ μένητε σφ' ἐμοὶ, δόποδῶσα, εἴ ἴσῃ ὅτι τὸτο ἀίχμυομένη εἰ-
 “ πείν· (νομίζοιμι γὰρ ἑμαυτὸν εἰσπέναι λέγοντι ταῦτα ἐπὶ-
 “ χθ' τῶ ὑμᾶς ἐθέλει μῆλλον σφ' ἐμοὶ καταμύθευ) ἀπὸ δὲ
 “ τούτου ταῦδε λέγω· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν, καὶ ἡδὴ ἀπὸπτε Κυαῖξά-
 “ ρη πειθόμενοι, ὅμως ἦν π' ἀγαθὸν παρὰ ἡμᾶς, περὶέσομαι ἔτι
 “ ποιῆν, ὥστε καὶ ὑμᾶς ἐμὲ ἐπαμείν. Οὐ γὰρ δὴ αὐτὸς γε ἀπαιμὲν
 “ ἀλλὰ καὶ Ἰερικηνίοις, οἷς τὰς ὄρκους καὶ τὰς δεξιάς ἔδωκα, ἐμ-
 “ πεδῶσα, ἥ ἔπειτα τέτῃς προσδοχῆς ἀλώσομαι. Καὶ ὅτε μὲν νῦν ταῦ-
 “ τα δίδονται ἡμῖν Γωβρύα καὶ τέχνη καὶ χώρα καὶ δύναμις, περὶ-
 “ σομαι ποιῆν μήποτε μέλαμελῆσαι τ' πρὸς ἐμὲ εἶδῃ. Καὶ τὸ μέ-
 “ γιστον δὲ, ἔτι παρὰ φανερώς τ' θεῶν δίδονται ἀγαθὰ, καὶ φοβε-
 “ ρῶνται αὐτοὺς ἥ ἀίχμυομένη δόποδῶσα ταῦτα εἰκὴ ἀπελθεῖν. Ε-

“ὅν μὲν ἔγωγε, ἔφη, ἔγωγε πάντες ὑμῶν ὅπως γινώσκετε, ἔγωγε
“ποιήτε· ἔγωγε ἔγωγε ὅ, τι ἀνὸς ὑμῶν δοκῇ.” Ο ἄνθρωπος ἔπε-

Πρὸς δὲ, ὁ Φίλας πρὸς συγγενῆς τοῦ Κύρου ἔπει-
σας πάντας ἔλεγε. Ἀλλ’ ἐγὼ μὲν, ἔφη, ὦ βασιλεῦ· (βα-
σιλεὺς μὲν γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ σὺ φύσει πεφυκέναι, ἔγωγε ὅτι οὐ
ἐν τῇ σιμῇ φύσει· σὺ μὲν γὰρ ἔγωγες. Ἐκείνῳ τε γὰρ
αἰεὶ αἱ μέλιται ἐκαστὴν πείθονται· ὅπου αἱ αὖ μὲν, ἔγωγε
μία ἀνὰ ἑνὲς ἀπέρχεται· ἢν δὲ πονοῖται, οὐδὲν αὐτῇ ἀπο-
δοῖται· ἔγωγε δὲ αὐταῖς ἑκάστη ἀρχαὶ ἐν ἑαυτῇ ἐγ-
γύσθῃ. Καὶ πρὸς αὐτὸς μοι δοκεῖσι περὶ τῶν πόλεων, πρὸς οἱ ἀνδρῶ-
ν τοῦτο ἀγαθόν. Καὶ γὰρ εἰς Πέρσας ὅτε πρὸ ἡμεῶν ἀπῆλθον,
πρὸς Μήδων ἢ ἑμῶν ἢ γὰρ σὺ ἀπελθόντι, ἔγωγε σοὶ ἀκούσθην,
ὅτι ἔπερ ἀσπέρους ἡμῶν ἀπῆλθον. Ἐπεὶ δὲ ὁ Περσὺν βοηθὸς
ἡμῶν ἀπῆλθον, ἔγωγε αὖ ἀπῆλθον πρὸς φίλους σου πάντας ἐξ-
αυτοῦ συγγενῆς. ὅτε αἱ αὖ τῶν στρατιῶν ἐπεθύμησαν,
πάντες σου Μήδων ἡμῶν ἡκολούθησαν. Νῦν δ’ αὖ ἔγωγε ἔχωμαι, ὡς
πρὸς μὲν ἡμῶν ἢ, ἐν τῇ πολέμῳ ὅπως γινώσκω, αὐτῶν δὲ πρὸς ἢ
οἱ αὖ ἀπῆλθον φοβούμεθα) οἱ μὲν ἄλλοι ὅπως ποιήσονται, αὐτοὶ
ἐγὼ δὲ ἐγὼ δὲ, ὦ Κύρε, ἔγωγε ἐγὼ κραδί, ἔγωγε μὲν πρὸς σὺν, ἔγωγε
ἐγὼ δὲ, σὺ ἀπῆλθον, ἢ χαρτερήσονται ὑπὸ σὺν εὐεργετήται.

Ἐπὶ τούτοις ὁ Τιχράνης ἔλεγε· ἔγωγε, Σὺ, ἔφη, ὦ Κύρε, μὴ π
θαυμάσῃς ἀνὸς ἐγὼ σιμῇ· ἢ γὰρ ἐμὴ ψυχὴ, ἔφη, ὡς βελού-
σται πρὸς σὺν αὐτῇ, ἀλλ’ ὡς ποιήσεται ὅ, τι ἀνὸς γινώσκεις. Ο
δὲ Τιχράνης ἔπει, Ἀλλ’ ἐγὼ μὲν, ὦ Μήδων, εἰ νῦν ἀπῆλθον, δαίμονος
αὐτῶν ἢ βέλῃται ἢ, σὺ μὲν ἔγωγε ὑμῶν μέγα εὐδαίμονας
γινώσκεις· ἀνδρῶν δὲ γινώσκεις τίς ἀνὸς ἢ φάσθαι πολέμῳ δαί-

ἑξέποιε, ἢ ὅπως παρὰδιδόνται ἐκ ἀντιπροσώπων, ἢ ἑαυτοὺς πα-
 ραδιδόντας καὶ τὰ ἑαυτῶν ἐκ ἀντιδέχωντο· ἀλλὰς τί καὶ ἔργον
 ἡμῶν ὄντων τοῦτο, ὃς ἑμοὶ δοῖς (ὡς ὁμνυμι ὑμῖν πάντας τὰς
 θεάς) εὖ ποιῶν ἡμᾶς μῦθον ἠδὲ καὶ ἢ ἑαυτὸν πλεπέσῃ. Ἐπὶ
 τέτῳ πάντες οἱ Μῆδοι τριαυτοὶς ἔλεγον, Σὺ, ὦ Κύρε, εὐχρηστος
 ἡμᾶς· καὶ οἵ γε δὲ ὅπως ἀπάναι καμρός σου δοῖς (εἴ), οὐκ οὐδ' ἡμᾶς
 ἀπύχαις. Οὗ Κύρῳ τῶντα ἀκούσας, ἐπεύχεται, Ἀλλ' ὦ Ζεὺς
 μέγιστε, αἰτῶμαι σε, δός μοι τὰς ἡμέρας τῶν περὶ σου ποιῶντα.
 Ἐκ τούτου ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἄλλους φυλακὰς καταστήσαντας,
 ἀμφ' αὐτὰς ἥδη ἔχειν, τὰς δὲ Πέρσας ἀφελᾶν τὰς σκηνάς,
 τοῖς μὲν ἰπποῦσι τὰς τέτοις πτερούσας, τοῖς δὲ πεζοῖς τὰς τέ-
 τοις δερκίους· ὅς ἔτω καταστήσας ὅπως ποιῶντας οἱ εἰ ταῖς σκη-
 ναῖς ἀπαντες τὰ δέοντα φέρωσι εἰς τὰς τάξεις τοῖς Πέρσας, καὶ
 τὰς ἰπποὺς τετραποδωμένους σφρέχουσι· Πέρσας δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ
 ἔργον ἢ τὰ πρὸς πόλεμοι ἐκποιῶν. Ταύτην μὲν ἔτω ἢ ἡμέ-
 ραν διήγαγον.

Πρῶτ' οὖν ἀναστάντες ἐπορεύοντο πρὸς τὸν Γαβρῶν, Κύρῳ
 μὲν ἐφ' ἵππῳ, καὶ οἱ Περσῶν ἰπποῖς, γεγυμνῆνοι ἀμφὶ τὰς
 διαχλίεις· οἱ δὲ τὰ τέτων γέρρα καὶ τὰς κοπίδας ἔχοντες ἐπὶ τῶ-
 ντας εἶποντο, ἴσοι ὄντες τ' ἀντιπρόσωποι. Καὶ ἡ ἀσπὶς δὲ στρατὸς ἐπο-
 ρεύετο τεταγμένη. Ἐκαστὸν δὲ ἐκέλευσε τοῖς καποῖς ἑαυτῶν γε-
 ρεπουσιν εἰπεῖν, ὅτι ὅστις αὖ αὐτῶν ἢ ἐφ' ὁμοδοφυλάκῃ φέρ-
 νηται ὀπίσθεν, ἢ τοῦ μετώπου πρὸσθεν, ἢ κατὰ πλάγια ἔξω
 τῶν ἐν τάξει ὄντων ἀλίσκηται, καταδικάζεται. Διὰ τούτου δὲ
 ἀμφὶ δέξιόν γήγονται πρὸς τὸν Γαβρῶν χειρῶν, καὶ ἐπὶ
 οὐκ ἐπὶ τῶν τεχνῶν πάντα ἀνὰ

ἐσθλασμένα, ὡς αὖ καὶ τίς δατομάχοντο· καὶ βῆς ἣ πολλὰς
 καὶ πᾶς πολλὰ πρέβεται ὑπὸ τὰ ἐρύματα πρὸς γυμνά
 εἴρων. Πέμψας ἣ ὁ Γωρύας ἐκέλευσε τὸν Κύρῳ περὶ εὐχαι-
 τα ἰδεῖν ἢ ἡ πρὸς τοῦ εὐπετεστάτη, εἶπω δὲ πέμψαι πρὸς ἑαυ-
 τὸν τῆς πιστῶν πινὰς, οἵπτες αὐτὰ πᾶς ἐνδον ἰδόντες ἀπαγγελοῦ-
 σιν. Οὕτω δὴ ὁ Κύρῳ αὐτὸς μὲν τὰ ὄντι βουλόμηντο ἰδεῖν,
 εἶπη εἰς αἰρέσιμον τὰ τέχνη, ἢ ψαυδῆς φαίνοιτο ὁ Γωρύας,
 περὶ ἡμῶν πάντοθεν, εἴρω τε ἰσχυρότερα πάντα ἢ πρὸς ἐλ-
 θείν· οὐς δὲ ἐπέμψε πρὸς Γωρύαν, ἀπήγγελλον τὰ Κύ-
 ρῳ ὅτι τοσαῦτα εἰς ἐνδον ἀγαθὰ ὅσα ἐπὶ ἀνθρώπων γενεῶν,
 ὡς σφίσι δοκεῖν, μὴ αὖ ὑπὸ λείπειν οὐδὲ ἐνδον ὄντας. Οὐ μὲν δὴ
 Κύρῳ ἐν φρεσὶν ἦν ὅ, τι ποτε εἰς ταῦτα· ὁ δὲ Γωρύας αὐ-
 τὸς τε ἰξήει πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς ἐνδοθεν πάντας ἰξήει, φέ-
 ροντας οἶνον, ἄλδρα· ἄλλας ἣ ἐλαύνοντας βῆς καὶ ὕς, αἴας, αἴ-
 γας· καὶ εἰ τι βρωτὸν, πάντα ἱκανὰ πρὸς σῆτον, ὡς δειπνήσαι κα-
 λῶς ἀπαρτὶς τὸν Κύρῳ στρατὸν. Οἱ μὲν δὴ ὑπὸ τῷ παχθέν-
 τες διηρθύντο τε ταῦτα καὶ ἐδειπνοποιεῖντο. Οὐ δὲ Γωρύας, ἐπεὶ
 πάντες οἱ ἄνδρες αὐτὰ ἔξω ἦσαν, εἰσεναὶ ἐκέλευσε τὸν Κύρῳ
 ὅπως νομίζει ἀσφαλές· πρὸς αὐτὸν πέμψας οὖν ὁ Κύρῳ
 πρὸς σκόπῃ καὶ δυνάμει, καὶ αὐτὸς οὕτως εἰσῆκε. Ἐπεὶ δὲ εἰ-
 σῆλθεν ἀναπεπλημύνας ἔχων τὰς πύλας, πρὸς αὐτὸν πρὸς
 οὐδὲ φίλους καὶ ἀρχοντας τῆς μὴ ἑαυτῶν. Ἐπεὶ δὲ ἐνδον ἦσαν,
 ἐκφύων ὁ Γωρύας φιάλας χρυσᾶς, καὶ πρὸς χρῆμα, καὶ χρυ-
 σίδας, καὶ κόσμον παντοῖον, καὶ δαρεϊκὰς ἀμέτρητας πινὰς, καὶ
 πάντα καλὰ, καὶ τέλη πλὴν θυγατέρας (δειπὸν αἶμα καὶ ἄλλο
 καὶ μέγας, πειθικῶς δὲ ἔχουσαν τὸν ἀδελφεὸν τεθνηκότος) ἰξά-

ραγὼν, τὰ δὲ εἶπεν· ὦ Κύρε, ἐγὼ σοὶ τὰ μὲν χεῖματα ταῦτα
 δίδωμι· πλὴν δὲ θυρατέρω ταύτῃν ὁπιστέρω ἀφ' ἑσέως ἕως
 αἰ σὺ βέβη. Ἰκετόμοι δὲ, ἐγὼ μὲν καὶ πρῶτον, εἰ καὶ, αὐτὸς δὲ
 νῦν, τὰ ἀδελφεὶς πτωχὸν γυρεύει σι.

Ο δὲ Κύρε· πρὸς ταῦτα εἶπεν, Ἀλλ' ἐγὼ σοὶ μὲν καὶ
 τότε ὑπερχόμεν, ἀψυδομῶτός σου πτωχότατος εἰς δυνάμει
 νῦν δὲ ὅτε σε ἀληθεύοντα ὁρῶ ἤδη, ὀφείλω πλὴν ὑπόχεσθαι καὶ
 ταύτῃ ὑπερχέμεναι τὰ αὐτὰ ταῦτα σὺν θεοῖς ποιήσαν. Καὶ τὰ
 μὲν χεῖματα, εἶπεν, ἐγὼ ταῦτα δέχομαι, δίδωμι δ' αὐτὰ τῇ
 πατρὶ ταύτῃ, καὶ ὁκνῶ, ὅς ἐστι γῆμῃ αὐτῇ. Ἐν δὲ δώρῃ ἀπειμ
 ἔχων πρὸς σὲ, ἀνθ' ὃ ἐγὼ εἰδ' ἂν τὰ ἐν Βαβυλῶνι, ἐν ἧ πλεί-
 στα ἐστίν, ἐδὲ τὰ πόρτα χεῖ, ἀντὶ τούτου καὶ σὺ μοι δεδώρησαι, ἥδιον
 ἂν ἔχον ἀπέλθοιμι. Καὶ ὁ Γωβρύας, θαυμάσας τί ποτε τῆτο
 εἶπεν, καὶ ὑποπιδύσας μὴ πλὴν θυρατέρω λέγοι, ἕως ἤρξατο, Καὶ
 τί ταῦτ' ὅστις, εἶπεν, ὦ Κύρε; Καὶ ὁ Κύρε· ἀπεκρίνατο, ὅτι,
 εἶπεν, ὦ Γωβρύας, πολλὰς μὲν οἶομαι εἶναι ἀνθρώποις, οἱ ἔτε ἀσε-
 βῆναι ἀνθρώποις, ἔτε ἀδικεῖν, ἔτε ἀν' ψεύδοις ἐκόντες εἶναι. Ἀλλ'
 ὅτι τὰ μηδὲνα αὐτοῖς ἠελικέναι πωρῆσαι μήτε χεῖματα πολ-
 λα, μήτε πυργήδα, μήτε τείχη ἐχυμένα, μήτε τέκνα ἀξίεσθαι,
 δαπαθήσασθαι πρότερον πρὶν δῆλοι γυρεύει οἱ οἱ ἦσαν· ἐμοὶ
 δὲ σὺ νῦν καὶ τείχη ἐχυμένα, καὶ πλείονι παντοδαπὸν, καὶ δυνάμει
 ἔσθιν, καὶ θυρατέρω ἀξιοκτῆτοι ἐγχειρίσας, πεποιθήσας με δῆλον
 γυρεύει πᾶσιν ἀνθρώποις ὅτι ἔτ' ἐν ἀσεβείᾳ καὶ ξένῳ ἐθέλωμι,
 ἔτ' ἐν ἀδικείᾳ χρημάτων εἶκεν, οὔτε συνθήκας ψευδομένῳ ἀν-
 ἔκων εἶναι. Τῆτ' οὖν ἐγὼ σοὶ, εὐ ἰδίᾳ, ἕως ἀντὶ δίκης ὦ, καὶ δο-
 καῖν τοῦτος ἐπαυῶμαι ὑπὸ ἀνθρώπων, ἔπος ὁμιλήσομαι.

ἀλλὰ πειράσσομαι σε ἀντιπαραστήσειν τοῖς παλοῖς. Καὶ ἀν-
 δρὸς δ', ἔφη, τῇ θυγατρὶ μὴ φοβῶν ὡς ἀπειρήσεις ἀξίον ταύ-
 της πολλοὶ γὰρ καὶ ἀγαθοὶ φίλοι εἰσὶν ἡμοῖ, οἳ ὅστις γὰρ ἐκ
 τῶν, εἰ μέντοι χεῖματα ἔξει ποσά, ὅσα δίδας, ἢ καὶ ἄλλα
 πολλὰ πλείονα τέπειν, ἔκ αὖ ἔχομε ἐπεὶ οὐ μέντοι εὖ ἴσθι ὅτι
 αὐτοὶ περ αὐτῶν, οἳ ἔσθ' ἢ οὐ δίδας χεῖματα, ἔδδ' ἡμεῖς τὰς
 ἡμεῖς σὲ μάλιστα θαυμάσωμεν. ἡμεῖς δὲ (καὶ οὐκ ἐνὶ, ἔκ αὖ καὶ)
 πᾶσι θεοῖς ἡρώδης ποτὲ καὶ ἑαυτὸς ἐπιδεῖξαι ὡς ποτὲ μὲν εἶπεν ἔδδ' ἡ-
 ὅτιον ἡμῶς τοῖς φίλοις, τοῖς δὲ πολέμοις ἔδδ' αὖ ὑφείκτο ζῶν-
 τας, εἰ μὴ θεὸς βασιλεὺς ἀντὶ δ' ἀρετῆς καὶ δόξης ἀγαθῆς ὅτι ἐστὶ
 αὖ τὰ Σύρον, πρὸς τοῖς σοῖς, ἔκ Αἰουβίαν πάντα ἀπεβόλοντο
 τοσάυτως αἰδέσθας εὖ ἴσθι ἐνταῦθα καὶ ἡμεῖς. Καὶ ὁ Γαβρύας
 ἐπιηλείσας, Πρὸς θεῶν, ἔφη, ὦ Κύριε, δεῖξόν μοι πᾶς ὅτι εἰσιν,
 ἵνα σε τέτων πρὸ αἰσπώμεναι πῦρά μοι ἡρώδης. Ἀμέλῃ, ἔφη,
 εὐδοκίαν ἡμῶς σε δέχοι πειράσσομαι, ἀλλ' ἦν σὺν ἡμῖν ἔπη, αὐτὸς σὺν
 ἔξαις καὶ ἄλλοι δεκνύμεναι αὐτῶν ἔχουσι.

Τοσάυτα δ' εἰπόν δεξιά τ' ἔλαβε ὁ Γαβρύας, καὶ ἀναστὰς
 ἔξῃ, καὶ τὰς σὺν αὐτῷ πάντας ἔξῃ αὖγε καὶ πολλὰ διορμήσας τῷ
 Γαβρύα ἐνδοκίαν δεικνύει, ὅτι ἡγήσασθαι. Ἀλλ' ἐν τῷ στρατηγείῳ
 εὐδοκίαν, καὶ τὸν Γαβρύαν σιμώδεον ἡγήσασθαι. Ἐπὶ σπείδῳ
 δὲ καὶ καλῶς ἤρετο αὐτὸν ὅδε, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γαβρύας,
 πότῃ οἶα εἶναι σοὶ πλείον ἢ ἡμεῖς ἐκείνων σπείματα; Καὶ ὡς
 εἶπεν, Ἰμὲν τὸ δ' εὖ οἶσθ' ὅτι σπείματα πλείον ὅτι καὶ αὐτοὶ,
 καὶ οἰκία γε πολλὰ μείζων ἢ ὑμετέρων τῶν ἡμῶν. οἳ γε οἰκία μὲν
 χεῖροτε γῆ τε καὶ ὕδατος, κλίμα δ' ὑμῖν εἰσὶν ὅπου γόνιμ' αὖ
 εὐνοῖα ὅτι γε σπείματα δὲ νομίζετε ἔχ' ὅπου πρὸς ὅσα φέρει

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε. 867

[illegible]

ὁ Γαβρύας, ὅπως αὐτοῖ παρίστη ἔχει εἶδος ἰππείας ἐξωπλισ-
 μοῖς, ἵνα καὶ τὴν δυνάμιν σε ἴδωμαι, καὶ ἅμα ἀλλ' τῆς σῆς
 χώρας ἀγῆς ἡμᾶς, ὡς ἂν εἰδῶμαι ἅ τε οὐ φίλια καὶ πολέ-
 μια ἡμᾶς νομίζεν. Τότε ἤδη ταῦτα εἰπόντες ἀπῆλθον ἐχέ-
 τεσθ'· ἦν τὰ παρορήκοντα.

Επεὶ δ' ἡμέρᾳ ἐχήμετο, ἤρτων ὁ Γαβρύας ἔχων τὴν ἰππείαν,
 καὶ ἤγετο. Οὗ δὲ Κύρῳ, ὡσπερ παρορήκ' ἀνδρὶ ἀρχοντι, ἐμύ-
 νον τὰ προσέειπαι τ' ὁδὸν παρορεῖχε τὸν νῦν, ἀλλ' ἅμα παρορίων
 ἐπεσκοπεῖτο ἐπὶ θυνάδων εἴη τὲς ἤ πολέμους ἀδινεσέρες ποιῆν,
 αὐτὲς δ' ἰχυροτέραι. Καλέσας αὖτ' Ἰγχερίον καὶ τ' Γαβρύαν,
 (πάσης γὰρ ἐνόμιζε μάλιστα εἰδέναι ὦν αὐτὸς ὤρετο δεῖναι μαθεῖν)
 Εγὼ τοι, ἔφη, ἄνδρες φίλοι, οἶμαι, σὺν ὑμῖν ὡς πρὸς βελού-
 μνος παρ' ἑὲ πολέμους τῷδε, ἐκ ἂν ἐξαμαρτάνειν ὁρῶ γὰρ ὑμῖν
 ἐπὶ μάλλιν, ἢ ἐμοί, σκεπήειον ὄν, ὅπως ὁ Λατύριος ἡμῶν μὴ θη-
 κεραπίσθ. Εμοὶ μὲν γάρ, ἔφη, τῶνδε ἀποσφαλέντι ἐστὶ ἴσως καὶ
 ἄλλη ἀποσφαλὴ· ὑμῖν δὲ, εἰ ἔτος θηκεραπίσθ, ὁρῶ ἅπαντα τὰ
 ὄντα ἀλλότεια γιγνόμενα. Καὶ γὰρ ἐμοὶ μὲν πολέμιός ἐστι, ἐκ
 ἐμῆ μισθῶν, ἀλλ' οἰόμενος ἀσύμφορον ἔστι αὐτῷ, ἡμᾶς μεγά-
 λους εἶναι· ὁ σφατὴς ἀλλ' τῷτο ἐφ' ἡμᾶς ὑμᾶς δὲ καὶ μισθῶν,
 ὁ ἀδικεῖν νομίζει ὑφ' ὑμῶν. Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ἁμ-
 φότεροι, ὁ τὰ αὐτὰ περαινεν ὅτι μέλοι, ὡς ταῦτα εἰδόντες, σφίσι,
 καὶ μέλον αὐτοῖς ἰχυραῖς, ὅπῃ τὰ νῦν ἠρόντα ἀποδύοιτο.

Εἰταῦτα δὲ ἤρχετο αὐτὸς, Λέξατέ μοι, ἔφη, ὑμᾶς μόνους ἐνό-
 μιζε πολεμικῶς ἔχειν ὁ Λατύριος πρὸς ἑαυτόν; ἢ θηπέταδε ὁ
 ἄλλον πινὰ αὐτῷ πολέμιον; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Ἰγχερίος, πο-
 λεμιώτατοι μὲν εἰσιν αὐτῷ Καδύσιοι, ἔθνος μάλιστά ποτ' καὶ ἄλ-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ε. 169

κίμων· Σάπυ γεμὴν, θύρασι ἡμῶν, οἱ πολλὰ καὶ ἐκ παλαιοῦ
 ὑπὸ τῶν Λαυρέων ἐπεσθῆναι γὰρ καὶ ἐκείνους, ὡς καὶ καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐκείνους
 ψαδῶν. Οὐκ οἶδε, ἔφη, νῦν αὐτὸς ἀμφοτέρους ἰδέσθαι ἀνέ-
 σταναι σὺν ἡμῖν τῶν Λαυρέων; Εἶπα, καὶ σφόδρα γε, εἴη δύναμις
 συμμίσγειν. Τί δ' ἐν μέσῳ, ἔφη, ὅτι τὸ συμμίσγειν; Λαυρεῖοι,
 ἔφαθ', τὸ αὐτὸ ἔθνος δι' ἐξῆς νῦν πορεύη. Επεὶ δ' αὖτε ἡκούσθη ὁ
 Κύρος, τί γάρ; ἔφη, ὁ Γωβρύας, ἐσὺ δ' ἐκείνους τέτι, ὅς νῦν εἰς τὴν
 βασιλείαν καὶ γέσκειν, ὑπερβαίνει πολλὰ πᾶσι τῶν ἐξῆς καὶ ἐκείνους
 ρεῖς; Τοιαῦτα γὰρ οἶσα, ἔφη ὁ Γωβρύας, ἐπαθὺν ὑπ' αὐτῶν. Πό-
 τερα δ' ἦτα, ἔφη ὁ Κύρος, εἰς σὲ μόνον ἐγχετο ποιεῖν, ὃ καὶ
 εἰς ἄλλους πᾶσι; Νῆ Δι', ἔφη ὁ Γωβρύας, ὅτι εἰς ἄλλους πολλούς.
 Ἀλλὰ τὸς μὲν ἀδελφεοὺς οἷα ὑβρίζει, ἢ δὲ λέγειν, εἰς δ' αὖ
 ὅσους πολὺν δυνάμειον ἢ ἐγὼ ἔδωκα, καὶ ἐκείνους ἐταίρους ὄντας,
 ὡς περὶ τὸν ἐμὸν, συμπίπτει ἥρ' ἐαυτῶν συλλαβῶν ἔχεται, ὡς
 μὲν πᾶσι ἐφασιν, ὅτι ἡ παλαιὰ αἰὶς ἐπὶ αὐτὸν ὡς κα-
 λῶς εἴη, καὶ ἐμακάρισε τὴν μέλλουσαν αὐτῶν γυναικὰ ἐσθλὴν ὡς
 ἡ ὀδὴ καὶ λέγει, ὅτι ἐπείρασεν αὐτῶν τὴν παλαιὰν. Καὶ μετ'
 ὅδ' ἐκείνους μὲν ὅτι, τὴν δὲ δόχμην ἔχει, ἐπεὶ ὁ πατὴρ αὐτῶν
 ἐτελεύτησεν. Οὐκοῦν, ἔφη, οἷοι αὖ καὶ τῶν ἡμεῶν ἰδεῖν ἡδέως,
 εἰ οἷοιτο αὐτῶν βοηθῶν ἀνιέναι; Εὖ μὲν οὖν οἶδα, ἔφη ὁ
 Γωβρύας· ἀλλ' ἰδεῖν τοὺς αὐτοὺς χαλεπὸν ὅν, ὁ Κύρος. Πῶς;
 ἔφη ὁ Κύρος. Ὅτι εἰ μέλλαι τις ἐκείνους συμμίσγειν, ἥρ' αὐτῶν
 τὴν βαβυλωνία δεῖ παρῆναι. Τί οὖν, ἔφη, τῶν χαλεπῶν; Ὅτι
 Νῆ Δι', ἔφη ὁ Γωβρύας, οἶδα ὅτι ἐλθούσιν ἀντιμεταστήσονται
 πολλὰ πᾶσι καὶ σὺ καὶ ἐγὼ· εὖ δ' ἴσθι ὅτι καὶ ταῦτα ἦν-
 ται σοὶ καὶ, ἢ τὸ πρῶτον, οἱ Λαυρεῖοι καὶ τὰ ὅπλα ἀποφέρου-

σι, ὥς τὰς ἰπποῖς ἀπάγουσιν, ὅτι τοῖς ἰσθμίοις αὐτὴν ὀλίγη ἐδόξεν
ἢ σὺ δυνάμεις· καὶ οὕτω ὁ λόγος πολὺς ἤδη ἐνέσπρηται· δο-
κῶ δέ μοι, ἔφη, βέλτιον εἶναι φυλαττομένοις πορεύεσθαι.

Καὶ ὁ Κύρως ἀκίστως ὧ Γωβρύα ποιαῖτα, τοιαύδε πρὸς αὐτὸν
ἔλεξε· Καλῶς μοι δοκεῖς, ὦ Γωβρύα, λέγειν, κελύων ὡς ἀσ-
φαλέστατα τὰς πορείας ποιεῖσθαι. Εἰ γὰρ ἐν σκοπῶν ἐδύναμαι ἐν-
νοῆσαι ἀσφαλεσέραν ἐδεμίαν πορείαν ἡμῖν τῇ πρὸς αὐτὴν Βαβυ-
λῶνα πορείας ἵεναι, εἰ ἐκδὲ τῶν πολεμίων ἐστὶ τὸ κράτιστον. Πολλοὶ
μὲν γὰρ εἰσιν, ὡς σὺ φῆς· εἰ δὲ καὶ θαρρήσουσι, καὶ δεινοὶ ἡμῖν,
ὡς ἐγὼ φημι, ἔσονται. Μὴ ὁρῶντες μὲν οὖν ἡμᾶς, ἀλλ' οἰο-
μενοι ἀφανεῖς εἶναι τὸ φοβεῖσθαι ἐκείνους, σάφ' ἴσθι, ἔφη, ὅτι ὧ
μὲν φόβος ἀπαλλάσσεται, ἐς αὐτοὺς ἐγγύεω, θαύσεως δ' ἐμφύσε-
ται ἀντὶ τούτου τοσάτω μείζον, ὅσῳ ἂν πλείονα χερόνῳ ἡμᾶς μὴ ὁρῶ-
σιν· ἢν δ' καὶ ἤδη ἴωμεν ἐπ' αὐτὰς, πολλὰς μὲν αὐτῶν εὐρήσομεν
ἐπὶ κλαίοντάς τας ἀποθανόντάς ὑφ' ἡμῶν, πολλοὺς δ' ἐπὶ τραύ-
ματα ὑπὸ δεδεμμένους, ἀ' ὑπὸ τῶν ἡμετέρων ἔλαβον, πάντας δ' ἐπὶ
μεμνημένους τῶν τεδὲ μὲν τῶν στρατόματ' ὀλμης, τῶν δ' αὐ-
τῶν φυγῆς τε καὶ συμφορῆς. Εὖ δ' ἴσθι, ὦ Γωβρύα, εἶναι καὶ
τούτο ἤδη, ὡς οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, ὅταν μὲν θαρρήσωσιν ἀνυπόστα-
τον τὸ φρόνημα πρὸς ἑαυτὸν· ὅταν δ' δείσωσιν, ὅσῳ ἂν πλείους ᾖσι,
τοσάτω μείζω καὶ ἐκπεπληγμένον μᾶλλον τῷ φόβῳ κέκταιται.
Ἐκ πολλῶν μὲν γὰρ ὥς κακῶν λόγων νύξημῶς αὐτοῖς πάρεστιν,
ἐκ πολλῶν δ' καὶ πονηρῶν χρημάτων, ἐκ πολλῶν δ' ὥς διαδύμων
τε καὶ ὀξυσηκώτων παροσώπων ἡθροῖσαι· ὥστε ὑπὸ τῶν μεγέθους ἐν
ῥαδίῳ αὐτὸν ὅστις ἔτε λόγῳς χαλκασθέναι, ἔτε προσάγοντα πο-
λεμίοις μὲν ἐμβάλεῖν, ἔτ' ἀπάγοντα ἀναδρέψαι τὸ φρό-

νημα· ἀλλ' ὅσω ἀν μᾶλλον αὐτοῖς θάξεν ὡς ἀκελεύη, ποσὶ
 τῷ ἐν δεινότεροις ἡγούνται^ῆ). Ἐκεῖνο μέντοι ἤδη σκεψώμεθα
 ἀκριβῶς ὅπως ἔχει. Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ τῆδε αἰ νίκαι ἔσονται ἐν τοῖς
 πολεμικοῖς ἔργοις, ὅποτεροι ἀν πλείονα ὄχλον ἀπαριθμήσωσιν,
 ὁρθῶς ἔσ' οὐ φοβῆται ὡς ἡμεῖς, καὶ ἡμεῖς τῷ ὄντι ἐν δεινοῖς ἵσμεν·
 εἰ μέντοι, ὥσπερ πᾶσι δεινόν, ἀλλὰ τὸς εὖ μαχημένους, ἐπὶ ἑνὶ αἰ
 μάχῃ κρίνεται, θάρρῶν ὅθεν ἀν σφραλῆς πολὺ μὲν γὰρ σὺν θεοῖς
 ἢ ἡμῖν πλείονας εὐρήσεις τὸς θείων μάχεσθαι ἢ ἢ ἐκεί-
 νοις. Ὡς δ' ἐπὶ μᾶλλον θάρρῃς, καὶ τόδε χραισάνησον· οἱ μὲν γὰρ
 πολέμοι πολὺ μὲν ἐλάττωτές εἰσι νῦν, ἢ πρὶν ἡπληθύναι ὑφ' ἡμῶν,
 πολὺ δὲ ἐλάττωτες, ἢ ὅτε ἀπέδρασαν ἡμᾶς· ἡμεῖς δ' καὶ μεί-
 ζονες νῦν, ἐπεὶ ἐνίκησάμεν· καὶ ἰσχυρότεροι, ἐπεὶ ὑμεῖς ἡμῖν
 πᾶσι δεινόν· μὴ γὰρ ἐπὶ ἀτίμαζες μηδὲ στυγέας, ἐπεὶ σὺν
 ἡμῖν εἰσι· σὺν γὰρ τοῖς νικῶσι σάφ' ἴδι, ὡς Γωβρύας, θάρρῶν-
 τες καὶ οἱ ἀκόλουθοι ἔπονται. Μὴ λαχθαιέτω δὲ σε μηδὲ τοῦτ',
 ἔφη, ὅτι ἔξεστι μὲν τοῖς πολεμικοῖς καὶ νῦν ἰδεῖν ἡμᾶς· γοργό-
 τεροι δ' ἢ, σάφ' ἴδι, ἐδάμῳς ἀν αὐτοῖς φανείημεν, ἢ ἰόντες ἐπὶ
 ἐκείνους. Ὡς οὖν ἐμὲ ταῦτα γινώσκοντες, ἄγε ἡμᾶς εὐθὺς πῶν
 ἐπὶ Βαβυλῶν.

Οὕτω μὲν δὴ πορευόμενοι, τεταρταῖοι ἐπὶ τοῖς ὁρίοις τῆς Γωβρύας
 χώρας ἐγγύοντο. Ὡς δ' ἐν τῇ πολέμῳ ἦν, κατέστησε λαβὼν ἐν
 τῷ ξίφει αὐτῶν τὸς τε πεζοὺς καὶ τῶν ἵππεων ὄσους ἐδόκει αὐτῷ κα-
 λῶς ἔχειν· τὸς δ' ἄλλους ἵππεας ἀφῆκε καταστῆναι, καὶ ἐκ-
 λῦσε τὸς μὲν ὅπλα ἔχοντας κατακαίνειν, τὸς δ' ἄλλους καὶ πρὸς
 βασιλῆα, ὅσα ἀν λάβωσιν, ἄγειν πρὸς αὐτόν. Ἐκέλευσε δ' ἔτι τὸς
 Πέρσας συγκαταβῆναι καὶ ἵκων πολλὰ μὲν αὐτῶν κατακεκυλισμένοι

ὑπὸ τῷ ἱππῶν, πολλοὶ δὲ καὶ λείαν πλείων ἄγοντες. Ὡς δὲ πρῶτον
 ἡ λεία, συγκαλέσας τὰς τε τῶν Μήδων ἀρχοντας καὶ τῶν Τρεχανίων,
 καὶ τὰς ὁμοτίμους, ἔλεξεν ὧδε· Ἄνδρες φίλοι, ἐξέτισεν ἡμᾶς
 ἀπανταὶ πολλοῖς ἀγαθοῖς ὁ Γωβρύας. Εἰ γὰρ, ἔφη, τοῖς θεοῖς
 ἐξελόντες τὰ νομιζόμενα καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ τὰ ἱκανὰ, δοίη-
 μεν δ' ἄλλῃν τέττα λείαν, ἀρ' αὖν, ἔφη, καλὸν ποιήσασθαι, ὅ
 εὐδύς φανεροί ἐσσι, ὅτι καὶ τὰς εὐ ποιήσας πειρώμεθα νικᾶν εὖ
 ποιῶντες. Ὡς δὲ τὰτ' ἤκουσαν, πάντες μὲν ἐπίνικον, πάντες δὲ
 ἐνεκωμιάζον· εἰς δὲ ὧς ἔλεξεν ὧδε, Πάνυ, ἔφη, ὦ Κύρε, τὸτο
 ποιήσομεν. Καὶ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ Γωβρύας πῶχρός τις
 ἐνόμιζεν ἡμᾶς, ὅτι οὐ δαρεϊκῶν μεσοὶ ἤκομεν, ὅθι ἐκ χειρῶν
 φιαλῶν ἐπίνικον· εἰ δὲ τὸτο ποιήσασθαι, γνοίη αὖν, ἔφη, ὅτι ἐλ-
 λείας ἦναι καὶ ἀνδρῶν χειρὶς εἶναι. Ἰτε δὴ, ἔφη, τὰ τῶν θεῶν λαμβά-
 νετε τοῖς μάχοις, ὥς ὅτε τῇ στρατιᾷ ἱκανὰ ἐξελόντες, τὰ ἄλλα
 καλέσαντες τὸν Γωβρύαν δοῦτε αὐτῷ. Οὕτω δὲ λαβόντες ἐκείνοι
 ὅσοι ἔδει, τὰ ἄλλα ἔδοξ' τῷ Γωβρύᾳ.

Ἐκ τῆς δὲ ἡμέρας πρὸς αὐτὴν Βαβυλωνίαν, περὶ τῆς ἀφ' ἧς ἡμέρας
 ὡς ὅτε ἡ μάχη ἦν. Ὡς δ' ἔκ ἀντεξήκει οἱ Ασύριοι, ἐκέλευσεν ὁ
 Κύρος τῷ Γωβρύᾳ προσελάσαντα εἰπεῖν ὅτι εἰ βίβληται ὁ
 βασιλεὺς ὑπὲρ τῆς χώρας μάχεσθαι, καὶν αὐτὸς σὺν ἐκείνῳ
 μάχοιτο· εἰ δὲ μὴ ἀμύνῃ τῇ χώρᾳ, ὅτι ἀνάγκη τοῖς κρατέειν
 πεῖθεσθαι. Οἱ μὲν δὲ Γωβρύας προσελάσας ἔνθα ἀσφαλὲς ἦν,
 ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ αὐτῷ ἐξέπεμψεν ἀποκρινόμενον τοιαῦτα· Δεσπό-
 τις ὁ σὺς λέγῃ, ὦ Γωβρύα, Οὐχ ὅτι ἀπέκτανά σε δ' ἔτι μὴ
 μέλει μοι, ἀλλ' ὅτι καὶ σὺ περὶ ἀπέκτανά με. Μάχεσθαι δὲ αὖ
 βέλῃαδε, ἔχετε εἰς τὴν τριακοστὴν ἡμέραν· νῦν δὲ ἡμῖν ὑπὸ χολῆ

ἔπ' ὃ πρὸς ἀσσυριαζόμεθα. Ο δὲ Γαβρύας εἶπε, Ἀλλὰ μήποτε
 σοι λήξῃεν αὐτὴ ἡ μεταμέλεια· δῆλον γὰρ ὅτι αἰνῶ σε ἐγὼ ὅτι
 ἔα αὐτὴ σε ἡ μεταμέλεια ἔχει. Ο μὲν δὲ Γαβρύας ἀπήγγειλε τὰ
 ἑς Ασσυρίων· ὃ δὲ Κύρος ἀκέσας ταῦτα, ἀπήγαγε τὸ σθένος
 καὶ καλέσας τὸν Γαβρύαν, Εἰπέ μοι, ἔφη, ἐκ ἑσσεως μέντοι αὐτοῦ
 τὸ ἐκτιμηθέντα ὑπὸ τοῦ Ασσυρίου οἷσι ἀν' σὺν ἡμῖν ἔχουσιν; Εὖ
 μέντοι, ἔφη, δοκῶ εἰδέναι· πολλὰ γὰρ ἤδη ἔλαχε καὶ ἐκείνου
 ἐπαρρησιασάμεθα πρὸς ἀλλήλους. Οπότε αὖ καλῶς σοι δοκῶ
 ἔχειν, πρὸς δὲ πρὸς αὐτόν· καὶ πρὸς τὸν μὲν ἔγω ποίει, ὅπως
 ἀν' αὐτὸς λέγει· ἐπειδὴν δὲ συγγῆν αὐτῷ, εἰ μὲν γινώσκῃ αὐτὸν φί-
 λον ἢ μὴ βυλόμηνον (εἶ), τὸτ' ἤδη χεὶρ μηχανάσθαι, ὅπως λάθῃ
 φίλος ὢν ἡμῖν· ἔτε γὰρ ἀν' φίλος τις ποιήσῃ ἄλλως πῶς πλείονα
 ἀγαθὰ ἐν πολέμῳ, ἢ πολέμος δοκῶν (εἶ). ἔτ' ἀν' ἐχθρὸς πλείονα
 τις βλάψῃ ἄλλως πῶς, ἢ φίλος δοκῶν (εἶ). Καὶ μὲν, ἔφη ὁ
 Γαβρύας, οἶδ' ὅτι καὶ πρὸς αὐτὸν Γαβρύας τὸ μέγα τι ποιῶναι καὶ
 τὸ νῦν βασιλεῖα Ασσυρίων· ἀλλ' ὅτι ἀν' δύναμις, τίτῳ καὶ ἡμῶς δεῖ
 σκοπεῖν. Λέγε δή μοι, ἔφη ὁ Κύρος, εἰς τίτῳ τὸ φρενὸν τὸ πρὸ
 τῆς χώρας, ὅφρα τε Γερανόεις τε καὶ Σάπας ἐπιτεταχίαι, τῇδε τῇ
 χώρᾳ πρόβουλον εἶναι ἑς πολέμῳ, αἶρ' ἀν' οἷσι, ἔφη, ὑπὸ τοῦ Φερ-
 σέως παρεθῆται τὸ εὐνέχον ἐλθόντα ἀν' ἀνὰ δύναμις; Σαφῶς γε,
 ἔφη ὁ Γαβρύας, εἰς ἀνυποπίπτου ὢν, ὡς περ νῦν ὄν, ἀφίκοιτο
 πρὸς αὐτόν. Οὐκ ἔστιν, ἔφη, ἀνυποπίπτουτος ἀν' εἶναι, εἰ πρὸς ἀ-
 λοίμῳ ἐγὼ πρὸς τὰ χωρία αὐτοῦ, ὡς λαβεῖν βυλόμηνον, ἀπο-
 μάχοιτο δὲ ἐκείνος ἀνὰ κράτος· ἔλαβοιμ' ἡμεῖς αὐτὸν τι ἐγὼ, ἀν-
 παλῶν δὲ καὶ ἐκείνος ἡμῶν ἢ ἄλλως τινὰς, ἢ καὶ ἀγγέλους πεμπο-
 μένους ὑπ' ἡμῶν πρὸς τῆς ἐς φάτε πολέμους πρὸς Ασσυρίων (εἶ).

ὅ οἱ μὲν ληφθέντες λέγουσιν ὅτι ἐπὶ στρατεύμα ἀπέρχοντο, καὶ κλί-
μακας ὡς τὸ φρέριον ἄγοντες· ὃ δὲ εὐνύχως ἀκέσας παραποίη-
σαιτο, προαγγέλλαι βυλόμενος ταῦτα, πρῆναι. Καὶ ὁ Γωβρύας
εἶπεν, Οὐτὼ μὲν γιγνομένων σαφῶς οἶδα ὅτι πρῆναι αὐτὸν, καὶ
δεοιτό γ' αὖν αὐτὸ μένειν ἔστε σὺ ἀπέλθης. Οὐκοῦν αὖν, ἔφη
ὁ Κύρος, εἶγε ἅπαξ εἰσελθὼν, δυνάμει αὖν ἡμῖν ὑποχείριον
ποιήσῃ τὸ χεῖρον; Εἰκὸς γοῦν, ἔφη ὁ Γωβρύας, τὰ μὲν ἐν-
δον ἐκείνους συμπροσπαύζοντο, τὰ δὲ ἔξωθεν σὺ ἰχυρότε-
ρα παραγόντο. Ἰδιὸν αὖν, ἔφη· καὶ πειρώ, ταῦτα διδάξας
καὶ ἀποπραξάμεναι, παρῆναι· πιστὰ δὲ αὐτὰ ὅσα αὖν μείζω
οὔτε ἑποικίς αὖν οὔτε δαίξαις ὣν αὐτὸς σὺ τυγχάνεις παρ' ἡμῶν
εἰληφώς.

Ἐκ τούτου ὥχθε μὲν ὁ Γωβρύας· ἄσμενος δὲ ἰδὼν αὐτὸν ὁ εὐ-
νύχως, συνωμολόγησε πάντα ὅσα συνέθετο αὐτῷ εἶναι. Ἐπεὶ δὲ ἀπήγγει-
λεν ὁ Γωβρύας ὅτι πάντα δοκοῖν ἰχυρῶς πρὸς εὐνύχῳ ἔχειν τὰ ἐπι-
σταλέντα, ἐκ τούτου τῇ ὑπεραίῳ προσέβαλε ἥ ὁ Κύρος, ἀπεμάχητο
δὲ ὁ Γαδάτας· ἦν δὲ καὶ ὃ ἔλαβε χεῖρον ὁ Κύρος, ὅποῖον ἔφη ὁ
Γαδάτας· τῷ δὲ ἀγγελῶν εἰς ἐπεμψεν ὁ Κύρος, προειπὼν οἱ πο-
ρῶσιντο, τίς μὲν εἶασεν ὁ Γαδάτας διαφύγειν, ὅπως ἄρῃαι τὰ
στράτευματα, καὶ τίς κλίμακας κομίζοιεν· εἰς δὲ ἔλαβε, βα-
σανίζων ἐνδοτίον πολλῶν, ὡς ἤκουσεν ἐφ' αὐτῷ ἐφάχετο προδίδας, εὐ-
θέως συνεσπασμένος ὡς ἐξαγγελῶν, τὴν νύκτος ἐπορεύετο. Τέ-
λος δὲ πιστευθεὶς, ὡς βοηθὸς εἰσερχεῖτο εἰς τὸ φρέριον· καὶ πῶς μὲν
συμπροσπαύζειν, ὃ, πὶ ἐδυνάτο πρὸς φρεράσχη· ἐπεὶ δὲ ὁ Κύρος
εἰσῆλθε, καταλαβάνει τὸ χεῖρον, συνεργῆς ποιησάμενος καὶ
τίς πρὸς Κύρῳ αἰχμαλώτης. Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐργάστα, εὐθὺς Γα-

δαίτης ὁ εὐνύχος τὰ ἔνδον καταστήσας ἔξῃλθε πρὸς τὸν Κύρην, ὃς
τὰ νόμῳ προσκυνήσας, εἶπε, Χαῖρε ὦ Κύρε. Ἀλλὰ ποῦ ταῦτ'
ἔφη· σὺ γὰρ με σὺ τοῖς θεοῖς οὐ κελύεις μόνον, ἀλλὰ καὶ
ἀναγκάζεις χάριν. Εὖ γὰρ ἴδρι, ἔφη, ὅτι ἐγὼ μέγα ποιῶμαι,
φίλον τέτο τὸ χωρίον τοῖς εἰθαδέ συμμάχοις χαλᾶ λιπεῖν· σὲ δ'
ἔφη, ὦ Γαδάτα, ὁ Ασύριος παῖδας μὲν, ὡς εἶοικε, τὸ ποιεῖν ἀ-
φείλετο, ἔ μὲντοι τότε φίλος κταῖας σὲ δύνασθαι ἀπεσέρεσεν· ἀλλ'
εὖ ἴδρι ὅτι ἡμᾶς τὰ ἐργὰ τέτω φίλος πεποίηται, οἱ σοὶ, ἦν δυνά-
μιθα, πειρασόμιθα μὴ χεῖρας βοηθοὶ παραστήσῃαι ἢ εἰ παῖδας ἢ
ἐκγόνους ἐκέκτησο. Ο μὲν τοιαῦτα ἔλεξεν.

Εν τῷ τέτω ὁ Υργάνιος, ἄρτι ἡδημηδύς, ὃς γεγνημηδύς, προσῆλθε
τῷ Κύρην, καὶ λαβὼν τὸ δεξιὰν αὐτοῦ, εἶπεν, ὦ μέγα ἀγαθὸν σὺ
τοῖς φίλοις Κύρε, ὡς πολλὴν με τοῖς θεοῖς ποιεῖς χάριν ὀφείλεις,
ὅτι σοὶ με σπυήσασθαι. Ἰδρι ἡν τίνυν, ἔφη ὁ Κύρης, ὃς λαβὼν τὸ
χωρίον ἔπει ἐνεχά με ἀσπάζη, διατίθει αὐτὸ ἔπως, ὡς αἱ τὰ ὑ-
μείρων φύλῳ πλείους ἀξίον ἢ, καὶ τοῖς ἄλλοις συμμάχοις, μάλιστα
δ', ἔφη, Γαδάτα τέτω, ὃς ἡμῖν λαβὼν αὐτὸ πᾶσι δίδωσι. Τί ἐν;
ἔφη ὁ Υργάνιος, ἐπειδὴν Καδύσιοι ἔλθωσι καὶ Σάκται, καὶ οἱ ἐμοὶ
πολιταί, χαλᾶσωμεν καὶ τέτοι, ἵνα κοινῇ βυλδυσώμιθα πάντες,
ὅσοις προσήκει, πῶς αἱ συμφορώτατα χρώμιθα τὰ φρενίως; Ταῦ-
τα ἡν ἔπως συνήνεσε καὶ ὁ Κύρης· ἐπεὶ δ' συνήλθον οἷς ἔμελε φρενί
ὃς φρενίως, ἐβυλδύσαντο κοινῇ φυλάττειν οἷσπερ ἀγαθὸν ἦν φί-
λιον ὄν, ὅπως ἑαυτοῖς μὲν πρόβουλος εἴη πόλεμος, τοῖς δὲ Ασυ-
ρίοις ὀπτελειχισμένον. Ἐπεὶ δὲ τέτο ἐγχεύετο, πολὺ δὴ προσθυ-
μότεργεν καὶ Καδύσιοι συνεστράδουντο καὶ Σάκται καὶ Υργάνιοι· καὶ
συνελέγη ἐντεῦθεν στρατεύμα, Καδουσίων μὲν, πελτασταὶ εἰς δις-

μαυρίαις, καὶ ἰπῶν εἰς τετρακισχίλιας· Σακῶν δὲ, τοξόται εἰς μυ-
 ρίας, καὶ ἰπποτοξόται εἰς διςχίλιας· καὶ Τερφύοι δὲ πεζοὶ τε ὅσας
 ἐδόκουντο πορευέσθαι, ἔτι ἰπῶν πορευομένων εἰς δις-
 χίλιας· τὸ γὰρ πρὸθεν καταλελειμμένοι ἦσαν πλείους οἴκοι αὐτῶν
 ἰπῶν, ὅτι οἱ Καδύσιοι καὶ οἱ Σάχη καὶ Ἰσχυρίων πολέμοι ἦσαν.
 Ὅσων δὲ χεῖρον ἐκείνους ὁ Κύρξ ἀμφὶ τὸ πρὸς τὸ Φρυγίον οἰ-
 κονομίαν, τὴν Ἀσσύριον καὶ τὴν Ἰνδοὺς τὰ χωρία πολλοὶ μὲν ἀπὸ
 γον ἰπποκίς, πολλοὶ δὲ ἀπέφερον ὅπλα, φοβέμενοι ἤδη πάντας
 τοὺς πορευόμενους.

Εκ δὲ τούτων πορευόμενος τὸν Κύρξ ὁ Γαδάτας, καὶ λέγει ὅτι
 ἤκουσεν αὐτῶν ἄγγελοι ὡς ὁ Ἀσσύριος, ἰπὸς πύδοιτο τὰ πρὸς τὸ
 Φρυγίον, χαλεπῶς τε ἐνέγκοι, καὶ συσχεδάζοιτο ὡς ἐμβαλὼν
 εἰς τὴν αὐτῶν χώραν. Ἦν ἔνθα φησὶ με, ὦ Κύρξ, τὰ τέχνη αὐτοῦ πειρα-
 ζέμεναι ἀγνοῶσαι, τῇ δὲ ἄλλαν μέναι λόγῳ. Καὶ ὁ Κύρξ
 εἶπεν, Ἦν οὖν ἴης νῦν, πότε ἔσθι οἴκοι; Καὶ ὁ Γαδάτας εἶπεν,
 Εἰς τρίτῳ διαπύσω ἐν τῇ ἡμετέρᾳ; Ἡ δὲ τὴν Ἀσσύριον, εἶπεν, οἷός
 ἐκδὲ ἤδη καταλήψεται; Εὖ μὲν οὖν, εἶπεν, οἶδα· ἀλλ' οὐ γὰρ
 ὅσῳ σὺ πρὸς τοὺς ἐκείνους ἴσθαι. Εἰ γὰρ δὲ, εἶπεν ὁ Κύρξ, ποσῶς ἀν-
 σταν τῇ στρατιᾷ ἐκείνῃ ἀφαιρέσθαι; Πρὸς τούτῳ δὲ ὁ Γαδά-
 τας λέγει, Πολὺ ἤδη, ὦ Γαδάτας, ἔχεις τὸ στρατόν, καὶ ἐκ αὐ-
 τοῦ αὐτοῦ μείον ἢ ἐν ἑξήκοντα ἡμέραις ἐλθεῖν πρὸς τὴν ἐμὴν οἰ-
 κήσιν. Σὺ μὲν τοῖσιν, εἶπεν ὁ Κύρξ, ἀπὸ τοῦ ὡς τάχιστα· ἐγὼ δὲ
 ὡς ἀνδραγαθὸν ἢ πολεμικῶς. Οὐ μὲν δὲ Γαδάτας ἄρχεται ὁ δὲ
 Κύρξ συνεχόμενος πάντας τοὺς ἀρχοντας τῶν συμμάχων· καὶ ἤδη
 πολλοὶ τε ἐδόκουν καὶ χαλεπὸν ἔσθαι ἀγῶνι σπέναναι ἐν οἷς δὲ ὁ Κύ-
 ρξ λέγει τοιαύτῃ.

"Ανδρες σύμμαχοι, Γαδάτες, δὴ πρᾶξεν ἃ ἐδόκει πρὸς ἡμῶν
 "πολλὰ ἄξια εἶναι καὶ ζῶντα, πρὶν ἢ σπῆναι ἀγαθὸν ὑφ' ἡμῶν πει-
 "θεῖν. Νῦν δ' ὁ Ασύριος ἐκ τῆς χώρας αὐτῆς ἐμβάλλει ἀγγέλ-
 "λας, δηλοῦντι ἅμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βυλόμενος, ὅτι δὸς
 "μέγα βεβλάφθαι ὑπ' αὐτοῦ ἅμα δ' ἴσως (ἐκένω ἐννοεῖ), ὥς
 "εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι μηδὲν ὑπ' ἐλένης χάριν ποιοῦν, οἱ
 "δ' οὖν ἐκένω ὄντες ὑφ' ἡμῶν δατοῦν), ὅτι ὡς πέχοντα εἶ-
 "κος σὺ αὐτῶν βέλεσθαι εἶπαι. Νῦν δὲ, ὡς ἄνδρες, χαλόν τι
 "ἂν μοι δοκοῦμεν ποιῆσαι, εἰ περὶ δούμοις Γαδάτη βουθῶμε-
 "μεν, ἀνδρὶ εὐεργετῇ (ἃ ἅμα δικαίως ποιοῦμεν ἂν, χάριν δατο-
 "δότες· ἀλλὰ μὴ καὶ σύμφερον γ' ἂν, ὡς ἐγὼ δέκω, ποιῶ-
 "ται ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πάντες φρονιμῶτα τὰς μὲν κακίας
 "ποιῶντας καὶ πειρώμενοι κακῶς ποιοῦντες, τὰς δ' εὐεργε-
 "τίας ἀγαθοῖς ἐπιδραμόμενοι, εἰκὸς ἐκ τῆς τοιοῦτης φίλος μὲν
 "ἡμῖν πολλὰς βεβλάσθαι γήνηας, ἐχθρὸν δ' μηδὲν ἐπιδουρεῖν εἶναι
 "εἰ δ' ἀμελήσωμεν δόξαμεν Γαδάτας, ὡς δ' ἡμεῖς ποιοῦμεν λόγους
 "ἄλλους πείσομεν ἂν χαλεπὸν αἰετὶ ἡμῖν, πῶς δ' ἂν τοιμε-
 "μεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπαρεῖν, πῶς δ' ἂν ἀντιλέψαι τις ἡμῶν δό-
 "νατο Γαδάται, εἰ ἠπλώμεθα αὐτῶν εὖ ποιῶντας, τοσοῦτοι ὄντες, εἰς
 "ἄστρον, ἢ τῶν ἐν τῷ ἀστροειμένῳ; Οὐ μὲν εἰς ἔπος εἶπεν οἱ
 "δ' πάντα σιωπήσαντες ἡσυχῶς ταῦτα ποιεῖν.

Αχέτε τούτοις, ἔφη, ἐπὶ αὐτῶν καὶ ὑμῖν συνδοξὴ ζῶντα, ἐπὶ μὲν ταῖς
 ἐποτρύνουσι (ὁ χήμας) χαλεπὸν ποιοῦμεν ἐκαστοὺς μὲν τῶν ἐπι-
 πτωσέων πορρωτάτης Γαδάρων δ' ἡμῖν δεχέσθαι αὐτῶν, καὶ ἡγεῖσθαι
 αὐτοῖς· ἢ γὰρ οὐδὲν ὁμπεροῖ, καὶ πᾶσι ἡμεῖς δ' ἔφη, οὐδὲν
 ἑκαστοὺς ταῖς διανοήμασι καὶ ἀνδράσι πορρωτάτα, καὶ ἐπιπύματα

τριῶν ἡμερῶν λαβόντες· ὅσω δ' αὖ κεφώτερον συσπιδαζώμεθα καὶ
 εὐτελέστερον, τοσούτω τὰς ἐπιέσας ἡμέρας ἥδιον αὖ δρῶσιν ἡμῶν τε
 καὶ δειπνήσομεν καὶ καθευδήσομεν. Νῦν δ', ἔφη, πορευώμεθα ὧδε·
 Πρῶτον γὰρ ἄγε σὺ Χρυσάντῳ τὰς θωρακοφόρους, (ἐπεὶ ὁ μάλῃ τε ἐ
 πλατεῖα ἢ ὁδὸς ἐστὶ) τὰς ταξιάρχους ἔχων ἐν μετώπῳ πάντας· ἡ δὲ
 τάξις ἐκείνη ἐφ' ἐνὸς ἴτω ἀδρόοι γινώσκοντες, ἐπὶ τάχιστα καὶ ἀσφαλέ-
 στατα αὖ πορευοίμεθα. Τάχιστα ὅμως, ἔφη, τὰς θωρακοφόρους κε-
 λυῖν ἡγεῖσθαι, ὅτι τὸ βαρύτερόν ἐστι τὸ στρατιώματος. Τὸ δὲ βα-
 ρυτάτην ἡγεμένην, ἀνάγκη ῥαδίως ἐπεὶ πάντας τὰ θᾶττον ἰόντας·
 ὅταν δὲ τὸ τάχιστον ἡγήται ἐν νυκτὶ, ἔδεν ἐστὶ θαυμαστὸν καὶ ἀγ-
 αστῆσαι τὰ στρατιώματα· τὸ γὰρ πορευομένην ἀποδιδράσκει.
 Ἐπὶ ὅ τούτοις, ἔφη, Ἀρτάβαζος τὰς Περσῶν πελταστὰς καὶ τοξό-
 τας ἀγέτω· Ἐπὶ ὅ τούτοις Ἀνδραμίας ὁ Μῆδος, τὸ Μῆδων πε-
 ζικόν· ὅτι ὅ τούτοις, Εὐβάς τὸ Ἀρμυρίων πεζικόν· ἐπὶ ὅ τούτοις,
 Λεγύχας Τεχανίης· ἐπὶ ὅ τούτοις, Θαμβράδας τὸ Σακίων πε-
 ζικόν· ἐπὶ ὅ τούτοις, Δαμάτας Καδουσίης. Ἀγόντων δὲ καὶ ἔτοι-
 πάντες, ἐν μετώπῳ μὲν τὰς ταξιάρχους ἔχοντες, δεξιὰς δὲ τὰς πελ-
 ταστὰς, δεξιτερὰς δὲ τὰς τοξότας τὴν ἑαυτῶν πλατείαν· ἔτω γὰρ πο-
 ρευοίμενοι, καὶ εὐχεστώτεροι γίνονται. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἔφη, οἱ
 σκαιοφόροι πάντων ἐπέδωξ'· οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπιμελείδωξ'
 πάντων, ὅπως αὖ συνεσπιδασμένοι τε ὥσπερ πάντα πρὶν καθευδεῖν,
 καὶ παρὰ σὺν τοῖς σκείεσι πρῶτον εἰς τὴν τεταγμένην χάριν, καὶ
 ὅπως κοσμίως ἐκωνται. Ἐπὶ ὅ τοις σκαιοφόροις, ἔφη, τὰς Πέρ-
 σαις ἰππέας Μαδάτας ὁ Πέρσης ἀγέτω, ἔχων καὶ ὅσους τὰς ἐκείνων
 τάχους τὴν ἰππέαν ἐν μετώπῳ· ὁ δὲ ἐκείνων ταχὺς τὴν τάξιν ἀγέτω
 εἰς ἕνα, ὥσπερ οἱ πέζαρχοι. Ἐπὶ ὅ τούτοις Ραμβάχας ὁ Μῆδος

ὡσαύτως τὴς ἐαυτῆς ἰππείας· ὅπῃ δὲ τέτοις σὺ, ὦ Τηραίνη, πο-
σαυτῆς ἰππικόν· καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ἰππασχοι, μὴ ὦν ἐκείνης ἀφί-
κετο πρὸς ἡμᾶς· ὅπῃ τούτοις Σάκκῃ ἀγρε· ἔρχατο δὲ ὡσπερ
ἦλθον Καδούσιοι ἀγόντων ἐράτδιμα· σὺ ᾗ ὁ ἀγων αὐτῆς ἐπι-
μελεῖς, τὸ νυν εἶναι, πάντων τῆς ὀπίθεν, καὶ μηδένα ἔα ὑπε-
ρεῖν τῆς σῶν ἰππείῃ γίγνεσθαι. Επιμελεῖσθε δὲ τῆς σωπῆς πο-
ρεύεσθαι οἱ τε ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ σωφρονοῦντες· ἀλλὰ γὰρ
τῆς ὥτων ἐν τῇ νυκτὶ ἀνάγκη μᾶλλον ἢ ἀλλὰ τῆς ὀφθαλμῶν
ἐκείνης καὶ αἰδάνεσθαι καὶ πρὸς τὴν εὐνοίαν· καὶ τὸ παραχθῆναι
δὲ ἐν νυκτὶ πολὺ μείζον ἐστὶ πρὸς τὴν εὐνοίαν ἢ ἐν τῇ ἡμέρᾳ, καὶ δυσκα-
ταστατώτερον· ὅ ἐνεκα ἢ τε σωπῆς ἀσκητέα, ἢ ἡ τάξις ἀφ' ὧν
λακτέα. Τὰς δὲ νυκτερινὰς, ἔφη, φυλακὰς, ὅταν μέλλητε
νυκτὸς ἐξελθασήσεσθε, αἰεὶ χρεὶν ὡς βραχυτάτας καὶ ὡς πλείστας
ποιεῖσθαι, ὡς μηδένα ἢ ἐν τῇ φυλακῇ ἀγρυπνία πολλὴ εἶσα λυ-
μαίνεσθαι ἐν τῇ πορείᾳ· ἡνίκα δὲ ἂν ὥρα ᾗ πορεύεσθαι, σημαί-
ναι τῷ κέρει. Ὑμεῖς δὲ ἔχοντες ἂν δεῖ ἐκείνην, πάρεστε εἰς πλεον-
εῖαν βαβυλῶν· ὁ δὲ ὁρμώμενος, αἰεὶ τῷ κέρει οὐρανὸν
πρὸς τὴν εὐνοίαν ἐπεσθαι.

Ἐκ τούτων δὲ ὥροντο ἐπὶ τὰς σκητὰς, ἢ ἅμα ἀπὸντες διελέ-
γοντο πρὸς ἀλλήλους, ὡς μνημονικὸς ὁ Κύρος, ὅποσους συνέταπτε
πῶς ὀνομαζέων ἐνετέλλετο. Ὁ δὲ Κύρος ἐπιμελεῖα τούτου ἐποίησεν· πα-
ντὶ γὰρ αὐτῷ θαυμαστὸν ἐδόκει εἶναι, εἰ οἱ μὲν βάνανσοι ἴσοις τῇ ἐαυτῶν
τέχνῃ ἐκείνης ᾗ ἐργαλείων τὰ ὀνόματα, καὶ ἰατρὸς ᾗ οἶδε ἢ τῆς
ὁρμῶν καὶ τῆς φαρμάκων οἷς χρῆται πάντων τὰ ὀνόματα· ὁ δὲ
ἐρατοῦς ὥπως ἡλίδιος εἶσε, ὥστε καὶ αὐτῷ τῷ ὑφ' αὐτὸν ἡγεμό-
ναι τὰ ὀνόματα, οἷς ἀνάγκη ἐστὶν αὐτῷ ὁρμῶν χρῆσθαι, καὶ ὅταν

πρὸς αὐτὰς λαβεῖν τι βέλνται, καὶ ὅταν φυλάξαι, καὶ ὅταν θάρ-
 ρῃναι, ὥς ὅταν φοβῆσθαι. Καὶ ὅταν τιμῶσιν δὲ ποτε τινα βέλνται,
 πρὸς αὐτὰς ἐδόκει εἶναι ὁμομαθὲς πρὸς αὐτοὺς εἶναι. Ἐδόκει δὲ αὐτὰς
 αἱ γυναικῶν δόκοιμι τὰς ἀρχαίας καὶ τὰ χαλόν τι
 ποιῆντες ἀρχαίας μάλιστα ἀρχαίας, καὶ ὅτι αἱ ἀρχαίας τι ποιῆν μάλ-
 λον πρὸς αὐτὰς ἀπέχουσι. Ἡλίθιον δὲ καὶ τὸ αὐτὰς ἐδόκει
 εἶναι, τὸ, ὅποτε βέλνται τι πρὸς αὐτὰς, ὥστε προσέειπεν, ὥστε
 ἐν οἴκῳ εἶναι πρὸς αὐτὰς δεσφύται, ἵτω τις ἐφ' ὕδατος, εὐλα τις
 χαρὰται· ὥστε γὰρ πρὸς αὐτὰς εἶναι, εἰς ἀλλήλους τε ὅσον αἱ ἀρχ-
 αίες ἐδόκει αὐτὰς, καὶ ὅτι αἱ ἀρχαίες τὸ πρὸς αὐτὰς ὥστε πάντες
 ἐν αὐτὰς εἶναι, καὶ ὅτι αἱ ἀρχαίες ὥστε αἱ ἀρχαίες, ὥστε φοβέσθαι
 ὁμομαθὲς, ἀλλὰ τὸ σὺ πολλοῖς αἰτίαι ἔχων· ἀλλὰ ταῦτα δὲ αὐτὸς
 πάντα ἀνέμαζεν, ὅποτε πρὸς αὐτὰς. Καὶ ὁ Κύριος μὲν δὲ ἔτι
 πρὸς ταῦτα ἐγίνωσκεν·

Οἱ δὲ βελνῶνται τότε μὲν δειπνῶντες, καὶ φύλακας καλῶσι-
 σάμενοι, καὶ συσχευασάμενοι πάντα αὐτὰς ἐδῶ, ἐχομῆναι. Ἡμεῖς αὖ
 ἦν ἐν μέσῳ νυκτῶν, ἐπὶ αὐτῶν τὴν χεῖρα. Κύριος δὲ εἰπὼν τῷ Χρυ-
 σάντῳ ὅτι ἐπὶ τῇ ὁδῷ ἐπιμένοντες δὲ ἐν τῷ πρὸς αὐτὰς εἶναι, βελνῶν
 εἶναι λαβεῖν τὰς ἀμφοῖν αὐτὸν ὑποκρίναι· βελνῶν δὲ αὐτὸν ὥστε
 εἶναι αὐτὸν Χρυσάντῳ αὐτὸν τὰς φωνὰς φωνῶν. Τῷ μὲν οὖν ὁ
 Κύριος δούς ὑπακούων τῇ ὁδῷ, προσέειπεν ἐπὶ αὐτῶν ὥστε
 εἶναι αὐτὸν εἶναι, ὅτι ἐν ὁδῷ πάντες εἶναι· αὐτὸς δὲ ἐστὶν
 καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τὸν μὲν πρὸς αὐτὰς πρὸς αὐτὰς ὥστε
 εἶναι δὲ ὅτι ὥστε αὐτὸν ἐπὶ αὐτῶν χαλῶν. Ἐπὶ δὲ αὐτῶν ἐν ὁδῷ
 ἦσαν, πρὸς μὲν Χρυσάντῳ ὑποκρίναι, ἐπὶ αὐτῶν ὅτι
 ἐν ὁδῷ ὥστε πάντες· ἀλλὰ δὲ οὖν χαλῶν. Αὐτὸς δὲ ἀφ' αὐτῶν

αὐτὸς αὖν λαβεῖν παρὰ τῷ Ασυρίῳ πάντα τὰ Γαδάτα· ἔγω δὲ
πέμπειν πρὸς τὸ ἑαυτῷ πιστὸν πρὸς τὸ Ασύριον, καὶ κελεύειν τὸ ἰόντα,
εἰ χαλκιάβοι ἤδη ἐν τῇ Γαδάτῃ χώρα τὸ Ασύριον στρατόμαχον,
λέγειν τῷ Ασυρίῳ ὅτι, εἰ βέλαιοτο ἐνεδρῶσαι, λάβοι αὖν τὰ Γα-
δάται καὶ τὰς σὺν αὐτῷ. Δηλοῦν δὲ ἐνετέλλετο ὅσῃ τε εἶχε δύνα-
μιν ὁ Γαδάτας, καὶ ὅτι Κύρῳ ἐσυνείπετο αὐτῷ· καὶ τὴν ὁδὸν ἣ
μέλλει παρεσιέναι ἐδήλωσε. Περσεπέσειλε δὲ καὶ τοῖς αὐτῷ οἰκέ-
ταις, ὡς πεισέουσιτο μάλλον, ὅτι τὸ τεῖχος, ὃ ἐπύγχωνεν αὐτὸς ἔχων
ἐν τῇ Γαδάτῃ χώρα, παρὰδέναι τῷ Ασυρίῳ, ὅτι ἐνόντα· ἤξεν
δὲ αὐτὸς ἔφη, εἰ μὲν δυναίῃ, ἀποκτείνας Γαδάταιν, εἰ δὲ μὴ, ὡς
σὺν τῷ Ασυρίῳ τολαιπὸν ἐσόμενος. Ἐπεὶ δὲ ὁ ἐπὶ ταῦτα ταχθεὶς
ἐλαύνων ὡς δυνατὸν ἦν τάχιστα ἀφικνεῖται πρὸς τὸ Ασύριον, καὶ
ἐδήλωσεν ἐφ' ἧς αἰτίας· ἀκίστας ἐκείνος τό, τε χωρίον εὐθὺς χαλκι-
αμβάνει, καὶ πολλὴν ἵππων ἔχων καὶ ἄρματα ἐνήδρῳεν ἐν κόμῃς
ἀθρόαις. Ὁ δὲ Γαδάτας ὡς ἐγγὺς ἦν τέτων τῶν κωμῶν, πέμ-
πει πρὸς τὸν παρὰ τῷ Ασυρίῳ. Ὁ δὲ Ασύριος ὡς ἔγνω παρο-
ντάς τας διερωτήσοντας, φεύγειν κελεύει ἄρματα ἔξαναστάν-
τα δύο ἢ τρία καὶ ἵπποις ὀλίγοις, ὡς δὲ φοβηθέντας ὅτι ὀλίγοις
ὄντας. Οἱ δὲ διερωτήσαντες ὡς εἶδον ταῦτα, αὐτοὶ τε ἐδίωκον, ὅτι τῷ
Γαδάτῃ κατέσειον. Καὶ ὅς ἐξαπατηθεὶς διώκει ἀνὰ κράτος.
Οἱ δὲ Ασύριοι, ὡς ἐδόκει ἀλώσιμος εἶναι ὁ Γαδάτας, εὐθέως
ἀνίστανται ἐκ τῆς ἐνέδρας. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ Γαδάταν ἰδόντες,
ὥσπερ εἰκός, ἐφύγον· οἱ δ' αὖ, ὥσπερ εἰκός, ἐδίωκον. Καὶ ἐν τέ-
τῳ ὁ ἐπὶ κελεύων τῷ Γαδάτῃ πάει αὐτὸν, ὅτι καμίας μὲν πλη-
γῆς ἀμαρτάνει, τύπῃ δὲ αὐτὸν εἰς τὸ ὦμον, καὶ πτερώσει. Ποιήσας δὲ
τῆτο, ἔξελκισα), ὡς σὺν τοῖς διώκονσι γένοιτο· ἐπεὶ δὲ ἐγνώθη ὅς

ἦν, ὁ μὲν δὴ σὺν Λατυρείῳις ἀπεδύμῳις ἐκτείνας τὸ ἵππον, σὺν τῷ βασιλεὺς ἐδίωκεν. Ἐνθαῦτα δὴ ἠλίσκοντο μὲν δηλονότι οἱ βραδυτάτοις ἵπποις ἔχοντες ὑπὸ τῷ ταχίσῳι· ἢ δὲ μάλιστα πάντες πεζόμοιροι, ἀλλὰ τὸ χαλαρὰ τεύχεα ὑπὸ τῇ πορείᾳ, οἱ δὲ Γαδάτα ἵππεῖς· χαλκωῶσι δὲ τὸν Κύρου προσιόντα σὺν τῷ στρατόματι· δοκεῖν δὲ χεῖρ ἀσμένως καὶ ἡδέως, ὥσπερ εἰς λιμνὴν ἐκ χειμῶντος, ἀποσφύραζε αὐτὸς. Οὗτος δὲ Κύρου τὸ μὲν ἀποφύγετο ἐθαύμασον, ὡς δὲ ἔγνω τὸ ἀποφύγετο, ἔς τε μὲν πάντες ἀντίοι ἤλαινον, ἀντίος δὲ αὐτὸς ἦεν ἐν τάξει τῷ στρατῷ· ὡς δὲ γνόντες οἱ πολέμοι τὸ ὄν, ἐπεσπῆζον εἰς φυγὴν, Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κύρος ἐκέλευσε διώκεσθαι πρὸς τὸ τελευτῶντας, αὐτὸς δὲ ἔπειτο σὺν τοῖς ἄλλοις ὡς ὅτε συμφέρεν. Ἐνθα δὴ καὶ ἄρμαλα ἠλίσκετο, ἕναι μὲν καὶ ἐκπιπόντων τῷ ἠιόχῳι, τὸ μὲν ἐν τῇ ἀναστροφῇ, τὸ δὲ δὲ ἄλλως· ἕναι δὲ καὶ ἀποσπένοντα ὑπὸ τῷ ἵππῳι ἠλίσκετο. Καὶ ἀποκτείνουσιν ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν πάσαντα τὸν Γαδάταν. Τῶν μὲντοι πεζῶν Λατυρείων, οἱ ἔτυχον τὸν Γαδάταν χαλεπὸν πολιορκῶντες, οἱ μὲν εἰς τὸ τείχος κατέφυγον τὸ ἀπὸ Γαδάταν ἀποσπένοντα, οἱ δὲ, φθίσαντες εἰς πόλιν πρὸς τὴν Λατυρείαν μεγάλην· Ἐνθα καὶ αὐτὸς σὺν τοῖς ἄρμασι καὶ τοῖς ἵπποις κατέφευγεν ὁ Λατύριος.

Κύρος μὲν δὴ ἀναπράξαί μοι ταῦτα ἐπαναχωρῶν εἰς τὸν Γαδάταν χώρον· ἔς προσάξας οἷς ἐδὴ ἀμφὶ τὰ αἰχμάλωτα ἔχεν, εὐθὺς ἐπορεύετο ὡς ἐπισκέψαι τοὺς Γαδάτας ὅπως ἔχοντες ἐκ τῆς τραυμάτος. Προσδοκῶν δὲ αὐτῶν ἤδη ὁ Γαδάτας ἐπιδεδεμένος τὸ τραῦμα ἀπῆλθε. Ἰδὼν δὲ ὁ Κύρος αὐτὸν ἤδη τε καὶ εἶπεν, Εγὼ πρὸς σὲ ἦν ἐπισκεψόμενος πῶς ἔχεις. Εγὼ δὲ, εἶπεν ὁ Γαδάτας, καὶ μὰ τὴν θεῶν, σὲ ἐπαναθεασόμενος ἦν ὁποῖός τις ποτὲ φαίνη ἰδεῖν, ὁ

παύσαντες ψυχὴν ἔχον· ὅστις ἔτι οἶδ' ἐγὼ δ', ἢ καὶ μὲν δεόμενος,
 ἔτε μὴν ὑποχόμενος γέ μοι πάντα παρέξω, ἔτε μὴν εὖ πεποι-
 θὸς ὑπ' ἐμῷ (ἐκ γε τὸ ἴδιον) ἔσθ' ὅπως, ἀλλ' ὅτι τὰς φίλους σοὶ
 ἔδοξα ἢ ὀνόματι, ἔτε μὲν παρ' ἐμῷ ἐβόησας, αἷς νῦν τὰ μὲν
 ἐπ' ἐμοὶ σὺ χόλῃς, τὸ δ' ἐπὶ σοὶ σέσωκαί με. Οὐ μὰ τὰς θεούς, ὦ
 Κύριε, εἰ ἦν οἷος ἔφην ἐξ ἀρχῆς, ἢ ἐπαυδοποιούμενος, εἰς οἶδα εἰ
 ἐκποσάμην παῖδά ποτ' ἂν τοιαῦτον παῖ ἐμέ· ἐπεὶ ἄλλοις τε οἶ-
 δα παῖδας, καὶ τέττον' ἢ νῦν Ασυρίῃ βασιλέα, πολὺ πλείων
 ἢ ἡ τοῖς αὐτῷ πατέρεσσι ἀνάσσειν ἢ σὲ νῦν διδάσκειν αἰκῶν. Καὶ ὁ
 Κύριος παρὰ ταῦτα εἶπεν ὧδε, Ω Γαδάτα, ἢ πολλὸν μᾶ-
 λον παρὰ τὰς θάλασσας, ἐμὲ νῦν θαυμάζεις. Καὶ τί δὴ τοῦτ'
 ὄσπῃ; ἔφη ὁ Γαδάτας. Ὅτι τοιοῦτοι μὲν Περσῶν, ἔφη, ἐσθ' ὅ-
 δισσιν παρὰ σέ, τοιοῦτοι δὲ Μήδων, τοιοῦτοι δὲ Τερψικλίων· πάν-
 τες δὲ οἱ παρόντες Ἀρμενίων καὶ Σακίων καὶ Καδυσίων. Καὶ
 ὁ Γαδάτας ἐπύθετο, Αλλ' ὦ Ζεῦ, ἔφη, ἐς τέτοις πολλὰ ἀγα-
 θὰ δοῖεν οἱ θεοὶ, ἐς πλείστα τὰ αἰτήσῃς ἢ τέττοις τοιοῦτος (εἶ). Καὶ
 ὅπως μέντοι οὗς ἐπαυῆς, τέττοις, ὦ Κύριε, καὶ ξενίσωμεν χα-
 λῶς, δέχου τὰ ξένα οἷα ἐγὼ δύνάμην· ἄμα δ' ἐπεσπῆγε πάρε-
 πολλὰ, ὥστε καὶ θύειν τοῖς βουλόμενοι, καὶ ξενίζεσθαι πάντ' τὸ
 σπράττωμα ἀξίως τῇ χαλῶς πεποιημένῃ καὶ χαλῶς συμ-
 βάντων.

Ο δὲ Καδύσιος ἀποδοφύλακί, ἢ ὁ μετέχευ' ἡ δώδεκα βουλό-
 μενος δ' ἢ αὐτὸς λαμπρὸν ἢ ποιῶναι, ἔτε ἀνακατασάμενος ἐπὶ
 εἰπόντων ἐδὲν τὰ Κύριον, κατέφθ' ἢ παρὰ Βαβυλῶνα χάσας. Δι-
 απραγμῶν δὲ τοῖς ἰπποῖς ἀσπὶς ἀπὸν ὁ Ασυρίαν ἐκ τῆς ἐαυ-
 τῷ πόλεως, ἢ δὴ κατέφθυγε, σπαστὴν γὰρ μάλιστα δὴ σπαστὴν γ-

μάρτυροι ἔχουσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὡς ἂν ἔγωγε μόνος ἦμαι πρὸς
 Καρδουσίους, ὁποῖός τις, καὶ γὰρ τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς Καρδουσίας ἀ-
 παύτους, καὶ ἄλλους πολλούς· καὶ ἔστιν δὲ πολλὰς λαμβάνει
 καὶ τῆς Καρδουσίας, καὶ ἐν αἰσθητοῖς ἀκούει ἐκ τῶν ῥήματι ἀφανίζε-
 ται. Καὶ ὁ μὲν Λαύριος ἀνέξας αἰσῶς ἢ ἀσφαλῶς ἦτο (ἦ),
 ἀπετρέφετο· οἱ δὲ Καρδουσιοὶ ἐπαύοντο (πρὸς τὸ σκαλοπεδίον
 ἀμφὶ δούλην οἱ ἀσθεντοὶ. Κύριος ὁ δὲ ἤδικο τοὺς θεσμούς, ἐπὶ
 ταῖς τοῖς Καρδουσίαις, καὶ ὁποῖα ἴδω περὶ μάρτυροι, ἀναλαμ-
 βάνων, πῶτον μὲν ὡς Γαλιλαῖοι ἀπέπεμπαν, ὅπως θεσπίζουσιν
 ὅτι οἱ ἄλλοις συγκλητοῖς, καὶ ὅπως τὰ ὀρθόδοξα ἔχουσιν
 συνεπηρελήθη, ἀπὸ μὲν μάρτυροι τῆς ὁμοσήμεν Περσῶν συνεπι-
 μαληνός· (Ἐν γὰρ τοῖς πούτοις οἱ ἀρχιερεῖς συνεπικρατοῦν ἐπέ-
 λυνται) καὶ ἀπὸ μάρτυροι μάρτυροι ἀπὸς ἰαυρὸν δήλος ἦν· ὡς ἐκ τῆς
 ἀλλοῦ δεικνύσαν, καὶ ὅτι ἦν ὡς ἦν, Κύριος ἔκρινεν τοῖς ὑπε-
 ρίτοις καὶ τοῖς ὑποταῖς, ἐδέξατο ἐν τῇ ἀτημέλει τοῦ ὀφείλου, ἀλλὰ
 ἢ ἐκδοτικῶς ἐφάραξε, ἢ, εἰ μὴ αὐτὸς ἀξιοῦνται, πέμπειν φανε-
 ρῶς ἦν ὅτι θεσπίζουσιν. Καὶ τότε μὲν αὖτως ὁνομαζόμεναι
 αἶμα ὅτι τῇ ἡμέρᾳ κηρύττει συλλέγει τῆς μὲν ἀλλοῦ πρὸς ἀρχι-
 τας, τοῖς δὲ Καρδουσίαις πᾶσι, ἔλαβον τοιαύτην

" Ἀσθενὲς συμμαχεῖ, ἀνδράπονον μὲν τὸ γενησιμρόφιον πα-
 " 30. Τὸ γὰρ ἀμειψάσκειν ἀνδράπονος ὄντας, εὐδὴν, εἶμαι,
 " θανάτου. Ἀλλοί γε μέντοι ἔσται ποδ' γενησιμρόφου τού-
 " του ἐπ' ἄγαστος. ὁπλοῦσά πε ἀσθενὲς, τὸ μαθῶν μύ-
 " ποτε ἀμειψάσκει γὰρ ποδ' ὄρου δαίματιν ἀδυνατῶντα ὡς τῆς
 " πλεονέχεις ἀδυνατίας. Καὶ αἰχρὲ ταῦτ', ἔφη, λήγω, ὡς οὐ
 " δεῖ ποτε καὶ ἀλγόντων ἔτι μετέωρ' ἔσθαι ὅπου εἰς δέη, ἢ νυνὶ ὁ

“Καδούσιον ὄρετο· ἀλλ’ ἦν τις κοινὸς ἄνθρωπος ὁρμαῖται τῷ ἰκθυῶ
 “βοηθῆσαι, ἐστὶ μὲν ἀπατηθῆναι, ἐστὶ δὲ τῷ ὑποβύτιον, ἐξαπα-
 “τήσεται ὁ πολέμιός, ἀλλοσε πρὸς τὸν τῷ ἐξελιλυ-
 “θόντων· ἐστὶ δὲ, ἀλλὰ πρὸς τὸν πρῶτον τοῖς πολέμοις, τοῖς
 “φίλοις ἀσφάλειαν πρὸς τὸν ἢ ὅτι μὲν ἐστὶ ὁ χωρὶς ὡς ἀπέ-
 “σαι, ἀλλ’ ἐξαπατῶν τὸν ἢ ὅτι ἀπελθὼν μὴ ἀνακοινωνή-
 “σεται ὅπως αὖ ἢ, ἐστὶν πὶ διαφορῇ πρὸς τὸν ἢ εἰ μόνος ἐστὶν αὐτοῦ.
 “Ἀλλ’ αὖτις μὲν τῆς, ἔφη, ἦν θεὸς γένη, ἀμυνέμεθα τὴς πολε-
 “μίας ὡς εἰς μακρόν. Ἀλλ’ ἐπειδὴν τάχιστα δρισησῆτε, ἀξίω
 “ὑμῶς ἐγὼ εἶναι τὸ πρῶτον ἐγὼ εἶναι· ἔστω ἡ γὰρ φορμὴ τὴς
 “τελευτήσαντας, ἀμα δὲ δεῖξομεν τοῖς πολέμοις, ἐγὼ κατῆ-
 “σαι νομίζετε, ἐγὼ εἶναι ἄλλας αὐτῶν κρείττης, ἦν θεὸς γένη· ἢ
 “ὅπως γε μηδὲ τὸ χειρόν ἰδέσθαι ὁρῶσι, ἐγὼ κατέστημι ἡμῶν
 “τὴς συμμάχας· ἦν δὲ μὴ ἀντεπεξίωσι, καύσωμεν αὐτῶν τὰς
 “κώμας, ἔστω καὶ τὴν χώραν· ἵνα μὴ ἂ ἡμῶς ἐποίησιν ὁρῶ-
 “τες εὐφραίνων, ἀλλὰ τὰ ἑαυτῶν καὶ τῶν γειτόνων ἀπῶνται.
 “Οἱ μὲν αὖ ἄλλοι, ἔφη, δρισησῆτε ἰόντες· ὑμεῖς δὲ, ὦ Καδού-
 “σοι, πρῶτον μὲν ἀπελθόντες ἄρχοντα ὑμῶν αὐτῶν ἔλεαδε ἡγε-
 “ῦν ὑμῶν νόμος, ὅστις ὑμῶν ἐπιμελήσεται σὺν τοῖς θεοῖς ἢ σὺν ἡμῖν,
 “ἦν πὶ πρῶτον δέηδε· ἐπειδὴν δὲ ἔλθοι καὶ δρισησῆτε, πέμψα-
 “τε πρὸς ἐμὲ τὸν αἰρεθέντα.” Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπραξαν· ὁ
 “δὲ Κύριος, ἐπειδὴ ἐξήγαγε τὸ κράτευμα, καὶ κατέστη εἰς τὰς
 “τὸν ἡγεμόν ὑπὸ τῷ Καδουσίαν, ἐκέλευσε πλησίον αὐτοῦ ἀ-
 “γεῖν πρὸς τὰς, ὅπως, ἔφη, ἦν διωκόμεθα, ἀναθαρρυνώμεν
 “τοὺς ἄνδρας. Οὕτω δὲ ἐπορεύοντο καὶ ἐλθόντες ἔθαπτον μὲν
 “τὴς Καδουσίαις, ἐδῆσαν δὲ πρὸς τὴν χώραν. Ποιήσαντες δὲ ταῦτα,

αἰπύλῳ πᾶσι Πηλεΐδαι ἐκ τῆς πολέμιας ἔχοντες πύλας εἰς πύλιν
Γαδάτα.

Εὐνοόσαι δὲ ὅτι αἱ πρὸς αὐτὸν ἀφεισηκότες, ἄντες πλοσίον
Βαβυλῶν, κακῶς πείρονται, αἱ μὴ αὐτὸς καὶ παρῇ, αὐ-
τως ὅσοις τε τῇ πολέμῳ ἀφίη, καὶ τοῖσι ἐκέλευε λῶ-
γειν τῷ Αἰγύπτῳ, καὶ αὐτὸς κήρυξε ἐπεμψε πρὸς αὐτὸν λέ-
γοντα ταῦτα, ὅτι ἐτοίμα ἐῖν ἔστι τοὺς ἐξαζομένους πύλιν γῆν
καὶ μὴ ἀδικεῖν, εἰ καὶ ἐκέλευε βούλοιντο ἔαν ἐξαζέσθαι τοὺς
τῇ πρὸς αὐτὸν ἀφεισηκόντων ἐργαίας. Καίτοι, ἔφη, σὺ μὲν,
ἦν καὶ διωὴ κωλύειν, ὀλίγοις πᾶσι κωλύσεις· (ὀλίγη γὰρ ὄρεσι
γῆ ἢ τῇ πρὸς ἐμὲ ἀφεισηκόντων) ἐγὼ δὲ πολλῶν αἰσὶ γῆν
ἐώλεον ἐνεργὸν εἶναι. Εἰς δὲ πύλιν τῷ καρποῦ κομιδῆς, ἦν μὲν
πόλεμος ἦ, ὁ καρπὸν μὲν, οἶμαι, κομίσεται· ἦν δὲ εἰρήνη
γένηται, δηλονότι σὺ, ἔφη. Ἦν μὲντοι τίς ἢ τῇ ἐμὲ ὅλα αἰ-
ταίεσθαι σοι, ἢ τῇ σὺν ἐμοί, τέτοις, ἔφη, ὡς αἰ διωόμεσθαι,
ἐχάτερε αἰμυλόμεθα. Ταῦτα ἐπισείλας τῷ κήρυκι ἀπέπεμπε.
Οἱ δὲ Αἰγύπιοι, ἐπεὶ ἤκουσαν ταῦτα, πάντα ἐποίησαν πείθοιτες
τὸν βασιλέα συγχωρῆσαι ταῦτα, καὶ ὁ παρικόποιον ἔτι πολέμῳ
λιπεῖν. Καὶ ὁ Αἰγύπιος μὲντοι, εἴτε ὑπὸ τῷ ὁμοφύλῳ πείθειν,
εἴτε καὶ αὐτὸς οὕτω βουλευθεὶς, σιωπῆσε ταῦτα· καὶ ἐγένοντο
σιωπῆσαι, τοῖς μὲν ἐξαζομένοις εἰρήνην εἶναι, τοῖς δὲ ὀπλοφό-
ροις πόλεμον. Ταῦτα μὲν δὴ πρὸς τῇ ἐργαίᾳ διαπέσσετο
ὁ Κύρος· τὰς μὲντοι νομαὶς τῇ κτηνῶν τὰς μὲν ἑαυτῷ φίλοις
ἐκέλευσε καταδεῖσθαι, εἰ βούλοιντο, ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀπικρατείᾳ·
πύλιν δὲ τῇ πολέμῳ λείαν ἦγον ὅποθεν διώωντο, ὅπως εἴη ἡ
στρατεία ἰδίᾳ τοῖς συμμαχοῖς. Οἱ μὲν γὰρ κύνειοι, οἱ αὐτοί,

καὶ ἀνδρὶ τῷ λαμβάνειν τὰ ὀππότεα· ἡ δὲ ἐν τῷ πολέμῳ
 τρεφὴ κουφοτέρην πλὴν στρατείαν ἐδόκει παρέχειν.

Ἐπεὶ δὲ ἡ ἡγεμονία ἔτετο ὁ Κύρος ἴδων ὡς ἀπὸν, ἡρώδης ὁ Γα-
 δατίας ἀλλὰ τε δῶκε πολλὰ καὶ παντοῖα φέρον καὶ ἀγῶν, ὡς ἀν-
 ὄξ οἶκος μεγάλη, ἔκαστος γε πολλὰς ἀφελόμενος ἑαυτῷ
 ἰππέων, οἷς ἡγεμονία ἀπὸ τῆς ἐπιβολῆς. Ὡς δὲ ἐπαύσατο, ἔλεξε
 ὡδε, ὦ Κύρε, νῦν μέν σε ἐγὼ ἀγῶ ζωῶτα, ἵνα εἰ τὰ ἡρόντι χρῆ
 αὐτοῖς ἀντὶ θεοῖ. Νόμιζέ σφ', ἔφη, καὶ τὰλλα πάντα τὰ ἐμοί,
 σὰ ἔσθ'. Οὐτε γάρ εἰς, ὅτ' ἔσται ποτὲ, ὅτ' ἐγὼ ἀπ' ἐρεῖ φύγι
 ἀλλὰ λείψω τ' ἐμὸν οἶκον ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη, σὺν ἐμοὶ τελευτῶντι
 πᾶν δόξομαι τὸ ἡμέτερον γένος ἔσομαι. Καὶ ζωῶτα, ἔφη, ὦ
 Κύρε, (ὁρῶν μὲν τοὺς θεοὺς, οἱ δὲ ὁρῶσι πᾶσι καὶ ἀκούουσιν) ὅτε
 ἀδελφόν, ὅτε ἀδελφὸν ὅτε εἰπὼν ὅτε ποθήσεις, ἔπαυον. Καὶ
 ἅμα ταῦτα λέγων χυτεδαίφρυνε πλὴν αὐτῷ τύχῳ, καὶ σθένει
 ἡδυνήθη κλείειν εἰπεῖν.

Καὶ ὁ Κύρος ἀκούσας, ὅτι τὰ πάθος ἀκταίρει αὐτὸν, ἔλεξε δὲ
 ὡδε, Ἀλλὰ τὰς τῶν ἰππέων δέχουσα, ἔφη, σὲ τε γὰρ ὠφελήσω, εὐν-
 σέροις δὲ αὐτοῖς, ἢ οἱ νῦν σοι εἶχον, ὡς ἔοικεν ἐγὼ τε (ὅτι πᾶ-
 λα ἐπεθύμην) τὸ Περγῶν ἰππικὸν γὰρ ἴσον ἐκπληρώσω εἰς τοὺς μυ-
 ρίας ἰππέας· τὰ δ' ἄλλα χρήματα σὺ ἀπαγαγὼν φύλαξίη, ἔφη,
 ἔσ' ἀνρὶ ἰδὼς ἔχοντα, ὥστε σὲ μὴ ἡττάσθαι ἀντιπαρέρμενον· εἰ δὲ
 πλείω μοι δὲς ἔπαις, ἢ λαμβάνωσι ἡρ' ἐμῶ, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδ'
 ὅπως ἀνδραγαθίῃ μὴ ἀνδρὶν ἀδῶ. Πρὸς ζωῶτα ὁ Γαδάτιος εἶπε, Ἀλ-
 λα ζωῶτα τὴν πρὸς σοι· (ὁρῶ γάρ σε τ' ἡρόντι) φυλάξῃς μέλει
 ὅρα εἰ ὀππότεός εἰμι. Ἔως μὲν γὰρ φίλοι ἡμῖν τὰ Λαυρεῖα,
 καλλίστη δὲ ἐδόκει εἶναι ἡ τῷ ἐμοὶ πατρὸς κτήσις· (ὅτις γὰρ με-

γίσης πόλεως Βαβυλῶν^Θ ἐγγὺς ἔσσι, ὅσα μὲν ἀφελῶς αἰσθῆ-
 λυτο μεγάλης πόλεως, ταῦτα ἀπελαύομεν· ὅσα δὲ ὀνηχλῶ-
 δαι, οἷα καὶ δεῦρο αἰπότες τούτων ἐκποδὸν ἡμῖν) καὶ εἰ ἔπει-
 ἐχθροὶ ἴομεν, δῆλον ὅτι ἐπειδὴν σὺ ἀπέλθης καὶ αὐτοὶ ὄψιν
 βουλοσόμεθα, καὶ ὁ οἶκ^Θ ὅλ^Θ καὶ οἶμα, λοιπὸν βιω-
 σόμεθα, ἔτι καὶ τοὺς ἐχθροὺς καὶ πηλοῖον ἔχοντες, καὶ κρείττους
 ἡμῖν αὐτῶν ὄραντες. Τὰχ' αὖ εἰπὺς ἀν, καὶ πῶς ταῦτα ὅσα
 ἐνεύομεν πρὸς δόξασιν; Οἱ, ὦ Κύρε, ἡ ψυχὴ μου ἀφ' τοῦ
 ὑβρίσασθαι καὶ ἀεγίζεσθαι, ὃ τὸ ἀσφαλὲς αὐτοῦ σκοπεῖται διήγει, ἀλλ'
 αἰεὶ ταῦτο κεύσους, ἄρα ποτε ἔσσι λυτὸν σῶσαι τὸν καὶ
 θεοῖς ἐχθρὸν καὶ ἀνθρώποις, ὃς ἀφ' αὐτοῦ μισοῖν ὅσα ἢ τις
 πὶ αὐτὸν ἀδικῇ, ἀλλ' ἦν τινα ὑποπίδωσθαι βελτίονα ἑαυτοῦ εἶ-
 ναι. Τούτωρ γὰρ, οἶμα, αὐτὸς πονηρὸς ὢν, πᾶσι πονηροῦσι
 ἑαυτῷ συμμάχους χρήσεται. Ἦν δὲ τις ἄρα καὶ βελτίονα αὐτῷ
 φανῇ, γάρρῃ, ἔφη, ὦ Κύρε, ὅδ' ἐν σοὶ δείξει τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ
 μάχεσθαι, ἀλλ' ἐπεὶ^Θ ἀρκέσι τὸ το μνησιν^Θ, ὡς ἀνέ-
 λη τὸν αὐτῷ βελτίονα. Τῷ μὲντοι ἐμὲ ἀνάη, καὶ σὺ τοῖς πο-
 νηροῖς φαίδως, οἶμα, κρείττων ἔσσι.

Ακούσεντι τῷ Κύρῳ ταῦτα ἔδοξεν ἄξια ἰθιμελείας λέ-
 γειν· καὶ εὐθὺς ἔφη, Τί αὖν, ἔφη, ὦ Γαδάτα, ἐχ' τὰ μὲν τῶ-
 χη φυλακῇ ἐχυρὸν ἐποίησας, ὅπως ἀν σοὶ εἴη ἀσφαλὲς χεῖρας,
 ὅποταν εἰς αὐτὰ ἴης· αὐτὸς ὃ σὺ ἡμῖν σφραγίσῃ, ἵνα πῶ οἱ θεοὶ
 ὥσπερ κῶν σὺν ἡμῖν ὦσι, ἔτος σε φοβῇ, ἀλλὰ μὴ σὺ τῶτον; Ο, π
 ὃ ἰδὺ σοὶ ὁρᾶν τ' ὦν ἢ ὅτ' ὡ συνὼν χεῖρας ἔχων, σὺν ἐμοὶ πορεύῃ.
 Καὶ σὺ τ' αἶν ἐμοὶ, ὡς γε μοι δοκῶ, πάντ' ἡγήσῃ^Θ εἰς, ἐγὼ
 τέ σοι, ὡς ἀν δύνωμαι, παρεσσομαι. Αἰέτας ταῦτα ὁ Γαδά-

τας ἀνέπνυσέ τε καὶ εἶπεν, Ἀρ' οὖν, ἔφη, διακείμεν ἂν συσχεδασάμενος φθάσαι, πρὶν σε ἐξείναι; βύλομαι γάρ τοι, ἔφη, ἵτιν' μητέρα ἄγειν μετ' ἐμαυτῷ. Ναὶ μά' Δί', ἔφη, φθάσεις μέντοι· ἐγὼ γὰρ ἐπιχρήσω ἐς' ἂν χαλῶς σὺ φῆς ἔχειν. Οὕτω δὲ ὁ Γαδάτας ἀπελθὼν, ἐφύλαξε μὲν τὰ τείχη σὺν Κύρῳ ἃ ὤχυρώσατο, συνεσχεδασάτο δ' ἅπαντα ὁπόσοις ἂν οἶκος μέγας χαλῶς οἰκοῖτο. Ἦγετο δὲ καὶ τ' ἑαυτῷ τ' τε πτωχῶν, οἷς ἦδετο, καὶ ὧν ἠπίσει πολλὰς, ἀναγκάσας τὰς μὲν αὐτῶν ἵτιν' γυναῖκας ἄγειν, τὰς δὲ καὶ ἀδελφάς, ὡς δεδεμμένους τέτοις κατέχει αὐτὰς. Καὶ τ' μὲν Γαδάταν ὁ Κύρῳ ἐν τοῖς φεί αὐτὸν ἔχων ἦεν, καὶ ὁδῶν φερόμενος καὶ ὑδάτων καὶ χυλοῦ καὶ σίτης, ὡς αἰεὶ ἐν τοῖς ἀφθονωτάτοις σφαιροπεδεύοιτο.

Ἐπεὶ δ' ἐπορεύμενος κατέειρε τ' τὴν Βαβυλωνίαν πόλιν, καὶ ἔδοξε αὐτῷ ἡ ὁδός, ἣν ἦεν, σφ' αὐτὸ τὸ τεῖχος φέρειν, χαλῶσας τ' Γωβρύαν ἵτιν' ὁ Γαδάτας, ἡρώτα εἰ ἄλλη ὁδός εἴη, ὥστε μὴ πᾶν πλῆσιον ἄγειν τ' τεῖχος. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Εἰσὶ μὲν, ὧ δέσποτα, ἵτιν' πολλαὶ ὁδοί· ἀλλ' ἐγὼ γ', ἔφη, ὥσπερ καὶ βύλεσθαι ἂν σε νυνὶ ὅτι ἐγγύτατα ἄγειν τ' πόλεως, ἵνα ἵτιν' ὁπιδέξῃς αὐτοῖς τὸ σφάτευμα, ὅτι σοι ἤδη πολὺ τε βρὶ ἵτιν' χαλόν· ἐπεὶ καὶ ὅτε ἔλαττον εἶχες, περὶ ἡμέρας τε περὶ αὐτὸ τὸ τεῖχος, καὶ ἐφείντο ὑμᾶς καὶ πολλὰς ὁδοὺς· νῦν δ' καὶ εἰ ἀρ' ἐσχεδασμένον τε βρὶν, ὥσπερ περὶ σε εἶπεν ὅτι ἀρ' ἐσχεδασαίτο ὡς μαχόμενον, οἶδα ὅτι ἰδόντι αὐτῷ τ' σὴν δύναμιν, πάλιν ἀρ' ἐσχεδάσεται τὰ αὐτῷ φανήται.

Καὶ ὁ Κύρῳ περὶ ταῦτα εἶπε, Δοκεῖς μοι, ὦ Γωβρύα, θαυμάζειν ὅτι ἐν ὧ μὲν χρόνῳ πολλὸν μείονα ἔχων σφαιρὰν

ἦλθον, πρὸς αὐτὸ τὸ τεῖχος προσήγαγον καὶ δὲ πλείω δύ-
 ναμιν ἔχων οὐκ ἐθέλων ὑπὸ αὐτὰ τὰ τεῖχη ἄγειν. Ἀλλὰ γὰρ
 μὴ θαύμαζ', ἔφη· ἔτι γὰρ τὸ αὐτὸ ὅτι προσάγειν τε καὶ πα-
 ράγειν. Προσάγουσι μὴ γὰρ ἅπαντες, οὕτω ταξάμενοι, ὡς
 αἱ οἰωνται αἰεὶ μάχεσθαι· ἀπάγουσι μὲν οἱ σῶφρονες ἢ
 αἱ ἀσφαλέστατα, ἔχ' ἢ αἱ τάχιστα ἀπέλθουσι. Παρίσαι δὲ ἀ-
 νάγκη ὅτι ἐκτεταμένους μὲν ταῖς αἰμαῖσιν, ἀναιμῆς δὲ καὶ
 τοῖς ἄλλοις σκαιοφόροις ὅτι πολὺ· ταῦτα δὲ πάντα περὶ
 χαλύφθαι τοῖς ὀπλοφόροις, καὶ μηδαμῶς τοῖς πολεμίοις γυμνα-
 ῖν τὰ σκαιοφόρα φαίμεθα. Ἀνάγκη ἔτι, ὅτι περὶ σκαιοφόνων,
 ἐπὶ λεπτόν τι ἀδυνάτουν τὸ μάχην τετάχθαι. Εἰ ἔτι βέλονται ἐκ
 τῶν τείχεσιν ἀνδρῶν πη προσπεσόντων, ὅτι προσμύξαιεν, πολλὰ αἱ ἐρ-
 ρωμενέστερον συμμιγνύουσι τῶν πρὶόντων. Καὶ τοῖς μὲν ὅτι μα-
 κρὴν ποραιομένους μακρὰ καὶ αἱ ὀπλοθήκαι, τοῖς δὲ ἐκ τῶν
 τείχεσιν βραχὺ πρὸς ὅσον ἐγγὺς καὶ προσδραμεῖν καὶ πάλιν
 ἀπελθεῖν. Ἦν δὲ μὴ μείον ἀπέχοντες παρῶμεν, ἢ ἐφ' ὅσον καὶ
 νῦν ἐκτεταμένοι περὶ ὁρμήναι, τὸ μὲν πλῆθος κατόψον ἡμεῖς, ὑπὸ
 τῶν πρὸ φασμένων ὀπλων πᾶς ὄχλος δυνάμει φαίμεθα. Ἦν δ' ἄρα
 καὶ ὅπως ἰόντων ἐπεξίωσί πη, ἐκ πολλοῦ περὶ ὁρμῶντες αὐτὰς οὐκ
 αἱ ἀποστάσεις λαμβανόμεθα. Μᾶλλον δὲ, ἔφη, ὡς ἀνδρες,
 εἰ ὅτι περὶ ὁρμῶντες ὅπου πρὸς δέοι δὲ τῶν τείχεσιν ἀπείναι,
 ἢ μὴ πᾶσι ὅλοις ὑπολάβωσι τὸ παντὸς κρείττους εἶναι. Φοβερόν γάρ
 ἔστι δυνάμει. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπεν, ἔδοξε τε ὁρμῶν τοῖς πρὸ
 σι λέγειν, καὶ ὁ Γαβρίας ὡς περὶ ἐκείνου ἡγήτο. Παραμει-
 νομένου δὲ τὸ πόλιν τῶν στρατῶματ', αἱ τὸ ὑπολειπόμενοι
 ἰσχυρότερον ποιούμενοι ἀπεχώρησαν.

Ἐπὶ δὲ παρθομένης αὐτῆς ἐν ταῖς γηνομήταις ἡμέραις
ἀφικνῆται πρὸς τὰ μεδορία τῶν Ασυρίων ἢ Μήδων, ὁθεντὲς
ὠκεῖα, ὁπῶντα δὲ τεῖα ὄντα τῆς Ασυρίων φέρεται, ἐν μὲν
αὐτῇ τὸ ἀδυνάτου καταβαλὼν βία ἔλαβε, τὸ δὲ δύο φε-
ρῶ φορῶν μὲν Κύρου, πείσων δὲ Γαδάρης ἔπεισε ἀδυνάτου
τὰς φυλαίοντας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα διεσφάξατο, πέμψεν πρὸς
Κυαξάρην, ἢ ἐπέσπευεν ἵκεν αὐτὸν ὅττι τὸ στρατόμαχον, ὅπως
αὖτε τῆς φερίων ἀπὲι εὐρίφει βυλῶσιντο ὁ, π. χηρῶσιντο, ἢ
ὅπως θεασάμενος τὸ στρατόμαχον, ἢ αὖτε τῆς ἄλλων σύμβουλος
γίνοιτο ὁ, π. αὖ δοκῶν ἐκ τέως φερίων. ἢ δὲ κελῶν, εἰπέ,
ἔφη, ὅτι ἐγὼ ἀν' αὖς ἐκείνων ἵομαι στρατοποδυσόμενος. Οὐ μὲν δὲ
ἄγγελος ὄχετο ταῦτ' ἀπαγγέλλων.

Οὐ δὲ Κύρος ἐκέλευσεν ἐν τῷ τῇ Γαδάρων πλὴν ἔκ Ασυρίων
σκηνῶν, ἢν Κυαξάρης οἱ Μῆδοι ὀξείων, ταύτῃν κατασπα-
σαι αὖς καλῶσαι τῇ τε ἄλλῃ κατασπασαι, ἢν ἔχε, ἐπὶ τὸ γυναι-
κε εἰσπαρογενεῖν εἰς τὸν γυναικῶνα τῆς σκηνῆς, καὶ σὺν αὐταῖς ταῖς
μεσοργαῖς αὐτῆς ἐξηρηφίμαι ἦσαν Κυαξάρης. Οἱ μὲν δὲ ταῦτ'
ἔφρασαν. Οὐ δὲ πεμφθεὶς πρὸς τὴν Κυαξάρην, ἐπεὶ ἔλαβε τὰ
ἐντεταλμένα, ἀκίσεως ὁ Κυαξάρης αὐτῇ, ἔγνω βέλπαν εἶναι τὸ
στρατόμαχον μένειν ἐν τοῖς μεδορίοις. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι, ὅς μετε-
πέμψατο ὁ Κύρος, ἦσαν ἦσαν δὲ μυριάδες τέσσαρες τοξοτῶν
καὶ πελταστῶν. Ορῶν αὖν καὶ τέως πολλὰ σπομῶναι πλὴν Μῆ-
δικῶν, ταύτων αὖ ἐδόκει ἦσαν ἀπαλλαχῶναι μᾶλλον ἢ ἄλ-
λων ὄχλων εἰσδέχασθαι. Οὐ μὲν δὲ ἐκ Περσῶν ἄγον τὸν στρα-
τόν, ἐρῶντο τὸν Κυαξάρην, κατὰ πλὴν Κύρου ἀποσπῶν,
εἰ π. δέοιτο τῷ στρατόμαχῳ, ἐπεὶ οὐκ ἔφη δοῦναι, αὐτοῖς.

ρὸν, ἐπεὶ ἤκουσε πρῶτον Κῦρον, ὤχετο πρὸς αὐτὸν ἄγων τὸ σθένος.

Ὁ δὲ Κυαξάρης τῇ ὑστεραίᾳ ἐπορεύετο σὺν τοῖς σφραμμέναισι Μήδων ἱππεῦσιν· ὡς δ' ἰδοῖτο ὁ Κῦρος προσιόντα αὐτὸν, λαβὼν τὰς Πέρσας ἱππείας, πολλὰς ἤδη οὖσαι, καὶ τὰς Μήδας πάντας καὶ τὰς Ἀρμενίους καὶ τὰς Ἰερξανίους, καὶ τὰ ἄλλα συμμάχων τὰς εὐιπποτάτους τε καὶ εὐοπλοτάτους, ἀπῆλθε· καὶ ἐπορεύοντο τὰ Κυαξάρη τὴν δύναμιν. Ὁ δὲ Κυαξάρης, ἐπεὶ εἶδε σὺν μὲν τὰ Κῦρος πολλὰς τε καὶ χαλὰς καὶ κατὰς συνεπορεύους, σὺν ἑαυτῷ δὲ ὀλίγην τε καὶ ὀλίγη ἀξίαν θερραπείαν, ἀπὸ μὲν τι ἔδοξεν αὐτῷ εἶναι, καὶ ἄλλοι αὐτὸν ἔλαβον. Ἐπεὶ δὲ καταβὰς ὁ Κῦρος ἀπὸ τῆ ἵππου προσήλθεν ὡς φιλήσων αὐτὸν κατὰ νόμον, ὁ Κυαξάρης κατέβη μὲν ἀπὸ τῆ ἵππου, ἀπεστέφη δὲ· καὶ ἐφίλησε μὲν αὐτὸν, διακρύων δὲ φανερός ἦν. Ἐκ τούτου δὲ ὁ Κῦρος τὰς μὲν ἄλλους ἀπαντὰς ἀποσάιντας ἐκέλευσε ἀναπαύσασθαι· αὐτὸς δὲ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς τοῦ Κυαξάρους, καὶ ἀπαγαγὼν αὐτὸν πρὸς ὁδοῦ ἔξω ὑπὸ φοίνικας τινάς, τῇ τε Μυδικῶν πύλῳ ὑποβάλλειν ἐκέλευσε αὐτὸν, καὶ καθίσας αὐτὸν καὶ παρακαθίστάμενος ἤρξατο ὡδε·

Εἰπέ μοι, ἔφη, πρὸς τὴν θεῶν, ὦ θεῖε, τί μοι ὀρχίζῃ; καὶ τί χαλεπὸν ὁρῶν ἔτιω χαλεπῶς φέρεις; Ἐνταῦθα δὲ ὁ Κυαξάρης ἀπεκρίνατο τοιαύδε, Ὅτι, ἔφη, ὦ Κῦρε, δοκῶν γε δὴ, ἐφ' ὅσον ἀνθρώπων μνήμη ἐφικνέεται, καὶ τὰ πάλαι πράγοντων καὶ πατρὸς βασιλέως πεφυκέναι, καὶ αὐτὸς βασιλεὺς νομιζόμενος εἶναι, ἑμαυτὸν μὲν ὁρῶ ἔτιω πεπειθῶς καὶ ἀναξίως ἐλαύνοντα, σὲ δὲ τῇ ἐμῇ θερραπείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ δυνάμει μέγαν τε καὶ μεγαλοπρεπῆ πρῶτον. Καὶ ταῦτα

χαλεπὸν μὲν οἶμαι ἢ ὑπὸ πολέμῳ παθεῖν, πολὺ δὲ, ὦ Ζεῦ,
χαλεπώτερον ὑφ' ὧν ἥκιστα ἐχέλω ταῦτα πεποιθέναι. Εγὼ μὲν
γὰρ δοῦναι δευράκις αἶν κ' ἴης γῆς ἥδ' οὐ διῶναι, ἢ ὀφθῆναι ἔγω
ταπεινός, ἢ ἰδεῖν τὰς ἐμὰς ἐμὲ ἀμελῶσυντας ἢ ἐπεγγελῶντας
ἐμοί. Οὐ γὰρ ἀγνοῶ τίς ἐφ' ἣ, ὅτι ἡ σὺ μὲ μόνον μέζων εἶ,
ἀλλὰ καὶ οἱ ἐμοὶ δοῦλοι ἰσχυρότεροι ἐμὲ ὑποδυναζούσι μοι, καὶ
κατακυβισσάμενοι εἰσὶν ὥστε διῶναι ποιῆσαι μᾶλλον ἐμὲ κακῶς
ἢ παθεῖν ὑπ' ἐμῆς. Καὶ ἅμα ταῦτα λέγων, πολὺ ἔτι μᾶλλον
ἐκρεσύνετο ὑπὸ τ' δακρύων ὥστε καὶ τὸν Κύρῳ ἐπεσπάσατο ἐμ-
ποδισθῆναι δακρύων τὰ ἑμμάται. Επιχρῶν δ' ἡ μικρὴ ἐλέξε τοιά-
δε ὁ Κύρῳ.

Ἀλλὰ ταῦτα ἴδ', ἔφη, ὦ Κυαξάρη, ἔτε λέγεις ἀληθῶς, ἔτε
ὀρθῶς γυγνώσκεις, εἰ οἶδ' ἐγὼ καὶ ἄρ' ὅσῳ. Μύθους καλεσσομένους
ὥστε ὠκυπῶδες εἶναι σε κακῶς ποιεῖν. Τὸ μὲντοι σὲ θυμῷ καὶ φο-
βῶντις ἐθελήμαζ' εἰ μὲντοι γε δικαίως ἢ αἰδέως αὐτοῖς χαλε-
παίρεις, ἡ δὲ σὺ τίπο· (οἶδ' αὖ γὰρ ὅτι βαρέως αἶν φέρεις ἀκύνει ἐμὲ
ἀπολογεμένους ὑπὲρ αὐτῶν) τὸ μὲντοι ἀνδρῶν πλεονέχοντα πᾶσι ἅμα
χαλεπαίρεις τοῖς δευραρίοις, τοῦτο ἐμοὶ δοκεῖ μέγα αἰμάρημα
(εἶ). Ανάγκη γὰρ, ἀλλὰ τὸ πολλοὺς μὲν φοβεῖν, πολλὰς ἐχθρὰς
ποιεῖν. ἀλλὰ ὅτι ἅμα πᾶσι χαλεπαίρειν, πᾶσι αὐτοῖς ὀμόνοιαν
ἐμβαλεῖν. Ὡν ἕνεκα, εὖ ἴδ' αὖ, ἐγὼ καὶ ἀπέπεμποι αὐτῷ ἐμὰς
τίμης, φοβούμενος μὴ τι γένοιτο διὰ τ' σὺν ὀργῇ ὅ, τι πάντες ἐμὰς
λαμπρῶς. Ταῦτα μὲν εἰς τὸν τοῖς θεοῖς ἐμὲ ἄρ' ὅσῳ ἀσφαλῶς
ἔξ' αὐτῶν τὸ πρῶτον αἰετίζον ὑπ' ἐμῆς ἀδικείας, τίς ἐγὼ χα-
λεπῶς πάντων φέρει, αἱ αὖτε αὐτῶν ὅσον δύνανται τὰς φίλας ὡς πλεῖστα
ἀγαθὰ ποιεῖν, ἐπειδὴ τὰν ἐντολήν τῆς θεῶν ἐργάζομαι. Ἀλλὰ γὰρ,

ἔφη, μὴ ἔτις ἐνὶ ἡμῶς αὐτὰς αἰτιάμεθα· ἀλλ', εἰ δυνατόν, στα-
 θέσεται χαρίδωμεν ὅποιόν ᾖσι τὸ σὺν ἐμοὶ ἀδυνάμει. Καὶ τῶν
 ἐν φίλοις διχασιοτάτην ὑπόθεσιν ἔχω ὑποτίθεμαι· ἢ γὰρ τι ἐγὼ
 φοβῶ χακὸν πεπονηκὸς, ὁμολογῶ ἀδικεῖν· ἢ μέντοι μηδὲν
 φαίνομαι χακὸν πεπονηκὸς, μηδὲ βουληθεὶς, ἢ καὶ σὶ αὖθι-
 μολογῆσαι μηδὲν ὑπὲρ ἐμοῦ ἀδικεῖσθαι; Ἀλλ' ἀνάγκη, ἔφη.
 Ἡ δὲ δὴ καὶ ἀγαθὸν πεπονηκὸς σοὶ δῆλον ὦ, καὶ πεπονημῶ-
 ρον· πῶς ἔξαι ὅπου πλείστα ἠδυνάμην, οὐκ ἂν ἐπὶ φίλου σοὶ
 ἄξιον εἶναι μάλλον ἢ μέμψεις; Δίχασον γὰρ, ἔφη. Ἀγε παί-
 νυν, ἔφη ὁ Κύρος, σκοπῶμεν τὰ ἐμοὶ πεπονημῶνα πάντα κατὰ
 ἐν ἑκάστῳ· ἔτω γὰρ δὴ μάλιστα δῆλον ἔσαι ὅ, τι τε αὐτῶν ἀγα-
 θὸν ἐστὶ, ἢ ὅ, τι χακόν. Ἀρξώμεθα δὲ, ἔφη, ἐκ τῆςδε τῆς ἀρχῆς, εἰ
 καὶ σὺ δοκῇ δρεκύντως ἔχειν. Σὺ γὰρ δήπου ἐπὶ ἰσοδου πρα-
 λους πολεμίοις ἠδριομένοις, καὶ τούτοις ὅπῃ σε καὶ πῶς σὺν
 χώρῃν ὠρημηδύεις, εὐθύς ἐπεμπεσ σπέρς τε τὸ Περσῶν κοινόν,
 συμμάχους αἰτεμύρους, καὶ πρὸς ἐμὲ ἰδίᾳ, δεόμενον· πεισθῆσθαι
 αὐτὸν με εἰλθεῖν ἠγεμῶνον, εἰ τις Περσῶν ἴοιεν. Οὐκ οὖν ἐγὼ
 ἐπέσθην τε τῶντα ὑπὸ σέ, καὶ παρεγρόμην, ἀνδρᾶς ἄγαν σοὶ
 ὥς ἠδυνάμην πλείους τε καὶ δρίους; Ἡλθες γὰρ αὖν, ἔφη. Ἐν
 τῷ τῶν μοι πρῶτον εἶπε, ἔφη, πότῃσι ἀδρῆαν ἐμὲ πρὸς
 σε κατέγνως, ἢ μάλλον εὐεργεσίαν; Δῆλον, ἔφη ὁ Κραξάρης,
 ὅτι ἐκ γὰρ τῶν εὐεργεσίαν. Τί γάρ; ἔφη, ἐπεὶ δὴ αἱ πολέμοι
 ἦλθον, καὶ ἀφ' ἑλληνικῆς ἐδοι πρὸς αὐτὰς, ἐν τῷ τῶν χαλκονοσίαις
 με καὶ πόσις τινος δοποσάντα, ἢ κινδυνὸς φεισάμενοι; Οὐ μὰ τὸν
 Δί, ἔφη, ἢ μὲν δὴ. Τί γὰρ; ἐπεὶ νίκης γενομένης αὐτοῖς θεαῖς
 ἡμετέρας, καὶ ἀναχωρησάντων τῶν πολέμων, παρεγρόμην σε

ἐγὼ ὅπως κοινῇ μὲν αὐτὺς διώκομεν, κοινῇ δὲ πικρογίμῃα, κοινῇ
 δὲ, εἴ τι χαλὸν καὶ χαλὸν συμβαίνοι, τὸ καρποῖμθα· ἐν τῷ-
 τοις ἔχεις τινὰ πλεονεξίαν ἐμὲ χρητοροῖσαι; Οἱ δὲ Κυαζάρ-
 ης πρὸς ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Κύρως πάλιν ἔλεγεν ὡς, Ἀλλ' εἰπὲ
 πρὸς τὸ σιωπᾶν ἡδὸν σοι ἢ δόκρινάαδ, τὸδε γε, ἔφη, εἰπὲ,
 εἰπὲ ἀδελφεῶς ἐνόμισας ὅτι, εἰπὲ σοι ἐδόκει ὅτι ἀσφαλὲς εἴη τὸ
 διώκειν, σὲ μὲν αὐτὸν ὅτι ἀφῆκα τάδε ἔκαστος μετέχειν,
 ἰπώεις δὲ τῷ σὺν πέμψαι ἐδεόμην σε; εἰ γὰρ καὶ τὸ αὐτῶν
 ἡδύκοι, ἀλλὰς τε καὶ προπαρεχρηκὼς ἐμαυτὸν σοι σύμμαχον,
 τὸτ' αὖ πῶς σε, ἔφη, ἐπιδεικνύσθω. Ἐπεὶ δὲ αὖ καὶ πρὸς ταῦ-
 τα εἶπεν ὁ Κυαζάρης, Ἀλλ' εἰ μηδὲ τὸτ', ἔφη, βέλτε δόκριν-
 αδαί, σὺ τὸ τὸν τεύχειν λέγε, εἰπὲ αὖ ἡδύκοι ὅτι σὲ δόκριν-
 αδαί μοι ὡς ὅτι ἂν βέλτε, εὐθυμυδαί μοι ὅτι Μήδοις
 τὸτ' αὖ παύσαι αὐτὸς ἀναγκάζειν καὶ μετὰ σὺν ἱέναι, εἰπὲ αὖ
 σοι δοκῇ τὸ χαλεπὸν ποιῆσαι, ὅτι ἀμελήσεις ἔργαί σε, εἰπὲ
 τῷ τοις πάλιν ἦεν σὲ ἔπειθαι ἔτε σοι μείον οἱ δὲ καὶ μοι ἔδεν, ἔτε
 ῥᾶον Μήδοις ὅτι παχθυῖαι ἔδεν· ἔπειθ' ὁ βελόμην δὴ πρὸς ἐπεὶ
 ἦτορ σε δοῦναι μοι. Οὐκ ἔν τῷ τοις τυχὼν πῶς σε, ἔδεν ἦτον εἰ
 μὴ τῷ τοις πείσαι με. Ἐλθὼν ἔν ἐπειθαι αὐτὸς, καὶ ἔπεισε τῷ
 τοις λαβὼν ἐπορεύομην, σὲ ὅτι ἐψαύτος. Εἰ δὲ τὸ γε αἰτίας
 ἀξιοὶ νομίζεις, ὅτ' ὁ, πὶ ἂν δίδως, ὡς ἔοικε, δέχεσθαι πῶς σε
 αἰαίπῳ ἐστιν. Οὐκ ἔν ἐξωρμήσαμεν ἔπος. Ἐπεὶ δὲ ἐξήλθομεν,
 τί ἡμῶν περὶ γυμνὸν ἐφανερὸν ὅτι; καὶ τὸ σφατόπεδον ἡλώκει
 τὸ πολέμων; καὶ τεθναῖ πολλοὶ τὸ ἐπὶ σὲ ἐλθόντων; Ἀλλὰ μὴ τὸ
 γε ζώντων ἐχθρῶν καὶ πολλοὶ μὲν ὅπλων ἐσέρην, πολλοὶ δὲ ἰπῶν;
 Χρήματα γε μὴ τὰ τῷ φερόντων καὶ ἀγόντων τὰ σὰ πρὸς τὸν

νῦν ὁρᾷς τὰς σὲ φίλους καὶ ἔχοντας καὶ ἀχόντας, τὰ μὲν σοί, τὰ
 δὲ αὐτοῖς ὑπὸ πλὴν σὴν ἀρχῇ. Τὸ δὲ πάντων μέγιστον ἔχον
 λιστον, πλὴν μὲν σὺν χώρῃ αὐξανομένην ὁρᾷς, πλὴν δὲ τῆς πε-
 λεμίων, μειωμένην. Ἐὰν μὲν τῶν πολεμίων φρεσὶ ἐχόμενα,
 τὰ δὲ σὰ, τὰ πρότερον εἰς τὴν Σύρον ἐπικράτειαν συγκατα-
 δένοντα, νῦν τὰνδουτῶν σοι παρεσχωρηκότα· τῶν δὲ ἐπὶ κακόν
 σοι ἢ εἰπὶ ἀγαθόν, μαθεῖν μὲν ἐγὼ σε βέλεαδ' ὅσα οἶδ' ὅπως αὖ
 εἰποιμι· ἀκοῦσαι μέντοι, ἔφη, ὅδ' ἐν κωλύει. Ἀλλὰ λέγε, ὅ-
 τι γινώσκεις περὶ αὐτῶν. Οὐ μὲν δὲ Κύριος ἔτι εἰπὼν ἐπαύ-
 σατο· ὁ δὲ Κυζάρης ἔλεξε πρὸς αὐτὰς τὰςδε,

Ἀλλ' ὦ Κύριε, ὡς μὲν ταῦτα ἃ σὺ πεποίηκας κακὰ ἐστίν, ἐκ
 οἶδα ὅπως σεὶ λέγειν· εὖ γε μέντοι, ἔφη, ἴσθι, ὅτι αὐτὰ τὰ ἀγα-
 θὰ τοιαῦτα ἐστὶν οἷα ὅσα πλείω φαίνε', τοσάτω μᾶλλον ἐμὲ βα-
 ρυνέ'. Τὴν τε γὰρ χώρην, ἔφη, ἐγὼ αὖν τὴν ἐβελόμεν τῇ ἐμῇ
 δυνάμει μείζω ποιεῖν, μᾶλλον ἢ τὴν ἐμὴν ὑπὸ σὲ ὁρᾷν ἔτι αὐ-
 ξανομένην· σοὶ μὲν γὰρ ταῦτα ποιεῖν καλὰ, ἐμοὶ δὲ γε βλάπ-
 ταῦτα ἀπὸ μίαν φέρουσα. Καὶ χεῖματά γε, ἔφη, ἐγὼ αὖν μοι
 δοκῶ ἥδιον σοὶ δωρεῖσθαι, ἢ πρὸς σὲ λαμβάνειν, ὧν σὺ νῦν ἐμὸν
 δίδας· τέτοις γὰρ πλεονάζοντος ὑπὸ σὲ ἔμμελλ' αἰδοῦμαι οἷς
 πενέσερ' εἶμι. Καὶ τὰς γε ἐμοὺς ὑπηκόους ἰδὼν μικρὰ γε
 ἀδικεμένους ὑπὸ σὲ, ἥτις αὖν δοκῶ λυπεῖσθαι, ἢ νῦν ὁρᾷν ὅτι με-
 γάλ' ἀγαθὰ πεπόνθασιν ὑπὸ σὲ. Εἰ δὲ σοὶ ταῦτα, ἔφη, δοκῶ
 ἀγνωμόνως ἐνθυμεῖσθαι, μὴ ἐν ἐμοὶ αὐτὰ, ἀλλ' ἐν σοὶ πρέψας
 πάντας, καταθέσθαι οἷά σοι φαίνε'. Τί γὰρ αὖν, ἔφη, εἰς κύναις,
 αἷς σὺ πρέφεις φυλακῆς ἐνεκα· σπαντὲς τε καὶ τῆς σῆς, ταύτας γε-
 ρεπδύων αὐτὰς γνωρμωτέρας ἢ σοὶ πρήσσειν, ἂν αὖν εὐφραί-

τοι σὲ τὸν τῷ θεραπεύοντι. Εἰ δὲ τὸ τοιοῦτον δοκῇ μικρὸν εἶ-
 ναι, καὶ κέως καταλύσουσι· εἴ τις οὖν σὲ θεραπεύοντα, οὐς σὺ
 καὶ φρονεῖς καὶ θεραπεύεις ἐνεχθῇ κέκτησαι, τίς οὕτω δια-
 θεῖται ὥς' ἐκείνου μᾶλλον ἢ σὲ βέλεσθαι εἶναι, ἢ εἰς ἀντὶ ταύτης
 τῆς εὐεργεσίας χάριν αὐτῷ εἰδέναι; Τί δέ; (ὃ μάλιστα αἰσχρο-
 ποι αἰσπάζονται τε καὶ θεραπεύουσι οἰκονόματα) εἴ τις γυναι-
 κα πλεονέχῃ οὕτω θεραπεύσειεν ὥστε αὐτὴν φιλεῖν μᾶλλον
 ποιήσκειν ἑαυτὸν ἢ σὲ, ἢ εἰς ἀντὶ τῇ εὐεργεσίᾳ ταύτῃ εὐφρα-
 νοί; Πολλοὺ γ' αἶν, εἴφη, οἶμαι, καὶ θεοί· ἀλλ' εὖ οἶδ' ὅτι
 ὅτι πάντως αἶν μάλιστα ἀδικοῖη σὲ τῆτο ποιήσας. ἵνα δὲ εἴπω
 καὶ τὸ μάλιστα τῷ ἐμῷ πάθει ἐμπερὲς, εἴ τις οὐς σὺ ἡγάγες
 Πέρσας οὕτω θεραπεύσειεν ὥς' αὐτῷ ἥδιον ἔπεσθαι ἢ σοί, ἢ ἂν
 αἶν φίλον αὐτὸν νομίζοις; Οἶμαι μὲν, οὐ, ἀλλὰ πολυμύ-
 τερον αἶν ἢ εἰ πολλοὺς αὐτῷ καταχρήσασθαι. Τί δέ; εἴ τις τῷ
 σὺν φίλων, φιλοφρόνως σου ἐκόντων, λάμβανει τῷ ἐμῷ
 ὅποσα ἐθέλεις, εἰ τῆτο ἀκούσας οἷός τοι λαβὼν πάντα ὅποσα δύ-
 ναιτο, καὶ αὐτὸς μὲν τοῖς σοῖς γε πλουτοῖη, σὺ δὲ μηδὲ μετερίοις
 ἔχοις χρῆσθαι· ἢ εἰς ἀντὶ διώκω τὸν τοιοῦτον ἀμεμπτον φίλον
 νομίζων; Νενῶ μέντοι ἐγὼ, Κύρε, εἰ μὴ ταῦτα, ἀλλὰ τοιαῦ-
 τα ὑπὸ σοῦ δοκῶ πεποιθέναι. Σὺ γὰρ ἀληθῆ λέγεις· ἐκόν-
 τες ἐμοῦ οὗτοι ἐθέλοντες ἄγεσθαι, λαβὼν ὅχρου πᾶσαν μοῖ πλεονέ-
 χουμαι, ἐμὲ δὲ ἔρημον κατέλιπες· καὶ νῦν ἂν ἔλαβες τῇ ἐ-
 μῇ δυνάμει, ἄγεθες δὴ μοι, καὶ πλεονέχῃ μοι χάριν αὐξάνου
 τῇ ἐμῇ δυνάμει· ἐγὼ δὲ δοκῶ, ὅσοις συνάπτεται αἶν τῷ
 ἀγαθῷ, παρέχειν ἑμαυτὸν ὥσπερ γυνὴ εὖ ποιεῖν καὶ τοῖς
 τε ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ τοῖςδε τοῖς ἐμοῖς ὑποκόμοις· σὺ

μὲν γὰρ αὐτὸς φαίη, ἐγὼ δὲ οὐκ αἶψα δέχομαι. Ταῦτα αὖ
 σοι δοκεῖ εὐεργετήματα εἶναι, ὦ Κύρῃ; Εὐ ἰδ' ὅτι, ἐπὶ ἐμοὶ
 ἐκπύδου, οὐδένος αὖ ἐγὼ με δόποτέστιν ἐφυλάττου ὡς ἀξιόμα-
 τος καὶ τιμῆς. Τί γὰρ ἐμοὶ πλέον τὸ πλεῖν γὰρ πλατυμένον,
 αὐτὸν δὲ ἀπαιεῖσθαι; οὐ γὰρ τοι ἐγὼ Μῆδων ἔρχον ἀλλὰ τὸ
 κρείττω πάντων αὐτῶν^{τῶν} εἶ), ἀλλὰ μᾶλλον ἀλλὰ τὸ καὶ αὐτὸς τῶ-
 νος ἀξίων ἡμᾶς αὐτῶν^{τῶν} πάντα βελτίονας εἶ).

Καὶ ὁ Κύρῳ, ἐπὶ λέγοντος αὐτῷ ὑπολαβὼν εἶπε, Πρὸς
 τῶν γεῶν, ἔφη, ὦ θῆε, ἐπὶ καὶ γὰρ σοι πρὸς ποτὶ ἐχρεωσάμενον,
 καὶ σὺ καὶ ἐμοὶ χάρισσαι ὡς αὐτὸν σου δεινὸν παῖδα, ἔφη,
 τὸ καὶ εἶναι μεμφομένους μοι ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἡμῶν λά-
 βης ὅπως ἔχουμεν πρὸς σε, ἵν' μὲν σοι φαίνηται τὰ ὑπὲρ ἐμοὶ
 παροτρυνόμενα ὅτι καὶ ἀγαθὸν καὶ σὺ πεποιημένης, ἀσπιζο-
 μένης τε ἐμῷ σὲ ἀνταπαύξῃς με, εὐεργετήν τε νόμιζες^{εἶ} ἢ οὐ
 ἐπὶ γὰρ ποτα, ποτὶ μοι μέμψου. Ἀλλ' ἴσως τοι, ἔφη ὁ Κυαξάρης,
 χαλῶς λέγεις· καὶ γὰρ ποιήσω ταῦτα. Τί ἔτι; ἔφη ὁ Κύρῳ, ἢ καὶ
 φιλήσω σε; Εἰ σὺ βέλτε, ἔφη. Καὶ ἐκ δόποτέστιν με ὥσπερ
 ἄρτι; Οὐκ δόποτέστιν, ἔφη. Καὶ ὅς ἐφίλεισθαι αὐτῶν. Ὡς ὅ
 εἶδον οἱ Μῆδων καὶ οἱ Πέρσαις ἑ ἀλλὰ πολλὰ, (πᾶσι γὰρ ἐμελλεν ὁ,
 καὶ ἐκ πάντων ἑσσοίτο) εὐδαίς ὑδαίνον τε καὶ ἐφαιφόνον. Καὶ ὁ Κυ-
 αξάρης ὅ καὶ ὁ Κύρῳ ἀναβάντες ἐπὶ τὴν ἡπείραν ἦγοντο, καὶ ἐπὶ τῇ
 καὶ Κυαξάρη οἱ Μῆδων εἶπον, (Κύρος γὰρ αὐτοὺς ἔπος ἐπείδον)
 ἐπὶ ὅ καὶ Κύρῳ καὶ Πέρσαις, ὅτι ὅ πάντες οἱ ἄλλοι.

Ἐπὶ ὅ ἀφῆκεν ἑπὶ τὴν στρατιάν, καὶ κατέστη ὁ Κυαξά-
 ρης εἰς τὴν χαλκασθασμένην σκηνήν, οἷς μὲν ἐπετέτακτο, ὅτι
 ἐσπείαζεν τὰ ὀπίσθεν τῇ Κυαξάρει· οἱ δὲ Μῆδοι ὅσον χρόνον

χολὴν πρὸ δείπνου ἦγεν ὁ Κυαζάρης, ἥσυχ' ἑρως αὐτὸν, οἱ μὲν, ὅς
αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν, οἱ δ' ἡ πλείους, ὡς κεκέλευτο ὑπὸ Κύρου, δῶρα
ἀγόντες, ὁ μὲν τις, οἰνοχόον χαλόν· ὁ δ' ἡ, ὀψοποιὸν ἀγαθόν· ὁ δέ,
ἀρτοποιόν· ὁ δέ, μουσεργόν· ὁ δέ, ἐκπώματα· ὁ δέ, ἐδῶτα κα-
λίω· πᾶς δέ τις ὡς ἔπιθετο πολὺ ἐν γέ π' ὧν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐ-
τῷ· ὥστε τὸν Κυαζάρην μεταγαγόναι ὡς οὔτε Κύρου ἀφίστη
αὐτὸς ἀπ' αὐτοῦ, οὔτε οἱ Μῆδοι ἠπτόν τι αὐτοῦ παροργίζον· ἢ τῶν
ἢ καὶ πρὸς αὐτὸν.

Ἐπειδὴ δὲ δείπνου ὥρα ἦν, χαλίστας ὁ Κυαζάρης ἡξίου τὸν
Κύρον, ἀφ' ἑρῶν ἰδόντα αὐτὸν, σιωδαπνῆν. Ὁ δ' ἡ Κύρου εἶ-
πε, Μὴ δὴ σὺ κέλευε, ὦ Κυαζάρη. Ἡ δ' ἡ ὁρᾷς ὅτι οὗτοι οἱ
παρόντες ὑφ' ἡμῶν παρόντες ἐπημελῆς πάσαισι; οὐκοῦν χα-
λῶς αὖν παροργίζοιμι, εἰ τούτων ἀμελῶν τίω ἐμὴν ἰδόντων γε-
ραπτόειν δοχοῖμαι· ἀμελεῖσθαι δὲ δοχοῦντες οἱ στρατιῶται,
οἱ μὲν ἀγαθοί, πολὺ αὖν ἀθυμότεροι γίγνονται, οἱ δὲ πρη-
ροί, πολὺ ὑβριστότεροι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδοῖ
μακρὰν ἤκων, δείπνει ἤδη· καὶ εἰ πᾶς σε τιμῶσιν, ἀντασπά-
ζου καὶ εὐώχει αὐτοὺς, ἵνα σε καὶ θαυμάσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπὼν,
ἐφ' ἧς ἔλεγον τρέφομαι· αὐριον δ', ἔφη, παρὸς δόρυς ὅτι
τὰς σὰς θύρας ἡρῶνται πάντες οἱ ἑκαταίριοι, ὅπως βεβαυ-
σώμεθα σὺν σοὶ τὴν γῆν ποιεῖν τὸ ἐν τῷδε. Σὺ δὲ ἡμῶν ἐμβαλε
ἡρῶν παρὸς τῆτον, πότερον ἐπὶ δοκῇ στρατεύεσθαι, ἢ καμρὸς ἦδη
ἀγρεύειν τὴν στρατιάν. Ἐκ τούτου ὁ μὲν Κυαζάρης ἀμφὶ δείπνου
εἶχε· ὁ δὲ Κύρου, συλλέξας τὰς ἰκανωτέρας τῆν φίλων καὶ
φρονητῶν καὶ συμπαροῦν ἐπὶ δέοι, ἔλεξε τοιαύτην·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἀ μὲν δὴ παρὸς εὐξάμεθα, σὺν θεοῖς πάς-

“εστιν ἡμῖν. Οποῖοι γὰρ ἂν πορευώμεθα, κρατῦμεν τῆς χώρας·
 “ἢ μὲν δὴ ἢ τῆς πολέμιας ὁρῶμεν μεικρὰ, ἡμᾶς δὲ αὐτὴς
 “πλείονας τε ἔτι ἰσχυρότερας γιγνομένης. Εἰ δὲ ἡμῖν ἐπὶ θελήσειαν
 “οἱ νῦν περὶ σφόδρῳ σὺμμαχοι παρὰ μέναι, καὶ πολλὰ ἂν
 “μᾶλλον ἀνύσαι δυνάμει καὶ ἐπὶ βιάσει καὶ καμῶν, καὶ ἐπὶ πεί-
 “σαι θέοι. Ὅπως ἔστι τὸ μένειν ὡς πλείστοις συνδοκῇ τῆς συμμά-
 “χων, ἔστι μᾶλλον τῆτο ἐμὸν ἔργον ἢ ἔτι ὑμέτερον μηχανᾶσθαι.
 “Ἀλλ’ ὥσπερ καὶ ὅταν μάχεσθαι δέη, ὁ πλείστοις χειρωσάμενος ἀλ-
 “κμώτατος δοξά(ε)ται, ἔτι καὶ ὅταν περὶ δέη βελῆς, ὁ πλείστος
 “ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας, ὅστις δικαίως ἂν λεκτικώτατός τε
 “ἔτι περὶ κτώτατος κρίνοιτο ἂν (εἰ). Μὴ μέντοι ὡς λόγοι ἡμῶν
 “ἐπιδειξόμενοι οἷον ἂν εἴποιτε πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, τῆτο μελε-
 “τᾶτε, ἀλλ’ ὡς τῆς πεπεισμένους ὑφ’ ἐνός, δήλως ἐσομένης οἷς
 “ἂν πράττωσιν, ἔτι παρὰ σφοδρά(ε)σθαι.” Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τέ-
 “των ὁππότε εἴδε· ἐγὼ δὲ, ὅπως ἂν ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια, ὅσα ἂν
 ἐγὼ δύνωμαι, οἱ στρατιῶται, παρὰ τῶν στρατιῶν βελούται, τέτοι-
 πειράσομαι ὁππότε εἴδαι.

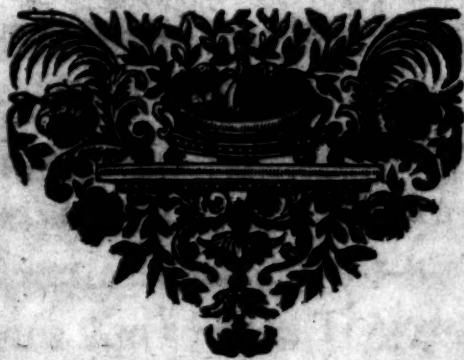

χρῆν πρό δειπνῆς ἦεν ὁ Κυαξάρης, ἥεδ' πρὸς αὐτὸν, οἱ μὲν, ὥς αὐτοὶ ἀφ' ἐαυτῶν, οἱ δ' ἡ πλείους, ὡς κεκέλευτο ὑπὸ Κύρου, δῶρα ἄγοντες, ὁ μὲν τις, οἶνοχόον χαλόν· ὁ δ' ἡ ἀψοποιὸν ἀγαθόν· ὁ δὲ, ἀρτοποιόν· ὁ δὲ, μουσεργόν· ὁ δὲ, ἐκπώματα· ὁ δὲ, ἐδίπτε καλῶν· πᾶς δὲ τις ὡς ἔπιτο πολὺ ἐν γέ τι ὧν εἰλήφει ἐδωρεῖτο αὐτῷ· ὥστε τὸν Κυαξάρην μεταγνώσκων ὡς οὔτε Κύρῳ ἀφίση αὐτὰς ἀπ' αὐτῶν, οὔτε οἱ Μῆδοι ἡτήον τι αὐτῷ προσεῖχον ἢ νῦν ἢ καὶ πρόθεν.

Ἐπειδὴ δὲ δείπνου ὥρα ἦν, χαλίστας ὁ Κυαξάρης ἡξίου τὸν Κύρῳ, ἀγὰ χρένου ἰδόντα αὐτὸν, σιωδαιπνεῖν. Οἱ δ' Κύρῳ εἶπε, Μὴ δὴ σὺ κέλαιε, ὦ Κυαξάρη. Ἡ ἐχ' ὁρᾷς ὅτι οὗτοι οἱ παρόντες ὑφ' ἡμῶν πᾶντες ἐπηερμύοι πάρεσιν; οὐκοῦν χαλῶς αὖν προσήοιμε, εἰ τούτων ἀμελῶν πλὴν ἐμὴν ἡδονὴν θεροσπύειν δοκοῖν· ἀμελείδω δὲ δοκοῦντες οἱ σροσπῶται, οἱ μὲν ἀγαθοὶ, πολὺ αὖν ἀθυμότεροι γίγνοιτο, οἱ δὲ πονηροὶ, πολὺ ὑβρισότεροι. Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ἄλλως τε καὶ ὁδὸν μακρὰν ἔχων, δείπνει ἤδη· καὶ εἰ πνὲς σε πμῶσιν, ἀντασπάζου καὶ εὐώχει αὐτούς, ἵνα σε καὶ θαρρήσωσιν· ἐγὼ δὲ ἀπὼν, ἐφ' ἧς ἔλεγον πρέφομαι· αὐτεῖον δ', ἔφη, προσὶ δάδωρ ὅτι τὰς σὰς θύρας ἄρῶνται πάντες οἱ ἑπικαίριοι, ὅπως βελανσώμια σὺν σοὶ τῇ χεὶρ ποιῶν τὸ ἐκ τῆδε. Σὺ δὲ ἡμῖν ἐμβαλε ἄρῶν πρὸς τέτον, πότῃ ἐπὶ δοκῇ σρατῶεσθαι, ἢ καμρὸς ἦδη ἀγαλύειν ἢ σραπῖαν. Ἐκ τῆτε ὁ μὲν Κυαξάρης ἀμφὶ δείπνον εἶχεν· ὁ δὲ Κύρῳ, συλλέξας τὴν ἰκανωτέρεν τῶν φίλων καὶ φρογνῆν καὶ συμπρόσῃεν ἐπὶ δέοι, ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, ἀ μὲ δὴ προσῶτα εὐξάμειθα, σὺν θεοῖς πάρε-

“εστὶν ἡμῖν. Οποὶ γὰρ ἂν πορδύμεθα, κρατῶμεν τῆς χώρας·
 “ἢ μὲν δὴ ἢ τῆς πολεμίας ὀρεῶμεν μεικρύνει, ἡμᾶς ὃ αὐτὴς
 “πλείονάς τε ἔῃ ἰσχυρότεραις γιγνομέναις. Εἰ ὃ ἡμῖν ἐπὶ θελήσειαν
 “οἱ νυνὶ πορογρόμφοι σύμμαχοι πῶς αὖτε, καὶ πολλὰ ἂν
 “μᾶλλον ἀνύσαι δυνάμει καὶ ἐπὶ βιάσειας καμρὸς, καὶ εἰ πεῖ-
 “σαι δέοι. Ὅπως ἔν τὸ μένειν ὡς πλείστοις συνδοκῇ τῇ συμμά-
 “χων, ἔδεν μᾶλλον τῆτο ἐμὸν ἔργον ἢ ἔῃ ὑμέτερον μηχανῶνταις.
 “Ἀλλ’ ὥσπερ καὶ ὅταν μάχεσθαι δέη, ὁ πλείστοις χειρωσάμενος ἀλ-
 “κμώτατος δοξά(ε) (εἰ), ἔτω ἔῃ ὅταν πε δέη βελῆς, ὁ πλείστος
 “ὁμογνώμονας ἡμῖν ποιήσας, ὅτε δικάως ἂν λεκτικώτατός τε
 “ἔῃ ποροκτικώτατος κρίνοιτο ἂν (εἰ). Μὴ μέντοι ὡς λόγοι ἡμῖν
 “ἐπιδειξόμενοι οἷον ἂν εἴποιτε πρὸς ἕκαστον αὐτῶν, τῆτο μελε-
 “τῆτε, ἀλλ’ ὡς τῆς πεπεισμέναις ὑφ’ ἐχράς, δήλας ἐσομύναι οἷς
 “ἂν πράττωσιν, ἔτω πῶς αὖτε ἀσκαυάζεσθε.” Καὶ ὑμεῖς μὲν, ἔφη, τέ-
 “των ὁπμελεῖσθε· ἐγὼ ὃ, ὅπως ἂν ἔχοντες τὰ ἐπιπείδια, ὅσα ἂν
 “ἐγὼ δύνωμαι, οἱ στρατιῶται, πρὸς τῇ στρατιᾷ βελδύων, τῆτα
 “πειράσομαι ὁπμελεῖσθαι.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Σ'.

ΤΑΥΤΗΝ μὲν δὲ πάλιν ἡμέραν ἔτι ἀφ' ἡμέρας, καὶ δειπνήσαντες, ἀνεπαύοντο τῇ δ' ὑπεραίῳ πρὸς ἡκον ἐπὶ ταῖς Κυραξάρας θύραις πάντες οἱ σύμμαχοι. Ἐν ᾧ ὅτε ὁ Κυραξάρας ἐπαφίετο, αἰχάνων ὅτι πολὺς ὄχλος ἐπὶ ταῖς θύραις ἔει, ἐν τούτῳ οἱ φίλοι τῆς Κύρου προσήγον οἱ μὲν Καδυσίοις, δεομένους αὐτῷ μένειν, οἱ δὲ, Τεχνάνας, ὁ δὲ τις, Γωβρύαν, ὁ δὲ τις, Σάκας. Ἰστιάσσης δὲ Γαδάτην τὴν εὐνύχον προσήγε, δεόμενον τῷ Κύρῳ μένειν. Ἐνθα δὲ ὁ Κύρος γινώσκων ὅτι ὁ Γαδάτης πάλαι δασιλῶς καὶ φόβῳ μὴ λυθείη ἢ σφαλίᾳ, ἐπιχειρήσας εἶπε, ὦ Γαδάτα, δῆλος, ἔφη, εἰ ὑπὸ Ἰστιάσσης τούτῳ πεπεισμένος τούτῳ γινώσκεις αὐτὸ λέγειν. Καὶ ὁ Γαδάτης, ἀναλείνας τὰς χεῖρας πρὸς τὸ οὐρανὸν, ἀπαύωσεν ἢ μὴν μὴ ὑπὸ τῷ Ἰστιάσσης τούτῳ πεπεισθῆναι αὐτὸ γινώσκου. Ἀλλ' οἶδα, ἔφη, ὅτι ἦν ὑμεῖς ἀπέλθοντε, ἔρριπὰ ἐμὰ παντελῶς. ἀλλ' αὐτῷ, ἔφη, καὶ τούτῳ ἐγὼ αὐτὸς προσήλθον, ἐρωτῶν εἰ εἰδείη τίνα γνώμην ἔχεις πρὸς τῆς ἀφελύσεως τῆς στρατεύματος. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἀδίκως γὰρ ἐγὼ, ὡς ἔοικεν, Ἰστιάσσην ἀπαύωμαι. Καὶ ὁ Ἰστιάσσης εἶπε, Ναὶ μὰ Δία, ἔφη, ὦ Κύρε, ἀδίκως μὲν δὲ ἐπεὶ ἐγὼ γε εἰς ἀντέλεγον Γαδάτα, ὡς ὅχ οἶόν τέ σαι μένειν, λέγων ὅτι ὁ πατήρ σε μεταπέμποι. Καὶ ὁ Κύρος, Τί λέγεις; ἔφη. Ἐν τούτῳ αὐτὸς ἐτόλμησας ἐξεργασθῆναι, εἴτ' ἐγὼ ἐβλόμην, εἴτε μὴ; Μὰ Δί, ἔφη.

ὁρῶ γάρ σε ὑπεπιθυμῆντα ἐν Πέρσῃς πρὶς βασιλῆον πρὶς ἐλθεῖν, καὶ πατρὶ ὁμιλεῖσθαι ἢ ἔχαστα διεωχέσθαι. Ο δὲ Κύρου ἐφη, Σὺ δὲ οὐκ ὁμιθυμεῖς οἴκαδ' ἀπελθεῖν; Μαὶ Δί', ἐφη ὁ Ἰσάασης, ὅδ' ἀπειμὶ γέ, ἀλλὰ μένων στρατηγήσω ἕς τ' ἂν ποιήσω Γαδάϊον τετονὶ δεσπότῃ τῷ Ασυρίῃ.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐπαύον ἀπελθὴ πρὸς ἀλλήλους· ἐν τῷ τῷ ὁ Κυαξάρης σεμνῶς κεκοσμημένος ἔξῃλθε, καὶ ὁπλίσθου Μηδικοῦ ἐκατέζετο. Ὡς δὲ πάντες συνήλθον εἰς ἐδρὰς, ἃ σιωπῇ ἐχρῆτο, Κυαξάρης εἶπεν ὧδε, Ἄνδρες σύμμαχοι, ἴσως ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω, καὶ πρεσβύτερός εἰμι Κύρου, εἰκός με ἀρchein λόγου. Νυνὶ οὖν μοι δοκῇ καμρός, ἐφη, εἰ περὶ τούτου ἀμφαλέγεσθαι κοῦτον, πότῃ στρατεύεσθαι καμρός δοκῇ εἰ ἐπὶ, ἢ ἀφελύειν ἤδη τὴν στρατιάν· λέγέτω οὖν τις, ἐφη, περὶ αὐτῷ τέτι ἢ γνώσκῃ. Ἐκ τέτι κοῦτος μὲν εἶπεν ὁ Τρχάνιος, Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐκ οἷδα μὲν ἔγωγε εἶπαι δεῖ λόγων, ὅπως αὐτὰ τὰ ἔργα δεικνύει τὸ κράτιστον. Πάντες γὰρ ὁπσιάμεθα ὅτι ὁμῶς μένοντες πλείω κακὰ ποιῶμεν τῶς πολεμίας ἢ πάσχοντες· ὅτε δὲ χεῖρς ἡμεῖς ἀλλήλων, ἐκείνοι ἡμῖν ἐχρῶντο ὡς ἐκείνοις ἢν ἡδίστον, ἡμῖν γεμῶν ὡς χαλεπώτατον. Ἐπὶ τῷ ὁ Καδύσιος εἶπεν, Ἡμεῖς δὲ τί ἂν λέγομεν, ἐφη, κοῦ τῶ οἴκαδ' ἀπελθόντες ἔχαστοι χεῖρς εἰ, ὅπου γέ ὅδ' ἐστρατομαχοί, ὡς εἴοικε, χεῖρς εἶσθαι συμφέρει; Ἡμεῖς γὰρ ἐ πολὺν χρόνον δίχα ἔσμεν ἡμετέρας πληθους στρατομαχοί, δίκα ἐδομεν, ὡς ἃ ὑμεῖς ὁπσιάσθε. Ἐπὶ τῷ Ἀρτάβαζος, ὁ συγγυής εἰ ποτὲ φήσας Κύρῳ, εἶπε ταῦδε, Ἐγὼ δὲ, ἐφη, ὦ Κυαξάρη, τοσούτον ἀμφαφῶμαι τοῖς πρὸς δεῖν λέγουσιν· ἔτοι μὲ γὰρ φασιν ὅτι ὁδὸς μένοντες στρατεύεσθαι, ἐγὼ δὲ λέγω

ὅτι ὅτε οἵ κ' αἱ ἡμῶν, ἐσραϊσόμεν. Καὶ γὰρ ἐβόηθη πολλάκις, τῆς
 ἡμετέρων ἀγομφύων, καὶ περὶ τῶν σφετέρων φρεσίων, ὡς ὅτι
 ἐκλυσομφύων, πολλάκις πωρόγματα εἶχον, φοβεῖσθαι τε καὶ
 φερεῖσθαι· καὶ ταῦτα ἐπ' ἑσθ' ἔπαιον τὰ οἰκεία δαπανῶν· τιμὴ δὲ ἔχον
 μὲν τὰ ἐκείνων φρεσίων, καὶ ἐφ' ἑσθ' ἐκείνοις, εὐωχέσθαι
 δὲ τὰ ἐκείνων, πίνω δὲ τὰ τῆς πολέμιων. Ὡς οὖν τὰ μὲν οἵ-
 κ' αἱ στρατείας οὖσαν, τὰ δὲ ἐσθ' ἐμοὶ μὲν ἐδοκῆς, ἔφη, ἀφ' ἑ-
 λύνειν τιμὴν καὶ πανήγυριν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ Γωρύας εἶπεν, Ἐγὼ
 δὲ, ὡς ἄνδρες σύμμαχοι, μέλει μὲν τῆδε ἐπαρῶν τιμὴ Κύρου
 δεξιάν· ὅθεν γὰρ ψεύδεται ὡς ὑπέχετο· εἰ δὲ ἀπεισιν ἐκ
 τῆς χώρας, δῆλον ὅτι ὁ μὲν Λαγύριος ἀναπαύσεται, οὐ τί-
 νων ποινὰς ὡς τε ὑμᾶς ἐπεχέρισεν ἀδικεῖν καὶ ὡς ἐμὲ ἐποίησεν
 ἐγὼ δὲ ἐν τῇ μέσῃ πάλιν ἐκείνῳ δώσω δίκην ὅτι ὑμῶν φίλος
 ἐγενόμην.

Ἐπὶ τούτοις πᾶσι Κύρος εἶπεν, “Ὡς ἄνδρες, ἐσθ' ἐμὲ λα-
 “οῦναι ὅτι ἐὰν ἀφ' ἑλύνωμεν τὸ στρατεύμα, τὰ μὲν ἡμέτερα
 “ἀδενέστερα γίγνοιτο αἶν, τὰ δὲ τῆς πολέμιων πάλιν αὐξήσε-
 “ται. Ὅσοι μὲν γὰρ αὐτῶν ὅπλα ἀφ' ἑλύνονται, ταχὺ ἄλλα ποιή-
 “σονται· ὅσοι τε ἵπποισι ἀπεσέθενται, ταχὺ πάλιν ἄλλοις κτή-
 “σονται· ἀντὶ δὲ τῆς ληπολαγίας ἐτεροι καὶ ἐφ' ἑσθ' ἐπαιον καὶ ὅτι
 “γενήσονται· ὥς ὅθεν θαυμάσιον, εἰ ἐν τάχει πάλιν ἡμῶν
 “πωρόγματα παρέχον διωκόμενται. Τί δήνα ἐγὼ Κυαξάρει
 “λόγον ἐκείλυσσα ἐμβαλεῖν πρὸς καταλύσεως τῆς στρατῆς; Εὖ
 “ἴστε, ἔφη, ὅτι φοβεῖσθαι τὸ μέλλον. Οὐ γὰρ ἡμῶν ἀντιπα-
 “λοῖς πωρόντας, οἷς ἡμεῖς, εἰ ὡς στρατὸς οὐκ αἶν, ἐκ διωκόμε-
 “ναι μάχεσθαι. Προσέχε' μὲν γὰρ δήπου χερσὶν, σέχαι δὲ

“οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς εἰσὶν, ἀλλὰ μὰ Δία ἔχ’ ἵππους, ἑδὲ γερ-
 “ουσαν, οὐδὲ τῇ δόμῃ τῇ στρατιωτῶν· εἰς αἶψα ἡμεῖς οὐκ ἂν
 “διωκόμεθα στρατεύεσθαι· τὰ δ’ ἐπὶ τῇ πόλει, ὅπου μὲν ἡμεῖς
 “ἐκλιπόμεθα, ὑφ’ ἡμῶν ἀνάσταται· ὅπου δ’ ἐκ ἀφύγμεθα, ἀφ’
 “αὐτῶν φοβούμεθα, ἀνακεκομμένοι εἰσὶν εἰς ἐρύματα· ὥστε
 “αὐτοὶ μὲν ἔχουσιν, ἡμεῖς δ’ αὖτε μὴ δύνασθαι λαμβάνειν. Τίς
 “ἂν ἔτιτος ἀγαθός, ἢ τίς ἔτιτος ἰσχυρός, ὃς ληψὲν καὶ ῥίγῃ διώκῃ
 “αὐτὸν μαχόμενος στρατεύεται; Εἰ μὲν οὖν ἔτιτος στρατεύομεθα,
 “ἐγὼ μὲν φημι χρῆναι ἐκόντας ἡμᾶς χαλᾶσθαι πρὸς στρατιάν
 “μᾶλλον, ἢ ἀκούσας ὑπ’ ἀμνηστίας ἐξελαθῆναι. Εἰ δ’ ἐβλό-
 “μεθα ἐπὶ στρατεύεσθαι, τότε ἐγὼ φημι ἔτι χρῆναι ποιεῖν, περὶ ὧν
 “ὡς τάχιστα τῷ μὲν ἐκείνων ὀχυρῶν ἡμᾶς ὡς πλείστα σφραγίσαι, ἡμῶν
 “δ’ αὐτοῖς ὡς πλείστα ὀχυρὰ ποιεῖσθαι· εἰς γὰρ ταῦτα γένηται, τὰ
 “μὲν ἐπὶ πόλει πλείονα ἔχουσιν ὁπότεροι ἂν πλείω δύνωνται λαμβά-
 “νοντες ἀποπύθεσθαι, πολιορκήσαντες δ’ ὁπότεροι αὖ ἥσους ὦσι. Νῦν
 “δ’ ἐδὲν ἀφ’ ἀφύγμεθα τῷ ἐπὶ τῇ πόλει πλεόντων· καὶ γὰρ ἐκείνοι
 “πλείους μὲν αἶψα, τὸ δ’ ἐπὶ πεπλοσμένῳ ἑδὲ οἰκειότερον ἔσται ἀπώ-
 “σου χαλεπότερον. Ἦν δ’ ἀφ’ ἀφύγμεθα ἡμῶν γένηται, ταῦτα δὴ τοῖς
 “μὲν πολέμοις ἀλλοτρεώσιν τὴν χώραν, ἡμῶν δὲ ὑπ’ εὐδίας
 “μᾶλλον ἔσται πάντα. Οἱ δ’ ἴσως αἰνῶντες ὑμῶν φοβηθήσονται, εἰ δὲ
 “οὐκ ἔστιν αὐτῶν φρεσὶν, μηδὲ τῷ σώματι ἀκνήσονται. Ἡμεῖς μὲν γὰρ
 “ἐπεὶ ὥς οἴκοιεν ἀποδημεῖν, φερούμεθα ὑμῶν ἀναδεχόμε-
 “μεθα καὶ ἐγγύτατα χωρία τῷ πολέμῳ· ἡμεῖς δ’ οὐκ ἀποδέσμευ-
 “μεθα αὐτοῖς τῇ Ἀσυρίας, ἐκείνη κατὰ δὲ ἐργάζεσθαι. Ἦν γὰρ
 “ἡμεῖς τὰ πλησίον αὐτῇ διωκόμεθα φραγέμεντες σὺν ἑσθαι, ἐν
 “πολλῇ ἡμεῖς ἐρίῃ, οἱ δ’ ἀπὸ αὐτῇ ἐχόντες, βιασθήσονται

“ὡς γὰρ αἶμα, ἀνθρώποις ἢ ἐγγὺς ἑαυτοῦ ὅτι καὶ κρατὶ ἀρε-
“ λύντες τοῖς παρόσω ὑμῖν βουλευσάμεν.”

Ὡς δὲ ταῦτα ἔρρηκε, οἱ τε ἄλλοι πάντες ἀντιπρόσωποι συμ-
πρωθυμῶντες ταῦτ' ἔφαθον, ἔκ Κυμαζάρης, Γαδάρης ἢ καὶ Γαβρύνης
ἔκ τε γὰρ αὐτῶν ἐκαστοῦ, ἢν ἐποτρύνοντο οἱ ἀντιπρόσωποι, τελευτῶντες
ἔφασαν, ὥς καὶ ταῦτα φίλοι τοῖς συμμάχοις ὑπάρχουσιν. Οὗτος
Κύρος, ἐπεὶ εἶδεν πάντας προθυμῶς ὄντας παρόσω ὅσα ἐλάττω
τέλος ἔφη, Εἰ τούτοις πρῶτον βουλόμην ὅσα φέρειν χρῆται
ποιεῖν, ὡς τάχιστα αἱ δυνάμεις γενέσθαι μετὰ τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης τῆς
ἢ πολυμύτου τῆς, τέλει καὶ ἢ εἰς τὴν ἡμετέραν ὁχλοῦ μετὰ τῆς. Ἐκ
ταύτου ὑπέχετο μὲν Κυμαζάρης μετὰ τὴν αὐτὴν πομπήν
παρῆναι, ἀλλὰ καὶ δὲ Γαδάρης καὶ καὶ Γαβρύνης, ἀλλὰ καὶ Τι-
γρῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Κύρος ἔφατο παρῆναι πομπή-
σονται. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' εἶδον, ἐπορεύοντο μὲν μετὰ τὴν πομπήν
παρῆναι, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐκαστοὶ εἰς τὰς μετὰ τὴν πομπήν
ἀνδρῶν οἱ ἐπὶ τῇ πομπῇ, οἱ ἐκαστοὶ βουλευσάμενοι εἶναι ὅσα φέρει
ἔχουσιν.

Κύρος οὖν, ἐπεὶ εἶδεν ὅτι ἀρετῶς αὐτῶν αἶμα φέρει ταῦτα, ἐπὶ-
δου μὲν τὸ πρῶτον εἶναι ὅσα ὅσα ὑποτάσσονται τῇ καὶ τῇ πομπῇ
συνάγουται ὅσα εἶναι παρῆναι, ὅσα τε ἐκαστοῦ πρῶ-
τον, ἐπὶ τῇ πομπῇ ὡς ἐν ἀσφαλείᾳ οἱ αἶμα μένοντες εἶναι, εἶπον καὶ
παρόσω τῇ ἰσχύϊ ἀποσφαιροῦνται. Πρὸς δὲ ταῦτα, ἐπὶ-
τῇ οὖν αἶμα μάλιστα εἶναι πλεονέκτην, ὅσα εἶναι πλεονέκτην
εἰσελθόντο τὸ πρῶτον, ὅσα εἶναι αἶμα παρῆναι, αἶμα μὲν
ὅσα ὅσα λαμβάνουσι τῇ πομπῇ τὰ ἡμετέρα, αἶμα οὖν
ὅσα μὲν ὑποτάσσονται καὶ ἰσχύϊ ἀποσφαιροῦνται ταῖς πομπῇ,

ἅμα δ' ὅπως ἐν ταῖς ἀγωγαῖς τὰς τάξεις ὑπομνησκοῖντο.
Ο μὲν δὴ Κῦρος ἐν τέτοις ἦν·

Εκ τῷ Βαβυλωνίῳ οἱ αὐτόμολοι καὶ οἱ ἀλυσκόμολοι ταῦτ' ἔλεγον, ὅτι ὁ Ασσύριος οἵχαιτο ἐπὶ Λυδίας, πολλὰ τάλαντα ἀργυρίου ἐ χειρσὶν ἄγων, καὶ ἄλλα κτήματα καὶ κόσμον παιτοδαπόν. Ο μὲν ἐν ὄχλῳ τῷ στρατιωτῇ ὑπελάμβανεν ὡς ὑπεκρίνοτο ἤδη τὰ χεῖματα φοβούμενος· ὁ δὲ Κῦρος, γινώσκων ὅτι οἵχαιτο συστήσων εἰς τὴν δυνάμει ἀντίπαλον ἑαυτῷ, ἀντιπρὸςκοιλάζετο ἐρρωμένως, ὡς μάχης ἐπιδέησον· ἐξεπὶμπλα μὲν τὸ τῷ Περσῶν ἱππικόν, τὴν μὲν ἐκ τῶν αἰχμαλώτων, τὴν δὲ πῖνας ἐκ παλαιῶν φίλων λαμβάνων ἱππεύς· ταῦτα γὰρ παλαιῶν πάντων ἐδέχετο, καὶ ἀπεωθύνετο ὕδην, ἕτε εἰς τοὺς ὅπλοι ἐδίδου χαλόν, ἕτε ἱππῶν. Κατεσκεύαζετο δὲ καὶ ἄρματα ἐκ τε τῶν αἰχμαλώτων ἀρμάτων, καὶ ἄλλοθεν ὅπόθεν δύναίτο. Καὶ τὴν μὲν Τρωϊκὴν διφρεῖαν παρῴθεν ἔχον, καὶ τὴν Κυρηναίων ἐπὶ νηὶ ἔσαν ἀρματοπλάσιαν κατέλυσε· τὸν γὰρ παρῴθεν χεῖρον καὶ οἱ ἐν τῇ Μηδίᾳ καὶ Συρίᾳ καὶ Ἀραβίᾳ καὶ πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς ἀρμασὶν ἔτις ἐχρῶντο ὥσπερ νηὶ οἱ Κυρήναιοι. Ἐδοξε δὲ αὐτῷ, ὁ κρείτιστος εἰκὸς ἦν τῇ τῆς δυνάμεως, ὄντων τῶν βελτίστων τῶν τοῖς ἀρμασὶν, τὸ ἐν ἀκροβολιστῶν μέρει τῇ, καὶ εἰς τὸ κρατεῖν ὅθεν μέγα μέρος συμβάλλεσθαι. Ἀρματα γὰρ τετρακόσια τὴν μὲν μαχημένοις πρέχεται τετρακοσίοις, ἱπποῖς δὲ ἔτι χερσὶν ἄρκοσίοις καὶ χιλίοις ἡνίοχοι δὲ αὐτοῖς εἰς μὲν, ὡς εἰκός, οἷς μάλιστα πισεύουσιν οἱ βελτίστοι, εἰς τετρακοσίοις· οὗτοι δὲ εἰσιν οἱ ὅθεν ὁποῦν οὗ πολέμοις βλάπτουσι. Ταύτην μὲν οὖν τὴν διφρεῖαν κατέλυσε ἀντὶ δὲ τούτου πολεμικήν κατεσκεύασεν ἄρματα τετραχοῖς τε

ἰσχυροῖς, ὡς μὴ ῥαδίως συντελέσονται, ἀξιοῖ τε μακροῖς ἥτις
 γὰρ ἀνατέλλεται πάντα τὰ πλατέα· τὸν δὲ δίφρου τοῖς ἰπποῖς
 ἐποίησεν, ὡς πύργον, ἰσχυρῶν ξύλων ὕψος δὲ τέσσαρ' ἔσθ' ἑξή-
 ρει τῆς ἀγκυλῶν, ὡς δύνανται ἰπποχεῖσθαι οἱ ἵπποι ὑπὲρ τῆς
 δίφρου· οὗτοί τ' ἰπποῖς ἐπαρτάκις πάντα πάλιν τῆς ὀφθαλ-
 μῶν. Προσέθηκε δὲ καὶ δρόμους σιδήρεας ὡς διπλῆς πρὸς τὰς
 ἀξονας, ἐνθεν καὶ ἐνθεν τῆς τροχῶν, ἵνα ἀλλὰ κινήσῃ ὑπὸ τῶν ἀξόνων
 εἰς γῆν βλέπονται, ὡς ἐμβαλόντων εἰς τοὺς ἐκκεντρίους τοῖς ἄρ-
 μασι. Ὡς δὲ τότε Κύρου ταῦτα κατεσκεύασεν, ἔπεσ' ἐπὶ καὶ
 καὶ τοῖς ἄρμασι χεῖνται καὶ οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ χώρα. Ποιῶν
 ὅτι αὐτὰ καὶ καμῆλοι πολλὰ παρὰ τῇ φίλῃ συνελγευμένῃ
 καὶ αἰχμαλῶται πῖσσι συνεθροισμένοι. Καὶ ταῦτα μὲν οὕ-
 τως ἐπεδείκνυτο·

Βυλόμενος δὲ πῃ κατὰ σκοπὸν πέμψαι ἐπὶ Λυδίας, ἔ-
 μαθ' ἐν ᾧ, π' ἀφ' ὧν ὁ Ασσύριος, ἔδοξε αὐτῷ ἐπιπλεῖν αἰ-
 ναί Λυδίας ἐλθεῖν ἐπὶ τῷτο, ὁ φυλάττων πῶν καλῶν γυ-
 ναϊκῶν. Συνεβέβηκε γὰρ τῇ Λυδίᾳ ταῖς ἀφ' ἧς ληφθέντες ἐξέ-
 πι τῆς γυναικὸς, ἡναγχεῖσθαι πρὸς ἐγγεῖν λόγους αὐτῇ πρὸς
 συνορίας. Ἡ δὲ ἀπέφθη μὲν, καὶ ἦν πρὸς τῷ ἀνδρὶ, καί τις
 ἀπότι· (ἰφίλῃ γὰρ αὐτὸν ἰσχυρῶς) ὁ μὲντοι κατηγόρησε τῇ Λυδί-
 σπου πρὸς τὸν Κύρου, ὁκνήσας συμβαλεῖν φίλος ἀνδρας. Ἐπεὶ
 ὅτι ὁ Λυδίας δοκῶν ὑποπτεύσειεν τῷ τυχεῖν αὐτὸν ἐβούλετο, ἡπί-
 λησε τῇ γυναικὶ, ὅτι εἰ μὴ βούλοιοτο ἰκοῦσαι, ἀκούσει ποῖσσι
 ταῦτα· ὅτι οὕτως ἡ γυνή, ὡς ἔδειξε πῶν βίαν, ὅτι κρύπτει,
 ἀλλὰ πέμπει τὸν ἐκκεντρίον πρὸς τὸν Κύρου, καὶ κελεύει λέξαι
 ἅπαντα. Οὗτοί τ' ὡς ἤκουσεν, ἀναγελῶντες ὅτι τῷ κρείττονι τῷ

ἔρωτ'· φάσκοντι εἶναι, πέμπει Αἰτάβαζον σὺν τῷ εὐνούχῳ, καὶ κελεύει αὐτὰς εἰπεῖν βιάζεσθαι μὲν μὴ τοιαύτην γυναι-
κα, πείθειν δὲ, εἰ δυνάητο, ὅτι ἔφη καλύειν. Ἐλθὼν δὲ ὁ Αἰ-
τάβαζ· πρὸς τὸν Αἰτάσπην ἐλοιδόρησεν αὐτὸν, πρὸς αὐτὴν δὲ
κλῆν τε ὀνομάζων τὴν γυναῖκα, ἀσέβειάν τε αὐτῷ λέγων, ἀδι-
κίαν τε καὶ ἀκράτειαν· ὥς τὸν Αἰτάσπην πολλὰ μὲν δακρύειν
ὑπὸ λύπῃς, καταδύεσθαι δ' ὑπὸ τ' αἰσχύνῃς, ὑπολωλέναι δὲ
τῷ φόβῳ μή τι καὶ πάθῃ ὑπὸ Κύρῃ.

Ὁ οὖν Κύρ· καταμαθὼν ταῦτα, ἐχάλεσέ τε αὐτὸν, καὶ
μόν'· μόνη ἐλέξεν, Ὀρῶ σε, ἔφη, ὦ Αἰτάσπα, φοβούμερόν
τε ἐμὲ καὶ ἐν αἰσχύνῃ δεινῶς ἔχοντα. Παῦσαι οὖν τέττοι· ἐγὼ
γὰρ θεὸς τε αἰκύνω ἔρωτ'· ἡσπῆσαι, ἀνθρώποις τε οἶδα καὶ
μάλα φρενίμους δοκοῦντας εἶναι οἷα πεπόνθασιν ὑπ' ἔρω-
τ'· καὶ αὐτὸς δ' ἐμαυτοῦ κατέγων μὴ ἂν κατεγῆσμαι ὥς-
τε σκωτῶν καλοῖς ἀμελήσας αὐτῶν. Καὶ σοὶ δὲ τέττε εἰς πρῶτον
ματ' ἐγὼ αἰπὸς εἰμι· ἐγὼ γὰρ σε συγκατεγείρῃς τούτῳ τῷ
ἀμάχῳ πρῶτῳ. Καὶ ὁ Αἰτάσπας ὑπολαβὼν εἶπεν, Ἀλ-
λά σὺ μὲν ὦ Κύρ, καὶ ταῦτα ὅμοιος εἶ οἷός περ καὶ πᾶλλα, πρῶτος
τε ὢ συγγνώμων τῷ ἀνθρωπίνῳ ἀμαρτημάτων· ἐμὲ δ', ἔφη, καὶ
οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καταδύουσι τῷ ἄχρῳ. Ὡς γὰρ ὁ θεὸς διήλθε
ἡμῶν συμφορῆς, οἱ μὲν ἐχθροὶ ἐφῆδονταί μοι, οἱ δὲ φίλοι
παραπλῆντες συμβεβλῆδουσιν ἐκποδὼν ἔχειν ἐμαυτὸν, μή τι καὶ
πάθω ὑπὸ σέ, ὡς ἡδίκηκός εἰμι μετὰ. Καὶ ὁ Κύρ· εἶ-
πεν, Εὖ τοίνυν ἴδι, ὦ Αἰτάσπα, ὅτι ταύτῃ τῇ δόξῃ οἷός τ' εἶ
ἐμοί τε ἰσχυρῶς χερίσσει, καὶ τὰς συμμάχους μεγάλα ὠφελῇ-
σαι. Εἰ γὰρ γένοιτο, ἔφη ὁ Αἰτάσπας, ὅ, π' ἐγὼ σοὶ ἐν και-

ρῷ ἂν γεινόμεν αὐτὸ χεῖσι μὲν. Εἰ τοίνυν, ἔφη, περὶ ταῦτα
 μένος ἐμὲ φάσκειν ἐλθεῖς εἰς τὰς πολεμίας ἐλθεῖν, αἴμεν ἂν σε
 πιστευθῆναι ὑπὸ τῶν πολέμων. Εἰσὶν γὰρ καὶ μὲν Δί', ἔφη ὁ Α-
 ράων, καὶ ὑπὸ τῶν φίλων οἶδα ὅτι ὡς σε πεφύκασι λόγοι
 ἂν παρέχοιμι. Ελθοῖς ἂν τοίνυν, ἔφη, ἡμῖν, πάντα εἰδὼς
 τὰ τῶν πολέμων· οἶμαι δὲ καὶ λόγων καὶ βουλευμάτων κοι-
 νωνὸν ἂν σε ποιοῖντο, ἀλλὰ τὸ πισδεῖν ὥστε μηδὲ ἐν σε λελη-
 θέναι ὧν βουλόμεθα εἰδέναι. Ως προδύσομαι αὖτε, ἔφη, ἥδη
 νυνὶ καὶ γὰρ τοῦτο, ἴδω, ἐν τῶν πιστῶν ἔσαι, τὸ δοκεῖν με ὑπὸ
 σοῦ μελλήσοντά τι παθεῖν ἐκπεφύκασι. Ἡ καὶ διωκῶν, ἔφη,
 δολιπέειν πλεονεχίῳ Πάνθειαν; Δύο γάρ, ἔφη, ὁ Κύβης,
 σαφῶς ἔχω ψυχὰς. Νυνὶ τοῦτο πεφρασσάμεθα μετὰ τῶν ἀδελ-
 φῶν σοφιστῶν Ερωτῶ. Οὐ γὰρ δὴ μία γε ἔστι, ἀλλὰ ἀγαθὴ
 τέστι καὶ κακὴ, ἐστὶ ἀμα καλῶν τε καὶ αἰσχυρῶν ἔργων ἐστὶ, καὶ
 ταῦτα ἀμα βέλεται τε καὶ ἐβέλεται παρὰ τῶν. Ἀλλὰ δὴ λῶν
 ὅτι δύο ἐσὶν ψυχὰς, καὶ ὅταν μὲν ἡ ἀγαθὴ κρατῇ, τὰ καλὰ πράτ-
 τεταί· ὅταν δὲ ἡ πονηρὰ, τὰ αἰσχυρὰ παρὰ τῶν. Νυνὶ δὲ, ὡς σε
 σύμμαχον ἔλαβε, κρατῇ ἡ ἀγαθὴ καὶ πάντοτε πολὺ. Εἰ τοίνυν καὶ
 σοὶ δοκῇ προδύεσθαι, ἔφη ὁ Κύβης, ὥδε χρὴ ποιεῖν, ἵνα καὶ κεί-
 νοις πισυτέρῳ ᾖς· ἐξάγγελλέ τε αὐτοῖς τὰ πρὸ ἡμῶν, ἔπειτα τε
 ἐξάγγελλε, ὡς ἂν αὐτοῖς τὰ πρὸ σε λεγόμενα ἐμποδῶν μά-
 λισ' ἂν εἴη ὧν βέλονται παρὰ τῶν. Εἴη δ' ἂν ἐμποδῶν, εἰ ἡ-
 μῶς φαίης παρὰ τῶν ἀδελφῶν ἐμβάλλειν καὶ τῆς ἐκείνων χώρας
 ταῦτα γὰρ ἀκρόντες, ἥτιον ἂν πάντες ἀνὴρ αἰσχυροῖντο, ἔχαστος τις
 φοβέμεσθαι καὶ παρὰ τῶν οἶκοι. Καὶ μένε, ἔφη, πρὸ ἐκείνοις ὅτι
 πλείστον χεῖρόν· ἂν γὰρ ἂν ποιῶσιν, ὅταν ἐγγότατα ἡμῶν ὦσι, ταῦτα

μάλιστα ὑμῖν κατὰ εὐδοκίαν ἔσται. Συμβάλουσι δὲ αὐτοῖς καὶ ἐν-
τάλλεται ὅπως αἱ δοῦναι κρείττεται ἐν. ὅταν γὰρ σὺ ἀπέλθῃς, ἐν-
δυναμίζου καὶ τὰς αὐτῶν, ἐναγκάσειν ἔγωγε τεταχθῆναι αὐτοῖς
μετατάσσονται καὶ ἐκπύουσι. καὶ ἢ καὶ ἄλλῃ μετατάσσονται,
ἐξ ὑπέρου παραίξονται. Αἰσάντας μὲν δὲ οὕτως ἐξελθόν,
πυλῶν τὸς πιστάτας ἡγεμένους, καὶ εἰπὼν πρὸς τοὺς οἰα-
ζέσθαι συμφέρειν τὰς ἀσφάλειας, ἔρχετο.

Ἡ δὲ Πάνθηα, ὡς ἦοδετο οἰχομένην τὴν Αἰσάντα, πέμψα-
σαι πρὸς τὸν Κύρον εἶπε, Μὴ λυπῆ, ὦ Κύρε, ὅτι Αἰσάντας οἴχε-
ται εἰς αὐτὸν πολέμους. εἰ δὲ ἐκείνη εἰσὶν πέμψαι πρὸς τὸν
ἐμὸν ἄνδρα, ἐγὼ σοὶ ἀναδέχομαι ἥξειν πολὺν Αἰσάντου πιστε-
ρὸν καὶ φίλον καὶ δυνάστην ὃ οἶσθι ὅτι ὁπόσον αὐτὸν δύνηται ἔχειν
στρέψαι σοι. Καὶ γὰρ ὁ μὲν πατὴρ ὃς νῦν βασιλεύωντας φίλος ἦν
αὐτῷ, ὁ δὲ καὶ βασιλεύων καὶ ἐπεχέρηνσε ποτὲ ἐμὲ καὶ τὸν ἄνδρα
ἀφαιρῶντα ἀπ' ἀλλήλων. ὑβριστὴν αὐτὸν νομίζων αὐτὸν, οἶσθι
ὅτι ἀσφάλειαν αὐτὸν πρὸς ἄνδρα οἶσθι σὺ εἰ ἀπαλλαγῇ. Ακούσας
τοῦτο ὁ Κύρος κελῶν πέμπει πρὸς τὸν ἄνδρα ἢ οἱ ἐπεμψαι.
Ὡς οἱ ἐγὼ ὁ Αἰσάντης τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς σύμβουλα,
καὶ τὰλλα δὲ ἦοδετο ὡς εἶχεν, ἀσμενὸς παρδύεται πρὸς Κύ-
ρον ὑπὸ τοῖς ἔχουσιν ἀμφὶ τὰς διακλίσεις. Ὡς οἱ ἦν πρὸς τοῖς τῶν
Περσῶν σκοποῖς, πέμπει πρὸς τὸν Κύρον, εἰπὼν ὅς ἐστι. Ὁ δὲ
Κύρος εὐθὺς ἄγει καλῶς αὐτὸν πρὸς τὸν γυναικῶνα. Ὡς οἱ
ιδέντων ἀλλήλους ἡ γυνὴ καὶ ὁ Αἰσάντης, ἡπαίσαντο ἀλλήλους
ὡς εἰκὸς ἐκ δυσελπίου. Ἐκ τούτου δὲ λέγει ἡ Πάνθηα τῷ Κύρῳ
καὶ ὁπόσῳ καὶ τὸ σωφροσύνην, καὶ τὸ πρὸς αὐτὴν κατὰ κτί-
σιν. Ὁ δὲ Αἰσάντης ἀκούσας εἶπε, Τί αἰὲν αὐτὸν ἐγὼ ποιεῖν, ὅ

Πάνθηα, χρεὼν Κύρῳ ὑπὲρ τοῦ καὶ ἀνὰ τὸ Διδομένην;
Τί δὲ ἄλλο, ἔφη ἡ Πάνθηα, ἢ παρὰ μὲν οὐδὲν περὶ ἐπι-
νοῖαν ^{τῆς} οἷός τις καὶ ἐκείνου περὶ σί;

Εκ τούτου δὲ ἔρχεται πρὸς τὸν Κύρου ὁ Αἰθιοπίτης καὶ εἰς αὐτὸν
αὐτὸν, λαβόμενος τὸ δεξιὸν αὐτοῦ ἔπαι, λέγει αὐτῷ περὶ αὐτοῦ
ἡμῶν, ὅτι Κύρε, ἐπεὶ ἔχω τὴν μάχην ἔστω, ἢ ὅτι φίλος σου ἡμῶν
δίδωμι, ἢ θανάτου καὶ σύμματος καὶ, ὅσα ἐν αὐτῷ σου σωθῆ-
ζονται, σπουδαῖός σοι πείρασται γίγνεται ὡς ἐν δυνάμει κρείτ-
τος. Καὶ ὁ Κύρος ἔπειθε, ἔγωγε δὲ δέχομαι καὶ νῦν μὲν σε ἀφίστα,
ἔφη, σὺν τῇ γυναικὶ ἀμύμων αὐτῆς καὶ καὶ ἡμεῖς ἐκείνῃ καὶ σπῆ-
νεν αὐτὸς τοῖς σπῆσι καὶ ἐμοῖς φίλοις.

Εκ τούτου ὁρῶν ὁ Αἰθιοπίτης σωθῆναι τὸν Κύρου καὶ τὰ
ὁρεπανηφόρα ἄρματα καὶ πρὶς τὴν τεθωρακισμένην ἡπείαν καὶ
ἰππείας, ἐπειρᾶτο σπυλαῖν αὐτῷ εἰς τὰ ἐκείνῃ θωρακίσαι καὶ ἰπ-
πικῇ τῇ ἑαυτοῦ, ἡμεῖς ἐκείνῃ αὐτὸς καὶ ὡς ἡγεσάμενος αὐτῶν ἐπὶ
τῇ ἄρματι παρεσκευάζετο. Συνεζύγχετο δὲ τὸ ἑαυτοῦ ἄρμα
περὶ αὐτῶν τε καὶ ὅττι ἔπαιον ὁπλῶν ἢ τῇ Πάνθηα ἢ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ
τῇ ἑαυτοῦ χρηματίων χρυσῶν τε αὐτῷ θώρακα ἐποσάσας χρυσῶν
κροῖας, ὡσεύτας καὶ ἀνὰ τὴν χεῖρα τῆς αὐτοῦ ἄρματις
χαλκοῖς πᾶσι πρόσληματι χρυσῶν ἀσπίδι. Αἰθιοπίτης δὲ τῷ
ἔπαιτι. Κύρος δὲ ἰδὼν τὸν περὶ αὐτῶν αὐτῷ ἄρμα, χεῖρας αὐτοῦ
οἷον τε ἔπαι καὶ ὁπλῶν ποιήσασθαι, ὡς ὁπλῶν ζύγχεα βίαν
ἀγῶν τῇ γυναικὶ τὸ κατώτατον οἶκον. ἢ τῇ τούτῃ τῷ γυναικὶ
μύθεα δὲ τῇ γυναικὶ σὺν τοῖς περὶ. Τούτῃ δὲ πύργῳ σὺν ταῖς
ἀκαλοῦσιν ἐδόκει αὐτῷ μεγάλη μὲν ὁπλοσύνη γενέσθαι τῇ
ἑαυτοῦ φάλαγγι, μεγάλη δὲ βλάβη τῇ τῇ πολέμῳ ταῖς.

Ἐποίησε ὃ ἔπει τῆς οἰκημάτων ἔς φειδύμοις καὶ ἐπάλξεις· ἀνε-
βίβαζε δὲ ἔπει τῆς πύργων ἔχουσιν ἀνδρας ἑικοσι.

Ἐπεὶ δὲ πάντα συνεθήκει αὐτοῖς τὰ φεῖ τὲς πύργοις, πᾶ-
ραν ἐλάμβανεν τὴν ἀγωνίαν· καὶ πολὺ ῥᾶον ἦεν τὰ ὀκτώ
ζεύγη τὸν πύργον καὶ οὗτο ἐπ' αὐτοῖς ἀνδρας, ἢ τὸ σκαυοφορι-
κὸν βάρος ἔχουσιν τὸ ζεύγος. Σκαυῶν μὲν γὰρ βάρος ἀμφὶ τὰ
ἑικοσι καὶ πέντε τάλαντα ἦν ζεύγη· τὴν δὲ πύργον, ὥσπερ πτε-
ρυγῆς σκηνῆς, τῆς ξύλων πάχος ἔχονταν καὶ ἑικοσι ἀνδρῶν καὶ
ὀπλων, τέττω ἐγγύετο ἐλαττον ἢ πεντεκαίδεκα τάλαντα ἐχούσιν
ζεύγη τὸ ἀγῶνιον. Ὡς οὖν ἔγνω εὐπορῆσαι τὴν ἀγωνίαν, πρ-
εσβιάζετο ὡς ἅμα ἄξων τὲς πύργους σὺν τῇ στρατιᾷ νο-
μίζων τὴν ἐν πολέμῳ πλεονεξίαν, ἅμα σωτηρίαν τε (εἶ) καὶ δι-
καιοσύνην καὶ εὐδαιμονίαν.

Ἦλθον ὃ ἐν τέττῳ τῷ χρόνῳ καὶ ἄρ' ἔτι Ἰνδὸς χρημάτων ἄγοντες,
ἔς ἀπήγγελλον αὐτοῖς ὅτι ὁ Ἰνδὸς ἐπισέλλει τοιαύδε, “Ἐγὼ, ὦ Κῦρε,
“ἡδομαι ὅτι μοι ἐπήγγειλας ὧν ἐδέου· καὶ βούλομαι σου ξέ-
“ναι (εἶ), καὶ πέμπω σοι χρημάτων· καὶ ἄλλων δέη, μετα-
“πέμπου. Ἐπέσταλται δὲ τοῖς πρὸ ἐμῶν ποιεῖν ὅ, τι ἂν σὺ κε-
“λεύης.” Ἀκούσας ὃ ὁ Κῦρ (εἶ) ἔπε, Κελεύω τοίνυν ὑμᾶς, τὲς
μὲν ἄλλες μένοντας ἔνθα κατεσκηνώκατε, φυλάττειν τὰ χρή-
ματα, ἔς τῃν ὅπως ὑμῖν ἡδιστὸν ᾖσι· τρεῖς δὲ μοι ἐλθόντες ὑμῶν
εἰς τὲς πολεμίους, ὡς πρὸς τὴν Ἰνδοῦ περὶ συμμαχίας, καὶ τὰ
ἐκδιδόντες, ὅ, τι ἂν λέγωσί τε καὶ ποιῶσιν, ὡς τίχιστα ἀ-
παγγεῖλατε ἐμοί τε καὶ τῷ Ἰνδῷ· καὶ ταῦτά μοι χαλῶς ὑπηρε-
τήσατε, ἔτι μᾶλλον ὑμῖν χάριν εἶσομαι τέτου, ἢ ὅτι χρημά-
τα παρέσε ἀγοντες. Καὶ γὰρ οἱ μὲν δούλους ἐοικότες κατὰ

σκοποι ἔδδεν ἄλλο διώδεται εἰδότες ἀπαγγέλλειν, ἢ ὅσα πάν-
τες ἴσασιν· οἱ δὲ ποιῆτοι οἱοί πῃ ὑμεῖς ἄνδρες, πολλάκις καὶ τὰ
βελδύματα χαλαροῦναι. Οἱ μὲν δὲ Ἰνδοὶ, ἀκίβαντες ἡδέως
καὶ ξενοφέντες τότε πρὸς Κύρῳ, συσχευασάμενοι τῇ ὑστεραίᾳ ἐπο-
ρβούντο, ὑποχόμενοι ἢ μὲν χαλαροῦντες ὅσα αὖ δύναται
πλεῖστα ἐκ τῆς πολεμίας, ἢ ξενὸς ὡς δυνατὸν τάχιστα.

Ο δὲ Κύρῳ τὰ τε ἄλλα πρὸς τὸν πόλεμον πρὸςκαίειτο
μεγαλοπρεπῶς, ὡς δὲ αἰνὴς ἔδδεν μικρὸν Ἀπιοῶν ἀφάθει·
ἐπεμελείτο δ' ἐ μόνον ὧν ἔδοξε τοῖς συμμαχοῖς, ἀλλὰ καὶ ἔριν ἐνέ-
βαλλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς φίλοις, ὅπως αὐτοὶ ἐκαστοὶ φανῇ καὶ
εὐοπλῶτατοι ἔῃσι πικρῶτατοι καὶ ἀκοντιστικῶτατοι καὶ τοξικῶτατοι
καὶ φιλοπονώτατοι. Ταῦτα δ' ἐξεργάζετο ἐπὶ τε ταῖς θύραις ἐξ-
άγων, καὶ τιμῶν τὰς κρᾶσις ἐκασταχῇ· ἔτι δὲ τὰς ἀρχοντας δ' ἐς εἴρα
ἐπιμελεσάμενος τέττε, ὅπως οἱ αὐτῶν κρᾶσις ἔσονται στρατῶται, ἔ-
τέττε ἐπαμνῶν τε πρῶξις ἔτι χαρίζομενος αὐτοῖς ὅ, τι δύναι-
το. Εἰ δὲ ποτε θυσίαν ποιοῖτο καὶ ἐορτὴν ἄγων, καὶ ἐν ταύτῃ
ὅσα πολέμου ἔνεχα μελετῶσιν οἱ ἄνθρωποι, πάντων τούτων
ἀγῶνας ἐποίει, καὶ ἄθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς ἐδίδου, καὶ
ἦν πολλὴ εὐθυμία ἐν τῇ στρατιᾷ.

Τῷ δ' Κύρῳ σχεδὸν πῇ ἡδὴ ἀποτετελεσμένα ἦν ὅποσα ἐβόλετο
ἔχων στρατεύεσθαι, πλὴν τῆς μηχανῆς. Καὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἱπ-
πεῖς ἐκπλεῶ ἡδὴ ἦσαν εἰς τὰς μυρίους καὶ τὰ ἄρματα τὰ ὄρε-
πανηφόρα, ἃ τε αὐτὸς κατεσκεύασεν, ἐκπλεῶ ἡδὴ ἦν εἰς τὰ
ἐχάτον ἃ τε Ἀβραδάτης ὁ Σίσσιος ἐπεχείρησε κατασκεύαζεν
ὁμοῖα τοῖς Κύρῳ, καὶ ταῦτα ἐκπλεῶ ἦν εἰς ἄλλα ἐχάτον. Καὶ
τὰ Μηδικὰ δὲ ἄρματα ἐπεπείκει Κύρῳ· Κυναξάειν εἰς τ' αὐ-

τοὺς πρῶτον μετακινῶσιν ἐπὶ τὸ Τρωϊκόν καὶ Λακωνικὸν ἀφρῶναι
καὶ ἐκπλεῖν καὶ ζῆναι ἢ οἱ ἄλλοι ἐκατόν. Καὶ ἐπὶ ταῖς καμύ-
λαις δὲ ἑαυτοὺς γυμνῶσι ἥσαν ἄνδρες δύο ἐφ' ἐσχάτῃ τοῦτόν. Καὶ
ὁ μὲν πλείους στρατὸς ἄνωγ' ἔχε πλὴν γυμνοί, ὡς ἦδη παντελῶς
καταστεινῶς, καὶ οὐδὲν ὄντα τὰ τῆς πολέμου.

Επεὶ δὲ ἦσαν ἀφειρημένοι ἦλθον αἱ Ἰνδοὶ ἐπὶ τῆς πολέμου,
ὡς ἐπαυμένῳ Κῦρῳ ἐπὶ χαλασκόπῃ, καὶ ἔλεγον ὅτι Κροίσῳ
μὲν ἡγεμὼν ἐστρατηγὸς πάντων ἡγεμῶνος εἶναι τὴν πολέμου, δε-
δογμένοι δ' εἶναι πᾶσι τοῖς συμμαχοῖς βασιλεῦσι πᾶσιν δυνάμει
ἐχθρὸν σφῆναι, χρήματα δὲ εὐφρέσαι πῶς πολλὰ, ζῆναι δὲ τε-
λεῖν ἐκ μετρημένων καὶ διώωντο, καὶ δωρεμένους οἷς θεοὶ ἦδη
δὲ μετρημένοις τῇ πολλῇ τῇ Θεαῶν μαχαροφύειας, Αἰ-
γυπτίους δὲ προσαλεῖν καὶ ἀριθμὸν ἔλεγον εἰς δώδεκα μυριάδας
τὸν αἰατὸς ταῖς ποδίαισι, καὶ δόρασι μεγάλους, (οἳ αὖτε ἐκ νῦν
ἔχουσι) ἐκ κοπίσι προσαλεῖν καὶ Κυπρίων στρατεύματα εἶναι σφῆ-
ναι καὶ ἦδη ἐκ Κίλικας πάντας καὶ Φρύγας ἀμφοτέρους, ἐκ Λυκί-
ας καὶ Παφλαγονίας ἐκ Καππαδοκίας καὶ Αἰολίας καὶ Φοινίκας,
καὶ οὖν τῷ Βαβυλωνίῳ ἀρχοῦσι τὴν Ασυρίαν ἐκ Ἰωνας δὲ καὶ Αἰ-
ολίας, καὶ σχεδὸν πάντας τὰς Ἑλλήνας τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐποικούντας
σὺν Κροίσῳ ἡγαγέσθαι ἐπεσθαι πεπομφέναι δὲ Κροίσον ἐκ
εἰς Λακεδαιμόνα περὶ συμμαχίας συλλέγεσθαι δὲ τὸ στρατόμα-
καμὲν τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, περιίεναι δὲ μέλλειν αὐτοὺς
εἰς Θύβαρρα, (ἵστα καὶ νῦν ὁ σύλλογος τῆς ἐπὶ βασιλείᾳ
βαρβαρῶν τῆς χάπερ Συρίας) καὶ ἀγορεύει πᾶσι σφῆναι γέσθαι
ἐνταῦθα κομίζεσθαι σχεδὸν δὲ πᾶσι ταυτὰ ἔλεγον καὶ οἱ ἀρχι-
μάλωντες (ἐπαινεῖτο γὰρ ὁ Κῦρ, ὅπως αἰτίουσαν σφῆναι τὴν

ἔμελλε πόσει αἶπ· ἔπειτα ὃ καὶ δούλοισι ἐοικέναι παρὰ τὴν
 πῆλιν, ὡς αὐτομάλοις.) Ὡς δὲ αὖ ἵππου τοῦτο ἔσπευδε ὁ Κῦρος,
 ἐν φρεσὶν τε εὐχόμενος, ὡς αὖτε τοῦτο, ὡς αὖτε τοῦτο, ὡς αὖτε τοῦτο
 εἰσάγει δις φοῖτον, φρεσὶν τε οἱ πολλοὶ ἐπὶ πάντι ἐφάσαντο ἐν-
 κλῆντό τε, καὶ μετὰ τὴν πῆλιν ἀλλήλους ἐρωτῶντων ἀπὸ τῆς
 ἀγλαορμήων. Ὡς δὲ ἤθελε ὁ Κῦρος φόβον ἀγλαορμῆων ἐν τῇ
 στρατιᾷ, συγκαλὲς τῆς τε ἀρχῆς καὶ στρατομαχίας, καὶ πᾶσι
 ὁπόσων ἀδυνάμειον βαλεῖν ἰδοὺς τὴν γένεσιν, ἔκαστον ἐν-
 κλῆντο ἐφάσαντο. Περὶ τῆς τοῖς ὑπηρεταῖς, ἔκαστος αὖτε ἐν-
 κλῆντο τῇ ὀπλοφόρῳ ἀρτίσιν αἰκονομήσας τῶν λόγων, μὴ
 κωλύειν. Ἐπεὶ δὲ συνεληθόν, ἔλεξε τοιαύτην.

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, ἐγὼ τοι ὑμῶς συνελέξαμαι, ἰδοὺ πᾶσι
 “ ὑμῶν, ἐπεὶ αἱ ἀγγελίαι ἦλθον ἐκ τῶν πολεμίων, πάντι ἐοικέναι
 “ πεφοβημένοις ἀνθρώποις. Δοκῇ γάρ μοι θαυμάσιον εἶναι, αἱ τῶν
 “ ὑμῶν, ὅτι μὲν οἱ πολέμοι λέγονται σαρρήεσσι, δίδουσι, ὅτι ὃ
 “ ἡμεῖς πολὺ ἢ πλείους συνελέξαμεν νῦν, ἢ ὅτε ἐνεδόμεν ἐπὶ πῆλιν,
 “ πολὺ ὃ ἀμεινον σὺν θεῷ σφραγισαμένους νῦν, ἢ ἀρτίσιν ἐν-
 “ ταῖς ὁρῶντες ἐπαρρήτε. Ὡς αὖτε θεῶν, ἔφη, τί δὲ αἱ ἐποῖ-
 “ σιν οἱ νῦν δεδοικότες, εἰ ἡγγελῶν τῆς καὶ πᾶσι ἡμῶν νῦν ἔντα,
 “ τοιαῦτα ἀντίπαλοι ἡμῶν προσιώντα, ἔκαστον μὲν ἠρώσῃ, ἔφη,
 “ ὅτι οἱ ἀρτίσιν νικῶντες ἡμῶς ἔτσι πάλιν ἔρχονται, ἔχοντες ἐν
 “ ταῖς ψυχαῖς ἢ ποτε ἡμῶν ἐκτίσαντο. ἔπειτα δὲ, οἱ τότε ἐκεί-
 “ ψοντες τῶν τοξοτῶν καὶ αἰκονιστῶν τὰς ἀνδροβόλους, νῦν ἔτσι ἔρ-
 “ χονται, καὶ οἱ ἄλλοι ὅμοιοι ταῖς πολεμικαῖς πᾶσι ἡμῶν ὡς αὖτε
 “ ἔτσι ὀπλομαχοὶ τῶν περὶ τὴν τότε ἀνίμω, νῦν ἔτσι ἔτσι οἱ ἴπ-
 “ πους αὐτῶν παρεσκευασμένοι ἀρτίσιν τῶν ἵππων ἀρτίσιν καὶ

"πὶ μὲν τόξα καὶ ἀκόντια δοσέδοντο καὶ κρησὶν, πελτοὶ δ' ἐν ἰσχυροῦσι
 "ῥογῇ ἐκαστος λαβὼν, παρεσπλάνειν διανενόη), ὡς ἐκ χειρὸς τιμὴν
 "μάχῃ ποιησόμενος· ἔη δ' ἄρμαλα ἔρχετο, ἀ' ἔχ' ἔτις ἐσῆξε)
 "ὥσπερ παρόδον δόσσεσθαι φέροντα ὡς εἰς φυγὴν, ἀλλ' οἱ τε ἵπποι
 "εἰσὶ χαλὰ τε ποτακισμένοι οἱ ἐν τοῖς ἄρμασιν, οἱ τε ἵπιοχοι ἐν
 "πύργοις ἐστῶσι θυλίκοις, τὰ ὑπὲρ χροῖα ἅπαντα συνέσεσθαι μένοι
 "θάρρα καὶ κηράισι· οὐδέ τινα τε σιδήρεα περὶ τοῖς ἄξοσι προσήρ-
 "μοσται, ὡς ἐλῶντες ἐ' ἔτοι εὐδύς εἰς τὰς τάξεις τῆς ἐνδοτύων·
 "ἄλλος δ' ἐπὶ χαμηλοὶ εἰσὶν αὐτοῖς, ἐφ' ὧν παρεσπλάνει, ὧν
 "μὴ μὲν ἐνδοτὶν ἐκαστοὶ ἵπποι οὐκ ἂν ἀνάχωντο ἰδόντες· ἐπὶ δὲ
 "πύργοις ἔχοντες παρῶσιν, ἀφ' ὧν τοῖς μὲν αὐτῶν δ' ἐξέβαιναι,
 "ὑμῶς δὲ βάλλοντες καλύπτουσιν ἐν τῇ ἰσοπέδῳ μάχεσθαι· εἰ δὲ
 "ταῦτα ἡγγελλέ τις ὑμῖν ἐν τοῖς πολεμίοις ὄντα, οἱ νῦν φοβέ-
 "μενοι, τί ἂν ἐποιήσιν, ὅποτε ἀπαγγελιομῶν, ὅτι Κροῖσος
 "μὲν ἔρχεται τοῖς πολεμίοις στρατηγός, ὃς πάντῃ Σύρῃν χακίαν
 "ἐγένετο, ὅσω Σύρῃ μὲν μάχῃ ἠπληθέντες ἔφυγον, Κροῖσος δ'
 "ἰδὼν ἠπληθύνει, αὐτὸς δ' ἀνέγει τοῖς συμμάχοις, φάσαν ὅχε-
 "το· Ἐπεὶ δ' ἀγγελῆς ἦλθε, ὅτι αὐτοὶ μὲν οἱ πολέμοι ἔχ'
 "ἱκανοὶ ἡκόνται ἡμῖν ἐπὶ μάχεσθαι, ἄλλοις δ' ἐμωδῶνται ὡς
 "ἀμεινοὶ μάχομεν ὑπὲρ σφῶν, ἢ αὐτοί· Εἰ μὲντοι ποῖ ταῦτα
 "μὲν ποιῶντα ὄντα δεινὰ δοκῇ εἶ), τὰ δ' ἡμέτερα φαῦλα, τί τις
 "ἐγὼ φημι χεῖρα, ὦ ἄνδρες, ἀφέναι εἰς τὴν ἐναντίαν· πολὺ γὰρ
 "ἐκδ' ὄντες πλείω ἂν ἡμᾶς ὠφελοῖεν ἢ παρόντες."

Ἐπεὶ ταῦτα εἶπεν ὁ Κύρῳ, ἀνέστη Χερσάντας ὁ Πέρσης,
 καὶ ἔλεξεν ὧδε· Ὁ Κύρε, μὴ θαύμαζε εἰ πινες ἐσκυθράπα-
 σαν ἀκούσαντες τῆς ἀγγελιομῶν· οὐ γὰρ φοβηθέντες αὐ-

ΚΥΡΟΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ 5. 219

τῷ διετέθησαν, ἀλλ' ἀχθεσθέντες ὡσαύτως εἶπεν, εἰ πάντες βου-
λομένην τε καὶ οἰομένην ἦδη ἀρξήσιν, ἔξαγγελλεῖν τὴν ἐρ-
γον, ὃ ἀνάγκη εἶναι πρὸς τὰ ἀρίστα ἐξεργάσασθαι, οὐδὲν δὲ
αὖν, οἵ μιν, ἡδ' εἴη τὺτο ἀκούσας· οὕτω τοίνυν καὶ ἡμεῖς, ἡδὴ
οἰομένοι πλουτίσιν, ἐπεὶ ἠκούσαμεν ὅτι ὅσι πλοῦτον ἔσθαι, ὃ
δεῖ ἐξεργάσασθαι, συνεσπυρραπάσασμεν, ἢ φοβούμενοι, ἀλ-
λὰ πεποιθότες αὖν ἦδη καὶ τοῦτο βουλομένοι. Ἀλλὰ γὰρ
ἐπεὶ οὐ παρέστι Συρία· μάστιγι ἀγασσόμεθα, ὅπου οὐκ ἔστι πο-
λὺς καὶ πρὸς ἑαυτὰ ὅσι, καὶ φοίνικες οἱ καρποφόροι, εἰ μὴ ὅτι
παρὲς Λυδίας, εἶναι πολὺς μὲν οἶνον, πολλὰ δὲ σῖκα, πο-
λὺ δὲ ἔλαιον, θαλάσσια δὲ περισπύζει, καὶ ἦν πλείω ἐρχε-
ται ἢ ὅσα τις εἰσάγειν ἀραγά· ταῦτα, εἶπεν, ἐννοέμενοι, οὐ-
κέτι ἀχθεσόμεθα, ἀλλὰ θαρρόμεν ὡς μάλιστα, ἵνα γὰρ
τον καὶ τούτων τῶν Λυδίων ἀραγῶν ἀπολαύσωμεν. Ὁ μὲν
ἔτι εἶπεν· οἱ δὲ σύμμαχοι πάντες ἡδιστὰν τε τῶν λόγων καὶ ἐπὶ νείκε·

Καὶ μὲν δὴ, εἶπεν ὁ Κύρος, ὦ ἄνδρες, δοκῶ μοι καὶ εἶναι ἐπὶ
αὐτοῖς ὡς τάχιστα· ἵνα πρῶτον μὲν αὐτοὺς φησίωμεν ἀφικό-
μενοι, ἦν διωκόμεθα, ὅπως τὰ ἐπιπρόδια αὐτοῖς συλλέξω· ἔπει-
τα δὲ ὅσῳ αὖν γὰρ ἴωμεν, τοσάτω μείω μὲν τὰ πλεονέκτα αὐ-
τοῖς εὐρήσωμεν, πλείω δὲ τὰ δαπάντα. Εἰ μὲν δὴ οὕτω λέγας εἰ-
δὲ τις ἄλλως πως γινώσκῃ ἢ ἀσφαλέστερον εἶναι ἢ ῥᾶον ἡμῖν,
διδασκέτω. Ἐπεὶ δὲ σαυηγόρους μὲν πολλοὶ ὡς χρεῖαν εἶναι ὅτι
τάχιστα πορεύεσθαι ὅτι τὰς πολεμίας, ἀντέλεγε δὲ οὐδὲν, ἐκ
τάτου δὴ ὁ Κύρος ἤρχετο λόγῳ τοιοῦτον·

“ Ἄνδρες σύμμαχοι, αἱ μὲν ψυχαὶ καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ
“ ὅπλα οἷς δέησιν χρῆσθαι, ἐκ πολλῶν ἡμῖν σὺν θεῷ παρεσκόβα-

"σαι· νῦν δὲ τὰ ὑπὸ πόδα δὲ εἰς τὸ ὄδον συσκαλίσσονται αὐτοῖς
 "τὲ ἡμῖν, ἢ ὅποσιν τετραπίποσι χρωμήσῃ, μὴ μείον ἔκωσιν ἡμε-
 "ρῶν. Εἰ γὰρ λογίζομαι εὐρίσκω πλείονων ἢ πεντεκαίδεκα
 "ἡμερῶν ἐσομένην ὁδόν, ἐν ἣ ἔδὲν εὐρήσομεν τὴν ἐπιπόδειον· αἰε-
 "σκάσεται γὰρ, τὰ μὲν ὑφ' ἡμῶν, τὰ δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ὅσα
 "ἰδύνονται. Συσκαλίσσας ἔν ῥηὶ σίτον μὲν ἰσχυρόν· (αἶνός γὰρ
 "τότε ἔτε μάχεσθαι ἔτε ζῆν διωκαίμεθα αἶν) οἶνον δ' ἱσοῦσθαι χρή
 "ἔχειν ἔχουσιν, ὅσος ἰσχυρός· ἔσται ἰδίᾳ ἡμῶς αὐτὲς ὑδροπότειν
 "παλιν γὰρ ἐστὶ τὸ ὄδον αἶονος, εἰς ἣν ἔδ' αἶν πάλιν πολὺν οἶνον συ-
 "σκαλίσσονται, ἀφ' ἧς. Ὡς ἔν μὴ ἑξαπίνης αἰονοῖ ἡρώμενοι
 "νοσήματα περὶ πίνωμεν, ὧδε χρή ποιεῖν· ἐπὶ μὲν τὰ σίτα νῦν
 "εὐδὺς δεχώμεθα πίνειν ὕδωρ· τότ' ὅτ' ἤδη ποιεῖντες ἐ πολὺ
 "μεταβαλοῦμεν. Καὶ γὰρ ὅστις ἀλφισσιτῆς, ὕδατι μεμυγ-
 "μένῳ αἰετὴν μάζαν ἐσθίει· καὶ ὅστις δρεποσιτῆς, ὕδατι δεδου-
 "μένῳ τὸν ἄρτον. Καὶ τὰ ἐφθὰ δὲ πάντα μὴ ὕδατι τὲ πλεί-
 "στου ἐσκαλίσσας. Μετὰ δὲ τὸν σίτον εἰ οἶνον ὑπὸ πόδα πίνωμεν, ὅδ' ἔν
 "μεῖον ἔχουσα ἢ ψυχὴ ἀναπαύσεται. Ἐπειτα δὲ καὶ τὸ μὴ
 "τὸ δαῖπνον ἀφαιρῆναι χρή, ἕως αἶν λάθωμεν ὑδροπόταν ἡρώ-
 "μενοι. Ἡ γὰρ κατὰ μικρὸν μετάλλαξις πῦσιν ποιεῖ φύσιν
 "ὑποφέρειν τὰς μεταβολάς· διδάσκει δὲ καὶ ὁ θεός, ἀπείρων
 "ἡμῶς κατὰ μικρὸν ἐκ τῶν χειμῶν εἰς τὸ ἀνέχεσθαι ἰσχυρὸν
 "θάλασσαν, ὥς ἐκ τῶν θάλασσας εἰς τὸ ἰσχυρὸν χειμῶνα· οὐ γὰρ με-
 "μουμένης, εἰς ὃ δὲ ἐλθεῖν παρεσκευασμένοις ἡμῶς ἀφικνεῖσθαι.
 "Καὶ τὸ τῶν σωματίων τὸ βάρος εἰς τὰ ὑπὸ πόδα καταβα-
 "πναιότε· τὰ μὲν γὰρ ἐπιπόδια περὶ πλύνοντα οὐκ ἀχρηστὰ ἔσται
 "σσωμάτων δὲ ἐνδεχόμενοι μὴ δείσῃτε ὡς οὐχ ὑδῶς καὶ δου-

"δύοις αὖ δὲ μὴ, ἐμὲ ἀκούσατε. Εἶδες μὲντοι ἔγωγε ὅτι ἀφ' οὗ
 "ταύτης ἀφ' οὗσα, πολλὰ καὶ ὑγαιήσονται καὶ κέρματα ἔσονται
 "εἶ. Οὐαὶ δὲ χρὴ συνιστάσθαι, ἔγωγε ὅτι οὐκ ἔστιν ὁμοίαν
 "τον, καὶ ὁμοίαν, καὶ ἀλλοτρίαν ταῦτα γὰρ ὅτι οὐκ ἔστιν τε ἀλλο
 "τρίαν ὁμοίαν δὲ. Οὐκ ὅτι ὁμοίαν μὲν εἰς ἀπείραν, ὅτι
 "ἡμᾶς εἰκός ἦδη οὐκ ἔστιν ἀπείραν, χειρὸς μὲν καὶ αὐτῶν
 "καὶ ἀπείραν, αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀπείραν. τὸτο γὰρ καὶ ἀπείραν
 "οὐκ ἔστιν ἀπείραν. Συνιστάσθαι δὲ χρὴ καὶ αὐτῶν ἀπείραν
 "τες δέονται ἀνδράποιοι. τῶν γὰρ ὁ μὲν ὅμοιος μακρότερος,
 "ἢ δὲ τύχη τοιαύτη γένεται, μάλιστα δὲ. ἔχει δὲ χρὴ
 "ἡμᾶς ταῦτα πλεῖστα καὶ ἀνδράποιοι καὶ ἡμεῖς ἡμᾶς
 "οὐκ ἔστιν αὐτῶν κατὰ τὸ δοκίμιον καὶ κατὰ τὸν νόμον ἀνάγ
 "κα δὲ γένεσθαι, ἢ μὴ τις ἔχει καὶ ἀπείραν. Οὐκ ὅτι κατὰ τὸν νόμον
 "παλτὸν ἔσονται, ἀλλὰ καὶ ἔσονται μὴ ὅμοιος. Ἀλλὰ
 "δὲ καὶ ἡμᾶς φέρεται ὁ γὰρ λόγος ἀπείραν, ὅμοιος
 "καὶ τὸν ψυχὴν καὶ ἀπείραν. ἔχει γὰρ τις ἀπείραν, λόγ
 "χὴν ἀπείραντα, κακὸν εἶναι. ἔχει δὲ χρὴ καὶ ἔσονται πλε
 "πλεῖστα καὶ ἀπείραν καὶ ἀπείραντα. εἰ γὰρ πολλὰ καὶ ἀπείραντα
 "ἀνάγκη καὶ τὰ ἀπείραντα (εἶ). ἔχει δὲ καὶ τὰ ἀπείραντα
 "ταῦτα ὅμοια ἐπὶ τῶν πάντων. εἰ γὰρ ἀπείραντα καὶ ἀπείραντα
 "καὶ ἀπείραντα. τὸ δὲ ἐφ' ἡμέραν δέκεται ὁλόγοι πῶς ἔχ
 "ποιῶσι. ἔχει δὲ χρὴ καὶ ἀπείραν καὶ ἀπείραν καὶ ἀπείραντα
 "καὶ ἀπείραντα καὶ ἀπείραντα καὶ ἀπείραντα. τῶν γὰρ καὶ ἡμᾶς
 "καὶ ἀπείραντα, καὶ ὅμοιος πολλὰς ἀπείραντα γίνεσθαι.
 "Τὰ μὲν εἰς ἀπείραντα οἱ ἡμεῖς τῶν ἀπείραντα ἀπείραν
 "ταῖς τε ὑφ' ὑμῶν αὐτοῖς. εἰ γὰρ δὲ ἀπείραντα ὅμοιος ἀπείραν

“ταί τύπῳ· ἡμεῖς γὰρ τέτων ἐνδεῖς εἰσὶν ἡμεῖς. Οὐαὶ δὲ καὶ ταῖς
 “ὑποζύγια καλῶς ἔχει, ὑμεῖς οἱ τὴν σκιοφόρον ἀρχοντες ἐξε-
 “τάζετε, καὶ τὴν μὴ ἔχοντα καλὰ σκιάζετε ἀναγκάζετε. Ἰμεῖς
 “οἱ αὖ οἱ τὴν ὁδοποιῶν ἀρχοντες, ἔχετε μὲν ἀπογεγραμμένους πρὸς
 “ἐμᾶς τὰς ἀποδεδουκισμένους καὶ τὰς ἐκ τῆς ἀκοντιστῶν, καὶ
 “τὰς ἐκ τῆς τοξοτήτης, καὶ τὰς ἐκ τῆς σφενδονητῆς· τὰς ἐν χρῇ
 “τῆς μὲν ἀπὸ τῆς ἀκοντιστῶν πέλεκυν ἔχοντες ἐυλακόποι ἀναγ-
 “καζεν στρατεύεσθαι, τὰς δὲ ἀπὸ τῆς τοξοτήτης, σμινύλιον, τὰς δὲ
 “ἀπὸ τῆς σφενδονητῆς, ἀμύνει· τὰς δὲ ἔχοντες ταῦτα, πρὸς τὴν
 “ἀμαξῶν κατ’ ἴλας πορεύεσθαι, ὅπως, ἢν τι δὲν ὁδοποιῆσαι, εὐ-
 “θὺς ἐνεργοὶ ᾖτε· καὶ ἐγὼ ἢν τι δέωμαι, ὅπως εἰδῶ ὅπουθεν δεῖ
 “λαβόντα τέτοις χρῆσθαι. Αἶψα δὲ καὶ εὖ ἐν τῇ στρατιᾳ
 “καὶ ἡλικία ἐμὴ τοῖς ὀργάνοις χαλκείας τε καὶ τέκτονας ἐστυ-
 “ποτόμοις, ὅπως ὅπουσε αἶν δένται ἐς τοιούτων τεχνῶν ἐν τῇ στρα-
 “τιᾳ, μηδὲν ἐλλίπῃται. Οὗτοι δὲ ἀπλοφῶς μὲν τάξεως ἀπο-
 “λελύσονται, ἀλλ’ ὅστις ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ μετοῦ ἵστωρε-
 “τῶντες, ἐν τῇ στρατιᾳ εἰσὶν. Ἡν δὲ τις καὶ ἐμπορεῖ βί-
 “βλην ἐπεὶ πωλεῖν τι βασιλείᾳ, τὴν μὲν πρὸς τῇ βασιλείᾳ ἡμερῶν
 “τὰ ἐπιπύδεια ἔχει· ἢν δὲ τι πωλῶν ἀλίσκηται, πάντων περὶ σέβειται.
 “Ἐπειδὴν δὲ αὐταὶ πρὸς ἡμέρας αἱ ἡμέραι, πολλήσιν ὅπως αἶν βί-
 “βλην· ὅστις δὲ αἶν τὴν ἐμπορεῖν πλείστην ἀγορὴν πρὸς ἡμέρας φαίνεται,
 “ὅστις καὶ πρὸς τὴν συμμάχων καὶ παρ’ ἐμᾶς δώρων ἐς πρὸς τὰς ἐξ-
 “ταί. Εἰ δὲ τις χρημάτων πρὸς δεῖσθαι νομίζει εἰς ἐμπολίαν,
 “γνωστῆρας ἐμοὶ πρὸς ἀγορῶν καὶ ἐγγυητῆρας, ἢ μὴ πρὸς δεῖσθαι
 “σὺν τῇ στρατιᾳ, λαμβανέτω ὅταν ἡμεῖς ἔχομεν. Ἐγὼ μὲν δὲ ταῦ-
 “τα πρὸς ἀγορεύω· εἰ δὲ τις τι καὶ ἄλλο δεῖν ἐνοεῖται, πρὸς ἐμᾶς πρὸς

“μαπέτω. Καὶ ὑμεῖς ἢ ἀπόντες συνοικιάζεσθε, ἐγὼ δὲ θύομαι
 “ἐπὶ τῇ ὁρμῇ· ὅταν δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχη, σπρωκόμεν. Πας
 “εἶναι δὲ θέλῃ ἀπαντὰς τὰ προειρημύνα ἔχοντας εἰς τὴν τελευτήν
 “ἢ ἢν χώραν, πρὸς τὰς ἡγεμονίας ἑαυτῶν. Ὑμεῖς δὲ ὡς ἡγεμόνες
 “τῶν ἑαυτῶν ἐκείνων τάξιν εὐτρεπισμένοι, πρὸς ἐμὲ πάντες συμ-
 “βαλεῖτε, ἵνα τὰς ἑαυτῶν ἐκείνων χώρας καὶ λαλᾶντες.”

Ακούσαντες δὲ ταῦτα οἱ μὲν συνοικιάζοντο· ὁ δὲ ἐθύετο.
 Ἐπεὶ δὲ καλὰ τὰ ἱερεῶν ἦν, ὡς μάτο συν τῷ στρατῷ καὶ τῇ
 μὲν αὐτῇ ἡμέρᾳ ἔξεσθαι πεδεύσατο ὡς δυνατὸν ἐγγύτα-
 τα, ὅπως εἴ τις τι θηλασμένον εἴη, μετέλθοι, καὶ εἴ τις τι
 νὸς ἐνδεόμενον γυνή, τοῦτο ἡμετέρᾳσι διασάματο. Κυαζάσης
 μὲν ἐν τῇ Μήδων ἔχων τὸ τρίτον μέρος, κατέμειρε, ὡς μη-
 δε τὰ οἴκοι ἔρημα εἴη. Ὁ δὲ Κύρος ἐπορεύετο ὡς ἐδυνάτο τά-
 χεα, τὰς ἰππέας μὲν αὐτῶν ἔχων, καὶ περὶ τῶν διεδυ-
 νητῶν καὶ σκοποῦς αἰεὶ ἀναβιβάζων ἡμῖν τὰ πρὸθεν εὐκοπώ-
 τατα· μετὰ δὲ τούτοις ἦγε τὰ σκευοφόρα, ὅπου μὲν πεδῶν
 εἴη, πολλοὺς ὄρμαθας ποικίλῃ τῇ ἀμαξῇ καὶ τῇ σκευο-
 φόρῳ· ὅπου δὲ ἡ φάλαγξ ἐφεπομένη εἴ τι τῇ σκευοφό-
 ρῳ ὑπολείποιτο, οἱ αὐτοὶ συγκαίοντες τῇ δρχόντων ἐπιμέλῃ, ὡς
 μὴ καλύοντο πορεύεσθαι. Ὅτε δὲ σφοδρῶς εἴη ἡ ὁδὸς, διὰ μέσων
 ποικίλοι τὰ σκευοφόρα εἶθιεν ἢ εἶθι ἐπορεύοντο οἱ ὅπλοφόροι·
 ὥς εἴ τι ἐμποδίζοι, οἱ καὶ ταῦτα γυγόμενοι αὐτῇ στρατῷ
 ἐπιμέλονται. Ἐπορεύοντο δὲ ὡς τὰ πολλὰ αἱ τάξεις πρὸ ἑαυ-
 τῶν ἔχουσαι τὰ σκευοφόρα· ἐπετάκτε γὰρ πᾶσι τοῖς σκευοφό-
 ροις καὶ τῇ ἑαυτῶν τάξιν ἐκείνων εἶναι, εἰ μὴ τι ἀναγκαῖον δοτε-
 καλύοι. Καὶ σημεῖον δὲ ἔχων τὸ ταξιάρχα ὁ σκευοφόρος ἡγεῖ-

το γινώσκοντες τὴν ἑαυτῶν τάξιν· ὅτε αἱ πόλεις ἐπορεύοντο, ἐπέμε-
λυντό τε ἡμεῖς ἐκείνους τὴν ἑαυτῶν εἰς μὴ ὑπὸ λείποντο. Καὶ ἔτι
ποιόντων, ὅτε ζητεῖν εἶδεν ἀλλήλους, ἅμα τε σφόντα ἅπαντα καὶ
σφαίτεραι ἦν, καὶ θάλασσαν τε δέοντα ἔχον οἱ στρατιῶται.

Ὡς δὲ οἱ προΐοντες σκοποὶ ἑδράσαν ἐν τῇ πεδίῳ ὁρᾶν αἰδρώπης
λαμβάνοντες ἐκ χειρὸς καὶ ἔλκον, ἐκ ὑποζύγια δὲ ἑώραν ἕτερα τοιαῦ-
τα ἄγοντά τε ἐκ νεμόμενα, καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν ἐφορῶντες ἐδόκουν
καταμνησθῆναι μετεωρίζομενα ἢ καμπὸν ἢ κανιορτόν· ἐπὶ τε-
των αἰπάντων ἐγγυμῶν ἅπ' εἰς περὶ πολλοῖς τὸ σφάτθμα τῆς
πυλῆς. Εὐθὺς αὖν πέμπει ὁ σκοπέτης πρὸς αἰγροῦντα
ζῶντα τὸ Κύριον. Οἱ δὲ, αἰκίσας ταῦτα, ἐκείνοις μὲν ἐκείλους
μένοντας εἶπεν ταύταις ταῖς σκοπῆς, ὅ, π' αὖν αἰεὶ καὶ ὁρῶσιν,
ἐξαγγέλλειν τάξιν οἱ ἑπόμενοι ἰππέων εἰς τὸ πρὸθεν, ἐκ ἐκ-
είλους πρὸς αὐτὸν συλλαβὴν πρὸς τῆς αἰαὶ τὸ πρὸθεν αἰδρώ-
πης, ὅπως σφίστην μάχης τὸ ὄν. Οἱ μὲν δὲ ταχθέντες τῷ
ἑπαισῶν· αὐτὸς δὲ τὸ ἄλλο σφάτθμα αὐτῷ κατεχώραίεν, ὅπως
σφίστην εἴσταιντο ὅσοι ὥστε χεῖρα πρὸς πάντας ἡμᾶς εἶναι. Καὶ
σφίστην μὲν λείπειν σφίστην, ἔπειτα δὲ μένοντας ἐν ταῖς
τάξιν τὸ σφίστην ὁρῶντες πρὸς αὐτὸν. Ἐπεὶ δὲ ἡείκασαι πρὸς
καὶ καὶ ἰππέων καὶ πεζῶν καὶ ἀρμάτων σφίστην ἡμεῖς, καὶ
τῆς μηχανῆς δὲ καὶ τῆς σφίστην σφίστην ἀρχοντας καὶ τῶν αἰ-
μαμαξῶν. Καὶ ἔτσι μὲν πρὸς οἱ δὲ, καταδραμόντες εἰς
τὸ πρὸθεν, συλλαβόντες αἰδρώπης ἦσαν. Οἱ δὲ ληφθέντες, αἰε-
ρωμένοι ὑπὸ τῷ Κυρίῳ, ἔλεγον ὅτι ἀπὸ τῆς σφίστην εἶναι,
σφίστην δὲ οἱ μὲν ἐπὶ χειρὸς, οἱ δὲ ἐπὶ ἔλκον, σφίστην
δόντες τὰς σφίστην· ἀπὸ γὰρ τὸ πρὸθεν τῆς σφίστην αἰ-

ναι πάντες ἔειπεν. Καὶ ὁ Κύριος, ὅντας ἀκούσας, Πόσει δ', ἔφη, ἀπεσπιν ἐνθάδε τὸ σπράτθυμα; Οἱ δ' ἔλεγον, ὡς δύο κοῦρα-
σάγγας. Εὐπὶ τέτοις ἦρετο ὁ Κύριος, Ηραὼν δ', ἔφη, λόγος τις ἦν παρ' αὐτοῖς; Ναι μὰ Δί', ἔφασαν, καὶ πολὺς γὰρ ὡς ἐγ-
γὺς ἦδη ἦτε παροσιόντες. Τί οὖν; ἔφη ὁ Κύριος, ἢ καὶ ἔχαστον ἀκούοντες; (τὸτο δ' ἐπύρετο ἢ παργίντων ἦεντα.) Οὐ μὰ Δία,
εἶπον ὅκενοι, εἰ μὲν δὴ γε ἔχαστον, ἀλλὰ ἔμάλῃ ἠιῶντο. Νῦν
δ', ἔφη ὁ Κύριος, τί ποιῶσι; Εκτάσσονται, ἔφασαν καὶ χθὺς
δὲ ἔπειτα ἠμέραν τὸ αὐτὸ τὸτο ἐπραΐον. Ο ὃ τάσσαν, ἔφη
ὁ Κύριος, τίς ὅσῃ; Οἱ δ' ἔφασαν, αὐτὸς τε Κροθίος, καὶ οὐαὶ
αὐτοῦ Εὐλάου τις ἀνὴρ, καὶ ἄλλος δὲ τις Μῦθος· ἔτος μέντοι ἐν-
γέλο Φυγὰς ἔειπεν παρ' ὑμῶν. Καὶ ὁ Κύριος ἀπεσπιν, Αλλ' ὦ Ζεὺς μέ-
γιστε, λαθεῖν μοι αὐτὸν γένοιτο, ὡς ἐγὼ βέλομαι.

Εκ τούτων τὰς μὲν αἰχμαλώτους ἀπάγειν ἐκέλευσεν, εἰς ἣν τὰς
παργίνας ὡς λέξων τὴ ἀνήγετο. Εν τούτῳ δὲ παρὶν αἰνῶν αὐ-
τοῦ κοῦρα-σάγγας, λέγων ὅτι ἰπώϊον τάξιν μεγάλην ἐν τῷ πο-
δίῳ παροφάνιστο καὶ ἠρεῖς μὲν, ἔφη, ἐπὶ ὅσῳ ἐλαύνειν αὐ-
τὰς βουλόμενος ἰδεῖν τὸδε τὸ σπράτθυμα. Καὶ γὰρ πρὸ τῆς τάξεως
ὅντας ἄλλοι ὡς τειάκοντα ἰπώϊς συχνῶς παροφάνιστο, καὶ
μέγιστοι κατ' αὐτὰς ἡμῶν· ἴσως βουλόμενος λαθεῖν, ἢ διώσ-
ται, πῶς σκοπῶν ἠρεῖς δὲ εἰρεῖν μία δειγὰς οἱ ὅτι ταυτὴ τῇ
σκοπῇ. Καὶ ὁ Κύριος ἐκέλευσε τὸν αὐτὸν αἰετόντων ἰπώϊον
ἐλαύνειν, ὡς πᾶσι σκοπῶν αἰετῶν τοῖς πολεμίοις αἰετῶν
ἔχων. Οὐκ ὅς, ἔφη, ἢ δειγὰς ἢ ἡμετέρῃ λείπῃ τῇ σκοπῇ, ἐξ-
αναστάντες ἐπὶ θεοῖς ἀναβάντων ἐπὶ τῇ σκοπῇ. Ως δ' ὑμῶν
μὴ λυπῶσιν οἱ δὲ τῇ μεγάλῃς τάξεως, ἀντίξελθε σὺ, ἔφη, ὦ

Υπαίπα, ἡ χίλιον τῶν ἰππέων λαβὼν, καὶ θηφάμεθα ἀντίθῃ τῇ τῶν πολεμίων τάξει. Διώξεις ὃ μηδαμῇ εἰς ἀφάνει, ἀλλ' ὅπως αἱ σκοπὴ σου ἀθροίσωσιν θημεληθεὶς παίδι. Αν δ' ἄρα ἀνατένοντες τὰς δεξιάς προσελεύσῃσιν ὑμῖν πνῆες, δέχεσθε φιλίῳς τὰς ἀνδρας.

Ο μὲν δὴ Υπαίπας ἀπὼν ὠπλίζετο· οἱ δ' ὑπηρεταὶ ἤλαυνον εὐδύς, ὡς ἐκέλευσεν. Απαντὰ δ' αὐτοῖς καὶ δὴ ἐντὸς τῶν σκοπῶν Αργίαςται σὺν τοῖς θερσίπκῃσιν, ὁ πεμφθεὶς πάλαι χατάσκοπος, ὁ φύλαξ τῆς Σκιδόθου γυναικός. Ο μὲν οὖν Κύρῳ, ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσας ἐκ τῆς ἔδρας ὑπώματα τε αὐτῷ καὶ ἐδεξιοῦτο· οἱ δ' ἄλλοι, ὥσπερ ἐαὼς, μηδὲν εἰδότες, ἐκπεπληγμένοι ἦσαν πρὸ πρῶτα· ἕως ὃ Κύρῳ εἶπεν, Ἄνδρες φίλοι, ἤκει ἡμῖν ἀνὴρ ἄριστος. Νῦν γὰρ ἥδη πάντας ἀνθρώπους δὲ εἶδεναι τὰ τέτου ἔργα. Οὗτ' οὔτε αἰχρὸς ἠπληθεὶς ὁδοῦς ἔχετο, ἔτε ἐμὲ φοβηθεὶς, ἀλλ' ὑπὸ ἐμοῦ πεμφθεὶς, ὅπως ἡμῖν μαθὼν τὰ τῶν πολεμίων, σαφῶς τὰ ὄντα εἰσαγγεῖλαι. Α μὲν οὖν ἐγὼ σοι ὑπερχόμην, ὦ Αργίαστα, μέμνημαί τε καὶ ἀποδώσω σὺν τέτοις παῖσι. Δίκαιοι δὲ καὶ ὑμᾶς ἄπαντας, ὦ ἄνδρες, τέτον πᾶν ὡς ἀγαθὸν ἄνδρα· ὅτι γὰρ πρὸ ἡμετέρῳ ἀγαθῷ καὶ ἐκινδυνύουσε καὶ αἰτίαν ὑπέχευ, ἢ ἑαριμέετο. Ἐκ τότε δὴ πάντες ἠσπάζοντο τὸν Αργιάσταν καὶ ἐδεξιοῦντο. Εἰπόντ' δὲ Κύργου ὅτι τέτων μὲν ἄλλος εἴη, Α δὲ χαρὸς ἡμῖν εἶδεναι, ταῦτα, ἔφη, διηγᾷ ὦ Αργίαστα· καὶ μηδὲν μείου τῆ ἀληθείας τὰ τῶν πολεμίων. Κρεῖττον γὰρ, μέζονα οἰηθέντας μέιονα ἰδεῖν, ἢ μείω ἀκούσαντας μέζονα εὐρίσκειν.

Καὶ μὲν, ἔφη ὁ Ἀργεῖος, ὡς σαφέστατά γ' αὖ εἶδεναι,
ἐποίουν· συνεξέτατον γὰρ πᾶσαν αὐτὴν. Σὺ μὲν ἄρα, ἔφη
ὁ Κύρου, ἐπὶ τὸ πληθύνειν μόνον αἶδα, ἀλλὰ καὶ πλὴν τῆς αὐ-
τῶν. Ἐγὼ μὲν ναὶ μαὶ Δί', ἔφη ὁ Ἀργεῖος, καὶ ὡς ἀφαιρού-
νται πλὴν μάχῃ ποιείσθαι. Ἀλλ' ὅμως, ἔφη ὁ Κύρου, τὸ πλη-
θύνειν ἡμῖν πρῶτον εἰπεῖς ἐν κεφαλαίῳ. Ἐκεῖνοι τοίνυν, ἔφη,
πρότερον τεταγμένοι εἰσὶν ἢ τὴν τετακτομένην τὸ βάθος καὶ πρὸς
καὶ ἰσότητος, πλὴν τῆς Αἰγυπτίων· οἷοι δ' ἀπέχουσι ἀμ-
φοτέρωθεν τὰ τετακτομένα εὐδία· πρὸς γὰρ μοι, ἔφη, ἐμὲλποιν
ὥστε εἶδεναι ὅπου καὶ χατῆρον χωρίον. Οἱ δ' Αἰγύπτιοι, ἔφη ὁ
Κύρου, εἰπεῖς πῶς εἰσι τεταγμένοι· ὅτι εἶπας, πλὴν τῆς Αἰγυπτίων.
Τότε δ' οἱ μυριάρχοι ἐτάκον εἰς ἑκάτον πάντας καὶ πλὴν μυριο-
στὴν ἑκάστην· τῶν γὰρ σφίσι καὶ οἱ καὶ νόμον ἔφασαν εἶναι τῆς
τάξεως. Καὶ ὁ Κροῖσος μέντοι μάλα ἄκων συνεχώρησεν αὐ-
τοῖς ἔτι τάττεσθαι· ἐβούλετο γὰρ ὅτι πλείονι ὑπερβαλεῖν γῆ-
σαι ἢ σὲ στρατεύματα. Πρὸς τὴν δὴ, ἔφη ὁ Κύρου, τὴν τοῦ
θυμῆς; Ὡς ναὶ μαὶ Δί', ἔφη, τῶν περὶ τὴν κυκλωσόμενος. Καὶ ὁ
Κύρου εἶπεν, Ἀλλ' ἔτι αὖν εἶδεναι, εἰ οἱ κυκλόμενοι κυκλωθεῖεν.
Ἀλλ' ἂν μὲν παρὰ σὲ καὶ ἄλλοι μαθῆναι ἀκούσαμεν ὑμᾶς ὅτι καὶ
ὡς ἄνδρες, ἔτι ποιῆν· νῦν μὲν, ἐπειδὴν ἐνθένδε ἀπέλθῃς, ἐπι-
σκέψασθε καὶ τὰ τῶν ἰππῶν καὶ τὰ ὑμῶν αὐτῶν ὅπλα· (πολλὰ γὰρ
μικροῦ ἐνδεία καὶ ἀνὴρ καὶ ἰππῶν καὶ ἄρμα ἀχρεῖον γί-
νεται) ἀλλοῖον δ' ἔτι, ὥστε αὖν ἐγὼ θύωμαι, πρῶτον μὲν χρὴ
ἀνδρῶν καὶ ἄνδρας καὶ ἰπποῖς, ὅπως ὅ, τι αὖν ἀνέστην κα-
ρὸς αἰὲς ἢ, μὴ τῆς ἡμῶν ἐνδὲν· ἔπειτα δὲ σὺ, ἔφη, ὦ Ἀργε-
ῖος, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχεις, ὥσπερ καὶ ἔχεις, καὶ οἱ ἄλλοι μυ-

ΕΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἰσχυρὸν ἔστι καὶ ἔχει· ὁμοί· γὰρ τῷ ἀγαθῷ ὄντι, εὐδαι-
 ῖμονα ἐπὶ κακῷ ὄντι ἵππας μεταξὺ ἀνθρώπων. Παρουγεί-
 λασθε ὅτις ταξίαρχους καὶ λοχαγοὺς ἀπὸ φάλαγγος καὶ δι-
 σπαδάς, εἰς ὅλο ἔχοντες ἔκτισον τὸν λόχον. Οὗ δὲ λόχου ἦν ἕκα-
 στας ἐκαστοτέλειαν.

Καί τις ἔπε τῷ μυειάρχῳ, Καὶ δοκεῖ μὲν σοι, ἔφη, ὦ Κύ-
ρε, ἱκανῶς ἔχειν, εἰς τοσούτοις πεταγμένοι, πρὸς οὕτω βαθεῖαν
φάλαγγα; Καὶ ὁ Κύρος ἔπειν, Αἱ ὃ βαθυτέραι φάλαγγες,
ὅτις ἔξωθεν τοῖς ὅπλοις τῇ ἐναντίᾳ, τί σοι δοκεῖν, ἔφη, τὴ
πολεμίας βλάβην ἢ τὴς συμμάχου ὠφελῆν; Εἰ μὲν γάρ,
ἔφη, ὅτιν εἰς εἰς τὸν τάγῃς ὀπλίζας εἰς μυεῖς ἀν βουλομένη
μᾶλλον πετάχθαι· ἔτω γὰρ ἀν ἐλαχίστοις μαχεύεσθαι. Εἰς οὖν
μέντοι ἐγὼ πλὴν φάλαγγα βαθυῶν, οἷον αὖ ὅλῳ ἐπεργὸν ἐ
συνμαχοῖ ποιῆσαι αὐτῇ ἐαυτῇ. Αἰκονιστὰς μὲν ὅτι τοῖς θο-
ρακοφόροις πύξῳ, ὅτι δὲ τοῖς ἀκονισταῖς τοξότοις. Τύτοις γὰρ
πρῶτον μὲν τίς ἐν τάτῃ, οἱ καὶ αὐτοὶ ὁμολογοῦσι μη-
δεμίαν μάχην ἀν ὑπομεῖναι ἐκ χειρός; Πρὸς βλημεῖς δὲ
τὴς θορακοφόροις μενοῦσί γε· καὶ οἱ μὲν ἀκοντίζοντες, οἱ δὲ
τοξότοις ὑπὲρ τῷ πρῶτον πάντων λυμαινοῦνται τὴς πολε-
μίας. Ο, π εἰ ἀν χακουρῇ τις τὴς ἐναντίας, δηλοῖ ὅτι παντὶ
τάτῃ τὴς συμμάχου κοφίξει. Τελουταῖς μὲντοι ἐπὶ τὰς
ἐπὶ πᾶσι χαλουρμῇσι. Ὡστε γὰρ οὐκίαις οὔτε ἀνὰ λιθολο-
γάματ' ἰχυροῖ, οὔτε ἀνὰ τῷ στήθει ποιωνῶντων ὁρᾶν ὄφε-
λος, ἔτις ἐπὶ φάλαγγας ἔτε ἀνὰ τῷ πρῶτον ἔπε ἀνὰ τῷ
τελευταίῳ, ἢ μὴ ἀναδοὶ ὥσιν, ἔφελος ὁρᾶν. Αλλ' ὑμεῖς τε,
ἔφη, ὡς ὁρᾶν γέλλω τύπεσθε, καὶ ὑμεῖς οἱ τὴ πελευστῶν ἀρχον-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΛΑΕΣΤΕΣ.

[illegible]

ἡρεσεν δὲ αὐτὰς, ὡς κωλύουσιν δεῖσιν ὑμᾶς ἀγαθίζεσθαι. Καὶ
ἐν δὲ, ὁ ἀρχὸν τῆς τῆς ταῖς χερσὶν αὐτῶν, ὁ παρὲν τῶν
ἀρμαμαζῶν ἐκπύττει ποῖα δὲ ὁ, πᾶσι τοῖς κωλύουσιν Ἀρτα-
γέρους. Ἰμῶς δὲ οἱ τῶν ἀρμαμάτων ἡγεμόνες ἀφελήσονται μὲν οἱ
ὁ μὲν λαχὼν ὑμῶν πρὸς τῆς φάλαγγος, τὰ μετ' ἐαυτοῦ
ἐκ τῶν ἔχων ἄρματα χερσὶν αὐτῶν αἰ δὲ ἕτεροι ἐκ τῶν
ἀρμαμάτων, ἡ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν πλάγιον τῆς στρατίας συχ-
θῶσι, ἐπὶ δὲ τῇ φάλαγγι ὑπὸ κέρως, ἡ δὲ κατὰ τὸ ἐνώπιον.
Κύριος μὲν ἔτι δὲ πάλιν

Ἀβραδάτης δὲ ὁ Σύρων βασιλεὺς εἶπεν, Εἰ γὰρ σοι, ὦ Κύρε,
 ἐπὶ ἐλπίσιν ἐφίεσθαι καὶ ἐπὶ πρόσσωπον τῆς ἀντήρας φάλαγγος τάξιν
 ἔχεις, εἰ μὴ τί σοι ἄλλο δοκῇ, Καὶ ὁ Κύρε ἀγαθὸς αὐτὸν καὶ
 δόξασά μιν, ἐπέστρεψε πρὸς τοὺς ἄλλους ἄρμασι Πέρσης, Ἡ
 δὲ ὑμεῖς, εἴη, ταῦτα συγχωρεῖτε; Ἐπεὶ δὲ ἐκείνοι ἀπεκρίναντο ὅτι
 ἐπὶ πάλιν ἐπὶ ταῦτα ἐφίεσθαι, διεκλήρωσεν αὐτὸν, καὶ ἔλαχεν Ἀβρα-
 δάτης ἡπὶς ἐφίεσθαι, ὅς ἐρχοῖτο καὶ πρὸς Αἰγυπτίους. Τότε μὲν δὲ
 ἀπὸντες, καὶ ἐπιμεληθέντες ὡς ἐπεείπον, ἐδειπνοποιεῖν, καὶ φυ-
 λαγεῖς καὶ ἡλιαστὰς μύριοι ἐκοιμήθη. Τῇ δὲ ὑπεραίῳ περὶ μὲν ὁ
 Κύρες ἐδύετο ὁ δὲ ἄλλος στρατὸς δρυϊστῆς καὶ σπονδαῖς ποιοσά-
 μινος δὲ ἐπὶ πάλιν πολλοὺς μὲν καὶ καλοὺς χιτῶσι, πολλοὺς δὲ καὶ
 καλοὺς θώραξι καὶ κράνεσιν ὅπλινζον δὲ ἱππεὺς περικετωπι-
 οῖς καὶ περσενιδίοις καὶ πρὸς μὲν μονίπῳ περσενιδίοις, ὅσοι
 δὲ πρὸς τοῖς ἄρμασι, πρὸς ἀπὸντιδίοις ὥστε ἡ στρατὸς μὲν χαλ-
 κῇ, ἡνδρὶ δὲ φοινικίῳ πᾶσα ἡ στρατιά.

Καὶ τῇ Αβραδάτη ἣ τὸ τετραγύμνον ἄγμα καὶ ἵππων οὐκ ἐπὶ
παγκράτως ἐκεκόσμητο. Ἐπεὶ δὲ ἔμελλε τὴν λινὴν θώρακα, ὅς

ἐπ' αὐτοῖς, ἐκείνῳ, προσφέρει αὐτῇ ἡ Πάνθεια χρυσὸν κράνος, ἔπειθεραχίονα, καὶ ψάλλα πλατὴα περὶ τὰς χειρῶν τῶν χειρῶν, καὶ χιτῶνα πορφυρεῖν, ποδήρη, σολιδυτοὶ τὰ χεῖρῶν, ἔλθοιεν ὑακινθινὰ φῶν. Ταῦτα δ' ἐποίησατο, λαβὼν δ' ἀνδρὸς ἐκμετερησαμένη τὰ ἐκείνῃ ὄπλα. Οἱ δ' ἰδὼν ἐθαύμασάν τε, καὶ ἐπὶ ῥετο δ' Πάνθειαν, Σὺ δὲ περὶ γόνιμα, συγκόψασα δ' σαυτῆς κόσμον τὰ ὄπλα μοι ἐποίησας; Μαὶ Δι', ἔφη ἡ Πάνθεια, τόν γε πλείονα ἄξιον σὺ γὰρ ἐμοίγ', ἢ καὶ τοῖς ἄλλοις φανῆς οἷός ἐμαὶ δοκεῖν, εἶ, μέγιστος κόσμος ἐστίν. Ταῦτα δ' λέγυσσι ἐνέδυνε τὰ ὄπλα, καὶ λαιθαίνειν μὲν ἐπειράτο, ἐλέετο δ' αὐτῇ τὰ δάκρυα κατὰ τῶν σφρειῶν.

Επεὶ δὲ καὶ πέραθεν ὦν ἀξιοθέατον ὁ Αἰθραδίατος ὠπλίσθη τοῖς ὅπλοις τέτοις, ἐφοκῆ μὲν χαλκίς, ἔλθοιεν δ' ἐλδοθευαῖος, ἄπ' ἔτ' φύσεως ὑπαρχάσας· λαβὼν δ' ἄρ' ἔτ' ὑψηλόχου τὰς ἡνίας, σφραγισάμενος ὡς ἀναδυσόμενος ἦδη ἐπὶ τὸ ἄεμα. Εἰ δὲ τότε ἡ Πάνθεια, ὑποχωρήσας κελύσσεια τὰς σφραγίδας πάντας, ἔλεξεν, “ Ἀλλ' ὅπ' μὲν, ὦ Αἰθραδιάτα, εἴ τις καὶ ἄλλη πόσις “ γυνὴ δ' αὐτῆς ἄνδρα μεῖζον δ' ἐαυτῆς ψυχῆς ἐπίμησιν, οἷμά “ σε γινώσκων ὅτι ἔγω μὴ τέτων εἰμὶ. Τί ἐν με δεῖ χάρις “ ἔχασον λέγειν; τὰ γὰρ ἔργα οἷμά σοι πιθανώτερα σφραγίδας “ νυνὶ λεχθέντων λόγων. Οἷος δ' ἔτις ἔχασα πρὸς σε, ὥς “ περὶ σὺ οἶδα, ἐπομνύω σοι πῦρ ἐμὸν καὶ σὺ φίλιον, ἢ μὴν “ ἐγὼ βούλεσθαι ἀν' μετὰ σε ἀνδρὸς ἀγαθοῦ γενομένη καὶ “ τῇ γυνὴ ἐπέσθαι μάλλον, ἢ ζῆν μετ' αἰχμνομήνῃ αἰχμνο “ μένῃ. οὕτως ἐγὼ καὶ σε τῇ χαλκίς καὶ ἐμμαντὶ ἡξία “ χα. Καὶ Κύριος δὲ δοκῶ μεγάλῃ τιμῇ ἡμῶς χάριν ὀφείλειν,

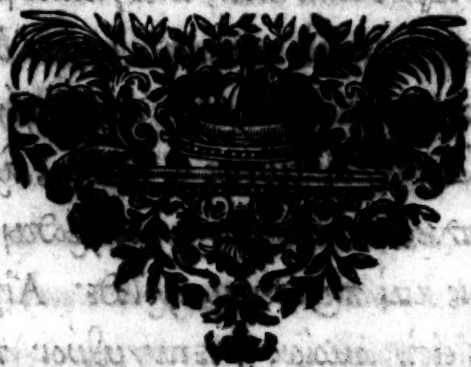
“ὅτι με αἰχμαλώτην γεγραμμένον καὶ ἔλασσε θείσας ἐαυτῷ,
 οὔτε με ὡς δούλῳ ἤξιονε κακῶσαι, οὔτε ὡς ἐλαθέμενον ἐν
 αἰνῷ οὐδὲματι διεφύλαξε δὴ σοι ὥσπερ ἀδελφοῦ γυναι-
 κος λαβόν. Πρὸς δὲ, καὶ ὅτι ὁ Αἰγύπτιος ἀπέστη ἀπ’ αὐτοῦ, ὁ ἐμὲ
 φυλάττειν, ὑπερχόμενον αὐτῷ, εἰ με ἐάσεις πρὸς σε πέμ-
 ψαι, ἤξει αὐτῷ σὲ πολὺ Αἰγύπτου πικρότερον καὶ ἀρεῖονα.”

Ἡ μὲν ταῦτα εἶπεν ὁ Ἰ Αἰγυπτίης ἀγαθὸς τοῖς λόγοις,
 καὶ δίδωσι αὐτῇ τὴν κεφαλὴν, ἀναβλέψας εἰς τὴν ἔσταν, ἐπέδραστο
 Ἀλλ’, ὃ Ζεὺ μέγιστε, δὸς μοι φανῆναι ἀξίῳ μὲν Πάνθειαις ἐν-
 δοῖ, ὡς ἔγωγε Κῦρος φίλῳ ἔῃ ἡμᾶς τιμήσαντο. Ταῦτα εἰπὼν,
 καὶ τὰς θυλάκας ἔαρεμαίειν διφρεὶ ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄρμα. Ἐπεὶ
 ἰ ἀναβάντος αὐτοῦ κατέκλεισε τὴν διφρεὶν ὁ ὑψηλός, οὐκ ἔχου-
 σα ἡ Πάνθεια πῶς αἰετὶ ἄλλως ἀσπασσάμενος αὐτὸν, κατεφίλησε
 τὴν διφρεὶν καὶ τῷ μὲν παρὰ τὴν ἡδὴ τὸ ἄρμα, ἡ δὲ λαβούσα αὐ-
 τὸν συνεφείπετο, ἕως ἄν τις οὐραφίης καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Αἰγυπτίης
 εἶπε, Θάρρει Πάνθεια, καὶ χαῖρε, καὶ ἀπιδι ἡδὴ. Ἐκ τούτου δὴ οἱ
 εὐνοχοὶ καὶ αἱ θεοπάμοι λαβούσα αὐτὴν ἀπῆγον εἰς τὴν ἀε-
 ρομαχίαν, καὶ κατακλινόμενοι κατεκλινύσαν τῇ σκηνῇ. Οἱ
 δὲ ἄνθρωποι, καλὸν ὄντα τὸ θεῖον καὶ τὸν Αἰγυπτίην καὶ
 τὸν ἄρμα, ὃ παρὰ τὸν ἐδιδόθητο θεῖον αὐτὸν πρὸς ἡ
 Πάνθεια ἀπῆλθεν.

Ὡς δὲ ἐπεκατακλινόμενοι μὲν ὁ Κῦρος, ἡ δὲ στρατὸς ἡγε-
 ταίῳ αὐτοῦ ὥσπερ ἡγετῆρος, κατέχων σκοπὰς ἄλλας παρὰ
 ἄλλων, συνεκάλυψε τὰς ἡγεμόνας, καὶ ἔλεξεν ὥστε “Ἄνδρες
 φίλοι καὶ σύμμαχοι, τὰ μὲν ἱερὰ ἡμῶν οἱ θεοὶ φαίνονται, οἳ δὲ
 πρὸς ὅτε πᾶν παρὰ τὸν νίκην ἐδόσαν ὑμᾶς δὲ ἐγὼ βούλομαι

“ἀναμειῖσται ὦν μοι δοκεῖτε μεμνημένοι πολὺ ἂν εὐθυμότεροι
 “εἰς τὸν ἀγῶνα ἵεναι. Ἡσυχίαί μεν γὰρ τὰ εἰς τὸν πόλεμον πο-
 “λὺ μᾶλλον τῆς πολέμων, σιωπῆτεσθε δὲ καὶ σιωπῆταί χε-
 “ρὶ τῶν αὐτῶν πολὺ πλείω ἢ δὴ χρόνον ἢ οἱ πολέμοι, καὶ σιωπῆ-
 “νικηχάί μετ’ ἀλλήλων· τῆς δὲ πολέμων πολλοὶ μὲν σιωπῇ
 “πνιγνται μετ’ αὐτῶν· οἱ δὲ ἀμάχητοι ἐκείνων, οἱ μὲν τῶν πο-
 “λεμίων, ἴσασι ὅτι παροδοῦντες τὰς παρεστώσας ἔχουσιν· ὑμεῖς δὲ
 “οἱ μὲν ἡμῶν, ἴσε ὅτι μὴ θελόντων τοῖς συμμαχοῖς δρῆγεν μα-
 “χεῖσθε. Εἰκὸς δὲ τὰς μὲν πισεύοντας ἀλλήλοις ὁμονόως μά-
 “χεσθαι μένοντας· τὰς δὲ ἀπιστῶντας ἀναγκαῖον βυλδύεσθαι πῶς
 “ἂν ἕκαστοι τάχιστα ἐκποδὼν γένοιτο. Ἰωμεν δὴ, ὦ ἄνδρες, ἐπὶ
 “τὰς πολέμους, ἄρματα μὲν ἔχοντες ὀπλισμένα πρὸς ἀόπλα
 “τὰ τῶν πολέμων, ὡς δὲ αὐτὸς ἔἴπωσας καὶ ἴππους ὀπλισ-
 “μῶς πρὸς ἀόπλους, ὡς ἐκ χειρὸς μάχεσθαι. Πεζοῖς δὲ τοῖς
 “μὲν ἄλλοις οἷοις καὶ πρῶθεν μαχεῖσθε· Αἰγύπτιοι δὲ ὁμοίως
 “μὲν ὀπλισμένοι εἰσιν, ὁμοίως δὲ τεταγμένοι· τὰς τε γὰρ ἀσπί-
 “δας μείζους ἔχουσιν, ἢ ὡς ποιεῖν τι καὶ ὁρᾶν· τεταγμένοι δὲ
 “εἰς ἐκαστὸν δῆλον ὅτι κωλύουσιν ἀλλήλοις μάχεσθαι, πλὴν
 “πάνυ ὀλίγων. Εἰ δὲ ὠθῶντες ὀξώσιν πισεύουσιν, ἴπποις αὖ-
 “τὰς παροδοῦντες ἀντέχειν, καὶ σιδηρῶν ὑφ’ ἵππων ἰσχυρο-
 “μῶν. Ἦν δέ τις αὐτῶν ἔἴπωσεν, πῶς ἅμα διωθήσεται ἵπ-
 “πομαχεῖν τε ἔἴπωσεν φελαγομαχεῖν καὶ πυργομαχεῖν; Καὶ γὰρ
 “οἱ δὲ τῶν πύργων ἡμῖν μὲν ἐπαρήξουσιν, οὗτοι δὲ πολέμους
 “πάλλοντες ἀμνησθῶν ἀντὶ τῆς μάχεσθαι ποιήσουσιν. Εἰ δὲ π-
 “νθ’ ἐπὶ ἐνδεῖσθαι δοκεῖτε, πρὸς ἐμὲ λέγετε· σὺ γὰρ θεοῖς
 “ὑποδείκνυμι δαπάνησιν. Καὶ εἰ μὲν τις εἰπεῖν τι βούλεται, λε-

« ἔχοντα· εἰ δὲ μὴ, ἐλθόντες πρὸς τὰ ἱερεῖα, καὶ προσευξάμενοι
 « οἷς ἐδώκεται θεοῖς, ἵνα ὅττι τὰς τιμὰς· ἔκαστος ὑμῶν ἴσῃ
 « μεμνησέσθαι τοὺς αὐτῶν αἵμας ἐγὼ ὑμᾶς, καὶ ὁπότενὺ
 « πάλιν τοῖς ἀρχαίοις ἑαυτὸν ἀξίον ἀρχῆς, ἀφ' ὧν δεινὸς
 « καὶ ἄλλοις ἢ παρόντων ἔλθοις.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ.

ΟΙ μὲν δὲ, εὐξάμβροι τοῖς θεοῖς, ἀπὸ πρὸς τὰς
τάξεις τῇ δὲ Κύρῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν προ-
πνεύχοντες ἰεροπόντες ἐμφαγεῖν ἔμπειν, ἔπι
ἔσιν ἀμφὶ τὰ ἱερά. Οὐδὲ Κύρου, ὥσπερ εἶχεν
ἐσηκίως, ἀπὸ πρὸς ἀμβροτος ἦεν, καὶ μετεδίδοι αἰ τῇ μάλιστα δο-
μένῳ καὶ ἀσπίσιν καὶ εὐξάμβροτος, ἔπει, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ περὶ αὐτὸν
ἔτως ἐποίουν. Μετὰ δὲ ταῦτα αἰσπαμβροτος Δία πατρῶον ἠγαγόντα
εἰ καὶ σύμμαχον, ἀνέβανεν ἐπὶ τὸ ἵππον, ἔκ τῆς ἀμφ' αὐτὸν ἐπέ-
λθουσι. Ωπλισμένοι δὲ πάντες ἦσαν οἱ περὶ τὸν Κύρον τοῖς αὐτοῖς Κύ-
ρω ὅπλοις, χιτῶσι φοινικαῖς, θώραξι χαλκοῖς, κράντοι χαλκοῖς,
λόφοις λυκοῖς, μαχαίραις, παλτῇ κρανείῳ ἐνὶ ἔκθετος· οἱ
δὲ ἵπποι περὶ μετωπίοις ἔκ περὶ σκευῶν καὶ περὶ ἀπλοῦς
χαλκοῖς· τὰ δὲ αὐτὰ ταῦτα ἔκ περὶ ἀπλοῦς ἦν τῇ ἀνδρὶ. Το-
σούτῳ δὲ μόνον διέφερον τὰ Κύρου ὅπλα, ὅτι τὰ ἄλλα ἐκείνου
τῇ χερσὶ καὶ χρώματι, τὰ δὲ Κύρου ὅπλα ὥσπερ καὶ τοῦ περὶ
ἐξέλαμπεν. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, καὶ ἔση δότο δέλεον ἠπερ ἐμελλε
πορεύεσθαι, βροτὴ δεξιὰ ἐφ' ἔγχετο· ὁ δὲ εἶπεν, Εὐφρομένη
σοι, ὦ Ζεὺς μέγιστε. Καὶ ὥρματο μὲν, ἐν δεξιᾷ ἔχων χρυσά-
ται τὸν ἵππον καὶ τὰς ἰππείας, ἐν αἰσπερὶ δὲ, Λεωσάμβροτος
καὶ τοὺς περὶ αὐτούς. Παρηγγύησε δὲ παρθεῖν πρὸς τὸ σημεῖον,
καὶ ἐν ἴσῳ ἐπέσθαι· ἦν δὲ αὐτῷ τὸ σημεῖον, αἰετὸς χρυσῶς

Ἰππὶ δόρατ' μακροῦ ἀνατεταμμένῳ. Καὶ νῦν δὲ ἐπὶ τῷ πο-
τὸ σημείον τῷ Περγῶν βασιλεῖ ἀφαιμένει. Περὶν δὲ ὁρᾶν τοὺς
πολεμίοις, εἰς τοὺς ἀνέπαυσε τὸ στρατόμα.

Επεὶ ὁ περὶ ληλύθει' ὡς εἴκοσι σταδίους, ἤρχοντο ἤδη τὸ τῷ
πολεμίων στρατόμα ἀντιπροσόν πῦρον. Ὡς δ' ἐν τῷ χαλ-
φαιῖ πάντες ἀλλήλοις ἐχθύνοντο, καὶ ἐγνώσαν οἱ πολέμοι πολὺ
ἐχάτερόν τιν' ὑποφάλαγγες, σήσαντες τὴν ἑαυτῶν φάλαγ-
γα, (ὅτι γὰρ ὅσον ἄλλως κυκλεῖσθαι) ἀπέχοντο εἰς κύκλῳ,
ὅπως ὥσπερ γάμμα ἐχάτερόν τιν' ἑαυτῷ τάξιν ποιήσαντες,
πάντοθεν ἅμα μάχοντο. Κύριος ὁ ὁρῶν ταῦτα, εἶδεν τι μᾶλλον
ἀφίστατο, ἀλλ' ὡσαύτως ἤγετο. Κατανοῶν δὲ ὡς πρὸς τὸν
καμπύλον ἐχάτερόν τιν' ἐποίησαντο, πρὸς δὲ οἱ κάμπιοντες ἀνέτεινον
τὰ κέρατα, Εἰνοῖς, ἔφη, ὦ Χρυσάντα, εἴη τὴν ἐπικαμπίῳ
ποιεῖνται; Πάνυ γε, ἔφη ὁ Χρυσάντας, ὅτι θαυμάζω γε πολὺ
γαρ μοι δοκεῖσιν ἀποσπᾶν τὰ κέρατα ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν φάλαγ-
γων. Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κύριος, καὶ ἀπὸ γε τῆς ἡμετέρας.
Τί δὴ τῷτο; Δηλονότι, ἔφη, φοβεῖσθαι μὴ, ἢ ἐγγὺς ἡμῶν γε-
νηται τὰ κέρατα, τῆς φάλαγγος ἐπὶ πρὸς ὅσον ἔσῃς, ὁππότε
αὐτοῖς. Επεὶτα, ἔφη ὁ Χρυσάντας, πῶς διωθήσονται ὥφε-
λεῖν οἱ ἑτέρῳι τὰς ἑτέρας, ἔγωγε πολὺ ἀπέχοντες ἀλλήλων; Ἀλ-
λά δὴλον, ἔφη ὁ Κύριος, ὅτι ἡνίκα αὖ γενήσῃ τὰ κέρατα ἀνα-
βαῖνοντα κατ' ἀντιπέραν τῷ πλαγίῳ τῶν ἡμετέρων στρατό-
ματος, στραφέντες ὡς εἰς φάλαγγα ἅμα πάντοθεν ἡμῖν προ-
σίωσιν, ὡς ἅμα πρὸς ὅσον μάχονται. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Χρυ-
σάντας, εὖ σοι δοκοῦσι βουλεύεσθαι; Πρὸς γε ἂν ὁρῶσι πρὸς
δὲ γε ἂν οὐχ ὁρῶσιν, ἐπὶ χάκῳ, ἢ εἰ κατὰ κέρατα πρὸς ὅσον.

Ἀλλὰ σὺ μὲν, ἔφη, ὦ Ἀρσάμα, ἡτοῦ τῷ πατρὶ ἡρέμα, ὡς
 περ ἐμὲ ὀράς· καὶ σὺ, ὦ Χρυσάντα, ἐν ἴσῳ τοῦτω τὸ ἱππικὸν
 ἔχων συμπρέπου. Ἐγὼ δὲ ἀπείμι ἐκείσε ὅθι μοι δοκᾷ καμθεῖς
 εἶναι ἀρχεσθαι τῆς μάχης· ἅμα δὲ πρὶν ἐπισκέψομαι ἐκαστὰ
 πῶς ἡμῖν ἔχῃ. Ἐπειδὴν ὅτι ἐκὶ γενώμεαι, ὅταν ἦδη ὁμῶς ποροσώ-
 τετε ἀλλήλοις γινώμεθα, πῶς αἰετῶν ἐξάρεξω, ὑμεῖς δὲ ἐφέπεσθε.
 Ἡνίκα δ' αἰὲν ἡμεῖς ἐγχειρώμεν τοῖς πολεμίοις, αἰσθήσεσθε μὲν,
 (ὅτι γὰρ οἶμαι, ὀλίγον θόρυβόν ἐσσι) ὁρμήσεται δὲ πρὸς αὐτὰ
 Ἀρσάδα τις ἦδη σὺν τοῖς ἄρμασιν εἰς τὰς ἐνδοτύας· ἔτω γὰρ
 αὐτῷ εἰρήσεται· ὑμᾶς δὲ χρὴ ἐπεσθαι ἐχρυσίοις ὀπριάλιστα τῶν
 ἀρμάτων· ἔτω γὰρ μάλιστα τοῖς πολεμίοις τετραρχημένοις ἐπι-
 πεσέμεθα. Παρέσομαι ὅτι καὶ ἐγὼ, ἢ αἰὲν διώομαι τάχιστα διώ-
 κων ὅττι ἀνδράς, ἢν οἱ θεοὶ ἐθέλωσι.

Ταῦτα εἰπὼν, καὶ σὺν δῆμα πρὸς ἐγγυήσας, ΖΕΥΣ ΣΩ-
 ΤΗΡ ΚΑΙ ΗΓΕΜΩΝ, ἐπορεύετο. Μεταξὺ δὲ τῶν ἀρ-
 μάτων ὅτι τὸ θωρακοφόρον ἀφ' ἀποδυόμενον, ὁπότε ποροσβλέ-
 ψείε πινὰς τῶν ἐν ταῖς τάξεσι, τότε μὲν εἶπεν αἰὲν, ὦ ἄνδρες, ὡς
 ἦδ' ὑμῶν τὰ ποροσώπα θεάσασθε. Τότε δ' αὖ ἐν ἄλλοις αἰὲν ἐλε-
 ξεν, Ἀρεῖ ἐνοεῖτε, ἄνδρες, ὅτι ὁ νῦν ἀγὼν ἐστὶν ἐξ ἐμοῦ καὶ τῶν
 μερῶν νίκης, ἀλλὰ καὶ πορὶ τὸ ποροσώπην ἢν ἐνικήσατε, καὶ πορὶ πάσης
 εὐδαιμονίας; Ἐν ἄλλοις ὅτι προσιὼν εἶπεν, ὦ ἄνδρες, τὸ δὲ τῶν
 ὁδοῦν ποτε θεὸς αἰπατέον ἐπὶ ἐσσι· παρεδεδώχασιν γὰρ ἡμῖν
 πολλὰ τε καὶ ἀγαθὰ κτήσασθε. Ἀλλ', ὦ ἄνδρες, ἀγαθοὶ γενώμεθα.
 Κατ' ἄλλοις δ' αὖ τοιαύδε, ὦ ἄνδρες, εἰς τίνα ποτ' αἰὲν καλλί-
 να ἔρανον ἀλλήλοις ποροσάλλεσθαι, ἢ εἰς τόνδε; Νῦν γὰρ
 ἔξεστιν ἀγαθοῖς ἀνδράσι γενόμενοις πολλὰ καὶ ἀγαθὰ ἀλλήλοις

εἰσνεγκέειν. Κατ' ἄλλοις δ' αὖ, Εἰς ταυτέ τί, οἶμαι, ὦ ἄνδρες,
 ὅτι νῦν ἄθλα πρέβει τοῖς νικῶσι μὲν, δίδουσι, πάσαι, καὶ ἀκαί-
 νει, ἀγαθὰ ἔχειν, καὶ ἀκούειν, ἐλδοτέρους ἔτι, ἀρχεῖν τοῖς
 ἢ χαλοῖς δηλονότι πάνδημα τέτων. Οἷς ἐν ταυτὶ φιλεῖ μὲν
 ἐμὸν μαχεσθαι ἐγὼ γὰρ ἔδην κακὸν, ἐστὶ ἀίχρην εἶναι ἔτι προσ-
 σμῆναι. Ὅποτε δ' αὖ γένοιτο κατὰ τινας τ' ἐπρόδιν συμμαχε-
 σαι μὲν, εἶπεν αὖ, Πρὸς ἃ ὑμῖν τί δεῖ λέγειν, ὦ ἄνδρες; ὅτι
 εἰσπεθε γὰρ οἶαν τε οἱ ἀγαθοὶ ἐν ταῖς μάχαις ἡμέτεροι ἄγασσι, καὶ
 οἶαν οἱ κακοί.

Ὡς δ' αἰπὴν καὶ Ἀβραδάτην ἐγένετο, ἔφη καὶ ὁ Ἀβραδάτης
 παρὰ τοὺς τῶν ὑψηλῶν ταῖς ἡνίας προσήλθει αὐτοῖς· προσέειπεν
 ἢ ἔτι οἱ ἄλλοι τ' πλησίον τεταγμένους ἔπειθ' ὦν ἔτι ἀρματιλατῆρ.
 Ο δ' αὖ Κύρις ἐν τοῖς πῦρα γενημένοις ἔλεξε τοιαύδε· Ο μὲν
 θεός, ὦ Ἀβραδάτα, ὥσπερ σὺ ἡξίεις, συνήξωσέ σε καὶ τὰς σὺν σοὶ
 προσπεσάτας ἔτι τῶν συμμαχῶν· σὺ δ' ἐν τῷ μέμνησο, ὅταν δὲ
 σε ἡδὴ ἀγωνίζεσθαι, ὅτι Πέρσαι οἱ τε θεαοὶ μὲν ὑμῖν ἔσονται,
 καὶ οἱ ἐφόμοι ὑμῖν, καὶ ὅσα ἐάσοντες ἐρήμους ὑμῖν ἀγωνίζεσθαι.
 Καὶ ὁ Ἀβραδάτης εἶπεν, Ἀλλὰ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἐμοίγε δοκεῖ,
 ὦ Κύριε, καλῶς ἔχειν· ἀλλὰ τὰ πλάγια λυγρὰ με, ὅτι τὰ μὲν
 τῶν πολεμίων κέραια ἰχυρὰ ὥρῃ ἀνατενόμενα ἔτι ἄρματα καὶ
 παντοδαπὴ στρατιὰ· ἡμέτερον δ' ἔδην ἄλλο αὐτοῖς ἀντιέτακ-
 ται ἢ ἄρματα· ὥς ἔγωγ', ἔφη, εἰ μὴ ἔλαχον τῆδε πλεῖν τάξιν,
 ἡμῶν μὲν αὖ ἐγὼ δὲ οὐκ οὐκ πολὺ μοι δοκεῖ ἐν ἀσφαλεστάτῳ
 ἔτι. Καὶ ὁ Κύρις εἶπεν, Ἀλλ' εἰ τὰ περὶ σοὶ καλῶς ἔχει,
 θαρρῶς ὑπὲρ ἐκείνων· ἐγὼ γάρ σοι, σὺν θεοῖς, ἐξήμα τ' πολεμίων
 τὰ πλάγια ταῦτα δοσείξω. Καὶ σὺ μὴ πρότερον ἰμβαλῆς

τοῖς πολεμίοις. ἀπομαρτυροῦμαι, πρὶν αἰ φεύγοντας τήνδε,
 εἰς νεὺ φόβῃ, θεάσθῃ (ταῦτα δὲ ἐμεγαληγόρει, μελλύσας τὴν
 μάχης γήρυαδ'· ἀλλὰς δὲ ἡ μάλα μεγαληγορεῖται ἦν) ὅπως
 μέντοι τήνδε ἴδης φεύγοντας, ἐμὲ τε ἤδη παρέσθαι νόμιζε, καὶ
 ὄρμα εἰς τὰς αἰσθήσας· καὶ αὐτὰς γὰρ τότε τοῖς μὲν ἐναντίοις κα-
 κίστοις αἰ χρίσασθαι, τοῖς δὲ μετὰ σφαιρῶν, ἀγίοις. Ἀλλ' ἕως ἔσθῃ
 σοὶ χρονί, ὦ Ἀθραδία, πάντως ἀφελάσους παρὰ τὰ σφαιρῶν
 ἄρματα, ἀφελάσους τὰς σφαιρῶν εἰς τὴν ἐμβολίαν, τὰ μὲν προ-
 σώπων ἀφελάσους, ταῖς δὲ ἐλπίσιν ἀφελάσους. Ὅπως δὲ
 κρεπίσας φάσινδε τὴν ἐπὶ τοῖς ἄρμασι, φιλοκρίναι αὐτοῖς ἐμ-
 βάλλει· καὶ γὰρ, εὖ ἴδαι, ἦν τὰδε γένηται, πάντες ἐρεῖσι πολε-
 ποὶ μηδὲν εἰ κερδαλέωτερον ἀγέτης. Οὐ μὲν δὲ Ἀθραδίας
 αἰναδὰς ἀπῆλυνε, καὶ ταῦτα ἐποίει·

Ὁ δὲ αὖ Κύρου παρὲν, ὡς ἐγένετο πρὸς τὸ εὐκρίμα, ἐν-
 θα Ἰτιάσας οὕτω ἡμέσας ἔχων ἦν τὴν Περσῶν ἱπποῖον, ὀνομά-
 σαι αὐτὸν, εἶπεν, ὦ Ἰτιάσας, νεὺ ὄρας ἐρεῖσι τῆς σφαιρῶν
 γήρυας· καὶ γὰρ, ἦν φησὶν μετὰ τὰς πολεμίας κατακταίνοντες,
 εὐδοίς ἡμῶν ἀποθανέται. Καὶ ὁ Ἰτιάσας ἀφελάσους εἶ-
 πεν, Ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς εἰς ἐναντίας ἡμῶν μελίσσε τῆς δὲ
 ἐκ πλαγίου σὺ ἄλλοις πρὸςσεζον, ὅπως μηδὲ οὕτοι χρονί-
 σαι. Καὶ ὁ Κύρος εἶπεν, Ἀλλ' ἐπὶ γε γένης ἐγὼ αὐτὸς ἀπέρχασθαι.
 Ἀλλ', ὦ Ἰτιάσας, τὸδε μέμνησο· ὅτι αἰν ἡμῶν ὁ θεὸς ἡμῶν δι-
 δῶ, ἦν πρὸς μείν πολέμων, πρὸς τὸ μαχόμενοι αἰν συμβάλλ-
 λωμεν. Ταῦτα εἰπὼν παρῆναι. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ πλάσθαι παρῆναι
 ἐγγύς, καὶ καὶ τὰς ἀρχοντας τῆς σφαιρῶν ἀρμάτων, πρὸς τήνδε
 ἔλκεται, Ἐγὼ δὲ ἐρχομαι ὑμῶν ἀφελάσους· ἀλλ' ὅπως αἰ-

ἀπαδε ἡμᾶς Ἰππιγεμύροις κατ' αἶψαν, τότε καὶ ὑμεῖς πει-
 ρᾶσθε ἅμα. καὶ τῇς πολέμιων ἐλαυνέειν· πολὺ γάρ ἐν ἀσφα-
 λεσέσθω ἔσταδε, ἔξω γενόμενοι, ἢ ἐνδον διαπολεμεινόμενοι. Ε-
 πεί δ' αὖ παλαιὸν ἐχρῆτο ὁππότε τῇς ἀεμαμαξῶν, Λεπυγέ-
 σουν μὲν καὶ Φαρνυῶν ἐκέλευσεν, ἔχοντας πῶς τε τῇς πεζῶν
 χλίσιν καὶ πῶς τῇς ἵππων, μένειν αὐτῶν. Επειδὴν δὲ, ἔφη,
 αἰδανήσθε ἐμοῦ Ἰππιγεμύρου τοῖς κατὰ τὸ δεξιὸν κέρασιν, τό-
 τε καὶ ὑμεῖς τοῖς κατ' ὑμᾶς ὀπισθεῖτε· μαχεῖσθε δ', ἔφη,
 πρὸς κέρασιν, ὥστερ' ἀδινέστερον σφάτδμα γίνεται, φάλαγγ-
 γα δ' ἔχοντες, ὥστερ' ἰσχυρότεροι ἂν εἴητε. Καὶ εἰσὶ μὲν, ὡς ὁρᾶ-
 τε, τῇς πολέμιων ἵππων οἱ ἔχοντες· πάντως δ' πρὸς αὐ-
 τὰς τῇς χαμῖλων τάξιν, καὶ εὖ ἴσμεν ὅτι καὶ πρὶν μάχεσθαι γελοῖαι
 τὰς πολέμους γεάσεσθε.

Ο μὲν δὲ Κύρῳ ταῦτα διαπραξάμενος, ἐπὶ τὸ δεξιὸν πῆλ' ὁ
 δ' ὁ Κερσίσις, νομίσας ἤδη ἐγγύτερον εἶναι τῇς πολέμιων τῇ φά-
 λαγγα, σὺν ἡ αὐτὸς ἐπορεύετο, ἢ τὰ ἐπαναλεινόμενα τὰ κέρατα,
 ἦρε τοῖς κέρασι σημεῖον, μικρὸν ἂν πορεύεσθαι, ἀλλ' ἐν τῇ χώρᾳ
 σφραγῖσαι. Ὡς δ' ἐσπῆσαν πάντες πρὸς τὸ ἔς Κύρου σφάτδμα
 ὁρῶντες, ἐσήμεινεν αὐτοῖς πορεύεσθαι πρὸς τὰς πολέμους. Καὶ
 ἔτι πρὸς τὰς φάλαγγας ἐπὶ τὸ Κύρου σφάτδμα· ἢ μὴ
 μία, καὶ πρόσωπον· τὰ δ' ὅτι δύο, ἢ μὲν κατὰ τὸ δεξιὸν, ἢ δ' κατὰ
 τὸ εὐώνυμον· ὥστε πολὺν φόβον πρῆναι πᾶσι τῇ Κύρου σφα-
 γῇ. Ὡς γάρ μικρὸν πλινθίον ἐν μεγάλῳ τεμένει, ἔτι καὶ
 τὸ Κύρου σφάτδμα πάντοθεν περιέχετο ὑπὸ τῇς πολέμιων καὶ
 ἵππων, καὶ ὀπίσταις, καὶ πελτοφόροις, καὶ τοξόταις, καὶ ἀε-
 μασι, πλὴν ὅσοι παρῆσαν. Ὅμως δὲ καὶ ὁ Κύρῳ ἐπὶ πῆλ' ἔγει-
 ρετο.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ'. 241

λέν, ἐσθλάφθουν πάντες ἀντιπρόσωποι τοῖς πολεμίοις καὶ ἦν
μὲν πανταχόθεν πολλὴ σιγὴ ὑπὸ τῷ τὸ μέλλον ὀκνεῖν. Ἡνίκα
δὲ ἔδοξε τῷ Κύρῳ καρδὸς ἡδὴ εἶ), ἔλθῃνχε παλαιὰ, σωμαπῆχσι-
σε δὲ πᾶς ὁ στρατός. Μετὰ ὃ γέτο τῷ Εὐαλίῳ τε ἅμα ἐπι-
λάλαξαν, καὶ ἔξωμίσταται ὁ Κύρῳ, καὶ εὐδὺς μὲν μὲν ἵπ-
πέων λαβὼν πλαγίῳις τῶς πολεμίοις, ὁμοσε αὐτοῖς τὴν ταχίστην
σωεμίγνυνεν οἱ δὲ πεζοὶ αὐτῷ σωεταγμῆροι ταχὺ ἐφείποντο,
καὶ πῶεπῆύρυντο ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ὥσε πολὺ ἐπλεονέκτων. Φά-
λαγγι γὰρ κατὰ κέρας προπέβαλλον ὥσε ταχὺ ἰχυρὸς φυγὴν
ἐγένετο τοῖς πολεμίοις.

Ὡς δ' ἡδετο ὁ Αἰταγέρας ἐν ἔργῳ ὄντα τὸν Κύρῳ, ἐπῆθε-
ται καὶ αὐτὸς καὶ τὰ εὐώνυμα, πῶρεῖ τὰς χαμῆλῳις, ὥσπερ
Κῦρος ἐκέλευεν. Οἱ ὃ ἵπποι αὐταῖς ἐκ πᾶνυ πολλὰ ἐκ ἐδέχον-
το, ἀλλ' οἱ μὲν ἐκφρογες γηρόμῆροι ἔφθον, οἱ δ' ἔξῃλλοντο,
οἱ δ' ἐνέπῃον ἀλλήλοισ. Τοιαῦτα γὰρ πάχουσιν οἱ ἵπποι ὑπὸ
χαμῆλων. Ο ὃ Αἰταγέρας συντεταγμῆρας ἔχων τῶς μὲν ἑαυ-
τῷ, ταροπῆρομῆροις ἐπέκειτο τεταγμένῳ. Ἐ τὰ ἄρματῳα ὃ τὰ
τε καὶ τὸ δεξιὸν καὶ τὸ εὐώνυμον ἅμα ἐνέβαλλε. Καὶ πολλοὶ μὲν
τὰ ἄρματῳα φύγοντες ὑπὸ τῷ καὶ κέρας ἐπομένῳ ἀπέστησαν,
πολλοὶ ὃ τῶς φύγοντες, ὑπὸ τῷ ἄρματῳων ἡλίσκοντο.

Καὶ ὁ Αἰταγέρας δὲ σκέπῃ ἐμελλεν, ἀλλὰ ἰχυρῶς ἀνα-
βόησαι, Ἀσθρες φίλοι, ἐπῶδέ μοι, ἐμὴ, σῶδεν φειδόμενῳ τῷ
ἵππων, ἀλλὰ ἔξαματῆρ κατὰ πολὺ τῷ κέντρῳ. Σωεξώρ-
μησαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἄρμαπλάται καὶ τὰ μὲν ἄρματῳα
ἔφθον αὐτῶς εὐδὺς, τὰ μὲν καὶ ἀναλαβόντες τῶς πῶρε-
τας, τὰ δὲ καὶ ἀπολιπόντες. Ο δὲ Αἰταγέρας ἀντικρὺ δὲ αὐ-

τῆς εἰς τὴν τῆς Αἰγυπτίων φάλαγγα ἐμβάλλει· σιυνεσβα-
 λον δὲ αὐτὰ καὶ οἱ ἐγγύτατα τεταγμένοι. Πολλαχόθι μὲν
 οὖν καὶ ἄλλοθι δῆλον, ὡς ὅτι ἐστὶν ἰσχυρτέρα φάλαγξ, ἢ
 ὅταν ἐκ φίλων συμμαχῶν ἡθροισμένη ᾖ, καὶ ἐν τούτῳ δὲ ἐδή-
 λωσεν. Οἱ μὲν γὰρ ἐταῦροί τε αὐτὰ καὶ ὁμοτράπεζοι σιυνεσ-
 βαλον· οἱ δὲ ἄλλοι ἡνίοχοι, ὡς εἶδον ὑπομύροντας πολλὰ σί-
 φει τὰς Αἰγυπτίους, ἐξέκλιναν κατὰ τὰ φύγοντα ἄρματα,
 καὶ τούτοις ἐφείποντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Ἀβραδάτιν, ἣ μὲν ἐνέβα-
 λον, ἅτε ἐ δυμαρῶν ἀφ' ἑωρῆσαι τῆς Αἰγυπτίων, (ἀφ' οὗ
 μένειν τὰς ἐνθεν καὶ ἐνθεν αὐτῆς) τὰς μὲν ὁρδοὺς τῇ ῥύμῃ τῇ
 τῆς ἵππων παίοντες ἀνετρέποντο, τοὺς δὲ πίπτοντας κατεπλόων,
 καὶ αὐτοὺς καὶ ὅπλα καὶ ἵππους καὶ τερχούς. Οποῦ δὲ ὅπλα-
 βοῖτο τὰ ὄρεπανά, πάντοι βία διεκόπητο, καὶ ὅπλα καὶ σώμα-
 τα. Εἰ δὲ τῷ ἀδινηγῆτι τούτῳ ταράχῃ, ὑπὸ τῆς παροδο-
 πῶν σωφροσύνης ἐξαλλομύρων τῆς τερχῶν, ἐκπίπτει ὁ Ἀβρα-
 δάτης, καὶ ἄλλοι δὲ τῆς σιυνεσβαλόντων· καὶ ἔτι μὲν ἐνταῦ-
 θα, ἄνδρες ἀγαθοὶ γενόμηναι, κατεκόπησαν ἔκ ἀπέθανον· οἱ δὲ
 Πέρσαι σιυνεπαπόμηναι, ἣ μὲν ὁ Ἀβραδάτης ἐνέβαλε καὶ οἱ
 σὺν αὐτῷ, ταύτῃ ἐπεισπεσόντες, τεταραγμένοις ἐφόνθον· ἢ ὃ
 ἀπαθεῖς ἐγένοντο οἱ Αἰγύπτιοι, (πολλοὶ δὲ ἔτι ἦσαν) ἐχώρου
 ἐνδυστοί τοῖς Πέρσαις.

Εἶτα δὴ δεινὴ μάχη ἦν καὶ ὁρδαίων καὶ ξυστῶν καὶ μαχητῶν
 ἐπλεονέκτεν μέντοι οἱ Αἰγύπτιοι καὶ πλήθος καὶ τοῖς ὅπλοις. Τὰ τε
 γὰρ ὁρδαία ἰσχυρά τε ἔκ μακρὰ, (ἀ' ἐπ' ἐκ νῦν ἔχουσι) αἳ τε ἀσπί-
 δες πολὺ μάλλον τ' ἡωράων καὶ τ' γέρρων ἔσέγχει τὰ σώματα,
 καὶ πρὸς τὸ αὐτῶς συνεργάζον, πρὸς τοῖς ὤμοις ἔσται. Συγ-

κλείσαντες ἐν ταῖς ἀσπίδασι ἐχώρει καὶ ὤθειν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐκ
ἐδύναντο ἀντέχειν, ἅτε ἐν ἀνδραῖς ταῖς χερσὶ τὰ γένηρα ἔχοντες,
ἀλλ' ἐπὶ πόδα ἀνεχάζοντο παύοντες καὶ παρόμβριοι, ἕως ὑπὸ ταῖς
μηχαναῖς ἐχρόνοντο. Ἐπεὶ μέντοι ἐνθάδε ἦλθον, ἐπαύοντο αὐτοὶ οἱ
Αἰγύπτιοι ἀπὸ τῆς πύργων καὶ οἱ ἐπὶ πᾶσι δὲ ἐκ εἰων φεύγειν ἔτε τὴν
τοξότας, οὐτε τὴν ἀκοντιστάς, ἀλλ' ἀναβιβασμένοι ταῖς μαχαίραις
ἠνάγκαζον καὶ τοξόειν καὶ ἀκοντίζειν. Ἦν δὲ πολὺς μὲν ἀνδρῶν
φόνος, πολὺς δὲ κτύπος ὀπλων καὶ βελῶν παντοδαπῶν, πολλὴ
δὲ βοή, τῇ μὲν ἀναγκάλεντων ἀλλήλους, τῇ δὲ πρὸς ἀσφαλεσσο-
μένων, τῇ δὲ θεῶν ὀπκηλαμένων.

Ἐν δὲ τούτῳ Κύρου δυνάμει τὴν κατ' ἐαυτὸν, παραγίνεται.
Ὡς δὲ εἶδε τὴν Πέρσας ἐκ τῆς χώρας ἐωσμένους, ἠλγιστέ τε, καὶ
γνὴς ὅτι ἐδαμνῶς αὖ γοῆθιον χροὶ τὴν πολεμίας τὴν εἰς τὸ πρὸθεν
πρὸς οὐδὲν, ἢ εἰ εἰς τὸ ὀπίθεν πρὸς ἐλάσειν αὐτῇ, πρὸς ἀγγέλους
ἐπεσθὲ τοῖς μεθ' ἐαυτῶν, πρὸς ἐλάσειν εἰς τὸ ὀπίθεν. καὶ εἰσεσόντες
πάσης ἀφορῶντας, καὶ πολλοὺς κατακτείνουσιν. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι
ὡς ἴδοντο, ἐβόων τε ὅτι ὀπίθεν οἱ πολέμοι, καὶ ἐσέφεοντο
ἐν ταῖς πληγαῖς. Καὶ ἐνθάδε δὴ φύρδην ἐμάχοντο καὶ πεζοὶ
καὶ ἵππεις. Πεπρωκὼς δὲ τις ὑπὸ τοῦ Κύρου ἵππῳ, καὶ πατέρμβριος
παῖς εἰς τὴν γαστέρα τῇ μαχαίρᾳ τὸν ἵππον αὐτοῦ. ὁ δὲ ἵππος
πληγὴς, σφραδάζων ἀποσείεται τὸν Κύρου. Ἐνθα δὴ ἐγνώσκει
τις ὅπου ἄξιον εἶναι τὸ φιλεῖσθαι ἀρχοῦντα ὑπὸ τῶν δρχομένων.
Εὐθὺς γὰρ ἀνεβόσαν τε πάντες, καὶ πρὸς ἀσφαλεσόντες ἐμάχον-
το. ἐώθειν, ἐώθειντο. ἐπαύον, ἐπαύοντο. Καταπληθύνοντες δὲ τις
ἀπὸ τῶν ἵππων τῶν τοῦ Κύρου ὑποηρετῶν, ἀναβάλλει αὐτὸν ἐπὶ
τὸν ἐαυτοῦ ἵππον. Ὡς δὲ ἀνέβη ὁ Κύρος, κατέειδε πάντοθεν

ἤδη παύομένους τὰς Αἰγυπτίους· καὶ γὰρ Ὑστάσις ἤδη πρὶν
 σὺν τοῖς Περσῶν ἱππεῦσι καὶ Χρυσαίνῃς. Ἀλλὰ τίττες ἐμβα-
 λῆν μὲν οὐκέτι εἰς τὴν Φάλαγγα τῶν Αἰγυπτίων, ἔξωθεν δὲ
 τοξόθεν καὶ ἀκοντίζαν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἐγέμετο περικλαύων
 τῶν πᾶσι μηχαναῖς, ἔδοξεν ἀπὸ ἀναβόῃς ἐπὶ πύργοι πινὰ
 κρατασέψασθαι εἴ πῃ καὶ ἄλλο τι μένοι τῶν πολεμίων καὶ
 μάχεσθαι. Ἐπεὶ δὲ ἀνέβη, κρατῆδες μέσον τὸ πεδὸν ἱππῶν, αἰ-
 θρώπων, αἰρμάτων· φλογόντων, δεικνόντων· κραίναντες, κρατε-
 μένων· μένον δὲ ἑδραμὲν ὁδὸν ἐπὶ ἡδυνάτο κρατῆν, πλὴν τῶν
 Αἰγυπτίων. Οὗτοι ὅτι ἐπειδὴ ἠπορέντο, κινῶ πάντες ποιμα-
 νήμοι, ὥς τε ὁρῶσθαι τὰ ὄπλα, ὑπὸ ταῖς αἰσίσιν ἐκείνων· καὶ
 ἐποίουν μὲν ὕδεν ἐπὶ, ἐπαρῶν δὲ πολλὰ καὶ θανά.

Ἀραδῆς δὲ ὁ Κύρῳ αὐτὸς, καὶ οἰκτεῖρων ὅτι ἀγαθοὶ ἄν-
 δρες ὄντες ἀπόλοιτο, ἀνεχώρησε τε πάντας ὅτι περικλαύει-
 ροις, καὶ μάχεσθαι ὁδὸν ἐπὶ εἰς. Πέμπτη ὅτι πρὸς αὐτὸς κή-
 ρυξας, ἐρωτῶν πότῃ βύλονται ἀπολέσθαι πάντες ὑπὲρ τῆς
 περὶ δεικνόντων αὐτὸς, ἢ σωθῆναι ἄνδρες ἀγαθοὶ δοκῶντες (εἰ).
 Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο, Πῶς δὲ ἂν ἡμεῖς σωθῆμεν, ἄνδρες ἀγα-
 θοὶ δοκῶντες (εἰ); Ὁ δὲ Κύρῳ πάλιν ἔλεγεν, Ὅτι ἡμεῖς ὑμῶς
 ὁρῶμεν μόνοις ἐκείνων καὶ μάχεσθαι θελόντας. Ἀλλὰ τίν-
 τεύθην, ἔφασκεν οἱ Αἰγυπτιῶται, τί καὶ χαλὸν ἂν ποιοῦντες σωθῆ-
 μεν; Καὶ ὁ Κύρῳ αὐτὸς πρὸς τούτῳ εἶπεν, Εἰ τῶν τε συμμάχων
 μηδὲνα περὶ δεικνόντες σωθῆτε, τὰ τε ὄπλα ἡμῶν περὶ δεικνόντες, φί-
 λοι τε γενόμενοι τοῖς αἰρεμένοις ὑμῶς σώσασθαι, ὅσον ἀπολέσασθαι.
 Ἀκούσαντες ταῦτα ἐπὶ ἐκείνῳ, Ἦν ὅτι γενόμενά σοι φίλοι, τί ἡμῶν
 ἀξιώσεις χεῖρας; Ἀπεκρίνατο ὁ Κύρῳ, Εὖ ποιεῖν ἐκείνους πάρεχον.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ. 241

Επηρεάτων πάλιν οἱ Αἰγύπτιοι. Τίνα εὐεργεσίαν; Πρὸς τοῦτο εἶπεν ὁ Κύριος, Μισθὸν ὑμῖν δοίλω πλείονα ἢ νυνὶ ἐλαμβάνετε, ὅσον ἂν χρόνον πόλεμος ἦ ἐφ' ἧς δὲ γενομένης, τῷ βαλόμενῳ ὑμῖν μένει σὺν ἐμοὶ χάρις τε δώσι καὶ πόλεος καὶ γυναικῶς καὶ οἰκίας. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Αἰγύπτιοι, τὸ μὲν δὴ Κερίσιον συστράδιον, ἀφελὲν σφίσιν ἐδένδυσαν (τούτῃ γὰρ μόνῃ συγγενήσκεισθαι ἔφασκεν) τὰ δὲ ἄλλα συνομιλοῦντες, ἔδωσαν πίστιν καὶ ἔλαβον. Καὶ οἱ Αἰγύπτιοί τε οἱ χαλαρώσαντες τότε, ἐπὶ καὶ νυνὶ βασιλεὺς πρὸς ἀφ' ἑαυτῶν Κύριος τε πόλεος αὐτοῖς ἔδωκε, τὰς μὲν ἄνω, αἱ ἐπὶ καὶ νυνὶ πόλεις Αἰγυπτίων καλεομένηται, Λαύριον τε καὶ Κυλλινίον, περὶ Κύριον, πλησίον θαλάσσης, αἱ ἐπὶ καὶ νυνὶ οἱ ἀπ' ἐκείνων ἔχουσιν. Ταῦτα ἀφ' ἑαυτῶν ὁ Κύριος, ἡδὴ σκοπεῖς ἀναστὰς γυνὴν ἐς ῥαὶ ὑπεδέξατο ἐν Οὐριδαίῳ.

Εν δὲ τῇ μάχῃ τὸ μὲν πολέμιον Αἰγύπτιοι μόνον εὐδοκίμησεν τῶν δὲ σὺν Κύρῳ τὸ Περσῶν ἱππικὸν κράτιστον ἔδοξεν ^(τῇ) ὥστε καὶ νυνὶ ἀφ' ἑαυτῶν ἡ ὁπλισίς, ἣν τότε Κύριος τοῖς ἱππασί χαρισάμενος. Εὐδοκίμησε δὲ ἰσχυρῶς καὶ τὰ θρεπανηφόρα ἀεματικῶς ὥστε καὶ τῷτο ἐπὶ καὶ νυνὶ ἀφ' ἑαυτῶν τὸ πολεμιστήριον τῷ αἰὶ βασιλεύοντι. Αἱ μὲν τοι χαμηλοὶ ἐφίβαν μόνον τὰς ἵππους, οἱ μὲν τοι καλίστηνόν γε οἱ ἐπ' αὐτῶν ἵπποις, οἱ δὲ αὐτοὶ γε ἀπέδθησαν ὑπὸ ἱππέων ὅδε γὰρ ἵππῳ ἐπέλαζε. Καὶ χρήσιμοι μὲν ἔδοξε εἶναι· ἀλλὰ γὰρ ὅτε τρέφειν ὁδοὺς ἐθέλει καλὸς καὶ ῥαδὸς χαμηλὸν ὥς ἐποχεῖσθαι, οὔτε μελετᾷν ὡς πολεμήσων ἀπὸ τέτων. Οὕτω δὲ ἀπολαβοῦσθαι πάλιν τὸ ἑαυτῶν γῆμα, ὅτι τοῖς σκυροφόροις ἀφ' ἑαυτῶν. Καὶ οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Κύριον, δε-

πνοποιησάμενοι ἔφυλαχας χατασησάμενοι, ὥσπερ ἔδει, ἐκοιμήθησαν.

Κροῖστος μέντοι εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεων ἐφύγε συν τῇ στρατεύματι· τὰ δὲ ἄλλα φύλα ὅποι ἐδύνατο προσωτάτω ἐν τῇ νυκτὶ ἔπ' οἶκον ὁδὸν ἑκάστος ἀπεχώρη. Ἐπειδὴ ὅτ' ἡμέρα ἐγγύετο, εὐθὺς ἐπὶ Σάρδεας ἦγεν ὁ Κύρος. Ὡς δὲ ἐγγύετο πρὸς τὴν τεῖχιν τὰ ἐν Σάρδεσι, τὰς τε μηχανὰς ἀνίστη ὡς προσβαλὼν πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ κλίμακας πᾶρεσθιάζετο. Ταῦτα δὲ ποιῶν καὶ τὰ δύποτομύτατα δοκῶντα ^(τῇ) τῇ Σαρδιανῶν ἐρύματα, τὴν ὁπίσθους νυκτὸς ἀναβιάζει Χαλδαίους τε καὶ Πέρσας. Ἠγήσατο δὲ αὐτοῖς ἀνὴρ Πέρσης, δῖλος γεγρημένος τὴν ἐν τῇ ἀκροπόλει πρὸς Φρυγῶν, καὶ κατὰ μεμασθικῶς κατὰ βασιλῆα εἰς τὸν ποταμὸν καὶ ἀναβάσιν τὴν αὐτὴν. Ὡς δὲ ἐγγύετο τὸ τοῦ δήλου ὅπ' εἶχετο τὰ ἄκρα, πάντες δὲ ἐφύγον οἱ Λυδοὶ ἀπὸ τῶν τευχῶν ὅπῃ ἠδυνάτο ἑκάστος. Κύρου δὲ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ εἰσὶν εἰς τὴν πόλιν, καὶ πᾶρῃ γαίαν ἐκ τῆς τάξεως μηδὲνα κινεῖσθαι. Ὁ δὲ Κροῖστος κατὰ κλεισάμενος ἐπὶ τοῖς βασιλείοις, Κύρου ἐβόα· ὁ δὲ Κύρος τῷ μὲν Κροίσῳ φύλακας κατέλειπεν, αὐτὸς δὲ ἀπαγαγὼν πρὸς τὴν ἐχομένην ἀκρῆν, ὡς εἶδε τὰς μὲν Πέρσας φυλάσσοντας τὰ ἄκρα ὥσπερ ἔδει, τὰ δὲ τῶν Χαλδαίων ὅπλα ἔρημα, (καταδεσφραμῆκεν γὰρ ἀεπισόμενοι τὰ ἐκ τῶν οἰκιῶν) εὐθὺς συνεκάλεσεν αὐτῶν τὰς ἀρχαίας, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἀπέναι ἐκ τῆς στρατεύματός τὰς τάξεις. Οὐ γὰρ ἂν, ἔφη, ἀναχρίμιον πλεονεκτεῖντας ὁρῶν οὐδὲν ἀτακτοῦντας. Καὶ εὖ μὲν, ἔφη, ὁπίσθιοι ὅτι παρεσθιάζομεν ἐγὼ ὑμᾶς οὐδὲν ἐμοὶ συστρατευομένοις πᾶσι Χαλδαίοις μαχευστοὺς ποιῆσαι· νυνὶ δὲ, ἔφη, μὴ θαυμάζετε, ἢν τις καὶ ἀπὸ

σιν ὑμῖν κρείττων ἐν τύχῃ. Αχέσαντες ταῦτα οἱ Χαλδαῖοι ἔδει-
σαν τε καὶ ἰκέτευον παύσασθαι ὀργιζόμενον, καὶ τὰ χεῖματα
πρόσωπα δαπνίσαι ἐφασαν. Ο δὲ εἶπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῶν δεοί-
το. Ἀλλ' εἰ με, ἔφη, βούλεσθε παύσασθαι ἀχθόμενον, δά-
δοτε πρόσωπα ὅσα ἐλάβετε τοῖς λαφυλάξασιν τὴν ἀσπίδα. Ἡ
γὰρ αἰσθάνονται οἱ ἄλλοι στρατιῶται ὅτι πλεονεκτοῦσιν οἱ εὖ-
ταικτοι γενόμενοι, πρόσωπα μοι χαλῶς ἔξει. Οἱ μὲν δὲ Χαλ-
δαῖοι οὕτως ἐποίησαν, ὥς ἐκέλευσε ὁ Κύρου· καὶ ἔλαβον οἱ
πειθόμενοι πολλὰ καὶ πρῶτα χεῖματα· ὁ δὲ Κύρος χα-
ταστρατοπεδύσας τοὺς ἑαυτοῦ ὅπου ἐδόκει τὸ ὁππρωτάτω εἶ-
ναι τῆς πόλεως, μένειν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις πρὸ γαίης καὶ δε-
σποικίειν.

Ταῦτα διαπραξάμενος, ἀγαγεῖν ἐκέλευσε αὐτὸν ὁ Κροῖσος.
Ὁ δὲ Κροῖσος ὡς εἶδε τὸν Κύρου, Χαῖρε, ὦ δέσποτα, ἔφη· τί το γὰρ
ἡ τύχη καὶ ἔχειν τὸ δαπνίσαι δίδωσί σοι, καὶ ἐμοί, περὶ σφαγῆς.
Καὶ σύ γε, ἔφη, ὦ Κροῖσε· ἐπέκεινται ἀνθρώποι ἐσμέν ἀμφοτέρω.
Ἀτὰρ, ἔφη, ὦ Κροῖσε, ἀεὶ ἂν τι μοι ἐθέλῃσαι συμβαλῶσαι;
Καὶ βελοῖμίω γ' ἂν, ἔφη, ὦ Κύρε, ἀγαθὸν τι σοι εὐρεῖν· τί-
το γὰρ ἂν οἶμαι ἀγαθὸν καὶ μοι γενέσθαι. Ἀκασσον πόινει, ἔφη, ὦ
Κροῖσε· ἐγὼ γὰρ ὁρῶν τὰς στρατιῶνας πολλὰ πεπονηκότας, καὶ πολ-
λὰ κεκωδυνυκότας, καὶ νῦν νομίζοντάς πόλιν ἔχειν τὴν πλεονε-
κτάτην ἐν τῇ Ἀσίᾳ, μὲν Βαβυλῶνα, ἀξίῳ ὡφελήσῃ τὰς στρα-
τιῶνας. Γινώσκω γὰρ, ἔφη, ὅτι εἰ μή τινα καρπὸν λήφονταί τιν'
πόνων, ὃ δυνήσεται αὐτὰς πολὺν χρόνον πειθόμενας ἔχειν.
Διαρπάσσει μὲν οὖν αὐτοῖς ἐφείναι τὴν πόλιν ὃ βέλομαι· τί-
τε γὰρ πόλιν νομίζω ἅμα λαφύραρ, ἐν τε τῇ ἀσπιδί εὖ

οἶδ' ὅτι οἱ ποιητὰὶ πλεονεκτῆσαιεν αὖν. Ἀκούεις ταῦτα ὁ Κροῖσος ἔλεξεν, Ἀλλ' ἐμὲ, ἔφη, ἔασον λέξαι πρὸς ἐς αὖ ἐγὼ Λυδῶν ἐγέλω, ὅτι ἀγαπῶσε γὰρ πρὸς σὲ μὴ ποιῆσαι ἀρετὰν, μηδὲ εἶσαι ἀφροδιτῆναι παῖδας ἢ γυναῖκας· ὑπερχέμεν δέ σοι ἀντὶ τέτων ἢ μὲν πρ' ἐκόντων Λυδῶν εἰσελαίῃ πᾶν ὅ, τι χαλὸν καὶ γαδίον ὅσπ' ἐν Σάειδεσσιν. Ἦν γὰρ ταῦτα ἀκούσων, οἶδ' ὅτι ἄξουσι πᾶν ὅ, τι ἐστὶν ἐνθάδε χαλὸν κτῆμα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· καὶ ὁμοίως εἰς νέετα πολλῶν καὶ χαλῶν πάλῃ σοι πλήρης ἢ πόλις ἔσαι. Ἦν δὲ ἀγαπήσας, καὶ αἱ τέχναι σοι, αἷς πηγάς φασὶ τῆς χαλῶν εἶναι, διεφθαρμέναι εἶναι. Ἐξέσι δέ σοι ἰδόντι ταῦτα, ἐλθόντι ἐπὶ ἐπὶ πρὸς τὴν ἀρετῆς βεβλῦσθαι. Πρῶτον δέ, ἔφη, ἐπὶ τὰς ἐμούςς, θησαυροὺς πέμπε, καὶ πρὸς λαμβανέτω· οἱ σοὶ φύλακες παρὰ τῆς ἐμῆς φυλάκων. Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαίτεῖ ἕως σιωπῆσε ποιῆν ὁ Κύρεος, ὡς αὖτε ἔλεξεν ὁ Κροῖσος·

Ταῦτα δέ μοι, ἔφη, πάντως, ὦ Κροῖσε, λέξον, πῶς δυνάσκειται τὰ ἐκ τῆς ἐν Δελφοῖς χρηστέου· σοὶ γὰρ δὴ λέγεται πάντῃ τεθροπιδῶναι ὁ Απόλλων, καὶ σὲ πάντα ἐκείνῳ παιδόμενοι πρὸς ἑαίην. Ἐβλόμην δ' αὖν, ἔφη, ὦ Κύρε, ὅπως ἔχων νεώδ' πάντα τὰναντία εὐδὺς ὅς ἐστιν ἀρετῆς πρὸς ἑαίην πρὸς ἑαίην καὶ Ἀπόλλωνι. Πῶς δέ; ἔφη ὁ Κύρεος, διδάσκεις πάντῃ πρὸς παρὰδοξά λέγεις. Ὅτι πρὸς ἑαίην μὲν, ἔφη, ἀμελήσεις ἐκείνῳ τῷ θεῷ εἰ τι ἐδέομαι, ἀπεπειρώμεν αὐτὸς εἰ δύναται ἀληθεύειν. Τέτοιο ὅ μὴ ὅτι ὁ θεός, ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἀνθρώποι χαλοὶ καὶ γαδοὶ, ἐπειδὴν γινώσκον ἀπιστοὶ, ἐφ' ἑαίην εἰς ἀπιστία. Ἐπεὶ μέντοι ἔγνω καὶ μάλα ἄτοπα ἐμὲ ποιῆντος, καὶ πρὸς Δελ-

φῶν ἀπέχοντος, ἔγω δὲ πέμπω περὶ παίδων. Ο δὲ μοι τὸ μὲν
 παρῶτον ἐδὴ ἀπεκρίνατο· ἐπεὶ δὲ ἐγὼ πολλὰ μὲν πέμπω ἀνα-
 γήματ' αἰσούσας, πολλὰ δὲ δούλους, πάμπαν δὲ θύων, ἐξι-
 λασάμην ποτὲ αὐτὸν, ὡς ἐδόκεν, τότε δὴ μοι ἀποκρίνεται ἐρω-
 τῶντι τί ἂν μοι ποιήσαντι παῖδες γήσονται· ὁ δὲ εἶπεν ὅτι εὐοῖντο.
 Καὶ ἐγρήοντο μὲν, (ἐδὲ γὰρ ἐδὲ τὸ ἐψεύσατο) γενόμενοι ἣ ἐδὲν
 ὦνσαν. Ο μὲν γὰρ, καθὼς ὦν διετέλε· ὁ δὲ, ἄριστος γενόμενος,
 ὦν ἀκμή τ' ἐβίου ἀπώλετο. Πιεζόμενος δὲ ταῖς περὶ τοὺς
 παῖδας συμφοραῖς, πάλιν πέμπω, καὶ ἐπερωτῶ τὸν θεὸν τί ἂν
 ποιῶν τὸν λοιπὸν βίον εὐδαιμονέσθαι αἰστέλεσθαι μὲν· ὁ δὲ μοι
 ἀπεκρίνατο, ΣΑΥΤΟΝ ΓΙΝΩΣΚΩΝ, ΕΥΔΑΙΜΩΝ,
 ΚΡΟΙΣΕ, ΠΕΡΑΣΕΙΣ. Εγὼ δὲ ἀκούσας τῆς μαρτυρίας
 ἡδίστη· ὀνόμαζον γὰρ τὸ γε ῥᾶσόν μοι αὐτὸν παρσάξοντα, ἣ εὐ-
 δαιμονίαν δοδῶναι. Ἀλλὰ μὲν γὰρ γινώσκων τὰς μὲν οἷόν τ' ἐστίν,
 τὰς δὲ ἐξ· ἐαυτὸν ἣ ὅστις ἔστι, πάντα τινὰ ὀνόμαζον ἀνθρώπου εἰ-
 δέναι. Καὶ τ' μετὰ ταῦτα δὴ γέγονον, ἕως μὲν εἶχον ἡσυχίαν, οὐ-
 δὲ ἐνεχθῆναι μὲν τ' τὴν παιδὸς θύνατον ταῖς τύχαις. Ἐπειδὴ ἣ
 ἀνεπέσθην ὑπὸ τῆς Ασσυρίας ἐφ' ὑμᾶς στρατεύσασθαι, εἰς πάν-
 τα κύδιμον ἦλθον· ἐσώθην μὲντοι ὅθεν κακὸν λαβῶν. Οὐκ
 αἰτιώμαι ἣ ἐδὲ τὰδε τ' ἔχον. Ἐπεὶ γὰρ ἐγὼν ἐμαυτὸν μὴ λησ-
 νὸν ὑμῖν μάχεσθαι, ἀσφαλῶς σὺν τῷ θεῷ ἀπῆλθον, καὶ αὐτὸς
 καὶ οἱ σὺν ἐμοί. Νῦν δὲ αὖ πάλιν ὑπὸ τῇ πλάτῃ τῆς ἡρώτος
 ἀφ' ἧς ἐρῶμαι, καὶ ὑπὸ τῇ δεινότητι μου παρσάξω γε-
 νέσθαι, καὶ ὑπὸ τῇ δόξῃ ὅτι ἐδόδοσάν μοι, ὥς ὑπὸ ἀνθρώπων,
 οἱ με καλεχθόντες ἔλεγον ὡς εἰ ἐγὼ ἐξέλθωμεν ἄρχειν, πάντες
 ἂν ἐμοὶ πείθοιντο, καὶ μέγιστος ἂν εἴην ἀνθρώπων· ὑπὸ τοιού-

των δὴ λόγων ἀναφυσώμενθ', ὡς εἶλοντό με πῶδύτες οἱ κύ-
κλω βασιλεῖς περὶ τὴν ἔσπερον πολέμου, ἵνα δεξάμην τὴν στρα-
τηγίαν, ὡς ἱκανὸς ὢν μέγιστος χυμῶν ἀγνοῶν ἄρα ἑμαυτὸν, ὅτι
σοὶ ἀντιπολεμεῖν ἱκανὸς ὤμην (ἔϊ), περὶ τὸν μὲν ἐκ θεῶν γεγο-
νότι, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέων πεφυκότι, ἐπεὶ αὖτε ἐκ παλαιοῦ ἀρε-
τὴν ἀσκήντι· τῆς δὲ ἐμῆς προσόνων ἀκούω τὸν περὶ τὸν βασι-
λεύσαντα ἅμα τε βασιλέα καὶ ἐλδύθερον γενέας. Ταῦτ' οὖν
ἀγνοήσας, δικαίως, ἔφη, ἔχω τὴν δίκην. Ἀλλὰ νῦν δ', ἔφη, ὦ Κύρε,
γινώσκω ἤντιμα ἑμαυτόν· σὺ δὲ ἐπὶ δοκεῖς ἀληθύνειν τὴν Ἀπόλλω, ὡς
εὐδαίμων ἔσομαι γινώσκων ἑμαυτόν; Σὲ δ' ἐρωτῶ διὰ τί τοιοῦτον, ὅτι
ἀεὶς ἂν μοι δοκεῖς εἰσάγειν τίς ἐστιν ἐν τῇ πόλει; Ἐπεὶ γὰρ δύνασαι
ποιῆσαι. Καὶ ὁ Κύρεος εἶπε, Βαλλύ μοι δὸς περὶ τίς ἐστι, ὦ Κροῖ-
σε· ἐγὼ γὰρ σε ἐννοῶν τὴν περὶ τὴν εὐδαιμονίαν, οἰκτεῖρω τέ σε,
καὶ ἀποδίδωμι ἤδη γυναικὶ τέ ἐχεν, ἣν εἶχες, καὶ τὰς θυγατέ-
ρας, (ἀκούω γάρ σοι ἔϊ) καὶ τὰς φίλους, καὶ τὰς θεράποντας, καὶ
τὰς ἀπὸ σοῦ οἶα πρὸς ἐξῆς· μάχης δὲ σοὶ ἐκ πολέμου ἀφαιρῶ.
Μὰ Δία μηδὲν τοῖνον, ἔφη ὁ Κροῖσος, σὺ ἐμοὶ ἐπὶ βαλὺς ἀπο-
κρίνασθαι περὶ τὴν ἐμὴν εὐδαιμονίαν· ἐγὼ γὰρ ἤδη σοὶ λέγω, ἣν τῶ-
τά μοι ποιήσης ἃ σὺ λέγεις, ὅτι ἢ ἄλλοι τε μαχαριωτάτῃ ἐνό-
μιζον (ἔϊ) βιοτῇ, καὶ ἐγὼ συνεγίνωσκον αὐτοῖς, τῶν καὶ ἐγὼ
νῦν ἔχων ἀφῆξω. Καὶ ὁ Κύρεος εἶπε, Τίς δὴ ὁ ἔχων τῶν καὶ
μαχαρίαν βιοτῇ; Ἡ ἐμὴ γυνή, εἶπεν, ὦ Κύρε· ἐκένη μὲν
γὰρ τῆς ἀγαθῶν καὶ τῆς μαλακῶν καὶ εὐφροσύνης πασῶν ἐμοὶ
τὸ ἴσον μετέχε· φρογνίδων δὲ ὅπως τῶν ἐσσι, ἐκ πολέμου καὶ
μάχης ἐ μετὴν αὐτῇ. Οὕτω δὴ καὶ σὺ δοκεῖς ἐμὲ χαίρειν ἀκούων,
ὥσπερ ἐγὼ ἦν ἐφίλειν μάλιστα ἀνθρώπων· ὥστε τῇ Ἀπόλλω ἀλ-

λα μοι δοκῶ χαρισίηρια ὀφειλήσεν. Ακέσας ὃ ὁ Κύρῳ τὰς λό-
γους αὐτῶν, ἐθαύμασε μὲν τὴν εὐθυμίαν· ἤγελο ὃ πολλοὺς ὅποι
αὐτὸς πορεύοιτο· εἴτ' ἄρα καὶ χηρῶν τι νομίζων αὐτὸν (εἶ), εἴτε
καὶ ἀσφαλέστερον ἔτις ἡγέμενος. Καὶ τότε μὲν ἔτις ἐκοιμήθη.

Τῇ δ' ὑπεραία καλέσας ὁ Κύρῳ τὰς φίλους καὶ τὰς ἡγε-
μόνας τῶν στρατῶν, τὰς μὲν αὐτῶν ἔταξε τοὺς θησαυ-
ροὺς διαλαμβάνειν, τοὺς δ' ἐκέλευσεν, ὅποσα παραδοίη
Κροῖσῳ χεῖματα, πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς ἔξελαι ὅποια αὖ
ἐμὰχοι ἐξηγῶνται, ἔπειτα τὰ ἄλλα χεῖματα διαδε-
χεσθῶσι, ἐν ζυγαστρὶς σήσαντας ἐφ' αἵμαξων ἐπισκιδάσαι,
καὶ διαλαχόντας τὰς αἵμαξας κομίζειν ὅποις αὖ αὐτοὶ πο-
ρεύωνται· ἵνα ὅποι καμὸς εἴη, διαλαμβάνοιεν ἕκαστοι τὰ ἄξια.
Οἱ μὲν δὴ ταῦτ' ἐποίουν.

Ὁ δὲ Κύρῳ καλέσας πινὰς τῶν παρόντων ὑπηρετῶν, Εἴ-
πατέ μοι, ἔφη, ἐώρακέ τις ὑμῶν Αἰθαδάλῳ; θαυμάζω
γάρ, ἔφη, ὅτι πρῶτον γαμίζων ἐφ' ἡμᾶς, νῦν ὁδοῦ
φαίνεται. Τῶν οὖν ὑπηρετῶν τις ἀπεκρίνατο ὅτι, ὃ δέσπο-
τα, ἐξ ἧς, ἀλλ' ἐν τῇ μάχῃ ἀπέθανεν, ἐμβαλὼν τὸ ἄρμα εἰς τὰς
Αἰγυπτίους· οἱ δ' ἄλλοι, πλὴν τῶν ἐταίρων αὐτοῦ, ἐξέκλιναν,
ὥς φασιν, ἐπεὶ τὸ σίφος εἶδον τὸ τῶν Αἰγυπτίων. Καὶ νῦν γε, ἔφη,
λέγε' αὐτὸς ἡ γυνὴ, ἀνελομένη τὸ νεκρὸν, καὶ ἐν θεμνῇ εἰς πλὴν
ἀεμάμαξαν, ἐν ἧς αὐτὴ ὤχετο, προσκοιμήσασθαι αὐτὸν ἐν-
θάδε πη πρὸς τὸ Πακτωλὸν ποταμὸν. Καὶ τὰς μὲν εὐνέχας
τὰς θεράποντας αὐτοῦ ὀρύττειν φασὶν ὑπὸ λόφῳ πρὸς θῆκην τῇ
τελευτήσαντι· πλὴν ὃ γυναικα λέγουσιν ὡς κείνηται χαμαὶ, κε-
κοσμηκυῖα οἷς εἶχε τὸ ἄνδρα, πλὴν κεφαλῇ αὐτοῦ ἔχουσα. Ἐπὶ

τοῖς γόνασι. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Κύρου ἐπαύσατο ἄρτι τ' ἔμ-
 ρθν, καὶ εὐθὺς ἀναπνέσας ὤπρ' τὸν ἵππον, λαβὼν χαλκίαν ἱπ-
 πέας ἤλαμψεν ὅπρ' τὸ πάθος. Γαδάρται δ' ὅτε Γωρῆαν ἐκέλευ-
 σεν ὁ, τι δυνάμειτο λαβόντας καλὸν κόσμημα αἰσθεὶ φίλῳ καὶ
 ἀγαθῷ τετελευτηκότι, μεταδίωκιν· ὅς τις ἔχει τὰς ἐπιμήδας
 ἀγέλας καὶ βοῦς καὶ ἵππους, εἴτε τούτῳ καὶ ἄλλα πρεσβυτά
 πολλὰ ἐλαμύμεν ὅποι αὖ αὐτὸν πυνθάνηται εἶναι, ὡς ὑποσφα-
 χεῖν τῷ Αἰθαδάρτῃ.

Επεὶ δ' εἶδε τὴν γυναῖκα χαμαὶ καὶ θνητὸν καὶ τ' νεκρὸν
 κείμενον, ἐδάκρυσέ τε ὅπρ' τῷ πάθει, ὅς τις εἴπε, Φεῦ ὦ ἀγαθὴ καὶ
 περὶ ψυχῇ, οἴχη δὴ δ' πολυπὼν ἡμῶς· καὶ αἶμα ἐδεξάτο αὐτὸν,
 καὶ ἡ χεὶρ τῷ νεκρῷ ἐπιχαλάρησεν· ἀποκέκοπτο γὰρ κοπίδι ὑπὸ
 τῷ Αἰγυπτίῳ. Ο δὲ, ἰδὼν, πολὺ ἐπὶ μάλλον ἤλγησε· καὶ ἡ
 γυνὴ δ' ἀναιδύνατο, καὶ δεξαμένη δὴ παρὰ τῷ Κύρῳ ἐφίλη-
 σέ τε τὴν χεῖρα, καὶ πάλιν ὡς οἷόν τ' ἦν πρησθήμενος· καὶ εἶπε,
 Καὶ πάλλα τοι, ὦ Κύρε, οὕτως ἔχει. Ἀλλὰ τί δέ σε ὀράν;
 Καὶ ταῦτ' ἔφη, οἶδ' ὅτι δι' ἐμὲ ἔχ' ἥμισυ ἔπαθον, ἴσως δὲ ὅτε
 ἄρτι σε, ὦ Κύρε, ὄσδ' ἐν ἥπτον. Εγὼ τε γὰρ ἡ μωρὰ πολλὰ δε-
 κελδομένη αὐτῷ ἔτι ποιῆν, ὅπως σοι φίλος ἀξίος λόγῳ φα-
 νείη· αὐτὸς τε οἶδ' ὅτι ὅσ' ἐ τῷτο σμενόμεν ὁ, τι περὶ σοῦ, ἀλλὰ
 τί αὖν σοι ποιήσας χερίσταιτο. Καὶ γὰρ αὖν, ἔφη, αὐτὸς μὲν ἀμέμ-
 πλως τετελεύτηκεν, ἐγὼ δ' ἡ πρὸς ἀκελευσμένη, ζῶσα πρὸς ἀκράδη-
 μαί. Καὶ ὁ Κύρος χερόν μὲν πῃ σιωπῇ κατεδάκρυσεν, ἔπει-
 τα δ' ἐφ' ὄψατο, Ἀλλ' ἔστος μὲν δὴ, ὦ γύναι, ἔχει τὸ καλλίστον
 τέλος· νικῶν γὰρ τετελεύτηκε· σὺ δ' ἐλαβῶσα τοῖςδε ὀππότε
 αὐτὸν τοῖς σπρ' ἐμῶ· (παρὼν δ' ὁ Γωρῆας ὅς ὁ Γαδάρτης πολὺν

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ'. 253

καὶ καλὸν κάσμιον φέροντες) ἐπέλα δ' ἔφην, ἴδὲ δὲ πρὸς τὰ ἄλλα
 ἀπὸς ἑσέα, ἀλλὰ καὶ τὸ μῆνιμα πολλὰ χόσταν ἀξίως ὑμῶν,
 καὶ ἐπιστραγῶν) αὐτῶν ὅσα εἰς ἀνδρὶ ἀγαθῷ. Καὶ σὺ δ', ἔφην,
 ἐκ ἑσέως ἔσθ', ἀλλ' ἐγὼ σε καὶ σφραγισμένης ἐκείνης καὶ παύσης δρε-
 πῆς καὶ τῶν ἄλλων τμήσω, καὶ συστήσω ὅσας ἀποκαμαῖ σε ὅποι αὐτὴ
 ἐθέλης· μόνον, ἔφην, δήλωσον πρὸς ὄντινα χεῖζεις κομωδίαν.
 Καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν, Ἀλλὰ χαίρειν, ἔφην, ὦ Κύρε, ἐμὴ σε κρύ-
 ψω πρὸς ὅτινα βάλωμαι ἀφικέας.

Οὐ μὲν δὴ ταῦτα εἰπὼν ἀπῆκε, καὶ οὐκ εὐρίων πρὸς τὴν γυναῖ-
 κα, οἷον ἀνδρὸς στεγνίτο, καὶ τὸ ἀνδρὸς, οἷαν γυναῖκα χατε-
 λιπὼν ὁκέτ' ὄφικε. Ἡ δὲ γυνὴ οὐ μὲν εὐχάως ἐκέλευσε
 ἀποσῆναι· (ὥς αὖν, ἔφην, τοῖδε ἐγὼ ὁδύρωμαι ὡς βαλῶ-
 μαι) τῇ δὲ τρυφῇ εἶπε παρεμυμένῃ, καὶ ἐπέταξεν αὐτῇ, ἐπε-
 δαὶ ἀποθάνῃ, περὶ αὐτῆς αὐτῆς τε καὶ τὸν ἀνδρὸς ἐν εὐ-
 ιματίῳ. Ἡ δὲ τρυφὸς πολλὰ ἱκετεύοντα μὴ ποιῆν τῆτο, ἐπεὶ
 οὐδ' ἐν ἡνυε, καὶ χαλεπαίνουσαν εἶωρε, ἐκείνητα κλαίοντα.
 Ἡ δὲ ἀκμηαίῳ πάλαι παρρησιασμένη, σφάθει ἑαυτῆς,
 καὶ ἔπειτα εἶπε, ὅτι τὰ σέρια τῷ ἀνδρὸς πρὸς ἑαυτῆς κεφαλῇ
 ἀπέθνησκεν. Ἡ δὲ τρυφὸς ἀνωλοφύρετό τε καὶ περικλυ-
 πτεν αὐμφῶ, ὥστε ἡ Πάνθεια ἐπέσελλεν. Οὐ δὲ Κύρῳ, ὡς
 ἤδετο τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς, ἐκπλαγεῖς, ἵεται εἰς διώματα
 βουθῆσαι. Οἱ δὲ εὐνοῦχοι, ἰδόντες τὸ γεγνημένον, πρὸς ὄντας
 ἀπαστῶν καὶ κείνοι τὴν ἀκμηάκας, ἀποσφάπτον, ἔπερ ἔταξεν
 αὐτὰς ἐσηκότες. Καὶ νῦν τὸ μῆνιμα μέχει τῷ νῦν, τῇ εὐ-
 νύχῳ κεχῶσθαι λέγεται, καὶ ὅτι μὲν τῇ ἀνῶ σήλῃ, τῷ ἀν-
 δρὸς καὶ τῆς γυναικὸς ὁπρηγεῖσθαι φασὶ τὰ ὀνόματα. Σὺ-

εἰα γράμματα· καί τω δὲ ^{τῷ}εἰ) τρεῖς λέγουσι σήλας, καὶ ὅπη-
γράφαι, ΣΚΗΠΤΟΥΧΩΝ. Ο δὲ Κύρου, ὡς ἐπλη-
σίασε τὰ παῖδι, ἀγαθούς τε πλὴν γυναικα καὶ χατολοφυρά-
μυθον ἀπῆκε· καὶ τούτων μὲν ἡ εἰκὸς ἐπεμελήθη, ὡς τύχοιεν
πάντων τῶν καλῶν, καὶ τὸ μνημα ὑπομέγεθες ἐχώσθη, ὡς
φασιν.

Ἐκ τῇ τότε σασιάζοντες οἱ Κᾶρες καὶ πολεμῶντες πρὸς ἀλ-
λήλους, ἅτε τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἐν ἐχυρῶν χωρίοις, ἐχάτεροι
ἐπεκαλῶντο τὸν Κύρον. Ο δὲ Κύρος αὐτοὺς μένων ἐν Σάρδεσι μι-
χανὰς ἐποίητο ἔκ κριός, ὡς τὸ μὴ πειδομύμων ἐρείψων τὰ τείχη
Ἀδύσιον δὲ ἄνδρα Πέρσιν, καὶ τὰλλα ἐκ ἀφρονα ἔσθ' ἀπόλεμοι,
καὶ πάνυ δὴ εὐχαριν, πέμψεν ἐπὶ τὴν Καρίαν, στρατόμα δούς· καὶ
Κίλικες δὲ καὶ Κύπριοι πάνυ παροθύμως αὐτῷ συνεστράτευσαν.
Ὡν ἕνεκα ἔσθ' ἐπέμπε πώποτε Πέρσιν σαλευάπιν ἔτε Κιλικίων
ἔτε Κυπρίων, ἀλλ' ἤσκειν αὐτῷ αἰεὶ οἱ ὀπιχώριοι βασιλεύον-
τες· διασπὸν μέντοι ἐλάμβανεν, ἔκ στραθείας, ὁπότε δέοιτο, ἐπιγ-
γέλλεν αὐτοῖς. Ο δὲ Ἀδύσιος ἄγων τὸ στρατόμα ὅπῃ τὴν Κα-
ρίαν ἦλθε, καὶ ἀπ' ἀμφοτέρων τῶν Καρίων πῆρσαν παρὸς αὐ-
τὸν, ἑτοιμοὶ ὄντες δέχεσθαι εἰς τὰ τείχη, ὅπῃ κακῶς τὸ ἀντιστα-
ζόντων. Ο δὲ Ἀδύσιος πρὸς ἀμφοτέροις ταυτὰ ἐποίησεν· δι-
καιοτέρῳ τε ἔφη λέγειν τούτους ὁποτέρῳ ἀλάλοιοτο, λαθῆναι
τε ἔφη δεῖν τὰς ἐνδοτίους φίλους σφᾶς γυρομύμοις, ὡς δὴ οὕτω
μᾶλλον Ὀμηπεσὼν ἀποδασκάλους τοῖς ἐνδοτίοις. Πιστὰ δ' ἡξία
γυρόσθαι, καὶ τὰς μὲν Κᾶρας ὁμόσαι ἀδόλως τε δέξασθαι εἰς
τὰ τείχη σφᾶς, καὶ ἐπ' ἀγαθῶ τῷ Κύρῳ καὶ Περσῶν· αὐτὸς δὲ
ὁμόσαι θέλει ἀδόλως ἵεναι εἰς τὰ τείχη, ἔκ ἐπ' ἀγαθῶ τὸ δεχο-

μυρίων. Ταῦτα ὅ ποιήσας, ἀμφοτέρω λαῖνρα ἐκατέρων νύκτωρ
 συνέθετο πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐν ταύτῃ εἰσῆλθετο εἰς τὰ τεῖχη, καὶ
 πῦρ ἐλαβε τὰ ἐρύματα ἀμφοτέρων. Ἀλλὰ ὅ τῇ ἡμέρᾳ κατε-
 ζόμενος εἰς τὸ μέσον σὺν τῇ στρατιᾷ, ἐκάλεισεν ἐκατέρων τοὺς
 ἑπικυραίους. Οἱ δὲ, ἰδόντες ἀλλήλους, ἠχθέσθησαν, νομίζον-
 τες ὁ ἑκατέρωθεν ἀμφοτέρω. Ο ἄνθρωποι Ἀδύσιος ἔλεξε τοιαύτην,
 Ἐγὼ ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, ὥμοισι ἀδόλως εἰσεῖναι εἰς τὰ τεῖχη, ὥστε ἐπ'
 ἀγαθῷ ἢ δεχόμενοι. Εἴπερ ἐν ἀπολλῷ ὁποτέρως ὑμῖν, νομίζω
 ὅτι κακῶς εἰσεληλυθέναι Κερῶν. ἦν δὲ εἰρήνῃ ὑμῖν ποιήσω καὶ
 ἀσφάλειαν ἐργάζεσθαι ἀμφοτέροις τῇ γῇ, νομίζω ὑμῖν ἐπ' ἀγα-
 θῷ πρῆναι. Νῦν ὅ γε διὰ τῆςδε τῆς ἡμέρας ὁπμιγνυσθῶμεν τε
 ἀλλήλοις φιλικῶς, ἐργάζεσθαι τε τῇ γῇ ἀδελφῶς, διδόναι τε τέκ-
 να καὶ λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων. ἦν ὅ γε ταῦτα ἀδικεῖν τις
 ὁπχειρῇ, τέτοις Κύρῳ τε ὥστε ἡμεῖς πολέμοι ἐσόμεθα. Ἐκ τέττω
 πύλαι μὲν ἀνεωγμέναι ἦσαν τῶν τειχῶν, μεσὰ δὲ αἱ ὁδοὶ πορφυ-
 ρῶν παρ' ἀλλήλους, μεσὶ δὲ οἱ χώροι ἐργαζομένων. ἑορταὶ δὲ
 κοινῇ ἦγον, εἰρήνης δὲ καὶ εὐφροσύνης πάντα πλεονάζον. Ἐν ὅ τῷ
 ἦσαν οἱ παρὰ Κύρῳ, ἐρωτῶντες εἰ τι στρατιᾶς πρὸς αὐτοὺς ἢ μη-
 χρησιμῶν. ὁ δὲ Ἀδύσιος ἀπεκρίνατο ὅτι καὶ τῇ πρὸς αὐτοὺς ἔχῃ ἀλ-
 λαχόσῃ στρατιᾷ. καὶ ἅμα ταῦτα λέγων ἀπῆγε τὸ στρα-
 τῆμα, φερέας ἐν ταῖς ἀκραις χαλκιπῶν. Οἱ δὲ Κῆρες ἐκέ-
 τθον μένειν αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐκ ἠθέλεν, ἐπεμψαν πρὸς τὸν Κύ-
 ρον, δέομενοι πέμψαι Ἀδύσιον σφίσι σιταράπῃ.

Ὁ δὲ Κύρῳ ἐν τέττῳ ἀπεστάλη Ἰσάωην, στρατῆμα ἄγον-
 τα παρὰ Φρυγίαν πρὸς Ἑλλάσποντον. Ἐπεὶ δὲ ἦκεν ὁ Ἀδύ-
 σιος, μετὰ γὰρ αὐτὸν ἐκέρχοντο ἠπὲρ ὁ Ἰσάωης πρὸς ὅχοντο, ὅπως

πολλοὶ παύσαντο τῇ Ἰστιάσῃ, ἀκούσαντες ἄλλο στρατόμα-
 χουσιόν. Οἱ μὲν οὖν Ἕλληνες οἱ ἐπὶ θαλάττῃ οἰκῶντες, πολ-
 λαὶ δόντες δῶρα, διεπαράξοντο ὥστε εἰς μὲν τὰ τεῖχη βαρβά-
 ρας μὴ δέχεσθαι, διασπῶν δὲ ἀποφέρειν, ἔστρατεύειν δὲ πῇ Κύρος
 ἐπαγγέλλοι. Οὗ δὲ τὸ Φρυγῶν βασιλεὺς ἤρρεσθαι ἔμελλε μὲν ὡς
 κατέβησαν τὰ ἐρυμνά καὶ ἐπαισύμενον, καὶ ἠρῆγγελλεν ἕως
 ἐπὶ δὲ ἀφίσταντο αὐτῷ οἱ ὕπαρχοι, ἔρημα δὲ ἐγένετο, τελευ-
 τῶν εἰς χεῖρας ἦλθεν Ἰστιάσας, ἐπὶ τῇ Κύρου δίκη. Καὶ ὁ Ἰστιά-
 σας κατὰ λιπὸν ἐν ταῖς αἰαῖς ἰχυρῶς Περσῶν φρεσὶς, ἀπὸ
 ἀγωνίᾳ σὺ τοῖς ἑαυτοῦ καὶ Φρυγῶν πολλὰς ἰσχυρὰς καὶ πελτα-
 σάς. Οὗ δὲ Κύρος ἐπέστλιν Ἀδουσίᾳ, συμμίσθοντα πρὸς Ἰστιά-
 σην, ὅτῳ μὲν ἐλομένοις Φρυγῶν τὰ σφέτερά, σὺ τοῖς ὅπλοις
 ἄγειν· τὴν δὲ ἐπιθυμήσαντα πολέμῳ, τῶν αἰφελομένων τὴν
 ἰσχυρὰν ἔτι ὅπλα, σφειδόντας ἔχοντας πάντας κελύειν ἑπεσθαι.
 Οὗτοι μὲν δὴ τῶν ἐποίουν.

Κύρος δὲ ὡς μαῖτο ἐν Σάεδειν, φρεσὶ μὲν πεζῶν κατὰ
 λιπὸν πολλῶν ἐν Σάεδεσι, Κροῖσοι δὲ ἔχον, ἀγωνίᾳ πολλὰς
 αἰμάξας πολλῶν καὶ παντοδαπῶν χερμάτων. Ἦκε δὲ καὶ ὁ Κροῖ-
 σος γραμμένα ἔχον ἀκελῶς ὅσα ἐν ἐκείνῃ ἦν τῇ αἰμάξῃ
 καὶ δίδας τῇ Κύρῳ τὰ γράμματα, εἶπε, Ταῦτα, ἔφη, ἔχον, ὁ
 Κύρε, εἴη τὸν τε ὁρθῶς δοποδόντα ἢ ἄλλῃ, καὶ τὸ μὴ. Καὶ ὁ Κύ-
 ρος ἔλεξε, Ἀλλὰ οὐ γὰρ καλῶς ποιεῖς, ὦ Κροῖσε, πρὸς τοῦτον ἑμοί-
 γε μέντοι ἄξιός τὰ χερμαῖα οἷός τε καὶ ἔχειν αὐτὰ ἄξιός ἐστιν ὥστε
 ἦν καὶ κλέψαι, τὰ ἑαυτῶν κλέψαι. Καὶ αἶμα τῶν λέγων,
 ἔδωκε τὰ γράμματα τοῖς φίλοις καὶ τοῖς ἀρχαῖς, ὅπως εἰδέναι
 ἐπὶ τῶν οἱ τε σῶα αὐτοῖς δοποδόντες, οἱ τε μὴ. Ἦκε δὲ καὶ Ἀν-

δὼν ἕς μὲν ἑώρτα χελλωπίζομενας καὶ ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ἄρ-
μασι, καὶ πάντα πειρωμένους ποιεῖν ὅ, τι ᾤοντο αὐτὰς χαριεῖσθαι,
τάς μὲν σὺν τοῖς ὅπλοις, ἕς ὃ ἑώρτα ἀρχαίως ἐπομένους, τὰς
μὲν ἵππους αὐτῶν παρέδωκε Πέρσης τοῖς πρῶτοις συσραϊσά-
σαμένοις, τὰ δὲ ὅπλα χετκάουσιν σφειδόντας δὲ καὶ τὰς
ἡπάγχεσιν ἔχοντας ἐπεσθαι. Καὶ πάντας δὲ τὰς ἀόπλους τῷ ὑπο-
χειρίῳ γρομείῳ σφειδονᾶν ἡπάγχεζε μελετᾶν, νομίζον-
τες τὸ ὅπλον δουλικώτερον εἶναι· σὺν μὲν γὰρ ἄλλῃ διατάμει
μάλα ὅσον ἐνθα ἰσχυρῶς ἀφελῶσι σφειδονήτας παρήτες· αὐτοὶ
ὃ καὶ ἐαυτὰς ἐλθὼν οἱ πάντες σφειδονήται μένειαν πάντῳ ὀλί-
γοῖς ὁμόσε ἰόντας σὺν ὅπλοις ἀγχεμάχοις.

Προγόνῳ δὲ τῷ ὄντι Βαβυλωνίῳ, χεῖς τρέφατο μὲν Φρύ-
γας τὰς ὄντι τῇ μεσολίῃ Φρυγίᾳ, χεῖς τρέφατο δὲ Καππαδό-
κας, ὑποχειρείας δὲ ἐποίησεν Ἀραβίους· ἐξώπλισε δὲ ἅπας τὰς
τῶν Περσῶν μὲν ἱππέας καὶ μείων ἢ τετρακισμυρίας, πολ-
λὰς δὲ ἵππους τῇ ἀρχμαλώτῳ καὶ πᾶσι τοῖς συμμάχοις δέ-
δωκε καὶ πρὸς Βαβυλῶνα ἀφίκετο παμπόλλοις μὲν ἱππέας
ἄγων, παμπόλλοις δὲ τοξόταις καὶ ἀκοντισταῖς, σφειδονήτας δὲ
ἀπαιρίθμους. Ἐπεὶ δὲ πρὸς Βαβυλῶνι ἦν ὁ Κύρος, ᾤεσθαι μὲν
πᾶσι τὸ στρατόμαχον ὡς τὴν πόλιν, ἔπειτα αὐτὸς ᾤεσθαι τὴν
πόλιν σὺν τοῖς φίλοις τε καὶ ἐπικηρείοις τῇ συμμάχῳ. Ἐπεὶ δὲ
χεῖς ἰερόμετο τὰ τείχη, ἀπάγειν ἤρξατο ἀσπίδα τὴν στρατὸν ἀπὸ τῆς
πόλεως· ἐξελθὼν δὲ πρὸς αὐτόμολος ἔπειτα ἐπὶ τῇ μεσολίῃ
αὐτῷ, ὅποτε ἀπύγοι τὸ στρατόμαχον καὶ ταλαιπωρούμενος γὰρ, ἔφη,
αὐτοῖς ἀπὸ τῶν τείχεων ἀσπίδος ἰδομένης εἶναι ἡ φάλαγγς. Καὶ ἐδὲν
στραταρχοῦν ἦν ἔτι ὅτι ἔχειν· ὡς γὰρ πολὺ τῶν κακῶν ἐκείνου

ἀνάγκη ἢ ἐπ' ὀλίγον τὸ βάθος γινέσθαι τὴν φάλαγγα. Ακού-
σας οὖν ὁ Κῦρος ἑώρα, εἰς κτ' μέσον τῆς αὐτῆς στρατῶς σινο-
τοῖς πρὸ αὐτὸν, παρήγγειλεν, ὅπως ἑᾶν ἄκρα ἐκατέρωθεν τὰς ὀπλί-
ταις ἀναπύουσαι τὴν φάλαγγα ἀπείναι πρὸς τὸ ἐσπικὸς τῆς στρα-
τεύματος, ἕως ἡμῶν ἐκατέρωθεν τὸ ἄκρον καθ' ἑαυτὸν ἢ κτ'
τὸ μέσον. Οὕτως ἔτι ποιεῖντων, οἱ τε μένοντες εὐθὺς θαρράλεώτε-
ροι ἐγίνοντο, ἐπὶ διπλάσιον τὸ βάθος γιγνόμενοι· οἱ τ' ἀπύοντες,
ὡσαύτως θαρράλεώτεροι· εὐθὺς γὰρ οἱ μένοντες αὐτῶν, πρὸς
τοῖς πολεμίοις ἐγίνοντο. Ἐπεὶ δὲ πορδύοιμοι ἐκατέρωθεν
συνῆψαν τὰ ἄκρα, ἔστησαν ἰσχυρότεροι γεγνημένοι, οἱ τε ἀπε-
ληλυθότες, ἀφ' ὧν τὰς ἐμπροσθεν, οἱ τ' ἐμπροσθεν, ἀφ' ὧν οὐ-
ὀπίσθεν περὶ γεγνημένοις. Ἀναπυχθείσης δὲ ἔτι τὴν φάλαγ-
γον, ἀνάγκη τὰς περὶ τὰς δόρυς (ἔτι) καὶ τὰς τελευταίας, ἐν
μέσῳ τῶν κακίστοις τετάχθαι· ἢ δὲ ἔτις ἔχουσα τάξεις, καὶ
πρὸς τὸ μάχεσθαι ἐδόκει εὖ σφραγισθῆναι, ὥς πρὸς τὸ μὴ φύγειν.
Καὶ οἱ ἰππεῖς δὲ ἢ οἱ γυμνήται οἱ δὲ τῶν κερμάτων, αἱ ἐγ-
γύτερον ἐγίνοντο τῶν ἄλλων τοσούτω ἵσω ἢ φάλαγγες βαθυτέ-
ρα ἐγίνοντο ἀναδιπλωμένη. Ἐπεὶ ὅτε συνεισέειχον, ἀπεί-
σαν, ἕως μὲν ἔξω κείτο τὰ βέλη δὲ τῶν τείχεσσι, ὅτι πύδα· ἐπεὶ
δὲ ἔξω βελῶν ἐγύοντο, σφαφέντες, καὶ τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγα
βήματα περὶ ὄντες μετεβάλλοντο ἐπὶ ἀσπίδα, ἢ ἴσαντο πρὸς
τὸ τεῖχος βλέποντες· ὅσῳ ὅτε περὶ τῶν ἐγίνοντο, τοσούτῳ μα-
νιώτερον μετεβάλλοντο. Ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ ἀσφαλῇ ἐδόκει (ἔτι),
ἐμμεῖρον ἀπύοντες ἔς τε ὅτι ταῖς σκημαῖς ἐγένοντο.

Ἐπεὶ ὅτε κατεστράτευσαντο, συνελάλουν ὁ Κῦρος τὰς
ἐπικαμείους, καὶ ἔλεξεν, Ἄνδρες σύμμαχοι, τεθαύμαζα μὲν

κύκλῳ τὴν πόλιν· ἐγὼ δὲ, ὅπως μὲν αἱ πρὸς τείχη οὕτως ἰχυ-
 ραὶ καὶ ὑψηλὰ πειρομαχόμεθα· εἰσι, οὐκ ὀνοράν μοι δοκῶ·
 ὅσω δὲ πλείονες ἄνθρωποι ἐν τῇ πόλει εἰσιν, ἐπεὶ πρὸς οὐ μὴ-
 χονται ὀξυόντες, τοσούτω αὖ θάπτεον λιμῶ αὐτοὺς ἡγοῦμαι
 αἰλῶναι. Εἰ μὴ τινα οὖν ἄλλον τρόπον ἔχετε λέγειν, τὰτα πε-
 λιοκινέας φημὶ εἶναι τὰς ἀνδράς. Καὶ ὁ Χερσάντας εἶπε, Ὁ
 δὲ ποταμὸς, εἶφη, ὅτ' ἐξ ἀφ' ἐμῆς τὴ πόλεως ρεῖ, πλάτος ἔχων
 πλείον ἢ ὅππ' δύο σάιδαι; Ναὶ μὰ Δί', εἶφη ὁ Γαβρύας· καὶ βαί-
 σος γε ὡς ὅτ' αὖ δύο ἀνδρες, ὁ ἕτερος ὅππ' ἔτερον ἐκπικρὺς ἐπικρὺς,
 τὰ ὕδατα ὑφ' ἑαυτοῦ ὥστε τὰ ποταμῶ ἐπ' ἰσχυρότερα ὅσῃ ἢ
 πόλιν ἢ τοῖς τείχεσι. Καὶ ὁ Κύρῳ, Ταῦτα μὲν, εἶφη, ὦ Χερ-
 σάντα, εἰμὲν ὅσα κρείττω ὅσῃ τῆς ἡμετέρας δυνάμεως ἀφ' ἡ-
 μετέρησιν ἀνδράσι δὲ χρὴ ὡς τάχιστα τὰ μέγα ἐκείνη ἡμῶν,
 ὁρῶντες τὰ φρον ὡς πλατυτάτην ἔβαθυτάτην, ὅπως ὅπελα-
 χίστων ἡμῖν τῶν φυλάκων δέοι. Οὕτω δὲ κύκλῳ ἀφ' ἡμετέρη-
 σιν ὡς τὸ τείχος, ἀπολιπὼν ὅσον τύρσοι μεγάλας ἀπὸ τῆ
 ποταμῆς, ὥστε εἰς ἐνθεν ἔνθεν ἔξ τείχεος τὰ φρον ὑφ' ἑαυτοῦ,
 καὶ τὴν γῆν ἀνέβαλλον ὡς ἐαυτὰς. Καὶ περὶ τὸν μὲν πύργου
 ὅππ' ἐπὶ ποταμῶ ὡς ὁδοῦ, φοῖνιξι θεμελιώσας ἐμείον ἢ πε-
 λιοκινέας· (εἰσὶ γὰρ καὶ μείζονες ἢ τοσούτοι τὸ μῆκος πεφυκότες· καὶ
 γὰρ δὴ περὶ ὁδοῦ οἱ φοῖνικες ὑπὸ βάρος ἀνὰ κυρτῶνται, ὡς
 πρὸς οἱ ὄνοι οἱ κρηθῆλιοι) τέττις δὲ ὑπερίσθ' ἐπὶ τῆς ἐνεχῆς, ὅπως
 ὅππ' αἰσίστα ἐοῖκοι πολιορκήσεν ὡς ἀσπιδωζομένῳ, ὡς εἰ καὶ ἀφ' ἡ-
 φύγοι ὁ ποταμὸς εἰς τὴν τὰ φρον, μὴ ἀνέλθῃ ὅτ' ὡς τῶν.
 Αἰσίσθ' δὲ καὶ ἄλλας πολλὰς πύργους ὅππ' ἐπὶ τῆς ἀμβολαῆδος γῆς,
 ὅπως ὅππ' αἰσίστα φυλακτέα εἴη. Οἱ μὲν δὲ ταῦτ' ἐποίησαν·

αὶ δὲ ἐν τῇ τέχει κατεγέλων τῆς πολιορκίας, οἳ ἔχοντες τὰ
 ὀππότεα πλέον ἢ ἔκασον ἐτῆρ. Αἰκούσας δὲ ταῦτα ὁ Κύρου,
 τὸ πρῶτον κατένειμε εἰς δώδεκα μέρη, οἳ καὶ τὰ ἐναι-
 παὶ ἔχοντες τὸ μέρος φυλάξον. Οἱ δὲ αὖ Βαβυλώνιοι, ἀ-
 καύσαντες πάντα, πολλὸν ἐπὶ μάλα κατεγέλων, ἐνοοῦ-
 μνοι εἰς φάος Φρύγες καὶ Λύκιοι καὶ Λαλῆες καὶ Καππα-
 πόδες φυλάξουσιν, ὥς σφίσιν ἀνόμιζον πάντα ἐνδραμεσέμεν· εἰ δὲ
 Πέρσαι. Καὶ αἱ τὰ τάφους ἤδη ὀρεσφυγμένας ἦν.

Ὁ δὲ Κύρου, ἐπειδὴ ἐορπὴν τοιαύτην ἐν Βαβυλῶνι ἤκουσεν εἶναι,
 ἐν ἧ πάντες Βαβυλώνιοι ὄλην τὴν νύκτα πίνουσιν καὶ καμνοῦσιν ἐν ταύ-
 τη, ἐπειδὴ τάχιστα συνεικότασε, λαβὼν πολλὰς αἰνυράδας, ἀνε-
 στήσαντες τὰς τάφους τὰς πρὸς τὴν πόλιν. Ὡς δὲ γὰρ ἐγγύς
 τὴν ὁδὸν καὶ τὰς τάφους ἐχώρει ἐν τῇ νυκτί· ἡ δὲ αὖ πόλις ἔ-
 ποταμὸς ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγένετο. Ὡς δὲ τὴν πό-
 λιν ἔπειτα ἐπορεύετο, στήλη γύνησιν ὁ Κύρου Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ
 πεζῶν καὶ ἵππεων, εἰς δύο ἄγοντας τὸν χιλιάρχον στήλην πρὸς αὐ-
 τὸν, τὰς δὲ ἄλλας συμμάχους κατ' ἕραν τάτων ἔπεσται, ἵππας
 πρὸθεν τεταγμένους. Οἱ μὲν δὲ στήσαν· ὁ δὲ, κατεβιβάσας
 εἰς τὸ ἔσθον τῆς ποταμῶς ὅθεν ὑπερέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἵππους,
 ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τῇ ποταμῷ.
 Ἐπεὶ δὲ ἀπὸ γυναιδων ὅτι πορεύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δὲ συγκαλέ-
 στας ὅθεν ὑπερέτας καὶ πεζῶν καὶ τῶν ἵππων, ἔλεξε τοιαύτην.

“ Ἄνδρες φίλοι, ὁ μὲν ποταμὸς ἡμῖν ὁδὸν ἀνεχώρηκε τὴν εἰς
 “ τὴν πόλιν ὁδόν· ἡμεῖς δὲ γερρόντες εἰσώμεν εἶσα, ἐννοήσμεθα
 “ ὅτι ἔστι ἐφ' ἧς νῦν πορεύσμεθα, ἐκείνοί εἰσιν ὥς ἡμεῖς ἐσμεν·
 “ μάχης πρὸς ἐαυτοῖς ἔχοντες, καὶ ἐρηγοροῦντες ἀπαντα καὶ νῦν.

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Ζ. 261

«φύλας, καὶ ἐξέμαλινοντες ἐς ἀντιστήν γυναικὸς ῥιζοῦμεν. καὶ
 «οἱ ἐπ' αὐτὸς ἵαμεν ὅτι ἡ πολλὰ μὲν αὐτῶν κατέκτανον, παλ-
 «λοὶ δὲ αὐτῶν μέλειται, πάντες δ' αὐτῶν κτάνειν ἔστιν. ὅτι δὲ καὶ
 «αἰσθῶν) ἡμεῖς ἐνδὸν ὄντες, παλὺ αὖ ἐπὶ μὲλλον ἢ νῦν ἀρχοῦν
 «ἔσθ) ὑπὸ τῷ ἐκπεπληγμένῳ. Εἰ δὲ τις τῶτο ἐπινοῇται, ὃ δὴ λέγει)
 «φάσκειν ἔσθ) τοῖς εἰς πόλιν ἐσιῶσι, μὴ ὅτι τὰ τέχνη ἀναβάλλας
 «βαλῶσιν ἐνδὸν ἐῖναι, τῶτα μάλιστα γὰρ βεβαίως ἢ καὶ ἀναβάλλας
 «πνέας ὅτι τὰς οὐκίας, ἔχουμεν σύμμαχον Ἰσὸν Ἡσπερινόν. Εἰ-
 «φλάμεθα δ' ὅτι τὰ πρὸ θυρεῶν αὐτῶν, φοῖνικος μὲν αἱ θύραι πεπονη-
 «μέναι, ἀσφάλτου δ' ὑπεκκαύματα κεκρησμέναι. Ἡμεῖς δ' αὖ
 «πολλὰ καὶ δάδα ἔχουμεν, ἢ ταχὺ πολὺ πῦρ τέλει), πολλὰ δὲ
 «πίπτον καὶ εὐπυρεῖον, αἱ ταχὺ πύραυλοι πολλὰ καὶ φλόγα· ὥστε
 «ἀνάγκη) ἢ φύγειν ταχὺ πρὸς δάπν' ἢ οἰκίσαν ἢ ταχὺ κατε-
 «κεκαῦσθαι. Αλλ' ἄγετε, λαμβάνετε ὅπλα· ἡγήσομαι δὲ ἐγὼ
 «σὺν τοῖς θεοῖς. Ἰμεῖς δὲ, ἔφη, ὦ Γαδάραι καὶ Γαβρύαι, δέανυντες
 «τὰς ὁδοὺς ἴστε γὰρ· ὅταν δὲ ἐντὸς ἡμεῖς μῆλα, τ' ταχίστην αἴγετε
 «ἐπὶ τὰ βασιλῆα.» Καὶ μὲν, ἔφαθ' οἱ ἀμφὶ τῷ Γαβρύαι,
 «ὁδοὶν αὖ ἐπὶ θάυμαστον, εἰ εἴη ἀκλειστοὶ αἱ πύλαι αἱ τοῦ βασι-
 «λῆος· οὐκ ὡμῶς γὰρ δοκεῖ ἢ πόλις πᾶσα ἔσθ) τῇδε τῇ νυκτὶ. Φυ-
 «λακῇ μέντοι πρὸ τῶν πυλῶν ἐπὶ θυροῦ μῖθ' ἔστι καὶ αὐτὴ τῶν γυναικῶν.
 «Οὐκ αὖ ἀμελεῖν δεοί, ἔφη ὁ Κύριος, ἀλλ' ἵεναι, ἵνα ἀσπεί-
 «ρομεν ὡς μάλιστα λάβωμεν τὰς ἀνδρας.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐρρήθη, ἐπαρμόοντο· τῶν δὲ ἀπαντῶντων οἱ
 μὲν ἀπὸ θυροῦ παύσαντο, οἱ δὲ ἐφύγοντο πάλιν ἔσω, οἱ δὲ
 ἐβόων. Οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Γαβρύαι στανεβόων αὐτοῖς, ὡς κωκυ-
 τὰ ὄντες καὶ αὐτοὶ· αἱ ἱόντες ἢ ἐδυνάμεθα ὡς πύλας ὅτι τοῖς

βασιλείῃς ἐγγύς. Καὶ οἱ μὲν σὺν τῇ Γωρύᾳ καὶ Γαδά-
 τᾳ τεταγμένοι καλεσμέναις εὐρίσκει τὰς πύλας τῆ βασι-
 λείας· οἱ δ' ὅτ' ἐπὶ τοὺς φύλακας ταχθέντες ἐπεισπίπουσιν αὐ-
 τοῖς πόνους πρὸς φῶς πολλόν, καὶ εὐθὺς ὡς πολέμοι ἐχρῶν-
 το αὐτοῖς. Ὡς δὲ κραυγὴ ἐκτύπη· ἐγένετο, αἰδομένοι αἱ
 ἔνδον τῆ δουλείου, κελύουσιν τῆ βασιλείας σκέψασθαι τί
 εἴη τὸ πρῶγμα, ἐκ θεοῖ πινες ἀνοίξαντες τὰς πύλας. Οἱ δ'
 αἰμφί τὸν Γαδάτῃν ὡς εἶδον τὰς πύλας χαλῶσαις, εἰσπίπουσιν,
 καὶ τοῖς πάλιν φεύγουσιν εἰσω ἐφεπόμενοι, καὶ πάγοντες ἀφι-
 κνουῦνται πρὸς τὴ βασιλέα· καὶ ἤδη ἐσπῶτα αὐτὸν καὶ εἰσασ-
 μένον ὃν εἶχεν ἀκνάκλιον εὐρίσκει. Καὶ τῆτον μὲν οἱ σὺν Γα-
 δάτᾳ καὶ Γωρύᾳ πολλοὶ ἐχειρῶντο· καὶ οἱ σὺν αὐτῇ δὲ ἀπὶ-
 θνησκον, ὁ μὲν, πρῶταλλόμενος π, ὁ δ', φεύγων, ὁ δὲ γε, καὶ
 ἀμυνόμενος ὅτ' ἐδυῶατο. Ο δὲ Κύρ· διέπεμπε τὰς τῆ
 ἱππέων τάξεις καὶ τὰς ὁδοὺς· καὶ πρῶτον, ἐς μὲν ἔξω λαμ-
 βάνοιεν χαλικάνειν, τοὺς δ' ἐν ταῖς οἰκίαις κηρύττειν τὰς Συ-
 ρισὶ θησαυροῖς ἐνδον μένειν· εἰ δὲ τις ἔξω ληφθῇ, ὅτι θανα-
 τώσοιτο. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίουν.

Γαδάτας δὲ καὶ Γωρύας ἦκον· καὶ θεὸς μὲν πρῶτον προ-
 κύνουσι ὅτι τετημενημένοι ἦσαν τὸν ἀνέστοι βασιλέα, ἔπειτα
 δὲ Κύρ· χατεφίλου καὶ χεῖρας καὶ πόδας, πολλὰ διακρύοντες
 ἅμα χαρὰ καὶ εὐφραυνόμενοι. Επεὶ δ' ἡμέρα ἐγένετο, καὶ ἦσαν
 το οἱ τὰς ἀκρας ἔχοντες ἐαλωκῆάν τε τῇ πόλιν καὶ τὸν βασι-
 λέα τεθνηκότα, πρῶτα δίδουσι καὶ τὰς ἀκρας. Ο δὲ Κύρ· τὰς
 μὲν ἀκρας εὐθὺς πρὸς ἀμείβεσθαι, καὶ φεγουράρχας τε καὶ φρε-
 ροὺς εἰς ταύτας ἀνέπεμπε· τὰς δὲ τεθνηκότας θάπτειν ἐφῆκε

τοῖς περσικοῖσι· τοὺς δὲ κύρους κινύειν ἐκέλευε, ἀπο-
φέρειν πάντας τὰ ὄπλα Βαβυλωνίους· ὅπῃ δὲ ληφθήσονται ὅπλα
ἐν οἰκίᾳ, περσιστοὺς ὡς πάντες οἱ ἔνδον ἀποφαινοῦνται. Οἱ
μὲν δὴ ἀπέφερον· ὁ δὲ Κύρου ταῦτα μὲν ἐς τὰς ἀκρας κα-
τέχετο, ὡς εἴη ἔτοιμα εἴ τι ποτὲ δεοί χεῖσθαι. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ'
ἐπέπερακτο, περσῶν μὲν τοὺς μάγους καλέσας, ὡς δορυαλώ-
τε τῆς πόλεως οὐσίας, ἀκροθόνα τοῖς θεοῖς καὶ περὶ τὴν ἐκέλευ-
σαι ἐξελεῖν· ἐκ τούτων δὲ καὶ οἰκίας διεδίδου καὶ δαρχεῖα τέτοις,
ὥς περ κοινωνοὺς ἐνόμιζε τῆς καταπεπερασμένων· οὕτω δέ-
ναιμεν, ὥσπερ ἐδέδοκτο, τὰ κρείτιστα τοῖς δαρίσις. Εἰ δὲ τις οἶοι-
το μείον ἔχειν, διδάσκειν περσίζοντα ἐκέλευε. Προεῖπε ὅ, Βα-
βυλωνίοις μὲν πλεονάζειν ἐργάζεσθαι, καὶ τοὺς δασιμοὺς ἀποφέ-
ρειν, καὶ γεγραπέναι τούτους οἷς ἔχαστοι αὐτῶν ἐδόθησαν· Πέρ-
σας δὲ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας, καὶ τῶν συμμάχων ὅσοι μένειν
ἡρωῦτο παρ' αὐτοῖς, ὡς δεσπόταις ὧν ἔλαβον περσιστοὺς ἀφαι-
λέσθαι.

Ἐκ ὅ, τούτων ἑπαυμῶν ὁ Κύρος ἤδη κατασκαυάσας ἔα αὐ-
τὸς ὡς βασιλεὺς ἡγεῖτο πρέπειν, ἐδοξε αὐτοῖς τούτο σὺν τῇ τ' φίλων
γνώμῃ ποιῆσαι, ὡς ὁπῆκιστα ἀν' ἐπιφθόνως ἀσπίδος τε καὶ σιμῶν
φανείη. Ὡς ἐν ἐμνησανάτο τούτῳ· ἅμα τῇ ἡμέρᾳ σὺς ὅπῃ ἐδό-
κεν ἐπιπύθειον εἶναι, περσιστοὺς τ' βαλόντες λέγειν τι, ἔα ἀπο-
κρινόμενος ἀπέπεμπε. Οἱ δ' ἄνθρωποι, ὡς ἔγνωσαν ὅτι προσδέ-
χεται, ἤκον ἀμήχανοι τὸ πλῆθος· καὶ ἀδουμένῳ περὶ τὸν περσισ-
τῶν, μηχανή τε πολλὴ ἔα μάχη ἦν. Οἱ ὅ, ὑπηρεταί ὡς ἡδυνάτο
ἀφαιρῶντες, περσιστοὺς. Ὅποτε δὲ τις καὶ τῇ φίλων διασέ-
μνος τὸν ὄχλον ἀποφύγει, περσιστῶν ὁ Κύρος πλεονάζει

258 ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

παρῶν γε αὐτῶν, ἢ ἔτι· ἔλεγε, φίλοι, ἀδελφεοὶ
 ἔσθ' ὅχλον διανομήναι· ἐπεὶ ἡ καὶ ἡσυχίαν συγχρησόμεθα.
 Οἱ μὲν δὲ φίλοι παρῶν μόνον, ὁ δὲ ὅχλος πλείων καὶ πλείων
 ἐπὶ πόλιν, ὅς τις παρὶφθασι ἐσπέρει γνομένη πρὶν τοῖς φίλοις αὐτῶν
 ἡσυχίαν καὶ συγχρησάμεν. Οὕτω δὲ ὁ Κύρως λέγει, Ἀρεῖ, ἔφη, οἱ
 ἀνδρες, οὗτοι μὲν καὶ οὗτοι ἀγαθοὶ καὶ αὐτοὶ καὶ πρὸς ἑλθετε· ἢ γὰρ
 ἐγὼ βόλομαι ὑμῶν ἢ ἀγαλαχθῆναι. Ἀκούσαντες τῶν τοι οἱ φίλοι,
 ἀσμενοὶ ἔρχοντο δόκοντες, δύναν δὲ δυνάστες ὑπὸ πάντων τῶν
 ἀνέγκαιων. Καὶ τότε μὲν ἔτις ἐκομμήθη.

-10 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Κύρως ἦρ' ἔτις εἰς τὸ αὐτὸ χωρεῖον· ἀν-
 δρώπων ἢ πολλὸν πλείων πλῆθος ἀδελφεῖν καὶ βουλομένων προσιέειν,
 ὅτι πολλὸν πρότερον ἢ οἱ φίλοι ἦσαν. Οἱ δὲ Κύρως ἀδελφεοὶ μόνον
 τῶν ξυσφύων Πελοῶν κώων μόνον, ἔπειτα μόνον παρῶν
 ἢ τῶν φίλων τε ὅτι ἀρχόντων τῶν Πελοῶν τε καὶ τῶν συμμάχων.
 Ἐπειδὴ ὁ σὺν ἡσυχίᾳ αὐτοῖς, ἔλεξε ὁ Κύρως αὐτοῖς τοιαῦτα· «Ἀνδρες
 «φίλοι ὅτι σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς ἔδεν ἂν ἔχομεν μέμεψαμεν,
 «τὸ μὲν ἔτις μέχρι τῶδε πάντα ὅσα εὐχόμεθα κατεπεσσομένην
 «εἰ μὲν τοι τοῖσιν ἔσται τὸ μέγαλον πρῶτον, ὥστε μὴ οἶόν τε ἔτις
 «μῆτε ἀμφὶ αὐτοὺς ἡσυχίαν ἔχειν, μῆτε μὲν τῶν φίλων εὐφραν-
 «θῆναι, ἐγὼ μὲν χαίρειν τῶν τοι καὶ εὐδαιμονίαν καλεῖσθαι. Ἐπειδὴ
 «σατε γὰρ, ἔφη, καὶ χθὲς ἀνέπον, ὅτι ἐσθ' ἔτις ἀδελφοὶ αὐτοῖς
 «παρῶν τοι, ἐκ ἑλπίσμεν πρότερον ἐσπέρει· καὶ νῦν ὁρᾶτε τὰ
 «τοῖς, ὅτι ἀλλὰς πλείονας ἢ χθὲς ἦσαν, ὥς παρῶν μακάριον
 «ἦσαν ἔσθ' ἔτις. Εἰ δὲ τις τῶν τοις ὑφ' ἑαυτὸν, λογίζομαι μακρὸν
 «μὲν πὶ ὑμῶν μέρος ἐμὸν μετῶντο, μακρὸν δὲ πὶ ἐμοὶ ὑμῶν
 «ἐμαυτὸς μόνον σφῶν, οἷός ἐστιν ὅτι ἐσθ' ὅτι ἐσθ' ὅτι ἐσθ' ὅτι ἐσθ'.

ἔφη, καὶ ἄλλο ὁρῶ γελοῖον πρᾶγμα. Εγὼ γὰρ δῆτε ὑμῶν μὲν
 ὥσπερ εἰκὸς διακείμεναι τέτων ἢ τῆς πρὸς τὸν πότον ἢ τινὰ ἢ ἑδνα
 οἶδα, καὶ ἔσσι πάντες ἔτω πρὸς κλισίαν εἶσιν, ὡς, ἢ νι-
 κῶσιν ὑμᾶς ὡς ἔντες, πρῶτον αὖ βούλονται ὑμῶν πρὸ ἐμῶν
 ἀφ' ὧν ἐξομῶν. Εγὼ δὲ ἡξίουν τέτων, εἴ τις τι ἐμῶν δεοίτο,
 γενομένην ὑμᾶς ὅδ' ἐμαυτὸς φίλος δεομένης πρὸς αὐτοῦ.
 ἴσως ἂν αὖ εἴποι τις, τί δή τα ἔχ' ἔτως ἐξ ἀρχῆς πρὸς κλισίαν
 σάμην, ἀλλὰ παρεῖχον ἐν τῷ μέσῳ ἐμαυτόν. Ὅτι τὰ ἔ' πολέ-
 μου τοιαῦτα ἐγὼ γινώσκον ὄντα, ὡς μὴ ὑπερίκειν δεόν τὸν ἀρ-
 χόντα μῆτε τὸ εἰδέναι αὐτοῦ, μῆτε τὸ πρὸς αὐτὸν αὐτὸν καί-
 ρος ἢ τὸς ἢ ἀποδείξαι ἰδεῖν στρατηγὸς πολλὰ ἐνόμιζον ὡς δὲ
 πρὸς αὐτὸν παρεῖναι. Νῦν δ' ἐπειδὴ ὁ φιλοπονῶντα τὸ
 πόλεμον ἀναπέπαυται, δοκῶ μοι καὶ ἡ ἐμὴ ψυχὴ ἀναπαύ-
 σεις τινὲς ἀξίαν τυγχάνειν. Ὡς αὖ ἐμοὶ ἀπορῶντα, ὅ, τι
 ἂν τύχοιμι ποιῶν ὥς χαλῶς ἔχειν τὰ τε ἡμέτερα καὶ τὰ τῆς
 ἄλλων ὡς ἡμᾶς δὲ ὁπμιελῆσθαι, συμβαλδύετω τις ὅ, τι ὁρᾷ
 συμφωρότατον."

Κύρης μὲν ἔτως εἶπεν· ἀνίστα δ' ἐπ' αὐτῷ Ἀρτάβαζος, ὁ
 συγγρηῆς ποτε φήσας εἶναι, ὅς εἰπεν, Ἡ χαλῶς, ἔφη, ἐποίησας, ὡ
 Κύρε, ἀξίας ἔ' λόγους. Εγὼ γὰρ, ἐπὶ νέῃς μὲν ὄντος σε πάνυ ἀξιά-
 μως ἐπεθύμην φίλος γενέσθαι, ὁρῶν δὲ σε ὅδ' ἐν δέομαι ἐμῶν,
 χατῶκην σοι προσίεναι. Επεὶ ἢ ἔτυχες ποτε καὶ ἐμῶν δευθεῖς προ-
 θύμως ἐξαγαγεῖν πρὸς Μήδοις τὰ πρὸς Κυμαξάδας, ἐλθόν-
 τινι, εἰ τῶντα πρὸς θύμως σοι συλλαβοίμι, ὡς οἰκείος τέ σοι ἐσσί-
 μιν, καὶ ἐξέσσι μοι ἀγαλέσθαι σοι ὅποσον ἂν χρόνον βελοίμην.
 Καὶ ἐκείνα μὲν δὴ ἐπράχθη, ὥς σε ἐπαμῆν. Μετὰ δ' ἐπὶ τὸ Τεχάριοι

ἦ περὶ τοὺς φίλους ἡμῖν ἐγγύοντο, καὶ μάλα πενῶσι συμμάχων· ὥς
 μοι οὐκ ἐν ταῖς ἀρχαῖαις περὶ φέρομεν αὐτὰς ἀγαπῶντες. Με-
 τὰ δὲ τοῦτο, ἐπεὶ ἐάλω τὸ πολέμιον στρατόπεδον, οὐκ, οἶ-
 μαί, χαρὴ σοὶ ἦν ἀμφ' ἐμὲ ἔχειν· καὶ ἐγὼ σοὶ συνεγίνωσκον. Ἐκ
 οὗ τότε Γωρύας ἡμῖν φίλος ἐγγύετο, καὶ ἐγὼ ἔχαρον· ἔα αὖθις
 Γαδάτας· καὶ δὴ ἔργον σε ἦν μεταλαβεῖν. Ἐπεὶ γε μέντοι καὶ
 Σάχη ἔα Καδύσοι συμμάχοι ἐπεγγύωτο, στραπύειν εἰκότως
 εἶδ' ἐτούς· καὶ γὰρ οὗτοι σε ἐστράπτουν. Ὡς δ' ἤλθομεν πάλιν
 εἴθεν ὠρμήθημεν, ὁρῶν σε ἀμφ' ἵππους ἔχοντα, ἀμφ' ἄρμα-
 τα, ἀμφὶ μηχανάς, ἡγέμεν, ἐπεὶ διὰ τὰς χαλᾶσιν, τότε
 σε ἔα ἀμφ' ἐμὲ ἔξεν χαλῶν. Ὡς γε μέντοι ἦλθεν ἡ δεινὴ ἀγχε-
 λία, τὸ πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς συλλέγεσθαι, ἐγίνωσκον ὅτι
 ταῦτα μέγιστα εἴη· εἰ δὲ ταῦτα χαλῶς γένοιτο, εὖ ἤδη εἶδομεν
 εἶδέναι ὅτι πολλὴ ἔσοιτο ἀφθονία τῆς ἐμῆς καὶ τῆς σῆς σιωπίας.
 Καὶ νῦν δὴ νεικῆκαί μεν τε τὴν μεγάλῃ μάχῃ, καὶ Σάρδεις ἔα
 Κροῖσον ὑποχείριον ἔχομεν, καὶ Βαβυλῶνα ἡγήκαμεν, ἔα πάν-
 τας χατεστράμμεθα· καὶ μὰ τὸν Μίθρην ἐγὼ τοὶ ἐχθὲς, εἰ μὴ
 πολλοῖς διεπύκτωσα, οὐκ αἶν σοὶ ἐδυάμεν περὶ σελθεῖν. Ἐπεὶ
 γε μέντοι ἐδεξιώσω με, ἔα παρὰ σοὶ ἐκέλευσας μένειν, ἤδη περί-
 βλεπτος ἦν, ὅτι μὲν σὲ ἄσιτος ἔα ἀποτος διημέρουν. Νῦν ἔν, εἰ
 μὲν ἔσαι πῃ ὅπως οἱ πλείους ἀξιοὶ γεγενημένοι πλείον σε μέ-
 ρος μετέξομεν· εἰ δὲ μὴ, πάλιν αὖ ἐγὼ ἐθέλω πρὸς σε ἔξαγ-
 γέλλειν ἀπέναι πάντας διὰ σε πάλιν ἡμῶν τὴν εἰς ἀρχῆς φίλων.
 Ἐπὶ τούτῳ ἐγένετο μὲν ὁ Κύρως καὶ ἄλλοι πολλοί· Χρυσάντας δὲ
 ἀνέστη ὁ Πέρσης, καὶ ἔλεξεν ὥδε·

“ Ἀλλὰ τὸ μὲν παρὰ σοὶ, ὦ Κύρως, εἰκότως ἐν τῇ φανερόν

“σάυτὸν πρῆιξες, δι’ αὐτὸς εἶπες, καὶ ὅτι ἔχῃ ἡμᾶς σοι μαί-
 “λισται ἢν ἡγεραπεύον. Ἡμεῖς μὲν γὰρ καὶ ἡμῖν αὐτῶν ἐνεκα
 “παρῆμεν· τὸ ὅτι πλῆθος ἀνακτῶν εἶδεν ἐκ παντὸς τρόπου, ὅπως
 “ὀπίσθιστα συμπονεῖν καὶ συγκινδυνεύειν ἡμῖν ἐθέλοιεν. Νῦν δὲ
 “ἐπεὶ οὐχ ἔτι τρέπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλας ἀνακ-
 “τῶναι δυνάσασθαι, εἰς καὶ εἰς εἶναι, ἥδη καὶ οἰκίας σὲ τυχεῖν ἀξίον
 “ἢ τί ἀπολαύσας ἀνὴρ τῆς δόξης, εἰ μόνον ἀμωρῶς εἶς ἐστίν,
 “ἔτι οὐκ ὁσιώτερον χωρίον ἐν ἀνθρώποις, ἔτι ἥδιον, ἔτι οἰκίωτε-
 “ρόν ἐστιν ἔδεν; Ἐπεὶ δὲ, ἔφη, ἐκ ἀνδρῶν οἱ εἰς ἡμᾶς ἀρχόμενοι,
 “εἰ σὲ μὲν ὀρώμεν ἔξω κρατερῶντα, αὐτοὶ δὲ ἐν οἰκίαις εἶμεν,
 “καὶ σὺ δοκοῖμεν πλεονεκτεῖν;” Ἐπεὶ δὲ Χερσαίντας ταῦτα
 ἐλεξε, συνηγόρουσαν αὐτῷ καὶ γυναῖκα πολλοί. Ἐκ τούτων δὲ εἰς-
 ἐρχεται εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὰ ἐκ Σάρδεων χεῖματα ἐν-
 ταῦθ’ οἱ ἄγοντες ἀπέδωκαν. Ἐπεὶ ὅτι εἰσῆλθεν ὁ Κύριος, περὶ-
 τον μὲν Ἑστία ἔδυσεν, ἔπειτα Διὶ βασιλῆα, καὶ εἰς πᾶσι ἄλλω θεῷ
 οἱ μάγοι ἐξηγομῶτο. Ποιήσας δὲ ταῦτα, τὰ ἄλλα ἥδη ἤρχετο
 διοικεῖν.

Ἐννοῶν ὅτι τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, ὅτι ἐπιχειροῦν μὲν ἄρχειν πολ-
 λῶν ἀνθρώπων, πρᾶσιν ἀνάγκη δὲ οἰκεῖν ἐν πόλει τῇ μεγίστῃ
 τῇ Φρυγίᾳ, αὕτη δὲ οὕτως ἔχει αὐτῷ, ὡς ἀνὴρ πολέμιαται
 γένοιτο ἀνδρὶ πόλιν· ταῦτα δὲ λογίζομεθα, φυλακῆς περὶ
 τὸ σῶμα ἡγήσατο δεῖσθαι. Γινῆς δὲ ὅτι ὁδοιποροῦν ἀνθρώποις εὐ-
 χειρώτεροι εἰσιν ἢ ἐν σίτοις καὶ ποτοῖς καὶ λουτρῶ καὶ κοίτῃ καὶ
 ὕπνῳ, ἐσκόπῃ τίνας ἀνὴρ ἐν ταῖς περὶ ἑαυτὸν πιστοτάτοις ἔχει.
 Εὐνόμω δὲ μὴ ἀνὴρ γενέσθαι ποτὲ πιστὸν ἀνθρώπον, ὅστις ἄλλον
 μᾶλλον φιλήσῃ τῷ τῆς φυλακῆς δεομένῳ. Τὰς μὲν οὖν ἔχον-

τας παίδας ἢ γυναικας συναρμολοῦσας, ἢ παιδικὰ, ἔγνω
 φύσιν συναναγκάσαι ταῦτα μάλιστα φιλεῖν· τὰς δὲ εὐνέχας
 ὁρῶν πάντων τέτων σεργιμύες, ἠγνόατο τέττας ἀν περὶ πλείστου
 ποιείσθαι οἵπνες δυνάμνται πλητίζειν μάλιστα αὐτὰς, ὅτι βοηθεῖν
 εἰς π ἀδικούντες, καὶ πρὸς ἀδικίαν αὐτοῖς· τέττας ὅτι εὐεργετῶν-
 τα ὑποβάλλειν αὐτὸν ὁδοῖνα ἠγεῖτο δυνάμει. Πρὸς ὅτι τέτοις,
 ἀδοξοὶ ὄντες οἱ εὐνέχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις, καὶ ἀφ'
 τῆτο δεσπότης ἑπικουρῶν παροδεύονται· ὁδοῖς γὰρ ἀν ἦν, ὅστις
 ὅτε ἀν ἀξιώσειεν εὐνέχῃ πλέον ἔχειν ἐν παντί, εἰ μὴ π ἄλλο
 κρείττον ἀπείργει· δεσπότη δὲ πιστὸν ὄντα ἔδεν καλῶς παροδεύειν
 καὶ τὸν εὐνέχον. Οὗ δ' ἀν μάλιστα τις οἴηται, ἀνάγκη δὲ ὅτι
 εὐνέχας γίγνεσθαι, ὅσοι τέτοι ἐφαίνετο αὐτῶν. Ετεκμαίρετο δὲ
 καὶ ἐκ τῆς ἄλλων ζώων, ὅτι οἱ τε ὑβριστὰ ἵπποι ἐκτεμνόμενοι,
 τὰ μὲν δάκνουν καὶ ὑβρίζουν ἀποπαύοντα, πολεμικοὶ δὲ οὐ-
 δὲν ἡπιοὶ γίγνονται· οἱ τε ταῦροι ἐκτεμνόμενοι, τὰ μὲν μέγα
 φρονεῖν καὶ ἀπειθεῖν ὑφίενται, ὅτι δ' ἰσχύειν καὶ ἐργάζεσθαι ἐς σε-
 εῖσκονται· καὶ οἱ κυνέες ὅτι ὡσαύτως, ὅτι μὲν ἀπολείπειν τοὺς δε-
 σπότης ἀποπαύοντα ἐκτεμνόμενοι, φυλάττειν δὲ καὶ εἰς θή-
 ραν ἔδεν χακίους γίγνονται. Καὶ οἱ γε ἀνθρώποι ὡσαύτως ἡγε-
 μέτεροι γίγνονται, σελοκόμοι ταύτης τ' ἐπιθυμίας, ἐ μὲν-
 τοι ἀμελέτεροι γε τῆς παροδεύσεως, ὅσοι ἥσων π ἵπποιοι,
 ἔδὲ ἥσων π ἀκονητικοί, ὅσοι ἥσων φιλόπμοι. Κατάδηλοι δὲ
 γίγνονται καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς θήραις ὅτι ἔσωζον τὸ
 φιλόνηκοι ἐν ταῖς ψυχαῖς. Τὰ ὅτι πιστοὶ ἔτι, ἐν τῇ φθορᾷ τ' δε-
 σπότην μάλιστα βάσανον ἐδίδοξ· ἔδενες γὰρ πισότερα ἔργα ἐπε-
 δέκνυντο ἐν ταῖς δεσποτικαῖς συμφοραῖς τ' εὐνέχων. Εἰ δὲ π ἄρα

ἡ δὲ σώματος ἰχύος μεῖωσθ' ὀκνήσῃ, ὁ σίδηρος ἀν' ἰσοῖ τὰς ἀδελφεῖς
 ἐν τῇ πολέμῳ τοῖς ἰχυροῖς. Ταῦτα δὴ γινώσκων, δρεξάμενος
 ὑπὸ τῆς θυρωρῶν, πάντας τὰς περὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα φερεπαιτή-
 ρας, ἐποίησεν τὸ εὐνέχους. Ἡγησάμενος ὅτι ἔχ' ἰκανὴν ^{τῆς} εἰς τὴν φυ-
 λακίαν ταύτην πρὸς τὸ πλῆθος τῶν δυσμενῶς ἐχόντων, ἐσκόπεε τί-
 νας τῶν ἄλλων ἀν' πιστοτάτης περὶ τὸ βασίλειον φύλακας λαβεῖν.
 Εἰδὼς ὅτι ἐν Πέρσας τὰς οἰκοί, χακοδιωτάτης μὲν ὄντας ἀφ' ἐπεί-
 ναν, ἐπιποννάτατα ὅτι ζῶντας ἀφ' ἐπὶ τὴν χώραν τραχύτητα, καὶ
 ἀφ' ἐπὶ τὸ αὐτεργὰς ^{εἶ}, τῆς ἐνόμιζε μάλιστα ἀν' ἀγαπᾶν τὴν
 παρ' ἑαυτοῦ διαίταν. Λαμβάνει ὅτι τέτων μυρίας δορυφόρους, οἱ
 κύκλῳ μὲν νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐφύλαττον περὶ τὰ βασίλεια, ὅποτε
 ὅτι χώρας εἴη· ὅποτε ὅτι ἐξίοι περὶ, ἐνθεν ὅτι ἐνθεν τεταγμένοι ἐπο-
 ρεύοντο. Νομίσας ὅτι ἐν Βαβυλῶνος ὅλης φύλακας δεῖν ^{εἶ} ἰκα-
 νὰς, εἴτ' ἐπιδημῶν αὐτὸς τυγχάνοι, εἴτε καὶ ὑποδημῶν, κατέστησε ὅτι
 ἐν Βαβυλῶνι φερερὰς ἰκανὰς· μετὰ δὲ καὶ τῶν Βαβυλωνίων
 ἔταξε παρέχειν, βελομένοις αὐτὰς ὡς ἀμνησινωτάτης ^{εἶ}, ὅπως
 ὅτι πενιότατοι ὅτι εὐχρηστοίτατοι εἴεν. Αὕτη μὲν δὴ περὶ αὐτὸν τε
 φυλακὴ καὶ ἡ ἐν Βαβυλῶνι τότε κατεστάθεισα, καὶ νῦν ἐπὶ ἔτι
 ἔχουσα ἀφ' ἐπὶ. Σκοπῶν δὲ ὅπως ἀν' καὶ ἡ πᾶσι. Δεχθὲν κατέ-
 χροτο, καὶ ἄλλη ἐπὶ πρὸς γίγνοιτο, ἡγήσατο τοὺς μεθοφόρους
 τῆς ἐπὶ τοσοῦτον βελτίονας τῆς ὑποηκόων εἶναι, ὅσον ἐλάττωνας·
 τὰς δὲ ἀγαθοὺς ἀνδρας ἐγίγνωσκε συνεκτέον εἶναι, οἵπερ σὺν
 τοῖς θεοῖς τὸ κρατεῖν πρὸς, καὶ ὁπμιελήτεον ὅπως μὴ ἀνι-
 σῶσι τὴν τῆς δρετῆς ἀσκησιν. Ὅπως ὅτι μὴ ὁπμιελήεν αὐτοῖς δο-
 κοῖν, ἀλλὰ γινόντες καὶ αὐτοὶ ταῦτα ἀρετὰ εἶναι, οὕτως ἐμ-
 μελοῖεν τε καὶ ὁπμιελοῖντο τῆς δρετῆς, συνελέξε τὰς τε ὁμοτί-

μοις καὶ πάντας ὅποσοι Ἑλικαίριοι ἦσαν, καὶ ὀξιοχρεώτατοι αὐτῷ ἐδόκουν κοινωνοὶ εἶναι ἐ πόνων καὶ ἀγαθῶν. Ἐπεὶ δὲ συνηλθον, ἔλεξε ταῦτάδε·

“ Ἄνδρες φίλοι καὶ σύμμαχοι, τοῖς μὲν θεοῖς μεγίστη χάρις,
 “ ὅτι ἐδόξ’ ἡμῖν τυχεῖν ὧν ἐνομίζομεν ἀξιοὶ εἶναι. Νυνὲ μὲν γὰρ
 “ δὴ ἔχομεν ἐ γλῶ πολλὴν καὶ ἀγαθὴν, καὶ οἵτινες ταύτῃ ἐργα-
 “ ζόμενοι θρέψουσιν ἡμᾶς· ἔχομεν δὲ καὶ οἰκίας, καὶ ἐν ταύταις χα-
 “ τασκευαίαι. Καὶ μηδεὶς γε ὑμῶν ἔχων ταῦτα νομισάτω ἄλλο-
 “ τισι ἔχειν· νόμος γὰρ ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις αἰδὸς ἐστίν, ὅταν πο-
 “ λεμένωντων πόλις αἰσῶ, τῇ ἐλόντων εἶναι καὶ τὰ σώματα τῇ
 “ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ χεῖματα. Οὐκοῦν ἀδικία γε ἔξετε ὅ,
 “ πὶ ἂν ἔχοιτε, ἀλλὰ φιλανθρωπία ὅκ’ ἀφαιρήσεσθε ἢν τι εἴατε
 “ ἔχειν αὐτούς. Τὸ μέντοι ἐκ τῆδε οὕτως ἐγὼ γιγνώσκω, ὅτι
 “ εἰ μὲν πρεσβόμεθα ἐπὶ ραδιουργίαν καὶ πλεὺς τῇ χαλκῶν ἀν-
 “ θρώπων ἡδυπάθειαν, (οἱ νομίζουσι τὸ μὲν πονεῖν ἀδελφώτα-
 “ τον, τὸ δὲ δαπόνως βιοτεύειν ἡδυπάθειαν) ταχὺ ἡμῖς φημὶ
 “ ὀλίγου ἀξίοις ἡμῖν αὐτοῖς εἶσεσθαι, καὶ ταχὺ πάντων τ’ ἀγαθῶν
 “ στερήσεσθαι. Οὐ γάρ τοι τὸ ἀγαθὸς ἄνθρωπος γενέσθαι, τῆτο δὲ καὶ
 “ ὥστε καὶ ἀφαιτελεῖν ὄντας ἀγαθούς, ἢν μή τις αὐτὰ ἀφαιτελεῖς ἐπι-
 “ μελήται· ἀλλὰ ὥσπερ ἐὰν ἄλλαι τέχναι ἀμεληθεῖσαι μείο-
 “ νται ἀξίαι γίνονται, καὶ τὰ σώματά γε αὐτὰ εὖ ἔχοντα,
 “ ὅπόταν τις αὐτὰ ἀνῇ ἐπὶ ραδιουργίαν, πονήσας πάλιν ἔχει·
 “ ἔτι καὶ ἡ σωφροσύνη ἐκ ἡ ἐγκρατεία καὶ ἡ ἀλκή, ὅποταν τις
 “ αὐτῇ ἀνῇ πλεὺς ἀσκήσῃ, ἐκ τῆς εἰς πλεὺς πονηρίαν πάλιν πρέ-
 “ πεται. Οὐκ ἐν δὲ μέλλειν, ἐστὶν ὅτι τὸ αὐτίκα ἡδὺ περιεῖναι
 “ αὐτὸς. Μέγα μὲν γὰρ, οἶμαι, ἔργον καὶ τὸ δέχσθαι χαλαρὰ ἀξίαι,

“πολὺ δὲ ἐπὶ μείζον, τὸ λαβόντα λησώσασθαι. Τὸ μὲν γὰρ
 “λαβεῖν, πολλάκις τὰ τόλμαν μόνον ᾧδραχμίδῳ ἐγένετο· τὸ
 “δὲ λαβόντα κατέχευ, ἔκεπ τὸτο ἀνευ σωφροσύνης, ἔσθ’ ἀνευ
 “ἐγκρατείας, ἔσθ’ ἀνευ πολλῆς ὀπμελείας γίνεται. Ἀ γὰρ
 “γνώσκοντες, νυνὶ πολὺ μᾶλλον ἀσκήν τ’ ἀρετῶν ἢ πρὶν τὰδε
 “τὰ γὰρ κήσασθαι· εὖ εἰδότες ὅτι ὅταν πλεία πῆς ἔχη, τότε
 “πλείστοι καὶ φθονοὶ καὶ ἑπιδουλεύσεις καὶ πολέμοι γίγνῃ,
 “ἄλλως τε καὶ παρ’ ἀκόντων τὰ τε κήματα καὶ τὴν φερα-
 “πείαν, ὥσπερ ἡμεῖς, ἔχη. Τὸ μὲν ἔν θεὸς οἶεσθαι γὰρ σὺν
 “ἡμῖν ἔσεσθαι· οὐ γὰρ ἑπιδουλεύσαντες ἀδίκως ταῦτα ἔχο-
 “μεν, ἀλλ’ ἑπιδουλεύοντες ἐπιμωρησάμεθα. Τὸ μέντοι με-
 “τὰ τὸτο κέραιον, ἡμῖν αὐτοῖς ᾧδρασκιδμασέον· τὸτο δὲ ὅτι,
 “τὸ βελτίονας ὄντας τῶν ἀρετῶν, ἀρχεῖν ἀξιοῦν. Θάλλ-
 “ποις μὲν οὖν καὶ ψυχῆς, καὶ σίτων καὶ ποτῶν, καὶ πόνοι καὶ ὕπνου
 “ἀνάγκη ἔστι τοῖς δούλοις μεταδιδόναι· μεταδιδόντας γὰρ μέντοι
 “πειράσθαι δὲ ἐν τέτοις πρῶτον βελτίονας αὐτῶν φαίνασθαι. Πο-
 “λεμικῆς δ’ ἐπισήμης καὶ μελέτης παντάπασιν ἔμεταδοτέον τέ-
 “τοις, ὅς πιναι ἐργάταις τε ἡμετέροις καὶ δασμοφόροις βελέ-
 “μεθα κήσασθαι, ἀλλ’ αὐτὰς δεῖ τέτοις τοῖς ἀσκήμασι πλεο-
 “νεκτεῖν, γνώσκοντες ὅτι ἐλευθερίας ταῦτα ὄργανα ἔστιν εὐδαι-
 “μονίας οἱ θεοὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀπέδειξαν· καὶ ὥσπερ γὰρ ἐκεί-
 “νοις τὰ ὅπλα ἀφῆσθαι, ἔτις ἡμῶς αὐτὰς δὲ μὴ τ’ ὅπλων
 “ποτ’ ἐρήμοις γίγνεσθαι· εὖ εἰδότες ὅτι τοῖς αἰεὶ ἐγγυτάτῳ τῶν
 “ὅπλων ἔσσι, τέτοις ἔστι οἰκείωτάτα ἔστιν αὖ ἀν βέλωνται. Εἰ δὲ πῆς
 “τοιαῦτα ἐννοεῖται, τί δῆτα ἡμῖν ὄφελος χάλασθαι αὖ ἐπε-
 “θύμῃμεν, εἰ ἐπὶ δέησι καθερεῖν ἔστι πενῶντας καὶ δειφῶντας καὶ

“ἐπιμελομένης ἔς ποινῆς; Εκείνο δὲ χαίραμαθῆναι, ὅτι τοσούτω
 “ταῖς ἀγαθὰ μάλλον εὐφραίνει, ὅσω ἂν μάλλον περιποιήσας τις ἐπὶ
 “αὐτὰ ἀπιοί (οἱ γὰρ πόνοι ὄψον τοῖς ἀγαθοῖς) ἀνδρὶ ὃ δὲ
 “μῖμον τυγχάνειν πινός, ἐδὲν ἔτω πολυτελῶς τῷ ἀσκησάμεναι ἂν,
 “ὡς ἡδύ (ἔϊ). Εἰ δὲ ὧν μὲν μάλιστα ἄνθρωποι ὀπίσθιοι,
 “ὁ δαίμων ἡμῖν ταῦτα συμπεσκέδακεν, ὡς δὲ ἂν ἡδίστα ἴω-
 “τα φαίνοιτο, αὐτός τις αὐτῶν ταῦτα τῷ ἀσκησάμεναι, ὁ τοιοῦ-
 “τος ἀνὴρ τοσούτω πλεονεκτῆς τῷ ἐνδεσέραν βίῃ, ὅσω πενή-
 “σας τῷ ἡδίστων σίτων τούξεσθαι, καὶ διψήσας τῷ ἡδίστων ποτῶν
 “ἀπολαύσεται, καὶ δεσφείς ἀναπαύσεως, ἡδίστων ἀναπαύσεται.
 “Ὡν ἐνεκα φημὶ χρῆναι νυνὶ ὀπίσθιοι ἡμῶς εἰς ἀνδραγα-
 “θίαν, ὅπως τῷ τε ἀγαθῶν ἢ ἀριστον καὶ ἡδίστων ἀπολαύσωμεν,
 “καὶ ὅπως τῷ πάντων χαλεπωτάτου ἀπειργι γυώμεθα. Οὐ
 “γὰρ τὸ μὴ λαβεῖν τὰ ἀγαθὰ οὕτω χαλεπὸν, ὥσπερ τὸ λα-
 “βόντα σφραγίσθαι, λυπηρὸν. Εἰρησάτε δὲ καὶ κείνο, τίνα πρὸς
 “φασιν ἔχοντες ἂν περιελλόμεθα κακίονες, ἢ περιελλέν, γε-
 “νέσθαι. Πότερον ὅτι ἀρχομεν; Ἀλλ’ ἐπεὶ δὴ πού τ’ ἀρχοντα τῷ
 “ἀρχομένων πονηρὲς τὸν περιελλέν (ἔϊ). Ἀλλ’ ὅτι εὐδαιμονέσε-
 “σθαι δοκῶμεν νυνὶ ἢ πρὸτερον (ἔϊ); Ἐπεὶ τῇ εὐδαιμονίᾳ φησὶ τις
 “τὴ κακίαν ἐπιπρέπει; Ἀλλ’ ὅτι ἐπεὶ κεκτῆσθαι δεύς, τέτεις
 “κολάσομεν, ἢ πονηρὸν ὡς; Καὶ τί προσήκει αὐτὸν ὄντα πονηρὸν
 “πονηρίας ἐνεκα ἢ βλακείας ἄλλας κολάζειν; Εἰρησάτε δ’ ἐπὶ καὶ
 “τῷ, ὅτι πρέφει μὲν πρὸς ἀσκήσασθαι πολλὰ καὶ τὴν ἡμετέραν
 “οἴκων φύλακας καὶ τὴν σωμάτων αἰσθρὸν ὃ πῶς ἐκ ἂν εἴη, εἰ δὲ
 “ἄλλας μὲν δορυφόρους τὴν σωτηρίας οἰσπόμθα χρῆναι τυγχάνει,
 “αὐτοὶ ὃ ἡμῖν αὐτοῖς ἐδορυφορήσομεν; Καὶ μὴν εὖ γε δὲ εἰδέναι

“ὅτι ἐκ ἑστίν ἄλλη φυλακὴ τοιαύτη, οἷα αὐτόν πνα χαλὸν καί-
 “ραθὸν ὑπάρχειν· τῷτο γὰρ δὲ συμπαρομαρτεῖν· τῷ δ’ ἀρετῆς ἐρη-
 “μῳ ἐδὲ ἄλλο χαλῶς ἔχειν ἐδὲν προσήκῃ. Τί ἐν φημι χρῆναι
 “ποιεῖν, ἔκ περ τ’ ἀρετὴν ἀσκεῖν, ἔκ περ τ’ μελέτην ποιῆσαι; Οὐδὲν
 “καμνόν, ὡ ἀνδρες, ἐρῶ· ἄλλ’ ὥσπερ ἐν Πέρεσσις ἐπὶ τοῖς δαχχείοις
 “οἱ ὁμότιμοι ἀφίγουσιν, ἔτω ἔκ ἡμῶς φημὶ χρῆναι ἐνθαδὲ ὄντας
 “τῶς ὁμοτήμοις πέντας, ἀπὸς καὶ ἐκδὲ ἐπιπιδύειν, ἔκ ὑμῶς γε ἐμὲ
 “ὀρεῶντας χαλαιοῦν σφόντας, εἰ ἐπιμελόμενος ὦν δὲ ἀφίξω· ἐγὼ
 “τε ὑμῶς χαλαιοῶν θεάσομαι, καὶ ἐς αὖν ὀρώ τὰ χαλὰ καὶ τὰ ἀγα-
 “θα ἐπιπιδύοντας, τέτῃς τιμήσω. Καὶ τῶς παῖδας ἦ, οἱ αὖν ἡμῖν
 “γίγνων, ἐνθαδὲ παμδύωμεν· αὐτοὶ γὰρ βελπίονες ἐσόμεθα, βε-
 “λόμενοι τοῖς πατρὶν ὡς βέλπιστα παρδένγμαται ἡμῶς αὐτὲς
 “σφόντας· οἱ τε παῖδες ἐδ’ αὖν εἰ βέλωντο ραδίως ποιητοὶ γένοι-
 “τω, αἰχρὸν μὲν μηδὲν μῆτε ὀρεῶντες μῆτε ἀκείοντες, ἐν ἧ χαλῶις
 “καίραδοις ἐπιπιδύμασι δημερδύοντες.”

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'.

ΚΥΡΟΣ μὲν οὕτως εἶπεν· ἀνέστη δ' ἐπ' αὐ-
 τῷ Χρυσάντας, καὶ εἶπεν ὧδε· “ Ἀλλὰ πολ-
 “ λάκις μὲν δὴ, ὦ ἄνδρες, καὶ ἄλλοτε κρατε-
 “ νόησα ὅτι ἄρχων ἀγαθὸς εἶδεν ἀγαθὴν πα-
 “ τρὸς ἀγαθὴν. Οἱ τε γὰρ πατέρες παρονοῶσι τῇ παιδῶν, ὅπως
 “ μὴ ποτε αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ ὑπαιλήψῃ, Κῦρός τε μοι δοκῶ νῦν
 “ συμβουλεύειν ἡμῖν ἀφ' ὧν μάλιστα ἂν εὐδαιμονῶντες ἀγατε-
 “ λοῖμεν. Οὐδὲ μοι δοκῶ ἐνδεέστερον ἢ ὡς ἐχρῆν δηλώσαι, τῆτο
 “ ἐγὼ πειράσομαι τὰς μὴ εἰδότες διδάξαι. Εἰνοήσατε γὰρ δὴ, τίς
 “ ἂν πόλις πολεμία ὑπὸ μὴ πειθομένων ἀλοή; τίς δ' ἂν φιλία
 “ ὑπὸ μὴ πειθομένων ἀγαφολαχθείη; ποῖον δ' ἂν ἀπειθόντων
 “ στρατεύμα νίκης τύχοι; πῶς δ' ἂν μᾶλλον ἐν μάχῃς ἡττώντο
 “ ἄνθρωποι, ἢ ἐπιδαν ἄρξων ἰδίᾳ ἐχθρὸς παρὰ τὴν αὐτῆς σωτηρίας
 “ βεβλάεας; τί δὲ ἂν ἄλλο ἀγαθὸν τελεσθεῖν ὑπὸ τῷ μὴ πει-
 “ δομένων τοῖς κρείττοσι; ποῖα γ' πόλεις νομίμως ἂν οἰκηθεῖν;
 “ ἢ ποῖοι οἶκοι σωφείησαν; πῶς δ' ἂν νῆες ὅποι δεῖ ἀφίκωντο;
 “ Ἡμεῖς δὲ ἂν νῦν ἀγαθὰ ἔχομεν, ἀλλὰ τί ἄλλο μᾶλλον καλε-
 “ σεσθαι, ἢ ἀλλὰ τὸ πείθεσθαι τῷ ἄρχοντι; Διὰ τῆτο γὰρ καὶ
 “ νυκτὸς ὧς ἡμέρας ταχὺ μὲν ὅποι ἐδὴ πῆρε γινώμια, ἀνδρόσι γ' τῷ
 “ ἄρχοντι ἐπάμφοροι, ἀνυπόστατοι ἡμεν, τῇ δ' ὀλιπαχθέντων
 “ ὅθεν ἡμῶν τελεῖς κατελείπομεν. Εἰ τοίνυν μέγιστον ἀγαθὸν

“τὸ πειθαρχεῖν φαίνεται εἰς τὸ καταπράττειν τὰ γὰρ, εὖ ἴσῃ
 “ὅτι αὐτὸ τῆτο καὶ εἰς τὸ ἀφαιρῶσαι αὐτὸς μέγιστον ἀγαθόν ὄντι.
 “Καὶ παρόθεν μὲν δὴ πολλοὶ ἡμῶν ἤρχοι, ἐδενὸς δὲ ἤρχομεν.
 “νῦν δὲ χαλεποὶ αὐτῷ οὕτω πάντες οἱ παρόντες, ὥστε ἀρχετέ οἱ
 “μὲν πλείονων, οἱ δὲ μείονων. Ὡς περ τοίνυν αὐτοὶ ἀξιῶσθε ἀρ-
 “χεῖν τῶν ὑφ’ ὑμῖν, ἔγωγε καὶ αὐτοὶ πειθώμεθα οἷς ἂν ἡμῖν χαρή-
 “κοι. Τούτων δὲ ἀφαιρῶσαι ἡμᾶς δεῖ τῶν δούλων, ὅσον οἱ μὲν
 “δούλοι, ἄκοντες τοῖς δεσπόταις ὑποπρετῶσιν. ἡμᾶς δὲ, εἴπερ
 “ἀξιῶμεν ἐλθεῖν ἑσθίον, ἐκόντας δεῖ ποιεῖν ὅ, τι πλείους ἀξίον
 “φαίνεται ἔστι. Εὐρήσετε δὲ, ἔφη, καὶ ἔνθα αἰδοῦ μοναρχίας
 “πόλις οἰκεῖται, πῶς μάλιστα τοῖς ἀρχουσιν ἐθέλουσιν παύ-
 “σαι, ταύτῃ ἡκιστα τῶν πολεμίων ἀναγκαζομένη ὑπα-
 “κούειν. Παρωμέν τε ἔν, ὥς περ Κύρος κελύει, ἐπὶ τὸδε τὸ δρ-
 “χεῖον, ἀσπασμέν τε δὲ ὦν μάλιστα δουλοσύνην κατέχειν αὐτοὶ,
 “πᾶν ἔχοντες ἡμᾶς αὐτὰς χεῖρας Κύρω ὅ, τι ἂν δέη. Καὶ τῆτο
 “ἵδ’ εὖ εἰδέναι χρὴ, ἔπειτα μὴ δουλή) Κύρος εὐρεῖν ὅ, τι αὐτῷ μὲν
 “ἐπ’ ἀγαθῷ χεῖρῃ, ἡμῖν δὲ ἔ. ἐπεὶ περ τὰ γε αὐτὰ ἡμῶν συμ-
 “φέρει, καὶ οἱ αὐτοὶ εἰσιν ἡμῖν πολέμοι.”

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπε Χερσάντας, οὕτω δὴ καὶ ἄλλοι ἀνίσταν-
 το πολλοὶ καὶ Περσῶν καὶ τῶν συμμάχων σωεργιστῆς καὶ
 ἔδοξε οὕτως ἐντίμοις αἰεὶ παρέναι ἐπὶ θυράς, καὶ παρέχειν αὐ-
 τὰς χεῖρας ὅ, τι βούληται ἕως ἂν ἀφίη Κύρος. Ὡς δὲ τότε
 ἔδοξεν, ἔγωγε καὶ νῦν ἐπὶ ποταμῶν οἱ καὶ τὰ πᾶσι βασι-
 λῆς ὄντες. Ἐπειπὶ αὖτε τὰς τῶν δρχόντων θύρας. Ὡς δὲ ἐν τῷ
 λόγῳ δεδήλω) Κύρος χαλεποῦσθαι εἰς τὸ διαφυλάττειν ἑαυτῷ
 τε καὶ Πέρσας τὴν ἀρχήν, ταῦτα ἔ. οἱ μετ’ ἐκείνων βασιλεῖς νόμιμα.

ἐπὶ καὶ νῦν ἀφ' ἑλπίδος ποιοῦντες. Οὕτω δ' ἔχει καὶ τῶν ὠσπερ καὶ
 τῶν ἄλλων· ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτίων ᾖ, καθαρώτερον τὰ νό-
 μιμα πράττει· ὅταν δ' ἧρεων, φανλότερον. Εφοίτων μὲν ἔν ἐπὶ
 τὰς θύρας Κύβη οἱ ἔντιμοι σὺν τοῖς ἵπποις καὶ ταῖς αἰχμαῖς, συν-
 δόξαν πᾶσι τοῖς ἀείροις τὴν συγκατασκευαμένων τὴν ἀρχήν. Κυ-
 βης δ' ἐπὶ μὲν τὰλλα καθίστη ἄλλοις ἐπιμεληταῖς, καὶ ἡδ' αὐτὰ καὶ
 προσόδων ἀποδεκτῆρες, καὶ δαπανημάτων δοτῆρες, καὶ ἔργων ἐπιστᾶς,
 καὶ κτημάτων φύλακες, καὶ τὴν εἰς τὴν δίκαιον ἐπιτηδεύειν ἐπιμεληταῖς
 καὶ ἵππων καὶ κυνῶν ἐπιμεληταῖς καθίστη, ὥς ἐνόμιζε καὶ τῶν τὰ
 βοσκήματα βάλπας· ἀνὰ πᾶν αὐτὰ χρεῖσθαι. Οὓς δὲ συμφύ-
 λακας τὴν εὐδαιμονίας οἱ ὥτεο χρεῖσθαι ἔχουσιν, τέτταρτος ὡς βέλ-
 τιστοι ἔσονται, ὅσοι τε τὴν ἐπιμέλειαν ἄλλοις παρεστέτασιν,
 ἀλλ' αὐτὰ ἐνόμιζε τῷτο ἔργον εἶναι. Ἡδὲ γὰρ ὅτι, εἴ γε μάχης
 ποτὲ δεήσει, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ ὡδιστάταις καὶ ὁπισταῖς ληπείον
 εἶναι, σὺν οἷσπερ οἱ μέγιστοι κίνδυνοι· καὶ ταξιαρχοῖς δὲ καὶ πε-
 ζῶν καὶ ἵππεων ἐγίγνωσκεν ἐκ τῶν κατὰ τὸν εἶναι. Εἰ δέοι
 δὲ καὶ στρατηγῶν που αἰεὶ αὐτῶν, ἡδὲ ὅτι ἐκ τῶν πεμψέον εἶναι
 καὶ πόλεων δὲ καὶ ὅλων ἐθνῶν φύλαξι καὶ σωτηρίᾳ· ἡδὲ ὅτι
 τῶν πρὸς χρεῖσθαι, καὶ πρέσβεις γε τῶν πρὸς πεμψέον ὅπως
 ἐν τοῖς μέγιστοις ἡγεῖτο εἶναι εἰς τὸ ἀνὰ πόλεμον τογχεύειν ὡς
 δεοίτο. Μὴ οὐτὼν μὲν εἶναι, οἷον δὲ, δι' ὧν αἱ μέγισται καὶ πλείστα
 πράξεις ἐμελλον εἶναι, χαλῶς ἡγεῖτο τὰ αὐτὰ εἶναι· εἰ δ' ὅτοι εἶναι,
 οἷος δέοι, πάντα ἐνόμιζε χαλῶς εἶναι. Ἐνέθυ μὲν ἔτι, ἔτι γὰρ
 εἰς τῶν τῶν ἐπιμέλειαν· ἐνόμιζε δὲ τὴν αὐτὴν καὶ αὐτὰ ἀσκήσθαι
 τῶν ἀρετῶν. Οὐ γὰρ ὥτεο οἷον τε εἶναι, μὴ αὐτοῖς πρὸς ὅντα
 οἷον δεῖ, ἄλλοις ἄρ' ὁρμαῖν ἐπὶ τὰ χαλὰ καὶ ἀγαθὰ ἔργα.

Ὡς ὅτε τῷ δυνάμει, ἡγήσατο πολλὰς παρὰ τοὺς δυν, ἐμὲ
λοι διωκόμεθα ὅτι κρατίστου ἀθλημελείδα. Τὸ μὲν οὖν παρὰ
σὺν ἀμελείῃ οὐχ οἷον τὰ ὀνόματι (εἶ), παρὰ τοὺς ὅτι πολλὰ
καὶ τελειὰ ἀνάγκη ἔσονται εἰς μεγάλην ἀρχὴν. τὸ δ' αὖ, πολλὰ
λὼν κτημάτων ὄντων, ἀμφὶ τῷτα καὶ αὐτὸν ἔχειν ἥδη ὅτι
ἀρχαίαν ἀνέξει τῆς τῆς ὅλων σωτηρίας ἀθλημελείδα. Οὕ-
τω δὲ σκοπῶν ὅπως αἱ τὰ τε οἰκονομικὰ καὶ ἄλλα ἔχει, καὶ ἡ
χολὴ γενέσθω, καὶ τὸν πᾶσι πᾶσι τῶν στρατηγικῶν συντάξω. Ὡς
γὰρ τὰ πολλὰ, δεξιόδεχοι μὲν δεξιῶν ἐπιμέλονται, λο-
χαῖοι δὲ δεξιόδεχων, χιλάρχοι ὅτι λοχαγῶν, μυριάρχοι δὲ χι-
λιάρχων. καὶ ὅπως ἄλλος ἀθλημελής γίγνεται, ὅτι ἢ πᾶν πολ-
λὰ μυριάδες αἰσώπων ὥστε καὶ ὅταν ὁ στρατηγὸς βέλῃ) χη-
σαδὰ ἢ τῇ στρατῷ, δεξιὰ ἢ τοῖς μυριάδεσσιν ἀνταγγωνίῃ.
Ὡς περ οὖν ταῦτα ἔχει, ἔτω καὶ ὁ Κύριος συνεκεφαλαιώστω
τὰς οἰκονομικὰς πράξεις. ὥστε καὶ τῷ Κυρίῳ ἔχρηστο ὀλίγοις ἀνα-
λεγομένῳ μηδὲ ὅτι οἰκείων ἀθλημελήτως ἔχειν. καὶ ἐκ τούτου ἡδὲ
χολὴν ἦγε πλείων ἢ ἄλλως μιᾶς οἰκίας καὶ μιᾶς τοῦ ἐπιμελε-
σίου. Οὕτω δὲ καὶ ἀνασπόμενος τὰ αὐτὰ, ἐδίδαξε ὅτι τὰς παρὰ
αὐτὸν τῷ τῇ καὶ ἀσπίδι χρῆται. Τὴν μὲν δὲ χολὴν ἔτω κα-
τεκιδεύστω ἑαυτῷ τε ὅτι τοῖς παρὰ αὐτὸν.

Ἡρχετο δὲ ἐπιστάτην ὅτι οἷος δὲ εἶ) τὰς κοινὰς. Πρῶτον μὲν
ὁπόσοι ὄντες ἰσχυροὶ ἄλλων ἐργαζομένων τρέφεσθαι, μὴ παρὲν
ἐπὶ ταῖς δύρεσι, τῶν ἐπὶ τῇ νόμῳ τὰς μὲν πρῶτας ὅτι
αἱ ἐπὶ οὐκ ἐπὶ καὶ ἐπὶ αἰσῶν ὅτι αἱ παρὰ αὐτὸν, καὶ ἀπὸ
τῶν παρὰ αὐτὸν (εἶ), καὶ ἀπὸ τῶν εἰδέναι ὅτι ὄντων, ὅ, πᾶσι
τοῖς, ὅτι τῶν βελήτων οἱ ὅτι μὴ πρῶτον, τῶν ἡγεῖτο ἢ ἀνα-

τείει πνί, ἢ ἀδούει, ἢ ἀμελείει ἀπεινῶν. Τῷτο ἔν πορῶτοι ἡγ-
 σάμεν, πορῶνῶνῶν τὴν τοιῶν παρῶν. τῷ γὰρ πρὶ
 ἑαυτῷ μάλιστα φίλων ἐκέλευεν ἂν πινὰ ἀντιλαβεῖν τὰ τῷ μὴ
 φοιτῶντος, φάσκοιτο λαμβάνειν τὰ ἑαυτῷ. Επεὶ ἔν τῷτο γέ-
 νοιτο, ἦκον ἂν εὐθύς οἱ σεργύμενοι, ὡς ἡδικομημένοι. Ο δὲ Κύρος
 πολὺ μὲν χρόνον ἐκ ἐχθράζε τοῖς τοιῶν ὑπακύν. ἐπεὶ δὲ
 ἀκούσειεν αὐτῶν, πολὺ χρόνον ἀνεβάλλετο τὴν ἀφαιρησίαν.
 Ταῦτα δὲ ποιῶν ἡγεῖτο πορῶνῶν αὐτὸς θεράπυν, ἡτοῖ
 δὲ ἐχθρῶς, ἢ εἰ αὐτὸς κολλάζων ἡνάγκαζε πρῶν. Εἰς μὲν
 διδασκαλίας τρέπτο ἦν αὐτῷ ἔτῳ τῷ παρῶν. ἄλλος δὲ,
 τὸ τὰ ρῶν καὶ κερδαλεῶν τοῖς παρῶν πορῶν. ἄλ-
 λῳ δὲ, τὸ μηδεὶ ποτε τοῖς λυτοῖς νέμειν. Ο δὲ δὴ μέγιστο
 τρέπτο τῆς ἀνάγκης ἦν, εἰ τις τῶν μηδεὶς ὑπακούοι, ἀ-
 φελόμενον ἂν τῷτο ἂ ἔχοι, ἄλλῳ ἐδίδου, ὃν ὥετο διωάσθαι
 ἂν ἐν τῷ δέοντι παρῶν. καὶ οὕτως ἐγίνετο αὐτῷ φίλο
 χερίμῳ ἀντὶ ἀχρήστου. (Επιζητῶν δὲ καὶ ὁ νῦν βασιλεὺς ἦν
 τις ἀπῆ, οἷς παρῶν χαθήκη.) Τοῖς μὲν δὴ μὴ παρῶν ἔτω
 πορῶνῶν.

Τοὺς δὲ παρῶν ἑαυτοὺς ἐνόμισε μάλιστα ἂν εἴη τὰ
 χαλὰ καὶ ἀγαθὰ πρῶνῶν ἔργα, ἐπεὶ εἰς ἀρχὴν ἦν αὐτῷ, εἰ
 αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπιδεικνύειν πειρῶτο τοῖς δέχομενοι πάντων μάλ-
 ιστα κεκοσμημένοι τῇ δέρετῇ. Αἰσθάνεσθαι μὲν γὰρ ἐδόκει καὶ ἀφ-
 τὸς γραφομενὸς νόμος, βελτίος γιγνομενὸς ἀνθρώποις. ὅτι ὁ
 ἀγαθὸν ἀρχόντα, βλέποντα νόμον ἀνθρώποις ἐνόμει, ὅτι καὶ
 τάπιν ἱκανὸς ὅστις, καὶ ὁρᾶν τὸν ἀτακτεῖν καὶ κολλάζειν. Οὕτω
 δὴ γινώσκων, πορῶν μὲν τὰ πρὶ τῶν θεῶν μᾶλλον ἐπεδείκνυεν

ἑαυτὸν ἐκπονοῦντα ἐν τέτῳ τῷ χρόνῳ, ἐπειδὴ εὐδαιμονέστερον ἦν. Καὶ τότε πρῶτον χατεσάθη οἱ μάγοι ὑμνεῖν τε αἰεὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ τὰς θεάς, ὥς θύειν αὐὰν ἐχάσθην ἡμέραν οἷς οἱ μάγοι θεοῖς εἵποιεν. Οὕτω δὴ τὰ τότε χαλασαμένοι ἐπὶ καὶ νῦν ἀγαθὰ πρὸς αἰεὶ ὄντι βασιλεῖ. Ταῦτα ἔνι πρῶτον ἐμμενέτω αὐτὸν καὶ οἱ ἄλλοι Πέρσαι, νομίζοντες καὶ αὐτοὶ εὐδαιμονέστεροι ἔσεσθαι, ἢ θεοραπύωσι τὰς θεάς, ὥσπερ ὁ εὐδαιμονέστατός τε ὢν καὶ ἀρχεῖν καὶ Κύρῳ δὲ αὐὰν ἡγεῖτο ταῦτα ποιεῖντες δρέσκειν.

Ο δὲ Κύρῳ πλεονεξῶν μὴ αὐτῷ εὐσεβεῖαν καὶ ἑαυτῷ ἀγαθὸν ἐνόμιζε, λογιζόμενος ὥσπερ ὁ πλεὺν αἰεθύμῃ μοι μετὰ τῷ εὐσεβῶν μᾶλλον ἢ μὴ τῷ ὑπερηκέναι τι δοκούντων. Πρὸς δὲ τέτοις ἐλογίζετο, εἰ πάντες οἱ κοινῶνες θεοσεβεῖς εἶεν, ἥτιον αὐτῷ ἐθέλειν περὶ τε ἀλλήλοις ἀνόσιόν τι ποιεῖν καὶ περὶ αὐτὸν, εὐεργέτης νομίζων εἶναι τῷ κοινῶνι. Εμφροῦν δὲ καὶ τέτο, ὅτι περὶ πολλὰ ἐποιεῖτο μηδὲνα μίτε φίλον ἀδικεῖν μίτε σύμμαχον, ἀλλὰ τὸ δίκαιον ἰσχυρῶς ὁρᾶν, μᾶλλον καὶ ὅτι ἄλλοις ὥς αὐτῷ μὲν αἰσίων κερδῶν ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ τὰ δίκαιου δὲ ἐθέλειν ποιεῖσθαι. Καὶ αἰδοῦς δὲ αὐὰν ἡγεῖτο μᾶλλον πᾶσι τῶν ἐμπιπλάναι, εἰ αὐτὸς φθνερὸς εἴη πᾶσι οὕτως αἰδοῦμενος, ὥς μήτ' εἰπεῖν αὐὰν μίτε ποιῆσαι μηδὲν αἰσίων. Ετεκμαίρετο δὲ τέτο οὕτως ἔξεν ἐκ τοῦδε· μὴ γὰρ ὅτι ἀρχόντα, ἀλλὰ καὶ οὓς ἐφοβοῦνται, μᾶλλον ὅτι αἰδοῦμενοι αἰδοῦνται τῷ ἀναιδῶν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γυναικας δὲ, αἷς αὐὰν αἰδοῦμενος αἰδοῦνται, ἀνταρθεῖας μᾶλλον ἐθέλουσιν ὁρᾶντες. Τὸ δὲ αὐὰν πείθεσθαι ἔγω μάλιν' αὐὰν ὥς ἐμμενον εἶναι τοῖς περὶ αὐτὸν, εἰ ὅτι ἀπορροφασίως πειδοῦμενοι φθνερὸς εἴη μᾶλλον

αμῶν τῇ τῆς μεγίστης ἀρετῆς ἔπιποννυμένῃ δοκίμῳ πᾶσι
 Γυμνασίων δ' ἦτο καὶ ποικίλῃ διατέλει. Καὶ σωφροσύνην δ' αὐτὴ
 ἐπαυκύνει, μᾶλλον ἐποικίει καὶ ἑυπρεπὲς πάντας αἰσθεῖν. Οὔτε γὰρ
 ὁρῶσιν, ὃ μάλιστα ἔστιν ὑβρίζειν, τοῦτον σωφρονοῦντα, αὐτὸν
 μᾶλλον οἱ γε ἀδυνάστεροι ἐθέλουσιν ὁρᾶν ὑβριστὴν ποιοῦντα
 φανερόν τι. Διήκει δὲ αἰδοῖ καὶ σωφροσύνην τῆδε, ὡς τὰς
 μὲν αἰδομένους, τὰ ἐν τῇ φανερῇ αἰσθεῖ φεύγοντας. ὅτι δὲ
 σόφρους, καὶ τὰ ἐν τῇ ἀφαιεῖ. Καὶ ἐγκρατεῖαν δὲ οὕτω
 μάλιστα ἀνὴρ αἰσθεῖσθαι, εἰ αὐτὸς ἀπεικνύει ἑαυτὸν μὴ
 ὑπὸ τῇ παρρησίᾳ ἡδονῶν ἐλκόμενον ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, ἀλ-
 λά περὶ τὴν ἐλευθερίαν πρῶτον σὺν τῇ καλῇ τῇ σωφρο-
 σύνῃ. Τοιαῦτα τοιούτῳ ὅν ἐποίησαν ὅτι τὰς θύρας πολ-
 λὴν μὲν τῇ χάριτι αὐταξίαν, ὑπεκρίναντο τοῖς ἀμείνοισι,
 πολλὰν δ' αἰδοῖ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. Εὐγενεῖς δ'
 αἱ ἐκείνῃ ὁδοῖ αὐτὴ ὀργίζομενον κραυγῇ, οὐτε χαίροντι
 ὑβριστικῶς γέλωτι ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτὰς ἡμέτωπῃ ὅτι εἰς χαλ-
 λόν τι. Τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ὅτι θύρας
 διήκον.

Τῆς παλεμικῆς δ' ἐνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θύρας ἐξῆλθεν ἕσπερ
 αἰσθεῖν ὅτι αὐτὰ χρῆται ἑυπρεπὲς ἡμέτερον καὶ ὅπως δέξιν
 ἀσκήσει παλεμικῶν τι, ἔστιν ἰσχυρῶς ὅτι ἀληθεύουσιν. Καὶ γὰρ ἐπὶ
 χροῖ ἐν πεντοδεκάτῃς χαίρει αὐτὴ μάλιστα ἀπαδείκνυσιν, ἀλλ'
 τὰ ἀρετῆς φεύγοντι ὅτι αὐτὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἰσχυρῆς ἀρετῆς
 αὐτὴ μάλιστα ἀπεργάζεται, ἀλλ' οὐκ ἐν τῇ λαμβάνει φιλο-
 πρίαν καὶ ὀφειλόμενον. Καὶ τὴν ἐγκρατεῖαν ὅτι καὶ πόνοι καὶ
 ψύχη ἔστιν γὰρ καὶ λιμὸν καὶ ἀνία διὰ τὴν φέρει, ὅτι αὐτὴ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'. 281

μάλιστα προσείδε τις κοινῶνας. Καὶ νῦν δ' ἐπὶ βασιλεὺς
 καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα πάντα ποιούμετες ἀφ' ἐλευθέρου.
 Οἱ μὲν οὖν ὅκ' ὥστε προσήκειν ὁδοῖν ἀρχῆς, ὅσας μὴ βελ-
 τίων εἴη τῆς ἀρχαρχίας, καὶ τοῖς περὶ ἐκείνους πᾶσι δῆλον· καὶ
 ὅτι οὕτως ἀσκήσας τις περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξ-
 ὠφελεῖται καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας ἐν ταῖς
 μελέταις. Καὶ γὰρ ὅτι θύει τις μὲν ἄλλος ἐξῆν, ὁπότε
 μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη,
 οὐκ ἐθέλει τὰ ἐν ταῖς ὁδοῖς θύειν τεσφόμενα· καὶ οὐτε
 αὐτὸς ποτε πρὶν ἰσθῆσαι δειπνὸν ἤρειτο, οὐτε ἵππους ἀγχιμά-
 σαις αἶψαν ἐκέβαλλε· συμπαραχέλη δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θύ-
 ραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτάρχας. Τοναρχοῦ μὲν μὲν αὐ-
 τὸς δέφερει ἐν πᾶσι ταῖς χαλαῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ
 ὁδοῖν, ἀφ' οὗ αἰεὶ μελέτην. Παροδείγμα μὲν δὲ τοῖν-
 δε ἑαυτὸν περὶ ἑαυτοῦ. Πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῆς ἄλλων οὐ-
 πτωσὶς μάλιστα ἀρώη τὴν χαλὰ διώκοντας, τοῖς καὶ δούροις καὶ
 δούροις καὶ ἐδούροις καὶ πᾶσι πᾶσι ἐξέρχεται· ὥστε πολλὰ
 πᾶσι φιλοπρίαν ἐκέβαλλεν, ὅπως ἐκείνους αἰεὶ φησὶν
 τοῦ Κυρίου.

Καταμαθεῖν δ' ἐπὶ Κυρίῳ δοκῶμεν, ὡς ἐν ταύτῳ μόνῳ ἐνάμιζε
 χρῆσαι τὰς ἀρχαρχίας τῆς ἀρχαρχίας ἀφ' ἐλευθέρου, τῇ βασιλείᾳ
 αὐτῶν (ἐπὶ), ἀλλὰ καὶ χρῆσθαι τῇ αὐτῇ ὥστε χρῆσθαι αὐτῇ. Στο-
 χάζοντες οὖν εἴλετο αὐτὸν Μηνδικίῳ αὐτὸς τε φέρειν, καὶ τὰς κοι-
 νῶνας ταύτης ἐπέσειν ἐκείνῳ· αὐτὴ γὰρ αὐτῇ συγκρίσιν
 εἴδωσι, εἰ τις ἐν τῇ σφαιρᾷ οὐδὲν ἔχει, καὶ καλῶς καὶ ἀγα-
 θῶς ὁδοῦν αὐτῇ τῇ φησὶν. Καὶ γὰρ πᾶσι ἀφ' ἐλευθέρου.

τα τοιαῦτα ἔχουσιν, ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ὅτι καὶ ὑποπνεύμε-
 νους π, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσὶ. Καὶ ὑποχρίεσθαι δὲ
 τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοντο ἢ εἰ-
 σὶ καὶ ἐντείνεσθαι, ὡς εὐχρώτεροι ὀρώντο ἢ πεφύκασιν. Ε-
 μελέτισσε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πύοντες μηδὲ ἀπομνημόριοι φθνε-
 ροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστροφόμενοι ὑπὶ θέαν μηδεὶος, ὡς ὁδοὶ
 θαυμάζοντες. Πάντα ὃ ταῦτα ὥστε φέρεν τι εἰς τὸ δυσκατα-
 φρεσιντατέρως φαίνεσθαι τοῖς δρχομένοις. Οὓς μὲν δὴ ἄρχην
 ἔετο χεῖναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κρατεσκόδιασε καὶ μελέτη καὶ τῇ
 σεμνῶς πρὸς αἰνῶν αὐτῶν· ἐς δ' αὖ κρατεσκόδιαζεν εἰς τὸ δου-
 λεύειν, τέττις ἔτε μελετᾶν τ' ἐλθυγείων πόνων ἔδνα παρῶρμα,
 ἔτε ὅπλα κεκτῆος ἐπέτρεπεν· ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μῆτε αἰστοί
 μῆτε ἀποτοί ποτε ἔσονται, ἐλθυγείων ἐνεκα μελετημάτων. Καὶ
 γὰρ ὅπῃ ἐλαύνοντο τὰ θηρία τοῖς ἰππεύουσιν εἰς τὰ πεδία, φέ-
 ρεσθαι οἶτον εἰς θήραν τέτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλθυγέων ὁδοὶ
 καὶ ὅποτε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ
 ὑποζύγια. Καὶ ὅποτε ὃ ὥρα εἴη αἰέλου, ἀνέμμεν αὐτὸς ἐστ'
 αἶν φαγοίεν π, ὡς μὴ βουλιμῶεν· ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν, ὥσ-
 περ οἱ αἰετοί, πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν ὅπως
 ἀναμφιλόγως αἰεὶ ἀνδράποδα ἀγαγελοῖεν. Τῇ μὲν δὲ ὅλη Περ-
 σῶν δρχῇ ἔτω τ' ἀσφάλειαν κρατεσκόδιαζεν.

Ἐαυτῷ δὲ, ὅτι μὲν ἐχ' ὑπὸ τ' κραταρφεύων κίνδυνος εἴη
 παθεῖν π, ἰσχυρῶς ἐθάρρει· (καὶ γὰρ ἀνάγκη αἰετοῦ ἦν) αὐτὸς,
 ὅς αἰσινάκτις οἶτος ἔωρα, καὶ πρὸς τέτοις ὁδοὶ ἐπλησίαζε τέ-
 των ὁδοῖς αὐτῷ οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας) οὓς δὲ κραπίδας τε
 ἦγετο, καὶ ὑπλησιμένους ὅς ἀνδράποδας ὄντας ἔωρα, καὶ τὰς μὲν αὐ-

τῶν ἡδὲ ἰππέων ἡγεμόνας ὄντας, τὰς δὲ, πεζῶν· πολλὰς δὲ αὐ-
τῶν καὶ φρενήματα ἔχοντας ἡδυνέτο ὡς ἱκανὸς ὄντας ἀρχεῖν
καὶ τοῖς φύλαξι δὲ αὐτῶν ἔτοι μάλιστα ἐπλησίαζον, καὶ αὐτὰς
δὲ Κύρῳ τέτων πολλοὶ πολλάκις συνεμίγνυσαν· (ἀνάγκη γὰρ
ἦν, ὅτι ἔχρησθαι ἔμελλεν αὐτοῖς) ὑπὸ τέτων οὖν ἔκινδυνος
ἦν αὐτὸν μάλιστα παθεῖν καὶ χάλα πολλὰς ἑσπας. Σκοπῶν οὖν
ὅπως ἂν αὐτὰς καὶ τὰ ὑπὸ τέτων ἀκίνδυνα γένοιτο, τὸ μὲν πε-
ριελεῖσθαι αὐτῶν τὰ ὅπλα ἔκδοτο τοῖς πολεμοῖς ποιῆσαι, ἀπεδοκίμασε,
καὶ ἀδίκον ἡγέμευτο, καὶ χατάλυσεν τῆς ἀρχῆς τῆτο νομίζων·
τὸ δὲ αὖ μὴ περιελεῖσθαι αὐτὰς, καὶ τὸ ἀπιστεῖντα φανερεῖν
(ἔει), ἀρχὴν ἡγήσατο πολέμου· ἐν δὲ ἀντὶ πάντων τέτων ἔγνω
καὶ κρατίστους (ἔει) πρὸς τὴν αὐτῶν ἀσφάλειαν καὶ χάλλισιν, εἰ
δυάμετο ποιῆσαι τὰς κρατίστους ἑαυτὰς μᾶλλον φίλους ἢ ἀλλή-
λοις. Ὡς οὖν ὅτι τὸ φιλεῖσθαι δοκεῖ ἡμῖν ἐλθεῖν, τῆτο πε-
ρασόμεθα διηγήσασθαι.

Πρῶτον μὲν γὰρ διὰ παντὸς αἰεὶ ἔχοντες φιλενδρωπίαν τῇ ψυ-
χῇ ὡς ἡδύνατο μάλιστα ἐνεφάνιζεν· ἡγεμὸς, ὥσπερ ἐ βράδιον
ἐστὶ φιλεῖν τὰς μετῴν δοκοῦντας, ἐστὶ εὐνοεῖν τοῖς χακονόοις, ἔπει-
κα τὰς γνωσθέντας ὡς φίλους, ἔκδο εὐνοῶσιν ἐκ ἂν δυάμετο μετῴν
ὑπὸ τῇ φιλείᾳ ἡγεμῶν. Ἐως μὲν ἐν χερίμασιν ἀδυνατώ-
τερος ἦν εὐεργετεῖν, τὰ τε προνοεῖν τῇ σωόντων καὶ τὰ προπονεῖν, καὶ
τὰ συνεδόμενος μὲν ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς φανερός (ἔει), συναχθόμενος
δὲ ἐπὶ τοῖς κακοῖς, τῆτοις ἐπειράτο τῇ φιλίᾳ θηρδέειν· ἐπειδὴ δὲ
ἐγχετο αὐτὰς ὥστε χερίμασιν εὐεργετεῖν, δοκεῖ ἡμῖν γινώσκειν, πρῶτον
μὲν, ὡς εὐεργέτημα ἀνθρώποις πρὸς ἀλλήλους ἐξέν ἐστιν ὑπὸ τῇ αὐ-
τῆς διαπάνης ἐπιχαριτώτερον, ἢ σίτων καὶ ποτῶν μετάδοσις. Τῆτο

εἴ τι νομίμας, παρθένον μὲν εἴη ἢ αὐτὸς τράπεζαν συντάξῃ,
 ὅπως οἷς αὐτὸς σιτοῖτο σιτοῖς, τέτοις ὁμοίᾳ αἰεὶ καθύπερθε αὐτῷ,
 ἰχθυὶ καὶ πᾶσι πολλοῖς ἀνθρώποις· ὅσα ἢ καθύπερθε, ὅσα πάντα,
 πάλιν οἷς αὐτὸς καὶ οἱ σιωδείπνοι χρήσαντο, διεδίδου οἷς αἰεὶ βα-
 λυτοῖς ἢ φίλων μνημῶν ἐνδείκνυσθαι, ἢ φιλοφροσύνῃ. Δίεπεμπε
 δὲ καὶ τέτοις εἰς ἀγαθείην ἢ ἐν φυλακαῖς, ἢ ἐν θέραις, ἢ ἐν
 αἰσθηταῖς ἀφάξειν. ἐνσημαίνοντο τῷτο, ὅτι ἐχὶ λαοφάνοι
 χαρίζεσθαι βαλόντιος. Εἴματα δὲ καὶ τῶν οἰκετῶν ἀπὸ τῆς τρα-
 πέζης ὁπότε πινὰ ἐπαμνέσκει· καὶ τὸν πᾶντα δὲ σιτον τῶν οἰκετῶν
 εἴη πᾶν αὐτὸς τράπεζαν ἐπέθηκετο, οἰόμενοι ὅσους καὶ τοῖς
 κυσὶν ἐμποιεῖν πινὰ καὶ τῷτο εὐνοίαν. Εἰ ἢ καὶ θέραις πινὰς
 βαλόντιος φίλων ὑπὸ πολλῶν, καὶ τέτοις ἐπεμπεν ἀπὸ τῆς τραπέζης
 καὶ ἴσιν γὰρ ἐπὶ οἷς αἰεὶ ὀρώσι πεμπόμενα ἀπὸ τῆς βασιλέως τῆς τραπέζης,
 τέττας πάντες μάλλινον θέραις πινὰ νομίζοντες αὐτὰς ἐντήμας εἶναι,
 καὶ ἰχθυὶς διαπράττειν ἢ πὶ δέων. Ἐπὶ ἢ καὶ ἐν τῶν μόνον ἐνεκαῖ
 εἰσημύρων εὐφρογὰν τὰ πεμπόμενα καθύπερθε βασιλέως, ἀλλὰ πᾶ
 ὅντι καὶ ἡδονῇ πολὺ ἀγαφὲρ τὰ ἀπὸ τῆς βασιλέως τῆς τραπέζης. Καὶ
 τῷτο μέντοι ἔτις ἔχειν εἶδεν πὶ θάυμαστον· ὅσους γὰρ καὶ ἀλλὰ
 τέχνη ἀγαφὲρ ὄντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν εἰσεργασμένη
 εἴσι, καὶ τὸ αὐτὸν ὅσον καὶ τὰ πρὸ βασιλῆς σῖτα πολὺ ἀγαφε-
 ρόντως ἐκπεπόνη. Ἐν τῇ γὰρ ταῖς μικραῖς πόλεσιν οἱ αὐτοὶ ποιεῖσι
 κλίην, θύραν, ἀρσεν, τράπεζαν (πολλάκις δ' ὁ αὐτὸς ὅστις καὶ
 οἰκοδομῇ, καὶ ἀγαπᾷ ἢ καὶ ἔτις ἰχθυὶς αὐτὸν τρέφειν ἐργασίας
 λαμβάνει· ἀδύνατον ἐν πολλὰς τεχνώμετον ἀνθρώπων πᾶντα κα-
 λῶς ποιεῖν) ἐν ἢ ταῖς μεγάλαις πόλεσιν, ἀπὸ τὸ πολλὰς ἐχούσας
 εἰσὶ, ὅσους καὶ μὲν ἐχούσας τέχνη εἰς τὸ τρέφειν πολλὰς ἢ

ἐστὶ ὅλη μία, ἀλλ' ὑποδήματα ποιεῖ ὁ μὲν αἰσθητὰ, ὁ δὲ γυναι-
κεῖα. Ἔστι δὲ εἶδος ἑ ὑποδήματα ὁ μὲν καθ' ἑαυτὸν μόνον, πε-
φασται, ὁ δὲ ὀλίγων ὁ δὲ χιτῶνας μόνον σιωπόμενων, ὁ δὲ γε τῶ-
ν ἕδων ποικῶν, ἀλλὰ σιωπῆς τῶντα. Ἀνάγκη ἔν τ' ἐν βρο-
χυαίῳ ἀφαιρέονται ἔργω, τοῦτον καὶ ἀεὶ διαναγκαζομένη
τῆτο ποιεῖν. Τὸ αὐτὸ δὲ τῆτο πέπονθε καὶ τὰ ἀμφὶ τ' διαίταν. Ὡ-
ς μὲν γὰρ ὁ αὐτὸς κλίσην ἐρώνησι, τρέφει κοσμεῖ, μαίηται, ὅψα
ἀλλοίᾳ ἀλλοίᾳ ποιεῖ, ἀνάγκη, οἶμα, τέτω ὡς αἱ ἐκείνων περ-
χωρῇ, ὅπως ἔχειν ὅπερ ἡ ἰκθύνων ἔργον ἐνὶ ἔψειν κρέα, ἀλλὰ ὀπίαν,
ἀλλὰ ἡ ἰκθύνων ἔψειν, ἀλλὰ ὀπίαν ἀλλὰ ἄρτους ποιεῖν, καὶ μηδὲ
τέτῃς παιτοδαπῆς, ἀλλὰ δὲ καὶ αἱ ἐν εἶδος εὐδοκίμῃν παρ-
χῇ ἀνάγκη, οἶμα, τῶντα ἔτω ποιεῖν, πολὺ ἀφαιρέοντες
ἐξαιρέτως ἐκείνων. Τῇ μὲν δὲ τ' οἷον θεραπεῖα τοιαῦτα ποιεῖν
πολὺ ὑπερέβαλετο πάντας.

Ὡς δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι θεραπεύων πολὺ ἐκράτῃ, τῆτο νῦν
διηγήσομαι· πολὺ γὰρ διενεγκὼν ἀνθρώπων τὰ πλείστα προσόδους
λαμβάνειν, πολὺ ἔτι πλέον διήνεγκε τὰ πλείστα ἀνθρώπων δι-
ερεῖσθαι. Κατ' ἑξῆς μὲν ἔν τῇ Κυβερνῇ ἀφαιρέτως ἔτι καὶ νῦν τοῖς
βασιλεύουσιν ἢ πολυδαρῆα. Τίνι μὲν γὰρ φίλοι πλεσιώτεροι ὄντες
φανερῶς ἢ Πελοπόννησος βασιλεῖς; Τίς δὲ κοσμῶν κάλλιον φαίνεται σο-
λαῖς τῶν περὶ αὐτὸν ἢ βασιλεύς; Τίνος δὲ δῶρα γινώσκεται
ὡς περὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ, ψέλλια καὶ στέφανοι καὶ ἱπποὶ χρυσο-
χάλκοι; οὐ γὰρ δὴ ἔξωθεν ἐκεῖ τῶντα ἔχειν ὅτι αἱ μὴ βασιλεῖς δῶ.
Τίς δὲ ἄλλος λέγει δῶρων μεγέθη ποιεῖν αἰσθητῶς αὐτὸν καὶ αἱ
ἀδελφῶν ἑ ἀντὶ πατέρων καὶ ἀντὶ παίδων; Τίς δὲ ἄλλος ἐδυνα-
τὸν ἐχθρὸς ἀπέχοντες πολλὰν μὲν οὐκ ἔδωκεν ἐμμενῆσαι, ὡς Πελοπόννησος

βασιλεύς; Τίς ὃ ἄλλος, χάλασσε ψάμμιος δ' ἐρχήν, ὑπὸ τῷ δὲ
 χορμύρων πατρὸς χαλόμενθ' ἀπέθανεν, ἢ Κῦρος; Τὸτο ὃ τ' ἐνομα
 δῆλον ὅτι εὐεργετήτορ ἐστὶ μάλλον ἢ ἀφαιρεμύρις. Κατεμάθο-
 μεν ὃ ὥς καὶ τὰς βασιλέως χαλόμενας ὀφθαλμούς καὶ τὰ βασι-
 λέως ὥτα ἐκ ἄλλως ἐκτίσσει ἢ τῷ δωρεῖσθαι τε ἔπειτα τὰς γὰρ
 ἀπαγγέλλαντας ὅσα κατὰ αὐτὰ εἴη πεπύσθαι, μεγάλως εὐε-
 ργετῶν, πολλὰς ἐποίησεν ἀνθρώποις ἔπειτα καὶ κατόπισθεν
 πᾶσι ἀγγέλλοντες ὠφελήσκειαν βασιλέα. Εἰς τὴν δὴ ἔπειτα πολ-
 λοι ἐνομήθησαν βασιλέως ὀφθαλμοὶ καὶ πολλὰ ὥτα. Εἰ δὲ
 τις οἶεται εἶνα αἰρετὸν εἶναι ὀφθαλμὸν βασιλῆ, ἐκ ὁρῶς οἶεται
 ὀλίγα γὰρ εἶς ἀνὴρ ἰδοὶ καὶ εἶς ἀκούσει· καὶ τοῖς ἄλλοις ὥσπερ
 ἀμελεῖν αὐτὸν ἀπαγγελλόμενον εἴη, εἰ ἐνὶ τῷτο περὶ τεταγμένοι
 εἴη· περὶ δὲ, καὶ ὅτινα γινώσκουσιν ὀφθαλμὸν ὄντα, τῷτον αὐ-
 τοῖς εἰδέναι ὅτι φυλάττειν δεῖ. Ἀλλ' ἐχ' ἔτις ἐχθρὸς, ἀλλὰ ὅτι φά-
 σκοντ' ἀκούσας πᾶσι ἢ ἰδεῖν ἄξιον ἐπιμελείας παντὸς βασιλῆος
 ἀκούει. Οὕτω δὴ πολλὰ μὲν βασιλέως ὥτα, πολλοὶ δὲ ὀφ-
 θαλμοὶ νομίζονται· ἔπειτα πανταχοῦ λέγειν τὰ μὴ σύμ-
 φορα βασιλῆ, ὥσπερ αὐτὸς ἀκούοντος, ἔπειτα ποιεῖν αὐτὸ μὴ σύμφο-
 ρα, ὥσπερ αὐτὸς πρὸντος. Οὐκ ἐν ὅπως μνησθῆναι αὐτὸς ἐτόλ-
 μισε περὶ πᾶσι περὶ Κύρου φλαυρῶν πᾶσι, ἀλλ' ὥς ἐν ὀφθαλ-
 μοῖς πᾶσι καὶ ὥς βασιλέως, τοῖς αὖτε παρῶσιν, ἔτις ἐχθρὸς διέ-
 κειτο. Τὸ δὲ οὕτω ἀγαθὸν τὰς ἀνθρώπων περὶ αὐτὸν, ἐγὼ
 μὲν ἐκ οἷσιν ὅ, πᾶσι πᾶσι αἰτιάσασθαι μάλλον ἢ ὅτι μεγάλα ἤθε-
 λει ἀντὶ μικρῶν εὐεργετῆν.

Καὶ τῷ μὲν δὴ μεγέθει δώρων ὑπερβαλεῖν, πλεονέκτητον ὄν-
 τα, ἐξ ἑαυμάσιν· τῇ δὲ θεραπείᾳ καὶ τῇ ἐπιμελείᾳ τῷ φί-

λων βασιλεύοντα παρηνέσθαι, τὴτο ἀξιολογώτερον. Εκείνος
τόνῳ λέγεται χατάδηλον εἶναι μηδενὶ ἀν' οὕτως αἰσχυρῆς
ἠλώμηνος, ὡς φίλων θεραπεία. Καὶ λόγος δὲ αὐτῷ δοκιμη-
μονύεται, ὡς λέγοι παρηνέσθαι ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ
ἢ βασιλέως ἀγαθῷ· τὸν τε γὰρ νομέα χρηῖται ἔφη, εὐδαίμονα
τὰ κτήνη ποιῶντα, χρηῖται αὐτοῖς, (ἢ δὴ παρηνέσθαι εὐδαίμο-
νία) τὸν τε βασιλέα ὡσαύτως εὐδαίμονας πόλεις ἢ ἀνθρώπους
ποιῶντα, χρηῖται αὐτοῖς. Οὐδὲν οὖν θαυμαστὸν, εἴπερ τῷτῳ
εἶχε τὴν γνώμην, τὸ φιλονείκως ἔχειν πάντων ἀνθρώπων θε-
ραπεία παρηνέσθαι.

Καλὸν δ' ἐπίδειγμα ἢ τὴτο λέγεται Κύρου ἐπιδείξαι Κροί-
σω, ὅτε ἐνέχετο αὐτὸν ὡς ἀπὸ τὸ πολλὰ δίδοναι πένης ἔσσιτο,
ἔξον ἀπὸ θαυμαστῶς χρυσοῦ πλείους ἐνὶ γὰρ ἀνδρὶ ἐν τῷ οἴκῳ
χατάφασθαι. Καὶ τὸ Κύρου λέγεται ἐξέσθαι, Καὶ πόσα ἀν' ἡδὴ
οἶδ' μοι χεῖματα εἶναι, εἰ συνέλεγον χρυσίον, ὥσπερ σὺ κελύεις,
ἔξ ὅτε ἐν τῇ δαρχῇ εἰμί; Καὶ τὸ Κροῖσον εἰπεῖν, Πολυὺ πνα
δαίμων. Καὶ τὸ Κύρον πρὸς τῷτα, Ἀγε δὴ, φαίμαι, ὦ Κροῖσε,
σὺν πεμψόν ἀνδρα σὺν Ἰστιάσῃ τέτῳ, ὅτῳ σὺ πιστεύεις μάλιστα.
Σὺ δ', ὦ Ἰστιάσα, ἔφη, πρὶελθὼν πρὸς τὰς φίλεις, λέγε αὐτοῖς
ὅπ' δέομαι χρυσὸν πρὸς παρηνέσθαι. (ἢ γὰρ τῷ ὄντι παρηνέ-
σαι) καὶ κέλευε αὐτὰς, ὅποσα ἀν' ἑκάστος δύναίτο, πορίσαι μοι
χεῖματα· γράψαντας δ' ἐκ κατασημαμένους δέσθαι τὴν ἐπιστολὴν
τῷ Κροῖσῳ παρηνέσθαι φέρειν. Ταῦτα δ' ὅσα ἔλεγε ἐκ γράψας ἢ
σημναίμηνος, εἰδίδου τῷ Ἰστιάσῃ φέρειν πρὸς τὰς φίλεις· ἐν-
γράψε δ' πρὸς πάντας, ἢ Ἰστιάσαν ὡς φίλον αὐτῷ δέχεσθαι. Ἐπεὶ
δ' ἐπὶ τῷτῳ ἐπὶ ἡγεγεί οὐ Κροῖσε παρηνέσθαι τὰς ἐπιστολάς, ὁ δὲ Ἰστιά-

πῶς εἶπεν, ὦ Κύρε βασιλεῦ, ἵ ἐμοὶ ἔδωκεν ὡς πλησίον χρηστὸν
 πέρι πολλὰ γὰρ ἔχων πείρειμι θύρα, διὰ τὰ σὺ γράμματά. Καὶ
 ὁ Κύρος εἶπεν, Εἰς μὲν τῶναι καὶ ἔστ' ἡδὴ δυσμενὲς ἡμῖν, ὦ
 Κροῖος· τὸς δ' ἄλλας καταγῶ, καὶ λόγισται πόσαι ὅσιν ἐποιμα
 χρηματῶν, ἢν τι θέωμεν χρηστὸν. Λέγει δὲ λογίζομενος ὁ Κροῖος
 πολλὰ κλάσσεια εὐρεῖν, ἢ ἔφη Κύρου εἰν' εἶν' ἐν τοῖς δυσμενεῖς ἡδὴ,
 οἱ συνέλεγει. Ἐπεὶ δ' αὖτε φανερόν ἐγμέτο, εἰπὼν λέγει ὁ Κύρος,
 Ὅρα, φάναι, ὦ Κροῖος, ὡς εἰσὶ ἵ ἐμοὶ δυσμενὲς; Ἀλλὰ σὺ μὲν
 κελεύεις με, πρὶν ἐμοὶ αὐτὸς συναλέγοντα, φθισαῖν τε δι' αὐτὸς
 καὶ μισῆσθαι, καὶ φύλακας αὐτοῖς ἐφιστάντα μελοφύλακας, τίτοις
 πρὸς ἐγὼ δ', τὸς φίλους πλεονέκτας ποιῶν, τίς τις μὲν νομίζω
 δυσμενὲς καὶ φύλακας ἄλλα ἅμῃ τε καὶ ἡμετέρας ἀρετῶν πισυ-
 ρος εἶναι, ἢ εἰ φρενὲς μελοφύλακας ἐπεσπάμεν. Καὶ ἄλλο δὲ σὺ
 εἶπ' ἐγὼ γὰρ, ὦ Κροῖος, ὅτι οἱ θεοὶ δότες εἰς τὰς ψυχὰς τοῖς ἀν-
 θρώποις, ἐποίησαν ὁμοίως πένητας πάντας, τῶν μὲν ὅδε αὐτοῖς
 θυμωρεῖται πλεονέκτας, ἀλλ' εἰ μὲν ἀπληκτοὺς καὶ γὰρ, ὥσπερ οἱ ἄλ-
 λοι, χρηματῶν τῇ δὲ γε μέντοι ἀφαιρῶν μοι δοκῶ τῷ πλεί-
 σται, ὅτι οἱ μὲν, ἐπειδὴ τῷ δ' ἀρκούντων πλεονέκτας κτείνονται, τὴν
 φρενὴ αὐτῶν κατεργάζονται, τὰ δὲ κατασφίγγει, τὰ δὲ ἀεὶ μὲν
 τὸς κατεργάζονται καὶ ἰσχυρὸς καὶ ἀφαιρῶν καὶ φιλανθρωπὸς
 πλεονέκτας ἔχουσι, καὶ ὅμως ἐνδοὺ ἔχοντες αὐτὰ οὔτε ἐοδίουσι
 πλεονέκτας ἢ δυνάμει φέρειν, (ἀφαιρῶν γὰρ καὶ αὐτὸν) καὶ ἀφαιρῶν
 τὰ πλεονέκτας ἢ δυνάμει φέρειν (δυναμὴν γὰρ αὐτὸν) ἀλλὰ τὰ πλε-
 ονέκτας χρηματῶν πλεονέκτας ἔχουσι. Ἐγὼ δὲ ὥσπερ τῶ μὲν τοῖς
 θεοῖς, καὶ ἀρετῶν αἰεὶ πλεονέκτας ἐπιδόων δ' ἐκείνους, ἀλλ' ὥσπερ
 πλεονέκτας οἷον εἶναι ἐμοὶ ἀρκούντων, τίτοις τὰς τ' ἐνδοῖας τῷ φη-

λων ἔξακοῦμαι, ἢ πλεῖστον καὶ εὐεργετῶν ἀνθρώπων εὐνοίαν
 ἔξ αὐτῆς κτῶμαι ἢ φιλίαν, ἢ ἐκ τούτων καρπῆμαι ἀσφα-
 λειαν ἢ εὐκλειαν· ἃ ἔτε κατασπείρω, ἔτε ὑπερπληθεῖν τε λυ-
 μανέται· ἀλλὰ ἡ εὐκλεία, ὅσω ἀνὴρ πλείων ἦ, ποσὶν τε μείζων
 καὶ καρπύων τε καὶ φροτέρων φέρειν γίγνεται, πολλάκις δὲ καὶ τὴς
 φερόντος αὐτὴν καὶ φροτέρως παρέχει. Οὕτως ὅτε τὸ εὖδος, ἔφη, ὦ
 Κροῖσε, ἐγὼ ἔτις πλείστα ἔχοντα, καὶ φυλάττοντα πλείστα, εὐδαι-
 μονεστάτης ἦγμαι· (οἱ γὰρ τὰ τεύχεα φυλάττοντες, ἔτις ἀνὴρ εὐ-
 δαιμονεστάτος ἐστίν· πάντα γὰρ τὰ ἐν ταῖς πόλεσι φυλάττεισιν) ἀλλ'
 ὅς ἀνὴρ κατὰ δαίμονα τε πλείστα δύνηται σὺν πατρὶ δικαίῳ, χρησάμενος τε πλεί-
 στος σὺν πατρὶ καλῶ, τούτων ἐγὼ εὐδαιμονεστάτος νομίζω τε τὰ χρη-
 ματα. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ φανερόν· ἦν ὥσπερ καὶ ἔλεγε πράττειν.

Πρὸς ὅτε τοῖς, κατανοήσας τὴς πολλοὺς τῆς ἀνθρώπων, ὅτι
 ἦν καὶ ὑγιαίνοντες ἀφελῶσι, (κατασκοπεύοντες) ὅπως ἔξωσι τὰ ἐπι-
 πείδια, (καὶ κατὰ πένθος) τὰ χρήσιμα εἰς τὴν τῆς ὑγιαίνοντος διαί-
 ταν· ὅπως δὲ, ἦν ἀδαιμόνων, τὰ σύμφορα παρέσαι, τούτων ἔτι
 πάντῃ ἐπιμελεστέον· ἔωρα· ἔδοξε οὖν τε ταῦτα κατανοήσας αὐ-
 τῷ, τὴς τε ἰατρῆς τὴς αἰείας συνεκομίσατο πρὸς αὐτὸν, καὶ
 τελεῖν ἐπέλεξε, (καὶ ὅποια ἢ ὅργανα ἔφη τις ἀνὴρ αὐτῷ χρήσιμα γε-
 νέσθαι, ἢ φάρμακα, ἢ σῖτα, ἢ ποτὰ, ὅθεν τέτων ὅ, τι οὐχὶ
 κατασκοπεύσας ἐδουλεύετο πρὸς αὐτῷ. Καὶ ὅποτε δὲ τις ἀδαι-
 μήσει τῆς φρεσὶ δόξαν ἀπαιτεῖν, ἐπεσκόπει, καὶ παρῆχε
 πάντα ὅτου ἔδει· καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ χάριν ἔδει, ὅποτε τις ἰα-
 τρικότις, τῆς παρ' ἐκείνου λαμβάνων. Ταῦτα μὲν δὴ καὶ
 τοιαῦτα πολλὰ ἐμπελάσθη πρὸς τὸ κατανοῆσαι πρὸς οἷς ἐβί-
 λον αὐτὸν φιλεῖσθαι.

Ὡν ὃ παροργισθέντες ἀγωνίᾳ καὶ αἵματι περὶ τῆς φιλονεικίας ἐμποιεῖν βεβλόμενος παρὶ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔργων, ταῦτα τῷ μὲν Κύρῳ ἔπαυτον παρῆχεν, ὅτι ἐπεμέλετο ὅπως ἀσκοῖτο ἡ δρεπὴ τοῖς μέντοι δόξοις οἱ ἀγωνεῖς ἔτοιμα πρὸς ἀλλήλους καὶ εἰσάδας καὶ φιλονεικίας ἐνέβαλλον. Πρὸς ὃ τέτοια, ὥσπερ ἰομον χαλκιστάλο ὁ Κύρῳ, ὅσα ἀγκυρίσας δέοιτο, εἴτε δίκη εἴτε ἀγωνίσματα, τὰς δεομένης ἀγκυρίσας συντρέχειν τοῖς κριταῖς. Δῆλον οὖν ὅτι ἐσοχάζοντο μὲν οἱ ἀνταγωνιζόμενοι πᾶς ἀμφοτέρω τῇ κρατίσει καὶ τῇ μάλιστα φίλων κριτῇ· ὁ δὲ μὴ νικῶν τοῖς μὲν νικῶσιν ἐφθόνηι, σὺ δὲ μὴ ἑαυτὸν κρίνοντας ἐμίσῃ· ὁ δὲ αὖ νικῶν, τῷ δικαίῳ προσεποιεῖτο νικᾶν, ὥστε χάριν δοδένι ἡγεῖτο ὀφείλειν. Καὶ οἱ παροργισθέντες δὲ βουλόμενοι φιλίᾳ παρὰ Κύρῳ, ὥσπερ ἄλλοι ἐν πόλεσιν, καὶ οὗτοι ἐφθόνης πρὸς ἀλλήλους εἶχον· ὥστ' οἱ πλείονες ἐκποδῶν ἐβούλοντο ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον γενέσθαι μᾶλλον ἢ συνέπρασσαι ἂν πᾶσι ἀλλήλοις ἀγαθόν. Καὶ ταῦτα μὲν δεδήλωται, ὡς ἐμνησμάτο σὺν κρατίσει αὐτὸν μᾶλλον πρὸς αὐτὸν φιλεῖν ἢ ἀλλήλους.

Νῦν ὃ ἤδη δηγησόμεθα ὡς τὸ παρόν ἐξήλασε Κύρος ἐκ τῆς βασιλείας· καὶ γὰρ αὐτῆς τῆς ἐξελάσεως ἡ σεμνότης ἡμῖν δοκεῖ μία τῶν τεχνῶν ^(τῆς) ἐξελάσεως καὶ μεμνησμενῶν τῆς δρεπῆς μὴ εὐχαριστησάντων ^(τῆς) ἐξελάσεως. Πρῶτον μὲν ἐν πρὸς τῆς ἐξελάσεως εἰσκαλέσας πρὸς αὐτὸν τὰς τὰς δρεπῆς ἔχοντας Περσῶν τε καὶ τῶν ἄλλων, δίδωκεν αὐτοῖς τὰς Μηδικὰς σολάς· (καὶ τότε Πέρσης πρῶτον Μηδικὴν σολὴν ἐνέδυσεν) ἀφ' ὧν τε, ἅμα τὰδε ἔλεγεν αὐτοῖς, ὅτι ἐλάσαι βέλαιο εἰς τὰ τεμένη τὰ τοῖς θεοῖς ἐξηρημύα, καὶ θύσαι μετ' ἐκείνων.

Πάρεσε αὖν, ἔφη, ὅππῃ τὰς θύρας κοσμηθέντες ταῖς σολαῖς ταύταις, πρὶν ἥλιον ἀνατέλλειν, καὶ χαλίσταδε ὡς ἂν ὑμῖν Φεραύλας ὁ Πέροπος ἐξαγγείλῃ ἢ ἔμῃ· καὶ ἐπειδὴν, ἔφη, ἐγὼ ἡγήσομαι, ἔπεσσε ἐν τῇ ῥηθείᾳ χῶρεα. Ἦν δὲ ἄρα πρὶν δοκῇ ὑμῶν ἀλλήλῃ χαλλίον ^(εἶ) ἢ ὡς ἂν νῦν ἐλαύνωμεν, ἐπειδὴν πάλιν ἐλθωμεν, διδασκέτω με· ὅππῃ γὰρ ἂν χαλλίον καὶ ἄριστον ὑμῖν δοκῇ ^(εἶ), ταύτῃ ἔχαστα δὲ χαλίσταδε. Ἐπεὶ ὅ τοις κραλίστοις δέδωκε τὰς χαλλίστας σολὰς, ἐξέφερε δὴ καὶ ἄλλας Μηδικὰς σολὰς· (παμπόλλας γὰρ ἤρρεσκυάσατο, ἔδεν Φειδόμυρος οὔτε πορφυρέων οὔτε ὀρεφίνων, οὔτε φοινικίδων, οὔτε χαρυκκίνων ἱματίων) νείμας δὲ τέτων τὸ μέγεθος ἔχαστα τῇ ἡγεμόνων, ἐκέλευσεν αὐτὰς τέτοις κοσμεῖν τοὺς αὐτῶν φίλους, ὥσπερ, ἔφη, ἐγὼ ὑμᾶς κοσμῶ. Καί τις τῇ παρόντων ἐπῆρετο αὐτὸν, Σὺ δὲ, ὦ Κύρε, ἔφη, πότε κοσμήσῃ; Οὐ δὲ ἀπεκρίνατο, Οὐ γὰρ νῦν, ἔφη, δοκῶ ὑμῖν αὐτὸς κοσμεῖσθαι ὑμᾶς κοσμῶν; Ἀμέλει, ἔφη, ἢν διώωμαι ὑμᾶς τοὺς φίλους εὖ ποιῆν, ὅποιαν ἂν ἔχων σολῶν τυγχάνω, ἐν ταύτῃ χαλὸς φασουῖμαι. Οὕτω δὲ οἱ μὲν, ἀπελθόντες, μεταπεμπόμενοι τὰς φίλους ἐκίσταον ταῖς σολαῖς.

Ὁ δὲ Κύρος, νομίζων Φεραύλαν τὴν ἐκ τῶν δημοτῶν εἶς συνετὸν ^(εἶ) καὶ φιλόχαλον καὶ εὐτακτον, καὶ ὅ χαρίζεσθαι αὐτῷ καὶ ἀμελεῖν, ὅς ποτε καὶ περὶ τῶν ἡμῶν ἔχαστον καὶ πᾶσι ἀξίαν συνείπει τέτον δὲ χαλίστας συνεβουλεύετο αὐτῷ πῶς ἂν τοῖς μὲν εὖτοις χαλλίταις ἰδεῖν ποιοῖτο τὸ ὀξέλασιν, τοῖς δὲ δυσμενεῖσι φοβερῶτατα. Ἐπεὶ ὅ σκοποῦντο αὐτοῖν τὰ αὐτὰ ἔδοξεν, ἐκέλευε τὸν Φεραύλαν ἐπιμελεθῆναι ὅπως αἱ ἔτι γένηται αὐρεῖον ἢ ὀξέ-

ὃ Πέροτα μὲν ἐκ δεξιᾶς, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ ἀριστερᾶς τῆς
 ὁδοῦ, καὶ τὰ ἄρματα ὡς αὐτοὶς τὰ ἡμέσῃ ἐκτετακται. Ἐπὶ
 δὲ ἀνιπταίνοντο αἱ τῆ βασιλείας πόλεις, πρῶτον μὲν ἦσαν
 τῷ Διὶ Κῦρος πάγκαλοι εἰς τέσσαρας, καὶ οἱ τῶν ἄλλων ἦσαν
 οἱ μᾶλλον ἐξηγουμένω· πολλὰ γὰρ οἶοντο Πέροντα χεῖρας τοῖς
 ποταμοῖς ἡσὶς μάλιστα τεχνίταις χεῖρας ἢ παρὰ τὰλλα. Μετὰ
 ὃ τὰς βίβας ἵπποισι ἦγοντο, δῶμα τῷ Ἡλίῳ· μετὰ δὲ τούτοις ἐξή-
 γειο ἄρμα λαυκόν, χρυσόζυγον, ἐσερμένον, Διὸς ἱερὸν· μετὰ ὃ
 ποδε, Ἡλίου ἄρμα λαυκόν, καὶ τῷτο ἐσερμένον, ὡς περὶ τὸ πρῶτον
 μὲν δὲ τῷτο, ἄλλο τρίτον ἄρμα ἐξήγειο, Φαινίκιον χαλκῶν πεπαι-
 γμῆμοι οἱ ἵπποισι, καὶ πῦρ ὅπασεν αὐτὸ ἐπ' ἐλάσας μεγάλης ἀν-
 δρες εἶποντο φέροντες. Ἐπὶ δὲ τούτοις, ἦδη αὐτοὺς ἐκ τῆς πυλῶν
 πρυθιφαίνετο ὁ Κῦρος ἐφ' ἄρματι, ὁρῶν ἔχον τ' ἴππους, καὶ
 χιτῶνα πορφύρεον μεσολαυκόν, (ἄλλω δ' ἐκ ἐξέει μεσολαυκόν
 ἔχειν) καὶ παρὰ τοῖς σκέλεσιν ἀναξυρείδας ὑσσηνοσάφεις, καὶ
 χιτῶνα ὀλοπόρφυρον. Εἶχε δ' ὁ Κῦρος ἀσπίδα περὶ τῇ πάσῃ· ὁ οἱ
 συγγενεῖς δ' αὐτὸ τὸ αὐτὸ τῷτο σημεῖον ἔχον, καὶ νῦν τὸ αὐτὸ τῷτο
 ἔχουσι. Τὰς δ' χεῖρας ἐξω τ' χειρῶν εἶχε. Παρωχέειτο δ' αὐτῷ
 ἡνίοχος μέγας μὲν, μέγιστος δ' ἐκείνους, εἴτε καὶ τῶν ὄντων, εἴτε καὶ ὁπώσων·
 μέγιστον δὲ ἐφάνη πολὺ Κῦρος. Ἰδόντες δ' πάντες προσεκύνοντο,
 εἴτε καὶ ἀρῶν πνὺς κεκελευσμένοι, εἴτε καὶ ἐκπλαγῆτες τῇ πα-
 ρουσίᾳ, καὶ τὰ δόξαν μέγαν τε καὶ χαλὸν φανήσκει τὸ Κῦρον.
 Πρῶτον δ' Περσῶν ὄσδεῖς Κῦρον προσεκύνει. Ἐπὶ δ' ὁ Κῦρος
 τῷ Κῦρι ἄρμα, προσηγνόντο μὲν οἱ τετρακίχλιοι δορυφόροι,
 πρῶτον δὲ οἱ διχίλιοι ἐκατέρωθεν τῷ ἄρματι· εἶποντο δὲ οἱ
 περὶ αὐτὸν σκηπτοῦχοι ἐφ' ἵππων, κεκοσμημένοι, σὺν τοῖς παλ-

τοῖς, ἀμφὶ τὰς τεταχοσίους. Οἱ δὲ αὖ τῇ Κύρῳ πρεφόμην
 ἵπποι ᾠρήγοντο χρυσοχάλινος, ραβδωτοῖς ἱματίοις καλαπεπτα-
 μένοι, ἀμφὶ τὰς ἀφροσύους. ὅτι ὅ τῆτοις δαχίλοι ξυστοφόροι
 ὅτι δὲ τέτοις, ἱππεῖς οἱ πορροτοὶ γυρόμην, μύριοι, εἰς ἐκατο-
 πταπυλὴ τεταγμένοι, ἠγείτο δὲ αὐτῇ Χρυσάντης. ὅτι δὲ τέ-
 τοις μύριοι ἄλλοι Περγων ἱππεῖς τεταγμένοι ὡσαύτως, ἠγεί-
 το δὲ αὐτῇ Ἰσαάσις. ὅτι δὲ τέτοις ἄλλοι μύριοι ὡσαύτως,
 ἠγείτο δὲ αὐτῶν Δατάμας. ὅτι δὲ τέτοις ἄλλοι, ἠγείτο δὲ
 αὐτῇ Γαδάϊς. ἐπὶ δὲ τέτοις Μῆδοι ἱππεῖς, ἐπὶ δὲ τέτοις Αρ-
 μύριοι, μετὰ δὲ τέτοις Ἰρχοῦοι, μὲν δὲ τέτοις Καδύσιοι, ὅτι
 δὲ τέτοις Σάκιοι. Μετὰ δὲ οὗτο ἱππεῖς ἄρματα ὅτι τετάρτοι
 τεταγμένα. ἠγείτο δὲ αὐτῇ Λεταβάτης Πέρσης.

Πορροομῆν ὅ αὐτῇ, ᾠρείποντο πάμπολλοι ἀνδράποιοι ἐξ
 τῶ σημείων, δεόμην Κύρῳ ἄλλος ἄλλης πορροῆως. Πέμψας
 ἔν πρὸς αὐτῇ τῶ σκηπύχων πινὰς οἱ ᾠρείποντο αὐτῇ τρεῖς ἐκα-
 τέρωθεν τῷ ἄρματος αὐτῇ, τέτοις ἐνεχθῆ τῷ διαγγέλλειν, ἐκέλδου
 εἰπεῖν αὐτοῖς, εἴ τις πὶ αὐτῇ δεοίτο, διδάσκειν τῇ ὑπάρχων πινὰ
 ὅ, πὶ τις βύλοιτο, ἐκείνης δὲ ἔφη πρὸς αὐτὸν ἐρεῖν. Οἱ μὲν δὲ
 ἀπὸντες εὐθὺς καὶ τὰς ἱππεῖς ἐπορροῶντο, καὶ ἐβουλόοντο πιν
 ἐκαστος πορροῖοι. Οὗτο Κύρῳ εἰς ἐβέλετο μάλιστα γεραπύδα
 τῇ φίλων ὑπὸ τῇ ἀνδράποιν, τέτοις, πέμπων πινὰ, πρὸς αὐ-
 τὸν ἐκάλε καὶ ἐκαστον, καὶ ἔλεγει αὐτοῖς ἔπος, Ἦν τις ὑμῶς
 διδάσκη πὶ τέτων τῇ ᾠρεπομῆν, εἰς μὲν ἀν μινδὲν δοκῇ ὑμῶ
 λέγειν, μὴ πορροῆτε αὐτῇ τὸν νομῶ. ὅς δὲ ἀν δικαίω δέδοται
 δοκῇ, εἰσαγγέλλετε πρὸς ἐμὲ, ἵνα κοινῇ βελδομῆν ἀφ-
 πορροῶμεν αὐτοῖς. Οἱ μὲν δὲ ἄλλοι, ἐπεὶ καλέσεν, ἀνὰ

κράτῃ ἐλαύνοντες ὑπὸ κούρῳ, σιμωλεύοντες πλὴν δ' ἐχλὴν τῇ
Κύρῳ, καὶ ἐνδεικνύμενοι ὅτι σφόδρα πείθονται.

Δαΐφαιρος δὲ τις ἦν, σολοικώτερος ἀνθρώπος τῷ τόπῳ, ὃς ᾔσ-
το, εἰ μὴ ταχὺ ὑπακκοί, ἐλευθερώτερος αὖ φαίνατο. Αἰδομένους
ἦν ὁ Κύρος τῆτο, πρὶν παρελθεῖν αὐτὸν καὶ διαλεχθῆναι αὐτῷ,
ὑποπέμψας πινὰ τῷ σκηπτήρχῳ, εἰπὼν ἐκέλευσε πρὸς αὐτὸν ὅτι
ἔδεν ἐπὶ δεοίτῳ καὶ τολαιπὸν ἐκ ἐχλῆ. Ὡς δ' ὁ ὕπερον κληθεὶς
αὐτῷ πρότερος αὐτῷ ὑπήκουσε, προσήλθει ὁ Κύρος, ἃ ἵππον αὐ-
τῷ ἔδωκε τῷ ἡγεπομῆνι, καὶ ἐκέλευσε τῷ σκηπτήρχῳ πινὰ συν-
απαγαγεῖν αὐτῷ ὅπου κελεύσει. Τοῖς δ' ἰδοῖσι ἐντιμὸν τι τῆτο
ἔδοξεν ^{τῷ} εἶ, ἃ πολὺ πλείονες ἐκ τῆτος αὐτὸν ἐξεργάπευον ἀνθρώ-
πων. Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς τὰ τεμῆρη, ἔβη τῷ Διὶ, καὶ ὠλο-
καύτωξ τὴν θάλασσαν. ἔπειτα τῷ Ἠλίῳ, καὶ ὠλοκαύτωξ τὴν ἵπ-
ποις. Ἐπειτα τῷ σφάξουσιν, ὡς ὀξυγῆσαντο οἱ μάχοι, ἐποίη-
σαν ἔπειτα δ', ἥρωσι τοῖς Συρίαν ἔχουσι. Μετὰ δ' ταῦτα, κα-
λοῦ ὄντος τῆ χειρὸς, ἔδειξε τέρμα ὡς ὅτι πέντε σταδίων χει-
ρεῖς, ἃ εἶπε καὶ φυλάξαι αἰνὰ κράτος ἐνταῦθα ἀφείναι τὴν ἵπποις.
Σὺν μὲν ἦν τοῖς Πέρσαις αὐτὸς ἦλθε, ἃ ἐνίκα πολὺ μάλιστα
καὶ ἐμεμελήκει αὐτῷ ἱππικῆς. Μήδων δ' Ἀρταβάτης ἐνίκα. (Κύ-
ρος καὶ αὐτῷ τῷ ἵππον ἔδεδώκει) Σύρων δ', ὁ παρὰ τῷ Λε-
μῆνι δ', Τιγράνης. Ὑρκαίνων δ', ὁ υἱὸς τῷ ἱππάρχῳ Σακῶν δ',
ἰδιώτης ἀνὴρ, ἀπέλιπε ἄρα τῷ ἵππῳ τὴν ἄλλοις ἵπποις ἐγγὺς
τῷ ἡμῶς τῷ δρόμῳ. Ἐνθα δὲ λέγει ὁ Κύρος ἐξέειπε τῷ νεοκρίνοντι,
εἰ δέξαιτ' αὖ βασιλείαν ἀντὶ τῷ ἵππῳ. Τὸν δ' ὀλοκρίνατο, ὅτι
βασιλείαν μὲν ἐκ αὐτοῦ δέξαιμην, χάριν δ' ἀνδρὶ ἀγαθῷ χαλιδέας
δέξαιμην αἶα. Καὶ ὁ Κύρος εἶπε, Καὶ μὴν ἐγὼ δέξαι σοι γέλω

εἶχε καὶ μὲν βάλανς, ἐπὶ δὲ αἰμάεσσι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Πά-
 τως τοίνυν, ὁ Σάκκος εἶπε, δεῖξόν μοι· ὡς βαλὼν γε τούτῃ τῇ
 βάλανι, εἶπεν ἀνελόμορος. Καὶ ὁ μὲν Κύρως δείκνυσαι αὐτῷ ὅπου
 ἦσαν φάεισι τὸ φίλων· ὁ δὲ χαυριμένην ἵπαι τῇ βάλανι, καὶ ἀν-
 λύνοντο. Φεραύλας τυγχάνει· εἶπε γὰρ ὁ Φεραύλας πα-
 ρουγγέλλων γὰρ πεταγμένον ποῖον ἔκρυψε βληθείς· ὃ δὲ μετ-
 ερέφει, διὰ ὅχουτο ἐφ' ὅπως ἐπύχθη. Αναβλέψας δὲ ὁ Σάκκος,
 ἐρωτᾷ αὐτὸς ἑσπερον. Οὐ μὰ τὸ Δί', εἶπε, σφαιρὸς τῆς σφαιρόντων.
 Αἶψα δὲ μέντοι, εἶπε ὁ πελοπίδας, ὅπως γε ἀπόντων. Ναὶ μὰ Δί',
 εἶπε ὁ Κύρως, αὐτὸς γε ἐκείνῳ ἔσθ' αὖτε πάλιν ἄρματα παχὺ ἐλθάνοντος
 τῷ ἵππῳ. Καὶ πῶς, εἶπε, ἐμεταγρέφεται; Καὶ ὁ Κύρως εἶπε,
 Μαινόμορος γὰρ τις εἴη, ὡς ἔοικεν. Αἰετοὺς δὲ ὁ πελοπίδας ὥχλο
 σπεφόμορος τις εἴη· καὶ εὐερίαι δὲ Φεραύλας γῆς τε μακρότερον
 τὸ ὄρεον τε αἰμάτων· ἔρρηκε γὰρ αὐτῷ ὅπως τὸ φῶς βαλνθέν. Ἐπὶ
 δὲ σφαιρῶν, ἦστο αὐτὸν εἰ βληθείη. Οὐδ' ἀπεκρίνατο, ὡς ὅρας.
 Διόλωμε τοίνυν σοι, εἶπε, τῶν τὸν ἵππον. Οὐδ' ἐπύχετο, Ἀπὸ
 αὐτοῦ· Ἐκ τοῦτο δὲ διηχέτο ὁ Σάκκος τὸ ποῖον, καὶ τέλει
 εἶπε, Καὶ οἷμά γε οὐχ ἡμαρτικέναι ἀνδρὸς ἀγαθοῦ. Καὶ ὁ
 Φεραύλας εἶπε, Ἀλλὰ πλουσιώτερον μὲν αὖν, εἰ ἐποφάνεις, ὃ
 ἔμοι, εἰδὼς· καὶ δὲ καὶ γὰρ δέχομαι· ἐπιδύχου δὲ, εἶπε, τοῖς
 θεοῖς, οἵτις με ἐπύψαν βληθῆναι ὑπὸ σε, δοῦναι μοι ποῖον
 μὴ μεταμέλει σοι· τίς ἐμῆς δουρεῖς. Καὶ καὶ μὲν, εἶπε, ἀπὸ
 λαοῦ ἀναβὰς ἐπὶ τὸ ἵππον· αὐτὸς δὲ ἐγὼ σφαιρομένη πρὸς σε.
 Οἱ μὲν δὲ οὕτω διηγάσαντο· Καθεστὼν δὲ ἐνὶ οὐρανῷ Ραδοῖκος.
 Αὐτὸς δὲ καὶ τὰ ἄρματα καθ' ἑκάστην ποῖον· ὃ νικῶσι πᾶσι ἐδίδου
 βῆς τε, ὅπως αὖν δύοντες ἐπύοντο, καὶ ἐκπύματα. Τὸν μὲν αὖν

βῆν ἔλαβε καὶ αὐτὸς τὸ νικητήριον, τὸ δὲ ἐκπωμάτων τὸ αὐτῷ μέ-
 ρος Φεραύλα ἔδωκεν, ὅτι καλῶς ἔδοξεν αὐτῷ τὴν ἐκ τῆ βα-
 σιλέως ἔλασιν ἀφαιγεῖν. Οὕτω δὴ ἡ τότε ὑπὸ Κύρου καίτα-
 σθεῖσαι ἔλασις, ἕτως ἐπὶ καὶ νῦν ἀφαιγεῖται ἡ βασιλέως ἔλασις·
 πλεονέκτημα ἰεραὶ ἀπέσιν, ὅταν μὴ θύῃ. Ως δὲ ταῦτα τέλος εἶχεν,
 ἀφικνῶν) πάλιν εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἐσκήνωσεν οἷς μὲν ἐδόθη οἰκίαι,
 κατ' οἰκίας· οἷς δὲ μὴ, ἐν τάξει.

Καλέσας δὲ καὶ ὁ Φεραύλας τὸν Σάκα καὶ δόντα τὸν ἱππὸν, ἐξ-
 ἔνιζεν· ὅτι πάντα τε ἀπείχετο ἐκπλεῖν, καὶ ἐπεὶ ἐδεδειπνύμενος, τὰ ἐκ-
 πώματα αὐτῷ, ἀνέλαβε παρὰ Κυρου, ἐκπιμπλάς περὶ οὐκ
 καὶ ἐδώρετο. Καὶ ὁ Σάκας ὁρῶν πολλὴν μὲν καὶ καλὴν εὐρωμνήν,
 πολλὴν δὲ καὶ καλὴν καλασθουλήν, ὅτι οἰκέτω δὲ πολλὰς, Εἰπέ μοι,
 εἴφη, ὦ Φεραύλα, ἢ ὅτι οἶκοι τῶν πλεονέκτων ἦσαν; Καὶ ὁ Φεραύλας
 εἶπε, Ποίων πλεονέκτων; τὸ μὲν ἐν σαφῶς ἀποχρηστέον. Εμὲ γάρ
 τοι ὁ πατήρ τῷ μὲν τῶν πλεονέκτων παρδῆαι, γλίσχρος αὐτὸς ἐργαζόμενος
 καὶ τρέφων, ἐπαύδευεν· ἐπεὶ δὲ μετὰ τὸν ἐργασίον, ἐν δυνάμει
 τρέφειν θύρον, εἰς ἀγρὸν ἀπαγαγόν, ἐκέλευσεν ἐργάζεσθαι. Εἴτα
 δὴ ἐγὼ ἀντέτρεφον ἐκείνον ἕως ἔζη, αὐτὸς σκάπτον καὶ ἀσείρων
 μάλα μικρὸν γῆδον, ἐμὲντοι πονηρόν γε, ἀλλὰ πάντων δικαιο-
 ταιον· ὅ, πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις ἀνέριμα, καλῶς καὶ δικαίως ἀπέδωκεν αὐ-
 τὸ καὶ τόκον ἔδεν πᾶσι πολλὴν· ἥδη δὲ πόλις ὑπὸ γρηναϊότητος καὶ δι-
 πλάσια ἀπέδωκεν ὧν ἔλαβεν. Οἶκοι μὲν ἐν ἕτως ἐργάζονται ἐξ ὧν
 νῦν δὲ ταῦτα πάντα, ἀνέριμα, Κύρος μοι ἔδωκε. Καὶ ὁ Σάκας
 εἶπε, ὦ μακάριε σὺ πάντα τε ἄλλα, ὅτι αὐτὸ τῆτο ὅτι ἐκ πέντης
 πλεονέκτημα γεγῆσται· πολλὸν γὰρ οἰομαί σε ὅτι ἀφ' αὐτοῦ ἡδὺν πλε-
 τεῖν, ὅτι πέντης χρημάτων πεπλάσθης. Καὶ ὁ Φεραύλας εἶ-

πει, Ἡ γὰρ ἔτῳς, ὦ Σάκα, ὑπολαμβάνεις, ὡς ἐγὼ νῦν τοσούτω
 ὕδριον ζῶ, ὅσῳ πλείω κέκτημαι; Οὐκ οἶδα, ἔφη, ὅπῃ εἰδῶ μὲν ἔ
 πῶς καὶ καθάδω ἐδὲ ὅπῃ νῦν ἦδριον ἢ τότε, ὅτε πένης ἦν; Οπὶ
 ταῦτα πολλά ἔστι, τοσούτον κερδαίνω, πλείω μὲν φυλάττειν δέ,
 πλείω ὅ ἄλλοις ἀγνέμεν, πλείονα δὲ ἐπιμελέμενοι πωλεί-
 ματα ἔχειν. Νυνὶ γὰρ δὴ ἐμὲ πολλοὶ μὲν οἰκέται σίτον αἰτῶσι,
 πολλοὶ ὅ πειν, πολλοὶ ὅ ἱμάτια· οἱ ὅ ἰατρῶν δέον. ἢ καὶ ὅ τις ἢ
 τὸ προβάτων λευκωμυρία φέρων, ἢ τὸ βοῶν κατακεκρημνισμέ-
 να, ἢ νόσον φάσκων ἐμπεπρωκέναι τοῖς κτήνεσιν· ὥστε μοι δοκῶ,
 ἔφη ὁ Φεραύλας, νῦν διὰ τὸ πολλά ἔχειν πλείω λυπεῖσθαι ἢ πρὶ-
 σθεν διὰ τὸ ὀλίγα ἔχειν. Καὶ ὁ Σάκας, Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφη,
 ὅταν σῶα ἦ, πολλά ὀρεῶν, πολλαπλάσια ἐμὲ εὐφραίνει. Καὶ ὁ
 Φεραύλας εἶπεν, Οὐ τοι, ὦ Σάκα, ἔτῳς ἠδύ ἐστι τὸ ἔχειν χη-
 ματα, ὡς ἀνιάρων τὸ ἀποβάλλειν. Γνώσῃ δὲ ὅπῃ ἐγὼ ἀληθῶς
 λέγω· τῆς μὲν γὰρ πλατύντων ὁδοὶς ἀναγκάζεται ὑφ' ἠδο-
 νῆς ἀγρυπνεῖν, τῆς δὲ ἀποβαλλόντων τὴν ὁδὸν αὖ ἐν ἰδοῖς διωά-
 μῳρον κατὰ δύειν ὑπὸ λύπης. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· ἐδὲ γε
 τὸ λαμβανόντων τὴν νυσάζοντα ἐδὲνα αὖ ἐν ἰδοῖς ὑφ' ἠδο-
 νῆς, ἔφη, λέγεις· εἰ γάρ τοι τὸ ἔχειν ἔτῳς, ὥσπερ τὸ λαμβάνειν,
 ἠδὺ ἦν, πολὺ αὖν διέφερον εὐδαιμονία οἱ πλούσιοι τῆς πενήτων.
 Καὶ ἀνάγκη δέ τοι εἶναι, ἔφη, ὦ Σάκα, τὸ πολλά ἔχοντα, πολ-
 λὰ ἔ δαπανᾶν καὶ εἰς θεοὺς, καὶ εἰς φίλους, καὶ εἰς ξένους· ὅς τις
 οὖν ἰχυρῶς χεῖμασιν ἠδεται, εὖ ἴσθι τέτον, καὶ δαπανῶντα,
 ἰχυρῶς αἰνῶσθαι. Μὰ Δί', ἔφη ὁ Σάκας· ἀλλ' ἐγὼ ἐγὼ τέτων
 εἰμὶ, ἀλλὰ καὶ εὐδαιμονίαν τέτο νομίζω, τὸ, πολλά ἔχοντα,
 πολλά καὶ δαπανᾶν. Τί οὖν, ἔφη, πρὸς τῆς θεῶν, ὁ Φεραύ-

λας; ἔτι σὶ γε αὐτίκα μάλα εὐδαίμων ἐγένε, καὶ ἐμὲ εὐδαί-
 μονα ἐποίησας; λαβὼν γὰρ, ἔφη, ταῦτα πάντα κέκτησο, ὥς ᾧ
 ὅπως βέλῃ αὐτοῖς· ἐμὲ δὲ μηδὲν ἄλλο ἢ ὥσπερ ξέον τέφρε, ὥς
 ἐπὶ εὐτελέσσεσθαι ἢ ξέον· ἀρκέσει γὰρ μοι, ὅ, τι ἂν καὶ σὺ ἔχῃς,
 τῶν μετέχειν. Παίξεις, ἔφη ὁ Σάκας. Καὶ ὁ Φεραύλας
 ὁμόσας εἶπεν, ἢ μὴν σπουδῇ λέγειν. Καὶ ἄλλα γέ σοι, ὦ Σά-
 κα, περὶ διατρεφέεσσι παρὰ Κύρου, μήτε θύρας τὰς Κύρου
 θραπύειν, μήτε στρατεύεσθαι. Ἀλλὰ σὺ μὲν πλετῶν οἴκοι
 μένει· ἐγὼ δὲ ταῦτα ποιήσω καὶ ὑπὲρ σε καὶ ὑπὲρ ἐμοῦ· καὶ
 εἴαν τι ἀγαθὸν περὶ λαμβάνω ἀπὸ τῶν Κύρου θραπείαν, ἢ
 καὶ ἀπὸ στρατείας πινός, οἶσω πρὸς σε, ἵνα ἐπὶ πλείονων ἀρχῇς·
 μόνον, ἔφη, ἐμὲ ἀπόλυσον ταύτης τῆς ἐπιμελείας· ἢ γὰρ
 ἐγὼ χολίῳ ἀγῶ ἀπὸ τῶν, ἐμοί τε σε οἶομαι πολλὰ καὶ Κύρῳ
 χρησίμων ἔσεσθαι. Τῶν ἔτι ῥηθέντων, ταῦτα συνέθεντο, καὶ
 ταῦτα ἐποίησαν. Καὶ ὁ μὲν ἠγείτο εὐδαίμων γεγενηθεὶς, ὅτι πολ-
 λῶν ἦρχε χρημάτων· ὁ δὲ αὖ ἐνόμιζε μαχαλιώτατον εἶναι,
 ὅτι ἐπιτρεπὸν ἔξει χολίῳ πᾶν ἔχοντα παρέχειν, ὅ, τι ἂν αὐτῷ
 ἴδου εἴη.

Ἦν δὲ ὁ Φεραύλας ὁ τρόπος φιλέταιρός τε, καὶ θραπύειν
 ὅθεν ἴδου αὐτῷ ἔτις ἐδόκε (εἶ) ὅθεν ὠφέλιμον, ὡς ἀνθρώποις.
 Καὶ γὰρ βέλπει πάντων τῶν ζώων ἠγείτο ἀνθρώπον (εἶ) καὶ εὐχα-
 ριστοῦν, ὅτι ἑώρα τῆς τε ἐπαμειβνύμενος ὑπὸ πινός, ἀντεπαμειβ-
 ῶν τῆς περὶ τὴν ζωὴν, τοῖς τε χαρίζομενος πειρωμένους ἀντιχα-
 ρίζεσθαι καὶ εἰς γνοῖεν εὐνοικῶς ἔχοντας, τέτοις ἀντεπνοῶντας·
 καὶ εἰς εἰδεῖν φιλεῖν αὐτῆς, τέτοις μισεῖν καὶ δυσαμειβνύμενος καὶ
 γοῖας δὲ πολὺ μᾶλλον ἀντιθραπύειν πάντων τῶν ζώων ἐξ-
 ἄ-

λοντας ἢ ζώντας ἢ τελευτήσαντας· τὰ δ' ἄλλα πάντα ζῶα καὶ ἀχαρισυτέρῃ ἢ ἀγνωμονέστερῃ ἀνθρώπων ἐγίνωσκεν ^{ἐπὶ} εἶ). Οὕτω δὴ ὁ, τε Φερσαύλας ὑπέσχετο, ὅτι ἐξέσοιτο αὐτῷ, ἀπαλλαγῇ τ' ἐπὶ ἄλλων κτημάτων ὀπμιλείας, ἀμφὶ τὰς φίλας ἔχειν· ὁ, τε Σάκας, ὅτι ἔμελλε πολλὰ ἔχειν πολλοῖς χρήσεσθαι. Εφίλει δὲ ὁ μὲν Σάκας τὸν Φερσαύλαν, ὅτι παρσέφερε πᾶσι· ὁ δὲ, τὸν Σάκαν, ὅτι παρλαμβάνειν πάντα ἤθελε, καὶ αἰ πλείονων ὀπμιελούμηνος, ἐδὲν μᾶλλον αὐτῷ ἀχολίαν πείρει. Καὶ ἔτοι μὲν δὴ ἔτω δῆλον.

Θύσας ὃ καὶ ὁ Κῦρος, καὶ νικητήρια ἐστών, ἐχάλεσε τὸ φίλων οἱ μάλιστα αὐτὸν αὖξεν τε βεβλόμενοι φανεροὶ ἦν δὲ πρῶτοντες εὐνοϊκώτατα. Συνεχάλεσε ὃ αὐτοῖς καὶ Αἰτάβαζον τὸν Μῆδον, καὶ Τιγράνην τὸν Αἰρμύριον, καὶ τὸν Ἰρχάνιον ἱππαρχον, καὶ Γωδρύαν. Γαδάτας δὲ τὸν σκηπτόχων ἤρχεν αὐτῷ, καὶ ὅπῃ ἐκείνος διεκόσμησεν, ἢ πᾶσα ἔνδον δίαυτα κατεσκεύαζε· καὶ ὅποτε μὲν σιωδαίνοισιν πινες, ἐπὶ ἐκάθιζε Γαδάτας, ἀλλ' ἐπεμελεῖτο· ὅποτε ὃ αὐτοὶ εἶεν, καὶ σιωδαίνοισιν ἤδετο γὰρ αὐτῷ ξυμῶν· ἀντὶ ὃ τέττων πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἐπῆματο ὑπὸ τοῦ Κύρου. Ἀφ' οὗ Κῦρον, καὶ ὑπὸ ἄλλων. Ὡς δ' ἦλθον οἱ κληθέντες ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἐχ' ὅπου ἔτυχε ἕκαστον ἐκάθιζεν, ἀλλ' ὃν μὲν μάλιστα ἐπῆμα, παρὰ τὸν ἀριστερὴν χεῖρα, ὡς εὐεπιβελυτοτέρας ταύτης ἔσσης ἢ τὴν δεξιᾶς· τὸν δὲ δεύτερον παρὰ τὴν δεξιάν, τὸν δὲ τρίτον πάλιν παρὰ τὴν ἀριστεράν, τὸν δὲ τέταρτον παρὰ τὴν δεξιάν· καὶ ἦν πλείονες ὦσιν, ὡσαύτως. Σαφηνίζεσθαι δὲ ὡς ἕκαστον ἐπῆμα, τῷτο ἐδόκει αὐτῷ ἀγαθὸν ^{εἶ}). ὅτι ὅπου μὲν οἴονται οἱ ἄνθρωποι τὸν κρατισθόντα μῆτε κηρυχθήσεσθαι, μῆτε ἀθλα λήψεσθαι, δηλοῖ εἶναι ἐπὶ

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η'. 301

ταῦτα ἔφιλανείκως πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες· ὅπου δὲ μάλιστα πλεονεκτῶν ὁ κρείσσων φαίνεται, ἐνταῦθα πρῶτον μὲν φανεροί εἰσιν ἀγωνιζόμενοι πάντες. Καὶ ὁ Κύρος ὅς ἔτις ἐσσι-
φλώϊζε μὲν ὅτῳ κραττεύοντι πρὸ ἑαυτοῦ, εὐθὺς ἀγξάμενον
ἔξ ἑδρας καὶ πρῶτα σέως. Οὐ μέντοι ἀγῶνα τον τὴν ταχθεῖ-
σαν ἑδραν κρατήσασατο, ἀλλὰ νόμιμον ἐποίησάτο, καὶ ἀγα-
θοῖς ἔργοις πρῶτον εἰς τὴν τιμωτέραν ἑδραν, καὶ, εἰ τις ῥα-
διουργίῃ, ἀναχωρήσας εἰς τὴν ἀτιμωτέραν. Τὸν δὲ πρῶτον
ἐν ἑδρᾷ ἠσχύνετο μὴ πλείστα καὶ ἀγαθὰ ἔχουσα παρ' αὐτῆς
φαίνεσθαι. Καὶ ταῦτα δὲ ὑπὲρ Κύρου γενόμενα, ἔτις ἐπὶ καὶ
νῦν ἀγαμέμοντα αἰδανόμεθα.

Επεὶ δὲ ἐδείκνυντο, ἐδόκει τῷ Γωρῷ τὸ μὲν πολλὰ ἔχοντα
εἶναι, ὅθεν θαυμαστὸν πρὸ ἀνδρῶν πολλῶν ἄρχοντι· τὸ δὲ τὸν Κύ-
ρον, οὕτω μεγάλα πρῶτον εἶναι, εἰ πὶ ἡδὺ δόξειε λαβεῖν, μη-
δὲν τέτων μόνον κραταδαπανᾶν, ἀλλὰ ἔργον ἔχειν δέοντα
τούτου κοινωνεῖν ὅτῳ παρόντις. Πολλάκις δὲ καὶ τῶν ἀπόντων
φίλων ὅσιν οἷς ἑώρα πέμποντα ταῦτα αὐτὸν, οἷς ἡδὺς τύχοι
ὥστε ἐπεὶ ἐδέδεικνύεσσαν, καὶ τὰ πάντα πολλὰ ὄντα ἀγαπεύομε-
νοι ὁ Κύρος ἀπὸ τῆς τραπεζῆς, εἶπεν ἄρα ὁ Γωρῷ, Ἀλλ'
ἐγὼ, ὦ Κύρε, πρῶτον μὲν ἡγούμενον τέτῳ σε πλείστοι ἀγαφέ-
ρην ἀνθρώπων, τῷ στρατηγικώτατον εἶναι· νῦν δὲ θεοὺς ὁμνυ-
με, ἢ μὴν ἐμοὶ δοκεῖν πλέον σε διαφέρειν φιλοδωρωπία ἢ στρα-
τηγία. Νῆ Δί', ἔφη ὁ Κύρος· καὶ μὲν δὴ καὶ ὑποδυνάμει ταῖς
ἔργα πολὺ ἥδιον φιλοδωρωπίας ἢ στρατηγίας. Πῶς δὴ; ἔφη ὁ
Γωρῷ. Οπὲ, ἔφη, τὰ μὲν, κακῶς ποιοῦνται ἀνθρώποις, δεῖ
ὑποδυνάμει, τὰ δὲ, εὖ.

Εκ τούτο δὴ, ἐπεὶ ὑπέπιον, ἤρετο ὁ Ὑσάσπας τὸν Κύρην,
 Ἀρ' ἂν, ἔφη, ὦ Κύρε, ἀχθεσθεῖς μοι εἰ σε ἐροίμην ὃ βούλο-
 μαί σου πυθέσθαι; Ἀλλὰ ναὶ μὰ τοὺς θεούς, ἔφη, τέναντίον
 τέτε, ἀχθοίμην ἂν σοι, εἰ αἰδοίμην σιωπῶντα ἂν βέλαιο
 ἐρέσθαι. Λέγε δὴ μοι, ἔφη, ἥδη πώποτε καλέσαντός σου ὄχ-
 ῖλον; Εὐφήμει, ἔφη ὁ Κύρην. Ἀλλ' ὑπακούων χολῇ
 ὑπήκουσα; Οὐδὲ τοῦτο. Πρὸς αὐτὸν δὲ τι ἥδη σοι ὄχ-
 ῖον ᾤεσθαι; Οὐκ αἰτιῶμαι, ἔφη. Οὐδὲ θεσπιόμεναι, ἔστιν ὅ, τι
 πώποτε οὐ θεσπιόμεναι, ἢ οὐχ ἡδομένως θεσπιοντά με κα-
 τέγνωσ; Τῦτο δὴ πρὸς αὐτὸν ἤκουσα, ἔφη ὁ Κύρην. Τίνος μὲν
 ἕνεκα, ἔφη, πρὸς τῶν θεῶν, ὦ Κύρε, Χρυσάνθου σε ἐτερεψεν,
 ὥστε εἰς τὴν πρῶτον ἐμοῦ ἐδρανεῖς ἰδρυθῆναι; Ἡ λέγω; ἔφη
 ὁ Κύρην. Πρὸς αὐτὸν, ἔφη ὁ Ὑσάσπας. Καὶ σὺ αὖτε ὄχ-
 ῖον μοι ἀκούων τάληθῃ; Ἠδῆσομαι μὲν οὖν, ἔφη, ἢν εἰ-
 δῶ ὅτι ὄχ-
 ῖον ἀδικοῦμαι. Χρυσάνθου τοίνυν, ἔφη, ἐπὶ τῷ θεῷ
 μὲν ἐκλήσιν ἀνέμειναι, ἀλλὰ πρὶν καλεῖσθαι πρῶτον τὴν ἡμε-
 τέρων ἕνεκα· ἐπειτα δὲ, ἐκ τῶν κελυφόμενων μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅ, τι
 αὐτὸς γνώσῃ ἀμεινον ἔστι περὶ θεοῦ ἡμῖν, τοῦτο ἐπεσπείρειν.
 Ὅπότε δ' εἰπεῖν τι δεοί εἰς τὰς συμμάχους, ἂν μὲν ἐμὲ ἄετο πρὸς
 πειν λέγειν, ἐμοὶ συνεβούλευεν· ἂν δὲ ἐμὲ αἰδοίτο βουλομέ-
 νον μὲν εἰδέναι τοὺς συμμάχους, αὐτὸν δὲ με αἰχμωρόν ποτε
 ἐμαυτοῦ λέγειν, ταῦτα οὕτως λέγων ὡς ἑαυτὸς γνώμην ἀπ-
 φαίνετο· ὥς' ἐν γε τέτοις τί κωλύει αὐτὸν καὶ ἐμοῦ ἐμοὶ κρείτ-
 τονά εἶναι; Καὶ ἑαυτῷ μὲν αἰεί φησι πάντα τὰ παρὲντα δε-
 κείν, ἐμοὶ δὲ αἰεί φησὶ φανερός ὅτι σκοπῶν τι ἂν πρὸς γενόμενον
 ὀνήσειεν· ὅτι τε τοῖς ἐμοῖς καλοῖς μάλλον ἐμοῦ ἀγαλλε-

ται καὶ ἤδεσται. Πρὸς ταῦτα ὁ Ὑσάσπας εἶπε, Νὴ τίμῃ Ἡεραι, ὦ Κύρε, ἤδομαί γε ταῦτά σε ἐρωτήσας. Τί μάλιστα; ἔφη ὁ Κύρῳ. Οἱ καὶ γὰρ πειράσομαι ταῦτα ποιεῖν· ἐν μόνον, ἔφη, ἀγνοῶ, πῶς ἂν εἴην δῆλος χαίρων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς· πότερον κρητὶν δεῖ τῶ χεῖρε, ἢ γελᾶν, ἢ τί ποιεῖν. Καὶ ὁ Αἰτάβαζος εἶπεν, Οὐχ εἰδὼς δέ τοι Περσικόν. Ἐπὶ τέτοις μὲν δὴ γέλως ἐχέμετο.

Προϊόντῳ δὲ τῷ συμποσίου, ὁ Κύρῳ τὸν Γωβρύαν ἐπήγετο, Εἰπέ μοι, ἔφη, ὦ Γωβρύα, νυνὶ ἂν δοκοῖς ἥδιον τῶνδὲ τῶ τίμῃ θυγατέρει δοῦναι, ἢ ὅτε τὸ παρθένον ἡμῖν σπυγχεῖς; Οὐκ οὖν, ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ γὰρ ταῖσι λέγω; Νὴ Δί, ἔφη ὁ Κύρῳ, ὡς ψεύδοις γε ὁδομέμια ἐρώτησις δέσται. Εὖ τοίνυν, ἔφη, ἴδω ὅτι νυνὶ ἂν πολὺ ἥδιον. Ἡ καὶ ἔχεις ἂν, ἔφη ὁ Κύρῳ, εἶπεν διότι; Ἐγὼ γε. Λέγε δὴ. Οἱ τότε μὲν ἑώρων τοὺς πόνοισι καὶ τοὺς κινδύνους εὐθύμως αὐτοὺς φέροντας, νυνὶ δὲ ὁρῶ αὐτοὺς τὰ ἀγαθὰ σπυγχνῶς φέροντας. Δοκῶ δέ μοι, ὦ Κύρε, χαλεπώτερον εἶναι εὖρεῖν ἄνδρα ταῖσι καλῶς φέροντα ἢ τὰ κακὰ· τὰ μὲν γὰρ ὕβριν τοῖς πολλοῖς, τὰ δὲ σπυγχνῶν τοῖς πᾶσι ἐμποιδῶ. Καὶ ὁ Κύρῳ εἶπεν, Ἡκουσας, ὦ Ὑσάσπα, Γωβρύα τὸ ῥῆμα; Ναὶ μὰ Δί, ἔφη· καὶ εἰὰ πολλὰ τοιαῦτά γε λέγει, πολὺ μᾶλλον με τῆς θυγατρὸς μνηστῆρα λήψεται, ἢ εἰὰ ἐκπώματα πολλὰ μοι ὀψιδεικνύη. Ἡ μὲν, ἔφη ὁ Γωβρύας, πολλὰ γέ μοι ὅσι τοιαῦτα συγγεγραμμένα, ὧν ἐγὼ σοὶ ἐφθονήσω, ἣν δὲ θυγατέρει μου γυναικὶ λαμβάινης· τὰ δὲ ἐκπώματα, ἔφη, ἐπεὶ δὴ ἐκ ἀνέχεσθαι μοι φαίνεται, ὅκ οἶδ' εἰ χρυσάντα τέττω δώσω, ἐπεὶ καὶ τὴν ἑσθραν σε ὑφῆρπασε. Καὶ μὲν δὴ, ἔφη ὁ Κύρῳ, ὦ Ὑσάσπα, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ οἱ παρόντες, ἦν

ἔμοι λέγῃτε, ὅταν τις ὑμῖν γαμῇ Ἰππικρήση, γινώσκετε ὁποῖος
 τις καὶ γὰρ συνεργὸς ὑμῖν ἔσομαι. Καὶ ὁ Γωβρύας εἶπεν, Ἦν δὲ τις
 ἐκδοιῶναι βούληται θυγατέρα, πρὸς τίνα δεῖ λέγειν; Πρὸς
 ἡμῖν, ἔφη ὁ Κῦρος, καὶ τῆτο· πάνυ γὰρ, ἔφη, δεινὸς εἰμι ταί-
 πτω τῷ τέχνῳ. Ποίαν; ἔφη ὁ Χρυσάντας. Τὸ γινῶναι ὁποῖος
 ἂν γάμῃ ἐλάττω συναρμόσει. Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Λέγε
 δὴ πρὸς τῷ θεῷ, ποίαν πινά μοι γυνῆκα οἶσι συναρμόσει
 κάλλιστα. Πρῶτον μὲν, ἔφη, μικρὸν· μικρὸς γὰρ καὶ αὐ-
 τὸς εἶ· ἦν δὲ μεγάλῳ γαμήσειας, ἦν ποτε βέβη αὐτῷ ὀρθῶν
 φιλήσας, πρὸς ἀλλοδαίαν σε δέησεν ὡς τὰ κινάρεα. Τῆτο μὲν
 δὴ, ἔφη, ὀρθῶς πρὸς τοῖς· καὶ γὰρ οὐδ' ὁπωσιουῖ αἰλπὸς εἰ-
 μι. Ἐπειτα δ', ἔφη, σιμὴ ἂν σοι ἰσχυρῶς συμφέροι. Πρὸς τί δὴ
 αὐτῷ τῆτο; Οἱ, ἔφη, σὺ γρυπὸς εἶ· πρὸς αὐτῷ τῷ σιμότητι
 σάφ' ἴδι ὅτι ἡ γρυπότης ἀεὶ πρὸς ἀρμόσει. Λέγεις σὺ,
 ἔφη, ὡς καὶ τὰ εὖ δεδειπνηκότι, ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν, ἀδείπ-
 νῳ ἂν συναρμόζωι; Ναὶ μὰ Δί', ἔφη ὁ Κῦρ· τῷ μὲν
 γὰρ μεσῶν γρυπὴ ἡ γαστήρ γίγνεται, τῷ δὲ ἀδείπνῳ, σιμὴ.
 Καὶ ὁ Χρυσάντας ἔφη, Ψυχρὴ δ' ἂν, πρὸς τῷ θεῷ, βασι-
 λεὶ ἔχῃς ἂν εἰπῇ ποία τις σιμώσῃ; Ἐνταῦθα μὲν δὴ ὁ, τε
 Κῦρ· ὄξε γέλασε, καὶ οἱ ἄλλοι ἐμοίως. Γελόντων δὲ ἅμα
 εἶπεν ὁ Ἰστιάσας, Πολύ γε, ἔφη, μάλιστα τέτρε σε, ὦ Κῦρε, ζή-
 λῳ ἐν τῇ βασιλείᾳ. Τίνος; ἔφη ὁ Κῦρ· Οἱ διώσας καὶ
 ψυχρὸς ὢν γέλωτα πρὸς ἑαίνει. Καὶ ὁ Κῦρ· εἶπεν, Ἐπειτα ὅτι
 ἂν πρὸς γε παμπόλλου ὥστε σοι ταῦτα εἰρηάζῃ, ἢ ἀπαγγελ-
 ῆναι πρὸς ἢ εὐδοκίμῃν βάλῃ, ὅτι ἀσέβῃς εἶ; Καὶ ταῦτα μὲν
 δὴ οὕτω διεσκώπησε.

Μετὰ τὸ ταῦτα Τιγράνη μὲν ἐξήνεγκε γυναικῆον κόσμον,
 καὶ ἐκέλευσε τῇ γυναικὶ δεῖναι, ὅτι ἀνδρείως συνεστρατεύετο παρ'
 ἀνδράσι. Ἀρταβάζω δὲ χευσεν ἐκπωμαί· παρ' ἡ Τερακλίῳ ἵπποι καὶ
 ἄλλα πολλὰ δὲ χαλὰ ἐδωρήσατο. Σοὶ δὲ, ἔφη, ὦ Γωβρύα, δώσω
 ἄνδρα τῇ θυγατρὶ. Οὐκ ἔνι ἐμὲ, ἔφη ὁ Ὑσάσπας, δώσης, ἵνα καὶ τὰ
 συγγράμματα λάβω. Ἡ δὲ ἔστι σοι, ἔφη ὁ Κύρος, ἐσὶα ἀξία τ' ἢ
 παρὸς; Νὴ Δί', ἔφη, πολλαπλασίων μὲν χρημάτων. Καὶ πῶς,
 ἔφη ὁ Κύρος, ἐστὶ σοι αὕτη ἡ ἐσὶα; Ενταῦθα, ἔφη, ὅπως καὶ σὺ
 κατέσθης, φίλος ὢν ἐμοί. Ἀρχὴ μοι, ἔφη ὁ Γωβρύας, καὶ εὐθὺς ἐκ-
 τείνας τ' δεξιάν, Δίδω, ἔφη, ὦ Κύρε, δέχομαι γάρ. Καὶ ὁ Κύ-
 ρος λαβὼν τ' ὅς Ὑσάσπας δεξιάν, ἔδωκε παρ' ἡ Γωβρύα· ὁ δὲ ἐδέξατο.
 Ἐκ τὸ ταῦτα πολλὰ καὶ χαλὰ ἔδωκε δῶρα παρ' Ὑσάσπα, ὅπως τῇ
 πατρὶ πέμψει· Χρυσάνταν δὲ ἐφίλησε περσισταγόμῃος. Καὶ
 ὁ Ἀρταβάζω εἶπε, Μαὶ Δί', ἔφη, ὦ Κύρε, ἔχ ὁμοίως γε χευσὲ
 ἐμοί τε τ' ἐκπωμα δέδωκας καὶ Χρυσάντα τ' δῶρον. Ἀλλὰ δὲ σοί,
 ἔφη, δώσω. Ἐπῆρετο ὁ κῆνος, Πότε; Εἰς τριακὸς ὄν, ἔφη, ἔτος.
 Ὡς ἀναμνησθέντες, ἔφη, καὶ οὐκ ἀποθανεμῆμον, οὕτω πᾶσι
 σκευάζεσθαι. Καὶ τότε μὲν δὴ ἔτιως ἔληξεν ἡ σκηπὴ ὁξαναμένων
 δὲ αὐτῶν ὁξάνεση καὶ ὁ Κύρος, καὶ συμπεσέμεψεν αὐτὰς ἐπὶ
 πᾶσι θυρεῖς.

Τῇ δὲ ὑπεραία τῆς ἐφελουσίης συμμάχους χρυσόμυς ἀπέ-
 πεμπεν οἵκαδε ἐκείνους, πλὴν ὅσοι αὐτῶν οἰκῆν ἐβέλοντο παρ'
 αὐτῶν· τούτοις δὲ χώρας καὶ οἴκοις ἔδωκε, καὶ νῦν ἐπὶ ἔχου-
 σιν οἱ τῶν καταμεσότητων τέτων τότε ἀπόγονοι· πλείους δὲ εἰσὶ
 Μήδων καὶ Τερακλίων· τοῖς δὲ ἀπῆσι δωρησάμενος πολλὰ,
 καὶ ἀμέμπτους ποιησάμενος καὶ ἀρχοντας καὶ στρατιώτας, ἀπε-

πέμψατο. Εκ τούτου δὴ δίδωκε καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν στρατιώ-
ταις τὰ χρήματα ὅσα ἐκ Σάρδεων ἔλαβε· ἢ τοῖς μὲν μυριάρ-
χοις καὶ τοῖς πρὸς αὐτὸν ὑποηγέταις ἑξαίρετα εἰδίδου πρὸς τὴν
ἀξίαν ἐλάσσω, τὰ δὲ ἄλλα δένειμε· καὶ τὸ μέρος ἐλάσσω δού-
ς τῷ μυριάρχῳ, ἐπέτρεψεν αὐτοῖς δοῦναι ὥσπερ αὐτὸς ὁ κενὸς
δένειμεν. Εἰδούς δὲ τὰ μὲν ἄλλα χρήματα, ἀσχῶν ἀσχεῖντας
οὐκ ὑφ' ἐαυτῶν δοκιμάζων· τὰ δὲ τελευταῖα οἱ ἑξάδασχοι,
τὲς ὑφ' ἐαυτοῖς ἰδιώταις δοκιμάσαντες, πρὸς τὴν ἀξίαν ἐλάσσω
εἰδίδουσαν· καὶ ἔτι πάντες εἰλήφεσαν τὸ δίκαιον μέρος. Επει-
δὴ δὲ εἰλήφεσαν τὰ τότε δοθέντα, οἱ μὲν πινες ἔλεγον πρὸς τὸ
Κύρου τοιαῦτα, Ἡ παῦ αὐτός γε, πολλὰ ἔχει, ὅπου γε καὶ ἡμεῖς
ἐλάσσω τοσαῦτα δίδωκεν. Οἱ δὲ πινες αὐτῷ ἔλεγον, Ποῖα πολ-
λὰ ἔχει; οὐχ ὁ Κύρου τρέπῃ τοιοῦτ' οἷ' ἔχρηματίζε-
σθαι, ἀλλὰ διδούς μᾶλλον ἢ κτώμεναι ἡδέσθαι. Αἰδανόμε-
νοι δὲ ὁ Κύρος τῆς λόγους καὶ τὰς δόξας τὰς πρὸς αὐ-
τῷ, σιωπῆλες τὲς φίλους τε καὶ οὐκ ὀπίσθιους ἀπαντας, καὶ
ἔλεξεν ὥδε·

“ Ἄνδρες φίλοι, εἰώρηκα μὲν ἤδη ἀνθρώπους, οἱ βέλονται δο-
“ κῆν πλείω κεκτημένους ἢ ἔχουσιν, ἐλευθεριώτεροι αὖ οἰόμενοι ἔτι
“ φαίνεσθαι· ἐμοὶ δ' δοκῶσιν, ἔφη, ἔτοι τῷ μπαλῶν ὅς βέλονται
“ ἐφέλκεσθαι· ἢ γὰρ πολλὰ δοκῶντα ἔχον, μὴ χαλ' ἀξίαν τ' ἐστίας
“ φαίνεσθαι ἀφελῶντα τὲς φίλους, ἀνελευθερίαν ἔμοιγε δοκῶ
“ πρὸς ἀπὸ πλείον. Εἰσὶ δ' αὖ, ἔφη, οἱ λεληθέναι βέλονται ὅσα αὖ
“ ἔχουσιν· ποιεῖσι οὖν καὶ ἔτοι τοῖς φίλοις ἔμοιγε δοκῶσιν εἶναι·
“ ἀλλὰ γὰρ τὸ μὴ εἶδεναι τὰ ὄντα, πολλὰ καὶ δέομενοι ἐκ ἐπαγ-
“ γέλλουσιν οἱ φίλοι τοῖς ἐταίροις, ἀλλ' ἀπατῶνται. Ἀπλῶς-

“εἴτε δέ μοι, ἔφη, δοκῇ ^{ἔῃ} τὸ πῶν δυνάμει φάσεσθαι ποιή-
 “σαντα, ἐκ τούτης ἀγωνίζεσθαι περὶ χαλκοκαρδίας. Καὶ γὰρ
 “αὖν, ἔφη, βάλομαι ὑμῖν, ὅσα μὲν οἶόν τ’ ἔστιν ἰδεῖν τ’ ἐμοὶ
 “ὄντων, δεῖξαι· ὅσα δὲ μὴ οἶόν τε ἰδεῖν, διηγήσασθαι.” Ταῦ-
 “τα εἰπὼν, τὰ μὲν ἐδείκνυε πολλὰ τε καὶ χαλὰ κτήματα· τὰ
 “δὲ κείρεσθαι ὡς μὴ ῥάδια ^{ἔῃ} ἰδεῖν, διηγείτο· τέλος δὲ εἶπεν ὧδε,
 “Ταῦτα, ἔφη, ὦ ἀνδρες, ἀποδῶτα δεῖ ὑμῖς ὅσδ’ ἐν μᾶλλον
 “ἐμὰ ἡγήσασθαι ἢ ἢ ὑμέτερον· ἐγὼ γάρ, ἔφη, ταῦτα ἀθροίζω
 “οὐδ’ ὅπως αὐτὸς χαλκοκαρδῆσιν, ἔθ’ ὅπως αὐτὸς χαλκοκαρ-
 “δίῃ· (ἐγὼ γὰρ αἶν δυνάμει) ἀλλ’ ὅπως ἔχω πᾶσι τε αἰεὶ ὑμῖν
 “χαλόν τι ποιοῦντι δίδοναι, καὶ ὅπως ἢν τις ὑμῖν πινὸς ἐνδείξῃ
 “νομίσῃ, πρὸς ἐμὲ ἐλθὼν λάβῃ· ἢ αἶν ἐνδείῃς τυγχάνῃ ὦν.” Καὶ
 ταῦτα μὲν ἕτως ἐλέχθη.

Ηνίκα δὲ ἤδη αὐτῷ ἐδόκει χαλῶς ἔχειν τὰ ἐν Βαβυλῶνι ὡς
 καὶ ἀποδημεῖν, συνεσθιάζετο δὲ εἰς Πέρσας πορείαν, καὶ τοῖς ἄλ-
 λοις πρήγγειλεν· ἐπεὶ δὲ ἐνόμισεν ἱκανὰ ἔχειν ὦν ὥς το δέσποτος,
 ἔτι δὲ ἀνεζεύγνυε. Διηγησόμεθα δὲ ἐς ταῦτα, ὡς πολὺς εὖλος
 ὦν, εὐτάκτως μὲν χαλκοκαρδῆσιν, καὶ πάλιν ἀνεσθιάζετο, χα-
 τεχνεῖσθαι δὲ παχὺ ὅπως δέοιτο. Ὅπως γὰρ αἶν στρατοπεδεύηται
 βασιλεὺς, σκηναὶς μὲν δὲ ἔχοντες πάντες οἱ ἀμφὶ βασιλέα στρα-
 τῶνται ἐς φέρις καὶ χειμῶνος. Εὐθὺς δὲ τῆτο ἐνόμισε Κύρος,
 πρὸς ἑω βλέψασαν ἴσασθαι τὴν σκηνὴν· ἐπειτα ἔταξε πρῶτον
 μὲν πόσων δεῖ ἀπολυπόντας σκηνῶν τῆς δευτέρου τῆς βασιλι-
 κῆς σκηνῆς· ἐπειτα σιτοποιοῖς μὲν χώραν ἀπέδειξε πλεὺς δεξιάν,
 ὀψοποιοῖς δὲ τὴν δεξιάν, ἵπποισι δὲ τὴν δεξιάν, ὑποζυγίοις δὲ τοῖς
 ἄλλοις δὲ δεξιάν· καὶ πάλιν δὲ διέτακτο, ὥς εἰδέναι ἕκα-

στον τ' εαυτῷ χώρῳ ἐ μέσῳ ἐ τόπῳ. Οὔτε ὃ ἀνασπιδάζον-
 ται, σωπίδῃσι μὲν ἐλάστος σκιδῆ οἷσπερ τέτακται χρεῖας, ἀνα-
 πίνονται δ' αὖ ἄλλοι ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· ὥσθ' ἅμα τῷ πάν-
 τες ἔρχονται οἱ σκιδαγωγοὶ ἐπὶ τὰ τεταγμένα ἄγειν, ἅμα ὃ
 πάντες ἀναπνέουσιν ἐπὶ τὰ εαυτῷ ἐλάσθ'. Οὕτω δὴ ὁ αὐτὸς
 χρόνος δρεκὲς μᾶ τε σκιδῇ καὶ πάσαις ἀπνεῖας. Ὡσαύτως ἔτις
 ἔχθ' ἐ πρὸς χαλκιδεύς. Καὶ πρὸς ἔ πεποιῆται δὲ τὰ ὅπ-
 πιδεῖα πάντα ἐν καιρῷ, ὡσαύτως ἀφ' ἑτέρας ἐλάστος τὰ ποιη-
 τέα· καὶ ἀφ' ἑτέρο ὁ αὐτὸς χρόνος δρεκὲς ἐν τε μέρει καὶ πᾶσι
 πεποιῆται. Ὡσαύτως δὲ οἱ περὶ τὰ ὅππιδεῖα φεράποντες χώ-
 ραν εἶχον πλὴν ἀποσπένουσαν ἐλάστος, ἔτις καὶ οἱ ὀπλοφόροι αὐ-
 τῷ ἐν τῇ στρατοπεδεύσῃ χώρῳ τε εἶχον πλὴν τῇ ὀπλίᾳ ἐλάσθ'
 ὅππιδεῖαν, καὶ ἥδεσαν ταύτῃ ὅποια ἦν, καὶ ἐς ἀναμφοσέ-
 πητον πρὸς τὰς χατεχωρίζοντο. Καλὸν μὲν γὰρ ἦγετο ὁ Κῦ-
 ρος καὶ ἐν οἰκίᾳ εἶναι ὅππιδευμα πλὴν εὐδημοσιώλῳ (ὅταν
 γὰρ τίς του δένται, δῆλόν ἐστιν ὅπου δεῖ ἐλθόντα λαβεῖν) πολὺ
 δὲ ἐπ' ἑλλίον ἐνόμιζε πλὴν τῆς στρατιωτικῆς φυλῆς εὐδημο-
 σιῶλῳ εἶναι, ὅσω τε δεξιτέρῳ οἱ καιροὶ τῆς ἐς τὰ πολεμικὰ
 χρήσαν, καὶ μείζων τὰ σφάλματα ἀπὸ τῆς ὑπερζόντων ἐν
 αὐτοῖς· ἀπὸ δὲ τῆς ἐν καιρῷ πρὸς ἀποσπένουσαν πλείστον ἀξία
 ταῦτα τὰ κτήματα εἶναι γινώσκοντες ἐν τοῖς πολεμικοῖς· ἀφ'
 ταῦτα οὖν καὶ ἐπεμέλειτο ταύτης τῆς εὐδημοσιώλης μάλιστα. Καὶ
 αὐτὸς μὲν δὴ πρὸς τὸν εαυτὸν ἐν μέσῳ χατεπῆγετο τοῦ στρα-
 τοπέδου, ὡς ταύτης τῆς χώρης ἐχρηστίτης οὐσης· ἔπειτα δὲ
 οὗ μὲν πιστάτοις, ὡσαύτως εἰώθει, πρὸς εαυτὸν εἶχε, τούτων
 δὲ ἐν κύκλῳ ἐχομένων ἰππέας τ' εἶχε καὶ ἀρμαπλάτας. Καὶ

ἥ τις ἐχρεῖς ἀνόμιζε χώρας δεῖσθαι, ὅτι οὐδ' οἱ μαχο-
 ται ὅπλα· οὐδὲν πρὸ χειρὸς ἔχοντες τίτων στρατοπέδονται,
 ἀλλὰ πολλὰ χεῖρας δεύονται εἰς τὴν ἐξόπλιον, εἰ μέλλουσι χη-
 σίμως ἐξοίσειν. Εἰ δὲ ξιά ὃ καὶ ἐν δεξιερᾷ αὐτῶν τε ἔσ' ἢ ἰσχυρῶν
 πελτασταῖς χώρα ἦν τοξότῃσι δ' αὖ χώρα ἡ πρὸθεν ἦν καὶ ὅπ-
 ωθεν αὐτῶν τε καὶ τῇσι ἰσχυρῶν. Οπλίταις ὃ καὶ τὰς τὰ μεγάλα
 γέροντα ἔχοντας κύκλῳ πάντων εἶχεν, ὥσπερ τείχος· ὅπως καὶ εἰ
 δεοὶ τὴν ἐνσυνδιάζεσθαι τὰς ἰσχυρίας, οἱ μονιμώτατοι πρὸθεν ὄν-
 τες πρὸ χειρὸς αὐτοῖς ἀσφαλῆ πλὴν χροτόπλιον. Εὐχάρου δὲ
 αὐτῶν ἐν τάξει ὥσπερ οἱ ὀπλίται, ἔτω δὲ καὶ οἱ πελτασταὶ καὶ
 οἱ τοξόται· ὅπως καὶ ἐν τῇσι νυκτῇσι, εἰ δεοὶ πῃ, ὥσπερ καὶ οἱ
 ὀπλίται παρεσκευασμένοι εἰσι παύειν τὸν ἐκ χειρὸς ἰόντα, οὐ-
 πω καὶ οἱ τοξόται καὶ οἱ ἀκοντισαί, εἰ πῃς παροίσοιεν, ἐξ ἑτοι-
 μου ἀκοντίζοιεν καὶ τοξόδοιοι ὑπὲρ τῇσι ὀπλιτῇσι. Εἶχον δὲ καὶ
 σημεῖα πάντες οἱ ἀρχόντες ἐπὶ ταῖς σινηταῖς· οἱ δὲ ὑπερέται,
 ὥσπερ ἔσ' ἐν ταῖς πόλεσιν οἱ σφύρες ἴσασιν μὲν καὶ τῇσι πλείων
 τὰς οἰκήσεις, μάλιστα ὃ τῇσι ἑπικυρῶν· ἔτω καὶ τῇσι ἐν τοῖς
 στρατοπέδοις τὰς τε χώρας τὰς τῇσι ἡγεμόνων ἡπίσαντο οἱ κύρου
 ὑπερέται, ἔσ' τὰ σημεῖα ἐγγίνωσκον ἅ ἐλάσεις ἦν· ὥστε ὅτε δεοί-
 το Κύρου, οὐκ ἐζήτην, ἀλλὰ πλὴν σωτομωτάτῳ ἐφ' ἑκαστον
 ἔθεον. Καὶ ἀφ' ἐπὶ εὐλακρινῇ ἐλάσει ἐπὶ τὰ φύλα, πολὺ μάλ-
 λον ἦν δῆλα καὶ ὅποτε πῃς εὐτακτοῖη, καὶ εἰ πῃς μὴ παροίτοι τὸ
 παροσπύριον· οὕτω δὲ ἔχοντων, ἡγεῖτο, εἰ πῃς ὅπριετο νυκ-
 τὸς ἢ ἡμέρας, ὥσπερ ἂν εἰς ἐνέδραν εἰς τὸ στρατόπεδον τοὺς
 ἐπικυρῶντας ἐμπήκειν. Καὶ τὸ τακτικὸν δὲ ἐπὶ ὅτι μόν-
 ον ἡγεῖτο εἰ πῃς ἐκτεῖναι φάλαγγα εὐπόρως διώκοντο, ἢ βα-

θυμία, ἢ ἐκ κέρατ' εἰς φάλαγγα καταστῆσαι, ἢ ἐκ δεξιᾶς, ἢ ἀριστερᾶς, ἢ ὅποθεν ὁπφορέντων τῆς πολεμίων, ὀρθῶς ἐξελεῖσθαι· ἀλλὰ καὶ ἀφ' αὐτῶν, ὅποτε δέοι, τακτικὸν ἡγεῖτο, καὶ τὸ πρῆναι γε τὸ μέρος ἔπαινον ὅπως μάλιστα ἐν ὠφελείᾳ αὐτῶν, καὶ τὸ ταχύνειν ὃ ὅπως φθάσαι δέοι· πάντα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τακτικὸς ἀνδρὸς ἐνόμιζεν (τῆς), καὶ ἐπεμελεῖτο τῶν πόντων ὁμοίως· καὶ ἐν μὲν ταῖς πορείαις πρὸς τὸ συμπέπλον αὐτὸν ἀφ' αὐτῶν ἐπορεύετο, ἐν δὲ τῇ στρατοπεδείᾳ ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ εἰρηται κατεχώριζεν.

Ἐπεὶ δὲ πορευόμενοι γίγνονται καὶ πρὸς Μηδικὴν, τρέπειται ὁ Κύρ' πρὸς Κυαξάρην. Ἐπεὶ δὲ ἡππίσαντο ἀλλήλους, προσέειπεν αὐτῷ ὁ Κύρ'· εἰπέ μοι Κυαξάρη, ὅτι οἶκος αὐτῆς ἐξηρημένος ἔστι ἐν Βαβυλῶνι καὶ δρεχεῖα, ὅπως ἔχη, καὶ ὅταν ἐκεῖσε ἔλθῃ, ὡς εἰς οἰκίαν χαλάρησθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλα δῶρα ἔδωκεν αὐτῇ πολλὰ καὶ χαλὰ. Ὁ δὲ Κυαξάρχης ταῦτα ἡμῖν ἐδέξατο, προσέπεμψε δὲ αὐτῇ τὰ θυγατέρα σέφονό τε χρυσὴν καὶ ψέλλια φέρουσαν, καὶ στρατὸν καὶ σολὴν Μηδικὴν ὡς δυνατὸν χαλλίστην. Καὶ ἡ ἡμῖν δὲ παῖς ἐσεφάνου τὴν Κύρην· ὁ δὲ Κυαξάρχης εἶπε, Δίδωμι δέ σοι, ὦ Κύρη, καὶ αὐτὴν τῶν γυναικῶν, ἐμὴν εἶσιν θυγατέρα· καὶ ὁ σὸς δὲ πατὴρ ἔγημε τὴν τῷ ἐμῷ πατρὶ θυγατέρα, ἧς ἡ σὺ ἐχρύς· αὐτὴ δὲ ἐστὶν ἡν σὺ πολλάκις, παῖς ὦν, ὅτε παρ' ἡμῖν ἦσθα, ἐπισηνήσω· καὶ ὅποτε τις ἐρωτῶν αὐτὴν τίς γαμοῖτο, ἔλεγει ὅτι Κύρην· ἐπιδίδωμι δὲ αὐτῇ ἐγὼ καὶ φερνὴν Μηδικὴν τὴν παῖς· ἐδὲ γὰρ ὅτι μοι ἀρρῆν παῖς γνήσιος. Ὁ ἡμῖν ἔτι εἶπεν· ὁ δὲ Κύρης ἀπεκρίνατο, Ἀλλ', ὦ Κυαξάρη, τὸ τε γένος ἐποινῶ καὶ τὴν παῖδα, καὶ δῶρα· βέλομαι δὲ, ἔφη, σὺν τῇ πατρὶ γυνάμει καὶ τῇ μητρὶ ταῦτά σοι συναί-

ΚΥΡΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ Η. 311

νέσται. Εἶπε μὲν ἔτις ὁ Κύρῳ· ὅμως ὃ τῇ πατρὶ πάντα ἐδωρή-
σατο, ὅποσα ἔτετο ἔκ τῃ Κυαζάρει χειρὶ αὐτοῦ. Ταῦτα ὃ ποιήσας,
εἰς Πέρσας ἐπορεύετο.

Ἐπεὶ ὃ ἐπὶ Περσῶν οὐρίοις ἐχθρὸς πορευόμενος, τὸ μὲν ἄλλο
σεράτδιμα αὐτῷ χατέλιπεν, αὐτὸς ὃ σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὴ πό-
λιν ἐπορεύετο, ἱερεῖα μὲν ἄγων ὡς πᾶσι Πέρσας ἰσχυρὰ θύειν
τε καὶ ἐστᾶσθαι· δῶρα δὲ ἤγειν οἷα μὲν ἔπρεπε τῷ πατρὶ καὶ τῇ
μητρὶ καὶ τοῖς ἄλλοις φίλοις, οἷα ὃ ἔπρεπε ταῖς ἀρχαῖς καὶ
γερατέροις καὶ τοῖς ὁμοτίμοις πᾶσιν· ἔδωκε ὃ καὶ πᾶσι Πέρσας
καὶ Περσίαν ὅσα πρὶν καὶ νῦν ἐπὶ δίδωσιν ὅταν πρὶν ἀφικέσθαι βασι-
λὺς εἰς Πέρσας. Ἐκ ὃ τῆς συνέλεξε Καμβύσης τῆς γερατέ-
ρης Περσῶν, καὶ τὰς ἀρχαῖς, οἷς πρὶν τῷ μεγίστῳ κύριοι εἴσι· πρὸς ἑ-
λάσσε δὲ καὶ Κύρῳ, καὶ ἔλεξε τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες Πέρσαι, καὶ σὺ ὦ Κύρε, ἐγὼ ἀμφοτέροις ὑμῖν εἰ-
“ κότως εὖνοις εἰμὶ· ὑμῖν μὲν γὰρ βασιλεύω· σὺ δὲ, ὦ Κύ-
“ ρε, πῶς ἐμὸς εἶ. Δίημος εἰ εἰμὶ, ὅσα γινώσκεις δοκῶ ἀγα-
“ θὰ ἀμφοτέροις, ταῦτα εἰς τὸ μέσον λέγειν. Τὰ μὲν γὰρ
“ πᾶρελθόντα ὑμεῖς μὲν Κύρῳ κῆρύσσετε, σεράτδιμα δόντες,
“ καὶ ἀρχόντα τούτου αὐτὸν καταστήσαντες· Κύρῳ δὲ ἡγού-
“ μῳ τούτου σὺν θεοῖς εὐκλεῖς μὲν ὑμᾶς, ὦ Πέρσαι, ἐν
“ πᾶσιν ἀνθρώποις ἐποίησεν, ἐντίμως δὲ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάσῃ· τῷ
“ δὲ συσερατθισαμένων αὐτῶν τοὺς μὲν αἰετοὺς καὶ πεπλούπι-
“ κε, τοῖς δὲ πολλοῖς μυθὸν καὶ τροφίῳ πρὸς ἀνάσκειν· ἰπ-
“ πικὸν δὲ καταστήσας Περσῶν, πεποίηκε Πέρσας καὶ πεδίων εἰ-
“ ναι μετουσίαν. Ἦν μὲν οὖν καὶ τοιοῦτον οὕτω γινώσκητε,
“ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν αἵποι ἀλλήλοις ἔσσεσθε· εἰ δὲ ὅτι, ὦ

“Κῦρε, ἐπαρθεῖς ταῖς παρούσαις τύχαις, ἴππικησίῃς καὶ
 “Περσῶν ἄρχεν Ἰππὶ πλεονεξία, ὥσπερ τῆς ἄλλων, ἢ ὑμεῖς,
 “ὦ πολῖται, φθονήσαντες τούτῳ τῆς δυνάμεως, κραταῦνεν
 “πειράσασθε τοῦτον τῆς δόξης, εὖ ἴστε ὅτι ἐμποδὼν ἀλλή-
 “λοις πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἔσεσθε. Ως δ’ αὖ μὴ ταῦτα γίγη-
 “ται, ἀλλὰ παύσασθε, ἐμοὶ δοκῶ, ἔφη, δύσαντα ὑμᾶς κοινῇ,
 “καὶ θεοὺς ἱππιαρτυράμηνους συνδέσσειν, σὲ μὲν, ὦ Κῦρε,
 “ἦν τις ἢ ὑπερσφαιδίῃαι χώρα Περσίδι, ἢ Περσῶν νόμοις ἀγα-
 “σασθαι πειράσασθε, βοηθήσει παντὶ δένοι· ὑμᾶς δὲ, ὦ Πέρσαι,
 “ἦν τις ἢ δόξης Κῦρην ἱππικῆν κραταῦνεν, ἢ ἀφίστασθαι
 “τις τῆς ὑποχειρείων, βοηθήσει καὶ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ Κῦρην
 “κρατ’ ὅ, τι αὖ ἐπαγγέλλῃ. Καὶ ἕως μὲν αὖ ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ
 “γίγηται ἢ ἐν Πέρσαις βασιλεία· ὅταν δ’ ἐγὼ τελευτήσω,
 “δῆλον ὅτι Κῦρην, εἰάν ζῇ. Καὶ ὅταν μὲν οὗτο· ἀφίκηται
 “εἰς Πέρσαις, ὁσῶς αὖ ὑμῖν ἔχοι, τοῦτον θύειν τὰ ἱερά ὑπὲρ
 “ὑμῶν ἅπερ νῦν ἐγὼ θύω· ὅταν δ’ οὗτο· ἐκδημῶ ἢ, κρα-
 “τῶς αὖ οἶμαι ὑμῖν ἔχειν, εἰ ἐκ τῶν γένους ὃς αὖ δοκῇ ὑμῖν ἀει-
 “σος εἶναι, ὅστις τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοῖν.” Ταῦτα εἰπόντος Καμ-
 βύσε, συνέδοξε Κῦρην τε ἔτι τοῖς Περσῶν τέλεσι· καὶ συνθέμενοι
 ταῦτα τότε, καὶ θεοὺς ἱππιαρτυράμηνους, ἔτω καὶ νῦν ἐπὶ ἀγα-
 μῶνσι παῖντες πρὸς ἀλλήλοις Πέρσαι τε καὶ βασιλῆς. Τέ-
 ττοι δὲ περαχθάντων, ἀπὸ τοῦ Κῦρος·

Ως δ’ ἀπὸν ἐγχετο ἐν Μήδοις, συνεδύξαν τὰ πατεῖ· ἐπὶ τῇ
 μνητεῖ, γὰρ καὶ τὸν Κυαξάρην θυγατέρα, ἥς ἐπὶ καὶ νῦν λόγος
 αἰς παγκράτου γενναρότης. (Εἰσι δὲ τῆς λογοποιῶν λέγουσιν ὡς
 τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφὸν ἐγχετο· ἀλλὰ γράως αὖ καὶ πατρί-

πασιν ἦν ἡ παῖς.) Γήμας δὲ, εὐθύς ἔχων ἀνεζύγνυνεν. Ἐπεὶ
 δ' ἐν Βαβυλῶνι ἦν, ἐδόκει αὐτῷ σατραπίας ἥδη πέμπειν ὑπὲρ
 τὰ κατεστραμμένα ἔσθην. Τὸς μὲντοι ἐν ταῖς ἀκραῖς φρεσὶν ἔχουσιν,
 καὶ τὸς χιλιάρχους τῶν καὶ τῶν χωρῶν φυλακῶν, ἐκ ἄλλης ἢ ἑαυτῆς
 ἐβόλετο ἀκρίβειαν. Ταῦτα δὲ θεωρεῖτο, ἐννοῶν ὅπως, εἰ τις τῶν
 σατραπῶν ὑπὸ πλείτε καὶ πλήθους ἀνθρώπων ἐξυβρίσειε, καὶ
 ὑπερβῇ μὴ πείθεσθαι, εὐθύς ἀντιπάλους ἔχοι ἐν τῇ χώρᾳ.
 Ταῦτ' οὖν βεβλήμεθα θεωρεῖν, ἐγὼ συγκαλέσας θεωροῦν
 τὸς ὑπαρχοὺς, καὶ θεωρεῖν, ὅπως εἶδεν, ἐφ' οἷς ἴασι οἱ ἰόν-
 τες. ἐνόμιζε γὰρ ἔτι ῥάδιον φέρειν ἂν αὐτῆς. Ἐπεὶ δὲ κατα-
 σάη τις ἄρχων, ἐκ αἰδάνοιτο ταῦτα, χαλεπῶς ἂν ἐδόκεν αὐτῷ
 φέρειν, νομίζοντες δὲ ἑαυτῶν ἀπισίαν ταῦτα γενέσθαι. Οὕτω
 δὲ συλλέξας, λέγει αὐτοῖς τοιαῦτα·

“ Ἄνδρες φίλοι, εἰσὶν ἡμῖν ἐν ταῖς κατεστραμμέναις πόλε-
 “ σι φρεσὶ καὶ φρεσὶν ἀρχοῖς, ἐς τότε χαλεπόμεν καὶ τέτοις
 “ ἐγὼ θεωρεῖν ἀπὸ τοῦ ἄλλου μὲν οὐδὲν πολυπραγμο-
 “ νεῖν, τὰ δὲ τείχη ἀφαιρῶν. Ταῦτας μὲν οὖν οὐ παύσω τῆς
 “ ἀρχῆς, ἐπεὶ χαλεπῶς ἀφαιρῶν ταῖς ἀφαιρέσειν. Ἄλ-
 “ λος δὲ σατραπίας πέμψαι μοι δοκεῖ, οἵτινες ἀρχοῦσι τῶν ἐνο-
 “ κωμάτων, καὶ τὸν δασμὸν λαμβάνοντες τοῖς τε φρεσὶ δώ-
 “ σουσι μισθόν, καὶ ἄλλο τελέσουσιν ὅ, τι ἂν δέη. Δοκεῖ δὲ μοι
 “ καὶ τῶν ἐνθάδε ὑμῶν οἷς ἂν ἐγὼ ἀφαιρέματα πᾶν, πέμ-
 “ πων θεωρεῖν πᾶσι ταῖς ἐσθῆσι, χωρὶς γε νέμεσθαι
 “ καὶ οἴκους ἐκείνους. ὅπως δασμοφορεῖται αὐτοῖς δεῦρο, ὅταν τε
 “ ἴωσιν ἐκεῖσε, εἰς οἴκηα ἔχουσι χαλεπῶς. Ταῦτα εἶπε, καὶ
 “ ἔδωκε πολλοῖς τῶν φίλων καὶ πάσας τὰς ἀφαιρέσεις πό-

λεις οἴκους, καὶ ὑποκόμους· καὶ ἐπὶ νυκτὶ τοῖς δαποκόνοις τὸ τότε
 λαβόντων αἱ χώραι χαλαρῶνται, ἀλλὰ ἐν ἄλλῃ γῇ, αὐτοὶ δὲ
 οἴκοι πρὸς βασιλῆα. “Δεῖ δὲ, ἔφη, σὺ ἰόντας σατραπίας ἐπὶ
 “ταύταις ταῖς χώραις, τοιάυτης ὑμῶς σκοπεῖν οἵπτες ὅ, τι ἂν ἐν τῇ
 “γῇ ἐχάσῃ χαλὸν ἢ ἀργυρὸν ἢ, μεμνήσονται καὶ δεῦρο δαποπέμ-
 “πειν· ὥς μετέχωμεν ὅ οἱ ἐνθάδε ὄντες τῆς παταχῆς γίγνο-
 “μένων ἀργυρῶν· καὶ γὰρ ἦν τι πού ποτε δεινὸν γίγνηται, ἡμῖν ἔσται
 “ἀμυντέον.” Ταῦτ’ εἰπὼν, τότε μὲν ἔπαυσε τὸ λόγον· ἐπειτα
 δὲ ἔς ἐγίγνωσκε τῆς φίλων ἐπὶ τοῖς εἰρημνίοις Ἰππιδιμοῦντας
 ἵεναι, ἐκλεξάμενοι αὐτῆς σὺν δοκοῦντας Ἰππιδιμοῦντας εἶ-
 ναι, ἐπεμπε σατραπίας, εἰς Αἰθαλίαν μὲν, Μεγαζύβοι· εἰς
 Καπαδοκίαν δὲ, Αἰταβάταν· εἰς Φρυγίαν δὲ πλεονεχίαν,
 Αἰταχάμαν· εἰς Λυκίαν δὲ καὶ Ἰωνίαν, Χρυσάνταν· εἰς Κα-
 εῖαν δὲ, Αἰδοῦσιον, ὥσπερ ἦτορ· εἰς Φρυγίαν δὲ πλεονεχίαν, καὶ Αἰολίδα,
 Φαρνούχον. Κιλικίας δὲ καὶ Κύ-
 πρου καὶ Παφλαγονίων οὐκ ἐπεμψε Πέρσας σατραπίας, ὅτι
 ἐχόντες ἐδόκουν αὐτοῖς συστρατεύεσθαι ἐπὶ Βαβυλῶνα· δαίμων
 μέντοι συνέταξεν δαποφέρειν καὶ ταύτας. Ὡς δὲ τότε Κύβητος χα-
 τερήσατο, οὕτως ἐπὶ καὶ νυκτὶ βασιλείᾳ εἶπεν αἱ ἐν ταῖς ἀνδραῖς
 φυλακαὶ, καὶ οἱ χιλιάρχαι τῆς φυλακῶν ἐκ βασιλείας εἰσι
 χαλεπώτεροι, καὶ πρὸς βασιλῆα δαποεγγραμμένοι. Περθεῖται δὲ
 πᾶσι τοῖς ἐκπεμπομένοις σατραπείαις, ὥς δυνατὸν, ὅσα ἐώ-
 ρων ποιούντα αὐτὸν, πρὸς μεμνῆσθαι· πρὸς μὲν ἰππείας
 χαλιδεύειν ἐκ τῆς συνεπομνῶν Περσῶν καὶ συμμάχων, καὶ ἀρ-
 ματηλάτας· ὅποσοι δὲ αἱ γῆ καὶ δόξα λαβῶσι, ἀναγκά-
 ζειν ταῦτάς ἐστι δύναμις ἵεναι, καὶ σωφροσύνης Ἰππιδιμοῦν-

νοις, παρέχειν ἑαυτὸς τῇ σιληρότητι χεῖρα, ἣν τι δέπται· παι-
 δεύειν δὲ καὶ τὰς γυγνομένης παῖδας ἐπὶ θύρας, ὥσπερ παρ'
 αὐτοῖς· ἐξάγειν δὲ ἐπὶ τὴν θύραν τὸν σατράπην τὴς ἀπὸ Συ-
 ρῶν, καὶ ἀσκήσῃ αὐτὸν τε καὶ τὰς σὺν ἑαυτῇ τὰ πολεμικά. “Ὅς
 “οἱ ἀν' ἐμοί, ἔφη, καὶ λόγον τῆς διωγόμεως πλείστα μὲν ἄρμα-
 “τα, πλείους δὲ καὶ δόσεις ἰππέας δαπαεικνύη, τέτοιον ἔργον, ὡς
 “ἀγαθὸν σύμμαχον καὶ ὡς ἀγαθὸν συμφύλακα Πέρσαις τε καὶ
 “ἐμοὶ τῆς ἀρχῆς, τιμήσω. Ἐσθλὴ δὲ πρὸ ὑμῶν καὶ ἔθρως, ὥσ-
 “περ σὺ ἐμοί, οἱ ἀριστοὶ προτετιμημένοι· καὶ τράπεζα, ὥσπερ ἡ
 “ἐμὴ, τρέφεται μὲν κορυφαίῳ τῆς οἰκίας, ἐπειτα δὲ, καὶ ὡς φί-
 “λοις μεταδίδοιαι, ἱκανῶς κεκοσμημένη· καὶ ὡς τὸν καλὸν τι
 “ποιῶντα κατ' ἡμέραν ἐπιγεραίρειν. Κτᾶδε δὲ ἔτι παρρησίας,
 “ἔτι θυεῖα τρέφετε, καὶ μήτε αὐτοὶ ποτε ἀνδρὶ πόνου οἶπον παρ-
 “θεῖτε, μήτε ἰπποῖς ἀγυμνάσους χορτὴν ἐμβάλλετε· καὶ γὰρ ἀν'
 “δυναμένην ἔργον εἰς ὧν ἀνθρώπινῃ ἀρετῇ τὰ πάντων ὑμῶν ἀγαθὰ
 “διασώζων, ἀλλὰ δεῖ ἐμὲ μὲ ἀγαθὸν ὄντα σὺν ἀγαθοῖς τοῖς πρὸ
 “ἐμῶν ὑμῶν ἐπικερθῆναι· ὑμῶς δὲ ὁμοίως αὐτῆς, ἀγαθὸς ὄντας,
 “σὺν ἀγαθοῖς τοῖς μὴ ὑμῶν ἐμοὶ συμμάχοις εἶναι. Βελομένη δὲ
 “ἀν' ὑμᾶς καὶ τῆτο χαλκισθῆσθαι, ὅτι τέτοιον ὧν νῦν ὑμῶν παρρη-
 “σίαι, ὅθεν ταῖς δούλοις παρρησίῳ· ἀλλ' οἱ ὑμῶς φημὶ
 “χεῖναι ποιεῖν, ταῦτα καὶ αὐτὸς πειρώμεθα πάντα παρρησίῳ.
 “Ὡσπερ δὲ ἔργον ὑμᾶς κελύω ἐμὲ μεμειδῶς, ἔγω καὶ ὑμεῖς τῆς
 “ὑφ' ὑμῶν ἀρχῆς ἔχοντες μεμειδῶς ὑμᾶς διδάσκετε.”

Ταῦτα δὲ Κύριος ἔγω τότε τᾶξάντος, ἐπὶ ἔτι νῦν τῇ αὐτῇ τρέπῃ
 πᾶσαι μὲ αἱ ὑπὸ βασιλῆς φυλακῇ ὁμοίως φυλάττονται, πᾶσαι δὲ αἱ
 τ' ἀρχόντων θύραι ὁμοίως τηροῦνται, πάντες δὲ οἱ οἶκοι ἔτι με-

γάλοι (ἔμικροὶ ὁμοίως οἰκῆν)· πάντες δ' οἱ ἄριστοι τ' ἡρώωντων
 ἑσθλαὶ παρτετήμην), πᾶσαι δ' αἱ πορείαι σιωπεταγμέναι καὶ τ'
 αὐτὸν τρόπον εἰσι, πᾶσι δ' συγκεφαλαῖν) πολλὰ πρᾶξεις ὀλί-
 γοις ἐπιστάταις. Ταῦτα δ' εἰπὼν ὡς χρὴ ποιεῖν ἐκάστας, καὶ δύνα-
 μιν ἐχέτω προαδὲς, ἐξέπεμπε, καὶ προεῖπεν ἅπασιν ὡς ἀποδιδάξασθαι
 ὡς εἰς νέωτα στρατείας ἐσομένης, ἔδποδείξεως ἀνδρῶν (ἔδπλων
 καὶ ἵππων καὶ ἀρμάτων. Κατενοήσαμεν δὲ καὶ τὸ ὅτι Κύρου
 κατὰξοῦτος ὡς φασί, καὶ νῦν ἐπὶ ἀγαθῆς· ἐφοδεύει γὰρ ἀνὴρ
 κατ' ἐνιαυτὸν αἰεὶ στρατεύματι ἔχων· ὅς, ἢν μὲν τις τῆς σιτραπῶν
 ἐπικουρίας δέη), ὁπικουρῇ· ἢν δὲ τις ὑβρίζει, σωφρονίζει· ἢν δὲ
 τις ἢ διασπῶν φορεῖς ἀμελῇ, ἢ τῆς ἐνοίκων φυλακῆς, ἢ ὅπως
 ἢ χώρῃ ἐνεργὸς ἢ, ἢ ἄλλο τι τῆς τεταγμένης ὡς ἀλίπη, τῶ-
 ντα πάντα κατὰδυσσεύει· ἢν δὲ μὴ δυνήται, βασιλεὺς ἀπεγ-
 γέλλει· ὁ δὲ ἀκούων βουλεύεται περὶ τῶν ἀτακτῶντων· καὶ οἱ
 πολλάκις λεγόμενοι ὅτι βασιλέως υἱὸς κατὰβαίνει, βασιλέως
 ἀδελφὸς, βασιλέως ὀφθαλμὸς, καὶ ἐνίοτε ὅτι ἐκφανόμενοι,
 οἱ τῆς ἐφόδου εἰσιν· ἀποτρεπέει γὰρ ἕκαστος αὐτῆς ὁπόθεν ἀν-
 βασιλεύς κελύη.

Κατεμάθομεν δὲ αὐτὰ καὶ ἄλλο μνηστήριον πρὸς τὸ μέ-
 γετον τῆς ἀρχῆς, ὅς ἐ ταχέως ἠδύανετο καὶ τὰ πάμπλου ἀπέ-
 χοντα ὅπως ἔχοι. Σκεψάμενον γὰρ πόσῳ ἀνὴρ ὁδὸν ἵππων
 κατανύτοι τῆς ἡμέρας ἐλαυνόμενον ὥς ἀρχεῖν, ἐποίησάτο
 ἵππωνας τοσοῦτο ἀφ' αὐτῶν, καὶ ἵπποις ἐν αὐτοῖς κατέστη-
 σε, καὶ τοὺς ὀπικουμένους τούτων· καὶ ἀνδρὰ ἐφ' ἐχέτω
 τῆς πόλεως ἔταξε τὸν ὁπικουρῶντα ὡς ἀδέχεται τὰ φερόμενα
 γεγίμματα, καὶ ὡς ἀδιδόναι, καὶ ὡς ἀλαμβάνει τὰς ἀπαι-
 τήσας.

ρηκότας ἵπποις καὶ ἀνθρώποις, καὶ ἄλλους πέμπειν νεαροὺς.
 Ἐστὶ δὲ ὅτε ὅδ' εἰς τὰς νύκτας φασὶν ἴσασθαι ταύτην πλὴν πο-
 ρείαν, ἀλλὰ τὰ ἡμερῶν ἀγγέλω τὸν νυκτερινὸν ἀφάδ' ἐλ-
 θαι. Τούτων δὲ οὕτω γιγνομένων, φασὶ πινεσ θάψιν τῆς
 γεράνων ταύτην πλὴν πορείαν ἀνύτειν· εἰ δὲ τοῦτο ψεύδον-
 ται, ἀλλ' ὅτι γε τῆς ἀνθρωπίνων πεζῇ πορείῳ αὕτη ταχίστη,
 τῆτο εὐδηλον. Ἀγαθὸν ὅ, ὡς τάχιστα ἔχασον αἰδομένοισι, ὡς
 τάχιστα ἐπιμελείσθαι.

Ἐπεὶ δὲ παρήλθεν ὁ οἰκιστὴς, σιυνήγειρε στρατιὰν εἰς Βα-
 βυλῶνα, καὶ λέγει αὐτὰς γενέσθαι εἰς δώδεκα μὲν ἵππων μυριά-
 δας, εἰς διχίλια δὲ ἄρματα δρεπανηφόρα, πεζῶν δὲ εἰς μυριά-
 δας ἐξήκοντα. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνεσκαδίασας αὐτὰς, ὥρμα δὴ
 ταύτην τὴν στρατείαν, ἐν ᾗ λέγει καὶ κατὰ τὴν πάντα τὰ ἔθνη,
 ὅσα Συρίαν εἰσβάντι οἰκεῖ μέχρις ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μετὰ
 δὲ ταῦτα, καὶ εἰς Αἴγυπτον στρατεία λέγει γενέσθαι, καὶ κατὰ τὴν
 Αἴγυπτον. Καὶ ἐκ τῆς πλὴν ἀρχὴν ὠρεῖται αὐτὰς πρὸς
 ἑὸν μὲν, καὶ ἐρυθρὰ θάλασσα πρὸς ἄρκτον δὲ, ὁ Εὐξείνιος πόντος
 πρὸς ἑσπέρην δὲ, Κύπρος καὶ Αἴγυπτος πρὸς μεσημβρίαν δὲ,
 Αἰθιοπία. Τέτων δὲ τὰ πέρατα τὰ μὲν διὰ θάλασσαν, τὰ δὲ ἀφ'
 ψύχου, τὰ δὲ διὰ ὕδατος, τὰ δὲ ἀνυσθίαν δυσοίκητα. Αὐτὸς δ' ἐν
 μέσῳ τέτων τὴν δαίαν ποιησάμενος, τὴν μὲν ἀμφὶ τὴν χειμῶνα
 χρόνον διήγεν ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ἅ μῆνας· (αὕτη γὰρ ἀλγεινὴ ἡ χώρα)
 τὴν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ, πρὸς μῆνας ἐν Σέσοις· τὴν δὲ ἀκμὴν ἔχεις, δύο
 μῆνας ἐν Εκβαλάνοις· ἔτι δὲ ποιῶν αὐτὸν λέγουσιν ἐν ἑσπέρῃ
 θάλασσιν καὶ ψυχρῇ ἀφ' ἑσπέρης αἰεὶ. Οὕτω δὲ διέκειντο πρὸς αὐτὸν οἱ
 ἀνθρώποι, ὡς πᾶν μὲν ἔθνος μειονεκτεῖν ἐδόκει, εἰ μὴ Κύρῳ πέμ-

ψυχοῦ, πάλιν αὐτῆς ἐν τῇ χώρῃ ἐφύοιτο, ἢ στέφοντο, ἢ περ-
 κήτοι· πῦσα δ' ὅτι πόλις ὡς αὐτῆς· πῦς δ' ἰδιώτης πλάσιος αἱ ὅτι
 γενομένη, ἢ π' Κύρῳ χαρίσονται· καὶ γὰρ ὁ Κύρῳ λαμβάνων
 αὐτὸν ἐνείκων αὐτὸν ἀφιδνίαν εἶχε· αἱ δίδοντες, ἀντιδίδου ὡς ἀπα-
 νήζοντες αὐτῶς αἰδάνοιτο.

Οὕτω δὲ τῷ κῆρῳ προσωχρησθέντι, μάλᾳ δὲ προσ-
 βύτης ὡς ὁ Κύρῳ ἀφικνεῖται εἰς Πέρσας τὸ ἔδομα ὅτι τῇ
 αὐτῇ ἀρχῇ. Καὶ ὁ μὲν πατὴρ δὲ ἡ μήτηρ πάλαι δὴ, ὥστε εἰ-
 κός, ἐτελευτήκεσαν αὐτοῖ· ὁ δὲ Κύρῳ εἶδεν τὰ ταμιζό-
 μενα ἱερὰ, καὶ τῷ χειρὶ ἠγόσατο Πέρσας κατὰ τὰ πύματα,
 καὶ τὰ δῶρα πᾶσι δίδωκεν, ὥστε εὐαί. Κοιμηθεὶς δ' ἐν
 τῇ βασιλείᾳ, ὄναρ εἶδε τοιούδε· ἔδοξεν αὐτῷ προσληθῆναι κρείτ-
 των πῶς ἢ καὶ ἀνδρωποι, εἰπεῖν, συσχεσάμε, ὡς Κύρῳ ἤδη γὰρ
 θεὸς ἀπ' ἐ. Τῶτα δ' ἰδὼν τὸ ὄναρ ἐξηγέρθη, καὶ σχεδὸν ἐδόκει εἶδε-
 ναι ὅτι τῷ βίῃ ἢ τελευτῇ παρῆν. Εὐθύς ὡς λαβὼν ἱερῶτα, εἶδεν
 Διὶ τε πατρῴῳ καὶ Ἡλίῳ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ὅτι αὐτῶν ἀκρῶν, ὡς
 Πέρσαι θύσαν, ὥδε ἐπευχόμενος· “Ζεῦ πατὴρ δὲ Ἡλῆ, δὲ πατὴρ
 “περ θεοὶ, δέχεσθε τὰδε, καὶ τελεσθήρια πολλῶν δὲ καλῶν ποσὶ
 “ἔξων, καὶ χαρίσθητε, ὅτι ἐσημνήσαί μοι καὶ ἐν ἱεροῖς καὶ ἐν ἑσθάνοις
 “σημείοις καὶ ἐν οἰωνοῖς καὶ ἐν φήμας ἅ τ' ἐχθρὸν ποιεῖν δὲ ἀπὸ
 “ἐχθρῶν. Πολλὴ δ' ὑμῖν χάρις ὅτι καὶ γὰρ ἐγὼ γινώσκον ὅτι ὑμεῖστέστι
 “ἐπιμέλειαι, καὶ ἐσθλὰ πόσις ὅτι ταῖς εὐτυχίαις ὑπὲρ ἀνδρῶν
 “ποῖ ἐφρόνηται. Διτῆμαι δ' ὑμῶς δοῦναι καὶ νῦν παρὶ μέν
 “καὶ γυναικὶ δὲ φίλοις καὶ πατερίδι εὐδαιμονίαν· ἐμοὶ δ' οἶόν
 “πῶς αἰῶνα δεδῶκαίτε, ποικύτῳ δὲ τελευτῇ δέναμι.” Ο μὲν δὲ
 ταῦτα ποῦσας, καὶ οἷμα δὲ ἐλθὼν ἔδοξεν ὑδὼς ἀναπαύσασθαι, καὶ

χρταλέω. Ἐπεὶ δὲ ὄρα ἦν, οἱ τεταγμένοι ποταμοὶ λού-
σαντες αὐτὸν ἐκέλευον. Οὗ δ' ἔλεγεν ὅτι ἰδὼς ἀναπαύοιτο. Οἱ
δ' αὖ τεταγμένοι, ἐπεὶ ὄρα ἦν, δεῖπνον ἀρετήεζ· τῷ δ' ἡ ψυ-
χή σιτον μὲν ἐπεροίετο, διψῆ δ' ἐδόκει, καὶ ἔπνευ ἰδύας. Ὡς
δ' ἡ τῇ ὑπεραίᾳ συνέβαινε αὐτὰ ταῦτα καὶ τῇ τρίτῃ, ὁπάλειοι
τὴς πῦδας· οἱ δ' ἔτυχον σιωπηλοῦς ἀνὰ, καὶ ὄντες ἐν
Πέρσῃς. Ἐκάλει δὲ καὶ εὖ φίλους, καὶ τὰς Περσῶν ἀρχαί·
παρόντων δὲ πάντων, ἤρχετο τοῦδε λόγου·

“Παῖδες ἐμοὶ, καὶ πάντες οἱ παρόντες φίλοι, ἐμοὶ μὲν ἔβρι-
“τὸ τέλος ἤδη πάρεστιν (ἐκ πολλῶν τῶτο σαφῶς γιγνώσκω) ὑμῖς
“δὲ χρὴ, ὅταν τελευτήσω, ὥσπερ εὐδαίμωνι· ἐμοὶ καὶ λέγειν
“καὶ ποιεῖν πᾶντα. Ἐγὼ γὰρ πῶς τε ὦν, τὰ ἐν ποιοῖ νομιζόμενα
“χρτοί, δοκῶ κεκορημένος· ἐπεὶ τε ἤβησα, τὰ ἐν νεότησιν τε-
“λευτός τε ἀνὴρ γενόμενος, τὰ ἐν ἀνδράσι. Σὺν τῷ χρόνῳ τε
“περοῖντι αἰεὶ σιωπῶντι μοι ὅτι γιγνώσκω ἐδόκειν ἐπὶ τῷ
“ἐμὲν διδάμναι ὥς καὶ τὸν γῆρας, εὐδαιμόνως ἡδόμενον
“τῆς ἐμῆς νεότητος· ἀδενέστην γιγνόμενον, καὶ οὐτ' ὅτι χρὴ
“σας οὐτ' ὅτι θυμῶν οἶδα ὅτι ἡτύχησα. Καὶ εὖ μὲν φί-
“λοις ἐπέδον δι' ἐμοὶ εὐδαίμονας γενομένους, τοὺς δὲ πολυ-
“μέους ὑπὲρ ἐμοὶ δουλωθέντας· καὶ τὴν πατρίδα πορεύειν ἰδὼ-
“τὸν εὐδαίμονα ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καὶ πορευομένην χρταλεῖν· ὡς
“τὸ ἐκποσάμενον εὐδὲν οἶδα ὅ, τι ἐδουλώμενον. Καὶ τὸν μὲν
“παρελθόντα χρόνον ἐπεροῖν οὕτως, ὥσπερ ἡνυχόμενον· φό-
“βος δὲ μοι συμπαρασταντὸν μὴ τι ἐν τῷ ἐπὶ χρόνῳ ἡ ἰδοι-
“μα ἢ ἀλέσασμαι ἢ πάσσωμι χαλεπὸν, οὐκ εἶα τελέως μέγα
“φρονῇ, ὅτι εὐφροσύνης ἐκπαθιάμενος. Νῦν δ' ἦν τελευτήσω,

“καλαλείπω μὲν ὑμᾶς, ὦ παῖδες, ζῶντες, ὥσπερ ἔδοσαν μοι οἱ
 “θεοὶ χυεῖσθαι· καλαλείπω δὲ πατεῖδα ἔφίλοις εὐδαιμονούντας·
 “ὥς πῶς οὐκ ἂν ἐγὼ δικαίως μαχηζόμενος τὸν αἰὲ χρόνον
 “μνήμης τυγχύοιμι; Δὲ καὶ τὴν βασιλείαν μὲ ἤδη σα-
 “φινίσθωτα καταλιπεῖν· ὥς ἂν μὴ ἀμφίλογον γενομένην
 “πράγματά ὑμῖν παρέσθῃ. Εγὼ δὲ νῦν φιλῶ μὲν ἀμφοτέ-
 “ρας ὑμᾶς ὁμοίως, ὦ παῖδες· τὸ δὲ πρὸς βελούειν καὶ πρὸς γείας
 “ἐφ’ ὅ, τι ἂν κληρὸς δοκῇ εἶναι, τοῦτο πρὸς αἴῃ τῃ πρὸς τέρῃ
 “γενομένην, καὶ πλειόνων καὶ τὸ ἐκὸς ἐμπείρω. Επαμειβύην δὲ
 “καὶ αὐτὸς ἔτις ὑπὸ τῆςδε τῇ ἐμῇ τε καὶ ὑμετέρῃ πατερίδῃ,
 “τοῖς πρεσβυτέρῃς, καὶ μόνοις ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ πολίταις, καὶ
 “ὁδῶν ἔφίλων καὶ λόγων ὑπέκειν· καὶ ὑμᾶς δὲ, ὦ παῖδες, ἔτις ἐξ
 “δρχῆς ἐπαμειβύων, τὰς μὲν γεραίρους πρὸς ἡμᾶς, τὰ δὲ νεωτέρων
 “πρὸς τετιμῆσθαι· ὥς οὖν παλαιὰ καὶ εἰδιωμένα καὶ ἔνομα λέγον-
 “τα ἐμοῦ, ἔτις ἀποδέχεσθαι. Καὶ σὺ μὲν, ὦ Καμβύση, τὴν
 “βασιλείαν ἔχεις, θεῶν τε διδόντων καὶ ἐμοῦ, ὅσοι ἐν ἐμοί· σοὶ δὲ,
 “ὦ Τισσαοξάρη, σατράπῃ εἶναι δίδωμι Μήδων τε ἔφίλων,
 “καὶ τέρτων Καδουσίων· ταῦτα δὲ σοὶ διδούς, νομίζω δρχίῃ
 “μὲν μείζω καὶ τῆς βασιλείας τῇ πρὸς βελούειν κατα-
 “λιπεῖν, εὐδαιμονίαν δὲ σοὶ ἀλυποτέρην. Οποίας μὲν γὰρ ἀν-
 “θρωπίνης εὐφροσύνης ὁπιδεῖς ἔσθι οὐχ ὁρῶ· ἀλλὰ πάντα σοὶ
 “τὰ δοκοῦντα ἀνθρώποις εὐφραίνειν παρέσαι. Τὸ δὲ δυσκα-
 “ταπρακτοτέρων ἐρεῖν, καὶ τὸ πολλὰ μεριμνᾶν, καὶ τὸ μὴ
 “δυνάσθαι ἡσυχίαν ἔχειν, κεντεζόμενον ὑπὸ τῆς πρὸς τὰμα
 “ἔργα φιλονεικίας, καὶ τὸ ἐπὶ βελούειν καὶ τὸ ἐπὶ βουλεύεσθαι,
 “ζῶντα τῇ βασιλεύοντι ἀνάγκη σὲ μάλλον συμπαρημαρτεῖν·

“ἀ, σάφ' ἴδι, τῷ εὐφραίνεσθαι πολλὰς ἀχολίας παρέχει.
 “Οἶδα μὲν ἔν κ' οὐ, ὦ Καμβύση, ὅτι ἐ πόδε τὸ χρυσοῦν σκῆπτ-
 “ρον τὸ πῦρ βασιλείαν χρυσῶζόν ἔστιν, ἀλλ' οἱ πιστοὶ φίλοι
 “σκῆπτρον βασιλεῦσιν ἀληθέςατον καὶ ἀσφαλέςατον. Πιστὺς
 “δὲ μὴ ἰομίζε φύσιν φύεσθαι ἀνθρώποις· (πᾶσι γὰρ ἂν οἱ αὐ-
 “τοὶ πιστοὶ φαίνοντο, ὡς περ κ' ἄλλα τὰ πεφυκότα πᾶσι τὰ αὐ-
 “τὰ φαίνεται) ἀλλὰ τὴς πιστῆς ἡγεαδὲς δεῖ ἔχουσιν ἑαυτῶν· ἡ δὲ
 “κτῆσις αὐτῶν ἐστὶν ἐδαμῶς σὺν τῇ βίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον σὺν τῇ εὐ-
 “εργεσίᾳ. Εἰ οὖν καὶ ἄλλως πινὰς περιείη συμφύλακας τῆς
 “βασιλείας ποιῆσαι, μηδαμῶς περὶ τὸν ἀρχὸν ἢ δὸτ' οὐ
 “οἰκίᾳ γενομένη. Καὶ πολῖταί τοι ἄνθρωποι ἀλλοδαπῶν
 “οἰκιστῶν, καὶ σόοντο δ' ἀποσκήνων· οἱ δὲ δὸτ' ἔαυτ' ἀπέρ-
 “ματ' ἐφύοντο, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς μητρὸς τραφέντες, καὶ
 “ὡς τῇ αὐτῇ οὐσίᾳ αὐξήντες, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτῆς γονίᾳ ἀγα-
 “πώμενοι, καὶ πῶς αὐτῶν μητέρας καὶ τὸν αὐτὸν πατέρα περ-
 “σσυρόμενοι, πῶς ἐ πάντων οὗτοι οἰκιστάται; Μὴ οὖν αὖ οἱ
 “θεοὶ ὑφῆλνται ἀγαθὰ εἰς οἰκιστάται ἀδελφοῖς, μάταια πο-
 “τὲ ποίησιν, ἀλλ' ὅτι πᾶσι εὐδὺς οἰκοδομῆτε ἄλλα φιλι-
 “α καὶ ἔργα· καὶ ἔστω αἰεὶ ἀνυπερέβλητ' ἄλλοις ἔστω ἡ ὑμε-
 “τέρη φιλία. Ἐαυτῶν τοι κηδεταὶ οἱ παροῦν ἀδελφοί· τίς
 “γὰρ ἄλλος ἀδελφὸς μέγας ὢν οὕτω καλόν, ὡς ἀδελφῶ;
 “τίς δ' ἄλλος τιμίσεται δὴ ἄνθρωπος μέγας διευαίμενον οὕτως,
 “ὡς ἀδελφός; τίνα δὲ φοβήσεται πρὸς ἀδικεῖν, ἀδελφὸς μεγάλῃ
 “ᾧτις, ἔστω ὡς τ' ἀδελφόν; Μήτε εἰ γὰρ ἦτον μηδεὶς σε τέτω
 “ὑπακύνει, μήτε παρ' αὐτότερον πρῶτον· ἔδει γὰρ οἰκιστῶν
 “τὰ τέτω ἔτε ἀγαθὰ, ἔτε δευτῶν, ἢ σοί. Ἐννοεῖ δὲ καὶ τὰδε, τίς

“χειροσάμνος ἐλπίσας ἀν̄ μειζόνων τυχεῖν ἢ τῷ; τίς δὲ ἀν̄
 “βοηθήσας ἰσχυρότερον σύμμαχον ἀν̄πλάβοις; τίνα δὲ αἰσχροὶ μὴ
 “φιλεῖν ἢ τὸν ἀδελφόν; τίνα δὲ ἀπάντων κάλλιον θεωρεῖν
 “ἢ τὸν ἀδελφόν; Μόνου τοι, ὦ Καμβύση, θεωροῦ ὄντ’ αὖ
 “δελφοῦ πρὶ ἀδελφῷ, ἐδὲ φθάνει παρὰ τῆς ἄλλων ἐφικ-
 “νῆται. Ἀλλὰ πρὸς θεῶν πατράων, παῖδες, τιμᾶτε ἀλλή-
 “λους, εἴ τι καὶ τῷ ἐμοὶ χερίζεσθαι μέλει ὑμῖν· ἐγὰρ δὴ
 “που τοῦτο γε σαφῶς δοκεῖτε εἰδέναι, ὡς ὅδ’ ἐν ἑσμοῦ ἐγὼ ἔπι
 “ἐπειδὴν τῷ ἀνθρώπινῳ βίῃ τελευτήσω· ὅδ’ ἐγὰρ νῦν τοι πλὴν
 “γ’ ἐμὴν ψυχὴν ἐωρεῖτε, ἀλλ’ οἷς διεωράπετο, τέτοις αὖ-
 “πλὴν ὡς ἔσαν κατεφωρεῖτε. Τὰς δὲ τῆς ἀδικα παθόντων ψυ-
 “χὰς οὐπω κατενοήσατε οἷς μὲν φόβοις τοῖς μαιφόνοις ἐμ-
 “βάλλουσιν; οἷς δὲ παλαμναῖς τοῖς ἀνοσίοις ἐπιπέμπουσι; Τοῖς
 “δὲ φθιμύοις τὰς τιμὰς λαμβάνειν ἔτι ἀν̄ δοκεῖτε, εἰ μηδεὶος
 “αὐτῆς αἱ ψυχὰς κύριαι ἦσαν; Οὗτοι ἔγωγε, ὦ παῖδες, ἐδὲ τῷ
 “το πώποτε ἐβρίθην, ὡς ἡ ψυχὴ, ἕως μὲν ἀν̄ ἐν θνητῷ σώ-
 “ματι ἦ, (ἦ· ὅταν δὲ τέττα ἀπαλλαγῇ, τέθνηκεν. Οὐδ’ γὰρ ὅτι
 “ἔσται θνητὰ σώματα ὅσον ἀν̄ ἐν αὐτοῖς χρόνον ἦ ἡ ψυχὴ, (ζών-
 “τα πρὸς ἑ). Οὐδέ γε ὅπως ἀφρων ἔσται ἡ ψυχὴ, ἐπειδὴν τῷ
 “ἀφρονος σώματος δίχα γῆν, ἐδὲ τῷ πέπεισμαι· ἀλλ’ ὅταν
 “ἀκρατος καὶ κατὰρὸς ὁ νῆς ἐκκριθῇ, τότε καὶ φρενιμώτατον εἶδος
 “αὐτὸν εἶ). Διαλυομένη δὲ ἀνθρώπου, δηλὰ ἐστὶν ἐκείνη ἀπὸντα
 “πρὸς τὸ ὁμόφυλον, πλὴν τῆς ψυχῆς· αὐτὴ δὲ μόνη ἔτε πρὸς
 “ἔτε ἀπὸντα ὁρεῖται. Εἰνοῦσατε δὲ, ἔφη, ὅτι ἐγγύτερον μὲν
 “πρὸ ἀνθρώπων θανάτῳ ἐδὲν ἔστι ὕπνῳ· ἢ δὲ ἔστι ἀνθρώπου ψυχὴ
 “τότε δήπου θειοτάτη καὶ φαίνεται, καὶ τότε τί τῷ μελλόντων

“πρωτοῦ· τότε γὰρ, ὡς εἶκε, μάλιστα ἐλαθρεῖται. Εἰ μὲν ἔν
 “ἔτις ἔχῃ ταῦτα, ὥσπερ ἐγὼ οἶμαι, ἔτι ἡ ψυχὴ χαλαλείπει
 “τὸ σῶμα, καὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν καταδούμῃ μοι ποιεῖτε ἅ ἐγὼ δεῖ-
 “μαι· εἰ δὲ μὴ ἔτις, ἀλλὰ μένεσθαι ἡ ψυχὴ ἐν τῷ σώματι συν-
 “αποθήσκει, ἀλλὰ θεὸς γε τὰς αἰεὶ ὄντας, καὶ πάντ’ ἐφορῶντας, καὶ
 “πάντα δυναμένους, οἱ δὲ τὸ ὅλων τῆδε τάξιν συνέχουσιν αἰτεί-
 “ον καὶ ἀγήραστον καὶ ἀναμάεστον, καὶ ὑπὸ χείλοισι καὶ με-
 “γέθοις ἀδιήγητον, τέττας φοβεῖσθαι μοι, μήτε ἀσεβῆς μηδὲν, μή-
 “δὲ ἀνόσιον, μήτε ποιήσετε, μήτε βουλόμεναι. Μετὰ μέντοι
 “θεός, ἔτι ἀνθρώπων τὸ πᾶν γένος τὸ αἰεὶ ἐπιγινώσκον αἰδεῖσθαι
 “ἔτι γὰρ ἐν σκότῳ ὑμᾶς οἱ θεοὶ ἀποκρύπτει), ἀλλ’ ἐμφανῆ πάντων
 “αἰάγκῃ αἰεὶ ζῆν τὰ ὑμέτερά ἐστι· ἅ τῃ μὲν χαλερά καὶ ἐξῶ τῇ
 “ἀδίκων φαίνῃ), δυνατὸς ὑμᾶς ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναδείξει·
 “εἰ δὲ ἐς ἀλλήλους ἀδικόν τι φρονήσετε, ἐκ πάντων ἀνθρώπων τὸ
 “ἀξιοπίστοι (εἰ) ἀποβαλεῖτε. Οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐπὶ πιστεύσει δύνατο
 “ὑμῖν, ἐπὶ εἰ πάντῃ προσημοῖτο, ἰδὼν ἀδικεῖσθαι τὸ μάλιστα
 “φιλία προσήκοντα. Εἰ μὲν ἔν ἐγὼ ὑμᾶς ἱκανῶς διδάσκω οἷός
 “ἐστι πρὸς ἀλλήλους (εἰ)· εἰ δὲ μὴ, ἔτι παρὰ τῇ προσηγοριᾷ
 “μαυραίνετε· αὐτὴ γὰρ δείξει διδασκαλία. Οἱ μὲν γὰρ πολ-
 “λοὶ διαγεγνημένοι φίλοι μὲν γονεῖς πατρὶς, φίλοι δὲ ἀδελφοῖς· ἥδη
 “δὲ πινες τέτων καὶ ἐναντία ἀλλήλους ἐπείσσαν· ὁποτέρους ἂν ἐπὶ
 “αἰδομένητε τὰ προσηγορεύοντα συνενεγκοῖτε, ταῦτα δὲ αἰεὶ μοι,
 “ὁρθῶς ἂν βεβούλοισθε. Καὶ τέτων μὲν ἴσως ἥδη ἄλλος. Τὸ δὲ
 “ἐμὸν σῶμα, ὃ πάρος, ὅταν τελευτήσω, μήτε ἐν χρυσῷ θῆτε,
 “μήτε ἐν δρυῖ, μηδὲ ἐν ἄλλῳ μηδενί· ἀλλὰ τῇ γῇ ὡς τάχιστα
 “ἀπόδοτε. Τί γὰρ τέτις μακαριώτερον, ἢ γῇ μεχθῆναι, ἢ πάντῃ

“ ἡ τὰ χεῖρα, πάντα ὅ τὰ γὰρ φύτε ἔ τρέφει; Εγὼ καὶ ἄλ-
 “ λαις φιλοφρόνως ἐγενόμην, καὶ νῦν ἰδέωσιν ἂν μοι δοκῶ κοινω-
 “ σαι τὸ εὐεργετῆντος ἀνθρώποις. Ἀλλὰ γὰρ ἤδη, ἔφη, ἐκλιπὲν
 “ μοι φαίης) ἡ ψυχὴ ὁ γένε, ὡς εἶοικε, πᾶσιν ἀρχὴ) ἀπολι-
 “ πῆσαι. Εἰ τις ἔν ὑμῶν ἢ δεξιᾷς βέλεται τὸ ἐμῆς ἀψαδς, ἢ
 “ ὄμμα τῶν ζῶντος ἐπὶ προσιδεῖν ἐθέλει, προσίτω· ὅταν δὲ ἐγὼ
 “ ἐγκαλύψωμαι, αἰτῶμαι ὑμᾶς, ὡ παῖδες, μηδεὶς ἐτ’ ἀνθρώπων
 “ τῶν σῶμα ἰδέτω, μηδ’ αὐτοὶ ὑμεῖς. Πέσσαις μέντοι πάντας καὶ
 “ τὸς συμμάχους ἐπὶ τὸ μνήμα τῶν παλαιῶν, συνηθησο-
 “ μύροις ἐμοὶ ὅπ ἐν τῇ ἀσφαλῇ ἤδη ἔσομαι, ὡς μηδὲν ἂν ἐπὶ
 “ χαλκὸν παύσῃ, μήτε ἢν μὲν τῷ θεοῦ γένωμαι, μήτε ἢν μη-
 “ δὲν ἐπὶ ὧ· ὅποσοι δὲ ἂν ἔλθωσι, τέτοις εὖ ποιήσαντες ὀπό-
 “ σα ἐπ’ ἀνδρὶ εὐδαίμονι νομίζεται, ἀποπέμπετε. Καὶ τοῦ-
 “ το, ἔφη, μέμνηδέ μου τελευταῖον, Τὸς φίλοις εὐεργετῆν-
 “ τες, καὶ οὖν ἐχθροὺς διωμήσατε κολάζειν. Καὶ χαίρετε, ὡ
 “ φίλοι παῖδες, καὶ τῇ μητρὶ ἀπαγγέλλετε ὡς ἂν ἐμοῦ· καὶ
 “ πόλυτες δὲ οἱ πατρῶντες καὶ οἱ ἀπόντες φίλοι χαίρετε.” Ταῦτ’
 εἰπὼν καὶ πρὸς τὰς δεξιῶσά μιν, συνεκαλύψατο, καὶ οὕ-
 τως ἐτελεύτησεν.

Οἱ μὲν δὲ χαλλίση ἔ μεγίστη ἦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἢ τῇ Κύρῳ βασι-
 λείᾳ ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρῇ. Ωρίσθη μὲν πρὸς ἑω τῇ
 ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, πρὸς Εὐξείνῳ πόντῳ· πρὸς
 ἐσπέρῳ δὲ, Κύρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιο-
 πία. Τασαῦτη δὲ γενομένη, μᾶ γνῶμη τῇ Κύρῳ ἐμβεβῆατο,
 καὶ ἐπειρᾷς τε οὖν ὑφ’ ἑαυτῇ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε
 καὶ ἐθεράπευεν, οἱ τε δὲ ἐχθροὶ Κυρῶν ὡς πατέρας ἐσέβοντο.

ΚΥΡΟΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Ἐπεὶ μέντοι Κύρου ἐτελεύτησεν, οὐδὺς μὲν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν
 ἐκαστῶν, οὐδὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, ὥστε οὐκ
 ἔπαι τὸ χεῖρον ἐπέπεσε. Ὡς δὲ ἀληθῆ λέγω, ἀρχομαι διδά-
 σκων ἐκ τῆς θείας. Οἶδα γὰρ ὅτι πρὸς πρῶτον μὲν βασιλεὺς
 καὶ οἱ ὑπὸ αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔχοντες πεποιμένοις εἴτε ὄρκοις
 ὁμῶσαι, ἢ μπέδουσι, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίον. Εἰ δὲ μὴ τοῦ-
 τοι ᾔσταν, καὶ τοιαύτῳ δόξαν εἶχον, οὐδὲ ἂν εἰς αὐτοῖς ἔπιστευον,
 ὥστε οὐδὲ νῦν πειθεῖς οὐδὲ εἰς ἔτι, ἐπεὶ ἐγνωσται ἡ ἀσέβεια αὐ-
 τῶν. ὣτως οὐδὲ τότε ἔπιστευον ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβό-
 των στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρῶτῃ αὐτῶν δόξῃ πειθεύσαντες,
 ἐπεχείρουν ἑαυτοὺς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμή-
 θησαν τὰς κεφαλὰς. Πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατεύοντων βαρ-
 βάρων ἄλλοι ἄλλαις πίσεσι ἔξαπατηθέντες ἀπώλοντο. Πο-
 λὺ δὲ καὶ τῇδε χείρῃ νῦν εἰσι. Πρῶτον μὲν γὰρ εἰ τις ἢ
 ἀγκυρωδυνύσει πρὸς βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνη ὑποχείριον
 ποιήσῃ, ἢ ἄλλο τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ ἀγαπᾷ, ἔτοι-
 ῆς οἱ τιμωρίαι· νῦν δὲ καὶ ἦν τις, ὥστε Λεομέδους, ὁ γυναιχὶ καὶ
 τὰ τέκνα καὶ τὰς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους παρὰ τῷ Αἰγυπτιῷ
 ἐγκλιταλίων, καὶ τὰς μεγίστας ὀφείδας, βασιλεὺς δόξῃ π
 σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραί-
 ρετοι. Ταῦτα ὅν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσέβες ἔ-
 τοι τὸ ἀδίκον τετραμμένοι εἰσιν. Οποῖοί τις γὰρ ἂν οἱ ἀρεστάται
 ᾖσι, τοῦτοι ἔτι οἱ ὑπὸ αὐτοὺς ἐπιτοπολὺ γίνονται. Αἰεμιότε-
 ροι δὲ νῦν ἢ πρῶτον ταῦτα γίνονται.

Εἰς γεμῖνόν χεῖματα, τῇδε ἀδικώτεροι· ἢ γὰρ μοῖον τὰς
 πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τὰς οὐδὲν ἡδίκηκότας συλλαμ-

βαίνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς ὅσδ' ἐν δίκῃσι χρήματα ἀποτί-
νειν· ὥστε ἕδ' ἐν ἧτιον οἱ πολλὰ ἔχον δοκῶντες τῷ πολλὰ ἡδίκη-
κῶτων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας ἕδ' ἔτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείτ-
τοσιν ἶναί, ἕδ' γε ἀφ' ἑρρίζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θαρ-
ροῦσι. Τοιγάρτοι ὅς τις αἱ πολεμῇ αὐτοῖς, πῶσιν ἔξῃσιν ἐν τῇ
χώρᾳ αὐτῇ ἀνασφύρεσθαι ἀνθ' μάχης ὅπως αἱ βούλωνται,
ἀλλὰ τὴν ἐκείνων πρὸς μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, πρὸς δὲ ἀνθρώποις ἀ-
δικίαν. Αἱ μὲν δὲ γινώμαι ταύτῃ τῇ παιπὶ χείρῃ νυν, ἢ τὸ
παλαιόν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ ἕδ' ἡ σωμαίων ὁπμιέλονται, ὥσπερ πρῶθεν, νυν
αὖ τῷτο διηγέσομαι. Νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πίνειν,
μήτε ἀπομύπεισθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τῷ ἐν τῇ σωματι
ὑγρῷ φειδόμενοι, ἐνόμει, ἀλλὰ βεβλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἰσχυρῶς
τὰ σώματα στερεῶσθαι) νυν ὅ τὸ μὴ πίνειν μηδὲ ἀπομύπεισθαι
ἀφ' ἑρρίκει, τὸ ὅ ποιεῖν ἕδαμὺς ὁπμιέσθαι. Καὶ μὴν πρῶθεν μὴ
ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλη τῇ ἡμέρᾳ χεῖντο καὶ εἰς
τὰς περὶ ἑρρίκει καὶ εἰς τὸ ἀφ' ἑρρίκεισθαι· νυν γε μὲν τὸ μὲν μο-
νοσιτεῖν ἐπὶ ἀφ' ἑρρίκει, δ' ἑρρίκειοι ὅ ὅτις ἡνίκα πρὸς οἱ περὶ ἑρρί-
κατα δ' ἑρρίκωντες, μέχρι τέτε ἐσθίωντες καὶ πίνοντες διάγασιν, ἕς τε
πρὸς οἱ ὁψαίτατα κοιμώμενοι.

Ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ περὶ ἑρρίκει εἰσφέρεισθαι εἰς τὰ
συμπόσια, δηλονότι νομίζοντες τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧτιον αἱ καὶ
σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νυν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεισθαι
ἐπὶ αὖ ἀφ' ἑρρίκει, τοσοῦτοι δὲ πίνουσιν ὥστε ἀντὶ τῷ εἰσφέρειν αὐ-
τοὶ ἐκφύονται, ἐπειδὴν μηκέτι δύνανται ὀρεῖσθαι ὅτις ἐξί-
ναι.

Αλλὰ μὴ καὶ κείνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορθευ-
 μῶν μὴτε ἐάειν, μὴτε πίνειν, μὴτε τ' ἀλλὰ ταῦτα ἀναγκαίων
 μηδὲν ποιῶντας φθνεύς εἶναι. νῦν δὲ αὖτὸ μὲν τέτων ἀπέχεσθαι ἐπὶ
 διαμένει, τὰς μέντοι πορείας ἔτι βραχέας ποιῶνται, ὥς μηδ'
 ἂν ἐπὶ θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τ' ἀναγκαίων.

Αλλὰ μὲν καὶ ὅτι θήρας πρόδιδεν μὲν τοσαυτάκις ἐξή-
 σαν, ὥς δὲ αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας
 ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἡπιοὶ τῷ οἴνου
 ἐγρόντο, ὅσκιον ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξήσαν, οὔτε οὐδ' ἄλλοις
 ἐξήγοντο ὅτι τὰς θήρας. ἀλλὰ καὶ οἵπνες φιλόπονοι γυρόμυροι
 καὶ σὺν τοῖς τοῖς αὐτοῖς ἵππευσιν ἅμα θηρῶν, φθονῶντες αὐ-
 τοῖς δόλοισι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσησαν.

Αλλὰ τοὶ καὶ τὰς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἐπὶ
 διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἵππων μαθητῶν ἐν μελετῇ, ἀπέσθηκε,
 διὰ τὸ μὴ ἵεναι ὅπως ἂν ἀποφαινώμενοι εὐδοκίμοιεν. Καὶ ὅτι γε
 οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκδὲ πρόδιδεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένων,
 ἐδόκεν μαθητῶν δικημοσύνη, καὶ τῶν πάντῃ πασι ἀνέστραψαν
 σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν πλείον ἀλαδῶσιν. Αλλὰ
 καὶ τῶν φυομένων ἐν τῇ γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόδιδεν
 μὲν ἐμαίνεσθαι, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χερῶντο, τῶν δὲ βλα-
 βερῶν ἀπέχοντο· νῦν δὲ εἰκόσιν ταῦτα διδασκομένοις ὅπως ὅτι
 πλείστα χαλοποιῶσιν· ὅθεν μὲν γὰρ πλείους ἢ ἐκδὲ ἔτε ἀποθνήσκου-
 σιν, ἔτε ἀφθιέρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Αλλὰ μὲν καὶ θρηνητικώτεροι πολὺ νῦν, ἢ ὅτι Κύρου,
 εἰσί. Τότε μὲν γὰρ ἐπὶ τῇ ἐν Περσῶν παῖδείᾳ καὶ ἐγκρα-
 τείᾳ ἐχεῶντο, τῇ δὲ Μήδων σολῇ καὶ ἀβρόγῃ· νῦν δὲ πλεον

μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν ἀφειομένῳ δόποσονυμένῳ, ὃ ὃ τὸ
 Μήδων μαλακίαν ἀθασίζονται. Σαφηνίσαι ὃ βέλομαι καὶ ὃ
 δύνῃ αὐτῶν. Εἰκόνες γὰρ πρῶτον μὲν τὰς εὐαίας ἐ μόνον δὲ καὶ
 μαλακῶς ὑποστάνου, ἀλλ' ἤδη ἔ τ κληῶν τὴν πόδας ἔπι
 ταπίδων πῆρασι, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδον, ἀλλ' ὑποείκω-
 σιν αἱ ταπίδες. Καὶ μὲν τὰ πεπνυμένα ἔπι τράπεζαν, ὅσα τε
 πρῶτον εὐεπτο, ὑδὲν αὐτῶν ἀφίγη, ἄλλα τε αἱ κρητὰ ἐπιμυ-
 χηῶν καὶ ὄψα γε ὡσαύτως. ἔ γὰρ κακοποιήσας ἀμφοτέρων
 τύπων κέκτανται. Ἀλλὰ μὲν καὶ ἐν τῇ χειμῶν ἐ μόνον κεφαλῇ
 καὶ σῶμα καὶ πόδας δὲ καὶ αὐτοῖς ἐκτεταῖς, ἀλλὰ ἔ πρὶ ἀνδράσιν
 ταῖς χερσὶ χερσίδας διασείας καὶ δακτυλίδας ἔχουσι. Ἐν χειμῶν
 τῷ γέρῳ οὐκ ὀρεῖται αὐτοῖς ἔ τ αἱ τ δένδρων, ἔ τ αἱ τ πετρῶν
 σκιά, ἀλλ' ἐν ταῖς ἐτέρας σκιάς ἀνδρῶν καὶ μυκηθῶν αὐ-
 τοῖς ἄρεσσι. Καὶ μὲν ἐκπύματα ἢ μὲν ὡς πλεῖστα ἔχουσι,
 τὰτα χαλαροῦνται. ἢ δὲ ἔξ αἰδοῦ φοβερώς ἢ μεμνηχρη-
 μῶς, ὅθεν τὰτα αἰσχυρόνται. πάλιν γὰρ νύχται ἐν αὐτοῖς ἢ
 αἰδουῖα τε καὶ αἰσχυρότητα.

Ἀλλὰ ἔ πρῶτον μὲν ἐπεχόμενα αὐτοῖς μὴ ὀρεῖται, πρὶ ἢ πο-
 ρομένοις, ἐκ ἀλλήλων ἐκείνη. ἢ ἔ ὡς ἐκπύματα γίνονται. ἢ
 ὃ σπύματα πλεῖστα ἔχουσι ἐπὶ τὸ ἵππων ἢ ἐπὶ τὸ εὐόν. ἔ γὰρ τὸ ἵπ-
 πους ἔ τας, ὡς καὶ ἔ μαλακῶς καὶ δύνῃ, ἐπιμέλει. Τὰ χειμῶν
 πλεῖστα πρὶς ἐκ εὐόνος ἢ τῇ πιντὴ χείρῃ, ἢ πρῶτον, εἰσὶν
 οἷς ἐν μὲν τῷ ἄρεσσι χερσὶ ἐπεχόμενα, οἷμα, ὑποῖα τε
 μὲν τὴν γὰρ ἔχουσι, ἀπὸ ταῖς ἐκπύμασι ἄρεσσι, οἱ δὲ καὶ
 ἐκπύματα. τὰς δὲ φρεσὺς, εἰ δὲ σπύματα ἀπὸ
 τῶν χάρας, μεταφύρας ἔ τ. ἢ τὴν τὴν τε θυμῶν καὶ τὴν σπύματα,

ἢ τὴς ὀφιοποιῆς, ἢ σποχόας, καὶ λεπτοχόας, ἢ ποδωπιδέντας καὶ ἀναερύντας, καὶ χαλαιοιμίζοντας ἢ ἀνιστάντας, ἔτι τὴς κοσμητῶν οἱ ὑποχρίνσιν τε ἔτι ἐντρέβουσιν αὐτὴς, ἢ τὰ ἄλλα ρυθμίζουσι· τῆς πέντας ἱππέας οἱ θυμιάσαι πεποιήκασιν, ὅπως μεθοφεύουσιν αὐτοῖς. Πλῆθος μὲν ἔνι ἢ ἐκ τέτων φαίνεται, ἔμντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον· δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γυγνόμηναι· καὶ τὴν χάραν γὰρ αὐτῶν ῥᾶον οἱ πολέμοι ἢ οἱ φίλοι ἀνασρέφονται. Καὶ γὰρ δὴ ὁ Κύρως ἔμν ἀκροβολίζεσθαι δόποπαύσας, ἰθωραύσας δὲ καὶ αὐτὴς ἔμν ἱπποῖς, ἢ ἐν παλτοῖν ἐχέτω δὴς εἰς χεῖρας, ὁμόθεν πλὴν μάχῃ ἐποιεῖτο· νυνὶ δ' ἔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, ἔτ' εἰς χεῖρας στυλιόντες μάχονται.

Καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέρρα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἔμν Κύρως, πλὴν μάχῃ ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἵεναι ἐστὶ ἔτοι ἐθέλωσιν. Οὐδὲ γε τοῖς σφραγμαφόροις ἄρμασιν ἔπι χρώνται ἐφ' ᾧ Κύρως αὐτὰ ἐποίησατο. Ο ἔμν γὰρ, πρῶτος αὐξήσας τὴς ἡνιόχους, ἔμν ἀγαθὸς ποιήσας, εἶχε τὴς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλόντας· οἱ δὲ νυνὶ οὐδὲ γινώσκοντες τὴς ἔμν τοῖς ἄρμασιν, οἶονται σφίσιν ὁμοίους τὴς ἀνασκήτης τοῖς ἡσκηκόσιν ἐσθῆτα. Οἱ δ' ἔμν, ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ' ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, ἐκόντες ἐκπίπασιν, οἱ δ' ἐξάλλονται· ὥς· ἀνδρῶν ἡνιόχων γυγνόμηναι τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακῶς τὴς φίλοις ἢ τὴς πολεμίοις ποιῶσι. Ἐπεὶ μὲντοι καὶ αὐτοὶ γινώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμίσθητα ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ ἐσθῆεις ἔπι ἀνδρῶν τῶν Ἑλλενίων εἰς πόλεμον κακίσταται, ἔτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, ἔτε ὅταν οἱ Ἑλλενες αὐτοῖς ἀνιπαραδύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτοις ἐγνώκασι μὴ Ἑλλενίων ἐστὶν πολέμοις ποιῆσθαι.

Εγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπτε ὑπερέμμη ἀπεργάσασθαι μοι. Φησὶ
 ἡδὲ, Πίστευε καὶ τὰς συν' αὐτοῖς, καὶ ἀσιδαιόμενος παρὶ θένος, καὶ
 ἀνοσιωπότερος παρὶ συγγενεῖς, καὶ ἀδικαιότερος παρὶ τὰς ἄλλους, καὶ
 ἀνδραγαθότερος τὰ εἰς τὸν πόλεμον νυν, ἢ πρὸς αὐτὸν, δόποδι δέχεται
 εἰ δὲ τις τὰνδυνία ἐμοὶ γηγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῇ ὁμακοπῇ,
 εὐξήσθαι αὐτὰ μαρτυρεῖν τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

Τ Ε Λ Ο Σ .

